

Holy Bible

Aionian **Edition®**

Godin Eghaghanim

Aruamu Bible

New Testament

Holy Bible Aionian Edition ®

Godin Eghagham
Aruamu Bible
New Testament

Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0 International, 2018-2025

Source text: eBible.org

Source version: 5/14/2025

Source copyright: Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0
The Seed Company, 2020

Formatted by Speedata Publisher 5.1.7 (Pro) on 6/1/2025

100% Free to Copy and Print

TOR Anonymously

AionianBible.org

Published by Nainoia Inc, <https://Nainoia-Inc.signedon.net>

All profits are given to <https://CoolCup.org>

We pray for a modern Creative Commons translation in every language
Translator resources at <https://AionianBible.org/Third-Party-Publisher-Resources>

Report content and format concerns to Nainoia Inc

Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Mikarew-Ariaw at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aiōdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aiōdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is eternal! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to eternal life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Please understand these eleven words. The original translation is unaltered and a highlighted note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read at AionianBible.org, with Android, and with TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal and purple is the color of royalty! All profits are given to CoolCup.org.

History

Mikarew-Ariaw at AionianBible.org/History

06/21/75 - Two boys, P. and J., wonder if Jesus saves all and pray.
04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
12/07/16 - Nainoia Inc established as non-profit corporation.
01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
09/15/18 - Aionian Bible dedicated as J. and J. pray again.
10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
10/28/19 - Aionian Bible nursed as another J. and J. pray.
10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
01/23/22 - Volunteers celebrate with pie and prayer.
02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEP Bible.
02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
02/04/24 - 352 translations now available in 142 languages.
05/01/24 - 370 translations now available in 164 languages.
08/05/24 - 378 translations now available in 165 languages.
08/18/24 - Creative Commons Attribution 4.0 International, if source allows.
10/20/24 - Gospel Primer handout format.
11/24/24 - Progressive Web Application off-line format.
01/28/25 - All profits are given to CoolCup.org.
03/12/25 - 382 translations now available in 166 languages.
05/04/25 - 393 translations now available in 175 languages.
05/27/25 - 462 translations now available in 229 languages.

Table of Contents

NEW TESTAMENT

Matyu	1
Mak	43
Luk	69
Jon	110
Aposel	144
Rom	185
1 Korin	207
2 Korin	227
Galesia	241
Efesus	249
Filipai	256
Kolosi	261
1 Tesalonika	266
2 Tesalonika	270
1 Timoti	273
2 Timoti	279
Taitus	284
Filemon	287
Hibru	289
Jems	306
1 Pita	312
2 Pita	318
1 Jon	322
2 Jon	327
3 Jon	328
Jut	329
Akar Mogomem	331

APPENDIX

Reader's Guide

Glossary

Maps

Destiny

Illustrations, Doré

NEW TESTAMENT

Ezi Iesus kamaghin migei, “Afeziam, me amir biziba, me dagh fozir puvati. Ni men arazir kuraba gin amadagh.” Ezi midorozir gumaziba Iesusin korotiaba iniasa satu gikararai.
Luk 23:34

Matyu

1 Kar Kraiss Iesusin inaziba ko ovavibar eghagham. Iesus a Devitin ovavim. Ezi Devit Abrahamin ovavim. **2** Abraham Aisakin afeziam. Ezi Aisak, Jekopin afeziam. Ezi Jekop Juda ko an aveghbuabar afeziam. **3** Ezi Juda, Peres ko Seran afeziam. Aningın amebam Tamar. Ezi Peres Hesronin afeziam, Ezi Hesron, Ramin afeziam. **4** Ezi Ram Aminadapın afeziam, Ezi Aminadap Nasonin afeziam, ezi Nason Salmonin afeziam. **5** Ezi Salmon Boasin afeziam. An amebam Rahap. Ezi Boas Obetin afeziam, an amebam Rut. Ezi Obet Jesin afeziam, Ezi Jesi Atrivim Devitin afeziam. **6** Ezi Devit Solomonin afeziam, an amebam Urian amuim. **7** Ezi Solomon Rehoboamin afeziam. Ezi Rehoboam Abiyan afeziam, Ezi Abiya Asan afeziam. **8** Ezi Asa Jehosafatin afeziam. Ezi Jehosafat Jehoramin afeziam. Ezi Jehoram Usian afeziam. **9** Ezi Usia Jotamin afeziam. Ezi Jotam Ahasin afeziam. Ezi Ahas Heskian afeziam. **10** Ezi Heskia Manasen afeziam. Ezi Manase Emonin afeziam. Ezi Emon Josaian afeziam. **11** Ezi Josaia Jehoiakin ko an aveghbuar mabar afeziam. Dughiar kamin Israelia ghua kalabuziar gumazamizibar min Babilonin nguibar ekiamin ghue. **12** Ezi me Babilonin kalabusin ghuezi, gin Jehoiakin Sealtielin afeziam. Ezi Sealtiel Serubabelin afeziam. **13** Ezi Serubabel Abiutin afeziam. Ezi Abiut Eliakimin afeziam. Ezi Eliakim Asorin afeziam. **14** Ezi Asor Sadokin afeziam. Ezi Sadok Akimin afeziam. Ezi Akim Eliutin afeziam. **15** Ezi Eliut Eleasarin afeziam. Ezi Eleasar Matanin afeziam. Ezi Matan Jekopin afeziam. **16** Ezi Jekop Josepin afeziam, a Marian pam. Ezi Maria Iesus bate, ezi me ziar kam Kraiss a gati. A Gumazir God Uam E Iniassa Misevezim. **17** Kamaghın amizi, Abrahamin dughiamin ikegha ghua Atrivim Devitin dughiamin tu, 14plan ovaviba otifi. Ezi Devitin dughiamin ikegha ghua dughiar Israelia Babilonin nguibar ekiamin kalabuziabar min ikezim, 14plan ovaviba otifi. Ezi dughiar me kalabuziabar min ikezin ikegha ghua God Uam E Iniassa Misevezir Gumazim, Kraissin dughiamin tuzim, uaghan 14plan ovaviba otifi. **18** Kraiss

Iesus otozir eghaghamira kara, a God Uam e Iniassa Misevezir Gumazim. An amebam Maria, me Josepin ikiasa a ginaba. Egha aning tighar uaning inigh ikiasava amima, Maria navim asangi. Godin Duamra borim a gati. **19** Ezi Josep Godin damazim derazir gumazim an averara Maria ataghiraghasa nighnisi. An azenan Maria aghumsizim a daningan aghua. **20** Egha a kamaghın nighnigha itima Ekiamin enselin mam irebamin kamaghın a migei, “Josep, ni Devitin ovavim, ni atiatingan marki. Ni Maria inigh an iki. A navim asangizir borim, a Godin Duam da ize. **21** An otarim bateghtima, eghti a uan gumazamizibar arazir kuraba gin amadagh men akurvagham. Kamaghın ni ziam Iesus a datigh.” **22** Arazir kaba kamaghın otiva, egha Godin akam inigha izar gumazir mamın migirigiamin miraram otifi. **23** A kamaghın mikeme: “Amizir gumazitam ko akuizir puvatizim navim asegh, otaritam bategham. Eghti me ziar kam Emanuel a darigham, ziar kamin mingarim kara, ‘God e ko iti.’” **24** Ezi Josep daguraguimin dikavigha, Ekiamin ensel irebamin aven a mikemezi moghin, ghua Maria inigha an iti. **25** A poroghamiba uari isava akuir arazitam Maria gamizir puvatigha, ghua dughiar an otarim batezim. Ezi a ziam Iesus isa a gati.

2 Maria Distrik Judian aven itir nguibam Betlehemin Iesus bate. Dughiar kamin Herot, Atrivimin iti. Amebam Iesus batezima fofozir gumazir maba aruem anadi naghın ikegha Jerusalemın ize. **2** Egha me kamaghın azai, “Borir Judabar Atrivimin ikiamim, amebam a batezi a managh iti? E an gun migeir mikovezim aruem anadi naghın an ganigha an ziam fasa izi.” **3** Ezi Herot akar kam baregha an dighorim a bira. Ezi Jerusalemın itir darazi uaghan kamaghın ami. **4** Egha Herot ofa gamir gumazir ekiaba ko Judan Arazibagh fozir gumazibar diagha me akuvagha kamaghın men azai, “God Uam E Iniassa Misevezir Gumazim, an amebam managh a batam?” **5** Ezi me ghaze, “Judian Distrighin aven itir nguibam Betlehemın, an amebam a batam. E bizir kam kamaghın a gifo, Godin akam inigha izar gumazimin osizirim kamaghın iti: **6** “Ni Betlehem, ni Judan

nguazimin aven iti. Ni Judabar nguibar ekiabar tongin uaghan ziam iti, nin aven gumazitam na bagh gumazir dapanimin otogh Israelia gativagh men ganam.” 7 Ezi Herot averara aruem anadi naghin izezir gumazibar diagha mikovezim otozir dughiam bagha men azai. A me faraghavira mikovezimin apizir dughiam gifogha, 8 egha me isa Betlehemin me amadagha kamaghin me migei, “Ia mangi borim bativsi deraghvira rui. Ia a batoghiva ua na bagh migirigiam amadagh. Eghti ki uaghan mangi, an ziam fam.” 9 Me Herot baregha zuima mikovezir me faragha aruem anadi naghin ganizim, men faragha ghua borim itir danganim batogha a gisirara iti. 10 Me mikovezimin ganigha bar akonge. 11 Egha me dipenimin aven ghua borim uan amebam Maria ko, aning bato. Me tevibar pirigha avigha ghuaghira borimin ziam fe. Egha me uan mitariba kuigha bizir aghuir a bagha inigha izezibar an ekarim gami. Me gol ko mughuriar aghuim itir borem ko avir migharir mughuriar aghuim gamim da isava a ganingi. 12 Ezi God irebamin me batogha Herot bagh ua mangan me anogoroke. Ezi me tuavir igharazimin uamategha uan nguibamin ghue. 13 Fofozir gumaziba ghuezima Ekiamin enselin mam irebamin Josep batogha a migia ghaze, “Ni dikavigh borim iniva an amebam sara inighiva ia ari Isipin mangi. Herot borim bagh ruiva amisueghti an aremeghasa. Kamaghin amizi, ia mangi maghira iki mangiti, dughiar ki ua ni mikimamim.” 14 Ezima Josep dikavigha borim isa an amebam inigha me dimagarir kamra Isipin ghue. 15 Egha Josep Isipin ikia ghua, dughiar Herot ovengezim. Arazir kabanagh otiva Ekiamin akam inigha izir gumazir mamin akatorimin mikemezir migirigiabar min otifi. A kamaghin mikeme, “Nan Otarim Isipin kantrin itima, ki an diazima an azenan ize.” 16 Ezi Herot garima, fofozir gumazir aruem anadi naghin izeziba a gifara. Ezi Herot bar puv atara uan midorozir gumaziba amadagha, migirigiar gavgavim me ganiga, me amadima me ghua, Betlehem koma an boroghin itir nguibaba bar dar ghua otarir azenir pumuning ko an apengan itiba, me misozima me ariaghire. Kar ana aruem anadi naghin izezir fofozir gumazibar

migirigiamin gin ghua kamaghin ami. 17 Arazir kabanagh otiva Godin akam inigha izir gumazim Jeremaia mikemezi moghin, otifi. A ghaze: 18 “Me Raman nguibamin tiarir mam barasi, azirakam ko tuatem. Reselin boriba ua itir puvati. Kamaghira a uan ovengezir boriba bagha azi. A navir amirizim inian aghua.” 19 Herot ovengezima, Josep Isipin itima, Ekiamin ensel irebamin Josep bato. 20 Egha kamaghin a migei, “Borim misoghasa amir darazi me ovenge. Kamaghin amizi, ni dikavigh borim koma an amebam inigh ua Israelin mangi.” 21 Ezi a dikavigha borim isa an amebam inigha me ua Israelin ghue. 22 Egha an orazima, Arkelaus uan afeziam Herotin danganim inigha Judian Atrivimin iti. Ezi Josep Judian Distrighin mangan atiatingi. Egha God da irebamin migirigiam inigha Galilin Distrighin ghu. 23 A ghua Galilin Distrighin nguibar mam, Nasaretin apera. Bizir kaba otiva Godin akam inigha izir gumazim mikemezi moghin otifi, a ghaze, “Me Nasaretian Gumazim, a darigham.”

3 Dughiar kamnaghin Gumazamiziba Ruer Gumazim Jon izava, Judian gumazamiziba puvatizir danganimin ikia akam akuri. 2 Egha ghaze, “God Bizibagh Ativamin Dughiam, a roghira ize. Kamaghin amizi, ia navibagh iragh.” 3 Godin akam inigha izir gumazim Aisaia fomira Jonin gun migia ghaze, “Gumazir tiarir mam gumazamiziba puvatizir danganimin dia ghaze, ‘Ia Ekiam bagh tuaviba azeniva, dar kir.’” 4 Jon an asizim kamelin arizibar ingarizir iniba ikegha asizir inim uan ivariam ike. A inir kaba ikeghava odeziba ko ruarimin haniba api. 5 Ezi gumazamiziba, me Jerusalem in nguibar ekiam ko Judian Distrik ko Jordanin danganimin ikegha, bar a bagha izava, 6 uan arazir kurabar gun migeima a Jordanin Fanemin me rue. 7 Egha a garima, Farisiba ko Sadyusibar avirim, a gumazamiziba ruer danganimin izi. Ezi a kamaghin me migei, “Ia kuruzir divir anababa, tina ia mikemezi, ia Godin aningagharir gin izamimin ari mangasa? 8 Ia navim girazir arazibar amu. 9 Egh ia pura uarigh nighnigh suam ‘E Abrahamin ovaviba.’ Ki ia migei, God dagiar kabara amighti da Abrahamin ovavibar

min otivighamin gavgavim iti. **10** Sobiam datirighin temer povibar iti, eghti temer dagher ovizir aghuiba itir puvatiziba, God bar da okeghiva da isiva avim mikinam. **11** “Ia navibagh irazir arazim akakaghasa ki dipamin ia rue. Ezi nan gin izir gumazim, an gavgavim nan gavgavim gafira. Ezi ki an dagarir asuabar ateramin gavgaviba puvati. Gumazir kam Godin Duam ko avimin ia ruam. **12** A witba misevir savol an agharimin iti, eghti a uan witba misiva dar daghebar arighiva, witba misevir dipenimin witin miseviba aviva, egh dar miseviba avir mungir puvatizimin da akuntima, da isiam.” **13** Ezi dughiar kamin Iesus Galilin Distrik ategha Jon a ruasa, Jordanin Fanemin zui. **14** Ezi Jon an anogorogha ghaze, “Ni manmaghsua, uabi ruasa na bagha izi? Ni na ruti, kamaghin deragham!” **15** Ezi Iesus an migirigiam ikaragha a migia ghaze, “Marki. Ni datirighin ki ni migei moghin ni damu. Ga arazir kamin, God ifongezir arazibar gintighti, da otivam.” Ezi Jon an migirigiamin min ghu. **16** Ezi Iesus ruegha givagha zuamira dipamin anagava oto. Ezi overiam kuiaghirizi a garima, Godin Duam bunbamin min mighegha izaghira a gisin apera. **17** Ezi tiarir mam Godin Nguibamin ikia dia ghaze, “Kar nan Otarim, ki bar a gifonge. Ki a bagha bar akonge.”

4 Dughiar kamin Godin Duam Iesus inigha ghua Satan a gifarasa gumazamiziba puvatizir danganimin ghu. **2** Ezi Iesus 40plan arueba ko dimagaribar daghetam inizir puvati. Ezi mitiriam an azi. **3** Ezi gumazir ifavaribagh amim Satan iza a batogha kamaghin a migei, “Ni guizbangira Godin Otarim, ni dagiar kaba akar gavgavim dav kemeghti da bretin rubuzibar min otifigh.” **4** Ezi Iesus Satan ikaragha ghaze, “Godin Akinafarim kamaghin migei, ‘Gumazamiziba daghebara damiva dar gavgavimin ikian kogham. Puvati. Me God migeir migirigiaba bar dar gin mangiva me ikirimirir aghuim iniam.”” **5** Ezi Satan Iesus inigha Jerusalemin ghugha a isa Godin Dipenim pin mar anefa. **6** Egha kamaghin a migei, “Ni oragh, Godin Akinafarim kamaghin migei, ‘A ni bagh uan enselba akar gavgavim me mikintima me deraghvira nin ganam. Egh

me uan dafaribar ni fueghti, ni uan dagarim dagiatamin aneseghan kogham!” Kamaghin amizi, ni guizbangira Godin Otarim, ni kagh iki uabi ekunigh.” **7** Ezi Iesus an akam ikaragha ghaze, “Godin Akinafarim uaghan kamaghin migia ghaze, ‘Ni uan Ekiam Godin Araziba tuisigh a gifoghsi an gavgavim bagh azangan marki.”” **8** Ezi Satan ua Iesus inigha ghua mighsiar bar pin itir mamin ghuavanabogha nguazir kamin kantriba bar, ko dar bizir aghuiba an akakagha ghaze, **9** “Ni tevimning apirigh nan ziam feghti, bizir kaba ki bar da ni daningam.” **10** Ezi Iesus a migia ghaze, “Satan ni na gitagh! Godin Akinafarim kamaghin migei, ‘Ni uan Ekiam God, ni an apengara iki an ziamra fam.”” **11** Ezi Satan Iesus ataghizima, Godin enselba an garava an akurvasi. **12** Iesus orazima me Jon, Gumazamiziba Ruer Gumazim a isa kalabus gati, ezi a uamategha Galilin Distirighin ghu. **13** Egha a Nasaretin nguibam ategha ghua Kaperneamin nguibamin iti. Nguibar kam, Galilin Dipar Akaremin dadarimin Sebulun ko Naptalin nguazir asizimin iti. **14** Arazir kabanagh otiva fomira Godin akam inigha izir gumazim Aisaia mikemezi moghin otifi. A ghaze, **15** “Ia gumazamizir Sebulunin nguazim ko Naptalin nguazimin itiba, nguazir kam a tuavir ongarimin zuimin boroghira itir danganim ko Jordanin Fanemin dadarir vongin itir danganim, a Galilin Distirighin nguazim. Danganir kam Kantrin Igharazibar Gumazamizir aviriba uaghan an aven iti. **16** Gumazamizir arazir kurabar mitatemin aven aruiba, me datirighin angazangarir ekiamin gari. Me danganir mitatemin apiaghav ikiava aremeghasava ami, ezi datirighin aminim tirazi angazangarim me gisira.” **17** Dughiar kamin Iesus ingangarim foregha akam akura gumazamizibav gia ghaze, “God Bizibagh Ativamin Dughiam a roghira ize. Kamaghin amizi, ia navibagh iraghi!” **18** Ezi Iesus Galilin Dipar Akaremin dadarimin ghua gari aveghbuar mamning iti. Saimon, me “Pita,” a garisi. A uan dozim Andru ko, aning iver ekiaba dipamin da kuri. Aning osiriba isa dagiaba bagha da amadir gumazimning. **19** Ezi Iesus aning migia ghaze, “Gua nan gin izitima ki guan akakaghtima, gua

osiriba isi moghin gumazamiziba iniam.” 20 Ezi aning an akam baraghavira, uan iveba ategha an gin zui. 21 Ezi Iesus mong sivagha ghua aveghbuar mamningin api. Jems, a Sebedin otarim, a uan dozim Jon ko iti. Aning uan afeziam Sebedi ko me botin mamin iti. Men iveba dighoraghirezi, me dar toribar kiri. Ezi Iesus aning diazima, 22 aning maghira uan afeziam ko bot ategha Iesusin gin zui. 23 Iesus Galilin Distrik bar a garua me God ko migeir dipenibar aven men sure gami. Egha a God Bizibagh Ativamin Dughiamin akam me migia men arimariaba ko osimtizir men namnabar itiba bar da gefi. 24 Ezi an biarim Sirian Provins bar an ghu. Ezi gumazamizir arimariaba itiba, me bar me isa a bagha izi. Gumazir aria mizazir kuraba baraziba, ko duar kuraba apazaziba, ko gumazir arimariar inirizibagh amiba, ko gumazir agharapaniba ariaghireziba, me bar me inigha a bagha izi. Ezi Iesus men arimariaba bar da gifa. 25 Ezi gumazamizir bizir dafam, me a koma arui. Galilin Distrikhin itir darazi ko Distrik Dekapolisin itir darazi ko Jerusalem ko Judian Distrik, ko Jordanin vongin itir danganimin itir darasi, me an gin arui.

5 Iesus gari avirir ekiam an gin izima, a mighsiar mamin ghuanabogha apera. Ezi an suren gumaziba a bagha izi. 2 Ezi Iesus kamaghin uan suren gumazibar sure gamua ghaze: 3 “Ia Godin damazimin ia fo, ia an bizibagh asa, ia God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven mangam. Kamaghin ian naviba deragh. 4 Ia datirighin azia itir gumazamiziba, ia bar akuegham. Kamaghin ian naviba deragh. 5 Ia gumazamizir uari abira aghumra itiba, God nguazim bar ia daningam. Kamaghin ian naviba deragh. 6 Ia gumazamizir arazir aghuiba baghavira ikia egha mati gumazim mitiriam an azi, egha mati gumazim kuarim an piri, God ian mitiriam a givagham. Kamaghin ian naviba deragh. 7 Ia gumazamizir igharaz darazir apangkuviba, God ian apangkuvam. Kamaghin ian naviba deragh. 8 Ia gumazamizir navir averiaba zueziba, ia Godin ganam. Kamaghin ian naviba deragh. 9 Ia gumazamizir adariba ko midoroziba ageviba, me ‘Godin Boriba,’ ia darigham. Kamaghin

ian naviba deragh. 10 Ia gumazamizir arazir aghuibagh amiba, ezi me arazir kam bagha osimtiziba ko mizaziba ia ganidi, God Bizibagh Ativamin Dughiam, a iana. Kamaghin ian naviba deragh. 11 Me ian gari ia na ko iti, ezi bizir kam bangin me paza ia gamua osimtiziba ko mizaziba ia ganidi, egha migirigiar ifavarir aviriba ia gasi, kamaghin ian naviba deragh. 12 Ivezir bar ekiam ia mizua Godin Nguibamin iti. Godin akam inigha izir gumazir ian faragha ghueziba, me uaghan kamaghira osimtiziba ko mizaziba me ganingi. Kamaghin ia naviba deragh bar akongegh.” 13 Egha Iesus ua me migia ghaze, “Ia nguazir kamin itir gumazamiziba bar me bagha, amangsizimin min iti. Ia fo, amangsizim uan isingtizim ateghti, ia manmaghin a damighti a ua singigham? Amangsizir kamaghin otiviba ingangariba puvati. Me a isi nguazimin anekunigh a dikabinam. 14 Ia mati nguazir kamin angazangarim. Ia kamagh nighnigh! Nguibar ekiam mighsiamin iki modoghan kogham. 15 Egha gumazitam lamin tam gaborogha a isa minetamin aven anetizir puvati. An a isi dakozim dafaghtima, an angazangarim gumazamizir dipenimin itiba bar me gisiragham. 16 Nin angazangarim kamaghira isiraghtima, gumazamiziba bar an ganam. Egh me ian arazir aghuir kabar ganiva ian Afeziar uan Nguibamin itim, me an ziam fam.” 17 Egha Iesus ua migia ghaze, “Ia kamaghin nighnighan marki, egh suam, ki Moses Osirizir Araziba ko Godin akam inigha izir gumazibar akaba batoghasa ize. Puvati. Ki izi dar amuti dar dagheba guizin otivam. 18 Ki bar guizbangira ia migei, Moses Osirizir Arazibar akar muziaritam givaghan kogh, mangi nguazim ko overiam givaghamin dughiam otogham. Dar osizirir otevir muziariba ko ababanir me osiriziba, da kamaghira iki mangi bizir otivamiba bar otivigham. 19 Kamaghin amizi, gumazir manam Moses Osirizir Arazitam in kuragh suam, a pura bizim, egh kamaghira igharaz darazir sure damuam, gumazir kamaghin amim, God Bizibagh Ativamin Dughiamin an ziam bar gin ikiam. Eghtima gumazir manam Moses Osirizir Arazibar gin mangiva egh kamaghira ua igharaz darazir men sure damuti me an min

arazir kabar gin mangiti, gumazir kamaghin amizim, God Bizibagh Ativamin Dughiam, a ziar bar ekiam iniam. **20** Kamaghin amizi, ki ia migei, ia Godin ifongiamin gintighan koghiva, ian arazir aghuiba Judan Arazibagh fozir gumaziba ko Farisibar arazir aghuibagh afiraghan koghti, ia God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven mangan kogham.” **21** Egħa Iesus ua kamaghin migei, “Ia migirigiar ian ovaviba iniziba, ia da baregha givagħa dagħ fo, ia tav misuegħtima an aremegħan marki. Ian tav gumazitam misuegħtima an aremegħam, a kotiamin otivam. **22** Ezi ki kamaghin ia migei, gumazir manam uan aveghbuamin atari, a kotiamin mangam. Egh gumazitam migirigiar kurabar uan aveghbuam mikim suam, a Kotiar Ekiamin otivam. Egh gumazitam gumazir mamin atar suam, a gumazir onganim, a helin avir ekiamin mangam. (Geenna g1067) **23** “Egh ni ofa damusi ofa gamir dakozimin mangi, egh ni nighnigham, ni uan aveghbuam ko migirigiar osimtizim iti, **24** egh ni uan ofaba ofa gamir dakozimin dar atigh. Egh uamategh mangi aveghbuam ko migirigiabar kirigh. Gua dar kirigh, egh ni datirighin mangi uan ofa isi God daning. **25** “Eghni nin apanim ni inigh kotiamin mangiti, ni a ko osimtizir kam akirsi tuavimin a mikim mangi. Puvatightima, a ni inigh jasin damazimin mangam. Eghni jas ni inigh polisın agharim datightima, polis ni inigh kalabuziam datigham. **26** Ezi ki guizbangira ni migei, ni azenim giran kogham, iki mangi ni ivezim bar anekirighamin dughiamin gin, azenim giram.” **27** Egħa Iesus ua kamaghin migei, “Ia kamaghin oraki, me fomira ghaze, ia poroghamiba uari bakeir arazim, damuan marki. **28** Ezi ki kamaghin ia migei, ni gumazitam ni amizir mamin gara paza a ginighnisi, ni poroghamiba uari bakeir arazim uan navir averiamin aven, a ko a gamigha gifa. **29** “Eghni nin damazir guvimin itim ni damuti, ni arazir kuram damighi, ni anesigh a makunigh. Kamaghin deragħam, ni uan mikarzitam atugh, egh arazir kuratam damighan kogham. Puvatightima, me nin mikarzim bar a isiva helin anekunigham. (Geenna g1067) **30** Eghni nin dafarir guvim ni damuti ni arazir kuratam damighi, ni anetugh a makunigh. Kamaghin

dera, nin mikarzitam dutugh deragħam, egh ni arazir kuratam damuan kogham. Puvatightima, me nin mikarzim bar a isi helin anekunigham.” (Geenna g1067) **31** Egħa Iesus ua migia ghaze, “Me fomira kamaghin migei, ‘Gumazir manam uan amuim atagħiragħsi, an a bagħ akinafarim osirigh egh anetegħam.’ **32** Ezi ki kamaghin ia migei, Gumazir manam uan amuimin garima, a gumazir igharazitam ko akuizir puvatizi a puram anetaki, gumazir kam uan amuim gamima a poroghamiba uari bakeir arazim gami. Eghni amizir kam gumazir igharazitamin ikiam, a poroghamiba uari bakeir arazim gami. Eghni gumazitam amizir pam atagħizimin ikiva, egh gumazir kam uagħan poroghamiba uari bakeir arazim gami.” **33** Egħa Iesus ua kamaghin migei, “Migirigiar mam ian ovaviba a inizi ia a baraki, a kara, ‘Ia ifariva Godin Nguibamin akakagh mikiman marki. Ia Ekiamin damazimin migeir akamin mirara mangi, arazir kam deragħ a damu.’ **34** Ezi ki ia migei, uan migirigiaba gavgavim dar aningsi, bizir katamin akakagh mikiman marki. Bar markiam. Ia Godin Nguibamin akakagh egh mikim suam, ‘Bar guizbangira,’ ia kamaghin damuan marki. Bar markiam. Kar Godin Atrivir Dabirabim. **35** Ia uan migirigiaba gavgavim dar aningsi, nguazir kam diponan marki. God nguazimin uan suemning arisi. Egh ia uan migirigiaba gavgavim dar aningsi, Jerusalem diponan marki. Jerusalem Atrivir Ekiamin nguibar ekiam. **36** Egh ia uan migirigiaba gavgavim dar aningsi uan dapanibar akakaghan marki. Ia fo, ian tav uan dapanir arizitam damuti a pigħam, o ghurghurighan kogham. **37** Ia pura kamaghin mikim, ‘Guizbangira,’ o ‘Puvati.’ A kamaghin dera. Ezi migirigiar igharazir isafuraziba, da Satanin otivagħirir migirigiaba.” **38** Egħa Iesus ua kamaghin migei, “Ia oraki, me fomira ghaze, ‘Tav igharaz tavin damazim a gasighasighti, me uagħan an damazim gasighasigham. Eghni tav tavin ataritam asighti, me uagħan an ataritam asigham.’ **39** Ezi ki kamaghin ia migei, gumazim arazir kuratam ia damightima, ia a ikarvagħan marki. Egh gumazitam ian koviatham apezeghti, ia koviar vuem sara a daningigh. **40** Eghni tav ian korotiar azenan azuim bagħ ia isi kotiam

datighti, ia uaghan uan aven azuir korotiam saram a daningigh. 41 Eghti tav uan biziba iniasa ni bagha gavgava ghaze, ni an biziba ater an aku tuavir asizitamin mangam, eghti ni an aku tuavir asizir ruarir pumuningin mangi. 42 Eghti tav biziba bagh ian azangsighti, ia a daningigh. Eghti gumazitam pura ia da biziba iniasa ian azai, ia akirim ragh a gasan marki.” 43 Egha Iesus ua kamaghin migei, “Ia kamaghin oraki, me fomira kamaghin migei, ‘Ia uan namakabagh ifongegh, egh pazi uan apanibar amu.’ 44 Ezi ki kamagh ia migei, ia uan apanibagh ifongegh, egh me bagh Godin azangti, God gumazir osimtiziba ko mizaziba ia ganidibar apangkuvam. 45 Arazir kam kamaghin ian akagham, ia guizbangira uan Afeziar uan Nguibamin itimin boribara. Guizbangira, an aruem gamima, a gumazir kuraba ko aghuiba bar me gisisi. Egha an amozim gamima, a gumazir aghuiba ko gumazir arazir kurabagh amiba sara me gizi. 46 Eghti ia gumazir ia gifongezibara ifueghiva ia ivezir aghuir manatam iniam? Puvati. Gumazir dagiaba isiba uaghan arazir kabagh ami. 47 Egh ia dughiam isi uan adarazir aning, egh ian arazir manam igharaz darazir arazim gafiragham? Gumazir God gifozir puvatiziba ti uaghan ia amir arazibagh ami! 48 Kamaghin amizi, ia uan Afeziar uan Nguibamin itim, an arazir aghuibagh ami moghin, ia uaghan arazir aghuibar amu.”

6 Egha Iesus ua kamaghin migei, “Ia deraghvira gan. Ia gumazamiziba gansi osamiva, arazir aghuibar amuan marki. Ia kamagh damu, uan Afeziar uan Nguibamin itim da ivezir aghuitam inighan kogham. 2 “Egh ia bizitam isi gumazir asaghasazitam daningsiva, tav amadaghtima a mangi ian arazir aghuir kamin, gun mikiman marki, egh mati gumazir maba me God ko migeir dipeniba ko tuavibar tuiva odava ami mokin. Ia men min damuan marki. Kamagh amir darasi, me gumazamizibar damazibar uan araziba akakaghtima, me men ziaba fasa. Ki guizbangira ia migei, me uan ivezim inigha gifa. 3 Ia asaghasazitamin akurvaghsi, ian agharir guvim arazir kam damuti, agharir kiriam arazir kam gifoghan kogham. 4 Eghti ian akurvazir arazir kam averara ikiti, ian Afeziar bizir mogomebar

garim, ian arazir aghuim ikaragham.” 5 Egha Iesus ua kamaghin migei, “Ia God ko mikimsi, gumazir ifavariba ami moghin damuan marki. Me God ko migeir dipeniba ko tuavir ekiabar akabar tuiva, God ko mikimasa bar akonge. Me odava, egha ghaze, gumazamizir aviriba nan ganigh nan ziam fam. Ki guizbangira ia migei, me uan ivezim inigha gifa. 6 Eghti ia God ko mikimsi, uan dipenir averiamin mangi tiam asaragh, egh modogh ia uan Afeziam ko mikim. Kamaghin, ian Afeziar bizir mogomebar garim, a ian ivezim ia daningam. 7 “Ia God ko mikimsi migirigiar kinir aviribar amuva, God gifozir puvatizir darazi ami moghin damuan marki. Me ghaze, me migirigiar aviribar amuum, eghti kamaghin God me baragham. 8 Me ami moghin, ia damuan marki. Guizbangira, ia puvatizir biziba, ia da bagh tighar uan Afeziamin azangsighamim dughiamin, an adagh fogha gifa. 9 “Kamaghin amizi, ia kamaghin God ko mikim: “En Afeziar uan Nguibamin itim, nin ziam bar zue, ezi arazir kuraba an saghon iti. 10 Eghti Dughiar Ni Bizibagh Ativamim, a izi. Eghti nin Nguibamin itir darazi nin ifongiamin gin zui moghin, e uaghan nguazir kamin nin ifongiamin gin mangam. 11 E datirighin damamin dagheba, ni datirighin da isi e daning. 12 Egh me e gamir arazir kuraba e da gin amadi moghin, ni en arazir kuraba gin amang. 13 Egh e ateghti, e osimtizibar aven ikiti bizitam en navim biraghti, e arazir kuratam damuan kogham. Ni arazir kurabar gavgavim da e inigh.’ 14 “Guizbangira, ia gumazamiziba ia gamir arazir kuraba gin amangiti, ian Afeziar uan Nguibamin itim, ian arazir kuraba gin amangam. 15 Ia men arazir kuraba gin amangan koghti, ian Afeziam uaghan ian arazir kuraba gin amangan kogham.” 16 Egha Iesus ua me migia ghaze, “Ia dagheba ataghirazir dughiamin ia gumazir ifavaribar min uan guabagh ekuan marki. Gumazir ifavariba dagheba ataghirazir dughiamin, gumaziba men ganasa, me uan guaba ruer puvatigha pughpurighav arui. Me odava arazir kabagh ami. Ki guizbangira ia migei, me uan ivezim inigha gifa. 17 Eghti ia dagheba ataghirazir dughiamin, ia boreu uari aghiva uan guaba ru, 18 eghti gumazamiziba ia dagheba ataghirazir

arazir kam gifoghan kogham. Eghti ian Afeziar danganir mogomemin itim, anarira ian ganigh fogham. Egh gin ian Afeziar bizir mogomebar garim, a ian izezim ia daningam.” 19 Egha Iesus ua me migia ghaze, “Ia nguazimin ikia uari bagh bizir aghuiba akumakum dar pozibav kinam marki. Nguazir kamin, barereba ko omebaba dar amiti, da maziva akughiregham. Eghti okimakiar gumaziba biriba akar da okimam. 20 Ia Godin Nguibamin uari bagh bizir aghuiba pozibav kin. Godin Nguibamin barereba ko omebaba bizibar aman koghti, da mazigh, akughiran kogham. Eghti okimakiar gumazitam biritam akarigh da okemeghan kogham. 21 Nin bizir aghuiba itir danganim, nin navir averiamin itir ifongiam, a uaghan danganir kamra ikiam.” 22 Egha Iesus ua me migia ghaze, “Damaziba, da lamin min namnamin angazangarimin min iti. Damazim derazi, nin namnam angazangarim bar a gizivaghti, ni arazir aghuibar amuam. 23 Eghti nin damaziba ikuvigham, nin namnam bar mitarmeghtima, ni arazir kurabar amuam. Eghti nin angazangarim mitarmegham, mitarmer kam bar pirigham.” 24 Egha Iesus ua me migia ghaze, “Ingangarir gumazitam o amizitam, gumazir ekir pumuning bagh ingaran kogham. A tavin aghuagh, tav gifuegham. O, a tav baghvira iki, tav akirim a gasaragham. Ia God ko dagiaba bagh uaghara ingaran marki.” 25 Egha Iesus ua me migia ghaze, “Kamaghin amizi, ki ia migei, ia pamten uan ikirimirim ginighnighiva, kamaghin azangan marki, e dagher manatamra damam, o e dipar manatamra damam? Egh ia pamten uan inivafizibagh nighnigh mikiman marki, e inir manatam uan mikarziba avam? Gumazimin ikirimirim ti daghebagh afira, ezi gumazimin mikarzim ti inibagh afira. 26 Ia kuarazibar gari, da dagheba oparir puvatigha da pozibagh aghua da isa dagher dipenibar amadir puvati. Ian Afeziar uan Nguibamin itim, dagheba dagh anidi. Ezi ian ikirimirim ti kuarazibar ikirimirim gafirazir puvati? 27 Egh ian tav deraghvira ikisi nighnigh kamaghin a ti uan ikirimirim damuti a tong ruaragham? Bar puvati. 28 “Ia tizimsua, pamten korotiabagh nighnisi? Ia akimarir aghuaribagh nighnigh. Da manmaghin otifi? Da ingangarir ekiatam gamir

puvati. Egha da korotiatam isamizir puvati. 29 Ezi ki ia migei, fomira Atrivim Solomon bizir bar aviriba ikia an azuir adiariba bar dera, egha an korotiatam akimarir kabar min otozizir puvati. 30 E fo, graziba pura biziba, da iti, gurumin gumazitam dar akoreghiva da isiva avitam mikiningham. Grazir kinir kabanagh God adiariba me gazui. Ia bizir kam gifogh, God uaghan adiariba ia daningam. Ia gumazamizir nighnizir gavgavir muziarim itiba! 31 Kamaghin, ia pamten nighnigh mikiman marki, ‘E dagher manatam ramegham? O, dipar manatam amam? O, e inir manatam ikegham?’ 32 Gumazir God gifozir puvatiziba pamten bizir kabagh nighnisi. Ezi ian Afeziar uan Nguibamin itim fo, ia bizir puvatizir kaba, ia da iniam. 33 Ezi bizir ia bar faragh damuamimra kara: Ia God Bizibagh Ativamin Dughiam baghvira nighnigh, egh God ifongezir arazir aghuibar amuti, a bizir kaba ko maba sara bar ia daningam. 34 “Kamaghin amizi, ia pamten gurumzaragham bagh dighorim isiva nighnighan marki. Gurum izamin dughiam, a mar uan bizibara nighnigh. Dughiar manamin otivir osimtiziba, da anarira iki. Aruer manamin otivamin biziba, mar an biziba.”

7 Egha Iesus ua kamaghin migei, “God ia tuisigh ian ikuragham koghsi, kamaghin ia munen araziba tuisighan marki, egh suam men araziba ikufi. 2 Ia me tuisigha men ikurakurazi moghin, God kamaghira ia tuisigham. Egh ia men gara me ginighnizi moghira, God ia ginighnigham. 3 Tizim bagha, minezir bar muziarim nin aveghbuamin damazimin itima, ni ti an gara egha temer ararir ekir nin damazimin itimin garir puvati? 4 Ter ararir ekiam nin damazimin ikiti, ni manmaghin uan aveghbuam mikim suam, ‘Aveghbuam, ki nin damazimin itir minezim batuegham?’ 5 Ni bar ifari! Ni faraghvira ter ararir nin damazimin itim asigh, egh deragh ganiva minezir nin aveghbuamin damazimin itim asigh. 6 “Ia God baghvira itir biziba inigh, afiabar aningan marki. Guizbangira, da ua raghirigh ia givigham. Egh ia uan manmaniar ikarizir aghuiba isi dabav kinan marki. Da pura da dikabinigham.” 7 Egha Iesus ua me migia ghaze, “Ia God ko

mikim, egh biziba bagh an azang, eghti a da isi ia daningam. Egh ia biziba bagh ruiva, ia da bativam. Egh ia tiam gafughafughti, God ia bagh tiam kuigham. **8** Gumazir Godin azaiba, me biziba isi. Ezi gumazir biziba bagha ruim, da batifi. Ezi gumazir itiam gafughafuzim, God a bagh tiam kuigham. **9** Ezi ia afeziaba, ian boritam brettba bagh ian azangsighti, ia ti dagiatam a daningam? Puvati. **10** Eghti boritam osiriba bagh uan afeziamin azangti, a ti kuruzitam a daningam? Bar puvati. **11** “Ia afeziar arazir kurabagh amiba, ia zurara bizir bar aghuiba uan boribagh anidi. Ia deraghvira kamaghin fogh, guizbangira ian Afeziar uan Nguibamin itim bar akueghvira bizir aghuiba isi gumazamizir a ko migeibar aningam. **12** “Kamaghin amizi, ia arazir aghuir igharaz darazi ia damuasa ia ifongeziba, ia arazir kabara me damu. Migirigiar kaba, Moses Osirizir Araziba ko Godin akam inigha izir gumazibar osiziriba, dagh isin tu.” **13** Egha Iesus ua me migia ghaze, “Ia tiar akar asuvazimin aven mangi. Tiar akar aroghezim nguibar ikuvtizimin zui. Ezi nguibar kamin zuir tuavim an aruegha bar ekefe. Ezi gumazamizir avirim an zui. **14** Ezi nguibar aghuimin zuir tiar akam bar asufa, egha tuavir an zuim bar piri. Ezi gumazamizir vaghvaziba tuavir kam batogha an zui. Kamaghin amizi, ia tiar akar asuvazimin aven mangi.” **15** Egha Iesus ua me migia ghaze, “Ia akar ifavarim akurir gumazamiziba bagh deravira gan. Me ia gifarisi migirigiar aghuibar amuam. Egha me guizbangira ia gasighasighasa izi. Me guizbangira afiar atiabar min ikia, egha me ifara en damazibar sipsipbar min sipsipbar ariziba aghui. **16** Ia men arazibar gan me gifogh, egh suam, me akar ifavarim akurir gumazamiziba. Gumaziba ter ataghataritamin wainin ovizitam kuarizir puvati. Egha me ti fighin ovizitam kuarasa ghua, dikonir ataghatarimin, da isi? Bar puvati. **17** Ezi kamaghira temer aghuiba ovizir aghuiba bati, ezi temer kuraba ovizir kuraba bati. **18** Eghti temer aghuitam ovizir kuratam bateghan kogham. Eghti temer kuratam ovizir aghuitam bateghan kogham. **19** Temer ovizir aghuiba batir puvatiziba, me da oka da isa avim mikiri. **20** Kamaghin amizi, ia men

arazibar gan fogham, me akar ifavarim akurir gumazamiziba, o me akar aghuim akurir gumazamiziba. **21** “Ia kamaghin nighnighan marki, gumazamizir ‘Ekiam, Ekiam’ na gariziba, me bar moghira God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikiam. Puvati. Gumazamizir nan Afeziamin ifongiamin gin zuiba, merara God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikiam. **22** Godin Kotin Dughiamin, gumazamizir avirim kamaghin mikimam, ‘Ekiam, Ekiam, e nin ziamin Godin akam akuri. Egha nin ziamin duar kuraba batogha, nin ziamin mirakelin bar aviribagh ami.’ **23** Eghti ki Dughiar kamin bighivira me mikim suam, ‘Ki tong ia gifozir puvati. Ia gumazamizir arazir kurabagh amiba, ia na gitagh!’” **24** Egha Iesus ua me migia ghaze, “Gumazir nan akam baragha an gin zuim, a mati gumazir mam fofozir aghuim ikia, egha uan dipenim ingara gavgavim a daningasa dagiam gisin an ingari. **25** Ezi amozim izima, aperiam otozima, aminir ekiam dikavigha dipenir kam givava a munamadi. Ezi dipenir kam dipiriaghirizir puvati. Dipenir kam me dagiam gisin an ingari. Kamaghin amizi, a irizir puvati. **26** Ezi gumazir nan migirigiaba baragha dar gin zui puvatizim, a mati gumazir onganimin min gigimin uan dipenim okore. **27** Ezi amozim izima aperiam otozima, aminir ekiam dipenir kam pamtem a givai. Bizir kaba dipenir kam gunabagha a munamadima, a iri. A guizbangira bar pazavira iri.” **28** Iesus migirigiar kabav kemegha givazima, gumazamizir avirir ekiam digavir kuram gami. **29** Me fo, Iesus Judan Arazibagh fozir gumaziba ami moghin migeir puvati. A gavgavim itir gumazimin min men sure gami.

8 Egha Iesus mighsiam ategha ghuaghirima avirir ekiam an gin zui. **2** Ezi gumazir lepa itir mam, Iesus bagha iza uan tevimning apirigha a migia ghaze, “Ekiam, ni fueghiva na damighi, ki Godin damazimin zuegh ua deraka.” **3** Ezi Iesus uan agharim isa gumazir kam gatigha ghaze, “Ki ifonge. Nin mikarzim zuegh, egh ua deragh.” A kamaghin migiavira itima, gumazir kamin lepan arimariam zuamira anetaghizima gumazim ua dera. **4** Ezi Iesus a migia ghaze, “Ni oragh, ni

batozir bizir kamin gun mikiman marki. Ni 16 Ezi aruem gevima, me gumazamizir avirir
mangi uan mikarzim isi ofa gamir gumazimin duar kuraba apazaziba inigha, Iesus bagha izi.
akagh, egh Moses fomira e mikemezi moghin, ni Ezi Iesus duar kurar kabav gia me batozima,
ua bagh Godin ofa damu. Eghti gumazamiziba me an akamin gumazamiziba ataghirasi. Ezi
fogh suam, nin arimariam gifa.” 5 Egha Iesus Iesus arimariaba itir gumazamiziba bar men
ghua nguibar ekiam Kaperneamin aven ghu. arimariaba agifa. 17 Godin akam inigha izezir
Ezi 100plan midorozir gumazibar garir gumazir gumazim Aisaia ghaze, “A uabi, e bagha en
dapanim iza, Iesus gaghora ghaze, 6 “Ekiam, nan osimtiziba ko mizaziba isa da ateri, ezi da
ingangarir gumazim ariava muna dipenimin ghue.” Iesus Aisaian akam damighti, an otivasa,
iti. An soroghafariba bar amira, ezi a mizazir arazir kabagh ami. 18 Egha Iesus garima, avirir
kuram barasi.” 7 Ezi Iesus ghaze, “Ki mangi ekiam anakufa. Ezi a uan suren gumazibav gia
a damighti, a ua deragham.” 8 Ezi midorozir ghaze, “E dipar kam abigh an vongin mangam.”
gumazir dapanim Iesusin akam ikaragha a 19 Ezi Judan Arazibagh fozir gumazir mam
migia ghaze, “Ekiam, ki gumazir aghuir manam, iza, kamaghin Iesus migei, “Tisa, ni danganir
ni nan dipenimin aven izam? Marki. Ni pura manamin mangam, ki uaghan ni ko mangam.”
mikimtima, nan ingangarir gumazim deragham. 20 Ezi Iesus a migia ghaze, “Afir atiaba nguazir
9 Ki uabi midorozir gumazir mabar apengan iti, toribar itima, kuaraziba mikonibar iti, ezi
egha uabi mabar garima, me nan apengan iti. Gumazamizibar Otarim, dakuamin danganiba
Egh ki me mikim suam, ‘Ia mangi,’ eghti me puvati.” 21 Ezi gumazir mam, a uaghan Iesusin
mangam. O, ki me mikim suam, ‘Ia izi.’ Eghti suren gumazim, a kamaghin Iesus migei,
me izam. Egh ki uan ingangarir gumazir mam “Ekiam, ni faragh nan amamangatighti, ki
mikim suam, ni ingangarir kam damu, eghti an a mangi uan afeziam mozim dafaka.” 22 Ezi Iesus
damuam. Egha ki fo, ni mikimti, nan ingangarir a migia ghaze, “Marki. Ni nan gin izi, gumazir
gumazim ua deragham.” 10 Ezi Iesus migirigiar ovengeziba uari uan gumazir kuabar afi.” 23
kam baregha, digavir kuram gami. Egha ragha Ezi Iesus botin anabozi, an suren gumaziba an
a ko izir gumazamizibav gia ghaze, “Ki bar gin zui. 24 Me ghua ongarimin torimin aminir
guizbangira ia migei, ki Israelin aven kamaghin bar ekiam dikava ongarim gamima, a dipira
nighnizir gavgavim itir gumazitamin ganizir kurim avasava ami. Ezi Iesus akuavira iti. 25
puvati. 11 “Ki ia migei, gumazamizir aviriba uan Ezi an suren gumaziba a gaghuragha a migei,
nguibar aruem anadi naghin itiba ko aruem “Ekiam, ni en akuragh, e arimighiregham!”
ghuaghiri naghin itiba ategh izi, Abraham ko 26 Ezi a kamaghin me migei, “Ia nighnizir
Aisak ko Jekop dukuagh, God Bizibagh Ativamin gavgavim bar sufi. Ia tizim bagha atiati?” Egha
Dughiamin aven dakozimin daperagh damam. a dikavigha aminim ko ongarim migirigiar
12 Eghti God faragh uan Nguibamin ikiasa gavgavim aning ganingizi, aminim givazi, dipam
misevezir darasi, God me batuegh me isiva uam amiraghiri. 27 Ezi an suren gumaziba
danganir mitatem me akunigham. Eghti me nighnizir aviribagh amua ghaze, “Kar gumazir
tuangiva arangiva atariba kuskugh danganir manmaghin amizim? A migeima, aminim ko
kamin ikiam.” 13 Egha Iesus 100plan midorozir dipavsizim an akam barasi!” 28 Ezi Iesus ghua
gumazibar garir gumazir dapanimin migia Galilin Dipar Akaremin vongin oto. Kar Gadaran
ghaze, “Ni mangi. Bizir ni nighnizir gavgavim nguazir asizim. A iza duar kuraba apazazir
itim, a ni bagh otogham.” Dughiar kamra, gumazir pumuning bato. Aning matmatiamin
gumazir kamin ingangarir gumazim ua dera. tongin ikegha izi. Egha aning bar ikuvizima,
14 Ezi Iesus ghua Pitan dipenimin aven ghua gumazamiziba aningin atiatigha tuavir kam
garima, Pitan asamimin mikarzim an feima, garuir puvati. 29 Ezi aning pamten dia ghaze,
an aria dakozim girighav iti. 15 Ezi Iesus an “Ni Godin Otarim, ni manmaghin ga damuasa?
dafarimin suirazima, an arimariam maghiram Dughiam tighari, ni kagh izi ga gasighasighasa?”
anetaghizima, a dikavigha Iesus bagha isai. 30 Ezi dar bizir ekiar mam mong saghon apa

iti. **31** Ezi duar kurar kaba pamten Iesus gakaghora ghaze, “Ni e batueghsi, kamaghin ni e ateghti, e mangi dar okoruar munamin aven mangam.” **32** Ezi Iesus duar kurar kabav gia ghaze, “Ia mangi.” Ezi duar kuraba gumazir kamning ategha ghua dabar aven ghue. Ezi dar bizir ekiar kam puv ara ghua davarir kurar mamin ghuaghira dipam apa bar ariaghire. **33** Ezi gumazir dabar gariba dar ganigha ara ghua, nguibar ekiamin otivigha bizir kabar gun gumamazibagh eghari. Me uaghan gumazir duar kuraba apazazir pumuning bativizir bizibagh eghari. **34** Kamaghin amizi, nguibar ekiar kamin itir gumamaziziba Iesus bagha izi. Me iza an gara a gakaghora ghaze, a men nguazim ategh danganir igharazitamin mangi.

9 Ezi Iesus ua bot inigha uamategha ongarir dadarir vongin itimin ghua uan nguibamin oto. **2** Ezi me soroghafariba amirazir gumazir mam inigha a bagha izi. Gumazir kam akuriamin iti. Ezi Iesus gumazir kabar nighnizir gavgavimin ganigha kamaghin arimariar gumazir kam migei, “Nan borim, nin navim bar amiragh iki. Ki nin arazir kuraba gin amada.” **3** Ezi Judan Arazibagh fozir gumazir maba Iesusin migirigiar kam baregha kamaghin uariv gia ghaze, “Gumazir kam Godin danganin inigha kamaghin migei.” **4** Ezi Iesus men nighnizibagh fogha givagha kamaghin me migei, “Ia tizim bagha nighnizir kurar kaba uan navir averiabar dagh ami? **5** Ki akar manam mikimam? Pura gumazir kinitam kamaghin a mikim suam, ki nin arazir kuraba gin amada. Egh uaghan gumazir kinitam kamaghin a mikiman kogham, ni dikavigh uan akuriam inigh mangi, egh ua deragh. **6** Ki arazir kam damightima, ia ganigh fogham, Gumamazizibar Otarim a nguazir kamin arazir kuraba gin amangamin gavgavim iti.” Egha a kamaghin gumazir soroghafariba amirazim migei, “Ki ni migei, ni dikavigh uan akuriam inigh dipenimin mangi.” **7** Ezi gumazir kam dikavigha uan dipenimin ghu. **8** Ezima gumamaziziba arazir kamin ganigha digavir kuram gamigha Godin ziam fava kamaghin migei, “Godra gavgavir kam isa gumamazibagh anidi.” **9** Ezi Iesus

danganir kam ategha ghua garima, gumazir mam dagiaba isir dipenimin aperaghav iti. An ziam Matyu. Ezi Iesus a migia ghaze, “Ni nan gin izi.” Ezi Matyu dikavigha an gin zui. **10** Ezi Iesus an dipenimin ikiava apima, gumazir dagiaba isiba ko gumazir arazir kurabagh amir aviriba, me iza Iesus ko an suren gumaziba koma api. **11** Ezi Farisiba kamaghin gara Iesusin suren gumazibar azai, “Ian Tisa, a tizim bagha dagiaba isir gumaziba ko arazir kurabagh amir gumaziba koma api?” **12** Ezi Iesus migirigiar kam baregha kamaghin me migei, “Arimariaba puvatizir gumamaziziba, dokta bagha zuir puvati. Gumamazizir arimariaba itibara, me dokta bagha zui. **13** Ia mangi, Godin Akinafarimin itir osizirim da fofozim inigh. Ki apanguvir arazim gifonge, ki ofan kinibagh ifongezir puvati.” Egha Iesus ua me migia ghaze, “Ki Godin damazimin derazir gumamaziziba bagha izezir puvati. Ki gumamazizir arazir kurabagh amibar dimasa izel!” **14** Ezi Gumamaziziba Ruer Gumazim Jonin suren gumaziba iza, kamaghin Iesusin azai, “Kar manmaghin amizir arazim? E ko Farisiba, e God ko mikimasa dagheba ataghirazima, nin suren gumaziba dagheba ataghirazir puvati?” **15** Ezi Iesus men akam ikaragha ghaze, “Gumazir amuimin ikiamim, a ia ko ikiti, ia a bagha izezir gumazibav kimti, me ti amughamugh, dagheba ataghiraghan kogham? Puvati. Me dagheba ataghirazir dughiam iti. Gin dughiam izitima gumazir amuimin ikiamim, me me dama a inigh mangitima, dughiar kabar me dagheba ataghiragham. **16** “Gumazitam inir avizir igiatam inigha korotiar ghurimin porogha a isamizir puvati. A kamaghin damighiva egh a rutima, inir avizir igiam ekonegh korotiar ghurim gekuigh, anebightima an torim guizbangira bar ekevegham. **17** Eghti gumazitam wainin igiam inigh, a isiva asizir inir misevir ghuritam guruighan kogham. A kamaghin damightima, wainin dipam gin buva anangiva asizir inir ghurir kam abighti, wainin dipam nguazim giregham. Eghti wain ko asizir inim virara ikuvigham. Kamaghin me wainin igiam isi asizir inir igiabaram guruigh, eghti aning virara deraghvira ikiam.” **18** Ezi Iesus Jonin suren gumaziba ko miagiavira itima, gumazir dapanir

mam iza Iesusin boroghin tevimning apirigha kamaghin a migei, “Nan guivim datirighirama areme, ezi ni iza uan dafarim a datightima a ua dikavigham.” **19** Ezi Iesus dikavigha an gin zuima, an suren gumaziba a ko zui. **20** Ezi amizir 12plan azenibar ghuzim batir arimariam itir mam, me ko zui. Amizir kam Iesusin girakirangin iza an korotiar avizimin suira. **21** A kamaghin nighnigha ghaze, “Ki ti an korotiar avizimin suiraghti, nan arimariam ti givagham.” **22** Ezi Iesus ragha an gara a migia ghaze, “Nan guivim, ni navim bar amiragh iki. Ni nighnizir gavgavim nan iti. Kamaghin, nin nighnizir gavgavim ni gamizi ni dera.” Dughiar kamra, amizir kamin arimariam gifa. **23** Ezi Iesus ghua gumazir dapanir kamin dipenimin otogha gari, amiziba ko gumaziba azia iti. Gumazir maba sighbagh ivima, gumazamiziba azia niginir ekiam gami. **24** Ezi Iesus me batogha me migia ghaze, “Ia dikavigh mangi. Guivim aremezir puvati. An akui.” A kamaghin migeima, me a dipofi. **25** A me batoghezi, me azenan ghuezima, Iesus aven ghua guivimin dafarimin suirazima, a dikafi. **26** Ezi Iesus amizir bizir kamin eghaghanim nguibaba bar dar ghu. **27** Ezi Iesus danganir kam ategha zuima, gumazir damazir okavirizir pumuning an gin iza kamaghin an dei, “O Devitin Otarim, ni gan apangkufigh.” **28** A ghua dipenimin aven ghuzima, gumazir kamning a bagha izima, a kamaghin aningn azai, “Gua bizir ki damuamin kam, gua nighnizir gavgavim an iti, o puvati?” Ezi aning ghaze, “Are, Ekiam ga nighnizir gavgavim an iti.” **29** Ezi Iesus uan dafarim isa aningn damazibagh atigha kamaghin migei, “Gua nighnizir gavgavim iti. Kamaghin, gua ua gan.” **30** Ezi aningn damaziba kuiaghirezi, aning ua gari. Ezi Iesus aningn anogorogha aning migia ghaze, “Gua tong bizir gua batozir kam tavin mikiman marki.” **31** Ezi puvati. Aning ghua Iesus amizir arazir aghuir kamin gun bar distrighin kamin itir gumazamizibav keme. **32** Gumazir kamning Iesus ategha zuima, gumazamiziba migeir puvatizir gumazir mam inigha, Iesus bagha iza. Gumazir kam, duar kuraba a gapasa. **33** Ezi Iesus an duar kuraba batoghezima, gumazir kam ua migei. Ezi gumazamiziba digavir kuram gamua

ghaze, “Fomira, kantri Israelin aven, bizir kamagh garitam otozir puvati.” **34** Ezi Farisiba ghaze, “A duar kurabar gumazir dapanimin gavgavimin duar kuraba batosi.” **35** Ezi gin, Iesus nguibar ekiaba ko nguibar doziba bar dagh arua, me uan God ko migeir dipenibar aven ghua, gumazamizibar sure gami. A God Bizibagh Ativamin Dughiamin akam me migia men arimariaba ko osimtizir men namnabar itiba bar da gefi. **36** A gumazamizir avirir dafamin garima, men nighniziba tintinibar itima, me osimtizibar aven arua, mati sipsipbar min ami, me ghuaviba puvatigha asaghasazibar min puram arui. Kamaghin amizi, a bar men apangkufi. **37** Egga a uan suren gumazibav gia ghaze, “Dagher bar avirim anigha givagha azenimin iti. Ezi ingangarir gumazamizir da iniamin aviriba puvati. **38** Kamaghin amizi, ia azenir kamin ghuavimin azangsighti, a ingangarir gumazamiziba amangitima, me an azenimin mangi, dagheba iniam.”

10 Egga gin, Iesus uan suren gumazir 12plan diazima, me a bagha izezima, a duar kuraba batoghamin gavgavim ko gumazamiziba itir arimariaba akiramin gavgavim sara me ganingi. **2** Aposelin 12plan ziabar kara: Men faragha zuim, Saimon, an ziar mam Pita, ko an dozim Andru. Jems, ko Sebedin otarim, ko an dozim Jon, **3** Filip, Bartolomyu, Tomas, Matyu, a gumazir dagiaba isim, ko Jems, an Alfiusin otarim, ko Tadius, **4** ko Saimon, a marazi ko me Selotin ikizimin iti, koma Judas Iskariot, gumazir Iesus isava, apanibagh aningizim. **5** Ezi Iesus gumazir 12plan kaba amaga akar kam me ganiga ghaze, “Ia Kantrin Igharazibar Gumazamiziba bagh mangan marki. Egh Samarian nguibar ekiabar mangan marki. **6** Ia Israelin ikizimin itir sipsipin ovengeziba bagh mangi. **7** Ia mangi, akam akun suam, ‘God Bizibagh Ativamin Dughiam a roghira izegha gifa.’ **8** Ia mangi gumazamizibar arimariaba agiva, egh gumazamizir aremeziba me damuti me ua dikav, egh lepa itir gumazamizibar amuti me ua zuegh, egh duar kurar gumazamizibagh apazaziba da batogh. Bizir ia inimiz ia purama a ini, ia a givezezir puvati. Kamaghira ia pura

a isi gumamazizibar aning. Ia a bagh ivezitam Duamra, ian akatoribar aghu mikimam. 21 inian kogham. 9 “Ia golin tam o silvan dagiatam “Aveghbuaba uarira uari isi apanibar aningti o kapan dagiatam inigh mangan marki. 10 me me misoghti me arimighiram. Eghti Ia daruamin dughiabar, ia biamitaritam inian afeziaba uan boriba uaghan kamaghira me marki. Egh ia siotiar pumuning, o dagarir damuam. Boriba uan ameboghfeziabar akaba asuatom o fidizitam inigh mangan kogham. Bar batoghiva ovengamin arazibar me damuti, me puvati. Guizbangira, ingangarir gumamaziziba arimighiram. 22 Eghti gumamaziziba bar nan damamin dagheba, me da isi me daning. 11 ziam bangin ian aghuagham. Eghti gumamazizir “Egh ia nguibar ekiatamin mangam, o nguibar gavgavigh iki mangi dughiar abuananamin dozitam mangisi, ia deraghviam azangsigh otoghamiba, God men akurvagham. 23 Egh fogh, gumazir manam an arazir aghuibagh gumamaziziba nguibar ekiair mamin pazi ia amua eghe bar dera. Egh ia gumazir kam ko iki damuti, ia ari nguibar ekiair igharazimin mangi. mangi dughiar ia nguibar kam ataghiraghamim. Ki guizbangira ia migei, ia Israelin nguibar ekiair 12 Egh dipenir ia aven zuim, ia kamaghin an kabar aven damuamin ingangariba, da givaghan aven itir daraziv kim, ‘God deragh ia damuam.’ koghti Gumamazizibar Otairim uamategham. 13 Egh gumamazizir dipenir kamin itiba, ia 24 “Suren gumazitam o amizitam uan tisa gifueghiva ia inighti, ia me ko iki, egh ia gafirazir puvati, ezi ingangarir gumazim o Godin azaraghti, ian navir amirizim me ko amizim uan gumazir ekiam gafiragham kogham. iki. Me ian aghuaghti, ia uan navir amirizir 25 Eghti suren gumazim uan tisan min otoghiva, kam me da uam a inigh. 14 Egh gumazitam egh deragham. Egh ingangarir gumazim uan ia inigh uan dipenimin mangan aghuagh, egh ekiamin min otoghiva, a uaghan deragham. ian akam baragham koghti, ia dipenir kam Me ziar kam Belsebul isa dipenimin ghuavim o nguibar kam ataghiraghamim dughiam, ia gati, ezi e kamaghin fo, me uaghan bar ziar uan dagaribar itir mineziba apisigh. 15 Ki kuraba da isiva an adarazir arigham.” 26 Eghe guizbangira ia migei, Godin Kotin Dughiamin, Iesus ua kamaghin migei, “Gumamaziziba pazi osimtizim gumamazizir nguibar kamin itiba ia damuti, ia men atiatingan marki. Moegha itir iniamim, an osimtizir Sodom ko Gomora inimiz biziba, da azenim giregham. Akar aven itiba, gafiragham.” 16 Eghe Iesus ua kamaghin migei, gumamaziziba dagh fogham. 27 Ki mitatemin ia “Ia oragh, ki sipsipbar min ia isava afiar atiarar mikemezir akaba, ia aruer angazangarimin dav tongin ia amadi. Eghti ia kuruzibar araziba kim. Egh sighsirir akar ia oraghiziba, ia mangi iniva deravira bizibagh nighnigh egh gin dar dipenir nogoribar tuiv dar gun gumamazizibav amu. Egh ia kuarazir bunbabar arazibar amu, kim. 28 Ia gumazir namnar kinibav sozibar kamaghin ia arazir kuratam damusi nighnighan atiatingan marki. Me ian duabav sueghan marki. 17 Ia deraghvira uari bagh gan. Me koghham. Puvati. Ia Godram atiating. A namnam ko duam uaghara aning isiva helin avimin aning gasighasighamin gavgavim iti. (Geenna 1067) 29 “Ia fo, gumamaziziba kuarazir dozir dipenibar ia fozorogham. 18 Egh me nan pumuning wan toian virara aning givezegham. ziam bangin, ia iniva gavmanba ko atrivibar Ezi ian Afeziam deraghavira kuarazir kabar damazibar mangam. Eghti ia Akar Aghuimin gari. Ian Afeziam ifueghan koghtima, kuarazir gun gumazir ekiair kabav kim. Egh ia uaghan katam nguazim giran kogham. 30 Eghe God Kantrin Igharazibar Gumamaziziba, me mikim. uaghan ian dapanir ariziba menge, eghe a bar 19 Me ia inigh kotiamin mangitima ia atiating deraghavira ia gifo. 31 Kamaghin amizima, ia kamaghin nighnighan marki, ‘E migirigiar atiatingan marki. Ia kuarazir dozir kabar min manatam damuam? O, e manmaghin men itir puvati. Ia Godin damazimin bar ekeveghe akaba ikarvagham?’ Puvati. God uabi dughiar dagh afira.” 32 Ezi Iesus ua kamaghin migei, kamin ia mikimamin akaba ia daningam. 20 Ia “Gumazir manam gumamazizibar damazimin uari mikiman kogham, puvati. Ian Afeziamin

ghaze, a nan anavira, eghti ki uaghan uan Afeziar uan Nguibamin itimin damazimin mikim suam, gumazir kam a nan anav. **33** Eghti tina gumamazizibar damazimin mikim suam, a nan adarazir mav puvati, eghti ki uaghan uan Afeziar uan Nguibamin itimin damazimin mikim suam, gumazir kam nan anav puvati.” **34** Egħa Iesus ua kamaghin migei, “Ia ti ghaze, ki navir vamiran arazim inigha, nguazir kamin ize. Ia kamaghin nighnighan marki. Ki adariba ko midoroziba agivasa izezir pu. Puvati, ki midorozir sabam inigha ize. **35** Ki bizir kam bagħa ize, ki gumazim damuti, a uan afeziamin apanimin ikiam. Egħti guivim uan amebamin apanimin ikiam. Egħti paba itir amiziba, uan ivozir amebaba ko akabar uari adogħam. **36** Gumamazizibar anababa uari, men apanimin ikiva, men ikuvigham. **37** “Tina uan afeziam ko amebam bar aning gifongegħa, faragħa aning arigha, egħa na isa gin arisi, a guizbangira nan namakam puvati. Tina uan otarim o guivim bar aning gifongegħa, faragħa aning arigha, egħa na isa gin arisi, a nan namakam puvati. **38** Egħti tina uan ter ighuvir an ovengamim gisaghpughā nan gin zuir puvati, a nan namakam puvati. **39** Egħti gumamazizir manam uan ikirimirim suiraghsi nighnighi, an ikirimirim givagħam. Egħti gumamazizir manam na bagħ uan ikirimirim ategħiva, a uan ikirimirim iniam.” **40** Egħa Iesus ua kamaghin migei, “Gumamazizir manam ia inigha arazir aghuibar ia gami, a na inigha arazir aghuibar na gami. Gumamazizir na in iziba, me Godin na amadazi ki izezim ini. **41** Egħti gumazitam o amizitam suam, ki Godin akam inigha izir gumazitamin akurvaghāsa, egħa Godin akam inigha izir gumazir kamin akua uan dipenimin ghua an akurvagħa deragħa a gami, God gumazir kam, bizir aghuir an akam inigha izir gumaziba isiba, God da isiva a daningam. Egħti gumazitam suam, ki gumazir aghuitamin akurvaghāsa, egħa gumazir aghuir mam inigha uan dipenimin ghua deraghavira an akurvaki, God gumazir kam uaghan, bizir aghuir gumazir aghuiba isiba, God da isiva a daningam. **42** Egħti tav suam, ki Iesusin suren gumazitamin akurvaghsi, egh pura dipar orangtizim isiva suren gumamazizir ziaba

puvatizir katam danigham, bar guizbangira ki ia migei, God ivezir aghuim a daningam.”

11 Egħa Iesus akar kaba uan 12plan suren gumazibagh aniga, egħa danganir kam ategħa nguibar igharazibar ghua men sure gamua Godin akam me mikiri. **2** Jon kalabusin ikia kamaghin God Ua Gumamaziziba Iniasa Misevezir Gumazimin ingangariba baregħa uan suren gumaziba a bagħa me amada. **3** Egħa ghaze, ia mangi kamaghin Iesusin azang, “Ti nirara, gumazir God faragħa amangasa mikemezim? O, e ti ua gumazir igharazitam mizuamam?” **4** Ezi Iesus men azangsiziba ikaragħa ghaze, “Ia mangi, bizir ia garava orazibar gun Jon mikim suam: **5** Gumamazizir damazir okaviriziba ua gari, ezi gumamazizir suer amiriziba uam arui. Ezi gumamazizir lepa itiba ua zuegħa dera, ezi gumamazizir kuarir orazir puvatiziba uam orasi. Ezi ovengezir gumamaziziba ua dikavima, ezi gumamazizir onganarazibagh amiba Akar Aghuim barasi. **6** Gumamazizir nan ganigha nighnizir gavgavim nan itiba, men nighnizir gavgavim ikivira iki, egħti men navir averiaba deragħti me bar akuegħam!” **7** Ezi Jonin suren gumaziba anetegħa ghuezima, Iesus an gun gumamazizibav gei, “Ia gumamaziziba puvatizir danganimin ghua tizimin ganasa ghue? Ia ti ighurunir aminim ivaimin ganasa ghue? Puvati. **8** Ia tizimra ganasa ghue? Ia ti gumazir korotiar aghuiba aghuizitamin ganasa ghue? Puvati. Gumazir korotiar aghuiba azuiba, atrivibar dipenibar iti. **9** Ezi ia tizimin ganasa ghue? Ia Godin akam inigha izir gumazitamin ganasa ghue? Bar guizbangira! Ki ia migei, Godin akam inigha izir gumazir kam, a Godin akam inigha izir gumazir igharaziba, bar me gafira. **10** Gumazir kam bagħavira Godin Akinafarim migia ghaze, ‘Ia oragh. Ki uan abuir gumazim amadagħtima, a faragħ mangiva ni bagħ tuavim akiram.’ **11** Ki guizbangira ia migei, Gumamaziziba Ruer Gumazim Jon, nguazimin itir gumamaziziba bar me gafira, ezi tina borimin min God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven iti, a bar Jon gafira. **12** “Gumamaziziba Ruer Gumazim Jonin dughiamin

ikegha iza datirighin, gumazir kuraba God Bizibagh Ativamin Dughiam iniasa puv ingara misosi. Egha me midorozir arazir anabar igharazibagh amua, egha osimtizir aviriba a ganidi. **13** Godin akam inigha izir gumazibar osiziriba ko Moses Osirizir Araziba, da Godin akam akura iza Jon otozir dughiamin tu. **14** Kamaghin amizi, ia dar akam baraghsi ifuegh, a baragh, 'Godin akam inigha izir gumazim Elaija izam,' kar a Jon baghavira migei. **15** Tina kuarimning iti, an oragh. **16** "Eghti ki datirighin itir gumazamizibar arazibar gun mikimsiva akar isin zuir manam mikimam? Me boribar min gara biziba amadir danganibar apiav ikia uarir dei: **17** "'E ia bagha marvibagh ivima, ia ighian aghua. Ezi e ongerakar amirizibagh amima, ia azir puvati.' **18** "Datirighin itir gumazamiziba, borir kabar min ami. Jon izava pamten apir puvatighava wainin dipaba apir puvatizima, me ghaze, 'Duar kuraba a gapasa.' **19** Ezi Gumazamizibar Otarim izava dagheba ko wainin dipaba api. Ezi me ghaze, 'Ia gan, a gumazir puv daghem ko wainin dipam apim. Egha a dagiaba isir gumazamiziba ko gumazamizir arazir kurabagh amiba, a men roroabagh amua me ko iti.' Me kamaghin migeima, gumazamiziba men gara fo, Godin fofozim a guizbangira bizim." **20** Iesus nguibar ekar mabar mirakelin aviribagh amizi me uan navibagh irazir puvati. Ezi Iesus dughiar kamin nguibar kabar gumazamizibar atara ghaze, **21** "Ia Korasinin nguibamin itir gumazamiziba, Iavzika! Ia kuram iniam. Ia Betsaidan nguibamin itir adarasi, Iavzika! Ia bar ikuvigham. Gumazitam Tairin nguibam ko Saidonin nguibamin ghua, mirakelin ki amiziba men tongin dagh amighai, Tair ko Saidonin itir darazi ti fomira navibagh iragha, egha azir adiariba aghuigha, averenim gapiava a guruava, egha uan arazir kamin uari akakagha ghaze, me uan arazir kuraba ataki. **22** Ezi ki ia migei, Godin Kotin Dughiamin, osimtizir ia iniamim, an osimtizir Tair ko Saidon iniamim gafiragham. **23** Ezi ia Kaperneamin nguibamin itir darasi, ia ghaze, ia uari fegh Godin Nguibamin ikiam, a? Bar puvati, God ia akunighi ia Gumazamizir Oveaghuezibar Nguibamin magiram. Ezi gumazitam ti Sodomn nguibamin

ghua mirakelin ki ian tongin amizibagh amizi, kamaghin Sodom ti ikiavira ikiai. (Hadēs 986) **24** Ezi ki ia migei, Godin Kotin Dughiamin, osimtizir ia iniamim, an osimtizir Sodom inizim gafiragham." **25** Egha dughiar kamin Iesus kamaghin migei, "Afeziam, ni nguazim ko overiam gativazir Ekiam! Ni fofozim ko nighnizir aghuiba itir gumazamiziba bizir kaba men modo, egha boribar min itir gumazamizibar aka. Kamaghin ki ni minabi. **26** Guizbangira Afeziam, ni uan ifongiamin kamaghin ami." **27** Egha Iesus ua kamaghin migei, "Nan Afeziam biziba bar da isa nan dafarim gati. Ezi gumazitam Otarim gifozir puvati. Afeziam uabira a gifo. Egha tav Afeziam gifozir puvati. Otarim uabira, ko gumazir Otarim ifuegha Afeziam isa men akaziba, merara Afeziam gifo. **28** Ia, gumazamizir ingangarir ekiabagh amua osimtizir aviriba ateriba, ia bar moghira na bagh izi. Eghti ki aghuvsazim ia daningam. **29** Ia na da fofozim iniva nan migirigiabar apengan iki, egh mati temer ruarir me bulmakauningin tuemning gatizima aning uaning inigha ingangarim gami moghin, ia nan apengan iki. Ia na gifo, ki uan navir averiamin aven uabi dikabiragha, egha gumazamizibar asughasusi. Egh ki ia damuti ia aghuvsazim iniam. **30** Ter ruarir ki ian tuebagh arizim, ia a gumuam, ezi bizir ki aterim an osememizir puvati."

12 Egha Iesus Sabatin dughiar mamin uan suren gumaziba ko, raizin min garir dagher mam wit, an azenir ekiamin torimin zui. Ezi an suren gumaziba mitiriam men azima, me witin ovizir maba isa da api. **2** Ezi Farisiba men ganigha kamaghin Iesus migei, "Ni gan, arazir nin suren gumaziba amiba, en Judan Araziba ghaze, me Sabatin dughiamin dar amuan kogham." **3** Ezi Iesus me ikaragha ghaze, "Ia ti Devit fomira amizir arazimin eghaghanimin ganiz, o puvati? Devit dughiar kamin uan adarazi ko mitiriam men azi, **4** ezi Devit Godin Purirpenimin aven ghua me ofa damuasa atizir bretin rubuziba inigha uan adarazi ko me da ame. E fo, me bretin kabar aman kogham. Puvati, Moses Osirizir Araziba ghaze, ofa gamir gumazibara bretin kabar amam. **5** Egha ia

ti Moses Osirizir Arazibar ganizir puvati, a mikiman kogham. Me tuavibar an tiarim ghaze, ofa gamir gumaziba me Sabatin Godin baraghan kogham. 20 Ighurunim gavgaviba Dipenimin aven ingaram. Me ingara, egha Godin puvatigha dipirasava amim, a bar anepirighan damazimin arazir kuraba puvati. 6 Ezi ki ia kogham, egh lamin pamtem isir puvatizim, migei, bizir Godin Dipenim gafirazim a kagh iti. a anemungeghan kogham. Egh a kamaghira, 7 Egha Godin Akinafarimin aven itir migirigiar gavgaviba puvatizir gumazamizibar asughasugh mam ghaze, 'Ki apanguvir arazim gifonge, ki deravira me damuam. A kamaghira damu mangi, ofan kinibagh ifongezir puvati.' Ia migirigiar guizin arazim damighti, a iki gavgavigham. kam gifogha, egha pura osimtiziba gumazir 21 Eghti Kantrin Igharazibar Gumazamiziba aghuibagh arighan koghai. nighnizir gavgavim an ikiva uarir akurvaghsi 8 Ezi Gumazamizibar a mizuam ikiam." 22 Dughiar kamin me duar Otarim a Sabatin dughiamin Ekiam." 9 Egha kuram apazazir gumazir mam inigha Iesus mamin ghua God ko migeir dipenimin aven bagha ize. Gumazir kam migeir puvatigha ghu. 10 Ezi gumazir mam dipenir kamin aven uaghan garir puvati. Ezi Iesus gumazir kam a iti, an dafarir mam bar ekone. Ezi gumazir gamizi a deragha ua migia egha uaghan gari. maba Iesus akatam a gasasa, egha kamaghin 23 Ezi gumazamiziba digavir kuram gamigha an azai, "Moses Osirizir Araziba manmaghin migia ghaze, "Gumazir kam ti Devitin otarim, migei? E Sabatin dughiamin gumazamizibar a?" 24 Ezi Farisiba migirigiar kam baregha arimariaba akiram, o puvatigham?" 11 Ezi Iesus ghaze, "Gumazir kam, duar kurabar gumazir kamaghin me migei, "Ian tongin itir gumazitam, dapanim Belsebul, gavgavim a ganingizi, a a sipsipin tam ikitima, egh Sabatin dughiamin gavgavir kamin duar kuraba batosi." 25 Ezi sipsipin kam mozitamin magirightima, a Iesus men nighnizibagh fogha egha kamaghin ti mangi uam a gekuigham, o? 12 E fo, me migei, "Kantrin tamin gumazamiziba uari gumazimin ikirimirim sipsipin ikirimirim bar tuiragh uarira uariv soghti, men dabirabim a gafira! Kamaghin amizima, e fo Moses ikuvigham. Eghti dipenir vamiran itir darazi o Osirizir Araziba en amamangatizi, e Sabatin nguibar vamiran itir darazi uari tuiragh uarira dughiamin gumazamizibar akurvagham." 13 uariv soghti, men dabirabim ikuvigham. 26 Egha a gumazir kam migei, "Ni uan dafarim Ezi kamaghira e fo, Satan uan adarazi ko uari onegh." Ezi gumazim uan dafarim onezima abigh uariv sogh, egh me manmaghin tugh an dafarim dafarir vuemin min, ua dera. 14 gavgavigh bizibar ganamin gavgavim ikiam? Ezi Farisiba dikavigha God ko migeir dipenim Bar puvatigham. 27 Ia ghaze, ki Belsebul da ategha uari akuvagha Iesus misoghasa tuaviba gavgavim isa duar kuraba batosi. Ezi kamaghin, buri. 15 Farisiba Iesus misoghasa tuaviba burima, tinara ian adarazir akurvazima, me duar kuraba a men arazir kam gifoghava nguibar ekiam kam batosi? Ian adarazi amir araziba, darara ian ategha ghu. Ezi gumazamizir aviriba an gin akagha ghaze, ia paza na migei. 28 Eghti ki Godin Duamin gavgavimin duar kuraba batoghti, ia zuima, a men arimariaba bar dar kirima, me kamaghin fogh suam, God Bizibagh Ativamin ua dera. 16 Ezi a men anogorogha ghaze, me Dughiam ia batogha gifa. 29 "Eghti gumazir an gun gumazir igharazibav kiman marki. 17 manatam mangi pura gumazir gavgavitamin A Godin akam inigha izir gumazim Aisaian dipenimin aven mangiva an biziba okemegham? migirigiam damuti, an otivasa, egha a kamaghin Puvatigham. A faraghivira benibar gumazir ami. Aisaia kamaghin mikeme: 18 "Kar nan gavgavir kam ikegham. A kamaghin a damigh ingangarir gumazim, ki uabi anemisefe, egha gumazir kamin dipenimin aven mangi, an biziba ki bar a gifuegha, a bagha bar akonge. Ki okemegham. 30 "Tina nan namakam puvati, uan Duam a datighti, a Kantrin Igharazibar a nan apanim. Ezi gumazim nan akuragha Gumazamizibav kim suam, dughiar ki men gumazamiziba akumakuir puvati, gumazir kam araziba tuisighamim otivam. 19 Gumazir kam men gintizima me tintinibar zui. 31 "Kamaghin mikimamin dughiamin, a pamten akam akarigh

amizi, ki ia migei, gumazamiziba amir arazir kuraba ko me Godin ziam gasighasizir akaba, God bar da gin amadagham. Eghti gumazitam Godin Duamin ziam gasighasighti, God an arazir kurar kam gin amadaghan kogham. **32** Eghti gumazitam akar kuratam Gumazamizibar Otarim mikemeghti, God an arazir kurar kam gin amadagham. Eghti gumazitam Godin Duam akar kuratam a mikemeghtima, God dughiar kam ko gin izamin dughiamin, an arazir kurar kam gin amadaghan kogham. An arazir kurar kam an ikivira ikiam.” (aiōn g165) **33** Egha Iesus ua kamaghin migei, “Temer aghuim ikitima, an ovizir aghuiba uaghan ikiam. Egh temer kuram ikitima, an ovizir kuraba uaghan ikiam. **34** Ia gumazir kuraba, ia kuruzir kurabar min iti! Egh manmagh migirigiari aghuitam mikemegham? Puvati. Ian navir averiabagh izivazir nighnizibar mara ian akatoribar otifi. **35** Gumazir aghuim, an navir averiamin aven nighnizir aghuiba a gizifa, egha amara arazir aghuibagh ami. Gumazir kuram, an navir averiamin aven nighnizir kuraba a gizifa, egha a mara arazir kurabagh ami. **36** Ezi ki ia migei, Godin Kotin Dughiamin, a pura men migirigiari nighniziba puvatiziba bagh vaghvagh men azangsighiva, me tuisigham. **37** God gin nin migirigiabagh nighnighiva, ni tuisigham, eghti nin migirigiabara ni damuti, God gumazir aghuim o gumazir kuram ni darigham.” **38** Ezi Judan Arazibagh fozir gumazir maba ko Farisin maba kamaghin Iesus migei, “Tisa, ni mirakelin arazitam damighti, e an ganigh fogh suam, ni guizbangira Godin ingangarim gami.” **39** Ezi Iesus me ikaragha ghaze, “Gumazamizir dughiar kamin itiba, me bar gumazamizir kuraba! Egha me guizbangira God baghavira itir puvati. Me zurara mirakelin tamin ganasa. Me tamin ganighan kogham. Puvati. God mirakelin arazir vamira men akagham. Godin akam inigha izir gumazim Jona batozir mirakelin kamra, me an ganam. **40** E fo, Jona arueba ko dimagarir pumuning ko mikezimin osirir ekar mamin navir averiamin ike. Ezi kamaghira Gumazamizibar Otarim aruer 3pla ko dimagarir 3plan nguazimin aven ikiam. **41** Eghti Godin Kotin Dughiamin, Niniven gumazamiziba dikavigh ian arazir

kurabar gun mikimam. Ia fo, Niniven adarazi Jona akunizir akam baregha navibagh ira. Ezi gumazir datirighin ian tongin itir mam, a bar Jona gafira! **42** Fomira Seban Atrivir Amizim nguazir kamin saghon ikegha Solomonin fofozir aghuimin akaba baraghasa ize. Ezi gumazir mam bar Solomon gafiragha ian tongin iti. Kamaghin amizi, Gumazamiziba Godin Kotiamin Tuivamin Dughiamin, Seban Atrivir Amizim tugh datirighin itir gumazamizibar arazir kurabar gun mikimam.” **43** Egha Iesus ua kamaghin migei, “Duar kuram gumazir mam ategha dipaba puvatizir danganibar arua ikiamin danganiba buri, egha a tam batozir puvatigha, **44** egha uabi migia ghaze, ‘Ki uamategh faragha ikezir dipenimin mangam.’ Egha a uamategha ghua garima, me dipenim avizi, a bar zuezima an itir biziba bar deragha ikia egha pura iti. **45** Egh duar kurar kam mangi, 7plan duar kurar a gafiragha arazir kurabagh amiba, men aku izam. Egh me mangi, dipenir kamin ikiam. Gumazir kam faragha paza ike, egh a datirighin bar pazavira ikiam, eghti an dabirabim a faragha ikezir dabirabim bar a gafiragh bar ikuvigham. Arazir kamaghiram amim, gumazamizir kurar datirighin itiba uaghan me bativam, eghti me bar pazavira ikiam. Eghti men dabirabim, faragha ikezir dabirabim bar a gafiragh bar ikuvigham.” **46** Iesus gumazamizir aviribav giavira itima, an amebam ko doziba iza dipenimin azenan ikia a ko mikimasa. **47** Ezi gumazir mam a migia ghaze, “Ni gan, nin amebam ko doziba azenan tuivighav ikia ni ko mikimasa.” **48** Ezi Iesus gumazir kam ikaragha ghaze, “Tina nan amebam? Te nan doziba?” **49** Egha uan suren gumazamizibar akagha ghaze, “Ia gan! Nan amebam ko dozibar kara. **50** Gumazamizir nan Afeziar uan Nguibamin itim ifongezir arazibar gin zuiba, me nan doziba ko nan amiziba ko nan amebam.”

13 Aruer kamra Iesus dipenim ategha azenan ghu. Egha ghua dipar dadarimin aperaghav iti. **2** Ezi gumazamizir aviriba a bagha ize, egha men avirim bar ekefe. Kamaghin a kurir mamin biraghava apera. Ezima gumazamiziba

dipar dadarimin tuivighav iti. **3** Ezi Iesus akar isin zuir aviribar me migei. Egħa kamaghin migei, “Ia oragh. Gumazir mam witin oviziba inigha ghua uan azenimin da akuragħa arui. **4** An ada akurima witin ovizir maba tuavimin irezima, kuaraziba iza da ame. **5** Ezi maba dagiabagh isin itir nguazir evarim gire. Nguazir kam mitemezir puvati, ezi witin oviziba zuamira afuangi. **6** Ezi dar biba bar nguazimin aven iraghuezir puvati, ezi aruem anaga dagħ isirazi, da isia misingi. **7** Ezi witin ovizir maba benir dikoniba itir nguazim giregħa, benibar tongin afuangizi, benir dikoniba aghuava da ikiagħariki. Ezi dar oviziba misevezir puvati. **8** Ezi witin ovizir maba nguazir aghuim giregħa dagħeba misefi. Maba 100plan oviziba misevima, maba 60plan oviziba misevima, maba 30plan oviziba misefi. **9** Tina kuarimning iti, an oragh.” **10** Ezi Iesusin suren gumaziba gin iza kamaghin an azai, “Ni tizim bagħa akar isin zuibar gumamazimizav gei?” **11** Ezi a me ikaragħa ghaze, “God fofozim ia ganingizi, ia God Bizibagh Ativamin Dughiamin akar mogomebagħ fo. Ezi a fofozir kam me ganingizir puvati. **12** Gumazitam o amizitam Godin akabagh foghti, God uan akabar fofozir igħaraziba a daningam, egħti a Godin akar aviribagh fogħam. Egħti Godin akabagh fogħan aghuazir tav, an fofozir muziarim God a dam a inigham. **13** Men damaziba gara, egħa me bizitamin gari puvati. Egħa me oragħa, me bizitamin mingarim bar anebighizir puvati. Ki bizir kamin tugħa akar isin zuibar me migei. **14** Godin akam inigha izir gumazim Aisaian migirigiaba gumamazizir kaba bagħa guizbangiram otifi. A kamaghin mikeme: “Gumamazizir kaba uan navir averiabar kua, ezi men kuariba oragħan aghua, ezi men damaziba okafi. Me kamaghin amima, God ghaze, marki, men damaziba bizitamin ganighai, men kuariba oreghai. Ezi men naviba kuiagħhirezi me migirigiabagh fogħava egħa navibagh iragħa na bagħa izima, ki ua me inigha me gamizima me deragħai. Me kamaghin damuan aghua, kamaghin me zuraram oragħiva, egħ deragħ bizitamin mingarim gifogħan kogħam. Me zurara ganiva, egħ deragħ bizitamin ganighan kogħam.” **16** “Ezi ia, ian damaziba bizibar gari, ezi ian kuariba akam barasi. Kamaghin ia bar akongegħ! **17** Ki guizbangira ia migei, fomira Godin akam inigha izir gumazir aviriba ko gumamazizir aghuir aviriba, me ia datirighin garir bizibar ganamin ifongiar bar ekiam ikia, me dar ganizir puvati. Egħa ia datirighin orazir akar kaba, me da baragħan ifongiar bar ekiam ikia, me tam baragħizir puvati.” **18** Ezi Iesus ua kamaghin migei, “Ia datirighin oragh, gumazim witin oviziba akunizir akar isin zuimin mingarimra kara. **19** Gumamazizir God Bizibagh Ativamin Dughiamin akam baragħa anebizir puvatiziba, me witin ovizir tuavim girezibar min ami. Me Godin akam barazima, Satan zuamira izava me oragħizir akaba me dama, da ini. **20** Ezi witin ovizir dagiabagh isin itir nguazim gireziba, da gumamaziziba Godin akam baragħa zuamira nighnizir gavgavim an ikia bar akonge. **21** Ezi men biba puvati, egħa dughiar bar otevimra iti. Egħti gumazitaba izi Godin akam bagħ pazi me damuva osimtiziba me darightima, me zuamira God ategħam. **22** Ezi witin ovizir benir dikonibar tongin ireziba, kar gumamaziziba Godin akam baragħava, egħa uagħan nguazir kamin osimtizibagh nighnigha, uagħan dagiar aviriba iniasta nighnisi. Ezi bizir kaba Godin akaba ikiagħarighizima da misevir puvati. (aion 9165) **23** Ezi witin ovizir nguazir aghuim gireziba, kar gumamazizir Godin akam baragħa deragħa anebigha a gifoziba. Gumamazizir kaba mati witin oviziba misiva, maba 100plan oviziba misefi, ezi maba 60plan oviziba misefi, ezi maba 30plan oviziba misefi.” **24** Egħa Iesus uam akar isin zuir mamin kamaghin me migei, “God Bizibagh Ativamin Dughiam mati gumazir mam witin ovizir aghuiba uan azenimin da akuni. **25** Ezi gumamaziziba akuima gumazir witin oviziba akunizimin apanim iza ogħer kuramin oviziba isa witbar tongin da akunigha għu. **26** Ezi witba gin aghuigha misivasava amima, me gari ogħer kurar kam uagħan iti. **27** Ezi azenir kamin għuavimin ingangarir gumaziba għua a migia ghaze, ‘Gumazir ekiam, e ghaze ni witin ovizir aghuiba uan azenim mikini. Manmagħ amizima, ogħer kurar kam uagħan otifi?’ **28** “Ezi a me migia ghaze, ‘Nan apanir mam arazir kam gami.’ “Ezi an ingangarir

gumaziba an azai, ‘Ni ifueghtima, e mangi ogher kam suegham?’ 29 “Ezi a ghaze, ‘Marki. Ia ogher kuraba asighsuva, uaghan witba asiam. Kamaghin da asian marki. 30 Ia da ateghtima da mar witba ko aghung, mangi dagheba iniamin dughiamin otogh. Eghti ki ingangarir kam damuamin gumaziba kamagh me mikimam: Ia ogher kurar kam faragh anesiva a dapongsiva an ikizibar amu. Eghiva ia witba iniva da akuvagh da isiva nan dagher dipenim darigham.” 31 Egha Iesus akar isin zuir igharazir mamin me migia ghaze, “God Bizibagh Ativamin Dughiam mati zuravarir me mastet arizimin ovizimin min ami. Gumazir mam mastetin ovizim inigha ghua uan azenimin anekuni. 32 Mastetin ovizim dagher igharazibar ovizibar min ekevezir puvati. A bar sufi. Egha an aghuir dughiamin an azenimin itir zuravarir mabagh afiragham. A tememin min aghungigham, eghtima kuaraziba iziva an aguabar mikonibar ingaram.” 33 Egha Iesus akar isin zuir igharazir mam kamaghin me migei, “God Bizibagh Ativamin Dughiam, a yisin min ami. Amizir mam yisin muziarir mam inigha, plauan dramin ekiamin itim inigha, aning verevere. Ezi plauan kam gin bar bui.” 34 Iesus gumazamizibav geir migirigiaba, an akar isin zuibara da akuri. Egha a migirigiatam abigha me mikemezir puvati, an akar isin zuibara me migei. 35 Fomira Godin akam inigha izir gumazim kamaghin migia ghaze, “Ki akar isin zuibara ia mikimam. Bizir maba, nguazir kam otozir dughiamin da muela iza datirighin tu, ezi ki bizir kabar eghaghanim damuasa.” Iesus akar kam damuti an otivasa, kamaghin an akar isin zuir kabagh ami. 36 Egha Iesus gumazamiziba ategha ghua dipenimin aven ghu. Ezi an suren gumaziba an gin iza ghaze, “Ni ogher kurabar akar isin zuimin mingarimin gun e mikimam, o?” 37 Ezi Iesus me ikaragha kamaghin migia ghaze, “Gumazir witin ovizir aghuiba akunizim, a Gumazamizibar Otarim. 38 Azenim, kar nguazir kam. Witin ovizir aghuiba, kar gumazamizir God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikiamiba. Ogher kuraba, kar Satanin gumazamiziba. 39 Apanir ogher kuram akunizim, a Satan. Dagheba iniamin dughiam, kar nguazir kam givamin dughiam. Ezi enselba, me dagheba

iniamin ingangarir gumaziba. (aiōn g165) 40 Egha mati gumaziba ogher kuraba akuva dagh aboi, kamaghira enselba nguazir kam givamin dughiamin, me kamaghin damuam. (aiōn g165) 41 Gumazamizibar Otarim uan enselba amadaghti, me God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven itir gumazamiziba, men tongin itir gumazir arazir kurabagh amiba ko gumazir nighnizir gavgavibagh asighasiziba, enselba bar me batuegham. 42 Egh me me isiva, avir ekiam me kunigham. Eghti me avir kamin ikiva arangiva atariba kuskugham. 43 Eghti dughiar kamin gumazamizir aghuiba uan Afeziam Bizibagh Ativamin Nguibamin aven iki, aruemin min sigham. Tina kuarimning iti, an oragh.” 44 Egha Iesus ua kamaghin migei, “God Bizibagh Ativamin Dughiam mati, me bizir ivezir bar pin kozim isava azenimin nguazimin aven a modo. Ezi gumazir mam a bato, egha uam anevara. Egha bar akuegha, ghua uan biziba bar da amaga, dagiaba inigha ghua, azenir kam itir nguazim givese.” 45 Ezi Iesus ua kamaghin migei, “God Bizibagh Ativamin Dughiam mati, dagiar ingangarim gamir gumazir mam. Gumazir kam manmaniar bar aghuiba bagha ruiagha arui. 46 Egha ghua manmaniar bar aghuir ivezir bar pin kozir mam bato. Egha ghua uan biziba bar dagiaba bagha da amada. Egha ghua manmaniar bar aghuir kam givese.” 47 Egha Iesus ua kamaghin migei, “Akar isin zuir mam kamakin. God Bizibagh Ativamin Dughiam mati, me ivem akunizi a dipar averiamin ghuaghira, osirir guar aviriba, dar kome. 48 Ezi ivem izivazima, me a gekuigha dipar dadarim gati. Egha me apiagha osirir aghuiba misiva da isava itaribav kiri. Egha osirir kuraba me da makuri. 49 Nguazir kam givamin dughiam kamaghira. Enselba iziva gumazir kuraba, gumazir aghuibar tongin me amisivam. (aiōn g165) 50 Egh me isiva, avir ekiamin me akunam. Eghti me avir ekiam kamin iki, arangiva atariba kuskugham.” 51 Egha Iesus uan suren gumazibar azai, “Ia ti akar kamin mingarim gifo?” Ezi me ghaze, “Are.” 52 Ezi a kamaghin me migei, “Kamaghin amizi, gumazir manam Judan Arazibagh fozir gumazimin ikia, egha gin God Bizibagh Ativamin Dughiamin akabar mingariba a dagh fo, egha a mati dipenir

mamin ghuavimin min ami. A uan dipenimin aven ghua bizir igiaba ko ghuriba bar da isava azenim garisi.” 53 Iesus akar kaba akunigha givagha danganir kam ategha, 54 uan nguibamin ghu. A ghua men God ko migeir dipenimin aven ghugha, Godin akamin gumazamizibar sure gami. Ezi me an akam baragha digavir kuram gami. Egha ghaze, “Gumazir kam managh fofozir kam ini? Egha a mirakelba manmaghin dagh ami? 55 E a gifo, a dipenibar ingarir gumazimin otarim, ezi Maria an amebam. Ezi Jems ko Josep ko Saimon ko Judas, me an doziba. 56 An buaramiziba bar kagh e ko iti. Kamaghin a manmaghin bizir kabar amuti, da otivam.” 57 Me kamagh migia navir averiaba Iesusin ikufi. Ezi Iesus me migia ghaze, “Godin akam inigha izir gumazim, nguibar igharazibar ziar ekiam otifi. Egha a uan nguibam ko uan dipenimin aven, a ziaba puvati.” 58 Me nighnizir gavgavim an itir puvati, kamaghin amizi, a nguibar kamin mirakelin aviribagh amizir puvati.

14 Dughiar kamin Galilin Distrighin Atrivim Herot, a Iesus amizir araziba baregha, kamaghin uan ingangarir gumazibav gei, “Gumazir kam ti, Gumazamiziba Ruer Gumazim Jon, an aremegha ua dikafi. Kamaghin a mirakelbar amuamin gavgavim iti.” 3 Herot fo, a faragha uan dozimin Filipin amuim Herodias inigha an iti. Ezi Jon bizir kam bagha Herot migiavira ikia ghaze, “Ni arazir kuram gamua uan dozimin amuim inigha an iti.” Ezi Herot bizir kam bagha Jonin suiragha a ikegha a isava kalabus gati. 5 Egha a misueghti an aremeghasa nighnisi. Egha a gumazamizibar atiatingi. A fo, me ghaze, Jon Godin akam inigha izir gumazim. 6 Ezi aruer mamin gumazir maba iza Herotin gara, an amebam a batezir dughiam ginighnigha, a koma apa iti. Ezi Herodiasin guivim men guamin ighiam gizi. Ezi Herot bar an ighiam bagha bar akonge. 7 Egha Herot dafarim overiamin akuigha kamaghin a migei, “Bar guizbangira, ni bizir manam gifongegh nan azaraghti, ki bizir kam ni danigham.” 8 Ezi Herodias nighniziba uan guivim ganingi, ezi guivim ghua kamaghin Herot migei, “Ni Jon, Gumazamiziba Ruer Gumazimin dapanim isi

itaritam dafagh a inigh izi na daningigh.” 9 Atrivim akar kam baregha bar oseme. Egha a fo, a uabi gumazir a ko itibar damazimin akar gavgavim gamigha, kamaghin, an aghumsizim inian aghua. Egha a midorozir gumaziba akar gavgavim me ganingizima me guivim mikemezi moghin ami. 10 A gumazir mam amadazima, a ghua kalabusin midorozir gumazibav kemezi, me Jonin firim atu. 11 Egha Jonin dapanim itarir mam dafagha, guivim bagha a inigha iza a ganingi. Ezi an a inigha ghua uan amebam ganingi. 12 Ezi Jonin suren gumaziba iza an kuam inigha ghua anefa. Me anefagha givagha ghua Iesus mikeme. 13 Ezi Iesus kamaghin oraki, me Jonin firim atuzima an areme. Ezi a nguibar kam ategha kurim inigha uan suren gumaziba ko, gumazamiziba puvatizir danganir mamin ghu. Ezi gumazamizir avirim orazima, a danganir kamin ghu. Ezi me nguibar ekiam ategha, a buria uan suebar zui. 14 Ezi Iesus ghua dipar dadarimin otogha garima, gumazamizir bar aviriba iti. Ezi a men apanguva men gumazamizibar arimariaba akira da gefi. 15 Aruem gevima, Iesusin suren gumaziba iza kamaghin a migei, “Kar gumazamiziba puvatizir danganim, ezi aminim pirasava ami. Kamaghin amizi, ni gumazamiziba amangiti, me mangi nguibabar uari bagh daghebagh ivez.” 16 Ezi Iesus uan suren gumaziba kamaghin me migei, “Me tizim bagh mangam? Ia uari daghetaba me daning.” 17 Ezi me ghaze, “E bar bretin rubuzir 5pla ko osirir pumuningra iti.” 18 Ezi a ghaze, “Ia bretba ko osirimning inigh izi.” 19 Egha Iesus gumazamizibav geima, me grazim gapia. Ezi a 5plan bretba ko osirir pumuning inigha kogha overiamin gara Afeziam minabi. Egha bretba bigha uan suren gumazibagh aningi. Ezi an suren gumaziba da isava gumazamizibagh anidi. 20 Ezi gumazamizir kaba bar amegha, naviba bar izefe. Ezi dagher naba itima, me da akuvagha 12plan akirabagh aghui. 21 Gumazir amezibar dibobonim 5,000in tu. Me amiziba ko boriba diponezir puvati. 22 Ezi Iesus uan suren gumaziba amaga me migia ghaze, me faragh bot inigh dipamin vongin mangi. A uabi iki gumazamiziba amangam. 23 A gumazamiziba amadagha, egha uabira ikia God ko mikimasa

mighsiamin ghuavanabo. Ezi aminim pirizima, Iesus uabira iti. **24** Ezi bot dadarimin saghon ghuzima, aminim botin guamin dikavigha me givaima ongarim men bot misosi. **25** Ezi aminim tiasava amima, Iesus dipam gisin arua uan suren gumaziba bagha zui. **26** Me garima, Iesus dipam gisin izima, me bar puv atiatiava agoa ghaze, kar ti duam. Egha atiatiava arai. **27** Ezi Iesus zuamira me migia ghaze, “Ia gavgafigh, kar kirara. Ia atiatingan marki!” **28** Ezi Pita an akam ikaragha kamaghin migei, “Ekiam, guizbangira nirara, ni na mikemeghti, ki dipam gisin ni bagh mangam.” **29** Ezi Iesus ghaze, “Ni izi.” Ezi Pita bot ategha dipam gisin Iesus bagha zui. **30** A ghua aminir gavgavimin gari, a bar ekevezima an atiati dipamin aven ghuaghiri. Egha dei, “Ekiam, ni nan akuragh!” **31** Ezi Iesus zuamira uan agharim amadagha Pitan suira. Egha kamaghin Pitan migei, “Nin nighnizir gavgavim sufi. Ni tizim bagha okam nighnisi?” **32** Egha aning me gatin botin ghuavanabo, ezi aminim pura gifa. **33** Ezi botin itir gumaziba Iesusin ziam fa ghaze, “Bar guizbangira, ni Godin Otarim!” **34** Egha Iesus uan suren gumaziba ko dipamin vongin ghugha, ghua Genesaretin nguibamin otifi. **35** Ezi kagh itir darazi Iesusin gara a gifo. Egha akam amadazi, a nguibar roghira itibar ghuzi, me arimariaba itir darazi bar me inigha Iesus bagha ize. **36** Egha me a gakaghora ghaze, a men asughtima, arimariaba itiba an korotiar avizibar suigham. Ezi gumazamizir an korotiamin suiziba, men arimariaba gifa.

15 Dughiar kamin Farisin maba ko Judan Arazibagh fozir gumazir maba Jerusalem ategha Iesus bagha ize. Egha me kamagh an azai, **2** “Manmaghin amizi, nin suren gumaziba en ovaviba aningzir arazibar gin zuir puvati? Egha me damasa uan dafariba ruer puvati.” **3** Ezi Iesus men akam ikaragha kamaghin me migei, “Manmagh amigha ia Godin Arazibar gin zuir puvati, egha uan arazibar gin zui? **4** E fo, God ghaze, ‘Ia uan afeziaba ko amebabar akaba baragh men apengan iki.’ Egha ghaze, ‘Gumazitam akar kuratam uan afeziam ko amebam mikemeghti, ia gumazir kam misueghti, an aremegh.’ **5** Ezi ia kamaghin

migei, ‘Gumazitam uan amebam ko afeziamin akurvaghsi dagiaba atigha, egha ua gin aningnin akuraghan aghuagha, kamaghin aning migei, “Ki guan akuraghasa atizir dagiaba, gua marki. Ki da isi God daningam.”’ A kamaghin mikimiva, amebam ko afeziam ginighnigh deragh aningnin akurvaghan kogham. **6** Ia kamaghin amua, ian arazir kabar, ia Godin Araziba ategha, uan ovavibar araziba faraghavira darisi. Egha Godin akam gamima, a mati pura bizim. **7** “Ia uarira uarigh gifarir gumazibara! Godin akam inigha izezir gumazim Aisaia guizbangira ian arazibar gun kamaghin migei, **8** ‘Gumazamizir kaba, me uan akatoribar nan ziam fe, egha men naviba ko nighniziba bar saghon iti. **9** Me gumazibar akabar uari sure gamua uari gifara egha ghaze, kar Godin akam. Kamaghin amizi, me nan ziam guizbangira a fer puvati.”’ **10** Egha Iesus gumazamizibar diazima me a bagha izima a kamaghin me migei, “Ia oragh, egh deragh nighnigh! **11** Bizir gumazamizibar akatoribar ikegha ghuaghiriba, da me gamima, me Godin damazimin mizezir puvati. Bizir navibar ikia akatoribar otiviba, da gumazamizibagh amima, me Godin damazimin mize.” **12** Ezi gin an suren gumaziba iza kamaghin a migia ghaze, “Ni ti kamaghin fo, Farisiba ni mikemezir migirigiam baregha men muriaba bar ikufi?” **13** Ezi Iesus me ikaragha ghaze, “Nan afeziar uan Nguibamin itim, an azenim iti. Egha bizir a dikezir puvatiziba, a biba sara da asiam. **14** Ia gumazir kabagh nighnighan marki. Me damazir okaviriziba, egha me tuavim isava gumazir igharazimin akakasi. Eghti gumazir damazir okavirizim tuavim isava gumazir okavirizir mamin akakagh, egh aning virara mangi mozimin magirigham.” **15** Ezi Pita Iesusin azai, “Ni gumazamizibav kemezir akar isin zuimin mingarim e bagh anebighti, e a gifogham?” **16** Ezi Iesus ghaze, “Manmagh ami, ia ti uaghan gumazir igharazibar mirara fozir puvatighavira iti. **17** Ia ti kamaghin fozir puvati, bizir akatorimin aven zuiba ghua navimin zuima, muriam da batozima, ezi gumazim dagh avi. **18** Ezi bizir akatoribar otiviba da nighnizimin ikegha ize. Egha da gumazamizibagh amima, me Godin damazimin

mize. **19** Ki gumamazizibar nighnizibar otivir bizir kabav gei, nighnizir kuraba, ko gumazibav soagharizir araziba, ko gumamaziziba tintinibar uari isava akuir araziba, ko poroghamiba uari bakeir araziba, ko okimakiar araziba, ko kotiar gumamazizibagh ifarir araziba, ko gumamazizibar zibagh asighasizir araziba. **20** Arazir kaba gumamazizibagh amima, me Godin damazimin mize. Gumamaziziba dafariba ruer puvatigha api, arazir kam me gamima me Godin damazimin mizezir puvati.” **21** Ezi Iesus nguibar kam ategha ghua nguibar ekiamning Taia ko Saidonin nguazimin ghu. **22** Ezi Kenanian amizir mam danganir kamin ikegha iza kamaghin dei, “Ekiam, ni Devitin Otarim, ni nan apangkuvigh! Duar kuram nan guivim gapazagha a gasighasisi.” **23** Ezi Iesus migirigiatamin a ikarazir puvati. Ezi an suren gumaziba a bagha iza a migia ghaze, “Amizir kam diaghdiagha en gin izi. Ni anemadaghti a mangi.” **24** Ezi Iesus kamaghin me ikaragha ghaze, “God Israelian akurvagasavira na amada. Me sipsipba gumazir dar ganamiba puvatizi moghin iti.” **25** Ezi amizir kam Iesusin boroghira iza, tevimning apirigha aviragha uan guam nguazim gatigha a migia ghaze, “Ekiam, ni nan akuragh.” **26** Ezi Iesus a ikaragha ghaze, “Kar arazir kuram, gumazimin boribar dagheba inigh afiabav kinam.” **27** Ezi amizim ghaze, “Ekiam, ni guizbangira migei. Ezi afiar doziba uaghan uan ghuavimin dakozimin apengan irezir dagher muzemziariba api.” **28** Ezi Iesus akar kam baregha kamagh amizim migei, “Amizim, nin nighnizir gavgavim bar ekefe. Bizir ni bativasa ni ifongezim, a mar ni batif.” Ezi dughiar kamra an guivim ua dera. **29** Ezi Iesus nguibar kam ategha Galilin Dipar Akaremin dadarimin zui. Egha ghua mighsiar mamin anabogha apera. Ezi avirir ekiam a bagha izi. **30** Egha suer kuraba ko, damazir okaviriziba ko, soroghafarir ikiziriziba ko, migeir puvatiziba ko, arimariar igharaziba uaghan, me da inigha iza Iesusin dagarimningin boroghin me ariki. Ezi a bar men arimariaba batozima, me ua dera. **31** Ezi gumamaziziba garima, migeir puvatiziba migei, soroghafarir ikiziriziba ua dera, suer kuraba uam arui, damazir okaviriziba ua gari, ezi me nighnizir

aviribagh ami. Egha me Israelin Godin ziam fe. **32** Ezi Iesus uan suren gumazibar diazi, me izima a kamaghin me migei, “Gumamazizir kaba, me na ko aruer pumuning ko mikezimin ikia, egha dagheba puvatigha mitiriam men azi, kamaghin ki men apangkufi. Mitiriam men aghiti, ki me amangan aghua. Me mangi damaziba men isirti, me tuavimin dagh iram.” **33** Ezi an suren gumaziba a migei, “Kar gumamaziziba puvatizir danganim. E managh Bretin aviriba inigh avirir ekiar kam daningam?” **34** Ezi Iesus men azai, “Ia manmagh Bretba iti?” Ezi me ghaze, “E 7plan Bretin rubuziba ko osirir dozir vaghvaziba iti.” **35** Ezi Iesus gumamazizibav geima, me nguazim gapia. **36** Ezi a 7plan Bretin rubuziba ko osiriba inigha God minabagha da biaghsuegha da tuiragha uan suren gumazibagh aningi. Ezi suren gumaziba da isava gumamazizibagh anidi. **37** Ezi me bar apa izifa. Ezi dagher naba itima, me da isa 7plan akirabagh aghui. **38** Gumazir ameziba, men dibobonim 4,000in tu. Me amiziba ko boriba diponezir puvati. **39** Ezi Iesus me amadazi, me zuima a bot inigha Magadan nguazimin ghu.

16 Ezi Farisiba ko Sadyusiba Iesus basamasa a bagha izi. Me iza ghaze, a mirakelin arazitam damighti, me an ganigh kamaghin fogham, a guizbangira Godin ingangarim gami. **2** Ezi a kamaghin men migirigiaba ikaragha ghaze, “Ia guaratizibar ghaze, overiam aghevezi, gurumin dughiam deragham. **3** Egha mizarazibar ia ghaze, ghuariam korogha pizima, aruem aghevezi, ia ghaze, amozim datirighin izitima, dughiam deraghan kogham. Guizbangira, ia overiamin otivir biziba deravira dagh fo. Egha ia dughiar kamin otivir arazibar gara da abizir puvati. **4** Gumamazizir dughiar kamin itiba, me bar gumamazizir kuraba! Egha me guizbangira God baghavira itir puvati. Me zurara mirakelin tamin ganasa. Me tamin ganighan kogham. Puvati. God mirakelin arazir vamira men akagham. Godin akam inigha izir gumazim Jona batozir mirakelin kamra, me an ganam.” Egha Iesus me ategha ghu. **5** Egha Iesus uan suren gumaziba ko ghua dipamin vongin otifi, egha gin gari, me Bretin tam

inian okinighniki. **6** Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ia deragh uari bagh gan. Ia Farisiba ko Sadyusibar yis bagh deravira gan.” **7** Ezi an suren gumaziba maghira uarira uariv gia ghaze, “E ti bretin tam inigha izezir puvatizi, a kamaghin yisin bizimin e migei.” **8** Ezi Iesus me migeir migirigiabagh fo, egha me migia ghaze, “Ia gumazir nighnizir gavgavir muziariba itibal Ia tizim bagha uarira uariv gia ghaze, e bretba puvati? **9** Ia ti fozir puvati? Ia ti okinighniki, ki bretin 5pla inigha gumazir 5,000pla dagheba me ganingi. Me amezi, ia akiraba manmaghin dagh aghui, ia dagh nighnighavira iti, o puvati? **10** Egha ia ti fo, ki bretin 7pla inigha gumazir 4,000pla dagheba me ganingi. Ezi gin men dagher naba itima, ia akiraba manmaghin dagh aghui? **11** Ia manmaghin amigha bizir kam gifozir puvati, ki bretbagh nighnigha ia migeir puvati? Ki ghaze, ia Farisiba ko Sadyusibar yis bagh deragh uari bagh gan.” **12** Ezi me akar kam baregha fo, Iesus bret bagha amir yisin migeir puvati. Me fo, a Farisiba ko Sadyusiba sure gamir akabagh nighnigha ghaze, ia akar kaba bagh deravira uari bagh gan. **13** Ezi Iesus ghua Sisaria Filipain nguibamin boroghin itir danganimin ghu, egha dughiar kamin uan suren gumazibar azai, “Gumazamiziba manmaghin migei, Gumazamizibar Otaram a tina?” **14** Ezi me ghaze, “Marazi ghaze, ni Jon Gumazamiziba Ruer Gumazim, marazi ghaze ni Elaija, marazi ghaze ni Jeremaia, o ni ti Godin akam inigha izir gumazir mam.” **15** Ezi Iesus men azai, “Ezi ia uari, ia manmaghin na diponam? Ki tina?” **16** Ezi Saimon Pita a ikaragha ghaze, “Ni Kraiss, God Ua E Iniassa Misevezir Gumazim. Ni Godin Zurara Ikiavira Itimin Otaram.” **17** Ezi Iesus a ikaragha kamaghin a migia ghaze, “Saimon, Jonin otaram, nguazimin gumazitam migirigiar kam nin akazir pu. Puvati. Nan Afeziar uan Nguibamin itimra, nin aka. Kamaghin ni bar akongegh. **18** Ezi ki ni migei, ni Pita. Egh dagiar kam gisin ki uan siosin ingaram, eghti Ovevemin Gavgavim an suiragh anepirighiva a gasighasighan kogham.” (Hadēs 986) **19** Eghti ki God Bizibagh Ativamin Dughiamin kiba isiva nin dafarim datigham. Eghti bizir manam ni nguazimin a ikeghti, God uan Nguibamin uaghan a ikegham. Eghti ni

nguazimin bizir manam a firighiti, God uan Nguibamin uaghan kamaghiram a firigham. **20** Egha Iesus pamten uan suren gumazibar anogorogha ghaze, me tong an gun tav mikim suam, a Gumazir God Uam E Iniassa Misevezim.” **21** Ezi dughiar kamin ikegha ghua, Iesus uan suren gumaziba bighavira me migia ghaze, a Jerusalemin mangam, eghti gumazir aruaba, ko ofa gamir gumazir ekiaba, ko Judan Arazibagh fozir gumaziba, a men dafarimin bar mizazir ekiaba ko osimtiziba iniam. Eghti me an aghuaghiva a misueghtima an aremegham. Egh dughiar mikezimin a ua dikavigham. **22** Ezi Pita akar kam baregha Iesus inigha miriamin ghua kamaghin an atara a migia ghaze, “Bar puvatigham. Arazir kaba ni bativan kogham.” **23** Ezi Iesus raghirigha kamaghin Pita migei, “Satan, ni na gitagh mangi! Ni nguazimin bizibagh nighnigha, egha Godin bizibagh nighnizir puvati, kamaghin ni nan tuavim apiri.” **24** Egha Iesus kamaghin uan suren gumazibav gei, “Gumazitam, o amizitam nan gin izisi, a ifongezir biziba gin amadagh uan ter ighuvim gisaghpuh nan gin izi. **25** Gumazamizir manam uan ikirimirimis suighasa nighnisi, an ikirimirim givagham. Eghti gumazamizir manam na bagh uan ikirimirim ateghiva, uan ikirimirim iniam. **26** Gumazitam o amizitam nguazimin itir biziba bar da inigh, a gin oveghti, bizir kaba manmaghin an akuragham? Bar puvati. A izezir manam uan duam bagh anereningam? Bar puvati. **27** Guizbangira, Gumazamizibar Otaram uan enselba ko, uan Afeziamin angazangarir ekiam sara izam. Egh dughiar kamin izezim isi gumazamiziba vaghvagh men araziba bagh me daningam. **28** Ki guizbangira ia migei, ia kagh tuivighav itir darasi, ian tarazi oveghan kogham. Ia ikivira iki gantima, Gumazamizibar Otaram, Atrivir Ekiamin min otogh ua izam.”

17 Ezi 6plan arueba givazima, Iesus Pita ko Jems uan dozim Jon, ko a me inigha, me mighsiar ekiam mamim ghuavanabogha, uarira kagh iti. **2** Egha me garavira itima, Iesusin mikarzim igharaghav oto. Ezi an guam mati aruem a gisira, ezi an korotiaba ghurghurigha

angazangarir mamin min sira. **3** Ezi Moses ko Elaija otogha Iesus ko migei. **4** Ezi Pita kamaghin gara, egha Iesus migia ghaze, “Ekiam, bar deragha e kagh iti! Ni ifueghtima, ki purirpenir pumuning ko mikezimin ingaram. Ni bagh tam, Moses bagh tam, egh Elaija bagh tam.” **5** Pita miagiavira itima, ghuariam angazangarimin min isiragha me avara. Ezi ghuariar kamin aven me tiarir mam barazima a kamaghin migei, “Kar nan Otari ki bar ifongezim. Ia anariram oraghl!” **6** Me kamaghin oragha, bar puv atiatigha tevibar pirigha uan guaba nguazimin akuigha ireghav iti. **7** Ezi Iesus me bagha iza men suigha kamaghin me migei, “Ia dikafigh, egh atiatingan marki.” **8** Ezi me dikavigha ua tavin garir puvati, Iesus uabira iti. **9** Egha me mighsiam ategha ghuaghira a me migia ghaze, “Ia irebamin min ganizir bizim, bar an gun tav mikiman marki. Egh iki mangi Gumamazizibar Otari mivegh ua dikavigham.” **10** Egha me an azai, “Manmaghsua Judan Arazibagh fozir gumaziba ghaze, Elaija faragh izeghti, God Ua e Iniasa Misevezir Gumazim gin izam?” **11** Ezi a me ikaragha ghaze, “Guizbangira Elaija faragh izeghiva bizibar akiram. **12** Ezi ki ia migei, Elaija izegha gifa. Ezi gumamaziziba a gifozir puvati, egha uan nighnizibar gin ghua arazir kurabar a gami. Egh me kamaghira Gumamazizibar Otari arazir kurabar a damuti, a mizazir kuram iniam.” **13** Iesus kamaghin migeima me fo, a Gumamaziziba Ruer Gumazim Jon, an gun migei. **14** Ezi Iesus uan suren gumazir pumuning ko mikezim inigha ghua gumamazizir avirim bato. Ezi gumazir mam iza Iesusin boroghin tevimning apirigha egha ghaze, **15** “Ekiam, ni nan otarimin apangkufigh. An dapanim abanganizi, a bar pazavira iti. Egha dughiar aviriba an aviba ko dipabar ghuaghiri. **16** Ki a inigha nin suren gumazir maba bagha izezima me anekiran ibura.” **17** Ezi Iesus an akam ikaragha kamaghin migei, “Oio, ki bar amira, ia dughiar kamin itir gumamaziziba, ian nighnizir gavgaviba puvati, ian araziba ko nighniziba bar derazir puvati. Dughiar manmaghin, ki ia ko iki ian osimtiziba ateram? Ni uan otarim inigh kagh izi.” **18** Ezi Iesus duar kuram batoghezi, duar kuram otarim ataghizima, an arimariam

maghira gifa. **19** Ezi Iesusin suren gumazibara gin iza kamaghin an azai, “Manmagh amizi, e duar kurar kam batoghava avenge?” **20** Ezi a me migia ghaze, “Ian nighnizir gavgavim bar sufi, ezi ia a batoghan ibura. Ki guizbangira ia migei, ian nighnizir gavgavim zuravarim mastetin ovizitamin min ikiva, ia mighsiar kam mikim suam, ni sivagh munagh mangi, eghti a mangam. Ia nighnizir gavgavim iki, ia guizbangira biziba bar dar amuam.” **22** Ezi Iesus uan suren gumaziba ko ghua Galilin Distrighin uari akuvagha kamaghin me migei, “Me Gumamazizibar Otari isi gumazibar agharim datigham. **23** Eghti me a misueghti an aremeghiva, egh dughiar mikezimin a ua dikavigham.” Ezi an suren gumaziba akar kam baregha, naviba bar oseme. **24** Ezi Iesus gin uan suren gumaziba ko ghua nguibar ekiam Kaperneamin otivigha itima, Godin Dipenimin takis isir gumaziba, Pita bagha iza kamaghin an azai, “Ian tisa ti uaghan Godin Dipenimin takis anidi, o?” **25** Ezi Pita ghaze, “Are.” Egha dipenimin aven zuima, Iesus maghira an azai, “Saimon, ni manmaghin nighnisi? Nguazir kamin atriviba takisin aviriba isa, egha me te da, takisba isi? Me uan adarazi da takisba isi, o me Kantrin Igharazibar Gumamaziziba da takisba isi?” **26** Ezi Pita ghaze, “Me gumazir igharaziba da takisba isi.” Ezi Iesus a migia ghaze, “Kamaghin amizima, men adarazi uari takisbar aningan kogham. **27** Eghti me en ataran koghsiva, ni dipamin mangi akezim akun. Egh osirir ni faraghivira guraghamim, a inigh an akam akarigh, egh dagiatamin gantima a ikiam. Egh ni dagiar kam inigh, egh ga uaning bagh a isi me daningigh.”

18 Dughiar kamin Iesusin suren gumaziba iza kamaghin an azai, “Tina God Bizibagh Ativamin Dughiamin ziar ekiam iniam?” **2** Ezi Iesus borir mamin dia, ezi a izima a men tongin anesara. **3** Egha a kamaghin me migei, “Ki guizbangira ia migei, ia uari giragh borir dozir kabar min otoghan kogh, ia God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikian kogham. **4** Gumazir uabi dikabiragha, borir dozir kamin min itim, gumazir kam God Bizibagh Ativamin

Dughiamin ziar ekiam ikiam. 5 Egh gumazitam o amizitam na ginighnigh egh borir dozir kamagh garitam inigh an akuragham, kamaghin a na inigha nan akurvasi.” 6 Ezi Iesus ua kamaghin migei, “Tina nighnizir gavgavim nan itir borir katam damighti an arazir kuratam damighti, a helin mangiva, ivezir bar kuram iniam. Kamaghin dera, me dagiar ekiam an firim dafaghiva ongarir konim mikinighti an aremegham. 7 “Ki ghaze, gumazamizir nguazimin ikiava igharaz darazigh amima me arazir kurabagh amiba, mevzika! Me kuram iniam! Arazir kuraba guizbangira otifi, ezi arazir kurabagh amima da otivir gumazamiziba, ki ghaze, lavzika! Ia kuram iniam! 8 “Eghti nin dafarim o suem ni damuti, ni arazir kuratam damighiva, anetugh a makunigh. Kamaghin dera, ni dafarir vamira ko suer vamira ikiva zurara itir ikirimirir aghuimin aven mangam. Ni dafarir pumuning o suer pumuning ikiti me ni isiva avir munger puvatizim mikinigham. (aiōnios g166) 9 Egh nin damazim ni damuti ni arazir kuratam damighti, ni anesigh a makunigh. Kamaghin dera, ni damazir vamira iki, egh uaghan zurara itir ikirimirir aghuimin aven mangam. Ni damazir pumuning ikitima me ni isiva helin avim mikinigham. (Geenna g1067) 10 “Ia deragh uari bagh gan! Ia borir dozir kabar tongin tav ginighnigh kamaghin mikiman marki, a pura bizim. Puvati. Ki ia migei, men enselba zurara nan Afeziar uan Nguibamin itimin damazimin iti.” 12 Ezi Iesus ua kamaghin migei, “Ia manmaghin nighnisi? Gumazitam 100pla sipsipba ikiti tam oveghtima, a ti manmaghin damuam? A ti a burian kogham, o? Puvati. A 99pla ateghti da puram azenan iki damiti, eghti a mangi ovengezim buri mangi, an apighvira givagham. 13 Ki guizbangira ia migei, an a batogh egh bar akuegham. Egh an agoroger ekiar kam, an agoroger 99plan ovengezir puvatizir kaba bagha itim, bar a gafiragham. 14 Kamaghira ian Afeziar uan Nguibamin itim, borir katam ovengan an aghua.” 15 Egha Iesus ua kamaghin migei, “Nin aveghbuam arazir kuram ni damighti, ni an bighan mangi egh gua uaningra ikiva ni a ko gua bizir kam anekirigh. A ni baraghti, ni ua uan aveghbuam inigham.

16 Egh a ni baraghan aghuaghti, ni gumazitam uam, o igharazir pumuning uam me inighti, me nin gin mangi. E fo, Godin Akinafarim kamaghin migei, ‘Ni gumazitamın arazir kuram an gun a mikimsi, gumazir pumuning ko mikezim gavgavim nin miğirigiabar aningam.’ 17 Egh gumazir ni migeir kam uaghan men akam baraghan aghuaghtima, ni an arazibar gun Siosin adaraziv kimam. Eghti a uaghan me baraghan aghuaghti, ni God gifozir puvatizir gumazim o dagiaba isir gumazimin min a damu. 18 “Ki guizbangira ia migei, bizir manam ia nguazimin a ikeghti, God uan Nguibamin uaghan a ikegham. Egh ia nguazimin bizir manam firighti, God uan Nguibamin uaghan a firigham. 19 “Egha ki ua ia migei, gua taning kagh nguazimin bizitam bagh nighnizir vamira ikia a iniasa a bagha God ko migei, nan Afeziar uan Nguibamin itim a isi gua daningam. 20 Egh gumazir pumuning, o pumuning ko mikezim nan ziamin uari akuvagh ikiti, ki uabi men tongin ikiam.” 21 Ezi dughiar kamin Pita iza kamaghin Iesusin azai, “Ekiam, ki manmaghin dughiarabar arazir kurabar na gamizir gumazimin araziba gin amangam. Ti 7plan dughiaa?” 22 Ezi Iesus kamaghin a migei, “Ki 7plan dughiarabar an arazir kuraba gin amangasa ni migeir puvati. Ni zurazurara an arazir kuraba gin amang. 23 “Ia oragh. God Bizibagh Ativamin Dughiam mati, atrivir mam ko an ingangarir gumazibar eghagham. Atrivim uan dagiaba isa uan ingangarir gumazibar dafarim gatigha ghaze, me gin ua da ikarvagham. Dughiar mam atrivim me a ikarvaghamin bizim akirasa. 24 An adar kirir dughiam, me gumazir atrivim da 10 milien kina inizimin akua izi. 25 Ezi a dagiar inizir kabar ikarvagham ibura. Kamaghin atrivim me migia ghaze, me gumazir kam inigh an amuiroghboriba sara dagiaba bagh me amadagh, egh men ivezim inigh. Egh me ateghti me gumazir igharazimin ingangarir gumazir kinibar min iki. Egh an biziba bar da amadagh, dagiaba inigh egh a na da inizir biziba ikarvagham. 26 Ezi ingangarir gumazir kam kamaghin oregha atrivimin guamin irigha kamagh migia a gakaghori, ‘Ni nan apanguvigh, egh na mizuam. Eghti ki ni da inizir biziba bar

da ikarvagham.’ 27 Ezi atrivim an apangkuvigha, a inizir biziba uaghan da gin amada. 28 “Ezi ingangarir gumazir kam atrivimin dipenim ategha ghua a ko ingaritav bato. A ko ingarir gumazir kam, faragha a da 10 kina inigha a ikarazir puvati. Ezi gumazir atrivim ko ikegha izir kam, maghirama an firimin suigha anegoava kamaghin a migei, ‘Ni na da inizir dagiaba bar da ikaragh.’ 29 “Ezi gumazir kam an guamin irigha a gakaghora ghaze, ‘Ni nan apangkufigh, egh na mizuam. Eghti ki ni da inizir biziba ua da ikarvagham.’ 30 Ezi gumazir kam a baraghan aghua, eggha a inigha ghua kalabus gati, eghti a iki mangi dagiar kaba ikaragham. 31 “Ezi aning ko ingarir marasi, arazir kamin ganigha men naviba bar men ikufi. Eggha me ghua atrivim batogha gumazir kam, a ko ingarir gumazim gamizir arazibar gun a mikeme. 32 Ezi atrivim gumazir kamin diazima, a uam a bagha ghu. Ezi a kamaghin a migia ghaze, ‘Ni bar ingangarir gumazir kuram! Ni faragha na gamuava araima, ki dagiar ni iniziba bar da gin amada. 33 Ki nin apangkufi, kamaghin amizi, ni tizim bagha ni ko ingarir tavin apangkuvan aghua?’ 34 Eggha atrivim atarava gumazir kam isa, mizazim a gasamin gumazibar dafarim gati. Eghti a kaghira iki mangi, a biziba bar da ikarvaghamin dughiamin tugham. 35 “Eghti ia uan aveghbuabar arazir kurar me ia gamiba, ia guizbangira uan navir averiabar aven, da gin amangan koghtima, nan Afeziar uan Nguibamin itim uaghan kamaghira ia damuam.”

19 Iesus migirigiär kaba agivagha, Galilin Distrik ategha, Judian Distrighin ghua Jordanin Fanemin vongin ghu. 2 Ezi gumazamizir avirim an gin zui, ezi a danganir kamin men arimariaba agifa. 3 Ezi Farisin maba Iesus basamasa iza kamaghin an azai, “Ni manmaghin nighnisi? Gumazim uan ifongiamin gin ghua uan amuim puram anetaghiraghsi damuti, Judan Araziba ti an amamangatigham, o ti puvatigham?” 4 Ezi Iesus me ikaragha kamaghin men azai, “Ia ti Godin migirigiaba itir Akinafarimin ganizir puvati? Akar kam ghaze, ‘God bar faraghavira nguazir kam ko biziba bar dar ingara, gumazamizibar ingarigha

me gamizi, men marazi gumazibar min otivizi, marazi amizibar min otifi.’ 5 Ezi God ghaze, ‘Kamaghin amizi, gumazim uan ameboghfeziaba ategh mangi, a uan amuim ko aning uaningin porogham. Egh aning inivafizir vamiram otogham.’ 6 God kamaghin mikemezima, aning ua gumazir pumuning puvati. Aning inivafizir vamira ikiam. Kamaghin amizi, God bizir pumuning isafuraghti, gumazitam aning abighan kogham.” 7 Ezi Farisiba kamaghin a migei, “Manmaghin amizi, Moses osira ghaze, gumazim amuim ataghiraghsiva, a bagh akinafarim osirigh a daningigh, egh amuim batueghtima a mangi?” 8 Ezi Iesus kamaghin me migia ghaze, “Iän naviba gavgafi. Kamaghin amizi, Moses ian amamangatizima, ia uan amuiba ataghirasi. Faraghavira arazir kam puvati. 9 Ezi ki kamaghin ia migei, gumazitamin amuim, a gumazir igharaziba tintinibar me isava akuir arazitam damighan koghtima, an a batuegh egh amizir igharazitam inigh an ikiam, gumazir kam poroghamiba uari bakeir arazim gami.” 10 Ezi Iesusin suren gumaziba akar kam baregha kamaghin Iesus migei, “Arazir kabanagh poroghamibar tongin ikitima, gumaziba amuibar ikian kogham.” 11 Ezi Iesus kamaghin me migei, “Gumazamiziba bar akar kam inian kogham. Puvati, God gavgavir kam isava gumazir vabaram aningi. Kamaghin me amuibar ikian kogham. 12 Guizbangira, marazi amebaba me batima, men inivafiziba ikufi. Marazi, me me aghori, eghti me boriba inian kogham. Marazi God Bizibagh Ativamin Dughiam ginighnigha amuiba ko pabar ikian aghua. Tina akar kam inisiva a mar a ini.” 13 Ezi dughiar kamin gumazamiziba borir doziba inigha Iesus bagha izi. Eghti a uan dafarimning me gisin darigh me bagh God ko mikimasa me izima, an suren gumaziba men atara men anogorosi. 14 Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ni tina God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikisi, borir dozir kabar min iki. Kamaghin amizi, ia borir doziba ateghti, me na bagh izi, egh men anogoroghan marki.” 15 Eggha Iesus dafarimning vaghvagha me gisin arigha, danganir kam ategha ghu. 16 Ezi gumazir mam iza kamagh Iesusin azai, “Tisa, ki manmaghin

damigh zurara itir iikirimirir aghuarim iniam?”
(aiōnios g166) 17 Ezi Iesus kamaghin a migia ghaze, “Ni tizim bagha arazir aghuiba bagha nan azai? Gumazir vamira, a dera. Egh ni zurara itir iikirimirir aghuim inisi, Godin akabar gin mangi.” 18 Ezi gumazir kam kamaghin Iesusin aza ghaze, “Ni Godin Akar Gavgavir manabav gei?” Ezi Iesus ghaze, “Ia gumazitam misueghti an aremeghan marki, ia poroghamiba uari bakeir arazim damuan marki, ia okiman marki, egh ia pura gumamazizibagh ifariva, me isi kotiam darighan marki, 19 egh ia uan amebaba ko afeziabar apengan iki me baragh, egh ia uarigh ifongezi moghin gumamazizir igharazibagh ifongegh.” 20 Ezi gumazir igiar kam kamaghin Iesus migei, “Akar kabanagh, ki bar dar gin zui. Ki ua tizim damuam?” 21 Ezi Iesus kamaghin a migia ghaze, “Ni bar deragh otivan ifueghiva, mangi uan biziba bar da amadagh. Egh dar dagiaba inigh egh da isi gumamazizir biziba puvatizibar aningigh. Ni kamaghin damighti, bizir bar aghuiba ni bagh Godin Nguibamin ikiam. Egh ni nan gin izi.” 22 Gumazir igiar kam, a bizir bar aviriba ikia, kamaghin oregha navim bar an osemezi, a ghu. 23 Ezi Iesus kamaghin uan suren gumazibav gei, “Bar guizbangira ki ia migei, gumamazizir bizir bar aviriba itiba, God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven mangan iburagham. 24 Egha ki ua ia migei, kamelin tam iniba isair dikonir torimin aven mangisi ingangarir dafam damigh aven mangam. Eghti gumamazizir biziba avirasemeziba, me God Bizibagh Ativamin Dughiamin mangisi guizbangira bar iburagham!” 25 Ezi an suren gumaziba akar kam baregha digavir kuram gamigha ghaze, “Kamaghin damighti, tinara zurara itir iikirimirir aghuir kam iniam?” 26 Ezi Iesus damazim meraram asaragha ghaze, “Bizir kaba gumazimin bar osemegham. Bizir kaba Godin osemezir puvati. A biziba bar dagh ami.” 27 A kamaghin mikemezi, Pita an akam ikaragha ghaze, “Ni ge, e uan biziba bar da ategha, nin gin ize. E tizitam iniam?” 28 Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ki guizbangira ia migei, God nguazim ko overiar igiam akiramin dughiamin Gumamazizibar Otarim ziar bar

ekiam iniam, egh atrivir dabirabim daperagham. Eghti ia nan gin aruizir darasi, ia uaghan 12plan atrivir dabirabibar apiagh Israelian anabar 12plan ganam. 29 Eghti tina nan ziam bagh nighnigh, uan dipeniba, aveghbuaba, buaramiziba, afeziam, amebam, boriba ko nguaziba, ateghti, God gumazir kam ivezir bar aghuim a daningam. Ivezir kam, a nguazir kamin itir bizir kaba bar dagh afiragham. Eghti a uaghan zurara itir iikirimirir aghuimin aven ikiam. **(aiōnios g166)** 30 Eghti dughiar kamin faragha itir gumamazizir aviriba, me gin ikitima, datirighin gin itir gumamazizir aviriba, me gin faragh mangam.”

20 Egha Iesus ua kamaghin migia ghaze, “Ki gumamaziziba faragh ikiasa migeir nighnizim ki kamaghin a mikimasa. God Bizibagh Ativamin Dughiam mati, gumazir mam wainin azenir ekiam iti. Egha a mizarazimra ghua wainin azenimin ingarasa ingangarir gumazir maba ini. 2 Ezi gumazir kaba a ko akam akiri, egha wan kina wan kina aruer vamira iniasa ifonge, ezi gumazir ekiam me amadazi me an wainin azenimin ingarasa ghue. 3 Ezi gumazir ekir kam 9 klok kamaghin ghua biziba amadir danganimin gumazir mabar gari, me iti. 4 Ezi a kamaghin me migei, ‘Ia uaghan mangi nan wainin azenimin ingar, eghti ki ian ingangarimin mirara ia givezam.’ 5 Ezi me ingarasa ghue. Ezi gumazir ekir kam 12 klok ko 3 kloghin ghua arazir kamram amua ua gumazir maba ini. 6 “Egha 5 klok ko kamaghin ghua ua gumazir mabar gari, me pura tuivighav iti. Ezi a kamaghin men azai, ‘Ia manmaghin amigha aruer kamin pura iti.’ “Ezi me a migia ghaze, 7 ‘Tav ingangaritam e ganingizir puvati.’ “Ezi gumazir ekiam me migia ghaze, ‘Ia uaghan mangi nan wainin azenimin ingar.’ 8 “Ezi aruem givazima gumazir ekiam uan ingangarir gumazibar garir gumazim kamaghin a migia ghaze, ‘Ni ingangarir gumazibar diagh men ivezim me daning. Egh ni gumazir bar gin izezibar ikegh ivezim me daning, mangi faragha izezibar gifagh.’ 9 Ezi gumazir 5 kloghin izeziba iza wan kina, wan kina isi. 10 Ezi gin gumazir faraghavira ingariba iza nighnigha ghaze, me

ti dagiar ekiatam iniam. Puvati, me uaghan wan kina wan kina ini. **11** “Egha me dagiar me in izibar gara wainin azenimin ghuavimin atara kamaghin a migia ghaze, **12** ‘Gumazir kaba bar gin izegha auan vamiran ingari, ezi e mizaraghara izegha ingangarir ekiam gamima, aruem e gaponge. Ezi ni ivezir vamira bar e ganingi.’ **13** “Ezi azenimin ghuavim akar kam baregha kamaghin men mav migei, ‘Namakam, ki arazir kuratam ia gamizir puvati. Ia ti faragha, ia wan kina iniasa akam akiri? **14** Ni uan ivezim inigh mangi. Ki kamaghin ifonge, ki dagiaba gumazir gin izezim givezir moghira ni givesi. **15** Kar nan bizimra. Ki ti uan dagiaba uan ifongiamin dar aningan kogham? Egha ki arazir bar aghuim gumazir kabagh amizima ni tizim bagha navir averiamin na baseme?’” **16** Egha Iesus ghaze, “Kamaghira gumazir gin izeziba faragh ikiam, eghti faragha itiba me gin mangam.” **17** Egha Iesus uan suren gumazir 12pla ko Jerusalemin zui. Egha me ghua a me inigha danganir miriar mamin ghua me uarira ikiava, egha kamaghin a me migia ghaze, **18** “Ia oragh, E nguibar ekiam Jerusalemin ghuavanadi. Eghti gumazitam Gumamazizibar Otarim isiva, Judan Arazibagh fozir gumaziba koma ofa gamir gumazir ekiabar aningam. Eghti me a isi kotiam datighiva, egh a misueghti an aremeghsiva me akabar kiram, egh me kamaghin a mikim suam, Ni aremegham. **19** Egh me a inigh Kantrin Igharazibar Gumamazizibar dafaribar arighti, gumazir kaba a dipovam, egh a ifozoroghiva a isi ter ighuvimin a gafughti an aremegham. Eghti aruer mikezim givaghti, a ua dikavigham.” **20** Ezi Sebedin amuim uan otarimning ko Iesus bagha izi. Me izava aningin amebam itevimning apirigha, ua bagha bizitam damuasa an azai. **21** Ezi Iesus an azara, “Ni tizim baka?” Ezi a ghaze, “Ni kamaghin na bagh damu, ni Atrivir Ekiamin otogh, egh nan otarimning ateghti, tav nin agharir guvim daperaghti, tav nin agharir kiriam daperagh.” **22** Ezi Iesus akam baregha kamaghin a ikaragha ghaze, “Ni azangsizir bizir kam, ni an mingarim gifozir puvati, egha ni a bagha nan azai.” Egha aningin azara, “Gua ti ki ateramin osimtizim, uaghan an ateramin gavgavim iti?” Ezi aning ghaze, “Are,

ga gavgavim iti.” **23** Ezi Iesus kamaghin aning migia ghaze, “Guizbangira, gua ki ateramin osimtizim, gua a iniam. Egha ki tav amiseveghti a nan kiriam ko guvimin dapiamin bizim, a nan bizim puvati. Ezi danganir kabanang, nan Afeziam dar apiasa gumazir maba amiseveghe, me bagha dar kirigha gifa.” **24** Ezi suren gumazir 10pla akar kam baregha aningnin atari. **25** Ezima Iesus men diazi, me izima a ghaze, “Ia fo, Kantrin Igharazibar Gumamazizibar atriviba pamten me gamima, me bar men apengan iti. Ezi men gumazir dapaniba uan akaba baraghasa puvira me abiraghbirasi. **26** Eghti arazir kaba ian tongin ikian kogham. Gumazir manam ian tongin ekiamin ikisi, a ingangarir gumazimin min iki. **27** Eghti gumazir manam ian faragh mangisi, a bar ian ingangarir gumazir kinimin min iki. **28** Ezi kamaghira Gumamazizibar Otarim iza, gumamazizibar amuti me a bagh ingarasa, a izezir pu. Puvati, a me bagh ingarasa ize. Egha a gumamazizir aviriba bagh aremegh ua me givezegh me iniasa ize.” **29** Egha Iesus uan suren gumaziba ko Jerikon nguibar ekiam ategha zui. Ezi avirir ekiam an gin zui. **30** Ezi gumazir damazir kurar pumuning tuavir apinimin aperaghav iti. Egha aning orazima Iesus tuavir kamin izima, aning pamten kamaghin dei, “Ni Devitin Otarim, ni gan apangkufigh.” **31** Ezi gumamaziziba aning barazi, aning deima, me pamten aningin anogorogha ghaze, gua uan akamning dukuagh. Me kamaghin aning migeima, aning tiarim akarava dia ghaze, “Ekiam, ni Devitin Otarim, ni gan apangkufigh.” **32** Kamaghin amizi, Iesus tugha aningin dia ghaze, “Ki tizim gua bagha a damuasa, gua ifonge?” **33** Ezi aning a ikaragha ghaze, “Ekiam, ni gan damaziba kuighi, ga ua ganasa.” **34** Ezi Iesus aningin apangkuvigha egha dafarim aningin damazibagh atizi, aningin damaziba maghira ua derazi, aning ua gari. Egha maghira Iesusin gin zui.

21 Egha Iesus uan suren gumaziba ko me Jerusalemin boroghin izava Olivin Mighsiamin iza Betfagen nguibamin oto. Egha Iesus uan suren gumazir pumuning amaga, **2** kamaghin aning migei, “Gua nguibar munagh

itimín mangi, egh gua gantima, donkin mam me a ikezima a uan nguzir asem ko iti. Aninging benim firigh na bagh aning inigh kagh izi. 3 Eghti gumazitam guan azangtima, gua a mikim suam, 'Ekiam ingangarim aninging iti.' Eghti gumazir kam zuamira puram aning ateghti, aning izam." 4 Godin akam inigha izir gumazim Aisaia faragha mikemezir akaba otivasa, bizir kaba otifi. Akar kam kamakin, 5 "Ni akar kam isiva Saionin nguibar ekiamin itir gumazamizibav kemegh. Ia gan, ian atrivimra mara, ia bagha izi! A gumazir kinir ziaba puvatizir mamin min donkin mam gaperagha izi, kar donkin amebamin nguzir asem." 6 Ezi Iesusin suren gumazimning ghua a mikemezi moghin ami. 7 Egha aning donkin amebam nguzir asem sara aning inigha iza, egha uan korotiar azenan azuiba suegha donkinining akirimning gisin atizi, Iesus korotiar kabagh isin apera. 8 Ezi gumazamizir aviriba uan korotiar azenimin azuiba suegha tuavim mughara zui. Ezi marazi temer aguaba oka da isa tuavir torim garisi. 9 Ezi gumazamizir faragha zuiba ko Iesusin gin iziba, uan tiariba akara ghaze, "Hosana! Ia Devitin Otarimin ziam fi! Gumazir, Ekiamin ziam ko gavgavimin izim, God deragh a damu! Hosana! Ia Nguibar bar pin itimin itir Godin ziam fi!" 10 Ezi Iesus Jerusalemin aven ghuzi, an itir gumazamiziba digavir kuram gamigha tintinibar uarir azai, 11 "Kar gumazir manam?" Ezi Iesusin gin izezir darazi ghaze, "Kar Iesus, a Godin akam inigha izir gumazim. A Galilin Distrighin aven itir nguibam Nasaretian gumazim." 12 Ezi Iesus ghua Godin Dipenim avinizir divazimin aven gumazamizibar garima, me biziba amadi, ezi a me batosi. Egha gumazamizir dagiaba uarir ikarvazibar dakoziaba, ko kuarazir bunbaba amadir gumazamizibar dabirabiba, da fava egha da ighavkiri. 13 Egha kamaghin me migei, "Godin Akinafarimin aven, osizirim kamaghin iti, 'Nan Dipenim, God ko migeir Dipenimra. Ezi ia a gamizi, an okimakiar gumazibar mogomer danganimin min oto!" 14 Egha a Godin Dipenimin aven itima, damazir okaviriziba ko suer amiriziba a bagha izima, a men arimariaba gefi. 15 Ezi ofa gamir gumazir ekiaba koma Judan Arazibagh fozir gumaziba

izava an amir arazir ivinbabar gari. Egha me orasi, boriba Godin Dipenim avinizir divazimin aven ikia dia ghaze, "Hosana! Devitin Otarimin ziam fi." Kamaghin amizi, me bizir kaba bagha atari. 16 Egha kamaghin Iesusin azai, "Ni boriba migeir akaba barasi, o?" Ezi Iesus me ikaragha ghaze, "Are, ia ti Godin Akinafarimin ganizir puvati? A ghaze, 'Ni borir bar iririviba ko otem apavira itibagh amima, me deravira nin ziam fe.'" 17 Egha a me ategha ghua Jerusalemin nguibam ategha Betanin nguibamin ghu, egha kagh akui. 18 Egha mizaraghara Iesus dikavigha ua Jerusalemin zuima, mitiriam an azi, 19 ezi a tuavir apinimin temer fighin mamin garima, a iti. Ezi a roghira ghua garima, fighin oviziba puvati. A pura dafarir kiniba iti. Ezi Iesus temer kam migia ghaze, "Ni ua ban kogham. Bar puvatigham." Ezi temem maghira misingi. (aiōn g165) 20 Ezi an suren gumaziba bizir kamin ganigha digavir kuram gamigha, ghaze, "Temer figh manmaghin amigha zuamira misingi?" 21 Ezi Iesus kamaghin me ikaragha ghaze, "Ki guizbangira ia migei, ia nighnizir gavgavim ikiva, okam nighnighan kogh, egh ki fighin temem gamizir arazim, ia uaghan a damuamin gavgavim ikiam. Egha anarira puvati, ia uaghan mighsiar kam mikim suam, 'Ni dikavigh mangi, uabi isi ongarim mikinigh.' Eghti a ia mikemezi moghin otivam. 22 Egh ia nighnizir gavgavim ikiva God ko mikimiva, egh biziba bagh Godin azangsigh, egh ia da iniam." 23 Egha Iesus ghua Jerusalemin otogha Godin Dipenim avinizir divazimin aven gumazamiziba Godin akam men sure gami. Ezi ofa gamir gumazir ekiaba ko Judabar gumazir aruaba iza kamaghin an azai, "Ni gavgavir manamin amodoghin bizir kabagh ami? Ezi tina gavgavir kam ni ganingi?" 24 Ezi Iesus me ikaragha ghaze, "Ki uaghan azangsizir mam ia damuasa. Ia deraghviram a ikaraghti, ki ia mikimam, ki gavgavir manamin amodoghin bizir kabagh ami. 25 Ki Jon bagha ian azai, tina gavgavim Jon ganingizi a gumazamiziba rue? A ti Godin Nguibamin gavgavir kam ini, o a ti gumazamiziba dama a ini?" Ezi me uarira uariv gia ghaze, "E suam, 'An rurim Godin ize,' eghti a ua kamaghin en azaragham, 'Ia manmaghin amigha nighnizir gavgavim Jonin

ikian aghua?’ 26 Eghti e suam, ‘Jonin rurim gumazamizibar ize,’ kamaghin e gumazamizibar atiatingi. E fo, me bar Jonin migia ghaze, a Godin akam inigha izir gumazir mam.” 27 Kamaghin amizi, me Iesus migia ghaze, “E fozir puvati.” Ezi Iesus kamaghin me migia ghaze, “Kamaghira, ki uan gavgavim inizir tuavimin gun ia mikemeghan kogham.” 28 Egha Iesus uam ofa gamir gumazir ekiaba ko gumazir dapaniba kamaghin me migei, “Ia manmaghin nighnisi? Gumazir mam otarir pumuning iti. Egha a ghua kamaghin otarir ekiam migei, ‘Otarim, ni datirighin mangi, wainin azenimin aven ingar.’ 29 Ezi otarim ghaze, ‘Ki aghua.’ Egha ua gin, nighnizim giragha ghua ingari. 30 Ezi afeziam ghua otarir dozim kamaghira an azara. Ezi otarim ghaze, ‘Ki mangi ingaram.’ Egha ghuzir puvati. 31 Ezi ia manmaghin nighnisi, otarir kamningin manamra afeziamin akam baregha an gin zui?” Ezi me Iesus migia ghaze, “Otarir ekiam.” Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ki guizbangira ia migei, gumazir dagiaba isiba ko amizir arazir kurabagh amiba, me ia gafiragha faragha God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven zui. 32 Guizbangira, Jon otogha arazir aghuimin tuavim ian aka, ezi ia nighnizir gavgavim an akamin ikian aghua. Ezi dagiaba isir gumaziba ko amizir arazir kurabagh amiba, me nighnizir gavgaviba an iti. Ia bizir kamin ganigha uan nighnizibagh irazir puvati, egha nighnizir gavgavim Jonin akamin itir puvati.” 33 Egha Iesus gumazir dapaniba ua kamaghin me migei, “Ia akar isin zuir igharazir kam baragh. Gumazir mam wainin azenimin ingarigha, an divazim aghui. Egha wainin oviziba mirmiramin itarim gikuigha azenir dipenimin ingari, eghti ingangarir gumaziba an iki azenimin ganam. Egha azenir kam isa gumazir mabar agharim gatigha ghaze, me gin wainin dipataba uam a ikaragham. Egha dikavigha nguibar saghon itimin ghu. 34 Ezi wainin oviziba kuaramin dughiam roghira izezima, gumazir kam uan ingangarir gumazir maba amadazima, me wainin ovizi taba iniasa ghue. 35 Ezi azenimin garir gumaziba ingangarir gumazir kaba inigha, mam misuegha, igharazir mam me a misoghezima an areme, egha

dagiabar igharazir mam ginifi. 36 Ezi azenimin ghuavim gin ua ingangarir gumazir igharaziba amangi. Me aviraseme, egha men dibobonim faragha izezibagh afira. Ezi wainin azenimin garir gumazir kaba kamaghira uam azenimin ghuavimin ingangarir gumazibagh ami. 37 “Kamaghin amizi, azenimin ghuavim abuan uan otarim amada. Afeziam ghaze, ‘Me nan otarimin akam baregh deragh a damuam.’ 38 “Puvati, gumazir kaba otarimin gari, a izima, me uarira uariv gei, ‘Gumazir kam iziva uan afeziamin biziba bar da inigham. Aria. E a misueghti, an areme. Egh e uari bagh wainin azenim iniam.’ 39 Kamaghin, me maghira an suigha, wainin azenimin azenan anekunigha, otarim misoghezi an areme. 40 “Eghti wainin azenimin ghuavim izi manmaghin gumazir kabar amuam? Ia manmaghin nighnisi?” 41 Ezi me a migia ghaze, “A gumazir kurar kaba puv me misueghti me arimighiregham. Eghti an azenim isiva gumazir igharazibar anigam, eghti wainin oviziba iniamin dughiamin me a bagh pozim daghuigh a daningam.” 42 Ezi Iesus kamaghin men azai, “Ia Godin Akinafarimin aven itir osizirir kabar ganis, o puvati? Osizirir kaba kamaghin migei: “‘Kar dipenir akinir ingangarir gumaziba aghuazim, a datirighin dipenim aterir guarim gava. Ekiam uabi arazir kam gamizima an oto. Ezi e an garima, a bar dera.’ 43 “Kamaghin amizi, ki ia migei, God Bizibagh Ativamin Dughiam, God ia dama a inigha a isiva, gumazamizir dughiar kamin aven iki arazir aghuibar amuamibar aningam. 44 Eghti gumazir manam dagiar kam gisin irighiva, an aghariba misarighiregham. Eghti dagiar kam gumazitam gisin irighiva, bar anemisararigham.” 45 Ofa gamir gumazir ekiaba ko Farisiba akar isin zuir kam baregha fo, Iesus akam isa, me gasara. 46 Kamaghin amizi, me an suighasava amua, egha gumazamizir aviribar atiatingi. Me fo, gumazamiziba Iesusin migia ghaze, a Godin akam inigha izir gumazir mam.

22 Ezi Iesus uam akar isin zuir mamin gumazir dapanibagh amua kamaghin me migei, 2 “God Bizibagh Ativamin Dughiam mati, atrivir mamin otarim amuimin ikiasava amima, an

a bagh isar ekiam gami. **3** Isar dughiam tighar otivam, a faraghavira isam bagh izasa gumamaziziba bagha akam amada. Ezi isamin dughiam otozima, a gighamizir gumamaziziba izasa uan ingangarir gumaziba amada. Ezi puvati, gumamazizir a gighamiziba, me izan aghua. **4** Ezi a uan ingangarir gumazir maba amaga, kamaghin me migei, 'Ia mangi, gumazir ki gighamiziba kamagh me mikim, "Ia oragh. Ki dagheba tuegha givagha, uan bulmakaun apuribav suegha, egha uaghan uan asizir ekiabav soke. Ezi isamin biziba bar gifa. Ia poroghamibar isar ekiamin izi.'" **5** "Ezi ingangarir gumaziba ghua akar kamin gumazibav gei. Ezi me oraghan aghuagha tintinibar zui. Mav uan azenimin zui, ezi mav uan dagiar ingangarim bagha zui. **6** Ezi marazi atrivimin ingangarir gumazibar suigha, puv me misoghezi me ariaghire. **7** "Kamaghin amizi, atrivim puv atari, egha uan midorozir gumaziba amada. Ezi me ghua an ingangarir gumazibav soghezir gumaziba, me misogha bar me agivaghava, men nguibar ekiam gaborozi a isi. **8** "Egha atrivim uan ingangarir gumazibav gei, 'Poroghamibar isamin dagheba isigha gifa. Ezi gumazir ki gighamiziba, me gumazir kuraba, kamaghin me isamin ikian kogham. **9** Kamaghin amizi, ia mangi tuavir ekiaba bar dar mangi, egh gumazir manaba ia me bativigh, egh ia men diaghti, me poroghamibar isar kamin izi.' **10** A kamaghin mikemezima, an ingangarir gumaziba tuaviba bar dar ghuava gumamaziziba bar me akufa, gumamazizir aghuiba ko kuraba sara. Ezi me iza damasa poroghamibar isar dipenim gapiazi a bar izifa. **11** "Ezi gumamaziziba apiazima, atrivim men ganasa aven zui. Egha a ghua gumazir mamin garima, a poroghamibar isamin azuir adiaritam aruzir puvati. **12** Ezi atrivim an azara, 'Namakam, manmaghin amizi, ni adiarir aghuitam aruzir puvatigha, puram aven ize?' Ezi gumazim mikiman asa. **13** "Kamaghin amizi, atrivim ingangarir gumazibav gia ghaze, 'Ia an soroghafariba ikegh, a isiva azenan mitatemin anekunigh. Danganir mitater kamin me puvira tuavara atariba kuskusi.' **14** "Ia oragh. God gumamazizir aviribar dei, egha varazira, a me amisevima, me aven zui." **15** Ezi Farisiba ghua akabav suegha Iesusin suighasa tuaviba buri. Egha me ghaze, a pazi bizitam mikemeghti, me an migirigiam baghaviram an suigham. **16** Egha me uan suren gumazir maba ko Herotin gin zuir marazi amadazi, me Iesus bagha ghua kamaghin a migei, "Tisa, e fo ni guizbangira bizibav geir gumazim. Ni Godin Arazibar gumamazizibar sure gamua guizbangira me migei. Ni tavin nighnizimin gin zuir puvati. Akar vamira ni gumamazizir ziaba itiba, ko gumamazizir kiniba uaghara, me migei. **17** Kamaghin, ni deragh e mikim. Judan Araziba manmaghin migei? E dagiaba isiva Atrivim Sisar daningtima, arazir kam Godin damazimin dera, o puvati? Ni manmaghin nighnisi?" **18** Ezi Iesus men nighnizir kurar kam gifo, egha kamaghin me migei, "Ia gumazir ifavaribagh amiba, ia tizim bagha na gifarasava ami? **19** Ia gavman ganidir dagiatam nan akagh." Ezi me dagiar mam inigha iza a ganingi. **20** Ezi Iesus kamaghin men azai, "Kar tinan nedazim ko tinan ziam?" **21** Ezi me ghaze, "Mar Sisar in nedazim ko an ziam." Ezi a me migia ghaze, "Kamaghira, ia Sisar in biziba isi Sisar daning, egh Godin biziba isi, God daning." **22** Ezi me migirigiar kam baregha digavir kuram gamigha, anetegha ghue. **23** Ezi aruer kamra, Sadyusiba Iesus bagha ize. Sadyusiba ghaze, gumazir aremeziba ua dikavir puvati. Egha me kamaghin Iesusin azai, **24** "Tisa, Moses kamaghin mikeme, Gumazir manatam boriba puvatigh aremeghti, an aveghbuatam an amuim inigh an ikiti, amizir kam boriba batiti, an aveghbuamin ikizim kuavaremeghan kogham. **25** Ezi fomira aveghbuar 7pla, en tongin ike. Men avebam amuimin ikiava boritam inizir puvati, egha areme. Kamaghin amizi, an dozir mam an amuim inigha an iti. **26** Ezi an dozir kam uaghan boritam inizir puvatigha areme. Ezi aning in dozir mikezim ko an gin iziba kamaghiram ami. **27** Egha me bar ariaghire, ezi abuan amizir kam uaghan areme. **28** Kamaghin ni e mikim, gumamaziziba ua dikavamin dughiamin, amizir kam tinan amuimra? Ni nighnigh, me bar an ike!" **29** Ezi Iesus me ikarvagha kamaghin me migei, "Ia Godin Akinafarimin itir akam gifozir puvati, egha ia uaghan Godin gavgavim gifozir puvati. Kamaghin, ia paza

migei. **30** Gumamazizir aremeziba ua dikavamin dughiamin, paba amuibar ikian kogham, uaghan me amuiba isi pabar arighan kogham. Me enselbar min Godin Nguibamin ikiam. **31** “Ezi ki ua dikavamin dughiam bagh ian azangasa. Ia ti God ia mikemezir akar kamin ganiz, o puvati? A ghaze, **32** ‘Ki Abraham ko Aisak ko Jekopin God.’ God gumazir ariaghirezibar God puvati, a gumazir angamira itibar God.” **33** Ezi gumamaziziba an akar kam baregha digavir kuram gami. **34** Farisiba orazi, Iesusin migirigiaba Sadyusibagh amizima, me mikiman ibura. Ezi me uari akuvagha a bagha izi. **35** Me ko izir gumazir mam, a Judan Arazibagh fozir gumazim. Egha a Iesus basamasa kamaghin an azai, **36** “Tisa, Godin Akar Gavgavir manamra maba bar dagh afira egha faraghavira iti?” **37** Ezi Iesus kamaghin a migia ghaze, “Ia bar uan navir averiaba ko uan duaba ko uan nighniziba ko uan gavgaviba sara bar a gifongegh. **38** Kar Akar Gavgavir bar ekiam, egha Akar Gavgavir igharazibar faraghavira iti. **39** Ezi an girara irim. A kamakin: ni uabira uabi gifongezi moghin, gumamazizir igharazibagh ifongegh. **40** Moses Osirizir Araziba ko Godin akam inigha izir gumazibar akaba, da bar arazir kamning gisin tu.” **41** Farisiba uari akuvagha ikiav itima, Iesus men azara, **42** “Ia God Ua Gumamaziziba Iniasa Misevezir Gumazim, manmaghin a ginighnisi? A tinan otarim?” Ezi me an migia ghaze, “A Devitin Ovavim.” **43** Ezi Iesus kamaghin men azai, “Manmaghin amizi, Godin Duam nighnizim Devit ganingizi, a gumazir kam, ‘Ekiam,’ a gati, egha kamaghin migia ghaze: **44** “‘Ekiam, nan Ekiam migia ghaze, ‘Ni nan agharir guvimin daperagh iki mangiti, ki nin apaniba dikabiragh me isi nin dafarim datighti, me nin dagarimningin apengan ikiam.”” **45** “Ezi ia nighnigh, Devit uabi gumazir kamin migia ghaze, a nan Ekiam. Ezi manmaghin, gumazir kam ua Devitin Ovavimin min iti?” **46** Ezi men tav bar Iesus ikarvaghan buraghburaki. Egha me aruer kamin ikegha ghua ua gin bizitam bagha an azangan atiati.

23 Ezi Iesus gin gumamazizir aviriba ko an suren gumazibagh eghari. **2** Egha kamaghin

migei, “Judan Arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba, me Mosesin danganin inigha Moses Osirizir Araziba ia geghari. **3** Kamaghin amizi, me ia migeir akaba, ia da baragha dagh eghari moghin dar amu. Egh me amir araziba, ia men gin mangi dar amuan marki. Me migirigiari bar aviribagh amua egha uari dar gin zuir puvati. **4** Me kamaghin amua, mati me bizir bar osimtiziba isava gumamazizibar dipizibagh isin arizima, me da ateran buraghburasi. Egha me tong uan dafar puzitamin men akurvaghan nighnizir puvati. **5** “Arazir me amiba, me uarir ganasa oda dagh ami. Me Godin Akar maba, uan daveriaba ko guaghafivibar da osirigha, egha dagh amizi, da bar ekefe, ezi me da azui. Egha korotiar apinibar itir dueviar bar ruariba, me da azui. Egha ghaze, e arazir kamin uari akakagh suam, e guizbangira Godin akabar gin zui. **6** Egha isar ekiabar me danganir ziaba itiba isava, God ko migeir dipenibar aven dabirabir aghuaribagh apiaghiri. **7** Egh me maketin danganibar mangiti, gumamaziziba ‘Tisaba’ me darigh, men ziaba fasa me bar akonge. **8** “Ki ghaze, gumazitam ia ‘Tisa’ a darighan marki. Bar marki. Ian tisan bar vamira, ia bar aveghdiariba. **9** Egh ia nguazimin kagh gumazitam ‘Afeziam’ a darighan marki. Ian Afeziar bar vamira, a uan Nguibamin iti. **10** Egh me ‘Gumazir Dapanim’ ian tav darighan marki. Ian Gumazir Dapanir vamira iti, a Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim. **11** Ian gumamazizir ekiaba pura ian ingangarir gumamazizibar min iki. **12** Gumamazizir uan ziaba feba, God me abinam. Eghti gumamazizir uari abiriba, God me feghti me ziar ekiaba iniam.” **13** Egha Iesus ua kamaghin migei, “Ia Judan Arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba, Iavzika, ia bar ikuvigham! Ia ifavaribagh amir gumaziba! Ia God Bizibagh Ativamin Dughiamin tiam asarazi, gumamaziziba azenan iti. Egha ia uaghan aven mangan aghua. Ezi gumamaziziba aven mangasava amima ia men tuaviba apiri. **15** “Ia Judan Arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba, Iavzika! Ia bar ikuvigham! Ia ifavaribagh amir gumaziba! Ia ongariba ko nguazir igharaziba bar dar ghua, suren gumazir vamira iniasa ruiagha arui. Eghti ia gumazitam batogh Judan Arazibar a geghanti, a

ian nighnizibar gin mangi, egh a bar ian mirara uaghan helin mangam. Ia a damighi, a bar ia gafiragh arazir kurabar amuam. (Geenna g1067) 16 “Ia damazir okaviriziba, egha ia gumazir igharaziba tuavim men akakaghasa! Iavzika, ia bar ikuvigham! Ia kamaghin gumamazibabar sure gamua ghaze, ‘Gumazir manam guizin mikimsiva, Godin Dipenimin akakagh mikimti, an araziba pura bizim. Egh gumazir kam guizin mikimsi, golin Godin Dipenimin aven itibar akakagh mikimti, kar a guizbangira migei, egh a mikemezir arazimin gin mangi, a damu.’ 17 Ia gumazir onganir damazir okaviriziba, tizim Godin damazimin ekefe? Ti gol, o ti Godin Dipenim? Ia fo, golin kam Godin Dipenimin aven iti, egha tuavir kamin golin kam Godin bizimin oto. 18 Egha ia uaghan kamaghin men sure gamua ghaze, ‘Gumazitam uan migirigiaba gavgavim dar aningsi, ofa gamir dakozimin akakaghti, an migirigiaba pura biziba. Eghti gumazim ofa gamir dakozimin itir ofabar akakagh mikimti, kar a guizbangira migei, egh a mikemezir migirigiabar gin mangi.’ 19 Ia damazir okaviriziba, bizir manam Godin damazimin ekefe, ti ofa gamir dakozimin itir ofaba, o ofa gamir dakozim uabi? Ia fo, ofaba ofa gamir dakozimin iti, egha tuavir kamin ofan kam Godin bizimin oto. 20 Eghti gumazim uan migirigiaba gavgavim dar aningsi, ofa gamir dakozimin akakagh mikimti, an migirigiaba ofa gamir dakozim ko ofa gamir dakozimin itir ofaba uaghara aningan akakasi. 21 Egh gumazim uan migirigiaba gavgavim dar aningsi Godin Dipenimin akakagh mikimti, an migirigiaba Godin Dipenim, ko Godin uan Dipenimin aven itim, virara aningan akakasi. 22 Eghti gumazitam uan migirigiaba gavgavim dar aningsi, Godin Nguibamin akakagh mikimti, an migirigiaba Godin atrivir dabirabim, ko Godin uan atrivir dabirabim gaperazim, uaghara aningan akakasi. 23 “Ia Judan Arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba, Iavzika, ia bar ikuvigham! Ia ifavaribagh amir gumaziba! Ia isingtizim daghebagh anidir zuravarir 10plan pozibar da arigha, egha dar pozir vamira God ganidi. Egha Moses Osirizir Arazibar aven itir arazir ekiaba ataghirasi. Ia, Godin guizin arazim, ko apanguvir arazim, ko nighnizir gavgavim Godin itir arazim, ia da gin amadi. Ia faragh arazir ekiar kabar gin mangi dar amu, egh uaghan arazir dozir ia amiba sara, uaghan dar amu. 24 Ia damazir okaviriziba, egha gumazir igharaziba tuavim men akakaghasa! Ia mati, gumazim sibaba diparsizimin itima, a bar deravira gara da isa da makuri. Ezi asizir ekiam kamel, a diparsizimin aven itima, an an garir puvatigha, a tui. 25 “Ia Judan Arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba, Iavzika! Ia bar ikuvigham! Ia ifavaribagh amir gumaziba! Ia bar deraghavira kapba ko itaribar azeniba rue, ezi dar aven itir dagher kaba bar izifa. Ia, okimakiar araziba ko uarira uarigh nighnizir arazibar tuavimin, dagher kaba ini. 26 Ia Farisiba, ian damaziba okafi! Ia faraghivira kapbar averiaba ruegh, eghti dar otighinaba uaghan zuegham. 27 “Ia Judan Arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba, Iavzika! Ia bar ikuvigham. Ia ifavaribagh amir gumaziba! Ia mati, me matmatiam penin ghurghurim a gaghui, ezi matmatiamin ganganim azenan bar dera. Ezi an aven gumazir kuabar aghariba ko bizir kuriba bar izifa. 28 Ia uaghan kamaghin iti. Me azenan ian gara ghaze, ia gumazir aghuiba. Ezi ifavarir araziba ko arazir bar kuraba, guizbangira ian navir averiabagh izifa.” 29 Egha Iesus ua kamaghin migei, “Ia Judan Arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba, Iavzika! Ia bar ikuvigham! Ia ifavaribagh amir gumaziba! Ia, fomira itir Godin akam inigha izir gumaziba, men moziba deraghvira dar kirmigha, egha gumazir arazir aghuibagh amizibar moziba deraghavira dar adiaribagh ami. 30 Egha kamagh uariv gei, ‘E ti uan inazibar dughiamin ikia, egha ti men akuragha Godin akam inigha izir gumazibav soghezir puvatighai.’ 31 Ia kamagh migia uari akakagha ghaze, ‘E Godin akam inigha izir gumazibav soghezir gumazibar boriba!’ 32 Aria, mangi, ia uan inaziba amua taghizir arazir kuraba, bar da gifagh! 33 “Ia kuruziba! Ia dabirizir anababa! God uan kotin aven ian araziba tuisighiva, ia isi helin avir ekiamin ia amangam! Ia man tuavitamin mangi, helin avim gitagham? Bar puvatigham! (Geenna g1067) 34 “Kamaghin amizi, ia oragh, ki ia bagha Godin akam inigha

izir gumaziba, ko gumazir nighnizir aghuiba itiba, ko Godin Arazibagh fozir gumaziba, me amangam. Eghti ia men taraziv soghti me arimighiram, egh tarazi isi ter ighuvibar me afughafugham, egh tarazi ian God ko migeir dipenibar aven benibar me fozorogham. Egh ia uan nguibar ekiabar me batogh men gintighti, me ari nguibar igharazibar mangam. **35** Eghti arazir aghuibagh amir gumazamiziba bar, me misoghezir gumazibar ivezir kuram, ia a iniam. Gumazir aghuibav sozir arazir kam, gumazir aghuim Abelin dughiamin ikegha, iza Berekian otarim Sekaraian dughiamin tu. Gumazir kam, ia Godin Dipenim ko ofa gamir dakozim tizimin ia a misoghezi an areme, ezi iarara ivezir kuram uan arazir kuram bagh a iniam. **36** Ki guizbangira ia migei, arazir kurar kabar ivezir kuram, a datirighin itir gumazamiziba me bativam.” **37** Egha Iesus ua kamaghin migei, “Oio, ia Jerusalemin adarasi, ki ian apangkufil Ia Godin akam inigha izir gumazibav sozi me ariaghiri, egha God ia bagha amadir gumaziba, ia dagiaba isa, me ginivi, me ariaghiri. Dughiar aviribar ki ian boriba akuv me mughasa, mati tuarir amebam uan avizimingin nguziba avarazi moghin, ki ia damuasa ifonge. Ezi ia na bagh izan aghua. **38** Ia oragh! Ian nguibam, God anetaki, ezi a nguibar soriyam gava. **39** Ki guizbangira ia migei, ia ua nan ganan kogh, kamaghira iki mangi dughiar ia suam, ‘Gumazir, Ekiamin ziam ko gavgavimin izim, God deragh a damul!’”

24 Egha Iesus Godin Dipenimin miriam ategha azenan zuima, an suren gumaziba a bagha izi. Egha me Godin Dipenim an akakasi. **2** Ezi an akar kamin me migei, “Ia Dipenimin itir bizir aghuir kabar gari? Ki guizbangira ia migei, dagiar kaba, gumaziba bar da pueghti da bar moghira dagh iregham. Eghti tam tam gisin ikeghan kogham.” **3** Egha Iesus ghua Olivin Mighsiamin aperaghav itima, an suren gumaziba uarira iza kamaghin an azai, “Ni e mikim, bizir kaba dughiar manamin otivam? Arazir manamnagh faragh otoghti, e fogh suam, ‘Ni ua izam,’ eghti nguazir kam uaghan givam?” (aiōn g165) **4** Ezi Iesus me ikaragha kamaghin me migei, “Ia uari bagh

deraghvira gan, gumazitam izi ia gifaran marki. **5** Kamaghin amizi, gumazir bar aviriba izi, nan ziam isiva uari gasi suam, ‘Kirara, ki Gumazir God Gumazamiziba Ua Me Iniasa Misevezim.’ Egh me gumazamizir aviribagh ifaram. **6** Eghti ia roghira itir midorozir ekiabar niginiba baragh, egh saghon itir midorozir ekiabar akaba baragham. Egh ia digavir kuram damuan marki. Arazir kaba otivam, eghti nguazir kam givamin dughiam tighar izam. **7** Kantrin mamin itir darazi dikavigh kantrin igharazimin itir darazi ko misogham. Eghti atrivir mamin adarazi dikavigh atrivir igharazimin adarazi ko misogham. Danganir mabar dagheba bar puvaratightima, gumazamiziba mitiriamra ikiam. Eghti mikimkiziba uaghan otivam. **8** Osimtizir kaba mati, amizim otasa faraghavira mizazim barazi mokin. **9** “Dughiar kamin me ian suighiva osimtiziba ia darighiva ia misoghti, ia arimighiram. Eghti gumazamiziba bar nan ziam bangin ian aghuagham. **10** Egh dughiar kamin gumazamizir aviriba, me uan nighnizir gavgavir nan itim ategham. Egh pazi uarira uarir amuva, uari isi apanibar agharim darigham. **11** Eghti akar ifavarim akurir gumazir aviriba otivigh, gumazamizir aviribagh ifaram. **12** Eghti arazir kuraba bar izivaghti, kamaghin gumazamiziba uarigh ifongezir arazim ategham. **13** Eghti tina arazir kabar tongin gavgavigh iki, mangi dughiar nguazir kam givaghamim otoghti, God uam a iniam. **14** Eghti God Bizibagh Ativamin Dughiamin Akar Aghuir kam, me a inigh a isiva nguazimin itir ikiziba bar dar gumazamiziba bar me mikimtima, me a baragham. Eghtima gin nguazir kam givamin dughiam otivam.” **15** Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, “Ia gantima, bizir bar kurar God ifongezir puvatizim, Godin Dipenimin aven ikiam. A ikiti, God uan Dipenim ategham. Fomira Godin akam inigha izir gumazim Daniel bizir kamin gun mikeme. (Gumazir osizirir kamin garim, a deraghvira nighnigh egh a gifogh.) **16** Dughiar kamin Judian Distrighin itir gumazamiziba ari mighsiabar ghuavanangam. **17** Egh tav dipenimin pin itir avughsazir danganimin ikegh, nguazimin magiri, egh uam aven mangi uan bizitam inisi nighnighan marki. **18** Egh gumazir manam

azenir ekiamin ikegh, egh uamategh dipenimin mangi uan azenan azuir korotiam inian marki. **19** Naviba adair amiziba ko boriba oteba apir amebaba, mevzika; dughiar izamin kaba bar men ikuvigham! **20** Ia amozimin dughiam ko Sabatin dughiatamin aran aghuaghiva, uari bagh God ko mikim. **21** Dughiar izamin kaba, da osimtizir ekiabar dughiaaba. God nguazim ko overiamin ingarizir dughiamin iza datirikin, egh ua kamaghin dughiatam otoghan kogham. **22** Ekiam uan gumazamizir misevezibagh nighnigha, dughiar kurar kamin dughiar maba aghorezi, da mong otefe. A ti dar aghorezir puvatizi, gumazamiziba bar ariaghireghai. **23** “Dughiar izaminin, tav ia mikim suam, ‘Ia gan, Kraistra kara! A God Ua E Iniasa Misevezir Gumazimra,’ o, ‘Ia gan, Kraistra muna!’ ia an akam baraghan marki. **24** Gumazitaba iziva ia gifar suam, ‘Kirara, God Gumazamiziba Ua me Iniasa Misevezir Gumazim,’ o ‘ki Godin akam inigha izir gumazir mam,’ egh me mirakelin bar ekiaba koma digavir kuram gamir arazibar amuti da otivam. Me kamaghin ifonge, me gumazamiziba bar me gifaraghti, me onganigham. Egh me gavgavim iki, uaghan God ua bagha misevezir gumazamiziba, me uaghan me gifarasa. Kamaghin me mirakelin kabar amuam. Egh dughiataba me me gifarisi damuva avegham. **25** Ia oragh! Bizir ki faragha ia mikemeziba, da otivam. **26** “Kamaghin amizi, me ia mikim suam, ‘Ia gan. A muna gumazamiziba puvatizir danganimin iti,’ eghti ia mangan marki. Egh me suam, ‘Ia gan. A kara, dipenir kamin aven modoghav iti,’ ia men akam baraghan marki. **27** Ia fo, onimarim taghtagha, an angazangarim aruem anadi naghin ikegha nguazim bar anevaragha ghua aruem ghuaghiri naghin tu. Eghti Gumazamizibar Otarim ua izamin arazim, uaghan kamaghiram otivti, nguazimin itir darazi bar an ganam. **28** “Gumazir kuaba iti naghin, taragiaba uari akuvagham. Kamaghira, Gumazamizibar Otarim izitima, gumazamiziba bar an ganam.” **29** Egħa Iesus ua kamaghin migei, “Osimtizir ekiar kaba otivigh givaghti: “Aruem mitategham, eghti iakinim isiraghan kogham, eghti mikoveziba overiamin asighiram, overiamin itir bizir gavgviba bar uarira uari

sivaghsivagh, uan danganiba ataghiragham.’ **30** “Eghti, Gumazamizibar Otarim Izamin Dughiam, an arazarazim overiamin otivtima, nguazimin itir nguibaba bar aziam. Dughiar kamin gumazamiziba ganti, Gumazamizibar Otarim ghuariabagh isin iki, uan gavgavir ekiam koma angazangarir ekiam sara izam. **31** Eghti sigham bar pamten arangti, a uan enselba ameghti, me nguazim ko overiamin danganiba bar dar mangi, a ua bagha misevezir gumazamiziba akuvam, egh enselba nguazimin otevíba bar, me akuvagh, men aku a bagh izam.” **32** Egħa Iesus ua kamaghin migei, “Temer fighin aguaba ua diz murti, ia fogh suam, amozimin dughiam roghira ize. Ia emer fighin gan nighnizim iniam. **33** Kamaghira ia bizir kabar ganti da otivti, ia fogh suam, Gumazamizibar Otarim a ua izamin dughiam roghira ize. A tiar akamin tughav iti. **34** Ki guizbangira ia migei dughiar kamin itir gumazamizir kaba ikivira ikiti bizir kaba bar otivam. **35** Overiam ko nguazim givagham, eghti nan migirigiba givaghan kogham.” **36** Egħa Iesus ua kamaghin migei, “Bizir ki ia migeir kaba otivamin dughiam, tav a gifozir puvati. Enselin Godin Nguibamin itiba ko Godin Otarim uaghan fozir puvati. Afeziam bar uabira fo. **37** Ezi bizir Noan dughiamin otiviziba, da uaghan Gumazamizibar Otarim Izamin Dughiamin otivam. **38** Dipar ekiar nguazim bar anevarazim tighar izamin dughiamin, gumazamiziba dagheba ko dipaba apa, uarir ikia mamaghira iti. Me kamaghin amua ikiav itima, Noa kurimin aven ghu. **39** Me bizir me bativamin tam gifozir puvati, egħa pura ikiav itima, aperiar ekiam otogħa bar me avaragħa me avigha ghue. Gumazamizibar Otarim izamin dughiam, uaghan kamaghiram otivam. **40** Gumazir pumuning azenimin ikiti, God tav inighiva tav ategham. **41** Amizir pumuning bretbar amusi plaua mirmir ikiti, God tav inighiva tav ategham. **42** “Kamaghin amizi, ia deragh gan iki. Ian Ekiam izamin dughiam, ia a gifozir puvati. **43** Ia arazir kam ginighnigh. Gumazir manam, okimakiar gumaziba dimagarimin izava an dipenim akarasava amima, a men dughiam gifogħa, men arafa. Egħa me ataghizi me an dipenim akarizir puvati. **44** Kamaghira, ia

uaghan aravagh iki gan. Guizbangira, dughiar ia Gumamazibar Otarim mizuaman koghamim, a dughiar kamram otogham.” 45 Egha Iesus ua kamaghin migei, “Ingangarir gumazir manamra nighnizir aghuiba ikia deravira uan ingangarim gami? An gumazir ekiam a damuti, a ingangarir gumazir igharazibar ganam. Egh dughiar an gumazir ekiam ifongezimin, a dagheba isi ingangarir gumazibar aningam. 46 Ingangarir gumazir kam ingara itima, an gumazir ekiam izava a batogha an ingangarir kamin garima, gumazir kamin navir averiam bar an dera. 47 Ezi ki guizbangira ia migei, ingangarir gumazir kamin ekiam a damightima, an an ingangarir gumazir mabar ekiamin ikiva an biziba bar dar ganam. 48 Eghti ingangarir gumazir kam guizbangira ikuvigh, egh a uabi kamaghin nighnigham, ‘Nan ekiam zuamira izeghan kogham.’ 49 Egha uaghan a ko ingarir daraziv sogh, wainin dipabar ami gumazir dipar onganiba apiba ko ikiam. 50 Eghti an ekiam, dughiar an ingangarir gumazir a bagha garir puvatizimin, an otogham. A dughiar a fozir puvatizimin uamategham. 51 Ingangarir gumazir kamin gumazir ekiam bar pazav, a damigh, ivezir bar kuram a daningam. Egh a isiva ifavaribagh amir gumazibar tongin anetigham. Eghti a danganir kamin ikiva, arang atariba kuskugh mamaghira ikiam.”

25 Egha Iesus ua kamaghin migei, “God Bizibagh Ativamin Dughiam mati, guivir igiar 10plan eghaghanimin min mangam. Gumazir mam igiamra amuimin ikiasa izi. Ezi guivir igiar maba uan lamba inigha tuavimin an apuasa zui. 2 Men 5pla, nighnizir aghuiba itima, 5pla nighnizir aghuiba puvati. 3 Egha 5plan nighnizir aghuiba itir puvatiziba, uan lamba isa, egha da bagha boretaba inizir puvati. 4 Ezi guivir igiar nighnizir aghuiba itiba, uan lamba isa, egha uaghan borem itir misevir maba sara, ini. 5 Ezi gumazir amuimin ikiamim zuamira izezir puvati, ezi guivir kaba pariam men azima, me akui. 6 “Ezi dimagarir arizimin gumazir mam dia ghaze, ‘Gumazir amuimin ikiamim, a roghira izi. Ia izi, e mangi, tuavimin a batogh a ko izam.’ 7 Ezi guivir igiar kaba dikavigha

uan lambar kiri. 8 “Ezi guivir nighnizir aghuiba puvatiziba, nighnizir aghuim itibar aza ghaze, ‘En lamba mungasava ami. Kamaghin amizi, ia boretaba e daningigh.’ 9 “Ezi nighnizir aghuim itir guiviba, me ikaragha kamaghin migei, ‘Puvatigham! Borem bar en tughatighan kogham. Ia mangi, boreba amadir danganitamin uari bagh tabagh ivesegh.’ 10 Ezi guivir nighnizir aghuiba puvatizir kaba ghuezima, gumazir amuimin ikiamim oto. Ezi guivir boreba itiba, a ko isar ekiam bagha dipenimin aven ghue. Ezi gumaziba tiam asara. 11 “Ezi gin guivir ghueziba uamategha iza kamaghin migei, ‘Ekiam! Ekiam, ni izi e bagh tiam kuigh.’ 12 “Ezi a me ikaragha kamaghin migei, ‘Ki guizbangira ia migei, ki ia gifozir puvati.’” 13 Egha Iesus ghaze, “Kamaghira, ia deraghavira gan. Ian Ekiam, aruem ko dughiar ia fozir puvatizimin, an otogham.” 14 Egha Iesus ua kamaghin migei, “God Bizibagh Ativamin Dughiam mati, gumazir mam nguibar saghon itimin mangasava ami mokin. Gumazir kam uan ingangarir gumazibar diazi me izima, a uan biziba isi, me danightima, me a bagh dar ganam. 15 A gumazibar araziba ko gavgavibar gara, dagiaba tuiragha da isa me ganingi. A mav 5,000 kina a ganiga, mav 2,000 kina a ganiga, mav 1,000 kina a ganingi. A kamaghin amigha ghu. 16 A ghuzima, gumazir 5,000 kina inimiz maghira an ingara, 5,000 kinan mam a dagh isin uam a ini. 17 Ezi gumazir 2,000 kina inimiz kamaghira amua, uaghan 2,000 kinan mam dagh isin uam a ini. 18 Ezi gumazir 1,000 kina inimiz ghua mozim okoregha uan gumazir ekiamin dagiaba isa mozim gatigha da modo. 19 “Ezi gumazir ekiam dughiar ruarimin saghon ikegha uamategha ize. Egha uan ingangarir gumazibar ingangaribagh fofoghasa men dei. 20 Ezi gumazir 5,000 kina inimiz, 5,000 kinan mam a dibagha, a inigha iza kamaghin migei, ‘Ekiam, ni 5,000 kina na ganingi. Ni ge, ki dagiar ingangarim gamua, 5,000 kinan mam dagh isin uam a ini.’ 21 “Ezi an ekiam kamaghin a migei, ‘Ni ingangarir gumazir aghuim, ni ingangarir aghuim gami. Ni bizir doziba deravira dar gari. Kamaghin amizima, ni ingangarir ekiabar ganasa, ki ifonge. Ni izi uan ekiamin isamin aven iki, egh a ko bar

akuegham.’ 22 “Ezi gumazir 2,000 kina in izim iza kamaghin migei, ‘Ekiam, ni 2,000 kina na ganingi. Ni ge, ki dagiar ingangarim gamua, 2,000 kina mam dagh isin uam a ini.’ 23 Ezi an ekiam kamaghin a migei, ‘Ni ingangarim gumazir aghuim, ni ingangarim aghuim gami. Ni bizir doziba deravira dar gari. Kamaghin amizi, ni ingangarim ekiabar ganasa, ki ifonge. Ni izi, uan ekiamin isamin aven iki, egh a ko bar akuegham.’ 24 “Ezi gumazir 1,000 kina in izim uaghan iza kamaghin migei, ‘Ekiam, ki fo, ni gumazir apangkuviba puvatizim. Ni gumazir igharaziba oparir azeniba, ni uaghan daghebagh tui. Egha gumazir igharazim dagher oviziba akurima, ni uaghan pura dar aghafi. 25 Kamaghin amizi, ki atiatingi, egha nin 1,000 kina inigha ghua nguazir mozim gatigha egha da modo. Nin dagiabar kara.’ 26 “Ezi an ekiam a ikaragha kamaghin a migei, ‘Ni ingangarim gumazir kuram! Ni gumazir amirazim. Ni na gifo, ki gumazir igharaziba oparir azenibar daghebagh tui. Egha uaghan gumazir igharazim dagher oviziba akurima, ki uaghan pura dar aghavam. 27 Ezi ni tizim bagha nan dagiaba isa, dagiar dipenim gatizir puvati? Eghti ki ua iziva, uan dagiaba iniva dagiar igharazitaba dagh isin da iniam. 28 Kamaghin amizi, ia a da 1,000 kina inigh, a isiva 10,000 kina itir gumazim daningigh. 29 Gumazitam o amizitam Godin akabagh foghti, God uan akabar fofozir igharaziba a daningam, eghti a Godin akar aviribagh fogham. Eghti Godin akabagh foghan aghuazir tav, an fofozir muziarim God a dam a inigham. 30 Ezi ingangarim gumazir bar kurar kam, ia a isi, azenan itir danganir mitatemine anekunigh. Danganir kamin me puvira tuangiva arang, atariba kuskugh ikiam.” 31 Egha Iesus ua kamaghin migei, “Gumazamizibar Otarim, Atrivimin min otogh uamategh uan enselba bar me ko iziva, egh uan atrivir daberabim daperagham. 32 Eghti nguazimin itir gumazamiziba bar iziva an guamin uari akuvagham. Eghti a me tuiragh, egh bizir pumuning damuam, mati sipsipbar garir gumazim sipsipba isava, bizir mamin me amaga, memeba bizir mamin me amadi. 33 A sipsipba isi agharir guvimin da amang, egh memeba isi agharir kiriamin amangam. 34 Egh Atrivim kamaghin agharir guvimin itir gumazamizibav kimam, ‘Ia izi, nan Afeziam deragh ia damuasa ifonge! Ia iziva, danganir Afeziam fomira ia bagha inabazim inigh, a nguazir kam otozir dughiamin a ia bagha danganir kam akiri. 35 Ki faragha mitiriam nan azima, ia dagheba na ganingi, ezi kuarim nan pirima, ia dipam na ganingi, ezi ki nguibar igharazimin gumazimin min itima, ia na inigha uan dipenimin ghu, 36 ezi ki bibiamra itima, ia korotiaba na ganingi, ezi ki areima, ia nan akurvasi, ezi ki kalabusin itima ia iza nan gari. Kamaghin amizi, ia aven izi.’ 37 “Eghti gumazamizir aghuiba kamaghin a ikaragham, ‘Ekiam, dughiar manamra, mitiriam nin azima, e dagheba ni ganingi? Ezi dughiar manamra, kuarim nin pirima, e dipam ni ganingi? 38 Ezi dughiar manamra, ni nguibar igharazimin gumazimin min itima, e ni inigha uan dipenibar ghue? Ezi dughiar manam, ni bibiamra itima, e korotiaba ni ganingi? 39 Ezi dughiar manam, ni areima, e nin akura, o ni kalabusin itima, e ghua nin gani?’ 40 “Eghti Atrivim me ikaragh kamaghin me mikimam, ‘Ki guizbangira ia migei, arazir ia nan gumazamizir kinibagh amiziba, ia dar na gami.’ 41 “Egh Atrivim uan agharir kiriamin itir darazi kamaghin me mikimam, ‘Ia na gitagh! Ia Godin aningagharimin aven itir darazi! Ia mangi, avir mungar puvatizimin mangi. Avir kam, me Satan uan enselba ko me bagha anetizima a iti. (aiōnios g166) 42 Ki faragha mitiriam nan azima, ia daghetam na ganingizir puvati, ezi kuarim nan pirima, ia dipatam na ganingizir puvati. 43 Egha ki nguibar igharazimin gumazimin min itima, ia na inigha uan dipenibar ghuzir puvati, ezi ki bibiamra itima, ia korotiatam na ganingizir puvati, ezi ki areima, ia nan akurazir puvati, ezi ki kalabusin itima, ia ghua nan ganizir puvati. Kamaghin amizi, ia na gitagh!’ 44 “Eghti me kamaghin a mikimam, ‘Ekiam, e dughiar manam nin gari, mitiriam nin aghe, o kuarim nin piri, o ni nguibar igharazimin gumazimin min ike, o ni bibiamra ike, o ni arei, o ni kalabusin ikezi, e deravira ni gamizir puvati?’ 45 “Eghti a me ikaragh kamaghin me mikimam, ‘Ki guizbangira ia migei, arazir ia gumazamizir kinibagh amizir

puvatiziba, ia uaghan arazir kabar na gamizir puvati.' 46 Eghti gumazamizir kamaghin amiziba mangi, ivezir kuram iniam, kar mizazir givan koghamim. Eghti gumazamizir aghuiba mangi, ikirimirir aghuir zurara itim iniam." (aiōnios g166)

26 Iesus migirigiar kaba agivagha, uan suren gumaziba kamaghin me migei, 2 "Ia fo, aruer pumuning givaghtima, God Israelia Gitazir Dughiamin isar ekiam otivam. Eghti me Gumazamizibar Otarim isi apanibar agharim datighti me a isiva ter ighuvimin a gafugham." 3 Dughiar kamin, ofa gamir gumazir ekiaba koma Judabar gumazir aruaba ghua, ofa gamir gumazibar dapanimin dipenimin uari akufa. Gumazir kamin ziam Kaiafas. 4 Egħa me arazir mogometamin Iesusin suiragh a misuegħti an aremegħasa tuaviba buria, akabav sosi. 5 Egħa me kamaghin uariv gei, "E isar ekiamin dughiamin an suighan kogham. E damuti, gumazamizir isamin itiba men naviba osemegħ, egh midorozir dafatam damigham." 6 Ezi Iesus ghua Betanin nguibamin aven Saimonin dipenimin iti, Saimon faragħa lepan arimariam an mikarzim gami. 7 Dughiar kamin Iesus dagħer dakozimin aperaghav itima, amizir mam, borer mugħuriar aghuim zuir mam, inigha izi. Borer aghuir kamin misevim, me dagiar ziam alabastan an ingari. Ezi borer kamin ivezim bar pin ko. Ezi amizir kam borer kam isava, Iesusin dapanim ginge. 8 Ezi an suren gumaziba kamaghin an gara, navir averiaba ikufi. Egħa me ghaze, "Tizim bagħa kav borer mugħuriar aghuim zuim pazava a gami? 9 E ti anemadagħa dagiar ekiatam inigha asagħasazibagħ anighai." 10 Ezi Iesus men migirigiabagħ fogħa kamaghin me migei, "Ia tizim bagħa osimtizim amizir kam garisi? Anetakigh! An arazir aghuim na gami. 11 Asagħasaziba zurara ia ko ikiam. Kirara, ia ko zurara ikian kogham. 12 Amizir kam nan namnam mozim bagħ anekirasa, borer aghuir kam na ginge. 13 Ki guizbangira ia migei, me nguazir kamin danganir manabar Godin Akar Aghuim akuniva, amizir kam amizir arazim uaghan a mikimiva a ginighnighvira ikiam." 14 Dughiar kamin Judas Iskariot, a 12plan suren gumazir mam, a ofa gamir gumazir ekiaba bagħa

ghu. 15 Egħa a kamaghin men azai, "Ki Iesus isiva ian dafaribar atighti, ia tizim na daningam?" Ezi me 30plan silvan dagiar maba menegħa, da isa a ganingi. 16 Ezi dughiar kamin ikegħa ghua, Judas, Iesusin suiragh men dafaribar arighasa tuaviba buri. 17 Ezi Yis Puvatizir Bretin Isam Damuamin Dughiam, an faragħa zuir dughiam otozi, Iesusin suren gumaziba iza kamaghin a migei, "Ni danganir manamin God Israelia Gitazir Dughiamin isam amisi ifongegħti, e an mangi bizibar kiram?" 18 Ezi a kamaghin me migei, "Ia nguibar ekiamin aven mangi, egh gumazir kam bagħ mangi kamaghin a mikim, 'Tisa ghaze, nan dughiam roghira izegħa gifa. Ezi ki uan suren gumaziba ko, God Israelia Gitazir Dughiamin isam, e nin dipenimin dagħebar amam." 19 Ezi suren gumaziba Iesus mikemezi mogħin ghua God Israelia Gitazir Dughiam bagħa dagħeba ko bizibar kiri. 20 Ezi guaratighin Iesus uan aposelba ko me dagħer dakozimin min apiaghav iti. 21 Me apava a kamaghin me migei, "Ki guizbangira ia migei, ian tav na isi gumazir nan apanim gamibar agharim darigham." 22 Ezi an suren gumaziba akar kam baregħa, naviba bar osemi. Egħa me bar vagħvagħa kamaghin an azangsisi, "Ekiam, kirara markiama?" 23 Ezi a kamaghin me ikaragħa ghaze, "Gumazir na isiva apanibar agharim darighamim, a uaghan na ko ga uan dafarimning isa itarir vamira garugħa uam aning asi. 24 Gumazamizibar Otarim, Godin Akinafarim mikemezi mogħin, an aremegħam. Egħti gumazir Gumazamizibar Otarim isava apanibar agharim gatizim, gumaka! A bar ikuvigham! Amebam a batezir puvatizi deraghail!" 25 Ezi gumazir Iesus isiva apanibar agharim darighamim, a Judas, a kamaghin an azai, "Ekiam, ni ti na migia ma?" Ezi Iesus ghaze, "Nirara, ni migei mogħira!" 26 Iesus uan suren gumaziba ko apava, a bretin mam inigha God minabagħa anebigha, a isa uan suren gumazibagħ aniga kamaghin me migei, "Kar nan inivafizim. Ia a inigh aneremi." 27 Egħa a wain apir kavin mam inigha God minabagħa, a isa me ganiga kamaghin migei, "Ia bar wainin dipar kam ami. 28 Kar nan ghuzim, an Akar Dikirizir Gavgavim, a gavgavim a ganidi. A, gumazamizir aviribar arazir kuraba

gin amangasa, nan ghuzim me bagha ire. 29 fo, ian navir averiaba ifonge, ezi inivafiziba Ki guizbangira ia migei, ki ua wainin ovizimin gavgaviba dar puvati. Kamaghin pariam ian dipatam rameghan kogh, kamaghira iki mangi azi.” 42 Egha a uamategha ghua kamaghin Dughiar Afeziam Bizibagh Ativamimin otogham. Afeziam ko migei, “Nan Afeziam, osimtizir kam na gitaghan koghti, ki anetertima, kamaghin ni uan ifongiamin gin mangi.” 43 Egha a uamategha suren gumaziba bagha iza gari, me akuavira iti. Pariam puv men azi. 44 Ezi a me ategha dughiar mikezimin ghua, faragha Afeziam ko mikemezi moghin uam a ko migei. 45 Egha a gin iza suren gumaziba kamaghin me migei, Godin Akinafarim mikemezi moghin otivam: “Ia avughsava akuavira iti? Arazir kam atakigh! “Ki sipsipbar garir gumazim misueghtima, Dughiam oto. Ia gan, Gumazamizibar Otarim sipsipba tintinimin aregham.” 32 “Ki aremegh ua me a isiva gumazir arazir kurabagh amibar dikavigh ian faragh Galilin Distrighin mangam.” dafarim darighasa. 46 Ia dikafigh! E mangam! 33 Ezi Pita an akam ikaragha kamaghin a Ia gan. Gumazir na isiva apanibar aningamim, migia ghaze, “Me ti bar, ni bativamin arazibar a muna izi!” 47 Iesus kamaghin miaviavira ganiva, ni ataghiragh aram, eghti kirara ni itima, Judas oto, a 12plan suren gumazibar ateghan kogham.” mav. Maburan avirim a ko midorozir sababa 34 Ezi Iesus kamaghin a ko asianiba inigha Iesus bagha izi. Ofa gamir migei, “Ki guizbangira ni migei, datirighin gumazir ekiaba ko Judabar gumazir aruaba, dimagarir kamin ni uabi dughiar pumuning me me amangizi, me izi. 48 Gumazir Iesus eghti tuarim gin akam.” isi men dafaribar arighasava amim faragha 35 Ezi Pita a migei, ghaze, “Ki arazir kam ian akagham. Gumazir “Ki ni ko ovengsiva ovengam, ki bar mamaghin ki toramim, anarira Iesus. Ia an suiragh.” mikemeghan kogham. Bar puvatigham!” Ezi 49 Egha a Iesus bagha ghuavira ikia ghaze, suren gumaziba bar kamaghiram a migei. 36 “Tisa, dimagarir aghuim.” Egha an tore. 50 Ezi Egha Iesus uan suren gumaziba ko danganir ziam Getsemanin ghue. Egha a kamaghin a migei, “Ia kagh dapiaghiv ikiti, ki munagh Iesus kamaghin a migia ghaze, “Namakam, ni mangi God ko mikimam.” 37 Egha a Pita ko damuasa izezir bizim, ni zuamiram a damu.” Sebedin otarimning inigha, me ghue. Ezi an Ezi gumaziba izava Iesusin agharibagh iregha, pamtem an suiki. 51 Ezi gumazir Iesus ko itir mam, uan midorozir sabam asigha, ofa gamir gumazibar dapanimin ingangarir gumazimin kuarim atu, ezi an kuarim dutuaghiri. 52 Ezi Iesus kamaghin a migia ghaze, “Ni ua uan sabam isi an misevim darugh. Gumazir sababar igharazibav soziba, me sababaram arighiram. 53 Ni ti kamaghin fozir puvati? Ki ifueghiva uan Afeziamin azaraghti, a midorozir enselin aviriba amadagham, men dibobonim 12plan midorozir gumazir okoruar bar ekiabagh afiragham. Ezi me iza nan akuraghai. 54 Ki kamaghin damighiti, Godin Akinafarim mikemezir migirigiaba otivan kogham. Godin Akinafarim na bativamin bizir kabav keme.” 55 Egha Iesus maghirama gumazir an suighasa izeziba kamaghin me migia ghaze, “Ki okimakiar gumazim puvati. Ia tizim bagha

nan suighasa midorozir sababa koma asianiba suigha izi? Ki zurara ia ko ikia, Godin Dipenim avinizir divazimin aven gumamazizibar sure gami. Ezi ia nan suighan aghua. 56 Godin Akinafarimin Osizirim mikemezi moghira ia kamaghin na gami.” Ezi Iesusin suren gumaziba bar aneteghava are. 57 Ezi gumazir Iesusin suighiziba a inigha, ofa gamir gumazibar dapanim, Kaiafasin dipenimin ghue. Ezi Judan Arazibagh fozir gumaziba ko Judabar gumazir aruaba iza uari akuvagha iti. 58 Ezi Pita mong tizim a gatigha Iesusin gin ghua bar ghua, ofa gamir gumazibar dapanimin dipenim avinizir divazimin aven ghue. Egha Godin Dipenimin garir polisba ko aperaghav iti. Egha a me Iesus gamir arazibar ganasa. 59 Dughiar kamin, ofa gamir gumazir ekiaba koma Judan kotin aven itir gumaziba bar, akar ifavaribar Iesus gasasa tuavibi buri. Me nighnigha ghaze, me an arazir kuratam batogh amisueghti an aremegham. 60 Egha me tam batozir puvati. Ezi gumazir aviriba iza akar ifavariba isa Iesus gasi. Ezi gin gumazir pumuning iza, 61 kotin aven migia ghaze, “Gumazir kam kamaghin migei, ‘Ki Godin Dipenim akarigh, egh aruer pumuning ko mikezimin uam an ingarigham.’” 62 Ezi ofa gamir gumazibar dapanim tugha kamaghin Iesusin azai, “Ni akatam ikarvaghan aghua? Me ni gasir akar kam, a guizbangira, o?” 63 Ezi Iesus nimira ikia migirigiatam gamir puvati. Ezi ofa gamir gumazibar dapanim a migia ghaze, “Ki akar gavgavim ni ganidi, ni Godin zurara itimin ziamin akakagh, egh guizbangira e mikim. Ni ti, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, ni ti Godin Otarimra, o puvati?” 64 Ezi Iesus kamaghin a migia ghaze, “Are, ni mikemezi moghira. Ki guizbangira ia migei, ia gin ganti, Gumamazizibar Otarim gavgavim itir Godin agharir guvim daperagh overiamin ghuariabagh isin izam.” 65 Ezi ofa gamir gumazibar dapanim uan korotiam abigha kamaghin migei, “A Godin ziam gasighasis! E tizim bagh uam akar akurvaziba buriam? Markiam! Ia datirighin uari a barasi, a migirigiar kurabar Godin ziam gasighasis! 66 Ezi ia manmaghin a ginighnisi, e arazir manatamin a damuam?” Ezi me a ikaragha ghaze, “An

arazir kuram gami, kamaghin an ovengam.” 67 Egha me Iesusin guam giparava a misogha, marazi dafariba onegha a misosi. 68 Egha ghaze, “Ni, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim! Ni Godin akam inigha izir gumazibar arazitam damuva, egh e mikim, ‘Kar gumazir manam ni misosi?’” 69 Ezi Pita dipenimin divazimin aven an miriamin aperaghav iti. Ezi ingangarir guvir mam an boroghira iza ghaze, “Ni uaghan Galilin gumazim Iesus ko ike.” 70 Ezi Pita uabin ghuara, ezi me bar an garima, a ghaze, “Ni migeir akar kam, ki a gifozir puvati.” 71 Egha gin ghua dipenimin divazimin itir tiar akar ekiamin ghua tughav iti. Ezi ingangarir guvir igharazir mam iza an ganigha, gumamazizir an boroghin itiba kamaghin me migia ghaze, “Gumazir kam, a Nasaretin gumazim Iesus ko ike.” 72 Ezi Pita ua uabin ghuaragha ghaze, “Bar guizbangira, ki Godin damazimin ia migei, ki gumazir kam gifozir puvati.” 73 Ezi gin gumazir roghira tuivighav itiba iza kamaghin Pita migei, “Bar guizbangira, ni men mavira, ni men mirara migei.” 74 Ezi Pita ua bagha pamtem migia ghaze, Ki guizbangira migei, ki ifaraghtima God na gasighasigham. Egha migia ghaze, “Bar guizbangira ki Godin damazimin ia migei, ki gumazir kam gifozir puvati. Ki ifartima, God na gasighasigh.” A kamaghin mikemegha givazi, tuarim maghram ake. 75 Ezi Pita Iesus mikemezir migirigiam giniri, “Tuarim tighar akegham, eghti ni faraghivira dughiar pumuning ko mikezim, na mikim suam, ni na gifozir puvati.” Egha Pita azenimin ghua bar puvirama azi.

27 Ezi aminim dutuzima ofa gamir gumazir ekiaba ko Judabar gumazir aruaba Iesus misueghti an aremeghasa akabar kiri. 2 Egha me gin senbar a ike, egha a inigha ghua Romin gavmanin gumazir ekiam Pailatin agharim gati. 3 Ezi Judas, gumazir Iesus isava apanibar agharim gatizim, a garima me paza Iesus gamuava a isa kotiam garigha ghaze, an aremegham. Ezi Judas gara ghaze, ki uabi arazir kuram gami. Egha uan nighnizibagh ira. Egha dagiar silvan 30plan ofa gamir gumazir ekiaba ko Judabar gumazir aruaba a ganingiziba inigha ua me daningasa zui.

4 Egha ua kamaghin migei, “Ki Godin damazimin arazir kuram gami. Gumazir ki ian dafaribagh atizim, arazir kuratam gamizir puvati. Ezi ia purama a misueghti an aremegham.” Ezi me an akam ikaragha kamaghin migei, “Kar en bizim puvati. Nin bizimra.” 5 Ezi Judas dagiar silvan kaba isa Godin Dipenim avinizir divazimin aven da kunigha ghua uabi guragha areme. 6 Ezi ofa gamir gumazir ekiaba, dagiar silvan kaba inigha ghaze, “Dagiar kaba, gumazir ghuzimin ivezim. E fo, Moses Osirizir Araziba ghaze, e da isi ofa gamir dagiaba sara dar arighan kogham.” 7 Egha me akam misuegha dagiar kaba inigha ghua Minebar Ingargarir Gumazimin Nguazim givese. Me ghaze, nguazir otevir kam, gumazir saghon izezibar afamin matmatiamin otogham. 8 Kamaghin amizi, nguazir otevir kam, me ziar kam “Ghuzir Nguazim,” a gati. Ezi me dughiar kamin ikegha iza, datirighin, nguazir kam me ziar kamra a garigha iti. 9 Kamaghin amizi, Godin akam inigha izir gumazim Jeremaia mikemezir akaba guizin otifi. A kamaghin migia ghaze, “Me 30plan silvan dagiaba ini, kar Israelia gumazir kam givezasa atizir ivezim. 10 Egha Ekiam na mikemezi moghira, me dagiar kabar Minebar Ingarir Gumazimin Nguazim givese.” 11 Ezi Iesus ghua gavmanin gumazir ekiam Pailatin damazimin tuzima Pailat kamaghin an azai, “Ni Judabar atrivim, o?” Ezi Iesus ghaze, “Are, ni mikemezi moghira.” 12 Ezi ofa gamir gumazir ekiaba koma Judabar gumazir aruaba akar aviriba isa Iesus gasi. Ezi a men akatam ikarvazir puvati. 13 Kamaghin amizi, Pailat ua kamaghin an azai, “Me ni gasir akar avirir kaba, ni da barazi, o?” 14 Ezi Iesus Pailatin akatam ikarvazir puvati, ezi Pailat nighnizir aviribagh ami. 15 Azeniba bar, Romin gavmanin gumazir ekiam arazir kam gami, a isar ekiar kamin dughiamin, a kalabusin itir gumazitam ateghti, an azenimin mangam. Kalabusin itir gumazir gumazamiziba ifongezir manam, Pailat a isi me bagh anemangam. 16 Ezi dughiar kamin gumazir arazir kurabar ziam itir mam, a kalabusin iti. An ziam Barabas. 17 Ezi gumazamizir aviriba iza uari akufa, ezi Pailat kamaghin men azai, “Ia tina gifonge, eghti ki ia bagh anetaghiragham. Ki Barabas ataghiragham, o Iesus, me a dibora ghaze, ‘Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim,’ ki anetaghiragham?” 18 Pailat fo, me Iesus amir biziba bagha naviba ikuvava, a inigha kotiamin ize, egha kamaghin men azai. 19 Egha Pailat uaghan kotiabagh amir dabirabimin aperaghav itima, an amuim a bagha akam amaga ghaze, “Ki dimangan irebamin arazir kuraba puvatizir gumazir kamin gani, egha bar oseme. Kamaghin, ni arazitamin a damuan marki.” 20 Ezi ofa gamir gumazir ekiaba koma Judabar gumazir aruaba, gumazamizir avirimin navibagh iniva ghaze, me Pailatin azangti, a Barabas ategh, egh Iesus misueghti, an aremegham. 21 Ezi gavmanin gumazir ekiam ua men aza ghaze, “Ia gumazir manam gifonge, eghti ki anetaghiragham?” Ezi gumazamiziba dia ghaze, “E Barabas gifonge.” 22 Ezi Pailat men azai, “Eghti, Iesus me a dibora ghaze, ‘God Ua E Iniasa Misevezir Gumazim,’ ki manmaghin a damuan?” Ezi me bar dia ghaze, “A isi ter ighuvimin a gafugh!” 23 Ezi Pailat kamaghin men azara, “Manmagh su? An arazir kurar manam gami?” Ezi me bar pamten dia ghaze, “A isi ter ighuvim gafugh!” 24 Ezi Pailat datirighin fo, me an akatam bareghan kogham. Egha a gari, midorozir ekiam otivasava ami. Egha dipam inigha men damazibar uan dafariba rua ghaze, “Gumazir kamin ovevem, a nan osimtizim puvati. Kar ian bizimra.” 25 Ezi gumazamiziba a ikarvagha ghaze, “An ovevem osimtizim mar en iki, egh en boribar iki.” 26 Kamaghin amizi, Pailat me bagha Barabas ataki. Egha midorozir gumazibav geima, me benibar Iesus ifozoroke. Egha gin a isa midorozir gumazibar agharim gati, eghti me a isi ter ighuvim gafugham. 27 Ezi gavmanin gumazir ekiamin midorozir gumaziba Iesus inigha, gavmanin dipenir ekiamin miriamin aven ghuzi, midorozir gumaziba bar uari akuvazi, Iesus men tongin tughav iti. 28 Egha me an korotiaba suegha, korotiar aghevir ruarir mam isa a garu. 29 Egha me dikoniba itir beniba inigha atrivimin dapanir asuamin min an ingarigha, an dapanim garu. Egha fidizir mam isava an agharir guvim gatizi, an an suira. Ezi me tevibar apira a dipova ghaze, “Judabar Atrivim, nirara atrivir ekiam!” 30 Egha me a giparava a suirazir fidizim inigha an dapanim misosi. 31 Me arazir kabar a gamua

a dipovegha givagha, korotiar me a gaghuiziba suegha, uam ananaba a gaghui. Egha a isa ter ighuvim a gafughafughasa an akua zui. **32** Ezi midorozir gumaziba Iesus inigha, nguibar ekiam ategha ghua, Sairinian nguibamin gumazir mam bato. An ziam Saimon. Egha me a gakaghorima, a Iesusin ter ighuvim gisaghpu. **33** Egha me ghua danganir mamin otifi, an ziam Golgota. (Danganir kamin ziamin mingarim kamakin, Dapanir Agharir Danganim.) **34** Ezi me danganir kamin Iesus damasa me dipar aninganir mam wain sara a veregha, mam inigha Iesus ganidi. Ezi a muziarimram amegha puram anetaki. **35** Ezi midorozir gumaziba Iesus isa ter ighuvimin a gafu. Egha an korotiaba tuiragh uari daningasa satu gikararai. **36** Egha danganir kamin apiagha anesavsuisi. **37** Me an dapanim gisin, an kotim gamizir migirigiam osiri. Men osirizir akam ghaze, “Kar Iesus, a Judabar Atrivim.” **38** Me gumazir okiava midorozibagh amizir pumuning, Iesusin boroghin uaghan aning agura. Me mav isa Iesusin agharir guvimin itir ter ighuvim gafu, egha mav isa agharir kiriamin itir ter ighuvim gafu. **39** Ezi gumazamiziba mangi izegh gamua Iesus dipova, uan dapaniba roa ghaze, **40** “Ni, gumazir Godin Dipenim akarigh aruer pumuning ko mikezimin uam an ingarasa mikemezim! Ni uabi uabin akuragh! Egh ni guizbangira Godin Otarim, ni ter ighuvim ategh izighiri.” **41** Ezi kamaghira ofa gamir gumazir ekiaba ko Judan Arazibagh fozir gumaziba ko Judabar gumazir aruaba izava a dipova ghaze, **42** “A gumazir igharazibar akurvasi, egha uabi uabin akurvaghan ibura. A Israelian Atrivim, kamaghin a ter ighuvim ategh izighiri, eghti e nighnizir gavgavim an ikiam. **43** A nighnizir gavgavim Godin ikia, egha ghaze, ki Godin Otarim. Eghti God guizbangira ifongiam an ikiva, datirighin an akuraghti, e ganikal!” **44** Ezi kamaghira okimakiar gumazir Iesusin boroghin ter ighuvimningin guraghav itimning, uaghan akar kabar a dipova a migei. **45** Ezi aruem iza pazaghar torim gatima, mitatem nguazimin itir nguibaba bar da avaragha ghua, dughiam 3 kloghin guaratizimin tu. **46** Egha dughiam 3 kloghin boroghira izima, Iesus pamten kamaghin dei, “Eli, Eli, lama sabaktani?” Akar kamin mingarim kamakin, “Nan God, nan God, ni tizim bagha na ataki?” **47** Ezi roghira tuivighav itir darazi akar kam baregha ghaze, “Gumazir kam ti Elaijan dei.” **48** Egha men mav zuamira ivegha ghua dipamin suizir bizir mam inigha wainin afangtizim isava a gati. Ezi wain a gizivazima, an a isa aghorir mam gati. Egha aneremasa a isa Iesusin amadi. **49** Ezi marazi migia ghaze, “Ia tegh, e ganika, Elaija ti iziva an akuragham, o puvati.” **50** Ezi Iesus ua pamtem diagha uan duam suegha areme. **51** Ezi dughiar kamra, Godin Dipenimin guraghav itir inir ekiam pin ikegha tongira bigha, ghuaghira vin otogha akuar pumuning iri. Ezi mikimkizim otozima, dagiar ekiaba biaghire. **52** Ezi matmatiaba kuaghirima, Godin gumazamizir avirir ariaghireziba ua dikavigha, **53** egha uan moziba ataki. Eghti gin Iesus dikavightima, me nguibar ekiam Jerusalemin aven mangam. Eghti avirir ekiam men ganam. **54** Ezi 100plan midorozir gumazibar garir gumazir dapanir mam, uan midorozir gumaziba ko, me garima mikimkizim otozima, arazir kaba otivima, me bar puviram atiati. Egha me kamaghin migei, “Bar guizbangira, gumazir kam Godin Otarimra.” **55** Amizir aviriba uaghan izegha iti. Me Galilin Distrik ategha Iesusin akurvaghasa an gin ize. Amizir kaba mong saghon tuivighav ikia gari. **56** Men tongin, Makdalan nguibamin amizim Maria, ko Jems ko Josepin amebam Maria, ko Sebedin otarimningin amebam. **57** Ezi aminim pirasava amima, Arimatean nguibar ekiamin gumazir mam izi. An ziam Josep, a dagiar aviriba itir gumazim. **58** A uaghan Iesusin suren gumazir mam. Egha Pailat bagha ghua Iesusin kuam iniasa an azai. Ezi Pailat midorozir gumazibav kemezi, me Iesusin kuam isa Josep ganingi. **59** Ezi Josep a inigha inir ghurghurir aghuir mamin a riki. **60** Egha an kuam inigha ghua, a isa ua bagha okorezir mozir igiam gati. Egha Josep dagiar ekiar mam poghpuegha ghua mozimin akam gasaragha, anepiri. A kamaghin amigha ghu. **61** Ezi Maria, Makdalan nguibamin amizim, koma Marian igharazir mam, aning mozimin boroghin aperaghav ikia, an gara iti. **62** Ezi Sabat bagha bizibar kirir dughiam gifa, ezi an

gin izir dughiamin ofa gamir gumazir ekiaba ko Farisiba Pailat bagha ghue. **63** Me ghuegha kamaghin a migei, "Gumazir ekiam, e gumazir ifavarir kam ikia mikemezir migirigiar mam giniri. A ghaze, 'Aruer pumuning ko mikezim givaghtima ki ua dikavam.' **64** Kamaghin amizi, ni mikemeghti, me mozim aruer pumuning ko mikezimin deragh anepirigh. Puvatightima, an suren gumaziba an kuam okemegh, egh gumazamizibav kim suam, a ua dikafi. Eghti an ifavarir akar kam, a faragha amizir ifavarir akam gafiragham." **65** Ezi Pailat kamaghin me migei, "Ia mangi, midorozir gumaziba inigh me mikemeghti, me mozimin gan iki. Egh ia mangi, mozim apirasa ifongezi moghin, ia damuva, egh bar anepirigh." **66** Ezi me ghua mozim apiri. Egha ifevimin min bizir mam mozir akam gighufa, egh me fogham, gumazitam dagiam giragham kogham. Egha midorozir gumaziba arighizima, me mozimin gara iti.

28 Ezi Sabatin dughiam givazima, Sanden bar mizaraghara aruem anadima, Makdalan amizim Maria, ko Marian igharazim uamategha mozimin ganasa izi. **2** Ezi mikimkizir ekiam maghiram oto. Ezi Godin enselin mam Godin Nguibam ategha izaghira, dagiar Iesusin mozir akamin itim poghpuegha, mong mozir apinimin ghugha, dagiam gaperaghav iti. **3** Enselin ganganim, mati onimarim taghtazi moghin gari, ezi an korotiaba bar ghurghuri. **4** Ezi midorozir gumaziba an atiatia, inigha egha aremezi moghin iti. **5** Ezi ensel kamaghin amizir kamning migei, "Gua atiatingan marki. Ki fo, gua me ter ighuvim gafuzir gumazim Iesus bagha gara izi. **6** A kagh itir puvati. A faragha mikemezi moghin a ua dikavigha gifa. Gua izi, a kagh irighav ikezir danganimin gan. **7** "Egh gua zuamira mangi, an suren gumazibav kim suam, a ua dikavigha givagha mozimin itir puvati. Ia oragh. A ia bativasa faragha Galilin Distrighin zui. Ia mangi, munagh an ganam. Ki bizir kamin gun gua mikimasa ize." **8** Ezi amizimning puv atiatia, egha uaghan bar akonge. Egha zuamira mozim ategha, ivegha Iesusin suren gumazibav kimasa zui. **9** Ezi Iesus tuavimin maghira aning bato, egha ghaze, "Mizarazir aghuim." Ezi

aning an boroghin ghua, an dagarimningin suiragha an ziam fe. **10** Ezi Iesus kamaghin aning migia ghaze, "Gua atiatingan marki. Gua mangi, nan aveghbuabav kim suam, me Galilin Distrighin mangi egh munagh nan ganam." **11** Amizimning Iesusin suren gumaziba bagha zuima, midorozir gumazir mozimin gara ikeziba Jerusalem ghuegha, otivizir araziba bar dar gun ofa gamir gumazir ekiabav keme. **12** Ezi ofa gamir gumazir ekiaba, Judabar gumazir aruaba inigha akar mam akiri. Egha dagiar aviribar midorozir gumazibagh ivezegha, **13** egha me migia ghaze, "Ia kamaghin mikim suam, e akuima, an suren gumaziba dimagarimin izava an kuam okemegha ghue. **14** Eghti gavmanin gumazir ekiam akar kam bareghtima, e uari a ko migirigiam akiram, eghti ia osimtiziba puvatigham." **15** Ezi midorozir gumaziba dagiar kaba inigha, gumazir ekiaba mikemezi moghin ami. Ezi akar kam ghua Judabar tongin bar ekefegha iza dughiar kamin, Judaba kamaghira migiavira iti. **16** Ezi Iesusin suren gumazir 11pla Galilin Distrighin ghua, mighsiar a me bativasa mikemezimin oto. **17** Egha me Iesusin garava an ziam fe, egha men marazi okam nighnsi. **18** Ezi Iesus men boroghira iza kamaghin me migei, "God nguazim ko overiam gativamin gavgaviba bar na ganingi. **19** Kamaghin amizi, ia nguazimin itir nguibaba bar dar mangi, ikiziba bar dar gumazamiziba, me damuti, me nan suren gumazamizibar otiv. Eghti ia Afeziamin ziam ko, Otarimin ziam, ko Godin Duamin ziamin me ru. **20** Egh ki ia mikemezir migirigiaba, ia bar da isiva men sure damu, eghti me dar gin mangi. Ia deravira fogh, ki ia ko ikivira iki mangiti, nguazir kamin dughiam givagham." (aiōn g165)

Mak

1 Kar Godin Otarim Kraiss Iesusin Akar Aghuim.

2 God fomira uan akam isa, an akam inigha izir gumazim Aisaia ganingi. Ezi an an osirizima, an akinafarimin iti. Akar kamra kara: “Ia oragh! Ki uan abuir gumazim amadaghtima, a faragh mangi ni bagh tuavim akiram. **3** Gumazir tiarir mam gumazamiziba puvatizir danganimin dia ghaze, ‘Ia Ekiam bagh tuaviba azeniva, dar kir.” **4** Kamaghin amizima, Gumazamiziba Ruer Gumazim Jon izava gumazamiziba puvatizir danganimin ikiava gumazamiziba rua kamaghin akam akuri, “Ia navibagh iraghti, ki ia rueghti, God ian arazir kuraba gin amadagham.” **5** An akar kabav geima Judian Distrighin itir nguibaba koma Jerusalem nguibar ekiamin itir gumazamiziba, me bar iza uan arazir kurabar gun migeima, a Jordanin Fanemin me rue. **6** Jon, Gumazamiziba Ruer Gumazim, an asizim kamelin arizibar ingarizir iniba ikegha asizir inim uan ivariam gike. A inir kaba ikeghava odeziba ko ruarimin haniba api. **7** Ezi an akam kamaghin migei, “Nan gin izamin gumazim an gavgavim guizbangira nan gavgavim gafira. Ki an min garir puvati. Ki uaghan aviraghiva an dagarir asuabar beniba firan gavgaviba puvati. **8** Ki dipamin ia rue, eghti a gin Godin Duamin ia ruam.” **9** Dughiar kam Iesus Galilin Distrighin itir nguibam, Nasaret, ategha Jon bagha izezima, a Jordanin Fanemin a rue. **10** Iesus dipamin aven ikegha azenan otivavira ikia garima overiam kuiaghirizi Godin Duam bunbamin min mighegha a bagha izaghiri. **11** Ezi tiarir mam Godin Nguibamin ikiava kamaghin dei, “Ni nan Otarim. Ki guizbangira ni gifuegha ni bagha bar akonge.” **12** Ezi Godin Duam anemadazima a gumazamiziba puvatizir danganimin ghu. **13** A ghugha, 40plan dughiaabar danganir kamin itima, Satan a gifarasa a gakaghor. A ruarimin itir asiziba ko ikia dar torimin itima, Godin enselba an garava an akurvasi. **14** Ezi me Jon, Gumazamiziba Ruer Gumazim, inigha kalabus gatizima, Iesus gin Galilin Distrighin ghugha Godin Akar Aghuim akuri. **15** A kamaghin migei, “Dughiam otogha gifa. God Bizibagh Ativamin

Dughiam roghira ize. Ia navibagh iragh nighnizir gavgavim Godin Akar Aghuimin iki.” **16** Dughiar mam Iesus Galilin Dipar Akaremin dadarimin ghua Saimon uan dozim Andru ko aningin garima, aning osiriba baghava uan iver ekiaba akuri. Aning osiriba isa dagiaba bagha da amadir gumazimning. **17** Ezi Iesus kamaghin aning migei, “Gua nan gin iziti ki guan akakaghtima, gua osiriba isi moghin gumazamiziba iniam.” **18** Ezi aning an akam baraghavira uan iveba ategha an gin zui. **19** Ezi a mong sivagha ghua, Sebedin otarim Jems uan dozim Jon ko aningin garima aning uan botin ikiava uan iver ekiabar kiri. **20** An aningin garavira aningin diazima, aning maghira uan afeziam Sebedi koma an ingangarir gumaziba ataghizi me uan botin itima aning Iesusin gin zui. **21** Ezi Iesus ko an gin zuir darazi Kaperneamin ghue. Me zuezi Sabat otozima, a God ko migeir dipenimin aven ghugha, dipenir kamin aven itir gumazamizibar sure gami. **22** A men sure gamima gumazamiziba bar an akam baregha digavir kuram gami. An migirigiar kaba mati gavgavim itir gumazimin migirigiaba. An migirigiaba Judan Arazibagh fozir gumazibar migirigiabar min zuir puvati. Ezi gumazamiziba digavir kuram gami. **23** A kamaghin me miagiavira itima gumazir duar kuram apazazir mam God ko migeir dipenimin aven izegha dei. **24** A dia kamaghin migei, “Ni manmaghin e damuasa, Nasaretin gumazim Iesus? Ni e sagishasighasa ize? Ki ni gifo, ni God amadazir gumazim, ni Godin damazimin zuezir gumazim.” **25** Ezi Iesus akar gavgavimin kamaghin a migei, “Ni nimira iki, egh gumazir kam ategh azenan izegh.” **26** Ezi duar kurar kam Iesus baregha gumazir kam gunabagha araviram azenan ize. **27** Ezi gumazamiziba bar bizir kamin ganigha guizbangira digavir kuram gamigha uarira uarir azangsi, “Kar manmaghin amizir bizim? A suren arazir igiam e gami. A gavgavim itir akabav gei. A uaghan akar gavgavimin duar kurabav geima da an akam barasi.” **28** An amizir bizibar eghaghanim zuamira Galilin Distrik bar a garui. **29** Ezi Iesus gumazir maba ko God ko migeir dipenim ategha Saimon ko Andrun dipenimin zuima, Jems ko Jon me ko zui. **30** Me ghua garima Saimonin asamim aria

mikarzim fiava dakozim girighav itima gumazir maba an gun Iesus migei. **31** Me a mikemezima, an a bagha ghuava an dafarimin suiragha a ghufe. Ezi an arimariam anetaghizima a dikavigha dagheba me ganidi. **32** Guaratizir kamra, aminim pirizima me gumazamizir arimariar kuraba koma gumazamizir avirir duar kuraba apazaziba bar me inigha Iesus bagha izi. **33** Nguibar kamin itir gumazamiziba bar izava dipenir kamin tiar akamin uari akufa. **34** Ezi Iesus arimariar guar aviriba itir gumazamizir aviriba men arimariabagh amizi, me ghuamaghe. A duar kurar aviriba saram otoghezima da gumazamiziba ategha azenan ize. Duar kuraba a gifo, a Godin Otarim. Ezi kamaghin a ghaze, ia kamaghin mikiman marki suam, Ki Godin Otarim. Egha a men anogoroke. **35** Egha amimzaraghan aminim tighar itima, Iesus dikavigha dipenim ategha ghuava gumazamiziba puvatizir danganimin ghugha God ko migei. **36** A ghuzi Saimon uan roroaba ko a buriagharui. **37** Me ghua an apigha kamaghin a migei, “Gumazamiziba bar ni buri.” **38** Ezi Iesus men akam ikaragha kamaghin migei, “E nguibar igharazir roghira kagh itibar mangam. Ki munagh uaghan Godin akam akunam. Ki bizir kam bagha ize.” **39** A kamaghin mikemegha, Galilin Distrighin danganiba bar dagh aruava God ko migeir dipenibar aven Godin akam akurava gumazamizibagh apazazir duar kuraba batosi. **40** Ezi gumazir lepa itir mam Iesus bagha izava, an guamin aviragha tevimning apirigha puvira a gaghori, “Ni fueghiva na damighti, ki Godin damazimin zuegh ua deraka.” **41** Ezi Iesus kamaghin oregha, guizbangira bar an apangkufi. Egha uan agharim isa gumazir kam gatigha ghaze, “Ki ifonge. Nin mikarzim zuegh, ua deragh.” **42** Iesus kamaghin migiavira itima, lepan arimariam zuamira gumazir kam ataghizi an mikarzim ua dera. **43** Ezi Iesus gumazir kam amaga akar gavgavimin kamaghin a migei, **44** “Ni oragh, ni batozir bizir kam ni an gun mikiman marki. Ni mangi uan mikarzim isi ofa gamir gumazimin akagh, egh Moses fomira e mikemezi moghin, ni ua bagh Godin ofa damu. Eghti gumazamiziba fogh suam, nin arimariam gifa.” **45** Ezi gumazir kam Iesus a mikemezi

moghin damuan aghuagha, bizir kamin gun bar me migei. Kamaghin amizi, maburan avirim Iesus akuvazima, a nguibar ekiatamin aven azenaram aruir puvati. A uabira itir danganimin itima, gumazamiziba a bagha tintinibar izavira iti.

2 Ezi dughiar maba givazima, Iesus uamategha Kaperneamin ghu. A ghua dipenimin itima gumazamizir aviriba a uamategha izezir akam baraki. **2** Me akar kam baregha izezima dipenim bar izivazi an tiar akam sara izifa. Ezi Iesus Godin akam me mikiri. **3** An akam akurima, gumazir maba soroghafariba amirazir gumazir mam inigha a bagha izi. Gumazir pumuning ko pumuning akuriamin a gisaghpugha izi. **4** Me iza garima dipenimin tiar akam bar izifa, kamaghin amizi, me Iesus bagh mangan ibura. Egha me gumazir kam inigha dipenir siriamin ghuavanabogha dipenir siriamin torim gamigha beniba akuriam dafegha anemadazima a Iesus bagha ghuaghiri. **5** Ezi Iesus gumazir kabar nighnizir gavgavimin ganigha kamaghin soroghafariba amirazir gumazim migei, “Nan borim, ki nin arazir kuraba gin amada.” **6** Iesus kamaghin a migeima, Judan Arazibagh fozir gumaziba apiaghav ikiava uarira uan navir averiabar kamaghin migei, **7** “Gumazir kam tizim bagha kamaghin migei? A Godin danganim iniasava ami! Gumazir kinitam gumazir igharazitamin arazir kuraba gin amadaghan kogham. God uabira.” **8** Me kamaghin nighnizima, Iesus zuamira uan navir averiamin men nighnizibagh fogha kamaghin me migei, “Ia manmaghsua uan navir averiabar aven kamaghin nighnisi? **9** Ki akar manam mikimam? Pura gumazir kinitam kamaghin mikim suam, ki nin arazir kuraba gin amada. Egh uaghan gumazir kinitam kamaghin mikiman kogham, ni dikavigh uan akuriam inigh mangi, egh ua deragh. **10** Ki arazir kam damightima, ia ganigh fogham, Gumazamizibar Otarim a nguazir kamin arazir kuraba gin amangamin gavgavim iti.” Egha kamaghin gumazir soroghafariba amirazim migei, **11** “Ki ni migei, ni dikavigh uan akuriam inigh dipenimin mangi.” **12** Egha a migiavira

itima me gari gumazir kam dikavigha uan akuriam inigha azenan ghu. Gumamaziziba bar an ganigha digavir kuram gamigha Godin ziam fa kamaghin migei, “E faragha bizir katamin ganizir puvati!” **13** Ezi Iesus ua Galilin Dipar Akaremin miriamin ghuaghiri. A ghuaghiri, gumamazizir aviriba izava uari akuvazi, a men sure gami. **14** A men sure gamua dipar miriamin ghua Alfiusin otarim Livain garima, a gavman daningamin dagiaba isir dipenimin aperaghav iti. Iesus an gara, kamaghin a migei, “Ni nan gin izi.” Ezi Livai a baregha, dikavigha an gin zui. **15** Egha gin Iesus Livain dipenimin ikiava uan suren gumaziba koma api. Ezi dagiaba isir gumazir aviriba ko arazir kurabagh amir gumazir aviriba, me uaghan me koma api. Gumazir kamaghin amir aviriba, me uaghan Iesusin gin arui. **16** Me apavira itima, Judan Arazibagh fozir gumazir maba, me uaghan Farisiba, me an ganigha, an suren gumazibar azangsisi, “A manmaghsua dagiaba isir gumaziba ko arazir kurabagh amir gumaziba koma api?” **17** Ezi Iesus men azangsizim baregha kamaghin me migei, “Arimariaba puvatizir gumamaziziba, dokta bagha zuir puvati. Gumamazizir arimariaba itibara, me dokta bagha zui. Ki Godin damazimin derazir gumamaziziba bagha izezir puvati. Ki gumamazizir arazir kurabagh amibar dimasa izel!” **18** Ezi dughiar mam Jonin suren gumaziba ko Farisin suren gumaziba, me God ko mikimasa dagheba ataghirasi. Ezi Iesusin suren gumaziba dughiar kamin apima gumazir maba Iesus bagha izava kamaghin an azangsisi, “Kar manmaghin amizir arazim, Jonin suren gumaziba ko Farisibar suren gumaziba, me datirighin God ko mikimasa dagheba ataghirazima, nin suren gumaziba God ko mikimasa dagheba ataghirazir puvati?” **19** Ezi Iesus men akam ikaragha ghaze, “Gumazir amuimin ikiamim, a ia ko ikiti, ia a bagha izezir gumazibav kimti me dagheba ategham, o puvati? Puvatigham. A me ko ikiti me dagheba ataghiraghan kogham. **20** Me dagheba ataghirazir dughiam iti. Gin dughiam izitima gumazir amuimin ikiamim, me me dam a inigh mangitima, dughiar kabar me dagheba ataghiragham. **21** “Gumazitam inir avizir igiatam inigha korotiar ghurimin porogha a isamizir

puvati. A kamaghin damighiva egh a ruti, inir avizir igiam ekonegh korotiar ghurim gekuigh, anebightima an torim guizbangira bar ekevegham. **22** Eghti gumazitam wainin igiam inigh, a isiva asizir inir misevir ghuritam guruighan kogham. A kamaghin damighiti, wainin dipam gin buva anangiva asizir inir ghurir kam abighiti, wainin dipam nguazim giregham. Eghti wain ko asizir inim virara ikuvigham. A kamaghin damuan kogham. A wainin igiam inigh asizir inir misevir igiamra ruigham.” **23** Egha Iesus Sabatin dughiar mamin, raizin min garir dagher mam wit, an an azenir ekiamin torimin zui. Ezi an suren gumaziba a ko ghuava witin oviziba isi. **24** Me zuima Farisin maba men ganigha kamaghin Iesus migei, “Ni gan. Me manmaghsua arazir kam gamuava Sabatin arazimin gin zuir puvati?” **25** Ezi Iesus me ikaragha kamaghin migei, “Devit amizir bizim, me an osirizima a iti, ezi ia ti an ganiz, o puvati? A uan adarazi ko mitiriam men azima a bizir kam gami. **26** Devit Godin Purirpenimin aven ghua me ofa damuasa atizir bretin rubuziba inigha uan adarazi ko me da ame. An da apava, uaghan maba isa uan gumazibagh aningizima, me uaghan da ame. Dughiar kam Abiatar, ofa gamir gumazibar dapanim itima, Devit bretin kaba ame. Judabar arazir kam iti. Bretin kaba ofa gamir gumazibaram ada api, gumamazizir kiniba puvati. Ezi Devit, a gumazir kinim, egha a bretin kaba ame.” **27** Egha Iesus migia ghua kamaghin me migei, “God gumamazizibar akurvaghasa Sabat ati. A Sabat bagha gumamaziziba atizir puvati. **28** Ezi Gumamazizibar Otarim a Sabatin dughiamin Ekiam.”

3 Egha dughiar igharazir mam Iesus God ko migeir dipenimin ghua garima, dafarim ekonezir gumazir mam, gumamazizir aviribar tongin dipenir kamin aven iti. A itima gumazir maba uaghan iti. Me, Iesus bizitam damighiti, me akam agasasa bar deraviram an gari. Me kamaghsua an gari. A Sabatin gumazir kamin akuragham, o? **3** Me bizir kam bagha an garavira itima, Iesus kamaghin dafarim ekonezir gumazim migei, “Ni dikavigh izi bar en guamin tugh.” **4** Gumazim dikavigha

tuzima, Iesus kamaghin men azara, “Arazir Pita, a gati), 17 Sebedin otarimning Jems ko Jon manam Sabatin arazim abiki? E arazir aghuim (A ziar kam aning gati, Boanerges. Ziar kamin damuam, o arazir kuram damuam, o gumazimin mingarim kamaghin ghu, atara pamtem migeir akuragham, o gumazim gasighasigham?” A gumazimning), 18 Andru ko Filip, Bartolomyu, kamaghin men azarazima, me bar nimira iti. 5 Matyu, Tomas, Alfiusin otarim Jems, Tadius, An damazimning bar gumazamizibagh aruava, Saimon (a Selotbar gumazir mam), 19 ko navimin aven men atari. A men garima, men Judas Iskariot, gumazir Iesus isava, apanibagh naviba gavgavigha apanguvir nighniziba men aningizim. 20 Egha Iesus uamategha dipenimin puvati. Kamaghin a bar osemegha gumazim aven ghugha itima gumazamizir aviriba izava kamaghin a migei, “Ni uan dafarim onegh.” Ezi anekufa. Me bar anekufa, kamaghin amizi, a uan gumazir kam uan dafarim onezima, an dafarim suren gumaziba ko daghebar aman ibura. Me ua dera. 6 Ezi Farisiba kamaghin ganigha damamin dughiaba puvati. 21 Ezi gumazamizir dipenim ategha azenan ghuegha Herotin maba kamaghin migei, “An ongani.” Ezi Iesusin gumaziba ko ikia Iesus misoghasa akabar kiri. adarazi akar kam baregha, a inigh mangasa 7 Ezi Iesus uan suren gumaziba ko Galilin izi. 22 Ezi Judan Arazibagh fozir gumazir maba Dipar Akaremin ghuaghiri. A ghuaghirima Jerusalem ikegha izaghira kamaghin migei, gumazamizir aviriba Galilin Distrighin ikegha “Belsebul a gapasa. A duar kurabar gumazir an gin ghuaghiri. 8 Gumazamizir aviriba Judian dapanimin gavgavimin duar kuraba batosi.” Distrik ko, Jerusalem nguibam ko, Idumean 23 Ezi Iesus me migeir akam baregha, egha Distrik ko, Jordanin Fanemin vongin itir kamaghin gumazamizibar diagha akar isin zuir danganiba ko, Tair ko Saidonin nguibamningin mabar me migei, “Satan manmaghin uabira uabi ikegha Iesus bagha ghuaghiri. Gumazamizir batuegham? 24 Kantrin tamin gumazamiziba avirir kaba, me an amizir bizibar akam uari tuiragh uarira uariv soghti, kantrin kam baregha a bagha ghuaghiri. 9 Me iraghuezima, ikian kogham. 25 Eghti dipenir vamiran itir Iesus gumazamizir aviribar akurazima, men darazi uari abigh uarira uariv sogh dipenir arimariaba gifa. Arimariaba itir gumazamizir kamin itir darazi ikian kogham. 26 Kamaghira aviriba uan arimariaba agivasa Iesusin boroghin Satan uan adarazi ko uari abigh uariv sogh, egh uari akuvagha, Iesusin suighasa uari munamadi. me manmaghin tugh gavgavigh bizibar ganamin Kamaghin amizi, Iesus uan suren gumazibav gavgavim ikiam? Bar puvatigham. 27 “Eghti gia ghaze, “Ia botin tam inigh izi puram gumazir manatam puram aven mangi gumazir anetighti a iki. Eghti gumazamiziba bar na gavgavitamin dipenim akarighiva an biziba akuvaghtima ki botin ghuavanangam.” 11 Iesus okemegham? Puvatigham. A faraghivira benibar me migeima, duar kuraba apazazir gumazir gumazir gavgavir kam ikegham. A kamaghin a maba iza, Iesusin gara duar kuraba zuamira a damigh, egh gumazir kamin dipenimin aven me Iesusin guamin daighira kamaghin mangi, an biziba okemegham. 28 “Ki guizbangira dia migei, “Ni Godin Otarim.” 12 Me kamaghin ia migei, gumazamizibar arazir kuraba ko me migeima, a men anogorogha ghaze, me an Godin ziam gasighasizir akaba, God da gin gun gumazir igharazibav kiman marki. 13 amangamin tuavim iti. 29 Eghti gumazitam Egha Iesus dipar miriamin ikegha dikavigha Godin Duamin ziam gasighasightima God an mighsiamin ghuavanabogha uan ifongezir arazir kurar kam, a gin amadaghan kogham. gumazibar diazima, me a bagha zui. 14 Me zuima Egh gumazir kam aremeghti, arazir kurar kam a gumazir 12pla misevegha ziar kam, aposelba, an ikivira ikiam.” (aion g165, aionios g166) 30 Me me gati. Eghti me a ko ikiti, a gin me amangiti faragha kamaghin a migia ghaze, “Duar kurar me mangi Godin Akar Aghuim akunam. 15 Egh mam a gapasa.” A bizir kam bagha, akar kabar a uan gavgavim me daningtima me uaghan me migei. 31 Ezi Iesusin amebam ko doziba duar kuraba batogham. 16 A misevezir gumazir izava, a itir dipenimin tiar akamin tughava 12plan ziabar kara. Saimon (Iesus gin ziar kam, gumazir mam amadazima a Iesus mikimasa

aven zui. **32** Ezi gumazamizir aviriba a koma apiaghav ikia kamaghin a migei, “Ni oragh, nin amebam ko doziba ni bagha izeghava azenan iti.” **33** Me a mikemezima a kamaghin men azara, “Tina nan amebam? Te nan doziba?” **34** A kamaghin men azaragha, egħa an okarigha apiaghav itir gumazamizibar gara, kamaghin me migei, “Ia gan! Nan amebam ko dozibara kara. **35** Gumazamizir God ifongezir arazibar gin zuiba, me nan doziba ko nan amiziba ko nan amebam.”

4 Dughiar igharazir mam Iesus ua dipar miriamin ikiava, gumazamizir mabar sure gami. Me an akaba baragħasa anekuvagħa guizbangira bar aviraseme. Ezi a botin mamin biragħa dipam gisin aperaghav iti. Gumazamizir kaba an boroghin dadarimin apiaghav iti. **2** An akar isin zuir aviribar men sure gamuava, kamaghin me migei, **3** “Ia oragh. Gumazir mam raizin min garir dagħem wit, ana da inigha ghua azenimin da akuragħarui. **4** An ada akurima witin ovizir maba tuavimin irezima, kuaraziba iza da ame. **5** Ezi maba dagiabagh isin itir nguazir evarim gire. Nguazir kam mitemezir puvati, ezi witin oviziba zuamira afuangi. **6** Ezi dar biba bar nguazimin aven iraghuezir puvatizi, aruem anaga dagħ isirazi, da isia misingi. **7** Ezi witin ovizir maba benir dikoniba itir nguazim giregħa, benibar tongin afuangizi, benir dikoniba aghuava da ikiagħariki. Ezi dar oviziba misevezir puvati. **8** Ezi witin ovizir maba nguazir aghuim giregħa aghuava dagħeba misefi. Egħa maba 30plan oviziba misevima maba 60plan oviziba misefe. Ezi maba 100plan oviziba misefe.” **9** Iesus migia ghua kamaghin me migei, “Tina kuarimning iti, an oragh.” **10** Ezi gumazamizir aviriba bar ghuezi, Iesus uabira itima, an 12plan gumaziba ko an boroghin itir gumazamiziba, me an akar isin zuimin mingarim bagħa an azara. **11** Me an azarazima a kamaghin me migei, “God fofozim ia ganingizima, ia God Bizibagh Ativamin Dughiamin akar mogomebagħ fo. Egħa ki azenan itir gumazamiziba pura akar isin zuibar me migei. **12** Kamaghin amizima: “Me zurara ganiva, egħ deragh bizitamin

ganighan kogħam. Me uagħan zurara oraghiva, egħ me deragh bizitamin mingarim gifogħan kogħam. Me amuava akar mingarim gifogħa, uan navibagh irazi, God men arazir kuraba gin amadagħai.” **13** An akar kam ua kamaghin me migei, “Ia witin akar isin zuir kamin mingarim gifoz, o puvati? Ia manmagħin akar isin zuir igharazir tabagh fogħam? **14** Akar isin zuimin aven itir gumazir kam, a mati gumazir Godin akam akuragħarui. **15** Gumazamizir maba tuavim girezir witin ovizibar min ami. Me Godin akaba baraghizi, Satan zuamira iza me oraghizir Godin akaba, me dama ada ini. **16** Gumazamizir maba dagiaba itir nguazim girezir witin ovizibar min ami. Me Godin akaba baregħa da bagħa bar akonge. **17** Egħa men biba iraghuezir puvatigha, uagħan dughiar ruarimin ikezir puvati. Me itima osimtiziba ko Godin gin zuir gumazamizibagh asighasizir araziba izima, me pura God ataki. **18** Gumazamizir maba benir dikoniba itir nguazim girezir witin ovizibar min ami. Me Godin akaba baraki. **19** Me da baregħa uagħan nguazir kamin biziba bagħa nighnigha, dagiar aviriba iniasa ifavarir nighnizibagh amua, nguazir kamin bizir aviribar garava da bagħa agoi. Bizir kabar nighniziba izava Godin akaba ikiagħarighizi da misevir puvati. (aiōn g165) **20** Ezi gumazamizir maba nguazir aghuim girezir witin ovizibar min ami. Me Godin akaba baregħa dar suiragħa dar gin zui. Gumazamizir kaba mati witin oviziba misiva, maba 30plan oviziba misevima, maba 60plan oviziba misevima maba 100plan oviziba misefe.” **21** Egħa Iesus kamaghin me migei, “Ia tina lam gaborogħa a inigha itarir ekiamin anevara? O an a inigha dakozimin apengan aneti? Puvati! Ia lam daborogħ a inigh azenan an danganimram aneguragħ. **22** Kamagħira mogomer biziba da gin azenan otivigham. Egħti bizir amigha aveziba da uagħan gin azenan otivigham. **23** Tina kuarimning iti, an oragh.” **24** Egħa a ua kamaghin migei, “Ia deraghvira akar kam baragh. Gumazitam o amizitam Godin akabagh fogħti, God uan akabar fofozir igharaziba a daningam, egħti a Godin akar aviribagh fogħam. Egħti Godin akabagh fogħan aghuazir gumazim o amizim, an fofozir muziarim God a dam a inigham.”

26 Egha Iesus migia ghua kamaghin me migei, “God Bizibagh Ativamin Dughiamin arazim a kamakin. Gumazir mam dagher oviziba inigha nguazimin da akuri. 27 Gumazir kam da kunigha, dimagaribar akuava, aruebar dikavigha arui. An aruima dagher ovizir kaba da afuegha aghui. Dagher ovizir kaba manmaghin afuegha aghui? Gumazir kam fozir puvati. 28 Ezi nguazimra dagher ovizir kabagh amizima da aghua misefe. Da faragha afuegha aghua ghua aghariba otivigha, ada ghua akimariba otivigha misefe. 29 Da misevegha dagheba itima, gumazir kam sabam inigha dar akori. A fo, dagheba iti, ezi da akoramin dughiam oto.” 30 Egha a ua kamaghin migei, “E manmaghin God Bizibagh Ativamin Dughiamin arazim mikimam? O, e akar isin zuir manamin an mingarimin gun mikimam? 31 A mastetin ovizimin min gari. Mastetin zuravarir oviziba bar sufi. Temer igharazibar oviziba bar a gafiragha ekefe. 32 Gumazir mam anakunizima a gin aghua bar ekevegha azenimin itir zuravariba bar dagh afiragha bar ekefe. An ekevegha an aguar ekiaba uari tuirazima kuaraziba izava an aguabar dughuazimin aven ikia mikonibar ingari.” 33 Egha Iesus men nighniziba tuzinaghira, an akar isin zuir aviribar Godin akabar me migei. 34 An akabar gumamazibav giava zurara akar isin zuibar me migei. Egha a uan suren gumaziba ko me uarira ikiava a bizibar mingariba abigha me migei. 35 Aruer kamin aminim pirasava amima Iesus kamaghin uan suren gumazibav gia ghaze, “E dipar kam abigh an vongin mangam.” 36 A kamaghin me migeima gumamaziziba dadarimin ikiavira iti, ezi me Iesus aperaghav itir botin ghuavanabogha pul gamua vongin zui. Botin igharazir maba uaghan me ko vongin zui. 37 Iesus uan suren gumaziba ko zuima, Maia! Aminir ekiam dikafi. Ezi dipavsiziba izava bot gafirazi dipam botin aven ghuaghira, bot gizivazi, an atam dipamin aven magirasava ami. 38 Bot magirasava amima, Iesus botin kamin girakirangin dapanir aghoghonir mam uan dapanimin aghorogha akui. Ezi an suren gumaziba a gaghuragha kamaghin a migei, “Tisa, e gifal! Ni e bagha nighnisi, o puvati?” 39 Ezi Iesus dikavigha akar gavgavim aminim ganiga,

egha kamaghin ongarim migei, “Gua amiragh, nimira iki!” A migeima, aminim amirazi, dipam pura nimira irighav iti. 40 Ezi Iesus kamaghin uan suren gumazibav gei, “Ia tizim bagha puv atiati? Ia nighnizir gavgavim oteveghavira iti?” 41 Ezi me bar atiatigha kamaghin uarira uariv gei, “Kar gumazir manmaghin amizim? A migeima, aminim ko dipavsizim an akam barasi!”

5 Ezi Iesus uan suren gumaziba ko dipam abigha vongin Gerasan danganimin oto. 2 Me otivigha, Iesus bot ategha dadarimin anadima gumazir duar kuram apazazir mam, a matmatiamin tongin ikegha Iesus bativasa izi. 3 A matmatiamin ikiava a gakui. Me dughiar aviriba senbar an agharimning ikiava, ankavba an suemning gazui. Ezi a zurara senin kabar suigha da aghora egha an suemning ikezir ankavbav sogha da aghoragharisi. Kamaghin amizi, gumazitam gumazir kamin suiragh a ikiva avegham. Me uaghan senbar a ikeghti da an suiraghan kogham. Egh gumazitam gavgavigh a ikeghan kogham. 5 A dimagariba ko aruebar matmatiam ko mighsiabar purama arua pamtem arava dagiabar uabi uan mikarzim aghori. 6 A saghon ikia Iesusin ganigha ivegha a bagha izava an guamin uan tevimming apiri. 7 Ezi Iesus kamaghin duar kuram migei, “Ni duar kuram, ni gumazir kam ategh azenan izi.” Iesus kamaghin a migeima, gumazir kam pamtem ara kamaghin migei, “Ni manmaghin na damuasa, Iesus, Godin Bar Pin Itimin Otarim. Ki Godin damazimin pamtem nin azangsisi, ni arazir kuratam na damuam marki!” 9 A kamaghin migeima Iesus kamaghin a migei, “Ni uan ziam diborogh.” Ezi duar kurar kam a ikaragha kamaghin a migei, “E bar aviraseme, kamaghin nan ziam Aviriba.” 10 A Iesus danganir igharazitamin me amangan aghuagha Iesus vivigha a gakaghor. 11 Dughiar kam, men boroghira itir mighsiar miriamin dar aviriba ikiava api. 12 Ezi duar kurar kaba kamaghin Iesus migiava a gakaghor, “Ni e mikemegh e amadaghti e mangi dar okoruar munam gapazaka.” 13 Ezi a men amamangatizi duar kurar kaba gumazir kam ategha azenan izegha ghua dabagh apasa. Dar avirir kaba,

dar dibobonim 2,000in boroghin ghu. Ezi daba puv ivemara ghua davarir kuram giraghuegha dipamin aven ghuegha dipam apava ariaghire. **14** Ezi dabar garir gumaziba daba batoghezir bizimin ganigha ghua nguibar ekiamin ghua danganir kamin itir nguibar dozibar ghua bizir otozir kamin gun migei. Ezi gumazamiziba bizir kamin ganasa dikavigha izi. **15** Me iza Iesusin boroghin duar kuraba apazazir gumazimin garima, an nighnizim ua derazi, a korotiaba aghuigha aperaghav iti. Me an ganigha atiati. **16** Ezi otozir bizir kamin ganizir gumazamiziba, me duar kuraba apazazir gumazim batozir bizir kabar gumazir igharazibav gei. Me dar gun migia uaghan daba batozir bizimin gun migei. **17** Egha gumazamizir kaba bizir kam baregha iza an gara a gaghghora ghaze, a men nguazim ategh danganir igharazitamin mangi. **18** Ezi Iesus danganir kam ategh mangasa botin birima duar kuraba apazazir gumazim Iesus ko mangasa pamtem a gaghori. **19** Ezi Iesus an anogoregha kamaghin a migei, “Ni uamategh uan adarazi bagh dipenimin mangiva Ekiam nin akuragha ni gamizir bizibar gun me mikimiva, a uaghan bar nin apangkuvizir bizimin gun me mikim.” **20** Ezi gumazir kam a baregha ghua Iesus an akurazir bizimin gun Dekapolisin Distrighin itir nguibabar ghua bar me migei. Gumazamizir kaba a baregha digavir kuram gami. **21** Ezi Iesus bot inigha uamategha dipamin vongin ize. A izegha dipar dadarimin itima, gumazamizir aviriba izava anakufa. **22** Ezi God ko migeir dipenimin bizibar garir gumazir mam, an ziam Jairus, a iza Iesusin gara an guamin uabi ekunigha an dagarimningin boroghin irigha kamaghin puviram a gaghori, “Nan guivim aremeghasa an dighorimra isi. Ni iziva uan dafarim a datighti an arimariam givagh ua ikiam.” **24** Ezi Iesus a ko zui. A zuima gumazamizir avirim bar anakuvagha an gin zui. **25** Me zuima men tongin amizir 12plan azenibar ghuzim batir arimariam itir mam uaghan me ko zui. Amizir kam ghuzim batir arimariam an itima 12plan azeniba gifa. **26** A fomira arimariam agivasa doktaba bagha zuima, me an arimariam a givazir puvati. Ezi a mizazir kuram isi. A uan arimariam agivasa pura uan dagiabar me

givezima an dagiaba bar gifa. Bizir kaba an arimariam akurazir puvati. An ekiva ghuavira iti. **27** A Iesus amir bizibar akam baregha, kamaghin nighnisi, “Ki puram an azenan itir korotiamra suiragh nan arimariam givagham.” A kamaghin nighnigha egha damuasa. Amizir kam gumazamizir aviribar gin izava me munamaga iza Iesusin korotiar avizimin suira. **29** Amizim Iesusin korotiamin suizir dughiamra, an ghuzir arimariam pura dutugha ghu. A uabi baregha fo, an mikarzim ua dera. **30** A kamaghin aminra, Iesus zuamira uabi baregha God gumazamizibar arimariaba givaghasa a ganingizir gavgavim, an mikarzim ataghizi a fo, nan gavgavim ingari. Egha a ragha gumazamizibar garava men azara, “Tina nan korotiamin suira?” **31** Ezi an suren gumaziba a ikaragha kamaghin a migei, “Ni garima, gumazamizir aviriba ni akufa. Ezi ni tizim bagha kamaghin azai, “Tina nan korotiamin suira?”” **32** Me kamaghin Iesus migiavira itima, Iesus an korotiamin suirazir gumazim o amizim gifoghasa raghirigha garagharui. **33** A ruivira itima, amizir kam a batozir bizim gifogha iza Iesusin guamin degiaghirigha, atiata nigha guizbangira a batozir bizimin gun migei. **34** Ezi Iesus kamaghin a migei, “Nan guivim, ni navim bar amiragh iki. Ni nighnizir gavgavim nan iti. Kamaghin, nin nighnizir gavgavim ni gamizi ni dera. Ni navir amirizim sara mangi, eghti nin arimariar kam ua ni damuan kogham.” **35** Iesus amizir kam migiavira itima gumazir maba God ko migeir dipenimin bizibar garir gumazim, Jairusin dipenimin ikegha iza kamaghin Jairus migei, “Nin guivim areme. Ni osimtizim Tisa daningan marki.” **36** Me kamaghin migeima Iesus me baregha kamaghin Jairus migei, “Ni atiatingan marki. Ni pura nighnizir gavgavim nan iki.” **37** An gin aruir gumazamiziba a ko mangasa amima a men anogoregha, Pita, ko Jems uan dozim Jon ko, a merara inigha me zui. **38** Me ghua Jairusin dipenimin otivigha Iesus gumazamiziba barazima, me bar azia niginir dafam gami. **39** Ezi a me bagha aven ghua kamaghin me migei, “Ia tizim bagha azia niginir dafam gami? Borir kam aremezir puvati. An akui.” **40** A kamaghin me migeima, me a dipova an ingarava kava uariv gei,

“E fo, a guizbangiram areme.” Gumazamiziba kamaghin migeima, a bar me batuegha guivimin afeziam ko amebam inigha an suren gumazir pumuning ko mikezim, merara a ko zui. A me inigha me guivimin kuam itir danganimin aven ghue. **41** Me ghuegha a guivimin dafarimin suiragha kamaghin a migei, “Talita kum!” (Akar kamin mingarim kamaghin iti, “Guivir dozim, ki ni migei, ni dikafigh!”) **42** An a migeimrama, guivim dikavigha tughava arui. (An azenir 12pla.) A dikavigha tughu aruima, me kamaghin guizbangira digavir kuram gami. **43** Ezi an akar gavgavimin guizbangira me migia ghaze, ia bizir kamin gun gumazir igharazitam mikimam marki. A kamaghin me migiava daghetam a daningasa me migei.

6 Egha Iesus danganir kam ategha uan nguibamin ghuavanadima an suren gumaziba a ko zui. **2** Ezi, Sabatin dughiam otozi a God ko migeir dipenimin aven ghua, gumazamizibar sure gami. Gumazamizir aviriba an akaba baregha digavir kuram gami. Me digavir kuram gamigha kamaghin azai, “Gumazir kam managh akar kaba ini? A managh nighnizir aghuir kaba ini? A uaghan managh mirakelbagh amir gavgavir kam ini? **3** E fo, kar pura dipenibar ingarir gumazim. A Marian otarim, egha a Jems ko Josep, Judas, ko Saimon, a men avebam. An buaramiziba e ko iti.” Kamaghin amizi, me dibovir akabar a migiava navibar aven an atari. **4** Ezi Iesus kamaghin me migei, “Godin akam inigha izir gumazim, a nguibar igharazibar zuima, me an ziam fe. Ezi an nguibamin an adarasi, me an ziam fer puvati.” **5** Kamaghin amizi, a nguibar kamin mirakelin aviribagh amizir puvati. A pura dafarim arimariar gumazir vabaram arighizima, men arimariaba gifa. **6** Ezi me nighnizir gavgavim an itir puvatizima, a kamaghin digavir kuram gami. Iesus uan gavgavim suren gumazibar akazi, me deragha a gifozir pu (Sapta 6:6--8:21) Egha Iesus nguibabagh arua gumazamizibar sure gami. **7** Iesus men sure gamua, egha 12plan aposelbar diazi, me a bagha izezi, a me akuvagha, me migia me amada. Gumazir pumuning uaning inigha zui, ezi gumazir pumuning uaning

inigha zui. A kamaghin amua uaghan duar kuraba batoghamin gavgavim me ganigha me amada. **8** A migirigiar kam me gamuava me amada, “Ia mangi, bizitaba uari bagh da inian marki. Ia bretin tam ko mitaritam inian marki. Ia dagiatam suighan marki. Ia uan dagarir asuaba aghuva, ua siotin tam inian marki. Ia uan aghorir asadivibara suigh mangi. **10** Ia kamaghin damigh, dipenir ia aven zuir manam, ia dipenir kamra iki, mangi dughiar ia nguibar kam ataghiraghamim. **11** Ia kamaghin damu mangi nguibatamin mangighti, me ian aghuagh ia inigh uan dipenibar mangighan kogh, egh uaghan ia migeir akaba baraghan koghtima, ia kamaghin damu. Ia nguibar kam ategh mangisi uan dagarir mineziba apezegh, nguibar kam ategh mangi. Ia kamaghin damighti, me ganigh fogham, me arazir aghuim ia gamizir puvati.” **12** A kamaghin me mikemegha me amadazi me nguibabar ghua Godin akam akura ghaze, ia uan navibagh iragh. **13** Me kamaghin me migiava, egha uaghan gumazir aviribar duar kuraba batogha arimariar gumazir aviriba boremin men dapanibagh inga me gamima, me ua dera. **14** Iesus bizir aviribagh amizi an ziam otogha ekevezi, gumazir aviriba a gifo. Ezi danganir kamin Atrivim Herot, a baraki. Men marazi kamaghin migei, “Jon Gumazamiziba Ruer Gumazim aremegha ua dikafi. Kamaghin a mirakelbar amuamin gavgavim iti.” **15** Ezi men marazi kamaghin migei, “A Elaija.” Ezi marazi kamaghin migei, “Kar Godin akam inigha izir gumazir mam, a mati fomira ikezir Godin akam inigha izir gumazibar min ami.” **16** Me akar kabav geima, Herot da baregha a fo, a fomira Jonin firim atu. Kamaghin amizi a kamaghin migei, “Ki fomira mikemezi, me Gumazamiziba Ruer Gumazim Jonin firim atu, ezi a ua dikafi.” **17** Herot kamaghin amigha a fo, a fomira uan dozim Filipin amuim Herodias ini. Ezi Jon zurara kamaghin a migei, “Herot, ni arazir kuram gamuava uan dozim da an amuim ini.” Jon kamaghin migeima, Herodias a bagha guizbangira navim isia, egha Jonin misueghti an aremeghasa a bagha puvira Herot migei. Ezi Herot Herodias ifongezi moghin damuan aghuagha, uan gumazir mavav

kemezi me Jonin suiragha a inigha kalabus gati. Herot fo, Jon Godin damazimin zuegha derazir gumazimra. Kamaghin amizi, Herot an atiattia, a inigha deragha an gari. Herot uaghan Jon migeir akaba baragha nighnizir aviribagh amua, ana akaba baraghasa ifonge. **21** Ezi Herodias datirighin Jonin misueghti an aremeghasa tuavim bato. Herotin amebam a batezir dughiam otozi, a dughiar kam ginighnigha isar ekiam gami. Ezi Herodias Jon misoghamin dughiam datirighin oto. Herot isar kam gamuava, uan ingangaribar gari gumazir ekiaba, ko uan midorozir gumazibar gari gumazir ekiaba, ko Galilin itir gumazir ekiaba, a men diazima me a ko damasa ize. **22** Me izegha isam apima Herodiasin guivim izava me apir danganimin ghugha men guamin ighiam gizi. A ighiam gizima, Herot ko ikia apir gumaziba an ighiamin ganigha guizbangira bar a gifongegha a bagha bar akonge. Me bar akuegha, Herot kamaghin guivir igiam migei, “Ni bizir manam gifongegh nan azaragh. Eghti ki bizir kam ni danigham.” **23** A kamaghin a mikemegha, akar dikirizir gavgavim kamaghin a migei, “Ki guizbangira ni migei, ni bizitam gifongegh, na mikim. Ni ki garir bizibagh ifongeghiva, na mikim. Ki tongira da bighiva, taba ni danigham.” **24** Guivir igiar kam akar kam baregha, azenan izegha ghua kamaghin uan amebam migei, “Amebam, ki bizir tizim bagh an azaragham?” Ezi an amebam kamaghin a migei, “Jon, Gumamaziziba Ruer Gumazimin dapanim.” **25** Ezi guivir kam akar kam baregha, zuamira uamategha aven ghugha kamaghin Herot migei, “Ni datirighira Jon, Gumamaziziba Ruer Gumazimin, dapanim itaritam datigh na daningigh.” **26** Ezi Herot a baregha, an navim bar oseme. A faragha akar dikirizir gavgavim migeima a ko apir gumaziba a baraki. Kamaghin amizi, an a zangsizim pueghan kogham. **27** Egha Herot a baraghavira, akar gavgavim uan midorozir gumazim mikemegha anemadazi a ghua kalabusin aven iraghugha Jonin firim atu. **28** A Jonin firim atugha an dapanim inigha itarir mam gatigha a inigha izava guivir kam ganingizi anenigha ghua uan amebam ganingi. **29** Ezi Jonin suren gumaziba an ovevem baregha izava an kuam inigha ghua a mozim gati. **30** Ezi Iesusin aposelba ua izegha an boroghin uari akufa. Egha me aruava amizir biziba ko akar me gumazibar sure gamizibar gun Iesus geghari. **31** Dughiar kam gumamazizir aviriba me bagha mangigh izegh gamima, me damamin dughiaa puvati. Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ia uarira na ko mangiva gumamaziziba puvatizir danganimin mangiva avughsam.” **32** A kamaghin me migia, egha me uarira bot inigha gumamaziziba puvatizir danganir mamin zui. **33** Me zuima, gumamazizir aviriba men ganigha me gifo. Ezi nguibabar itir gumamaziziba bar men faraghavira ivegha ghua me zuir danganimin otifi. **34** Ezi Iesus ghua dipar dadarimin otogha garima, gumamazizir bar aviriba iti. A men gari, me mati sipsipbar min amua, ghuaviba puvatigha asaghasazibar min puram arui. Kamaghin amizi, a bar men apangkufi. Egha a bizir aviribar men sure gami. **35** A miaviara itima, aminim pirizi an suren gumaziba a bagha iza kamaghin a migei, “Kar gumamaziziba puvatizir danganim, ezi aminim piri. **36** Ni gumamaziziba amadaghti, me mangi danganir kamin itir nguibaba ko roghira itir nguibar dozibar mangiva me damisi uari bagh daghebagh ives.” **37** Ezi a me ikaragha kamaghin migei, “Ia uari daghetaba me daning.” Ezi me kamaghin a migei, “Dagiar e me bagh bretbody ivezamim, a 200 kinan tu. E da inigh, mangi, me bagh bretbody ivezegh me daningasa, ni ifonge?” **38** Ezi Iesus men azara, “Ia manmaghira bretba iti? Ia mangi ganigh.” A mikemezi, me ghua ganigha kamaghin a migei, “E bar bretin rubuzir 5pla ko osirir pumuningra iti.” **39** Ezi Iesus me mikemezi me gumamazizibav gei, me uari uari tuiragha grazim gapia. **40** Ezi me uari tuiragha okoruabar apiaghiri. Ezi okoruar maba 50plan gumamaziziba iti, ezi okoruar maba 100plan gumamaziziba iti. **41** Me apiaghav itima, Iesus bretin 5pla inigha, osirir pumuning inigha, pin overiamin gara God minabagha bretba abiaghariki. Egha uan suren gumazibav geima, me da isa, gumamazizibagh anidi. A uaghan osirimning sara abiagharighizi, me da isa, me ganidi. **42** Ezi gumamazizir kaba bar amegha, naviba bar izefe. **43** Men naviba bar

izevezima Iesusin suren gumaziba, dagher nar me ataghiziba inigha, akirar 12pla gaghuizima, da bar izifa. **44** Dagheba amezir gumazibara, men dibobonim 5,000in tu. **45** Gumamaziziba amegha givazima, Iesus kamaghin uan suren gumazibar ariragha ghaze, Ia botin binighiva faragh Betsaidan nguibamin vongin mangi. Ki uabira iki gumamaziziba amadaghti me ua uan nguibabar mangam. **46** A me amadazi me ghuezi, a God ko mikimasa mighsiamin ghuavanabo. **47** Dughiar kam aminim pirima, men bot dipamin tongin itima, Iesus uabira dadarimin iti. **48** A ikiava uan suren gumazibar garima, aminir gavgavim izava men bot givai. Me pul gamua ingangarir dafam gamuava aminim ko uari adosi. Egha aminim tiasava amima, Iesus dipam gisin arua me bagha izi. A mangi me gitagh mangasa. **49** Ezi me an gari, a dipam gisin arua izima, me kamaghin nighnisi, “Kar ti duatam.” Me nighnizir kam gamua, bar an ganigha puv atiatiava arai. Me araima, a zuamira kamaghin me migei, “Ia gavgafigh, kar kirara. Ia atiatingan marki!” **51** A kamaghin me migiava, me gatin botin aven ghuzi, aminim pura dutugha ghu. Ezi Iesus 5,000plan gumaziba bretba me ganingizi me damezi, me bizir kabar ganigha, tong bar fozir puvati. Men nighniziba otefe. Egha me bizir kabagh nighnigh guizbangira digavir kuram gami. **53** Egha Iesus uan suren gumaziba ko dipamin vongin ghugha, ghua Genesaretin nguibamin otivigha, bot ike. **54** Me botin ikegha dadarimin anadima, gumamaziziba Iesusin garavira a gifo. **55** Me a gifogha, egha gumamaziziba Iesus itir danganim baregha, ivegha danganir kam garua uan arimariar gumamaziziba inigha me akuriabagh arigha Iesus bagha izi. **56** Iesus nguibar ekiaba ko nguibar doziba ko ruarir nguibabar zui. A zuir nguibar kaba me arazir kamram ami, me arimariar gumamaziziba inigha iza nguibamin tongin da arigha, egha a gakaghora ghaze, a men asughtima, arimariaba itiba an korotiar avizibar suigham. Ezi gumamazizir an korotiamin suiziba, men arimariaba gefi.

7 Ezi Farisin gumazir maba ko Judan Arazibagh fozir gumazir maba, me Jerusalem in ikegha,

izaghira, Iesus bagha izava anakufa. **2** Me iza ikia garima, Iesusin suren gumazir maba men ovavibar arazibar gin ghua dafariba rua dagheba apir puvati. Me pura dagheba api. **3** Farisin kaba ko Judan gumamaziziba bar, me uan ovavibar arazibar suighavira ikia, dafariba ruava api. Me pura daghebar aman kogham. **4** Me uaghan maketin inigha izir dagheba, me dar aman kogham. Me faragh da ruegh egh dar amam. Me uaghan uan ovavibar arazir avirir maba sara suighavira iti. Me pura dagheba isamigh dar ameghan kogham. Me faragh uan mineba ko itariba ko apir dakoziba, rueghiva egh me dagheba isamam. **5** Kamaghin amizi, Farisiba ko Judan Arazibagh fozir gumaziba, me Iesusin azara, “Manmaghin amizi nin suren gumaziba en ovavibar arazibar gin mangi dafariba ruan aghuagha, pura dagheba api?” **6** Ezi Iesus me ikaragha kamaghin migei, “Ia uarira uarigh ifarir gumazibara. Godin akam inigha izir gumazim Aisaia, a guizbangira ia amir arazibar gun migia kamaghin osiri: “Gumamazizir kaba, me uan akatoribar nan ziam fe, egha men naviba ko nighniziba bar saghon iti. **7** Me gumazibar akabar uari sure gamua uari gifara egha ghaze, kar Godin akam. Kamaghin amizi, me nan ziam guizbangira a fer puvati.’ **8** “Ia kamaghin amua, Godin akaba, ategha, uan ovavibar arazibar suiragha gavgafi.” **9** A migia ghua kamaghin me migei, “Ia ghaze, ia arazir aghuim gamua Godin akaba ategha uan arazibar gin zui. Ian arazir kaba bar ikufi. **10** Moses fomira kamaghin mikeme, ‘Ia uan afeziaba ko amebabar akaba baragh men apengan iki, egh gumazitam akar kuratam uan afeziam ko amebam mikemeghti, ia gumazir kam misueghti, an aremegh.’ **11** Ezi ia kamaghin migei, ‘Gumazitam uan amebam ko afeziamin akurvaghassa dagiaba atigha, egha ua gin aningin akuraghan aghuagha, kamaghin aning migei, “Guan akuraghassa atizir dagiaba, gua marki. Ki da isi God daningam.”’ **12** Ia kamaghin migeima, gumazir kam bizitam uan amebam ko afeziamin akurvazir puvati. **13** Ia kamaghin amua, uan ovaviba da inizir arazibar gin ghua, da gumazir igharazibagh anidi. Ian arazir kabar, ia Godin Araziba ategha, uan ovavibar araziba faragha da arisi. Egha Godin

akam gamima a mati pura bizim. Ia amir bizir avirir maba uaghan iti.” 14 Egha Iesus ua uabin boroghin itir gumamazizibar diazima, me a bagha izima, a kamaghin me migei, “Ia bar na baragh, nan akar kaba deraghvira dagh fogh. 15 Bizitam azenan ikegh gumazimin navimin aven magiri an navir averiam damighti, a Godin damazimin mizeghan kogham. Puvati, gumazimin navimin aven ikegha azenan izezir biziba, an navir averiam damighti, a Godin damazimin mizegham.” 17 Iesus akar kaba gumamazizir aviribav kemegha, me ategha ghua dipenimin aven ghuzima, an suren gumaziba akar isin zuimin mingarim bagha an azara. 18 Ezi Iesus kamaghin me migei, “Eel! Ia ongani? Ia uaghan akar kam deravira a gifozir puvati? Ia bizir kam gifo? Daghetam guizbangira gumazimin navir averiamin magirigh ikeghan kogham. Bizir akatorimin aven zuiba ghua navimin zuima, muriam da batozima, gumazim dagh avi. Kamaghin gumazim apir bizitam azenan ikegh an akam ko muriamin magirigh, an muriam damighti a Godin damazimin mizeghan kogham.” (Iesus akar gavgavim kamaghin migia ghaze, dagheba bar Godin damazimin bar zue. Ezi e dar amam.) 20 A migia ghua kamaghin me migei, “Gumazimin navimin aven ikegha azenan izezir biziba, an arazir kuraba, a gamima, an navim Godin damazimin mize. 21 Gumazimin navimin aven ikegha azenan izezir arazibar kara, nighnizir kuraba, gumamaziziba tintinibar uari koma akui, biziba okei, gumamazizibav sozi da ariaghiri, 22 poroghamiba uari bakei, mighighavira bizibagh ifonge, gumamazizir igharazibagh asighasighasa nighnisi, ifavariba, aghumsiziba puvatizir arazir kuraba, bizim bagha navim ikufi, gumazir igharazimin ziam gasighasisi, uabira uabi fe, arazir onganiba, 23 arazir kurar kaba bar navimin aven ikegha azenan iza, gumazim gamima a Godin damazimin mize.” 24 Egha Iesus Genesaret ategha Tairin nguibar ekiamin danganimin ghu. A gumamaziziba a gifoghan an aghuagha, mogomebar ghua dipenir mamin aven ghugha egha modozir puvati. Me bar fo, a dipenimin aven iti. 25 A dipenir kamin itima, guivir duar kuram apazazimin amebam, a Iesus izezir darorim baregha, zuamira a bagha izava an dagarimningin boroghin uan tevimning apiri. 26 Amizir kam, an amebam Fonisian Distrighin a bate. A Sirian danganir ekiamin aven itir distrik. Egha a Grighin akam migei. A duar kurar an guivim gapazazim batoghasa Iesus migiava a gakaghori. 27 Ezi Iesus kamaghin a migei, “E faragh boribar dagheba me daningti, me damam. Arazir kuram, ki boribar dagheba inigh afiabav kinam.” 28 Ezi amizim kamaghin Iesus migei, “Gumazir Ekiam, Ki fo, afiar doziba uaghan boribar dakozimin apengan irezir dagher muzuemziariba api.” 29 Ezi Iesus kamaghin a migei, “Nin migirigiam dera. Kamaghin ni uamateghe uan dipenimin mangi. Duar kurar kam nin guivim ategha azenan ize.” 30 Ezi a uamategha uan dipenimin ghua garima, an guivim uan dakozim girighav iti. Ezi an an ganigha fo, duar kurar kam anetegha azenan ghu. 31 Egha Iesus dikavigha Tairin danganim ategha, ghua Saidonin danganimin otogha ghua, Dekapolisin Distrighin otogha ghua, Galilin Dipar Akaremin dadarim giraghu. 32 A ghuzima, gumazir maba gumazir kuarir onganir mam inigha Iesus bagha izi. Gumazir kam uaghan mizem osemegha deravira migeir puvati. Me izegha dafarim a darighasa Iesus gakaghori. 33 Ezi Iesus gumazir kam inigha gumazir aviriba ategha aning uaningra miriamin ghugha, egha a uan akakazir dafarimning gumazimin kuarimning gatigha aning asigha, egha iparigha, an mizemin suira. 34 Egha Iesus pin overiamin garava, gumazir kam bagha navim bigha ara kamaghin migei, “Efata!” (Akar kamin mingarim kamaghin ghu, “Kuighirigh!”) 35 Iesus kamaghin migiavira itima, an kuarimning kuiaghiri. Ezi an mizem mighivghiki, ezi a deravira bizibav gei. 36 Ezi Iesus akar gavgavimin bizir kamin gun mikiman men anogoroke. A men anogoroghezi me ua puviram bizir kamin gun migiavira iti. 37 Me akar kam migeima, gumamazizir kaba a baregha guizbangira digavir kuram gamigha kamaghin migei, “Gumazir kam an amir biziba da bar dera. A kuarir onganibagh amima, me uam orasi. Egha, mizer osimtizibagh amima, me ua deravira bizibav gei.”

8 Dughiar kamin, gumazamizir avirir igharaziba iza uari akufa. Me damamin dagheba puvati. Kamaghin amizi, Iesus uan suren gumazibar diazi me a bagha izima a kamaghin me migei, **2** “Gumazamizir kaba, me na ko aruer pumuning ko mikezimin ikia, egha dagheba puvatigha mitiriam men azi, kamaghin ki men apangkufi. **3** Men marazi saghon ikegha ize. Kamaghin amizi, ki me amadaghti, me mitiriaba sara, uan nguibabar mangiva damaziba men isirtima me iram.” **4** Ezi an suren gumaziba kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Kar gumazamiziba puvatizir danganim. Ezi e managh bretba inigh gumazamizir kabar aningam?” **5** Me kamaghin migeima Iesus kamaghin men azara, “Ia manmagh bretba iti?” Me a ikaragha kamaghin migei, “7pla.” **6** Ezi Iesus nguazimin dapiasa gumazamizibav kemezi me apia. Ezi a 7plan bretin rubuziba inigha God minabagha egha da biagharigha, gumazamizibar aningasa uan suren gumazibagh aningizi, me me ganidi. **7** Me uaghan osirir muziarir maba iti. Ezi a uaghan da bagha God minabagha da me daningasa uan suren gumazibav gei. **8** Gumazamizir aviriba me amegha bar izifa. Ezi gin, an suren gumaziba dagher nar me taghiziba inigha 7pla akirabagh aghuizi, da izefe. **9** Dughiar kamin itir gumazamizibar dibobonim 4,000in boroghin ghu. Me amegha givazi, a me amadazi, me uan nguibabar ghue. **10** Me zuima, a uan suren gumaziba ko botin binigha, Dalmanutan danganimin ghue. **11** Ezi Farisiba izegha ifavarir azangsizibar Iesus gami. Eghti God gavgavim a danighti, a mirakelin arazitam damighti, me ganigh fogh suam, God guizbangira anemada. **12** Ezi a men azangsizir ifavaribar amiragha ghuariaba suegha, kamaghin me migei, “Ia datirighin itir gumazamizir kaba tizim bagha mirakelin arazim bagha nan azangsisi? Ki guizbangira ia migei, God mirakelin arazitam ian akaghan kogham.” **13** Egha a me ategha uamategha botin biragha, dipamin vongin ghu. **14** Egha me ghuava Iesusin suren gumaziba bretba bakinighinigha ize. Me bretin vamira inizima a me ko botin iti. **15** Ezi Iesus akar gavgavimin kamaghin me migei, “Ia deragh uari bagh gan! Ia deravira Farisibar yis ko Herotin yis bagh deravira gan.” **16** Iesus me mikemezi, me kamaghin uarira uariv gei, “E ti bretin tam inigha izezir puvatizi, a kamaghin yisin bizimin e migei.” **17** Me uarira uariv geima, Iesus men migirigiabagh fogha kamaghin men azara, “Ia tizim bagha ghaze, e bret tam inigha izezir puvati? Eee, ia ki amir bizibar garava, fozir puvati. Ia tighar deraghvira dagh fofogham? Ian nighniziba bar otefe. **18** Ia damaziba ikia, garir puvati? Ia kuariba ikia, orazir puvati? Ia bizir kabagh nighnizir puvati? **19** Ia, ki bretin 5pla biagharigha ia ganingizi, ia 5,000in gumazibagh aningizima, me da apa izivagha, ataghizir naba, ia manmaghin akirabagh aghui?” Ezi me kamaghin a ikaragha ghaze, “E 12pla akirabagh aghui.” **20** Ezi a ua kamaghin me migei, “Ezi ki bretin 7pla biagharigha ia ganingizi, ia gumazir 4,000pla dagheba me ganingizi, me da apa izivazi dar naba, ia manmaghin akirabagh aghui?” Ezi me kamaghin a ikaragha ghaze, “E 7pla akirabagh aghui.” **21** Me kamaghin a migeima, a kamaghin me migei, “Eee, ia tighar bizibagh fofogham.” **22** Egha me Betsaidan ghuezima, gumazir maba gumazir damazir kurar mam inigha, Iesus bagha izi. Me izegha dafarim a darighasa Iesus gakaghori. **23** Ezi Iesus gumazir damazir kuramin agharimin suiragha, a inigha nguibam ategha azenan ghu. Aning azenan ghugha, Iesus gumazimin damazimning giparigha uan dafarimning a gisin atigha kamaghin an azara, “Ni bizitamini gari?” **24** Ezi gumazir kam kogha gara kamaghin migei, “Are, ki garima, gumazamiziba temebar min garav arui.” **25** Ezi Iesus ua uan dafarimning an damazimningin suirazi, gumazimin damazimning kuiaghirizima, a ua deragha bizibar gari. **26** Ezi Iesus anemaga kamaghin a migei, “Ni ua nguibar kamin aven mangan marki. Ni uan dipenimin mangi.” **27** Egha Iesus uan suren gumaziba ko dikavigha Sisaria Filipain nguibar ekiamin boroghin itir nguibar dozibar zui. Me ghuava a tuavimin men azara, “Gumazamiziba tina na garisi?” **28** Ezi me a ikaragha kamaghin a migei, “Marazi ghaze, ni Jon, Gumazamiziba Ruer Gumazim. Ezi marazi ghaze, ni Godin akam inigha izir gumazim

Elaija. Ezi marazi ghaze, ni fomira ikezir Godin akam inigha izir gumazir mam.” 29 Ezi Iesus kamaghin men azara, “Ezi ia? Ia tina na garisi?” Ezi Pita kamaghin a ikaragha ghaze, “Ni Krai, God Uam e Iniasa Misevezir Gumazim.” 30 Ezi Iesus akar gavgavimin kamaghin me migei, “Ia nan gun gumazitam mikiman marki suam, ki tina.” 31 Egha Iesus men sure gamua kamaghin migei, “Gumamazizibar Otarim bar mizazir ekiaba koma osimtiziba iniam. Eghti Judabar gumazir aruaba, koma ofa gamir gumazir ekiaba, koma Judan Arazibagh fozir gumaziba, me an aghuaghiva a misueghti an aremegham. Egh dughiar pumuning ko mikezim givaghti a ua dikavigham.” 32 Iesus kamaghin uan ovevem aghurigha me migeima, Pita a inigha miriamin ghua kamaghin an atara a migia ghaze, “Ni mamaghin mikiman marki.” 33 A kamaghin migeima, Iesus ragha uan suren gumazibar garava, Pitan atara kamaghin a migei, “Satan, ni na gitagh mangi! Ni nguazimin bizibagh nighnigha egha Godin bizibagh nighnizir puvati.” 34 Egha Iesus gumamaziziba ko uan suren gumazibar diazi, me a bagha izima, a kamaghin me migei, “Gumazitam nan gin izisi, a ifongezir biziba gin amadagh uan ter ighuvim gisaghpuh nan gin izi. 35 Gumamazizir manam uan ikirimirim suiraghsi nighnighti, an ikirimirim givagham. Eghti gumamazizir manam, Akar Aghuim ko na bagh uan ikirimirim ateghiva, uan ikirimirim iniam. 36 Gumazitam o amizitam nguazimin itir biziba bar da inigh a gin oveghti, bizir kaba manmaghin an akuragham? Bar puvati. 37 A ivezir manam uan duam bagh anereningam? Bar puvati. 38 Ezi datirighin itir gumamaziziba me God akirim ragha a gasaragha arazir kurabagh ami. Men tina nan ziam ko nan Akar Aghuimin gun mikiman aghumsighti, gin Gumamazizibar Otarim uan afeziamin boroghin ikeghiva Godin damazimin zuezir enselba koma Godin angazangarim sara izighiri, uaghan men aghumsigham.”

9 Iesus ua kamaghin migei, “Ki guizbangira ia migei, ia kagh tuivighav itir darasi, ian tarazi oveghan kogham. Ia ikivira iki gantima,

God Bizibagh Ativamin Dughiam gavgavim sara izighiram.” 2 Ezi dughiar 6pla givazima, Iesus Pita ko Jems ko Jon inigha mighsiar ekiar mamin ghuavanabogha, me uarira kagh iti. A kagh an mikarzim men damazimin igharaghav oto. 3 An korotiabar angazangarir gavgavir kam guizbangira ghurghuri. Ghurghurir kam nguazimin gumazitam ruezir bizir ghurghuritam an min garir puvati. 4 Me garima Elaija ko Moses otogha Iesus ko me uariv gei. 5 Me uariv giavira itima, Pita, Jems ko Jon me bar atiatigha, Pita mikimamin migirigiabagh asagha pura kamaghin Iesus migei, “Tisa, bar deragha e kagh iti! E purirpenir pumuning ko mikezimin ingaram. Ni bagh tam, Moses bagh tam, egh Elaija bagh tam.” 7 Ezi ghuariam otogha me avarazi, tiarir mam ghuariam tongin otogha kamaghin migei, “Kar nan Otarir ki bar ifongezim. Ia anariram oraghi!” 8 Ezi zuamira me gara ua gumazitamin garir puvati. Iesus uabira me ko iti. 9 Egha me uamategha mighsiamin izaghira Iesus bizir otozir me ganizimin gun gumazitam mikiman bar men anogoroke. Kamaghira iki mangi Gumamazizibar Otarim aremegh ua dikavigham. 10 Me ganizir bizir kam merara iti, ezi me aremegh ua dikavighamin migirigiar mingarim bagha uarira uariv gei. 11 Egha me an azara, “Manmaghsua Judan Arazibagh fozir gumaziba ghaze, Elaija faragh izeghti, God Ua e Iniasa Misevezir Gumazim gin izam?” 12 Ezi Iesus kamaghin men azangsizim ikara, “Guizbangira Elaija faragh izeghiva bizibar kiram. Ezi tizim bagha fomira Godin Akinafarimin osizirim kamaghin iti, ‘Gumamazizibar Otarim osimtizir aviribar aven mangiti me akirim a gasaragham?’ 13 Ezi ki ia migei, Elaija izegha gifa. Ezi gumamaziziba akinafarimin osizirir an gun mikemezimin mirara, me uan arazir me ifongezibar a gami.” 14 Egha me iza suren gumazir igharaziba bativigha garima, gumamazizir avirim me akuvazi Judan Arazibagh fozir gumaziba me ko uariv gia uari adosi. 15 Me uari adozima gumamaziziba Iesusin garavira digavir kuram gamigha dughiam a daningasa ivemara zui. 16 Ezi a kamaghin men azara, “Ia tizim bagha me ko ia uari adosi?” 17 Ezi gumazir mam gumamazizir avirimin torimin

ikia kamaghin migei, “Tisa, ki uan otarim inigha ni bagha ize, duar kuram a gapazazima, a migeir puvati. 18 Dughiar aviribar duar kurar kam a gamua anekurima, a daghira pupuviba an akam misevima an atariba uariv tivima a mikirvasi. Ki duar kuram batoghasa nin suren gumazibar azangsizima me a batoghezir puvati.” 19 Ezi Iesus kamaghin migei, “Oio! Ki bar amira, datirighin Ki fomira ia ko itima, ia dazoghin bizitam gifogham? Dughia bar manmaghin, ki ia ko iki eghe ian osimtiziba ateram? Otarim inigh na bagh izi.” 20 Ezi me otarim inigha Iesus bagha ize. Ezi duar kuram Iesusin apigha, maghira otarim gamima a nigha nguazim girigha, poghpopgha pupuviba an akam misefi. 21 Ezi Iesus otarimin afeziamin azara, “A man dughiamin duar kuram a gapasa?” Ezi afeziam kamaghin migei, “An aghirimra itima an a gapasa. 22 An a damighti an aremeghasa dughiar aviribar anekurima an aviba ko dipabar ghuaghiri. Ni bizir kabar amuva, en apangkuvigh en akurvagh.” 23 Ezi Iesus kamaghin migei, “Ni uabi! Ni nighnizir gavgavim ikiti biziba bar deragham.” 24 Ezi otarimin afeziam zuamira kamaghin diagha migei, “Ki nighnizir gavgavim ikiava, an otefe. Ezi ni nan akuragh!” 25 Eghe Iesus garima gumamaziziba ivemara men boroghin zuima a duar kuram batogha kamaghin a migei, “Ni duar kurar gumamazizibagh ami me orazi puvatizim ko migeir puvatizim, ki ni migei, azenan izi egh uam aven mangan marki!” 26 Ezi duar kam aregha pantemin a gunabagha azenan ize. Ezi otarim gumazir kuamin min gari, ezi me bar kamaghin migei, “An areme.” 27 Ezi Iesus an agharimin suiragha a ghufezi a dikavigha tu. 28 Eghe Iesus dipenimin aven ghuzima an suren gumaziba mogomemin kamaghin an azara, “Manmagh amizi, e duar kurar kam batoghava avenge?” 29 Ezi a kamaghin me ikaragha ghaze, “Duar kurar kamaghin amiba God ko migeir arazimin gavgavimin azenan izi.” 30 Eghe me danganir kam ategha Galilin Distrighin otogha zui. Me ghuava Iesus uan suren gumazibar sure gami. Bizir kamin Iesus me iti naghin gumazitam foghan an aghua. Me ghua, a kamaghin me migei, “Me

Gumamazizibar Otarim isiva gumazibar dafarim darigham. Eghti me a misueghti an ovegham. Eghti dughiar pumuning ko mikezim givaghti a ua dikavigham.” 32 Ezi me migirigiar a mikemezim gifozir puvati, eghe a bagha an azangsighan atiatingi. 33 Eghe me Kaperneamin izegha dipenimin aven ikia Iesus men azara, “Ia tuavimin tizim migia uari adosi?” 34 Me tuavimin uarira uari adoghodogha ghaze, tina men dapanimin ikiam. Kamaghin me nimira iti. 35 Ezi Iesus aperaghav ikiava suren gumazir 12plan diagha kamaghin me migei, “Tina faragh ikisi, a bar gin kegh gumamaziziba bar men ingarir gumazimin otogh.” 36 Eghe a borir dozim inigha me uan tongin anesarazi a tughav iti. Eghe a uan agharimniningin a muigha kamaghin me migei, 37 “Gumazitam o amizitam na ginighnigh egh borir dozir kamagh garitam inigh an akuragham, kamaghin a na inigha nan akurvasi. Eghe ni tina nan akurvasi, ni na gamir puvati. Ni uaghan gumazir na amadazim gami.” 38 Ezi Jon kamaghin a migei, “Tisa, e garima gumazir mam nin ziamin duar kuraba batosi. E fo, a en mav puvati, ezi e an anogoroke.” 39 Ezi Iesus kamaghin migei, “Ia an anogoroghan marki. Gumazitam nan ziamin mirakel damigh, egh dughiar igharazimin akar kurabar na damighan kogham. 40 Tina en apanim gami puvati a en anav. 41 Ki guizbangira ia migei, ia Gumazir God Uam E Iniasa Misevezimin adarasi. Kamaghin tina nan ziamin dipatam ia daningam, God ivezir aghuim a daningam.” 42 Iesus ua kamaghin migei, “Tina nighnizir gavgavim nan itir borir katam damighti an arazir kuratam damighti, a helin mangiva, ivezir bar kuram iniam. Kamaghin dera, me dagiar ekiam an firim dafaghiva ongarim mikinighti an aremegham. 43 Nin agharim ni damighti ni arazir kuratam damigham, ni anetugh. Kamaghin dera, ni agharir vamira ikiva zurara itir ikirimirir aghuarimin aven mangam. Ni agharir pumuning virara ikiva helin mangam, a nguibar avim mungemari puvatizim. (Geenna g1067) 45 Egh nin suem ni damighti ni arazir kuratam damigham, anetugh. Kamaghin dera, ni suer vamira ikiva zurara itir ikirimirir aghuarimin aven mangam. Ni

suer pumuning virara ikiti me ni isiva helin ni akunigham. (Geenna g1067) 47 Egh nin damazim ni damuti ni arazir kuratam damigham, anesigh. Kamaghin dera, ni damazir vamira ikiva me God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven mangam. Ni damazimning virara ikiti, God ni isiva helin ni akunigham. (Geenna g1067) 48 “Danganir kamin, apizir nguzir men mikarziba apiba givaghan kogham. Ezi men mikarziba isir avim uaghan mungueghan kogham.” 49 “Gumazamiziba ofa God daningasa, me amangsizim ofa gamir daghebagh arigha avimin da tuava da isa, God ganidi. Amangsizim ko avim ofa gamir daghebagh amima da Godin damazimin zue. Kamaghira, osintiziba gumazamiziba bativam. Egh me damuti, me Godin damazimin zuegham. 50 Amangsizim a dera, egh a uan isingtizim ateghti, ia manmaghin a damighi a ua singigham? Ia amangsizim inigh uari darigh, egh uari ko navir amirizimin iki.”

10 Egha Iesus nguibar kam ategha ghua, Judian Distrighin ghua Jordanin Fanemin vongin oto. An otozima, gumazamizir aviriba ua iza, anekuvazi, a zurara ami moghin men sure gami. 2 A men sure gamima, Farisin maba Iesus basamasa iza kamaghin an azai, “Ni manmaghin nighnisi? Gumazim uan ifongiamin gin ghua uan amuim puram anetaghiraghsi damuti, Judan Araziba ti an amamangatigham, o ti puvatigham?” 3 A men azangsizim ikaragha kamaghin men azara, “Moses arazir manam damuasa ia mikeme?” 4 Ezi me kamaghin migei, “Moses, gumazitam amuim ateghsi poroghamimning uaning ataghiraghamin akinafarir avizim osirigh amizim amadaghasa, e mikeme.” 5 Ezi Iesus kamaghin me ikaragha ghaze, “Tan naviba gavgafi. Kamaghin amizi, Moses ia bagha arazir kam osiri. 6 God bar faraghavira nguazir kam ko biziba bar dar ingara, gumazamizibar ingarigha me gamizi, men marazi gumazibar min otivizi, marazi amizibar min otifi. 7 Kamaghin amizi, gumazim uan ameboghfeziaba ategh mangi, a uan amuim ko aning uaningin porogham. 8 Egh aning inivafizir vamiram otogham. Aning ua gumazir pumuning puvati.

Aning inivafizir vamira ikiam. 9 Kamaghin amizi God bizir pumuning isafuraghti, gumazitam aning abighan kogham.” 10 Egha me uamategha dipenimin aven ghua, Iesusin suren gumaziba bizir kam bagha an azara. 11 A me ikaragha kamaghin migei, “Gumazitam uan amuim ategh amizir igharazimin ikiva, gumazir kam uan amuim gasighasigha poroghamiba uari bakia uari isava akuir arazim gami. 12 Eghti amizitam uan pam ategh gumazir igharazimin ikiva, amizir kam poroghamiba uari bakia uari isava akuir arazim gami.” 13 Ezi gumazamiziba borir doziba inigha Iesus bagha izi. Eghti a uan dafarimning me gisin darighasa me izima, an suren gumaziba men atara men anogorosi. 14 Me men atarima, Iesus men ganigha navim an ikuvizima, a kamaghin me migei, “Ni tina God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikisi, borir dozir kabar min iki. Kamaghin amizi, ia borir doziba ateghti, me na bagh izi. Men anogoroghan marki. 15 Ki guizbangira ia migei, gumazitam borir dozir kabar min God Bizibagh Ativamin Dughiam inighan koghiva, an aven mangan bar iburagham.” 16 A kamaghin me mikemegha, boriba vaghvagha me isa me musi. Egha dafarim vaghvagha me gisin arighava, God arazir aghuim me damuasa God migei. 17 Egha Iesus dikavigha zuima, gumazir mam ivegha izava, uan tevimning apirigha Iesusin guamin kamaghin a migei, “Tisan Aghuim, ki manmaghin damigh zurara itir ikirimirir aghuarim iniam?” (aiOnios g166) 18 Ezi Iesus an akam ikaragha ghaze, “Ni manmaghsua gumazir aghuim na garisi? Gumazir aghuitam itir puvati. God uabira gumazir aghuim. 19 Ni God Moses ganingizir arazim gifo, ‘Ni gumazim misueghti an aremeghan marki, ni poroghamiba uari bakeir arazim damuam marki, ni gumazamizir igharazibar biziba okiman marki, ni bizibagh ifaran marki, ni ua bagh biziba inisi gumazamizibagh ifaran marki, ni uan afeziam ko amebamin apengan iki aningin akaba baragh.”” 20 Ezi an a ikaragha kamaghin migei, “Tisa, ki fomiram aghirimra ikiava arazir kabagh amua iza datirighin ikia kati.” 21 Ezi Iesus gumazir kamin garava, a gifongegha kamaghin a migei, “Ni bizir vamira tighar a damuam.

Bizir ni itiba bar da amadagh dagiaba inighiva, gumamazizir biziba puvatizibar aningigh. Egh ni Godin Nguibamin bizir aghuariba iniam. Egh ni nan gin izi.” 22 Ezi gumazir kam akar kam baregha, an guam misingi. A fo, a guizbangira bizir aviriba itir gumazim. Kamaghin, an navim bar osemi a ghu. 23 Ezi Iesusin damaziba uan suren gumazibagh aruava, kamaghin me migei, “Gumamazizir bizir bar aviriba itiba, me God Bizibagh Ativamin Dughiamin mangisi bar iburagham!” 24 An suren gumaziba an akar kaba baregha, digavir kuram gamizi, Iesus ua kamaghin me migei, “Boriba, gumazim God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven mangisi, a guizbangira bar iburaghburegham. 25 Kamelin tam iniba isair dikonir torimin aven mangisi ingangarir dafam damigh aven mangam. Eghti gumamazizir biziba avirasemeziba, me God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven mangisi guizbangira bar iburagham!” 26 A me migeima, me guizbangira digavir kuram gamigha nighnizir aviribagh amua uarira uariv gei, “Kamaghin damighti, tinara zurara itir ikirimirir aghuir kam iniam?” 27 Ezi Iesus men gara kamaghin me migei, “Bizir kaba bar gumamazizibar osemegham. Bizir kaba Godin osemizir puvati. A biziba bar dagh ami.” 28 Ezi Pita kamaghin a migei, “Ni ge, e uan biziba bar da ategha, nin gin ize.” 29 Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ki guizbangira ia migei, gumazitam nan Akar Aghuim ko na bagh, uan dipenim, o uan aveghbuaba, buaramiziba, o uan afeziam, amebam, ko boriba, o uan nguaziba ategh, 30 egh gumazir kam datirighin nguazir kamin, God guizbangira bizir a faragha itiba bar dagh afiragh a daningam. A dipenir aviriba, aveghbuaba, buaramiziba, amebaba, borir aviriba, ko azenir aviriba a daningam. Eghti Godin gin zuir gumamazizibagh asighasizir araziba a uaghan dar aven ikiam. Eghti dughiar gin izamim zurara itir ikirimirir aghuarim an a daningam. (aion g165, aionios g166) 31 Datirighin dughiar kamin faragha itir gumamazizir aviriba, me gin ikitima, datirighin gin itir gumamazizir aviriba, me gin faragh mangam.” 32 Egha me Jerusalemin ghuavanaga Iesus farazima, an suren gumaziba an gin ghua nighnizir aviribagh

amima, me ko zuir gumamaziziba atiati. Ezi Iesus ua uan 12plan suren gumaziba inigha me miriamin ghuegha, a bizir a bativamibar gun me migei. 33 A kamaghin me migei, “Ia oragh. E nguibar ekiam Jerusalemin ghuavanadi. Eghti gumazitam Gumamazizibar Otirim isiva, gumazir ekiabar aningam. Eghti me a isi kot datigh, egh a misueghti an aremeghsiva akabar akiram, egh me kamaghin a mikim suam, An aremegham. Egh me a misueghti an aremeghsiva, a inigh Kantrin Igharazibar Gumamazizibar dafaribar arigham. 34 Eghti Kantrin Igharazibar Gumamaziziba, me dibovir akabar a mikim, a gipariva, a fozoroghiva, a misueghti an aremegham. An aremeghti, dughiar pumuning ko mizekim givaghti a ua dikavigham.” 35 Ezi Sebedin otarimning, Jems ko Jon, Iesus bagha iza kamaghin migei, “Tisa, ga bizir mam bagha ifonge. Ni ga bagha a damuasa ga nin azai.” 36 Ezi Iesus kamaghin aningazara, “Ki manmaghin guan akurvagham?” 37 Aning a ikaragha kamaghin migei, “Ni atrivir ekiamin otogh egh ga damighti gan tav nin agharir guvim daperaghti, tav nin agharir kiriam daperagham.” 38 Ezi Iesus kamaghin migei, “Gua azangsizir bizir kam, gua an mingarim gifozir puvatigha a bagha nan azai. Gua ti ki ateramin osimtizim, uaghan an ateramin gavgavim iti? O osimtizir dipar ki ruamim gua uaghan a guruam?” 39 Ezi aning kamaghin a ikaragha ghaze, “Are, ga gavgavim iti.” Ezi Iesus kamaghin aning migei, “Guizbangira, gua ki ateramin osimtizim, gua a iniam, egh osimtizir dipar ki ruamim gua a guruam. 40 Egha gua nan agharir guvim ko kiriam dapiasa azangsisi, kar nan bizim puvati. Danganir kaba Godin bizimra. A danganir kabar dapiamin gumamazizibagh fogha, me bagha danganir kabagh ami.” 41 Ezi Jems ko Jon bizir kamin Iesus migeima, 10plan suren gumazir igharaziba a baregha, bizir kam bagha Jems ko Jonin atari. 42 Ezi Iesus men diagha, me akuvagha kamaghin me migei, “Ia fo, Kantrin Igharazibar atriviba uan gumamaziziba pamten me gamima, me bar men apengan iti. Ezi men gumazir dapaniba uan akaba baraghasa puvira me abiraghbirasi. 43 Eghti arazir kaba

ian tongin ikian kogham. Gumazir manam ian tongin ekiamin ikisi, a ingangarir gumazimin min iki. **44** Eghti gumazir manam ian faragh mangisi, a bar ian ingangarir gumazir kinimin min iki. **45** Ezi kamaghira Gumamazizibar Otarim iza, gumamazizibar amuti me a bagh ingarasa, a izezir pu. Puvati, a me bagh ingarasa ize. A gumamazizir aviriba bagh ovegh ua me givezegh me iniasa ize.” **46** Egħa Iesus uan suren gumaziba ko Jerikon izegħa, gumamazizir avirim sara Jerikon nguibar ekiam ataghirasi. Ezi gumazir damazir kurar mam, an ziam Bartimeus (Timeusin otarim), a tuavir miriamin aperaghav ikia biziba bagħa inge. **47** Egħa an orazima Nasaretin gumazim Iesus uaghan iza zuima a dia ghaze, “Iesus Devitin Otarim, nan apangkufigh!” **48** Ezi gumamazizir aviriba diman an anogoregha nimira ikiasava a migei. Ezi a pamtem diavira iti, “Devitin Otarim, ni nan apangkufigh!” **49** Ezi Iesus tugħa kamaghin migei, “An diagh.” Ezi me gumazir damazir kuramin diagħa ghaze, “Ni uabin gavgavigh, egh dikafigh! Iesus nin dei.” **50** Ezi a uan korotiar azenan azuim suegħa anekunigha zuamira dikavigha Iesus bagħa ize. **51** Ezi Iesus an azara, “Ki tizim ni bagħa a damuasa, ni ifonge?” Ezi gumazir damazir kuram kamaghin migei, “Tisa, ki ganasa ifonge.” **52** Ezi Iesus kamaghin a migei, “Mangi. Ni nighnizir gavgavim Godin itima, a ni gamizi ni ua dera.” Ezi zuamira a ua gari. Egħa a Iesusin gin tuavimin zui.

11 Egħa Iesus uan suren gumaziba ko Jerusalemin borogħin izava Betfage ko Betanin borogħin Olivin Mighsiamin oto. Egħa Iesus uan suren gumazir pumuning amaga, **2** kamaghin aning migei, “Gua nguibar munagh itimin mangi gantima, donkin igiar mam me a ikezima, a iti. Gumazitam dughiatamin a gaperagħa aruizir puvati. Gua an benim firighiva a inigh kagh izi. **3** Egħti tav guan azang suam, ‘Gua tizim bagħa donki firi?’ egħti gua a mikim suam, ‘Ekiam ingangarim an iti. A uam anemangam.’” **4** Ezi aning ghua gari donki me dipenir tiar akamin azenan tuavimin a ike. Ezi aning a firima, **5** gumazir maba tuivighav ikia aningin azara, “Gua tizim bagħa donkin

benim firi?” **6** Ezi Iesus mikemezi mogħin aning men akam ikara. Ezi gumamaziziba aning amamangatizima aning donki inigha zui. **7** Egħa aning donki inigha Iesus bagħa izegħa uan korotiar azenan azuiba suegħa donki gisin da ghuanizi, Iesus a gisin apera. **8** Ezi gumamazizir aviriba uan korotiar azenan azuiba suegħa tuavimin da ghuari. Ezi marazi ruarimin tev seviba aghoregha da arisi. **9** Egħa faragħa zuiba ko gin zuiba me diava ara kamaghin migei: “Hosana! Ia Godin ziam fil! Gumazir, Ekiamin ziam ko gavgavimin izim, God deragh a damu!” **10** “En ovavim Devit fomira en atrivimin ikezi mogħin gumazir kam en atrivimin ikiasa izi. Egħti God deravira a damu. Hosana! Biziba bar dar pin itir Godin ziam fil!” **11** Ezi Iesus Jerusalemin aven ghugħa Godin Dipenir miriamin għu. A ghugħa bizibar gara da asavsuisi. Ezi aruem givazi, a uan suren gumaziba ko me Betanin ghue. **12** Amimzaragħan Iesus uan suren gumaziba ko ua Betani atagħiragħa, Iesus mitiriam an azi. **13** A sagħon garima temer fighin mam dafaribara iti. Ezi a roghira mangi fogħasa a dagheba iti, o puvati. Kar fighin temeba bamin dughiam puvati. Ezi kamaghin a ghua ovizitamin apizir puvati, dafarir kinibaram an iti. **14** Egħa a kamaghin temem migei, “Tav gin nin ovizitam ramegħan kogħam.” An a mikemezi, an suren gumaziba oraki. (aion g165) **15** Egħa Iesus uan suren gumaziba ko Jerusalemin otivigha, Iesus Godin Dipenim avinizir divazimin aven ghuaava gumamazizir asizir ofa gamibagh iveziba ko, asizir ofa gamiba amadiba, me batosi. Egħa dagiaba uari ikarvazir gumamazizibar dakoziaba ko kuarazir bunbaba amadibar dabirabiba fa, egħa da ighagħarisi. **16** Egħa a tav bizir amaditam inigh Godin Dipenim avinizir divazimin aven izi mangan an anogoroke. **17** Egħa a men sure gamuava kamaghin me migei, “Migirigiar kam Godin Akinafarimin osizirimini iti, o puvati? “Nan Dipenimin ingangarimin mingarim kamakin, kar Nguaziba Bar Men Gumamaziziba God ko Migeir Dipenim.” “Ezi ia a gamizi, an okimakiar gumazibar mogomer danganimin min oto!” **18** Gumamazizir avirim bar an suren migirigiaba

baregha digavir kuram gami. Ezi kamaghin ofa gamir gumazir ekiaba ko Judan Arazibagh fozir gumaziba Iesusin atiatigha, a misueghti an aremeghasa maghira tuaviba buri. **19** Ezi aruem gevima Iesus uan suren gumaziba ko me Jerusalemin nguibar ekiam ategha azenan zui. **20** Egha mizaraghara Iesus uan suren gumaziba ko ghua garima temer figh, biba sara misingi. **21** Ezi Pita nirigha Iesus migei, “Tisa ni gan, temer fighin ni asighasighasa mikemezim, a misingi!” **22** Ezi Iesus an migirigiam ikaragha kamaghin me migei, “Nighnizir gavgavim Godin iki. **23** Ki guizbangira ia migei, tina mighsiar kam mikim suam, ‘Mangi uabi fegh ongaram mikinigh,’ egh uan navir averiamin igharagh nighnighan kogh, nighnizir gavgavim a mikemezir bizimin iki suam, ‘An otivam,’ eghti bizir kam a bagh otogham. **24** Kamaghin amizi, ki ia migei, ia nighnizir gavgavim iki God ko mikimiva, egh biziba bagh Godin azangsigh, da iniam. **25** Egh ni tugh God ko mikim egh osimtizim tinan iti, ni an arazir kuram gin amadagh, eghti kamaghin nin Afeziar Ekiar uan nguibamin itim, nin arazir kuraba gin amadagham.” **27** Egha Iesus uan suren gumaziba ko uamategha Jerusalemin otogha, Iesus Godin Dipenim avinizir divazimin aven aruima, ofa gamir gumazir ekiaba ko, Judan Arazibagh fozir gumaziba ko, Judabar gumazir aruaba a bagha ize. **28** Egha me kamaghin Iesusin azara, “Ni gavgavir manamin amodoghin bizir kabagh ami? Egha tina bizir kabar amuasa gavgavim ni ganingi?” **29** Ezi Iesus me ikaragha ghaze, “Ki azangsizir mam ia damuasa, ia na mikemeghti, ki bizir kabagha amir gavgavimin gun ia mikimam. **30** Jonin rurim, kar Godin bizim, o gumazamizibar bizim? Na mikemeghl!” **31** Ezi me uarira uariv kemegha ghaze, “E suam, ‘An rurim Godin ize,’ eghti a kamaghin uam en azaragham, ‘Ia manmaghin amigha nighnizir gavgavim Jonin ikian aghua?’ **32** Eghti e suam, ‘An rurim gumazamizibar ize.’” (Gumazamiziba bar moghira fo, Jon a guizbangira Godin akam inigha izir gumazim, kamaghin me gumazamizibar atiatingi.) **33** Egha me Iesusin azangsizim ikaragha kamaghin migei, “E fozir puvati.” Ezi Iesus kamaghin

me migei, “Kamaghira, ki uan gavgavim inizir tuavimin gun ia mikemeghan kogham.”

12 Ezi Iesus akar isin zuibar Judan gumazir dapanibav gei, “Gumazir mam wainin azenim oparigha an divazim aghui. Egha wainin oviziba mirmiramin itarim gikuigha, pin iki wainin azenimin ganamin dipenimin ingari. Egha a wainin azenim isa wainin azenimin ganamin gumazir mabagh aningi. (Eghti me gin wain taba uam a ikaragham.) Egha saghon igharagha ghu. **2** Ezi wainin oviziba kuaramin dughiam otozi, wainin azenir ghuavim ingangarir gumazir mam amadazi a wainin ovizitaba iniasa wainin azenimin garir gumaziba bagha ghu. **3** Ezi me an suiragha, a misuegha anemadazi a dafarir kinibar uamategha ghu. **4** Ezi azenir ghuavim, ingangarir gumazir igharazim amadazi, me a misogha an dapanim abigha aghumsizir arazibar a gami. **5** Ezi a ua mikezim amada, ezi ingangarir gumazir kam, me uaghan a misoghezi an areme. Ezi a ingangarir gumazir avirir igharazir maba amangi, ezi maba me pura me misoke, egha maba me me misoghezi me ariaghire. **6** “Ezi an otarir kamran a bar ifongezir abuananam itima an anemangasa. A bar men gin anemaga kamaghin migia ghaze, ‘Me nan otarimin akam baregh deragh a damuam.’ Egha anemadazi a ghu. **7** Ezi wainin azenimin garir gumaziba kamaghin uariv gei, ‘Kar gin wainin azenir kam iniamin otarim. Aria, e uari inigh a misueghti an aremek. Egh wainin azenir kam, e an ghuaviba ikegham.’ **8** Egha me an suiragha a misoghezi an areme. Ezi me a isava wainin azenimin azenan anakuni. **9** “Ezi wainin azenimin ghuavim bar manmaghira damuam? A izi wainin azenimin garir gumazir kabav soghtima me arimighiram. Egh wainin azenim isiva igharaz darazir aningam. **10** Ia Godin Akinafarimin osizirir kamin ganiz, o puvati? “Kar dipenir akinir ingangarir gumaziba aghuazim, a datirighin dipenim aterir guarim gava. Kar Ekiam arazir kam gami, ezi an en ganganamin bar dera.” **12** Ezi me fo an akar isin zuim me gasara, ezi kamaghin me an suiragh a iniasa tuaviba buri. Egha me an suighasa gumazamizibar

atiatigha, anetegha ghue. **13** Egha gin Judan gumazir dapaniba Farisin maba ko Herotin gin zuir marazi amadazi, me Iesusin migirigiar otevitamin suighasa ize. **14** Me izegha kamaghin migei, “Tisa, e fo ni guizbangira bizibav geir gumazim. Ni Godin Arazibar gumamazizibar sure gamua guizbangira me migei. Ni tavin nighnizimin gin zuir puvati. Akar vamira ni gumamazizir ziaba itiba, ko gumamazizir kiniba uaghara, me migei. Ni e mikim, Judan Araziba manmaghin migei? E dagiaba isiva Atrivim Sisar daningtima, arazir kam Godin damazimin dera, o puvati?” **15** Ezi Iesus men ifavarim gifogha kamaghin men azara, “Ia tizim bagha na gifari? Dagiatam na bagh a inigh iziti ki an ganika.” **16** Ezi me dagiam a bagha a inigha izezi a men azara, “Tinan nedazim ko ziamra kara?” Ezi me kamaghin Iesus ikara, “Sisarin nedazim.” **17** Ezi Iesus kamaghin me migei, “Kamaghira, ia Sisarin biziba isi Sisar daning, egh Godin biziba isi, God daning.” Ezi me an ikarvazimin digavir kuram gami. **18** Ezi Sadyusiba, kamaghin nighnisi, gumazim aremegh ua dikavighan kogham. Egha me azangsizir mam sara Iesus bagha ize. **19** Me izegha kamaghin an azara, “Tisa, Moses fomira kamaghin e bagha osiri, gumazim ovegh uan amuim ategh egh boriba puvatighti, an aveghbuam an amuir odiarimin ikiva a bagh boriba iniam. **20** Ezi dughiar mamin 7plan aveghbuaba iti. Avebam amuimin ikia boriba puvatigha aremezi, ua avebamra irim an ikia boriba puvatighava uaghan areme. Ezi mizezim kamaghiram ami. **22** Ezi 7plan aveghbuar kaba bar me an ikia, boritaba inizir puvatigha ariaghire. Ezi abuan, amizim uaghan areme. **23** Aveghbuar 7pla an ike. Egh kamaghin gumamaziziba ua dikavamin dughiamin, amizir kam tinan amuimra?” **24** Ezi Iesus kamaghin me ikaragha ghaze, “Ia Godin Akinafarimin itir akam gifozir puvatigha, uaghan Godin gavgavim gifozir puvati. Kamaghin, ia paza migei. **25** Ariaghireziba dikavamin dughiam paba amuibar ikian kogham, uaghan me amuiba isi pabar arighan kogham. Me enselbar min Godin Nguibamin ikiam. **26** “Ezi ariaghireziba ua dikavizir bizim bagha, ia Mosesin Akinafarimin aven temer isizimin eghaghanim ia an ganiz, o puvati? Eghaghanir kamin, God kamaghin Moses mikeme, ‘Ki Abraham, ko Aisak ko Jokopin God.’ **27** God gumamazizibar ariaghirezibar God puvati, a gumamazizir angamira itibar God. Ia bar paza nighnigha migei.” **28** Ezi Judan Arazibagh fozir gumazir mam izima Sadyusiba Iesus ko uari adoizima, a me barasi. An orazima Iesus ikarvazir aghuim me ganingizima, a Iesusin azara, “Godin Akar Gavgavir manamra maba bar dagh afira egha faraghavira iti?” **29** Ezi Iesus a ikaragha ghaze, “Akar Gavgavir bar ekiamra kara: ‘Israelia, ia deraviram oragh. Ekiam, a bar uabira ian God. Eghti ia bar uan navir averiaba ko uan duaba ko uan nighniziba ko uan gavgaviba sara bar a gifongegh.’ **31** Ezi Akar Gavgavir anarira irimra kara, ‘Ni uabira uabi gifongezi moghin, ni gumamazizir igharazibagh ifongegh.’ Ua arazitam, arazir kamningin min ekevegha aning gafirazir puvati.” **32** Ezi gumazir kam kamaghin Iesus ikara, “Ni guizbangira migia ghaze, God uabira, tav ua itir puvati. **33** E uan navir averiam ko, uan nighnizim ko uan gavgavimin Ekiam gifongegh, egh uabi gifongezi moghin, gumamazizir igharazibagh ifongegh. E arazir kamningin gin mangiti, arazir kamning ofan me bar avimin tueba ko ofa damuamin biziba bar dagh afiragham.” **34** Iesus orazima a deravira mikemezi, Iesus a migei, “Ni God biziba bar dagh ativagh dar ganamin dughiamin saghon itir puvati.” Egha datirighin tav ua azangsizitam Iesusin azangan atiatingi. **35** Egha Iesus Godin Dipenir miriamin gumamazizibar sure gamua, men azara, “Manmagh amizi Judan Arazibagh fozir gumaziba kamaghin migia ghaze, Krais, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, a Devitin Ovavim? **36** Devit uabi, Godin Duam nighnizir kam a ganingizi, a kamaghin mikeme: “Ekiam, nan Ekiam migia ghaze, “Ni nan agharir guvimin daperagh iki mangiti, ki nin apaniba dikabiragh me isi nin dafarim datighti, me nin dagarimningin apengan ikiam.”” **37** “Egha Devit uabi ‘Ekiam’ gumazir kam gati. Ezi manmaghin amizi a ua Devitin Ovavim?” Ezi gumamazizir aviriba an migirigiaba baregha bar akonge. **38** Ezi Iesus gumamazizibar sure gamua kamaghin migei, “Ia Judan Arazibagh fozir gumaziba bagh

ganigh. Me korotiar ruaribar aghuigh daruti gumamaziziba maketin danganibar ziar ekiaba me daningasa, me bar ifonge. **39** Egh God ko migeir dipenibar aven dabirabir aghuariba iniva, egh isar ekiabar dughiaabar, me danganir ziaba itiba iniassa bar ifonge. **40** Me amuir odiaibagh ifarava men dipeniba okia, ghaze e dera. Egha gumamaziziba men ziaba fasa, me God ko migia migirigiar ruaribagh ami. Kamaghin amir gumaziba, men ivezir kuram gumamazizir arazir kurabagh amibar ivezim bar a gafiragham.” **41** Egha Iesus ghua dagiaba arizir danganimin boroghin aperaghav ikia gumamazizir aviribar garima me uan dagiaba isa Godin Dipenimin dagiaba arizir danganimin a da arisi. Gumamazizir dagiar aviriba itiba dagiar aviriba arisi. **42** Ezi biziba puvatizir amuir odiairir mam iza dagiar muziarir pumuning ati, ezi aning dagiar rubuzir muziarir vamiran min ghu. **43** Ezi Iesus uan suren gumazibar diagha kamaghin me migei, “Ki guizbangira ia migei, biziba puvatizir amuir odiairir kam dagiar muziarir pumuning dagiaba arizir danganim gati, ezi an dagiar pumuning gumazir igharaziba arighizir dagiabagh afira. **44** Me uan dagiar aviribar amodoghin dagiar muziariba aningi. Ezi a uan dabirabir onganarazimin mirara dagiar muziarir abuananam ati.”

13 Egha Iesus Godin Dipenim ategha azenan zuima, an suren gumazir mam a migei, “Tisa! Ni gan, kar dagiar bar ekiaba, me dar Godin Dipenimin ingarizima, an ganganim bar dera! Godin Dipenim koma dipenir dozir an miriamin itiba, da bar dipenir diribal!” **2** Ezi Iesus kamaghin a ikaragha ghaze, “Ni dipenir dafar kabanangin gari? Da bar ikuvigham. Egh dagiar kaba, gumaziba bar da pueghti da bar moghira dagh iregham. Eghti tam tam gisin ikeghan kogham.” **3** Egha Iesus Olivin Mighsiam gisin, Godin Dipenim guam a misueghe aperaghav itima, Pita, Jems, Jon ko Andru me uarira ikiava an azara, **4** “E mikemegh, dipeniba ikuvighamin bizim, a manadizoghin otivam? Eghti arazir manam faragh otoghtima, e fogh suam bizir kaba otivamin dughiam roghira ize?” **5** Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ia

uari bagh deraghvira gan, gumazitam izi ia gifaran marki. **6** Gumazir aviriba nan ziamin izi, suam, ‘Ki Kraiss, God ua e iniassa misevezir gumazim,’ egh gumamazizir aviribagh ifaram. **7** “Eghti ia roghira itir midorozir ekiabar niginiba baragh, egh saghon itir midorozir ekiabar akaba baragham. Egh ia digavir kuram damuan marki. Arazir kaba otivam, eghti nguazir kam givamin dughiam tighar izam. **8** Kantrin mamin itir darazi dikavigh kantrin igharazimin itir darazi ko misogham. Eghti atrivir mamin adarazi dikavigh atrivir igharazimin adarazi ko misogham. Danganimin mabar dagheba bar puvaratightima, gumamaziziba mitiriamra ikiam. Eghti mikimkiziba uaghan otivam. Osimtizir kaba faragh otivigham, eghti nguazir kam givamin dughiam tighari. Osimtizir kaba mati, amizim otasa faraghavira mizazim barazi mokin. **9** “Ia deravira uarira uari bagh gan. Gumazitaba ia isi nguibabar garir gumazibar aningam. Egh me God ko migeir dipenibar ia misogham. Egh ia na bangin atriviba ko gavmanin gumazir ekiabar damazibar tuiv, egh ki amizir biziba ia dar gun me mikimam. **10** Eghti Godin Akar Aghuim, gumamaziziba faragh mangi ikiziba bar dar gumamaziziba dav kinigh. **11** Eghti gumamazizitaba dughiar tamin ian suigh ia inigh kotin mangiti, ia mikimsi nighnigh osiman marki. God migirigiar manam kotin aven ia danighti, ia mikim. Kar ia uari migeir puvati, Godin Duam migei. **12** “Aveghbuaba uarira uari isi apanibar aningti me me misoghti me arimighiram. Eghti afeziaba uan boriba uaghan kamaghira me damuam. Boriba uan ameboghfeziabar akaba batoghiva ovengamin arazibar me damuti, me arimighiram. **13** Eghti gumamaziziba bar nan ziam bangin ian aghuagham. Eghti gumamazizir gavgavigh iki mangi dughiar abuananamin otoghamiba, God men akurvagham.” **14** Egha Iesus ua kamaghin migei, “Ia gantima, bizir bar kurar God ifongezir puvatizim, Godin Dipenimin aven ikiam. Kar a ikian koghamin danganim. A ikiti, God uan Dipenim ategham. (Ni tina osizirir kamin ganigh, deravira nighnighiva a gifogh.) God bar aghuazir bizir kam, dughiar kamin otoghti, Judian Distrighin itir

gumamaziziba ari mighsiabar ghuavanangam. 15 Tav dipenimin pin itir avughsazir danganimin ikeghiva dipenimin aven mangi uan bizitam inian marki. 16 Tav azenir ekiamin ikeghiva uamategh dipenimin mangi uan azenan azuir korotiam inian marki. 17 Naviba adair amiziba ko boriba oteba apir amebaba, mevzika; dughiar izamin kaba bar men ikuvigham! 18 Dughiar izamin kaba, da osimtizir ekiabar dughiaaba. God nguazim ko overiamin ingarizir dughiamin iza datirikin, egh ua kamaghin dughiatam otoghan kogham. Ezi kamaghin, ia amozimin dughiamin aran aghuaghiva, uari bagh God ko mikim. 20 Ekiam uan gumamazizir misevezibagh nighnigha, dughiar kurar kamin dughiar maba aghorezi da mong otefe. A ti da aghorezir puvatizi gumamaziziba bar ariaghireghai. 21 “Dughiar izamimin, tav ia mikim suam, ‘Ia gan, Kraistra kara! A God Ua E Iniasa Misevezir Gumazimra,’ o, ‘Ia gan, Kraistra muna!’ ia an akam baraghan marki. 22 Gumazitaba izi ia gifar suam, ‘Kira, God Gumamaziziba Ua Me Iniasa Misevezir Gumazim,’ o ‘ki Godin akam inigha izir gumazir mam,’ egh me mirakelin bar ekiaba ko digavir kuram gamir arazibar amuti da otivam. Me kamaghin ifonge, me gumamaziziba bar me gifaraghti, me onganigham. Egh me gavgavim iki, uaghan God ua bagha misevezir gumamaziziba, uaghan me gifarasa. Kamaghin me mirakelin kabar amuam. Egh dughiataba me me gifarisi damuva avegham. 23 Ki gin otivamin biziba bar dar gun ia mikeme. Kamaghin ia deravira uari bagh gan.” 24 Egha Iesus ua kamaghin migei, “Osimtizir ekiar kabar dughiam givaghti, gin izamin dughiamin bizir kaba otivam. “Aruem mitategham, eghti iakinim isiraghan kogham; 25 eghti mikoveziba overiamin asighiram, eghti overiamin itir bizir gavgaviba bar uarira uari sivaghsivagh, uan danganiba ataghiragham.” 26 “Dughiar kamin gumamaziziba ganti Gumamazizibar Otariam gavgavir ekiam ko angazangarir ekiam sara ghuariam tongin izam. 27 Egh a uan enselba amadaghti me mangi nguazim ko overiamin danganiba bar ko nguazimin otevíba bar dar mangiva God misevezir gumamaziziba men aku a bagh izam.” 28 Egha Iesus ua kamaghin

migei, “Temer fighin aguaba ua diz murti, ia fogh suam, amozimin dughiam roghira ize. Ia emer fighin gan nighnizim iniam. 29 Kamaghira ia bizir kabar ganti da otivti, ia fogh suam, Gumamazizibar Otariam a ua izamin dughiam roghira ize. A tiar akamin tughav iti. 30 Ki guizbangira ia migei, dughiar kamin itir gumamazizir kaba ikivira ikiti bizir kaba bar otivam. 31 Overiam ko nguazim givagham, eghti nan migirigiaba givaghan kogham.” 32 Egha Iesus ua kamaghin migei, “Bizir ki ia migeir kaba otivamin dughiam, tav a gifozir puvati. Enselin Godin Nguibamin itiba ko Godin Otariam uaghan fozir puvati. Afeziam bar uabira fo. 33 “Ia deravira uari bagh ganiva mizuam iki, dughiar izamim, ia a gifozir puvati. 34 Dughiar kam mati gumazim igharagha zui. A uan dipenim ategha ghua uan dipenim isa uan ingangarir gumazibar dafarim garigha dipenimin ingangariba me rome. A tiar akamin itir gumazim migia ghaze, ni deravira gan. 35 “Dipenimin ghuavim izamin dughiam ia a gifozir puvati, a bogarangra izam, o dimagarir arizimin izam, o tuariba akiti a izam, o aminim tiraghti a izam, o? Kamaghin ia deravira gan. 36 Puvatightima, a zuamiram otogh ian ganti, ia dakuvira ikiam. 37 Ki ia migeir bizir kaba, ki gumamaziziba bar me migei, ‘Ia deravira gan!’”

14 Dughiar kam, God Israelia Gitazir Dughiam, ko Yis Puvatizir Bretin Isam Damuamin Dughiam, dughiar pumuningra ikiavira itima, ofa gamir gumazir ekiaba, ko Judan Arazibagh fozir gumaziba, arazir mogometamin Iesusin suiragh a misueghti an aremeghasa tuaviba buri. 2 Egha me kamaghin uariv gei, “E isamin dughiamin an suighan kogham. E damuti isamin itir gumamaziziba midorozir ekiatam damigham.” 3 Egha Iesus Betanin nguibamin ikiava, Saimonin dipenimin aven dagher dakoizimin apava aperaghav iti. (Saimon faragha lepan arimariam an mikarzim gami.) Iesus apava aperaghav itima, amizir mam mughuriar aghuim zuir borer mam inigha izi. Borer kam alabastan ingarizir misevimin aven iti. Boremin ziam nat, an ivezim bar pin ko. Amizir kam borer kam inigha Iesus bagha izegha

borev sevim abigha borem Iesusin dapanim ginge. 4 Ezi uaghan itir darasi, men naviba isia kamaghin uariv giavira iti, “Kav tizim bagha borer mughuriar aghuim zuim pazava a gami? 5 A ti anemadagha dagiar aviriba inighai. An ivezim azenir vamiran ivezim gafira. Eghti an dagiaba onganarazibagh amibar akuragham.” 6 Egha me puv an atari, egha an anogorosi. 6 Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ia tizim bagha osimtizim a garisi? An arazir aghuim na gami. Ia anetakigh! 7 Onganarazibagh amiba zurara ia ko ikiam. Ia dughiar manam men akurvaghsi, men akurvagh. Ki zurara ia ko ikian kogham. 8 Ki aremeghti a damuamin bizim, a datirighin na gami. A faragh mughuriar aghuim zuir borem nan mikarzim daghuighti me gin na mozim darigham. 9 Ki guizbangira ia migei, me nguazir kamin danganir manabar Godin Akar Aghuim akuniva egh amizir kam amizir arazim uaghan a mikimiva a ginighnighvira ikiam.” 10 Ezi Judas Iskariot 12plan aposelin mam, a Iesus isi ofa gamir gumazir ekiabar dafarim darighasa me bagha ghu. 11 Ezi Farisiba an akar kam baregha bar akonge, egha dagiaba a daningasa akam akiri. Ezi Judas, Iesusin suiragh men dafaribar arighasa tuaviba buri. 12 Yis Puvatizir Bretin Isam Damuamin Dughiar faragha zuir aruemin, Judan gumazamiziba arazir kam iti. Me faragh God Israelia Gitazir Dughiam ginighnigh sipsipin igiam inigh God danighiva an ofa damuam. Ezi Iesusin suren gumaziba an azara, “Ni danganir manamin God Israelia Gitazir Dughiamin isam amisi ifueghti, e an mangi biziba akiram?” 13 Ezi a uan suren gumazir pumuning amaga kamaghin aning migei, “Gua nguibar ekiamin mangiti gumazitam dipar minem ater izi gua batoghti, gua an gin mangi. 14 Dipenir an aven zuim gua an mangiva an ghuavim mikim suam, Tisa kamaghin migei, “Nan danganir ki uan suren gumaziba ko God Israelia Gitazir Dughiamin isam amamim a mana?” 15 Eghti a pin dipenimin aven itir danganir ekiam ian akagham. Danganir kam biziba bar ikia e baghavira mizuai. Eghti ia danganir kam e uari bagh biziba bar adar kirigh.” 16 Ezi an suren gumazimning me ategha nguibar ekiamin aven ghua garima biziba an migirigiamin mirara ghuzi, aning maghira God Israelia Gitazir Dughiam bagha dagheba ko bizibar kiri. 17 Ezi guaratighin Iesus uan 12plan suren gumaziba ko otifi. 18 Egha dagher dakozimin apiaghav ikia apava, Iesus kamaghin me migei, “Ki guizbangira ia migei, ian tav na isi gumazir nan apanim gamibar agharim darigham, a uaghan na ko ikiava api.” 19 Me an akam baregha, naviba bar oseme. Egha me bar vaghvagha an azangsigha kamaghin migei, “Ki ti markiam?” 20 Ezi a me ikaragha kamaghin me migei, “Gumazir na ko bret isa itarir vamiram aghua, uam a isim, a gumazir na isiva apanibar agharim darighamim, a ian 12plan mavira. 21 Godin Akinafarim mikemezi moghin, gumazamizibar Otarim aremegham. Eghti gumazir Gumazamizibar Otarim isava apanibar agharim gatizim, gumaka! A bar ikuvigham! Amebam a batezir puvatizi, deraghail!” 22 Egha Iesus uan suren gumaziba ko apa ikiava, a bretin mam inigha God minabagha anebigha, a isa uan suren gumazibagh aniga kamaghin me migei, “Kar nan inivafizim. Ia a inigh aneremi.” 23 Egha a wain apir kap inigha God minabagha me ganingizi, me vaghvagha uarir guri. 24 Me wain apima a kamaghin me migei, “Kar nan ghuzim, an Akar Dikirizir Gavgavim, gavgavim a ganidi. A gumazamizir aviriba bagha ire. 25 Ki guizbangira ia migei, Ki uam wainin ovizimin dipatam rameghan kogham, kamaghira iki mangi Dughiar God Bizibagh Ativamimin otogham. Eghti dughiar kamin, ki wainin dipar igiam amam.” 26 Egha me Godin ziam fer ighiar mam gamigha dikavigha Olivin Mighsiamin ghue. 27 Egha Iesus kamaghin uan suren gumazibav gei, “Godin Akinafarimin osizirim kamaghin iti: “Ki sipsipbar garir gumazim misueghti sipsipba tintinimin aregham.” “Kamaghin amizi, ian nighnizir gavgavir nan itim givaghtima, ia bar na ategh aregham. 28 Ki ia migei, ki aremegh ua dikavigh ian faragh Galilin Distirighin mangam.” 29 Ezi Pita kamaghin migei, “Me ti bar, ni ataghiragh aram, eghti kirara ni ateghan kogham.” 30 Ezi Iesus kamaghin a migei, “Ki guizbangira ni migei, datirighin dimagarir kamin ni uabi dughiar pumuning ko mizekimin

suam, ‘Ki a gifozir puvati,’ eghti tuarim gin akazir pumuning damuam.” 31 Ezi Pita akar gavgavimra amua ghaze, “Ki ni ko ovengsiva ovengam, ki bar kamaghin mikemeghan kogham. Bar puvatigham!” Ezi suren gumaziba bar kamaghiram a migei. 32 Egha Iesus uan suren gumaziba ko Getsemanin ghuegha, a kamaghin me migei, “Ia kagh dapiaghiv ikiti ki God ko mikimam.” 33 Egha a Pita, Jems ko Jon inigha ghu. Egha a bar osemegha, bar paza uabi barasi. 34 Egha kamaghin me migei, “Nan navir averiam, osimtizim a itaragha ghuaghiri. Ezi ki aremeghasava ami. Ia kagh ikiva, deravira gan.” 35 Egha a mong isivagha ghugha, uan guam moghin nguazim girigha kamaghin God ko migia ghaze, tuavir igharazitam ikiti God dughiar kurar kam na dam a inigh. 36 A kamaghin God ko migei, “O Ame, nan afeziam, bizitam bar nin osemezir puvati. Kamaghin osimtizir kam, ni na dam a inigh. Ni nan ifongiamin gin mangan marki. Puvati, ni uan ifongiamra gin mangi.” 37 Egha a dikavigha uamategha uan suren gumazir pumuning ko mikezim bagha ghua gari me akui. Ezi a kamaghin Pitan azai, “Saimon, ni akui? Ni tong dughiar otevimin angamira ikeghan kogham? 38 Ia na bagh deravira gan, egh God ko mikimti, osimtizitam ia damuti ia ireghan kogham. Ki fo, ian navir averiaba ifonge, ezi inivafiziba gavgaviba dar puvati. Kamaghin pariam ian azi.” 39 Egha a uamategha ghua faragha God ko mikemezi moghin uam a ko migei. 40 Egha a uamategha suren gumaziba bagha iza gari, me akuavira iti. Pariam puv men azi. Ezi a me gaghurazi, me a mikimamin akabagh asa. 41 Ezi a dughiar mikezimmin ghua God ko mikemegha uamategha iza me migei, “Ia avughsava akuavira iti? Arazir kam atakigh! Dughiam oto. Ia gan, Gumazamizibar Otarim me a isiva gumazir arazir kurabagh amibar dafarim darighasa. 42 Ia dikavigh, e mangam. Ia gan. Gumazir na isiva apanibar aningamra muna izil!” 43 Egha Iesus Pita, Jems ko Jon migiavira itima, Judas oto, a 12plan suren gumazibar mav. Maburan avirim a ko midorozir sababa ko asianiba inigha Iesus bagha izi. Ofa gamir gumazir ekiaba ko Judan Arazibagh fozir gumaziba ko Judabar gumazir aruaba, dapanim dikavigha men tongin tugha egha me me amangizi, me izi. 44 Gumazir Iesus isi men dafaribar arighasava amim faragha ghaze, “Ki arazir kam ian akagham. Gumazir ki toramim, kar Iesusra. Ia an suiragh, deraghvira an ganiva, egh a inigh mangi.” 45 Ezi Judas Iesus bagha ghuavira ikia kamaghin migei, “Tisal!” Egha an tore. 46 Ezi gumaziba izava Iesusin agharibagh iregha, pamtem an suiki. 47 Ezi Iesusin boroghin itir gumazir mam uan midorozir sabam asigha, ofa gamir gumazibar dapanimin ingangarir gumazimin kuarim atuzi, an kuarim dutuaghiri. 48 Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ki okimakiar gumazim puvati. Ia tizim bagha nan suighasa midorozir sababa koma asianiba suigha izi? 49 Ki zurara ia ko ikia, Godin Dipenim avinizir divazimin aven gumazamizibar sure gami. Ezi ia nan suighan aghua. Ezi Godin Akinafarimin osizirim mikemezi moghira ia kamaghin na gami.” 50 Ezima Iesusin suren gumaziba bar aneteghava are. 51 Ezi gumazir igiar mam bizitam aruzir puvatigha, inir ghurghurir azenan itimra ikegha Iesusin gin zui. Ezi Iesusin apaniba an suirazima, 52 a uan azenan itir inir ghurghurim ategha bibiamrara arav ghu. 53 Ezi Iesusin apaniba a inigha ofa gamir gumazibar dapanim bagha ghu. Ezi ofa gamir gumazir ekiaba ko Judabar gumazir aruaba, ko Judan Arazibagh fozir gumaziba, me bar iza uari akufa. 54 Ezi Pita mong tizim a gatigha Iesusin gin ghua bar ghua ofa gamir gumazibar dapanimin dipenimin divazimin aven ghu. Egha kagh ganganir gumaziba ko apiaghav ikia avimin fii. 55 Ezi ofa gamir gumazir ekiaba ko, Judan kotin aven itir gumaziba bar, me Iesusin misueghti an aremeghasa akar men akurvaziba buria, tam batozir puvati. 56 Gumazir aviriba ifavarir migirigiabar Iesus gami, ezi men migirigiaba voroghira zuir puvati. 57 Ezi marazi dikavigha ifavarir akar kamin a migei, 58 “E orazi, a ghaze, ‘Ki Godin Dipenir gumaziba ingarizim apirigh, egh dughiar pumuning ko mikezimmin, igharazitamin ingarigham. Godin Dipenir ki ingaramim, gumaziba uan dafaribar ingarizir puvatizimin ingarigham.” 59 Ezi migirigiabar kaba uaghan guizbangira voroghira zuir puvati. 60 Ezima ofa gamir gumazibar dapanim dikavigha men tongin tugha egha

Iesusin azara, “Ni akatam ikarvaghan aghua? Me ni gasir akar kam, a guizbangira, o?” 61 Ezi Iesus nimira ikia men migirigiatam ikarazir puvati. Ezi ofa gamir gumazibar dapanim uam an azara, “Ni Krais, God Uam E Iniase Misevezir Gumazim? Ni gumazamiziba ziam fer Godin Otarim?” 62 Ezi Iesus kamaghin a migei, “Ki an Otarimra. Ia ganti, Gumazamizibar Otarim gavgavim itir Godin agharir guvim daperagh overiamin ghuariaba sara izam.” 63 Ezi ofa gamir gumazibar dapanim uan korotiaba abigha azara, “E tizim bagh ua akar akurvaziba buriam? Markiam! 64 Ia uari a barasi, a migirigiar kurabar Godin ziam gasighasisi. Ezi ia manmaghin nighnisi?” Ezi me bar akam a gasa ghaze, an aremegham. 65 Egha marazi a gipari. Egha me an damaziba avaragha, uan agharibar a misogha kamaghin migei, “Ni mikim. Tinara ni misosi?” Ezi ganganir gumaziba a inigha a misoghavira iti. 66 Dughiar kamra Pita dipenimin divazimin aven vanginan itima, ofa gamir gumazibar dapanimin ingangarir guvir mam izi. 67 Egha Pitan garima an avimin fiima, a dikiraviram an gara, kamaghin migei, “Ni uaghan Nasaretin gumazir kam, Iesus ko ike.” 68 Ezi Pita uabin ghuaragha ghaze, “Ki ni migeir bizir mam gifozir puvati.” Egha divazimin tiar akar ekiamin otivasa azenan ghu. Ezi tuarim ati. 69 Ezi ingangarir guvir kam kagh an apigha tuivighav itir gumazamiziba ua me migei, “Muna men mav.” 70 Ezi a ua uabin tira. Ezi mong gin, an boroghin tuivighav itir darazi Pita migei, “Ni Galilin gumazim, kamaghin guizbangira ni men mavira.” 71 Ezi a pamtem migia ghaze, Ki guizbangira migei, ki ifaraghtima God na gasighasigham. Egha kamaghin me migei, “Ki gumazir ia migeir kam gifozir puvati.” 72 A kamaghin migiavira itima tuarim uam ake. Ezi Pita Iesus a mikemezir migirigiam giniri, “Ni faragh dughiar pumuning ko mikezimin suam, ki Iesus gifozir puvati, eghti tuarim gin dughiar pumuningin akegham.” Egha Pita nighnighava avegha bar puvirama azi.

15 Egha bar mizaraghara, ofa gamir gumazir ekiaba, ko Judabar gumazir aruaba, ko Judan Arazibagh fozir gumaziba, ko Judan kotin aven itir gumazir igharaziba sara, me nighnizir mam bato. Egha me Iesusin dafariba ikegha an akua ghua Pailat ganingi. 2 Ezi Pailat an azai, “Ni Judabar atrivim, o?” Ezi Iesus ghaze, “Are, ni mikemezi moghira.” 3 Ezi ofa gamir gumazir ekiaba bizir aviribar a migiava, a gasi. 4 Ezi Pailat uam an azara, “Ni migirigiar kaba ikarvaghham, o puvati? Ni orasi, me bizir aviriba ni migia ni gasi.” 5 Ezi Iesus bar migeir puvatizima, Pailat digavir kuram gami. 6 Ezi Pailat amir arazim kamakin, azeniba bar isar ekar kamin dughiam, me Pailat mikimti a kalabusin itir gumazir me ifongezim, ateghti, a mangam. 7 Gumazir mam, an ziam Barabas, a gumazir gavman ko misoziba me ko kalabusin iti. Me bizir kam bagha kalabusin iti. Me gavman ko uariv sogha gumazir mabav soghezi me ariaghire. 8 Ezi gumazamiziba Pailat iti naghin ghuavanabogha kalabusin itir gumazir me ifongezim ateghasa Pailatin azangsisi. Kar arazir Pailat zurara amim. 9 Ezi Pailat men azara, “Ki Judabar Atrivim ategh ia bagh anemangasa, ia ifonge?” 10 Pailat fo, ofa gamir gumazir ekiaba Iesus amir biziba bagha naviba ikuvava, a isa Pailatin dafarim gati. 11 Ezi ofa gamir gumazir ekiaba migirigiar navibagh iniviba gumazamizibagh anidi. Eghti me Pailat mikemeghti a Iesusin anogoregh, Barabas ateghti a me bagh izam. 12 Ezi Pailat azara, “Gumazir ia Judabar atrivim arizim, ki manmaghin a damuam?” 13 Ezi gumazamiziba pamtem dia kamaghin migei, “A isi ter ighuvimin a gafugh!” 14 Ezi Pailat men azara, “Manmagh su? An arazir kurar manam gami?” Ezi me bar pamtem dia migei, “A isi ter ighuvimin a gafugh!” 15 A me damuti men naviba deraghasa, Pailat Barabas ataki. Egha midorozir gumazibav geima, me benibar Iesus ifozoroke. Egha gin a isa midorozir gumazibar agharim gati, eghti me a isi ter ighuvimin a gafugham. 16 Egha midorozir gumaziba Iesus inigha gavmanin dipenir ekiamin miriamin aven ghuaghira midorozir gumaziba bar men diazi me iza uari akufa. 17 Egha me korotiar aghevuruarim a garugha dikoniba itir beniba inigha atrivimin dapanir asuamin min an ingarigha, an dapanim garu. 18 Egha me maghira an diava a migei, “Judabar Atrivim, nirara atrivir ekiam!”

19 Egha me aghorim an dapanim misogha, kamaghin dei, “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” egha uaghan a giparavira iti. Egha me ifara uan teviba apirigha ira mati me guizbangira an ziam fe moghin ami. 20 Me arazir kabar a gamua a dipovegha givagha, a da korotiar me a gaghuiziba suegha, ananaba a gaghui. Egha me a isa ter ighuvimin a gafughasa an akua zui. 21 Ezi Sairinin gumazir mam Saimon, a Aleksander ko Rufusin afeziam, a nguibar igharazimin ikegha Jerusalemin aven zui. Ezi midorozir gumaziba Iesus guamin ter ighuvim aterasa an suirazi, an aneteri. 22 Egha me ghua danganir mamin ziam Golgota, me an otifi. (Danganir kamin ziamin mingarim kamakin, Dapanir Agharir Danganim.) 23 Egha me wain ko mizaziba a gevir dipam veregha Iesus ganidima an an aghua. 24 Ezi aruem anabozi, me a isa ter ighuvimin aneguragha a gafu. Ezi midorozir gumaziba an korotiaba tuiragh uari daningasa satu gikararai. Tina faragh otogh, korotiar manam iniam. 26 Egha me an gun migeir akar kam osiri, “A Judabar atrivim.” Me ghaze, a bizir kam bagha kotin tughava areme. 27 Me gumazir okia midorozibagh amizir pumuning, Iesusin boroghin uaghan aning agura. Me mav isa Iesusin agharir guvimin itir ter ighuvimin a gafu, egha mav isa agharir kiriamin itir ter ighuvimin a gafu. 29 Ezi iza zui darazi dibovibar a migiava uan dapaniba roa ghaze, “Ore! Ni, gumazir Godin Dipenim akarigh aruer pumuning ko mikezimin uam an ingarasa mikemezim, 30 datirighin ni uabi uabin akuragh, ter ighuvim ategh izighiri!” 31 Ofa gamir gumazir ekiaba ko Judan Arazibagh fozir gumaziba uaghan kamaghiram a dipova uariv gei. Me kamaghin migia ghaze, “A igharaz darazir akurvagha uabira uabin akurvaghan asal 32 Gumazir kam, ghaze, ki God Ua Gumazamiziba Iniasa Misevezir Gumazim ko Israelian Atrivim, a ter ighuvim ategh izighiritima, e an ganigh nighnizir gavgavim an ikiam.” Gumazir okimakiar an boroghin guraghav itimning uaghan migirigiar kurar aviriba puviram a migiavira iti. 33 Aruem iza pazaghar torimin itima mitatem nguazimin itir nguibaba bar da avaragha, ghua dughiam 3 kloghin guaratizimin tu. 34 Egha dughiam 3 kloghin itima Iesus tiarir ekiamin pamtem kamaghin dei, “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” Akar kamin mingarim kamakin, Nan God, nan God ni tizim bagha na ataki? 35 Ezi roghira tuivighav itir darazi akar kam baregha ghaze, “Ia oragh, a Elaijan dei.” 36 Ezi gumazir mam ivegha ghua dipamin suizir bizim isa wainin afangtizim garugha a isa aghorir mam gatigha, Iesus damasa an an amadi. Egha a ghaze, “Ia tegh, e ganika, Elaija ti iziva an akuragham, o puvati.” 37 Ezi Iesus pamtem diagha duam sue. 38 Ezi Godin Dipenimin itir inir ekiar guraghav itim pin ikegha tongira bigha ghuaghira vin otogha akuar pumuning iri. 39 Ezi midorozir gumazir 100plan garir gumazir dapanir mam, Iesusin boroghin tughav ikia orazi a pamtem diagha aremezir arazir kamin ganigha ghaze, “Bar guizbangira, gumazir kam Godin Otarimra!” 40 Ezi amizir maba mong saghon tuivighav ikia gari. Men tongin Makdalan nguibamin amizim Maria, ko Jemsin igiam ko Josepin amebam Maria, ko Salome. 41 Amizir kaba Galilin Distrighin ikegha Iesusin akurvaghava an gin arui. Amizir avirir maba sara Iesus ko Jerusalemin anabogha uaghan iti. 42 Datirighin Sabat bagha bizibar kirir dughiam. (Eghti guaratizim Sabat otogham.) Ezi kamaghin aruem gevima, Arimatean gumazim Josep, Judabar kotin aven itir gumazir aghuir me bar fozim. A uabi uaghan God Bizibagh Ativamin Dughiam bagha mizuai. An atiatir puvatigha Iesusin kuam iniasa ghua Pailatin azai. 44 Ezi Pailat orazi, Iesus aremegha givazi, a digavir kuram gami. Egha a midorozir gumazir 100plan garir gumazir dapanim bagha akam amadazi a izima an an azara, “Iesus guizbangira aremez, o?” 45 Ezi an an migirigiam baregha a fo, Iesus guizbangiram areme. Ezi a Iesusin kuam iniasa Josepin amamangati. 46 Ezi Josep inir ghurghurir aghuir mam givezegha iza Iesusin kuam adangi. Egha a riga ghua dagiar torir me dutuzimin ghugha aneti. Ezi Makdalan amizim Maria ko Josepin amebam Maria, aning gari, Josep Iesusin kuam isa dagiar torimin aven anetigha, dagiar ekiar mam poghpuegha iza an akam dukua.

16 Ezi Sabatin dughiam givazima, Makdalan “Ia mangi nguazir kam bar a daruva nguazir amizim Maria, Jemsin amebam Maria, ko kamin itir gumazamiziba bar Akar Aghuim me Salome mangi Iesusin kuam daghuasa borer mikim. **16** Eghti tina nighnizir gavgavim nan mughurir aghuaribagh ivese. **2** Egħa 7plan iki, egh ruegħti, God an akuragħti, a zurara dughiaċar faragħa zuir dughiamin mizaragħara, God ko ikiam. Egħti tina nighnizir gavgavim aruem anadima me dagiar torir matmatiamin nan itir puvati, a Godin kotin iki ivezir kuram ghua uarira uariv gei, “Tina dagiar torimin iniam. **17** Egħti nighnizir gavgavim nan itiba, akam gasarazir dagiam puegħam?” **4** Me ghua mirakelin arazir kaba uaghan me bativam: garima dagiar ekiar kam, me a poghpuegħa me nan ziamin duar kuraba batoghiva, għu. **5** Ezi me dagiar torir akamin aven ghua nguibabar akar fozir puvatizibav kimiva, egh garima gumazir igiar mam korotiar ghurghurir kuruziba uan dafaribar dar suigham. Egh me ruarim arugħa agharir guvimin amadagħan imezir dipar ariagħiritam ramegħti a tong men aperagħav iti. Ezi me an ganigħa bar aguagħfa. navibagħ asighasighan kogħam. Egh me uan **6** Ezi a kamagħhin migei, “Ia akongan marki. dafariba isi arimariar gumazamizibar arighiti la Nasaretin gumazim Iesus bagħa gari. A ter men arimariaba givam.” **19** Egħa Ekiam Iesus ighuvimin aremegħa ua dikafi! A kagħ itir bizir kaba me mikemegħa givazi God a inigħa puvati. Ia kagħ a irighav ikezir danganimin uan Nguibamin ghuavanabo. Ezi a Godin agharir gan. **7** Egħ ia mangi, Pita ko an suren gumazir guvimin amadagħan aperagħav iti. **20** Ezi suren igharazibav kemegħ, ‘A ian faragħ Galilin gumaziba nguazir kamin danganiba bar dar Distrighin mangam. A mikemezi mogħin ia ghuaa akam akuri. Ezi Ekiam me ko ingara uan munagħ a bativam.”’ **8** Ezi me digavir kuram akam gavgavim a ganiga mirakelin araziba sara gamigħa aguava azenan ghuegħa puv are. Me akakasi, kamagħhin gumazamiziba fo, akar kam atiatigħa, kamagħhin taraziv kemezir puvati. **9** a guizbangira.

(note: The most reliable and earliest manuscripts do not include

Mark 16:9-20.) Iesus 7plan dughiaċar faragħa zuir dughiamin mizaragħara ua dikavigha Makdalan amizim Maria faragħa uabi isava an aka. Amizir kamnaghira Iesus faragħa duar kurar 7pla an itiba batoke. **10** Ezi gumazamizir Iesus ko aruava ikeziba, me a bagħa bar osemegħa puv azia itima, Maria ghugħa Iesusin gun me migei. **11** Ezi me orazi, Iesus ua dikavigha uabi isa Makdalan Marian akazi, an an gani. Me kamagħhin oregha nighnizir gavgavim amizir kamin akabar itir puvati. **12** Egħa dughiar kamnaghira gin Iesus gumazir igharazimin min otozi, suren gumazir pumuning nguibar ekiamin azenan zuima an aning bato. **13** Ezi aning uamategħa iza bizir kamin gun maraziv kemezi, me uaghan nighnizir gavgavim aningin akabar itir puvati. **14** Egħa gin 11plan suren gumaziba apima Iesus uabi isa men aka. Egħa a, me nighnizir gavgavim puvatizir bizim ko, me navir gavgavim ikia a ua dikavizi migirigiam marazi an ganigħa migeima me nighnizir gavgavim migirigiar kamin itir puvati, ezi bizir kaba bagħa Iesus me migia men atari. **15** Egħa a kamagħhin me migei,

Luk

1 Gumazir aruam, Tiofilus, ni fo, gumazamizir aviriba God en tongin amizir bizibar ganigha, dar gun osirasava ami. E uari uan damazibar ganizir gumazamizibar akam baraki. Me faragha Godin akamin ingangarir gumazamizibar otivigha, an akam akuri. Kamaghin amizi, ki uaghan akar kam osirigh ni bagh anemangasa. Egha ki deraghavira dar mingaribagh foghasa ingara ghua dagh foghava, ni bagha bar deravirama da osiri. Ni dar gan fogh suam, bizir ni oraghizir kaba da guizin biziba. **5** Dughiar kamin Herot Judian atrivimin itima, Godin ofa gamir gumazir mamin ziam Sekaraia, an Abiyan adarazir gumazir mam. Ezi an amuim Elisabet, a Aronin ovavim. **6** Aning bar deraghavira Godin Akar Gavgaviba ko bizir a damuasa e mikemeziba, aning dar gin zui. Ezi God aningan garima, aning an damazimin bar dera. **7** Elisabet furabar iti, kamaghin amizi aning boriba puvatigha, dughiar ruarim pura ikia ghua bar ghuri. **8** Ezi dughiar mamin ofa gamir gumaziba ingarima, Sekaraia uaghan ofa gamir gumazimin min Godin damazimin ingari. **9** Ezi me Godin Dipenimin ofa gamir gumazibar arazibar gintigha, gumazim amisivasa me dagiaba akuri. Ezi God Sekaraia amisefe. Eghti Sekaraia Godin Dipenimin aven mangi migharir mughurir aghuim zuim dapongam. **10** Ezi migharir mughurir aghuim zuim dapongamin dughiam otozima, gumazamizir Godin ziam feba, Godin Dipenimin miriamin uari akuvagha God ko migei. **11** Ezi Ekiamin Ensel a batogha, pauran mughurir aghuim tuamin ofa gamir dakozimin agharir guvimin amadaghan tughav iti. **12** Ezi Sekaraia an apigha digavir kuram gamigha bar atiatingi. **13** Ezi ensel kamaghin a migei, "Sekaraia, ni atiatingan marki, ni God ko mikemezir migirigiam, God a baraki. Ezi nin amuim Elisabet ni bagh otarim bategham. Eghti ni ziar kam, Jon a datigh. **14** Egh ni bar akuegh navir amirizimin iki. Eghti a Godin damazimin ziar ekiam iniam, kamaghin amizi gumazamizir aviriba an otoghamin dughiamin bar akuegham. Eghti a wain ko dipar onganibar

aman kogham. A uan amebamin navir averiamin aven ikivira ikiti, Godin Duam bar a gizivagham. **16** Egh a uam Israelin gumazamizir aviriba inigh, men Ekiam God bagh mangam. **17** Eghti Elaijan itir Godin Duam ko gavgavir kamra Jonin ikiti, a Ekiamin faragh mangiva, afeziabar amuti me ua uan boribagh ifueghiva, akiriba ragha God gasaraziba ua me damuti, me ua nighnizir aghuibar gumazamizibar amuva, egh gumazamizibav kintima me uari akirighasi, egh Ekiam bagh mizuam ikiam." **18** Ezi Sekaraia enselin azara, "Ki ghurizi, nan amuim uaghan ghurigha gifa. Kamaghin amizi, ki manmaghin guizbangira bizir kam gifogham?" **19** Ezi ensel an akam ikaragha ghaze, "Ki Gebriel. Ki Godin damazimin tughav iti. God uabi na amadazima, ki akar aghuir kamin ni mikimasa ize. **20** Ni nan akaba baregha nighnizir gavgavim dar itir puvati. Bizir kam bangin ni mikiman kogh mamaghira ikiti, bizir kaba otivamin dughiam otogham." **21** Ensel Sekaraia migeima, gumazamiziba azenan ikia Sekaraia mizua ghuav amiragha pura nighnisi, manmaghin amizima, a dughiar ruarimin Godin Dipenimin aven iti? **22** Ezi an azenan otogha, me mikiman asaghasaki. Ezi me fo, a ti Godin Dipenimin aven irebamin min bizitamin gani. Egha an akamin me migeir puvatigha dafaribara me migei. **23** Ezi an ingangarir dughiam givazima, a uan nguibamin ghu. **24** Dughiar maba ghua givazima, an amuim Elisabet navim ada 5plan iakinibar uabi modo. **25** Egha a kamaghin migei, "Ekiam na bagha bizir kam gami. A nan apangkuvigha nan aghumsizim gumazamizibar damazimin anedangi." **26** Elisabetin navir adasem 6plan iakinimin otozima, God ensel Gebriel Nasaretin anemada, kar Galilin Distrighin aven itir nguibar ekiam. **27** Ezi ensel ghua, guivir igiar gumazitam koma akuizir puvatizim bato, an ziam Maria, me gumazim Josepin ikiasa a ginaba. Josep, an Atrivim Devitin ovavimra. **28** Ensel a bagha ghua kamaghin a migei, "Dughiar aghuarim Maria. Ekiam ni gifongegha deravira ni gamua egha ni ko iti." **29** Ezi Maria an akam baregha digavir kuram gamigha pura nighnisi, "Kar akar manmaghin amizim?" **30** Ezi ensel kamaghin a migia ghaze, "Maria, ni atiatingan marki,

God bar ni gifuegha ni ko iti. **31** Ni oragh, ni navim asegh otarim bateghiva, ziar kam Iesus, a datigh. **32** A ziar ekiam ikiti, me suam, kar Godin Bar Pin Itimin otarim. Eghti God a damighi, a uan ovavim, Atrivim Devitin min ikiam. **33** Eghti a Jekopin adarazir atrivimin ikivira ikiam. Eghti a Bizibagh Ativamin Dughiar kam givaghan kogham.” (aiōn g165) **34** Ezi Maria kamaghin enselin azara, “Ki guivir igiar patamin itir puvatizim. Ezi bizir kam manmaghin na batogham?” **35** Ezi ensel an akam ikaragha kamaghin migei, “Godin Duam ni bagh izeghti Godin Bar Pin Itimin gavgavim ni avaragham. Eghti borim Godin damazimin zueghti me Godin Otarim a darigham. **36** Bizitam Godin aven kozir puvati. Nin anabam Elisabet, a ghuri, egha a uaghan navim adai. Me ghaze, a navim asangan kogham, ezi an navir adasem datirighin iakinir 6plan tu.” **38** Ezi Maria kamaghin ensel ikara, “Ki Godin ingangarir amizim. Ni mikemezir moghira God bizibar na damu.” Ezi ensel anetegha ghu. **39** Ezi dughiar kamin Maria uan biziba akirighava, zuamira nguibar ekia Judian Distrighin mighsiamin itimin ghu. **40** Egha a Sekaraian dipenimin aven ghugha dughiam Elisabet ganingi. **41** Ezi Elisabet Marian tiarim barazima, an borim an navimin aven aguaghfa, ezi Godin Duam Elisabet gizifa. **42** Ezi a pamtemin tiarim akarigha kamaghin migei, “Ni amizibagh afirazi God bar bizir aghuim ni gami. Egh a uaghan bizir aghuim borir ni oteghamim gami. **43** Ezi God tizim bagha deravira na gami, ezi nan Ekiamin amebam na bagh izi? **44** Ni dughiam na ganidima, ki ni barazir dughiamra, borir nan navir averiamin itim bar akuegha aguaghfa. **45** Ni nighnizir gavgavim Godin iti, ezi Ekiam ni mikemezi moghin bizibar ni gami. Kamaghin amizi ni bar akongegh.” **46** Ezi Maria kamaghin migei: “Ki pura Ekiamin ingangarir amizim, kamaghin amizima a na giniri. Kamaghin amizi nan navim Ekiamin ziam fe. Ezi nan duam God bagha bar akonge, a nan akurvazim. God a bar gavgavigha bizir bar ekiabar na gami. Ezi an ziam bar zuegha dera. Kamaghin amizi, datirighin tugh mangi gumazamiziba na mikim suam, God deravira ni gami. **50** God gumazamizir an atiatiaava an apengan itibar apangkufi.

A kamaghira datirighin itir gumazamizibar amu, egh gin izamin gumazamizibar amu mamaghira ikiam. **51** A uan dafarimin bizir bar gavgavibagh ami. Gumazamizir uarira uan ziaba feba, a men agirazi me are. **52** God atrivibar gavgavim dikabiragha gumazamizir kiniba fe. **53** A bizir aghuiba isava mitiriaba azibagh anigha, biziba bar izivaziba amangizima me pura ghue. **54** A uan ingangarir gumazim Israelin akura. Egha en ovavibagh amizir Akar Gavgavim ginighnighavira iti. Egha Abrahamin apangkuvigha, gin otivamin gumazamizibar apangkuvigh mamaghira ikiam.” (aiōn g165) **56** Maria iakinir pumuning ko mikezimin Elisabet ko ikegha gin uamategh uan nguibamin ghu. **57** Elisabet otaamin dughiam otozima, an otarim bate. **58** An boroghira itir darazi ko an anababa kamaghin oraki, Ekiam an apangkuvigha bizir aghuimin a gamizi, me a ko bar akonge. **59** Ezi an 7plan arueba givazima, me borimin mikarzir mogomemin inim aghorasa izi. Egha me an afeziamin ziam Sekaraia a darighasa. **60** Ezi an amebam kamaghin me migei, “Puvati! E Jon a darigham.” **61** Ezi me kamaghin a migei, “Nin anabatam ziar katam itir puvati.” **62** Egha me dafarimra an afeziamin azangsis, a ziar manatam uan otarim darigham. **63** Ezi Sekaraia an ziam osirasa biziba bagha dafaribara men azangsis. Egha kamaghin osiri, “An ziam Jon.” Ezi me kamaghin ganigha bar aguaghfa. **64** Ezi an akam zuamira kuiaghirizima an mizem firiaghirizi, a maghira miagiava Godin ziam fe. **65** Ezi an boroghin itir darazi kamaghin ganigha, bar atiatingi. Ezi Judian Distrighin itir nguibar mighsiabar itibar gumazamiziba bizir otivizir kaba baregha dar gun uariv gei. **66** Ekiamin gavgavim borir kam ko iti. Ezi me bar moghira bizir kam baregha, a ginighnigha a bagha azangsis, “Borir kam bar manmaghiram otogham?” **67** Ezi an afeziam Sekaraia Godin Duam a gizivazima, a Godin nighnizimin gun migei: **68** “Ekiam iza uan gumazamiziba ua me ini, kamaghin amizi, e an ziam fe, a Israelian God. **69** God en akurvaghasa uan ingangarir gumazim Devitin adarazir aven gumazir bar gavgavim amisefe. **70** Godin akam inigha izir gumaziba bizir kamin

gun fomira kamaghin me mikeme. (aiōn g165) 71 An en apaniba ko en atara pazav e gamibar dafaribar e iniassa ize. 72 Egh apangkuvim en ovavibar akakaghiva, uan Akar Dikirizir Gavgavim ginirigham, 73 Akar Gavgavir en ovavim Abraham ganingizim. 74 Egh en apanibar dafaribar uam e inigh, en amamangatighiti, e an ingarsi atiatingan kogham. 75 Egh an damazimin arazir aghuir a ifongezibar gin mangiti, a ifongezir arazir aghuir kaba en ikiam. 76 Ezi ni nan borim, ni faragh mangi Ekiam bagh tuavim akir. Kamaghin amizi, me Godin Bar Pin Itimin akam inigha izir gumazim ni darigham. 77 Godin apangkuvim e ko itima, a uan gumamaziziba ua me iniamin fozozim me ganiga, men arazir kuraba gin amadi. Aruemin angazangarim Godin Nguibamin ikegh e bagh izighiram. 79 Egh angazangarim mitarmemin ikiava aremeghasava amibagh feghiva, egh navir amirizimin tuavim en suebar akagham.” 80 Ezi Jon gin aghua gavgavizi, an duam uaghan aghua gavgafi. A ghua Judian gumamaziziba puvatizir danganimin ikegha, gin Israelin gumamazizibar damazimin azenan oto.

2 Ezi dughiar kam Sisar Ogastus akar gavgavim amadagha ghaze, “Rom garir nguibabar gumamaziziba bar mangi uan ziaba osir.” 2 Dughiar kam Kwirinius, a Sirian gumazir dapanimin itima, ziaba osirir dughiar faragha zuir kam oto. 3 Ezi gumamaziziba uan ziaba osirasa uan nguibabara zui. 4 Ezi Josep uaghan Devitin anabar mam. Kamaghin amizi a Galilin Distrighin itir nguibam Nasaret ategha, Judian Distrighin itir nguibam Betlehemin zui, kar Devitin nguibam. 5 A mangiva uan amuir inabazim Maria ko aning uan ziamning osirasa. Dughiar kam Maria borimin navim adai. 6 Egha aning ghua Betlehemin itima, Maria borim batamin dughiam oto. 7 Ezi a uan otarir ivariam bate. Egha inir avizibar borim nomke. Dughiar kam dipenir akuim izifa. Kamaghin amizi, aning borim isava bulmakauba apir danganimin aneti. 8 Ezi sipsipbar garir gumazir maba nguibamin azenan ikiava, dimagaribar uan sipsipbar gara dagh eghufi. 9 Ezi Ekiamin enselin mam pura me batozi, Ekiamin angazangarim me

gisirazi, me bar atiatingi. 10 Ezi ensel kamaghin me migei, “Ia atiatingan marki. Ia oragh! Ki akar aghuim inigha ia bagha izi. Akar aghuir kam, gumamaziziba bar me damighiti, me bar akongegham. 11 Datirighin Devitin nguibamin Akurvazir Gumazim ia bagha oto. A God Ua Gumamaziziba Iniassa Misevezir Gumazim, a en Ekiam. 12 Ia mangi kamaghin ganigh fogham, ia gantima me inir avizibar borim nomkeghiva bulmakauba apir danganim datighitima a irighiv ikiam.” 13 Ezi maghira, Godin Nguibamin enselin avirir bar dafam otogha enselin kam ko me Godin ziam fa kamaghin migei: 14 “Ia Bizibar Pin Itir Godin ziam fi. Eghti nguazimin itir gumamazizir God ifongeziba, me navir amirizimin iki.” 15 Ezi enselba sipsipbar garir gumaziba ategha Godin Nguibamin ghuezima, sipsipbar garir gumaziba uarira uariv gei, “Aria, e Betlehemin mangiva Ekiam e mikemezir bizir otozimin ganika.” 16 Egha me zuamira ghua Josep ko Marian api, egha borimin garima a bulmakauba apir danganim girighav iti. 17 Egha sipsipbar garir gumaziba borimin ganigha, ensel borimin gun me mikemezir akabar gun gumamazizir igharazibav gei. 18 Ezi gumamaziziba sipsipbar garir gumazibar eghaghanim baregha digavir kuram gami. 19 Ezi Maria bizir kaba uan navir averiam gatigha, dagh nighnighavira iti. 20 Ezi sipsipbar garir gumaziba uamatenge. Ensel me mikemezi me oraghizi moghin bizibar gari da otifi. Kamaghin amizi me bar akuegha Godin ziam fa zui. 21 Ezi 7plan arueba givazima an mikarzir mogomemin inim aghoramin dughiam otozi me ziam Iesus a gati. Maria tighar navim asangam, ensel faragha a gatizir ziam. 22 Ezi Moses Osirizir Arazibar min amebam Godin damazimin zueghamin dughiam otozima, Maria ko Josep borim inigha Ekiam daningasa Jerusalemin zui. 23 Ekiam Moses ganingizir arazibar osizirim iti, otarir ivariaba me da isi ua Ekiam daningam. 24 Ezi aning Ekiamin arazir osiriziba mikemezi moghin, aning ofa damuasa, kuarazir bunbar igiar pumuning o osirvar igiar pumuning inigha izi. 25 Ezi Jerusalemin aven gumazir mam, an ziam Simeon, a Godin damazimin deragha God baghavira iti. A Israelin gumamazizibar

osimtiziba agivamin dughiam bagha mizuai iti. Ezi Godin Duam a ko iti. **26** Godin Duam bizir kam azenarama an akagha gifa, a faragh Ekiamin Kraiss (Gumazir God Ua Gumazamiziba Iniasa Misevezim), an an ganighiva, gin aremegham. **27** Kamaghin amizi Godin Duam nighnizim a ganingizi a Godin Dipenir avizimin zui. Ezi Josep ko Maria Iesus inigha aven iza Ekiamin arazir osirizim mikemezi moghin, a damuasa. **28** Ezi Simeon Iesus inigha uan dafarimningin a ifiragha Godin ziam fa kamaghin migei: **29** “Ekiam, ki nin ingangarir gumazim. Eghti nin akurvazimin angazangarim, ni Kantrin lgharazibar Gumazamiziba me daningam. Egh ziar ekiam Israelia daningam; me nin gumazamiziba. Ni gumazamizibar damazibar me bagha akurvazir bizir kam gami. Ezi ni en akuragh ua e iniamin bizir kam, ki uan damazimin an ganigha gifa. Kamaghin amizi, ni fomira mikemezi moghin ni na ateghti ki mangi, navir amirizimin ikiam.” **33** Ezi borimin amebam ko afeziam, Simeon an gun mikemezir migirigiaba baregha nighnizir aviribagh ami. **34** Ezi Simeon ghaze, God bizir aghuiba ia bagh dar amu, egha Simeon kamaghin an amebam Maria migei, “Borir kam God a ginaba, eghti Israelin aviriba God bagh tugh gavgavigham. Eghti aviriba iregham. Eghti gumazamiziba bizir an amibar ganiva akar kurabar dav kimam. **35** Eghti gumazir aviribar nighnizir navimin aven itiba azenim giram. Eghti osimtizir ekiatam uaghan nin navir averimin otivam, mati afuzim nin dighorim miti.” **36** Ezi Godin akam inigha izir amizir mam iti, an ziam Ana, a Panuelin guivim, egha Aserin anabam. A faragha pamin ikia, aningn 7plan azenibar ike, ezi an pam aremezima, a datirighin bar ghuri. **37** Egha a 84plan azenibar odarimin iti. A Godin Dipenim ataghirazir puvati, egha dimagariba ko aruebar, a Godin ziam fa, dagheba ataghiragha God ko migei. **38** Egha dughiar kamra a uaghan iza men miriamin tu. A biziba bagha God minabi. Egha borir kamin gun gumazamizir aviribav gei, me God ua Jerusalem itir gumazamiziba iniamin dughiam bagha mizuai. **39** Josep ko Maria biziba bar Ekiamin arazir osirizim mikemezi moghin dagh amigha givagha, uamategha Galilin Distrighin aven itir nguibam Nasaretin ghu. **40** Ezi borim aghuiga gavgafi. Ezi fofozir aghuiba bar a gizivazi, God arazir aghuiba a gami. **41** Azeniba zurara Iesusin amebam ko afeziam, God Israelia Gitazir Dughiamin Isam bagha Jerusalem zui. **42** Ezi Iesus azenir 12pla ikia, arazim mirara me isam bagha zui. **43** Isam givazima, an gin, an amebam ko afeziam uamategha nguibamin zuima, aningn otarim Iesus Jerusalemra itima aning a gifozir puvati. **44** Aning ghaze, a ti uan namakaba ko izi. Egha aruer kamin ghuavira iti. Egha aning maghira uan namakaba koma anababar tongin a bagha rui. **45** Egha aning an apizir puvatigha, a buriasa uamategha Jerusalem zui. **46** Dughiar mikezimin gin, aning Godin Dipenir avizimin an api. A tisabar torimin aperaghav ikia, me baragha azangsizibar me gami. **47** Gumazir kaba bar an fofozim ko akar ikarvazir kaba baragha digavir kuram gami. **48** Ezi an amebam ko afeziam an apigha, digavir kuram gami. Egha an amebam kamaghin a migei, “Nan otarim, ni tizim bagha arazir kurar kamin ga gami? Ga ni bagha bar osemegha ni buri.” **49** Ezi a kamaghin aningn azara, “Gua tizim bagha na buri? Gua ti fozir puvati, ki uan Afeziamin Dipenimin aven ikiam?” **50** Ezi a migeir bizimin mingarim, aning a gifozir puvati. **51** Egha a aningn akam baregha aning ko Nasaretin uaghiri. Ezi an amebam bizir kaba baregha dagh nighnighavira iti. **52** Ezi Iesus fofozir aghuim ko mikarzim sarama aghui. Ezi an araziba God ko gumazamizibagh amima, me a gifonge.

3 Dughiar kamin, Sisar Taiberius 15plan azenibar Romin atrivimin iti. Ezi Pontius Pailat Judian Distrighin gavmanin gumazir dapanimin iti, ezi Herot Galilin Distrighin gavmanin gumazir dapanimin iti. Ezi an aveghbuam Filip Iturian Distrik ko Trakonitisin Distrighin gavmanin gumazir dapanimin iti, ezi Lisantias Abilenen Distrighin gavmanin gumazir dapanimin iti. **2** Ezi Anas ko Kaiafas Godin ofa gamir gumazibar dapanimningin iti. Dughiar kamin, Jon, a Sekaraian otarim, a gumazamiziba puvatizir danganimin itima, God uan migirigiam a ganingi. **3** Ezi Jon Jordanin Fanemin dipar

miriamin aruava akam akura kamaghin migei, dar daghebar arighiva, witba misevir dipenimin
 “Ia uan navibagh iraghiva rueghti, God ian arazir kuraba gin amadagham.” 4 Godin akam
 inigha izir gumazim Aisaian akinafarimin itir migirigiar osirizibar mirara ghu, a kamaghin
 migei: “Gumazir tiarir mam gumazamiziba puvatizir danganimin dia ghaze, ‘Ia Ekiam bagh
 tuaviba azeniva, dar kir. 5 Danganir zariba apemiva, mighsiaba ko akiribagh kuti da magiri.
 Egh tuavir ikiziriziba, ia dar ingarighiti, da voroghira mineghirigh. Egh tuavir kuraba, ia
 deraghvira da akir. 6 Eghti nguazir kamin gumazamiziba bar Godin Akurvazimin ganam.” 7
 Ezi Jon gumazamizir bizir ruasa a bagha izibav gei, “Ia kuruzir divir anababa! Tina ia
 mikemezi ia Godin aningagharir gin izamimin ari mangasa? 8 Ia navim girazir arazibar
 amu. Egh ia pura Abrahamin ovavibar uari arigh mikiman marki. Ki ia migei, God dagiar
 kabar amighiti da Abrahamin ovavibar min otivighamin gavgavim iti. 9 Sobiam datirighin
 temer povibar iti, eghti temer dagher ovizir aghuiba itir puvatiziba, God bar da okeghiva
 da isiva avim mikinam.” 10 Ezi gumazamiziba Jonin azara, “Ezi e manmaghira damuam?” 11
 Ezi Jon me ikaragha ghaze, “Gumazir korotiar aven azuיר pumuning itim, a tam isi gumazir
 puvatizim daningigh. Ezi dagheba itiba uaghan kamaghira damu.” 12 Ezi gavmanin dagiaba isir
 gumaziba uaghan ruasa ize. Egha me azangsigha ghaze, “Tisa, e manmaghira damuam?” 13
 Ezi a kamaghin me migei, “Gumazamizibar dagiabagh isin ua dagiataba inian marki.” 14
 Ezi midorozir gumazir maba Jonin azara, “Ezi eia, e manmaghin damuam?” Ezi a me ikaragha
 ghaze, “Gumazamizibar dagiaba okimsiva, akar ifavaribar me gasan marki. Ia uan ingangarimin
 ivezimra initi deragham.” 15 Gumazamiziba bizir kabar gara men navir averiaba me ginivima
 me pura nighnigha ghaze, Jon ti God Ua Gumazamiziba Iniasa Misevezir Gumazim? 16
 Ezi Jon bar men nighniziba ikaragha ghaze, “Ki dipamin ia rue. Ezi gumazir mam gin izam, an
 gavgavim bar nan gavgavim gafira. An dagarir asuabar beniba ki da firan gavgaviba puvati. A
 Godin Duam ko avimin ia ruam. 17 Witba misevir savol an dafarimin iti, eghti a uan witba misiva
 dar daghebar arighiva, witba misevir dipenimin witin miseviba aviva, dar miseviba avir munger
 puvatizimin da akuntima, da isiam.” 18 Jon migirigiar avirir maba sara me migia men
 navibagh inifi. Egha Akar Aghuim me mikiri. 19 Dughiar kamin Herot gavmanin gumazir
 dapanimin ti. Egha a uan aveghbuam Filipin amuim Herodias koma akui, egha arazir kurar
 maba saram ami. Kamaghin amizi Jon Herodias bagha Herotin guam gatigha a mikeme. 20
 Herot uan arazir kurar maba ko kam sara isin atigha, Jon kalabus gatighava an tiam asara. 21
 Jon gumazamiziba ruer dughiamin, Jon uaghan Iesus rue. Ezi Iesus uan afeziam God ko migeima,
 overiam kuiaghirizi, 22 Godin Duam bunbamin min mighegha izaghiri. Ezi tiarir mam overiamin
 otogha kamaghin migei, “Ni nan Otarim. Ki guizbangira ni gifueghava ni bagha bar akonge.”
 23 Dughiar kamin Iesus uabi 30plan azeniba iti. Egha a uan ingangarim maghiram a gami.
 Gumazamiziba ghaze, Iesus Josepin otarimra. Ezi Josep, a Helin otarim. 24 Ezi Heli, a Matatin
 otarim. Ezi Matat, a Livain otarim. Ezi Livai, a Melkin otarim. Ezi Melki, a Janain otarim. Ezi
 Janai, a Josepin otarim. 25 Ezi Josep, a Matatiasin otarim. Ezi Matatias, a Amosin otarim. Ezi
 Amos, a Nahumin otarim. Ezi Nahum, a Eslin otarim. Ezi Esli, a Nagain otarim. 26 Ezi Nagai,
 Matin otarim. Ezi Mat, a Matatiasin otarim. Ezi Matatias, a Seminin otarim. Ezi Semin, a Josekin
 otarim. Ezi Josek, a Jodan otarim. 27 Ezi Joda, a Joananin otarim. Ezi Joanan, a Resean otarim.
 Ezi Resea, a Serubabelin otarim. Ezi Serubabel, a Sealtielin otarim. Ezi Sealtiel, a Nerin otarim.
 28 Ezi Neri, a Melkin otarim. Ezi Melki, a Adin otarim. Ezi Adi, a Kosamin otarim. Ezi Kosam, a
 Elmadamin otarim. Ezi Elmadam, a Erin otarim. 29 Ezi Er, a Josuan otarim. Ezi Josua, a Elieserin
 otarim. Ezi Elieser, a Jorimin otarim. Ezi Jorim, a Matatin otarim. Ezi Matat, a Livain otarim.
 30 Ezi Livai, a Simeonin otarim. Ezi Simeon, a Judan otarim. Ezi Juda, a Josepin otarim. Ezi
 Josep, a Jonamin otarim. Ezi Jonam, a Eliakimin otarim. 31 Ezi Eliakim, a Melean otarim. Ezi
 Melea, a Menan otarim. Ezi Mena, a Matatan otarim. Ezi Matata, a Natanin otarim. Ezi Natan,
 a Devitin otarim. 32 Ezi Devit, a Jesin otarim. Ezi

Jesi, a Obetin otarim. Ezi Obet, a Boasin otarim. Ezi Boas, a Salmonin otarim. Ezi Salmon, a Nasonin otarim. **33** Ezi Nason, a Aminadapin otarim. Ezi Aminadap, a Atminin otarim. Ezi Atmin, a Arnin otarim. Ezi Arni, a Hesronin otarim. Ezi Hesron, a Peresin otarim. Ezi Peres, a Judan otarim. **34** Ezi Juda, a Jekopin otarim. Ezi Jekop, a Aisakin otarim. Ezi Aisak, a Abrahamin otarim. Ezi Abraham, a Teran otarim. Ezi Tera, a Nahorin otarim. **35** Ezi Nahor, a Serukin otarim. Ezi Seruk, a Reun otarim. Ezi Reu, a Pelekin otarim. Ezi Pelek, a Eberin otarim. Ezi Eber, a Selan otarim. **36** Ezi Sela, a Kainanin otarim. Ezi Kainan, Arpaksatin otarim. Ezi Arpaksat, a Siemin otarim. Ezi Siem, a Noan otarim. Ezi Noa, a Lamekin otarim. **37** Ezi Lamek, a Metuselan otarim. Ezi Metusela, a Enokin otarim. Ezi Enok, a Jaretin otarim. Ezi Jaret, a Mahalalelin otarim. Ezi Mahalalel, a Kenanin otarim. **38** Ezi Kenan, a Enosin otarim. Ezi Enos, a Setin otarim. Ezi Set, a Adamin otarim. Ezi Adam, a Godin otarim.

4 Godin Duam bar Iesus gizivazima, a Jordanin Fanem ategha uamategha Galilin Distrighin zui. Ezi Godin Duam a inigha gumazamiziba puvatizir danganimin ghu. **2** Danganir kamin Iesus 40plan arueba ko dimagaribar itima, Satan bizibar a gifari. Iesus dughiar kabar daghetam amezir puvati. Ezi dughiar kaba givazima mitiriam an azi. **3** Ezi Satan kamaghin a migei, “Ni guizbangira Godin Otarim, ni dagiar kaba akar gavgavim dav kemehti, da Bretin rubuzibar min otogh.” **4** Ezi Iesus Satan ikaragha ghaze, “Godin Akinafarim kamaghin migei, ‘Gumazamiziba daghebara damiva, dar gavgavimin ikian kogham.’” **5** Ezi Satan ua Iesus inigha danganir bar pin itimin ghuavanabogha, zuamira nguazir kamin kantriba bar an aka. **6** Egha Satan kamaghin Iesus migei, “Bizir kaba bar nan dafarimin iti, kamaghin amizi, ki tina daningisi fueghiva, a daningam. Ki nguibar kabar ganamin gavgavim ko, dar bizir aghuiba ni daningam. **7** Kamaghin amizi ni tevimning apirigh nan ziam feghtima, ki bizir kaba bar da ni daningam.” **8** Ezi Iesus kamaghin an akam ikara ghaze, “Godin Akinafarim kamaghin migei, ‘Ni uan Ekiam God, ni an apengara iki an ziamra

fam.’” **9** Ezi Satan Iesus inigha Jerusalemin ghugha a isa Godin Dipenim pin mar anefa. **10** Egha kamaghin a migei, “Godin Akinafarim kamaghin migei, ‘A ni bagh uan enselba akar gavgavim me mikimtima me deraghvira nin ganam. Egh me uan dafaribar ni fueghti, ni uan dagarim dagiatam gaseghan kogham!’ Kamaghin amizi, ni guizbangira Godin Otarim, ni kagh iki uabi ekunigh.” **12** Ezi Iesus an akam ikaragha ghaze, “Godin Akinafarim kamaghin migei, ‘Ni uan Ekiam Godin Araziba tuisigh a gifoghsi an gavgavim bagh azangan marki.’” **13** Ezi Satan ifavarir kaba bar Iesus gamigha givagha anetaki. A Iesus ategha ghua dughiar igharazim bagha mizuai. **14** Iesus Godin Duamin gavgavimin a uamategha Galilin Distrighin ghu. Ezi an akam bar moghira nguibabar ghu. **15** Egha a God ko migeir dipenibar men sure gamima, me bar an ziam fe. **16** Ezi Iesus ikiava aghungizi naghin Nasaretin ghu. Egha Sabatin dughiamin a God ko migeir dipenimin aven ghu, kar arazir a zuraram amim. A tugha Godin Akinafarim diponasava ami. **17** Ezi me Godin akam inigha izir gumazim Aisaian akinafarir righizim a ganingi. Ezi Iesus akinafarir righizir kam onegha, migirigiar kamin api: **18** “God Akar Aghuim onganarazibagh amir gumazamizibav kinasa na misevegga, borem nan dapanim ginge, kamaghin amizi, Ekiamin Duam nan iti. Egha uaghan akam akunasa na amada, eghti ki kamaghin me mikim suam, gumazir damazir kuraba ua ganam. Eghti kalabusin itir gumazamiziba ko gumazir osimtizibar apengan itiba, ki me bagh kalabusin tiar akam kuighti, me kalabus ategh firighiregh mangam. Ki kamaghin me mikimam, Ekiam gumazamizibagh ifongezir dughiam, an otogha gifa.” **20** Ezi Iesus akinafarim uam a rigga, a isava ingangarir gumazim ganigha apera. Ezi me bar moghira God ko migeir dipenimin aven pamtemin an gari. **21** Ezi a kamaghin me migei, “Datirighin Godin migirigiar ia oraghizim, a guizbangiram oto!” **22** Ezi me an akabagh ifongeghava nighnizir aviribar akar aghuir a mikemezbagh ami, egha me kamaghin azara, “Kar ti Josepin otarimra o?” **23** Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ia ti akar isin zuir kam na mikimam, ‘Dokta, ni uabi

uan mikarzim akirigh!' Egh e oraghizir bizir ni Kaperneamin amiziba, ni kagh uaghan uan nguibamin dar amu." 24 Egha a migia ghuavira ikiava kamaghin migei, "Ki guizbangira ia migei, Godin akam inigha izir gumaziba, men adarazi me baraghan aghua. 25 Ki guizbangira ia migei, Elaijan dughiamin, amuir odairir bar avirim Israelin iti. Ezi amozim izir puvatigha ghua azenir pumuning ko mizezim ko azenir akuamin oto. Ezi dagheba bar puvatizir dughiam bar nguibabar oto. 26 Ezi God Israelin amizitam bagha Elaija amadazir puvati. A Saidonin danganir aven itir nguibar mam, Sarefetin itir amuir odairim baghavira anemada. 27 Ezi Godin akam inigha izir gumazim Elisan dughiamin, lepan arimariam itir gumazir avirim Israelin ti. Ezi God men tav gamizima a zuegha derazir puvati. Ezi Namanra, God a gamizima a zuegha dera, a Sirian gumazir mam." 28 Ezi gumazamizir God ko migeir dipenimin aven itiba bar bizir kam baregha men naviba Iesus bagha men isi. 29 Egha me dikavigha, Iesus batoghezima a nguibam ategha azenan ghuzima, me a inigha nguibar ekiam itir mighsiar avarir konimin anekunasa zui. 30 Ezi a men tongin ghua munagh otogha ghu. 31 Iesus Galilin Distrighin aven itir nguibam, Kaperneamin ghuaghiri. Egha Sabatin dughiamin, a gumazamizibar sure gami. 32 Ezi an akaba gavgavim dar itima, me an suren migirigiaba baragha digavir kuram gami. 33 Ezi duar kuram apazazir gumazir mam, a God ko migeir dipenimin aven ikia, pamtemin dia kamaghin migei, 34 "Iesus, Nasaretin gumazim, ni manmaghira e damuasa ize? Ni e gasighasighasa izi? Ki ni gifo, ni Godin damazimin zuezir gumazim!" 35 Ezi Iesus an atara a migia ghaze, "Ni nimira iki! Egh gumazir kam ategh azenan izi!" Ezi duar kurar kam men damazibar gumazim akunigha azenimin iza gumazim gasighasighizir puvati. 36 Ezi me bar aguaghfagha uarira uariv gei, "Eei, kar migirigiar manam? An akar gavgavimin duar kuraba batoghezima da azenan izi." 37 Ezi an amizir bizir kaba, dar migirigiam bar nguibabar ghu. 38 Egha Iesus God ko migeir dipenim ategha Saimonin dipenimin ghu. Ezi Saimonin asamim ariava mikarzim

puvira feima, me an akurvaghasa Iesusin azai. 39 Ezi Iesus amizimin min tugha aviragha akar gavgavimin an arimariam batoghezima, arimariam ghu. Ezi amizim zuamira dikavighava me bagha daghebagh amuava me ganidi. 40 Ezi aruem ghuaghirima, gumazamiziba me gumazir arimariar igharagha garir aviriba inigha Iesus bagha ize. Ezi a vaghvagha uan dafariba me gisin arizima me ghuamazi. 41 Egha a uaghan duar kurabagh ami da gumazamiziba ataghiragha azenan iza kamaghin dei, "Ni Godin Otarim!" Duar kuraba fo, kar God Gumazamiziba Ua Me Iniasa Misevezir Gumazim. Kamaghin amizi Iesus mikiman dar anogoroke. 42 Aminim tirazima, Iesus gumazamiziba puvatizir danganimin ghu. Ezi gumazamiziba a buria ghua a batogha, an anogorogha ghaze, a me ategh mangan kogham. 43 Ezi a kamaghin me migei, "God Akar Aghuim akunasa na amada. Kamaghin amizi ki nguibar igharaziba uaghan dar mangi God Bizibagh Ativamin Dughiamin Akar Aghuim akunam." 44 Egha a Judian Distrighin God ko migeir dipenibar akam akura ghuavira iti.

5 Dughiar mamin Iesus Genesaretin dipar akarar miriamin tughav itima, gumazamiziba anekuvagha Godin akam barasi. 2 Ezi a dipar miriamin garima, osiriba isir gumazibar botin pumuning pura iti. Aningin ghuaviba uan iver ekiaba rue. 3 Ezi Iesus botin mamin ghuavanabo, kar Saimonin bot. Egha an azaragha ghaze, ni tong a gisivaghtima a dipar miriam atakigh. Ezi a bot gaperaghav ikia gumazamizibar sure gami. 4 Iesus mikemegha givagha Saimon migei, "Ni bot gisivagh dipar konimin mangiva iver ekiaba osiriba bagh da akunigh." 5 Ezi Saimon an akam ikaragha ghaze, "Ekiam, e dimagarir kamin ingara ghua bar osiritam inizir puvati. Ezi ni migeima kamaghin ki iver ekiaba akunam." 6 Egha me Iesus mikemezi moghin amigha, osirir bar aviriba inizima men iver ekiaba maghira akarasava ami. 7 Ezi me uan namakar botin igharazimin itiba me gikarizima me iza men akura, egha me iza botin pumuning uaghara aning gaghuizima aning bar izivagha osemegha maghira dipamin ghuaghiri. 8 Ezi Saimon Pita ko

a ko iti darasi, me osirir me inizir kabar ganigha digavir kuram gami. Saimonin roroamning Jems ko Jon, Sebedin otarimning. Aning Saimon ko ingarir gumazimning, aning uaghan digavir kuram gami. Kamaghin amizi Saimon kamaghin ganigha, tevimning apirigha Iesusin suemningin boroghin iri. Egha ghaze, “Ekiam, ki gumazir arazir kurabagh amim! Kamaghin amizi ni na ategh mangi.” Ezi Iesus kamaghin Saimon migei, “Ni atiatingan marki, datirighin ikegh mangi, ni gumazamiziba iniam.” 11 Ezi me uan botba mikirvegha, dipar dadarimin ghuavanega, biziba bar da ategha Iesusin gin zui. 12 Iesus nguibar ekier mamın itima, gumazir mam lepan arimariam bar anegirizima, a izaava oto. Egha a Iesusin apigha ira uan guam nguazim mituagha kamaghin a migei, “Ekiam, ni fueghiva na damighti, ki Godin damazimin zuegh ua deraka.” 13 Ezi Iesus uan agharim isa gumazir kam gatigha ghaze, “Ki ifonge. Nin mikarzim zuegh, ua deragh.” Ezima lepan arimariam zuamira anetaki. 14 Egha Iesus akar gavgavim a ganiga ghaze, “Ni tav mikiman marki. Egh mangi, uabi Godin ofa gamir gumazimin akagh, egh Moses mikemezi moghin, ni uabi zueghsi ofa damu. Eghti gumazamiziba fogh suam, nin arimariam gifa.” 15 Ezi Iesus amizir bizir kabar eghaghanim bar mar ghu. Kamaghin amizi gumazamizir avirim a baraghiva men arimariaba ua deraghasa izi. 16 Ezi Iesus zurara me ataghiragha ghua, gumazamiziba itir puvatizir danganimin ikia God ko migei. 17 Dughiar mamın Iesus gumazamizibar sure gamima, Farisiba ko Judan Arazibagh fozir gumaziba, me Galilin Distrik ko Judian Distrighin itir nguibaba bar, ko Jerusalemin nguibamin ikegha iza apiaghav iti. Ezi Ekiamin gavgavim uaghan iti, kamaghin Iesus men arimariabar amuti da deragham. 18 Ezi gumazir maba soroghafariba amirazir gumazir mam inigha akuriam gatigha a inigh dipenimin aven mangi Iesusin guamin anerighasa. 19 Ezi gumazamiziba bar aviraseme. Ezi me aven mangan iburagha dipenir siriamin ghuavanabogha dipenir siriamin torim gamigha benibar an akuriam dafagha, nimira anetaghirazima a ghuaghira gumazamizir okoruamin tongin Iesusin guamin aneti. 20 Ezi Iesus gumazir kabar nighnizir gavgavimin ganigha kamaghin migei, “Namakam, ki nin arazir kuraba gin amada.” 21 Ezi Farisiba ko Judan Arazibagh fozir gumaziba maghira uan navir averiabar aven nighnisi, “Kar gumazir manam Godin danganim iniasa migirigiar kam gami? Gumazir kinitam arazir kuraba gin amangam, o puvati? God uabira.” 22 Ezi Iesus men nighnizibagh fogha men azara, “Ia tizim bagha bizir kaba uan navir averiabar aven dagh nighnisi? 23 Ki akar manam mikimam? Pura gumazir kinitam kamaghin mikim suam, ki nin arazir kuraba gin amada. Egh uaghan gumazir kinitam kamaghin mikiman kogham, ni dikavigh mangi ua deragh. 24 Ki arazir kam damightima, ia ganigh fogham, Gumazamizibar Otari a nguazir kamin arazir kuraba gin amangamin gavgavim iti.” Egha kamaghin gumazir soroghafariba amirazim migei, “Ki ni migei, ni dikavigh uan akuriam inigh dipenimin mangi.” 25 Ezi a zuamira men damazibar dikavigha, irighav ikezir akuriam inigha uan nguibamin ghuava Godin ziam fe. 26 Ezi me bar digavir kuram gamigha Godin ziam fe. Egha agorogem me gizivazi me kamaghin migei, “E datirighin bizir bar igharagha garibar gari.” 27 Bizir kabar gin Iesus ghua garima, gavmanin dagiaba isir gumazir mam, an ziam Livai, a uan dagiaba isir dipenim gaperaghav iti. Ezi Iesus kamaghin a migei, “Nan gin izi.” 28 Ezi Livai dikavigha, biziba bar da ategha an gin zui. 29 Egha Livai isar ekiam Iesus bagha uan dipenimin aneru. Ezi dagiaba isir gumazir avirim ko gumazir maba sara iza me koma api. 30 Ezi Farisiba ko Judan Arazibagh fozir gumazibar adarasi, me migirigiar mabar Iesusin suren gumazibagh ami, “Ia tizim bagha dagiaba isir gumaziba ko arazir kurabagh amir gumaziba koma api?” 31 Ezi Iesus men akam ikaragha ghaze, “Arimariaba puvatizir gumazamiziba, me dokta bagha zuir puvati. Gumazamizir arimariaba itibara dokta bagha zui. 32 Ki Godin damazimin derazir gumazamiziba bagha izezir puvati. Ki, gumazamizir arazir kurabagh amiba navibagh iraghasa, ki ize.” 33 Ezi me kamaghin a migei, “Jonin suren gumaziba, me zurara God ko mikimasa dagheba ataghirasi. Ezi Farisin suren

gumaziba uakan. Ezi ninanaba apa mamaghira iti.” **34** Ezi Iesus men akam ikaragha ghaze, “Gumazir amuimin ikiamim, a ia ko ikiti, ia a bagha izezir gumazibav kinti me dagheba ategham, o puvatigham? Puvatigham. **35** Gin dughiam izitima gumazir amuimin ikiamim, me me dama a inigh mangitima, dughiar kabar me dagheba ataghiragham.” **36** Egha Iesus akar isin zuir kamin me geghari, “Gumazitamin korotiar ghurim torim an ikiti, a korotiar igiatam abigh, inir avizir kam isi, korotiar ghurim dukuagh a isaman marki. A kamaghin damighti, korotiar igiar kam arizigham. Egh uaghan inir avizir igiar korotiar ghurim dukuagha isamizim, korotiar ghurimin min ganan kogham. **37** Eghti gumazitam wainin igiam inigh, a isiva asizir inir misevir ghuritam guruighan kogham. A kamaghin damighti, wainin dipam gin buva anangiva asizir inir ghurir kam abighti, wainin dipam nguazim giregham. Eghti wain ko asizir inin virara ikuvigham. **38** A kamaghin damuan kogham. A wainin igiam, wainin misevir igiam gurigh. **39** Egh gumazim wainin ghurim amegh, igiam gifueghan kogham. Egh a kamaghin mikim suam, ‘Ghurim a dera.’”

6 Sabatin mam, Iesus uan suren gumaziba ko raizin min garir dagher mam wit, me an kuriabagh aruava, an suren gumaziba witin oviziba isa uan dafaribar dar iniba misiva da api. **2** Ezi Farisin maba kamaghin migei, “Ia manmaghsua arazir kam gamua Sabatin arazimin gin zuir puvati?” **3** Ezi Iesus me ikaragha ghaze, “Ia ti Devit fomira amizir arazimin eghaghanimin ganizir puvati? Devit dughiar kamin uan adarazi ko mitiriam men azi, **4** ezi Devit Godin Purirpenimin aven ghua me ofa damuasa atizir bretin rubuziba inigha uan adarazi ko me da ame. E fo, me bretin kabar aman kogham.” **5** Egha Iesus kamaghin me migei, “Gumazamizibar Otarim a Sabatin dughiamin Ekiam.” **6** Sabatin dughiar igharazim Iesus God ko migeir dipenimin aven ghugha men sure gami, ezi gumazir mam men tongin iti. An dafarir guvim ekonegha an areme. **7** Farisin maba ko Judan Arazibagh fozir gumaziba an arazitamin apigh, akam a gasasa bar deravira

an gari. Me kamaghsua, a Sabatin arimariaba batogham, o? **8** Kamaghin amizi Iesus men nighnizibagh fogha dafarim ekonezir gumazim migei, “Ni dikavigh men damazibar tughti me bar nin ganika.” Ezi a dikavigha tughav iti. **9** Ezi Iesus me migia ghaze, “Ki ian azai, arazir manam Sabatin dera? E arazir aghuim damuam, o arazir kuram damuam, o gumazimin akuragham, o e a gasighasigham?” **10** Egha a bar men ganigha gumazim migei, “Ni uan dafarim onegh.” Ezi a uan dafarim onezima an dafarim bar moghira ua dera. **11** Ezi me bizir kam bangin atara, egha uarira uariv gia ghaze, e arazir manatam Iesus damuam. **12** Dughiar kamin Iesus God ko mikimasa mighsiamin ghuavanabogha, God ko migeima aminim a bangin tira. **13** Aminim tirazima, a uabin gin aruir gumazibar diazi me izezi, a 12pla amisevegha maghira ziam aposelba me gati: **14** Saimon (Iesus Pita a gati) ko an dozim Andru, Jems, Jon, Filip, Bartolomyu, **15** Matyu, Tomas, Jems Alfiusin otarim, Saimon, a Selotbar gumazir mam, **16** Judas Jemsin otarim, ko Judas Iskariot, gumazir gin Iesus isa apanibagh aningizim. **17** Egha Iesus uan suren gumaziba ko ghuaghira danganir zarimin tu. An gin aruir gumazamizir avirim iti. Ezi maburan avirir Jerusalem ko Tair ko Saidonin Ongarir dadarim, ko Judian aven itiba bar, Iesus baraghiva men arimariaba ghuamaghisa me ize. Ezi gumazamizir duar kuraba asighasighiziba, ua dera. **19** Ezi gavgavim Iesus ategha azenan ghua gumazamizibagh amima me ghuamazi, kamaghin amizi, me bar moghira Iesusin mikarzimin suighasa. **20** Ezi Iesus kogha uan gumazir an gin aruibar gara kamaghin migei: “Ia biziba puvatiziba, ia God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven iti, kamaghin ian naviba deragh. **21** Ia datirighin mitiriam aziba, ia gin izivagham, kamaghin ian naviba deragh. Ia datirighin azi darasi, ia gin akam, kamaghin ian naviba deragh. **22** Me ian ganti ia Gumazamizibar Otarimin gin mangitima, men naviba ia bagh bar ikuvigham. Egh me ia batoghiva pazi ia damuva ian ziabagh asighasigham. Bizir kaba ia bativti ian naviba deragh. **23** Men afeziaba fomira kamaghira Godin akam inigha izir gumazibagh amizi moghin,

me ia gami. Ia uaghan ivezir ekiam Godin Nguibamin a iniam. Kamaghin amizi dughiar kam otoghti, ia bar akongeghiva agorogem sara pin uari akun. **24** Ia bizir aviriba itiba, ia datirighin navir aghuim inigha gifa, kamaghin ia ikuvigham. **25** Ia dagher aviriba itiba, ia gin mitiriam ian agham, kamaghin ia ikuvigham. Ia datirighin ati darasi, ia gin arangiva temeribagh ruam, kamaghin ia ikuvigham. **26** Gumamaziziba migirigiar aghuibar ia damuti, ia bar ikuvigham. Fomira men inaziba akam inigha izir gumazir ifariba migirigiar aghuiba me gami. Kamaghira, gumamaziziba me bar migirigiar aghuiba ia damuti, ia bar ikuvigham.” **27** Iesus ua kamaghin migei, “Ia na barazi darasi, ki kamaghin ia migei, ia uan apanibagh ifongegh, egh ia gifongezir puvatiziba, ia arazir aghuibar me damu, **28** egh migirigiar kurabar ia gamir darasi, ia migirigiar aghuibar me damu, egh paza ia gamir darasi, ia me bagh afeziam ko mikim. **29** Eghti tav ian koviatar apezeghti, ia koviar vuem sara a daningigh. Eghti tav ian korotiar azenan azuim inighti, ni uaghan aven itir korotiam sara an takigh. **30** Egh tav biziba bagh ian azangsighti, ia a daningigh. Egh te ian biziba ini, ia ua da bagh mikimiva me dama da inian marki. **31** Ia arazir aghuir me ia damuamin ia ifongeziba, ia arazir kabara me damu. **32** “Egh ia gumazir ia gifongezibara ifueghiva ia ivezir manatam iniam? Puvati. Arazir kurabagh amiba uaghan kamaghiram ami. Me, me gifongezir daraziragh ifonge. **33** Ia deraghvira deragha ia gamir darazigh ami, kamaghin amizi ia arazir aghuir manam gami? Gumamazir arazir kurabagh amiba uaghan kamaghiram ami. **34** Ia pura uan biziba me daning, egh nighnigh suam, me ti da ikarvagh, egh ia manmaghin arazir aghuitam damigham? Gumamazir arazir kurabagh amiba me uaghan ghaze, ki gumazir kurar igharazim uan biziba a daningti, a gin ua da ikarvagh. **35** Ia uan apanibagh ifuegh deravira me damu, biziba pura me daningiva, uamategh da ikarvaziba inisi nighnighan marki. God arazir aghuiba gumazir arazir kurabagh amiba ko gumazir a minabir puvatizibagh ami. Kamaghin amizi, gin ian ivezim bar ekeveghti, ia Godin Bar Pin Itimin boribar min ikiam. **36**

Afeziamin apangkuvimin mirara, ia apangkuvim iki.” **37** Iesus ua kamaghin migei, “God ia tuisigh ian ikuraghan koghsi, ia munen araziba tuisighan marki, egh suam men araziba ikufi. Ivezir kuram aningan marki, eghti God ivezir kuram ia danighan kogham. Ia men arazir kuraba gin amadaghti, God ian arazir kuraba gin amadagham. **38** Ia bizibar aningti, God ia daningam. Nin minem bar deravira izivaghtima, a biziba isi mikebabar amangiva, dagh asavkon, eghti da iri magiri ian apozibar inibagh iram. God bizir iziviriziba, ia ganidi moghin ia igharaz darazir aning.” **39** Iesus uaghan akar isin zuir mam sara me mikeme, “Gumazir damazir kuram damazir kurar igharazitamin suiragh mangam, o? Aning virara mozimin magirigham. **40** Suren gumazim, uan tisa gafirazir puvati. Ezi suren gumazir bar deravira uan sure agivazim, a uan tisan mirara ghu. **41** Tizim bagha, minezir bar muziarim nin aveghbuamin damazimin itima, ni an gara eghe temer ararir ekiam nin damazimin itimin garir puvati? **42** Ter ararir ekiam nin damazimin ikiti, ni manmaghin uan aveghbuam mikim suam, ‘Aveghbuam, ki nin damazimin itir minezim batuegham?’ Ni bar ifari! Ni faraghivira ter ararir nin damazimin itim asigh, egh deragh ganiva minezir nin aveghbuamin damazimin itim asigh.” **43** Eghe Iesus ua kamaghin migei, “Temer aghuitam ovizir kuratam batezir puvati, kamaghira temer kuratam ovizir aghuitam batezir puvati. **44** Gumamaziziba temer ovizibar gara fogha ghaze, temer aghuim o temer kuram. Me fighin oviziba temer ataghatarimin da kuari puvati. Eghe me wainin oviziba temer ataghatarir muziarir kuramin da isir puvati. **45** Gumazimin navir averiamin ikezir biziba, an akatorim dav gei. Kamaghin amizi gumazir aghuim bizir aghuiba an navir averiamin ikegha otivaghiri. Ezi gumazir kuram bizir kuraba an navir averiamin ikegha otivaghiri.” **46** Iesus ua kamaghin migei, “Ia tizim bagha ‘Ekiam’ na garisi, eghe ki migeir biziba ia dagh amir puvati? **47** Tina na bagha iza nan migirigiaba baragha dagh ami, ki an araziba ian akagham. **48** A mati gumazim dipenimin ingara, an okora bar vin ghuaghira dagiam gisin ter akiniba kuni. Dipenir kam me bar deraviram an ingari. Kamaghin

amizima aperiain dughiam, dipam dipenir kamin aven ghuzima a nuighnuizir puvati. **49** Ezi gumazir nan migirigiaba baragha dar gin zui puvatizim, a mati gumazim uan dipenim nguazir kinim ko bizitam gisin an ingarizir puvati. Eghti dughiar aperiain otoghamim dipenir kam biraghtima, a irigh bar ikuvigham.”

7 Iesus bizir kabar gumazamizibav kemegha givagha, Kaperneamin aven zui. **2** Ezi 100plan midorozir gumazibar garir gumazir dapanir mam iti. An ingangarir gumazir a bar ifongezim, ariava aremeghasava ami. **3** Ezi midorozir gumazir dapanir kam Iesus amizir biziba baregha, Judabar gumazir aruar maba Iesus bagha me amangi. **4** Ezi me Iesus bagha izegha a gaghora kamaghin a migei, “Gumazir kam en gumazamiziba bar me gifonge. Egħa e bagħa God ko migeir dipenimin ingari. Kamaghin amizi gumazir kam akurvazim bagħava ami, ni an akuragh.” **6** Ezi Iesus tagħa me ko zui. A ghua dipenimin boroghin otozi, midorozir gumazir dapanim uan namakaba amangizi me kamaghin a migei, “Ekiam, ki gumazir aghuir manam, ni nan dipenimin aven izam? Ni nan dipenimin aven izan marki. Ni pazi uabi damuan marki. **7** Kamaghin amizi ki uabi ni bagħ migirigiam inigh izan kogham. Ki uabi midorozir gumazir mabar apengan iti, egħa uabi mabar garima, me nan apengan iti. Egħ ki me mikim suam, ‘Ia mangi,’ egħti me mangam. O, ki me mikim suam, ‘Ia izi.’ Egħti me izam. Egħ ki uan ingangarir gumazitam mikim suam, ni ingangarir kam damu, egħti an a damuam. Egħa ki fo, ni mikimti, nan ingangarir gumazim ua deragħam.” **9** Ezi Iesus kamaghin oregha, digavir kuram gamigha, ragħirigha gumazamizir a gin zuibav gei, “Ki ia migei, ki Israelin aven kamaghin nighnizir gavgavim itir gumazitam ganizir puvati.” **10** Ezi gumazir amadziba uamategha dipenimin ghua ingangarir gumazimin garima a dera. **11** Egħa gin Iesus nguibar ziam Nainin zui. Ezi an suren gumaziba ko gumazir avirim an gin zui. **12** Egħa a nguibar kamin tiar akar ekiar kamin boroghin ghua garima, gumazir maba gumazir kuam gisaghpugħa nguibar ekiamin ikegha azenan izi. Gumazir aremezir kamnagh,

an amizir pam aremezimin otarir vamira. Ezi nguibar ekiar kamin itir gumazir avirim amuir odariar kam ko iti. **13** Ezi Iesus an gara bar an apanguvigha kamaghin a migei, “Ni arangan marki.” **14** Egħa Iesus roghira ghua gumaziba isaghpughav itir boksiamin suira. Ezi a gisaghpughav itir gumaziba voroghira mitivighav iti. Ezi a kamaghin gumazir igiamin migei, “Gumazir igiam, ki ni migei, ni dikafigh.” **15** Ezi gumazir aremezim dikavigha magħira migeima, Iesus uam a isa an amebam ganingi. **16** Ezi me kamaghin ganigha bar digavir kuram gamigha, Godin ziam fa ghaze, “Godin akam inigha izir gumazir ekiar mam en tongin oto.” Egħa me ghaze, “God uan gumazamizibar akurvaghaza ize.” **17** Ezi Iesus amizir bizir kamin egħghanim bar Judian Distrik ko an boroghin itir nguibaba sara ghu. **18** Ezi Jon, Gumazamiziba Ruer Gumazim, an suren gumaziba, bizir kabar gun bar a mikeme. Ezi a uan suren gumazir pumuningin diagħa, **19** Ekiam Iesusin azangsighasa aning amada, “Ti nirara, gumazir God faragħa amangasa mikemezim? O, e ti ua gumazir igħarazitam mizuamam?” **20** Ezi gumazimning Iesus bagħa izegħa, kamaghin a migei, “Jon, Gumazamiziba Ruer Gumazim nin azangsighasa ga amada, ‘Ti nirara, gumazir God faragħa amangasa mikemezim? O, e ti ua gumazir igħarazitam mizuamam?’” **21** Ezi dughiar kamnaghira Iesus gumazamizir arimariaba itiba gamuavira itima, me ghuamazi. Egħa duar kuraba batogħa gumazir damazir kurar aviribagħ amima, me ua gari. **22** Kamaghin amizi, Iesus Jonin suren gumazimningin akam ikaragħa ghaze, “Gua uamategh mangi bizir gua ganigha oraghizibar gun Jon mikemegħ, ‘Gumazamizir damazir okaviriziba ua gari, ezi gumazamizir suer amiriziba uam arui. Ezi gumazamizir lepa itiba ua zuegha dera, ezi gumazamizir kuarir orazir puvatiziba uam orasi. Ezi ovengezir gumazamiziba ua dikavima, gumazamizir onganarazibagħ amiba Akar Aghuim barasi.” **23** Gumazir nan ganigha nighnizir gavgavim nan itiba, men nighnizir gavgavim ikivira iki, egħti men navir averiaba deragħti me bar akuegham!” **24** Ezi Jonin suren gumazimning uamategha ghuzima, Iesus

maghira Jonin gun gumazamizibav gia ghaze, 38 itir alabastan ingarizir misevim inigha izi. 38

“Ia tizimin ganasa gumazamiziba puvatizir Egha a Iesusin girakirangin an dagarimningin danganimin ghue? Ia ti ighurunir aminim boroghin tughav ikia azima, an teriba Iesusin ivaimin ganasa ghue? Puvati. 25 Ia tizimra dagarimning giri. Ezi a uan dapanir arizimin an ganasa ghue? Ia ti gumazir korotiar aghuiba dagarimning adizava, an dagarimningin tora aghuizitamin ganasa ghue? Puvati. Gumazir bore an dagarimning ginge. 39 Ezi Farisin an korotiar aghuiba azuiba atrivibar dipenibar an diazim bizir kamin ganigha uabira uabi iti. 26 Ezi ia tizimin ganasa ghue? Ia Godin migei, “Gumazir kam guizbangira Godin akam inigha izir gumazitamin ganasa ghue? inigha izir gumazim a fogh suam, kar amizir Bar guizbangira! Ki ia migei, Godin akam inigha manam an suisi, kar amizir arazir kurabagh izir gumazir kam, a Godin akam inigha izir amim.” 40 Ezi Iesus an akam ikaragha ghaze, gumazir igharaziba, bar me gafira. 27 Gumazir “Saimon ki ni mikimamin bizir mam iti.” Ezi kam baghavira, Godin Akinafarim migia ghaze, Saimon ghaze, “Tisa, ni na mikemegh.” 41 Ezi ‘Ia oragh. Ki uan abuir gumazim amadaghtima, Iesus kamaghin a migei, “Gumazir pumuning a faragh mangiva ni bagh tuavim akiram.” 28 Ki gumazir mam da dagiaba pura da ini, egh ia migei, Jon nguazimin itir gumazamiziba bar aning gin a da ikarvagh amim. Ezi mav a da 500in me gafira, ezi tina borimin min God Bizibagh dagiaba ini, ezi mav a da 50plan dagiaba ini. Ativamin Dughiamin aven iti, a bar Jon gafira.” 42 Ezi aning uaghara an dagiaba ikarvaghan 29 (Jon gumazamizir aviriba ruava, egha maghira ibura. Ezi a aning ikarvaghamin dagiar kaba gin dagiaba isir gumaziba sara rue. Kamaghin amizi amada. Ezi ni nighnigh, aning tina gumazir me Iesusin akam baregha fo, Godin arazim kam bar a gifuegham?” 43 Ezi Farisiba ko Judan Saimon an akam ikaragha ghaze, “Ki kamaghin nighnisi, Arazibagh fozir gumaziba, me Jonin rurim inizir gumazir dagiar aviriba inigha ua da ikarvaghan puvati. Kamaghin amizi me akirim ragha God iburazim.” Ezi Iesus kamaghin a migei, “Ni men akazir tuavir aghuim gasara.) 31 Iesus ua deragha migei.” 44 Egha a ragha amizimin gara kamaghin migei, “Ki gumazamizir datirighin kamaghin Saimon migei, “Ni amizir kamin gari? itibar arazibav kimsi akar isin zuir manam Ki nin dipenimin izezima, ni nan dagarimning mikimam? Me manmaghira gari? 32 Me boribar ruasa dipatam na ganingizir puvati. Ezi amizim min gara biziba amadir danganibar apiav ikia uan temeribar nan dagarimining ruegha, uan uarir dei: “E ia bagha marvibagh ivima, ia ighian dapanir arizimin da disi. 45 Ezi ni nan torezir aghua. Ezi e ongerakar amirizibagh amima, ia puvati. Ezi amizir kam dughiar ki aven izezimin azir puvati.” 33 “Ezi Jon, Gumazamiziba Ruer a nan dagarimningin tora mamaghira ikia iza datirikin. 46 Ezi ni bore an dapanim gingezir puvati. Ezi amizir kam a borer mughuriar Gumazim iza dagheba ko wainin dipaba apir aghuim inigha nan dagarimning ginge. 47 A bar puvatizi, ia ghaze, ‘Duar kuraba a gapasa.’ 34 na gifonge, kamaghin amizi, God an arazir kurar Ezi Gumazamizibar Otarim izava dagheba ko arazir kurar muziarim gin amadaghti, kamaghin wainin dipaba api. Ezi ia ghaze, ‘Ia gan, a a God gifongezir arazir muziarim ikiam.” 48 Ezi gumazir puv daghem ko wainin dipam apim. Iesus kamaghin amizimin migei, “Nin arazir Egha a dagiaba isir gumaziba ko gumazir arazir kuraba, ki da gin amada.” 49 Ezi gumazir a ko kurabagh amiba, a men roroabagh amua me ko ikiava apiba kamaghin oregha, maghira uarira uariv gei, “Kar gumazir manam uaghan arazir iti.” 35 Ezi gumazamizir Godin fofozim iniziba, kuraba gin amadi?” 50 Ezi Iesus kamaghin me gara fo, Godin fofozim a guizbangira bizim.” amizim migei, “Nin nighnizir gavgavim nin 36 Ezi Farisin gumazir mam uabi ko damasava akura, kamaghin amizi ni navir amirizimin Iesus bagha mikeme. Kamaghin amizi an a ko daperagh damasa an dipenimin ghu. 37 Ezi itim orazi, Iesus Farisin dipenimin ikiava api. Ezi amizir kam borer mughuriar aghuim zuim mangi.”

8 Bizir kabar gin, Iesus, nguibar ekiaba ko nguibar dozibagh arui, egha God Bizibagh Ativamin Dughiamin akam akuri. Ezi an suren gumazir 12pla uaghan an gin arui. **2** Ezi amizir maba uaghan, me fomira Iesus men arimariaba ko duar kuraba batoke: Maria, me Makdalan nguibamin amizim a garisi, Iesus fomira a gamizima, 7plan duar kuraba anetegha azenimin ize, **3** Joana ko Susana ko amizir avirir igharaziba uaghan a koma arui. (Joana, a Kusan amuim, a Herotin dipenir averiamin garir gumazir dapanim.) Amizir kaba uan bizibar Iesus ko an suren gumazibar akurvasi. **4** Gumamazizir avirim uan nguibaba ategha Iesus bagha iza uari akuvazima, an akar isin zuir kamin me migei: **5** “Azenibar ingarir gumazir mam ghuava raizin min garir daghem wit, an oviziba inigha uan azenimin da akuri. An ada akura zuima, maba tuavim gira ghuzima gumamaziziba da dike. Ezi kuarazir pin itiba izaghira bar da ame. **6** Ezi maba dagiaba itir danganibagh iregha afuangi. Ezi dipaba nguazimin puvati, kamaghin amizi, witin kaba ua misingigha ariaghire. **7** Ezi witin ovizir mabanang benir ataghataribar torim gire, egha benir ataghatariba sara aghuima da da ikiaghariki. **8** Ezi mabanang nguazir aghuim giregha, aghua dagher bar aviriba iti, kamaghin amizi da vaghvaghera 100pla bar misevegha iti.” An akar isin zuir kam me mikemegha, a pamtem kamaghin me migei, “Tina kuarimning iti, an oragh.” **9** Ezi Iesusin suren gumaziba akar isin zuir kamin mingarim baghava an azara. **10** Ezi a me migia ghaze, “God fofozim ia ganingizima, ia God Bizibagh Ativamin Dughiamin akar mogomebagh fo. Ezi igharaz darazi ki akar isin zuibara me migei, eghti me zurara ganiva, egh deragh bizitamin ganighan kogham. Egh uaghan zurara oraghiva, egh me deragh bizitamin mingarim gifoghan kogham.” **11** Iesus ua kamaghin migei, “Kar akar isin zuir kamin mingarim. Witin ovizim a Godin akam. **12** Ezi witin ovizir tuavim gireziba mati gumamazizir Godin akam baraghiziba, me a baraghizi Satan iza men navir averiabar Godin akam batoke, eghti me nighnizir gavgavim Godin iktan koghti God ua me inighan kogham. **13** Ezi dagiaba itir danganibagh irezir witin oviziba mati, gumamazizir akam baregha bar akongeziba, ezi men biba nguazim giraghuezir puvati. Me dughiar otevimin nighnizir gavgavim Godin iti, ezi osimtizibar dughiam me God ataki. **14** Ezi witin ovizir benir ataghataribar tongin ireziba mati gumamazizir akam baraghizibar min iti. Me deragha tuavimin zuima inivafizibar agoroger osimtiziba, ko dagiar nighnizir osimtiziba, koma nguazir kamin bizir ganganir agorogem me isima, me dar aven ikia egha misevir puvati. **15** Ezi witin ovizir nguazir aghuim gireziba mati, gumamazizir Akar Aghuim baraghiziba, me a inigha uan navir averiabagh atigha dar suiragha gavgavigha ikia, dagher aghuiba otifi.” **16** Egha Iesus ua kamaghin migei, “Gumazitam lam gaborogha minemin aven a modogha a isa dakozimin apengan anefazir puvati. An a inigh dakozim gisin anefagham, eghti tina aven iziva angazangarimin ganam. **17** Kamaghira mogomer biziba da gin azenan otivigham. Eghti bizir amigha aveziba da uaghan gin azenan otivigham. **18** Kamaghin amizi ia deraghvira akar kam baragh. Gumazitam o amizitam Godin akabagh foghti, God uan akabar fofozir igharaziba a daningam, eghti a Godin akar aviribagh fogham. Eghti Godin akabagh foghan aghuazir gumazim o amizim, an fofozir muziarim God a dam a inigham.” **19** Ezi Iesusin amebam ko doziba an ganasa izi. Ezi gumamaziziba bar anekufa, kamaghin amizi, me an boroghira mangan ibura. **20** Ezi mav Iesus migia ghaze, “Nin amebam ko doziba muna azenan tuivighav ikia nin ganasa.” **21** Ezi Iesus an akam ikaragha ghaze, “Tina Godin akam baragha an gin zui, me nan amebam ko doziba.” **22** Dughiar mamin, Iesus uan suren gumazibav gia ghaze, “E dipar kam abigh vongin mangam.” Egha me botin ghuavanega vongin zui. **23** Me ghuava, Iesus pariam an azima an akui. Ezi aminir ekiam amozim sara dipamin oto, ezi dipam men bot bar a gizifa. Kamaghin amizi me osimtizir ekiamin aven iti. **24** Ezi suren gumaziba ghuava a gaghuragha a migia ghaze, “Gumazir Ekiam, ni dikafigh! E ovengam!” Ezi a dikavigha aminim ko dipar puvira ingarim akar gavgavimin aning migei. Ezima aminim ko dipam aremegha amiragha

iti. 25 Ezi a kamaghin uan suren gumazibar azara, "Ian nighnizir gavgavim managh iti?" Ezi me atiatia, nighnizir aviribagh amuava, uarira uarir azangisi, "Kar gumazir manmaghin amizim? A migeima, aminim ko dipam an akam barasi!" 26 Iesus uan suren gumaziba ko botin ghuava Gerasan Distrighin otifi, a Galilin Dipar Akaremin vongin iti. 27 Egha Iesus bot ategha azenan izima, nguibar ekiar kamin itir gumazir duar kuraba apazazim a bato. A fomira iniba itir puvatigha dipenibar aven itir puvati, a gumazir ovengezibar dagiar mozir toribar aven iti. 28 Egha duar kurar kam dughiar aviribar an suigha anekurima a daghiri. Egha uaghan an dafariba ko sueba me senbar da ike, ezi an garir gumaziba an boroghira ikiava an gari, ezi duar kurar kam a gamima a uan senba aghorava, ara ghua gumazamiziba puvatizir danganimin iti. Ezi Iesus duar kuram batogha ghaze, ni gumazim ategh azenan izi. Ezi a Iesusin apigha, arava Iesusin dagaribar apengan irigha pamtem dia migei, "Ni tizim na damuasa, Iesus, Godin Bar Pin Itimin Otirim? Ki nin azangisi ni arazir kuratam na damuam marki!" 30 Ezi Iesus an azara, "Nin ziam tina?" Duar kurar aviriba an aven iti. Kamaghin amizi, a kamaghin migei, "Aviriba." 31 Ezi duar kuraba kamaghin Iesus gaghoravira iti, "Ni e batuegh e amadaghtima e torir mingariba puvatizir kamin mangan marki." (Abyssos g12) 32 Dughiar kamin, dar bizir ekiar maba mighsiar miriamin roghira ikiava api. Ezi duar kuraba Iesus gakaghora ghaze, "Ni en amamangatighi e mangi dar munabar aven mangeka." Ezi a men amamangatizi me zui. 33 Ezi duar kuraba gumazim ategha azenan iza dabar aven ghue. Ezi dar bizir kam ara ghua davarir kuram giraghuegha dipam amegha ariaghire. 34 Ezi dabar garir gumaziba garima bizir kaba otivizi, me ara ghua nguibar ekiamin bizir kabar gun migeima, nguibar azenan roghira itiba saram orasi. 35 Ezi gumazamiziba ganasa izi, bizir tizimram oto? Egha me Iesus bagha iza garima, gumazir duar kuraba ategha azenan izezim, a Iesusin dagarimin min aperaghav iti. A korotiaba aghuizi an nighnizim ua dera. Kamaghin amizi me atiatingi. 36 Ezi ikia bizir kamin ganizir darazi gumazamizibagh eghara ghaze, Iesus duar kuraba apazazir gumazim gamizi a ua dera. 37 Ezi gumazamizir Gerasan Distrighin itiba puvira atiatia, egha Iesusin azangisi, "Ni e ategh danganir igharazitamin mangi." Ezi a botin ghuavanabogha uamategha ghu. 38 Ezi duar kuraba ataghizir gumazir kam Iesusin azangisigha uaghan an gin mangasa, ezi Iesus anemadagha, a migia ghaze, 39 "Ni uamategh uan nguibamin mangi, egh God ni gamizir biziba bar me mikim." Ezi gumazim uamategha ghua nguibam garuava Iesus a gamizir biziba bar dar gun migei. 40 Iesus uamategha Galilin Dipar Akaremin vongin izezima, gumazamiziba a izi me bativasa me a bagha oragha a mizua iti. 41 Ezi gumazir mam, an ziam Jairus, a God ko migeir dipenimin gumazir dapanim. An guivir vamira an azenir 12plan boroghira ghugha, aremeghasava ami. Kamaghin amizi a iza Iesusin dagarimningin boroghin iri. Egha uan dipenimin mangasa Iesus gakaghori. Ezi Iesus ghuavira itima maburan avirim bar an okarigha kaghira uari dikabiri. 43 Ezi amizir 12plan azenibar ghuzim batir arimariam itir mam, gumazitam an akuraghti a deraghan kogham. 44 A Iesusin gin izava an korotiar avizimin suirazi, an ghuzir arimariam zuamira dutugha ghu. 45 Ezi Iesus azara, "Tina nan suira?" Ezi me bar uarir tiragha, ezi Pita ghaze, "Gumazir Ekiam, gumazamiziba bar ni akuvagha ni adughadusi." 46 Ezi Iesus ghaze, "Ki kamaghin fo, gumazim nan suirazima gavgavim na ategha azenan ghu." 47 Ezima amizim uabira uabin gara fo, a modoghan kogham. Egha atiatim sara iza Iesusin guamin degiaghirigha, gumazamizibar damazibar migia ghaze, nan arimariam givaghasa, ki Iesusin korotiamin suira, ezi nan arimariam zuamira gifa. 48 Ezi Iesus a migia ghaze, "Nan guivim, ni navim bar amiragh iki. Ni nighnizir gavgavim nan iti. Kamaghin amizi, nin nighnizir gavgavim ni gamizima ni dera. Ni navir amirizim sara mangi." 49 Iesus migiavira itima, gumazir mam God ko migeir dipenimin garir gumazir dapanim Jairusin dipenimin ikegha, Jairus bagha izi. Egha kamaghin Jairus migei, "Nin guivim areme. Ezi ni ua ingangarim tisa daningan marki." 50 Ezi Iesus kamaghin oregha, Jairus migia

ghaze, “Ni atiatingan marki. Pura nighnizir gavgavim iki, eghti nin guivim ua deragham.” 51 Egha a Jairusin dipenimin otogha, ua tavin amamangatightima an an gin aven mangan an aghua, egha a Pita, ko Jon, ko Jems ko guivimin amebam koma afeziam, a merara inigha dipenimin aven ghue. 52 Dughiar kamin gumazamiziba bar, me uan evaribav sogha azia iti. Ezi Iesus me migia ghaze, “Azir akam atakigh. Guivim aremezir puvati. An akui.” 53 Me fo, guivim areme, kamaghin amizi me an ingaravati. 54 Ezi Iesus guivimin dafarimin suiragha a migia ghaze, “Nan borim, ni dikafighi!” 55 Ezi an duam uamategha izezima, a zuamira dikavigha tu. Ezi Iesus me migia ghaze, “Ia daghetam a daningigh.” 56 Ezi an amebam ko afeziam bar aguaghfa. Ezi a kamaghin migia aning abira, gua otozir bizir kamin gun gumazitam mikiman marki.

9 Iesus uan suren gumazir 12plan diazima, me a bagha izezi, a duar kuraba batoghamin gavgavim ko gumazamiziba itir arimariaba akiramin gavgavim sara me ganingi. 2 Egha me amaga ghaze, ia God Bizibagh Ativamin Dughiamin akam akun, egh gumazamizibar arimariaba akirmighti me ua deragham. 3 Egha a kamaghin me migei, “Ia mangisiva bizitam inian marki, mitariba, dagheba, dagiaba, ko siotin ia gin daghuamin tam inian marki. 4 Ia kamaghin damigh, dipenir ia aven zuir manam, ia dipenir kamra iki, mangi dughiar ia nguibar kam ataghiraghamim. 5 Eghti gumazamiziba ia gifueghan koghti, dughiar ia men nguibam ataghiraghamim, ia uan dagaribar mineziba apisigh, eghti me fogh suam, arazir me amizir kam, a derazir puvati.” 6 Ezi Iesusin suren gumaziba nguibabar ghuava, Akar Aghuim akura egha arimariar gumazamizibagh amima me ghuamazi. 7 Ezi Herot, gavmanin dapanim, a bizir Iesus amiba baraghizima da ghuavira iti. A fo, marazi ghaze, Jon aremegha ua dikafi, ezi marazi ghaze, Elaija oto, ezi marazi ghaze, Godin akam inigha izir gumazir mam fomira ikegha aremegha ua dikafi. Kamaghin amizima, Herot bar nighnizir aviribagh ami. 9 Egha Herot kamaghin migei, “Ki Jonin firim atu. Ezi

tina bizir kabagh amima me dar gun migei?” Egha a Iesusin ganasa. 10 Ezi Iesusin aposelba uamategha izegha, bizir me amizibar gun a migei. Ezi a me inigha me uarira nguibar mam an ziam Betsaidan ghue. 11 Ezi gumazir bizir avirim a gifoghava an gin zui. Ezi Iesus me gifuegha, God Bizibagh Ativamin Dughiamin gun me migiava, gumazamizibar arimariaba akiri. 12 Bar guaratizimin Iesusin 12plan aposelba a bagha izegha kamaghin a migei, “E gumazamiziba puvatizir danganimin iti. Ni gumazamiziba amadaghti, me danganir kamin itir nguibaba ko nguibar roghira itibar mangiva, uari bagh dagheba ko dakuamin danganiba buri.” 13 Ezi Iesus men akam ikaragha ghaze, “Ia uari daghetaba me daning.” Ezi me kamaghin migei, “E bar bretin rubuzir 5pla ko osirir pumuningra iti. Egh e mangi gumazir avirir kaba bagh dagher tabagh ivezeghan koghti, dagheba bar otevegham.” 14 (Dughiar kam gumazibar dibobonim, 5,000 boroghin ghu.) Ezi Iesus kamaghin uan suren gumazibav gei, “Ia me mikimti me 5pla ten, 5pla tenin okoruabar dapighiri.” 15 Ezi suren gumaziba kamaghiram amizima, gumazamiziba bar apia. 16 Ezi Iesus bretin rubuzir 5pla ko osirir pumuning inigha kogha overiamin gara Afeziar Ekiam minabagha, bretba ko osirimning apirigha gumazamizibar aningasa uan suren gumazibagh aningizi me me ganidi. 17 Ezi gumazamizir kaba bar amegha, naviba bar izifa. Ezi Iesusin suren gumaziba, dagher nar me ataghiziba, me da inigha 12plan akirabagh aghuizima da bar izefe. 18 Dughiar mamin Iesus uabira Afeziam ko migeima, an suren gumaziba a ko itima, a men azara, “Gumazamiziba tina na garisi?” 19 Ezi me kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Marazi ghaze, ni Jon, Gumazamiziba Ruer Gumazim, ezi marazi ghaze, ni Elaija, ezi marazi ghaze, Godin akam inigha izir gumazir fomira itir mam aremegha ua dikafi.” 20 Ezi Iesus men azara, “Ezi ia? Ia uari ghaze ki tina?” Ezi Pita an akam ikaragha ghaze, “Ni Godin izezir Kraiss, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim.” 21 Iesus migirigiar gavgavim uan suren gumazibagh aniga ghaze, ia nan gun tavin mikiman marki. 22 Egha a kamaghin migei, “Gumazamizibar Otarim

bar mizazir ekiaba ko osimtiziba iniam. Eghti Judabar gumazir aruaba koma ofa gamir gumazir ekiaba, ko Judan Arazibagh fozir gumaziba, me an aghuaghiva a misueghti an aremegham. Egh dughiar mikezimin a ua dikavigham.” 23 Egha a bar moghira me migia ghaze, “Gumazitam o amizitam nan gin izisi, a ifongezir biziba gin amadagh uan ter ighuvim zurara a gisaghpugh nan gin izi. 24 Gumazamizir manam uan ikirimirim suiraghsi nighnighti, an ikirimirim givagham. Eghti gumazamizir manam na bagh uan ikirimirim ateghiva, uan ikirimirim iniam. 25 Gumazim o amizim nguazimin itir biziba bar da inigh, a gin oveghti, bizir kaba manmaghin an akuragham? Bar puvati. 26 Tina nan ziam ko nan Akar Aghuimin gun mikiman aghumsighti, gin Gumazamizibar Otarim uan afeziamin boroghin ikeghiva Godin damazimin zuezir enselba ko Godin angazangarim sara izighiriva, uaghan men aghumsigham. 27 Ki guizbangira ia migei, ia kagh tuivighav itir darasi, ian tarazi oveghan kogham. Ia ikivira iki gantima, God Bizibagh Ativamin Dughiam otogham.” 28 Iesus bizir kabav kemezi, 8plan dughiaa givazima, a gin Pita, ko Jon, ko Jems inigha me God ko mikimasa mighsiar ekier mamin ghuavanabo. 29 Egha a God ko migeima, an guamin ganganim ragha igharagha oto. Ezi an korotiaba bar ghurghurigha onimarimin min taghtasi. 30 Gumazir pumuning, Moses ko Elaija, 31 aning Afeziar Ekiamin angazangarimin aven ikia, egha Iesus ko uariv gei. Me Iesus nguazir kam ataghiragham koma bizir a Jerusalemin damuamin bizibav gei. 32 Pita uan namakamning ko pariam men azima me akui, me osegha Iesusin angazangarir gavgavimin ganigha uaghan gumazir pumuningin gari, aning a ko tughav iti. 33 Ezi gumazimning an ataghirazima Pita kamaghin Iesus migei, “Tisa, bar deragha e kagh iti! E purirpenir pumuning ko mikezimin ingaram. Ni bagh tam, Moses bagh tam, egh Elaija bagh tam.” (Pita akar kam migia, egha uabi migirigiar a mikemezir kam gifozir puvati.) 34 A migiavira itima, ghuariar mam otogha me avara, ezi me ghuariamin aven ghua bar atiatingi. 35 Ezi tiarir mam ghuariamin tongin otogha kamaghin migia ghaze, “Kar nan Otarim, ki a ginaba. Ia anariram oragh!” 36 Tiarir kam mikemegha givazima, me Iesusin garima a uabira iti. Ezi Iesusin suren gumaziba bizir me ganizimin gun gumazitam mikemezir puvati. 37 Egha me amimzaraghan mighsiam ategha izaghirima, gumazamizir avirim iza tuavimin a bato. 38 Ezi gumazir mam men torimin ikia dei, “Tisa, ki ni gakaghor, nan otarir bar vamira iti, kamaghin amizi ni an ganigh. 39 Duar kuram an aven ikia a gamima a zuamira ara dei. Egha anekurima a nguazim gira puv nisi. Ezima pupuviba an akamin otifi. Duar kurar kam dughiar mabar an ikia bar pazava a gamuava, anetaghirazir puvati. 40 Ki a batoghasa nin suren gumazibagh aghori. Ezi me a damuan ibura.” 41 Ezi Iesus kamaghin me ikaragha ghaze, “Oio, ki bar amira, ia dughiar kamin itir gumazamiziba, ia nighnizir gavgaviba puvati, ian araziba ko nighniziba bar derazir puvati. Dughiaa manmaghin, ki ia ko iki egh ian osimtiziba ateram? Ni uan otarim inigh kagh izi.” 42 Ezi otarim izavira itima, duar kuram an ekunizima a nguazim girigha uam aguava egha puv nisi. Ezi Iesus duar kuram batoghezima, a borim ataghizi a dera. Ezi Iesus a inigha uam an afeziam ganingi. 43 Ezi gumazamiziba bar Godin gavgavimin ganigha digavir kuram gami. Me bar puv Iesus amizir bizibagh nighnizima, a uan suren gumazibav gei, 44 “Ia deraghvira na baraghti, ki bizitam ia mikimasa. Me Gumazamizibar Otarim isi gumazir kurabar dafarim darigham.” 45 Ezi me migirigiar kamin mingarim gifozir puvati. A men modo, kamaghin amizi me a gifozir puvatigha an azangsighan atiatingi. 46 Ezi Iesusin suren gumaziba uarira uari adoghodogha ghaze, tina men dapanimin ikiam. 47 Me migeima, Iesus men nighnizibagh fogha borim inizi, borim an min tughav iti. 48 Egha a kamaghin me migei, “Gumazitam o amizitam na ginighnigh egh borir dozir kamagh garitam inigh an akuragham, kamaghin a na inigha nan akurvasi. Egha tina nan akurvasi, a nan Afeziar na amadazimin akurvasi. Kamaghin amizi, tina ian tongin ziam puvati, a ziar ekiam iniam.” 49 Ezi Jon Iesus migei, “Tisa, e garima gumazir mam nin ziamin duar kuraba batosi. E fo, a en mav puvati,

ezi e an anogoroke.” 50 Ezi Iesus kamaghin migei, “Tina ian apanim gamir puvati, a ian anav. Eghti, ia an anogoroghan marki.” 51 God Iesus inigh uan Nguibamin ghuavanangamin dughiam roghira izezima, Iesus Jerusalemin mangasa nighnizim gamigha iti. 52 Egha uan migirigiar gumazir maba amangizima, me akam inigha faragha ghue. Me Samaritan nguibar mamin a bagha bizibar akirasa ghue. 53 Ezi gumazamizir nguibar kamin itiba fo, Iesus Jerusalemin zui, kamaghin amizima me Iesus inian aghua. 54 Ezi suren gumazimning, Jems ko Jon bizir kabar ganigha an azara, “Ekiam, ni ifueghtima e Godin Nguibamin itir avim bagh diaghtima a izighiriva gumazamizibar isigham.” 55 Ezi Iesus raghava aningnin atari. 56 Egha me nguibar igharazimin ghue. 57 Iesus uan suren gumaziba ko tuavimin zuima, gumazir mam Iesus migei, “Ni danganir manamin mangam, ki uaghan ni ko mangam.” 58 Ezi Iesus a migia ghaze, “Afiar atiaba nguazir toribar itima, kuaraziba mikonibar iti, ezi Gumazamizibar Otarim dakuamin danganiba puvati.” 59 Egha Iesus gumazir igharazim migei, “Nan gin izi.” Ezi gumazim an akam ikaragha ghaze, “Ekiam, ni faragh nan amamangatighiti, ki mangi uan afeziam mozim dafaka.” 60 Ezi Iesus kamaghin a migei, “Marki. Gumazir ovengeziba uari uan gumazir kuaba afi. Ni mangiva God Bizibagh Ativamin Dughiamin akam akunam.” 61 Ezi gumazir mam ua Iesus migia ghaze, “Ekiam, ki nin gin mangam. Ni faragh nan amamangatighiti, ki mangi uan adarazir ganika.” 62 Ezi Iesus a ikaragha ghaze, “Tav itazim kuazagh egh raghirigh gin ganam, a God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ingaran kogham.”

10 Egha bizir kabar gin Ekiam 72plan gumazir igharaziba misevegha pumuning pumuning faragh nguibar ekiaba ko danganir a mangasa nighnizibar me amadi. 2 Egha a kamaghin me migei, “Dagher bar avirim anigha givagha azenimin iti. Ezi ingangarir gumazamizir da iniamin aviriba puvati. Kamaghin amizi, ia azenir kamin ghuavimin azangsighti, a ingangarir gumazamizibar amangiti, me an azenimin mangi dagheba iniam.

3 Ia mangi! Ki sipsipin nguziba afiar atiabar torimin iti moghin ia amadazi ia zui. 4 Egh dagiaba azuir mitarim ko begghiam ko dagarir asuaba inian marki. Eghti gumazitam tuavimin ia batoghiva dughiam ia daningti, ia a ikaraghan marki. 5 “Egh ia dipenitamin aven mangi egh faragh kamaghin mikim suam, navir amirizim ia ko iti. 6 Eghti gumazir navir amirizim kagh ikiti, ia navir amirizim an iki. Puvatighiti, ian navir amirizim ua ia bagh izegham. 7 Guizbangira, ingangarir gumazamiziba uan ivezim isi. Kamaghin amizi ia dipenir kamin aven iki, dagheba ko dipar tizir me ia ganidiba, ia dar ami. Egh dipenir mamin ikegh mamin mangan marki. 8 “Egh ia nguibar ekiamin aven mangightima, me ia inigh tizim ia daningti, ia puram anemi. 9 Egh ia arimariaba itir darazir amighti me ghuamagheghti, ia kamaghin me mikim, God Bizibagh Ativamin Dughiam roghira ize. 10 Egh ia nguibar ekiatamin aven mangitima, me ia inighan koghtima, ia tuavir dozibar aven mangi mikim suam, ‘Ian nguibar ekiamin nguaziba en dagaribar poghezi, e da disi, eghti ia kamaghin ganigh fogh suam, ia amizir arazir kam, a derazir puvati. Egh ia fogh suam, God Bizibagh Ativamin Dughiam roghira ize.’ 12 Ezi ki ia migei, Godin Kotin Dughiamin, osimtizir nguibar kam iniamim, an osimtizir Sodom inizim gafiragham.” 13 Egha Iesus ua kamaghin uan 72plan gumazibav gei, “Ia Korasinin nguibamin itir gumazamiziba, iavzika! Ia kuram iniam. Ia Betsaidan nguibamin itir adarasi, iavzika! Ia bar ikuvigham. Gumazitam Tairin nguibam ko Saidonin nguibamin ghua, mirakelin ki amiziba men tongin dagh amighai, Tair ko Saidonin itir darazi ti fomira navibagh iragha, azir adiariba aghuigha, averenim gapiava a gurua, egha uan arazir kamin uari akakagha ghaze, me uan arazir kuraba ataki. 14 Godin Kotin Dughiamin, osimtizir ia iniamim, an osimtizir Tair ko Saidon iniamim gafiragham. 15 Ezi ia Kaperneamin nguibamin itir darasi, ia ghaze, ia uari fegh Godin Nguibamin ikiam, a? Bar puvati, God ia akunighti ia Gumazamizir Oveaghezibar Nguibamin magiram. (Hadēs g86) 16 “Tina ia barasi a uaghan na barasi, tina ia barazir puvati a uaghan na barazir puvati. Egha tina

na barazir puvati, a nan Afeziar na amadazim uaghan a barazir puvati.” 17 Ezi 72plan gumaziba ua iza bar akuegha kamaghin migei, “Ekiam, e nin ziam diborima duar kuraba en akabar mirara zui.” 18 Ezi a me migia ghaze, “Ki Satanin garima a ira onimarimin min Godin Nguibamin tagha gifa. 19 Ezi ki gavgavim ia ganigha gifa, eghti ia kuruziba ko tuighakabagh isin daruva da dikiva, egh uan apanibar gavgavim a givagham. Eghti me bizir kuratam ia damuan iburagham. 20 Eghti duar kuraba ian akam mirara ghuzir bizim bagh akongan marki. God uan Nguibamin ian ziaba osirizir bizim baghiva ia akong.” 21 Ezi dughiar kamra, Godin Duam Iesus gamima a bar akongegha kamaghin migei, “Afeziam, ni nguazim ko overiam gativazir Ekiam! Ni fofozim ko nighnizir aghuiba itir gumamaziziba bizir kaba men modo, egha boribar min itir gumamazizibar aka. Kamaghin amizi ki ni minaba. Guizbangira Afeziam, ni uan ifongiamin kamaghin ami.” 22 Egha Iesus ua kamaghin migei, “Nan Afeziam biziba bar da isa nan dafarim gati. Ezi gumazitam Otarim gifozir puvati. Afeziam uabira a gifo. Egha tav Afeziam gifozir puvati. Otarim uabira, ko gumazir Otarim ifuegha Afeziam isa men akaziba, merara Afeziam gifo.” 23 Egha a ragha uan suren gumazibar gara kamaghin me migei, “Ki guizbangira ia migei, fomira Godin akam inigha izir gumazir aviriba ko gumamazizir aghuir aviriba, me ia datirighin garir bizibar ganamin ifongiar bar ekiam ikia, me dar ganizir puvati. Egha ia datirighin orazir akar kaba, me da baragham ifongiar bar ekiam ikia, me tam baraghizir puvati. Ezi ia, ian damaziba bizibar gari, kamaghin amizi ia bar akongegh!” 25 Ezi dughiar mamin, Judan Arazibagh fozir gumazir mam dikavigha Iesus gifarasa purama an azara, “Tisa, ki manmaghin damighiva zurazurara itir ikirimirir aghuarim iniam?” (aiōnios g166)

26 Ezi Iesus a ikaragha ghaze, “Akar Gavgavir manam Moses Osirizir Arazibar akamin aven iti? Ni manmaghin an gari?” 27 Ezi an a ikaragha ghaze, “Ni uan Ekiam, a nin God, ni bar uan navir averiam ko uan duam ko uan nighnizim ko uan gavgavim sara bar a gifongegh. Egh uaghan, ni uabira uabi gifongezi

moghin, uan namakabagh ifongegh.” 28 Ezi Iesus an akam ikaragha ghaze, “Ni bar deragha migei. Ni mamaghira damigh zurara itir ikirimirir aghuarim iniam.” 29 Ezi a gumamazizibar damazimin deraghasa, kamaghin a Iesusin azara, “Ezi tina nan namakaba?” 30 Ezi Iesus an akam ikaragha ghaze, “Gumazim Jerusalem ateghava Jerikon uaghira, egha gumazir kuraba batozima, me an korotiaba suegha, puviram a misueghava are, egha anetaghizima a mikirigha irighav iti. 31 Ezi ofa gamir gumazim tuavir kamra uaghira egha an gara a gitagha zui. 32 “Kamaghira Livain gumazim uaghan iza danganir kamnaghira an gara a gitagha zui. 33 “Ezima Samarian gumazir mam iza danganir gumazir kam itimra izava, an apighava bar an apangkufi. 34 Egha a bagha ghua wain ko boreman duaba ruegha da nomke. Egha a gumazim isa uan donki gisin anefagha, a inigha ghua daguir dipenir mamin aven ghugha, deraviram a gami. 35 Egha amimzaragham a dagiar pumuning dipenir ghuavim ganigha ghaze, ‘Ni deragh an gan, eghti dughiar ki uamategh izamim, ki izi bizir tizir ni uam a gamiziba, ki da ikaragham.’ 36 “Ezi ni manmaghin nighnisi, gumazir pumuning ko mikezir kabar manam gumazir kuraba misoghezir gumazimin namakam?” 37 Ezi Judan Arazibagh fozir gumazim a ikaragha ghaze, “Gumazir an apangkuvizim.” Ezi Iesus a migia ghaze, “Ni mangiva kamaghira damu.” 38 Iesus uan suren gumaziba ko tuavimin ghua nguibamin oto. Ezi amizir mam, an ziam Marta, a Iesus inigha uan dipenimin ghu. 39 Ezi an afumimin ziam Maria. A Iesusin dagarimin boroghira aperaghav ikiava a barazima a migei. 40 Ezi Marta ingangarir avirim an nighnizimin izi, ezi an osimtizim sara dagher me damamibagh ami. Egha a Iesus bagha iza an azara, “Ekiam, nan afumim na ataghizima ki uabira ingangaribagh ami, ezi ni na ginighnisi, o? A mikemeghtima a nan akuraghi!” 41 Ezi Ekiam a ikaragha ghaze, “Marta, Marta, ni bizir aviribagh nighnigha da bagha muriam, ni dighori. 42 Ni bizir vamira bagh nighnigh. Maria a bizir aghuimra misefe. Ezi bizir kam, gumazitam a dama a inighan kogham.”

11 Iesus danganir mamin ikia God ko migeibar aningam.” **14** Egha Iesus duar kurar gumazim gamima a migeir puvatizim batoke. Ezi duar kuram anetaghizi, gumazir migeir puvatizim datirighin migei. Ezi gumazamiziba digavir kuram gami. **15** Ezi marazi ghaze, “A Belsebulin gavgavimin duar kuraba batosi, a duar kurabar gumazir dapanim.” **16** Ezi marazi Iesus basamasa ghaze, “Ni Godin gavgavimin mirakelin arazitam damighti, an overiamin ikegh izighiriti, e an ganigh fogham.” **17** Ezi Iesus men nighnizibagh fogha, kamaghin me migei, “Kantrin tamin gumazamiziba uari tuiragh uarira uariv soghti, men dabirabim ikuvigham. Eghti dipenir vamiran itir darazi uariv sogh, egh uari abigh egh men dabirabim ikuvigham. **18** Ia ghaze, ki ti Satanin gavgavimin duar kuraba batosi. Kamaghin amizi, ki ian azai, Satan uan adarazi ko uari abigh uariv sogh, egh me manmaghin tugh gavgavigh bizibar ganamin gavgavim ikiam? Bar puvatigham. **19** Ia ghaze, ki Belsebul da gavgavim isa duar kuraba batosi. Ezi tinara ian adarazir akurvazima, me duar kuraba batosi? Ian adarazi amir araziba, darara ian akagha ghaze, ia paza na migei. **20** Eghti ki Godin Duamin gavgavimin duar kuraba batoghti, ia kamaghin fogh suam, God Bizibagh Ativamin Dughiam ia batogha gifa. **21** Gumazir gavgavitam midorozir biziba bar da inigh, egh uan dipenim bagh ganti an biziba bar deraghvira ikiam. **22** Eghti gumazitam bar gavgavigh a ko misogh, anebiragh, an midorozir bizir a gamima a gavgavim ikia misoziba inigh mangi, da tuiragh da isi gumazir igharazibar aningam. **23** Tina nan namakam puvati, a nan apanim. Ezi gumazim nan akuragha gumazamiziba akumakuir puvati, gumazir kam men gintizima me tintinibar zui.” **24** Iesus ua kamaghin migei, “Duar kuram gumazir mam ategha dipaba puvatizir danganibar arua ikiamin danganiba buri, egha a tam batozir puvatigha, egha uabi migia ghaze, ‘Ki uamategh faragha ikezir dipenimin mangam.’ Egha a uamategha ghua garima, me dipenim avizi, a bar zuezima an itir biziba bar deragha ikia pura iti. **25** Egha a uamategha ghua garima, me dipenim avizi, a bar zuezima an itir biziba bar deragha iti. **26** bar akueghvira uan Duam isi gumazir a ko

gafiragha arazir kurabagh amiba, men aku izam. Egh me mangi, dipenir kamin ikiam. Gumazir kam faragha paza ike, egh a datirighin bar pazavira ikiam, eghti an dabirabim, dabirabir a faragha ikezim bar a gafiragh bar ikuvigham.”

27 Ezi Iesus bizir kabav giavira itima, amizir mam gumamazizibar tongin ikia kamaghin dia migei, “Amizir ni bategha oteba ni ganingizim, a bar akongegh.”

28 Ezi Iesus a ikaragha ghaze, “Te nan Afeziamin akam baragha an gin zui, me bar akongegh.”

29 Ezi gumamaziziba otiva izavira itima, Iesus kamaghin me migei, “Datirighin itir gumamaziziba bar ikufi. Me mirakelin arazir ki damighi me ganigh foghamim bagha azangsisi. Eghti ki arazitam men akakaghsi me danighan kogham. God Jona gamizir arazimin min, me arazir kamin ganam.”

30 Fomira Jona batozir arazim Niniven nguibar ekiamin gumamazizibar aka. Kamaghira, Gumamazizibar Otirim datirighin itir gumamaziziba arazitam men akagham.

31 Fomira Seban Atrivir Amizim nguazir kamin saghon ikegha Solomonin fozozir aghuimin akaba baraghasa ize. Ezi gumazir mam bar Solomon gafiragha ian tongin iti. Kamaghin amizi, Gumamaziziba Godin Kotiamin Tuivamin Dughiamin, Seban Atrivir Amizim tugh datirighin itir gumamazizibar arazir kurabar gun mikimam.

32 Eghti Godin Kotin Dughiamin, Niniven gumamaziziba dikavigh ian arazir kurabar gun mikimam. Ia fo, Niniven adarazi Jona akunizir akam baregha navibagh ira. Ezi Gumazir datirighin ian tongin itir mam, a bar Jona gafira!”

33 Egha Iesus ua kamaghin migei, “Gumazitam lam gaborogha danganir mogometamin a modozir puvati, o a inigha itarir ekiamin aven amadazir pu. Puvati, an a isi an danganimram anefagham. Eghti tina aven izi, an angazangarimin ganam.”

34 Damaziba, da lamin min namnamin angazangarimin min iti. Damazim derazi, angazangarim bar nin namnam gizivagham. Eghti nin damazim ikuvighi, mitatem nin namnam, avaragham.

35 Kamaghin amizi, ni ua bagh deravira gan, puvatighi, angazangarir nin itim, mitarmem an epazagham.

36 Kamaghin amizi, angazangarim bar nin mikarzim gizivaghti, mitarmem tong an epazagham koghti, nin mikarzim bar angazangarimin ikiam, mati lamin angazangarim ni gisirazi mokin.”

37 Iesus mikemegha givazima, Farisin mam Iesus ko damasa an gighamizi, Iesus an dipenimin aven ghugha dagher dakozim gapera.

38 Ezi Farisin kam garima, Iesus ruezir puvatigha a koma api. Ezi a kamaghin ganigha aguaghfa.

39 Ezi Ekiam kamaghin a migei, “Ia Farisiba, Ia bar deraghavira kapba ko itaribar azeniba rue, ezi ian navir averiabar aven bar ikuvigha mize. Ia okimakiam koma arazir kurabagh ami.

40 Ia bar gumazir onganiba! God azenan ingarizir biziba, a uaghan aven dar ingari?”

41 Eghti ia bizir itaribar averiabar itiba isiva gumazir onganarazibar aning, eghti ian biziba bar zuegham.

42 “Ia Farisiba, ia ghaze, ia isingtizim daghebagh anidir zuravarir 10plan pozibar da arigha, egha pozir vamira God ganidi. Egha ia Godin guizin arazim ko a gifongezir arazim ataghirasi. Ia faragh arazir ekiar kabar gin mangi dar amu, egh uaghan arazir dozir ia amiba sara, uaghan dar amu. Kamaghin amizi, iavzika, ia bar ikuvigham!

43 “Ia zurara God ko migeir dipenibar aven dabirabir aghuariba iniassa bar ifonge. Egha uaghan maketin danganiba me dughiaba ia daningasa, ia bar ifonge. Kamaghin amizi, iavzika, ia bar ikuvigham.

44 “Ia mati matmatiar me gan foghan koghamibar min iti. Ezi gumamaziziba dagh fozir puvatigha dagh isin arui. Egha Godin damazimin zuezir puvati. Kamaghin amizi, iavzika, ia bar ikuvigham!”

45 Ezi Judan Arazibagh fozir gumazir mam a ikaragha ghaze, “Tisa, ni bizir kabav gia, uaghan e gasighasisi.”

46 Ezi Iesus a ikaragha ghaze, “Ia Judan Arazibagh fozir gumaziba, ia osimtiziba gumamazizibagh arizima me da ateran ibura. Ezi ia uari uan dafar puzitamin men akuragha bizitam aterir puvati. Kamaghin amizi, iavzika, ia bar ikuvigham!

47 Ian inazir afeziaba Godin akam inigha izir gumazibav soghezima me ariaghire. Ezi ia me bagha dagiar mozir aghuiba okoregha men aghariba mozibagh ariki. Kamaghin amizi, iavzika, ia bar ikuvigham!

48 Ia arazir kam gumamazizibar akakagha ghaze, ian inazir afeziaba amir arazir kam dera. Ezi me Godin akam inigha izir gumazibav soghezi me ariaghire, ezi ia me

bagha mozibagh ami. 49 “Bizir kam bagha, Godin fofozir aghuim kamaghin migei, ‘Ki me bagh nan akam inigha izir gumaziba koma aposelba amangam, eghti men tarazi, me me misoghtima, me arighiram. Eghti igharaziba, me arazir kurabar me damuam!’ 50 Fomira nguazir kam otozir dughiam, Godin akam inigha izir gumaziba, me me misoghezi me ariaghire, ezi arazir kam iza datirighin tu. Kamaghin amizima ia datirighin iti darazi men ivezim iniam. 51 Ezi modorozir arazir kam, an Abelin dughiamin ikegha iza Sekaraian dughiamin tu. Gumazir kam, Sekaraia, me ofa gamir dakozim ko Godin Dipenimin tizimin a misoghezima an areme. Ezi ki ia migei, arazir kurar kabar ivezim gumazir datirighin itiba bativam. 52 “Ia Judan Arazibagh fozir gumaziba, ia Godin fofozimin tiar akamin kiba inigha ghue. Ia uari aven ghuezir puvatigha, aven mangamin gumamazizibar tiar akam apiri.” 53 Egha Iesus danganir kam ataghirazima, Judan Arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba, me akar kurabar a migei. Egha azangsizir aviribar a gami. 54 Egha me an gari, a bizitam paziva a mikemeghtima, me an suigham.

12 Ezi dughiar kamin gumamazizir bar avirim uari akuvaghav ikia uari dikabiri. Ezi Iesus maghira uan suren gumaziba faragha dav gia ghaze, “Ia uari bagh gan. Farisiba mati, yis bretin aven ghugha a gamizima a bar buizi moghin ian aven mangi ia gasighasigham. Kamaghira ifavarir araziba uaghan bar ia gasighasigham. 2 Moegha itir biziba, da azenim giregham. Akar aven itiba, gumamaziziba dagh fogham. 3 Ezi bizir ia mitatemin mikemeziba, me aruer angazangarimin da baragham. Ezi bizir tizir ia sighsirir akabar uan kuaribagh arigha dipenir averiabar uariv kemeziba, me mangi dipenir nogoribar tuiv dar gun mikimam.” 4 Iesus ua kamaghin migei, “Nan namakaba, ki ia migei, ia gumazir namnar kinibav sozibar atiatingan marki. Me gin ua bizitam damighan kogham. 5 Ezi, ia tinarama atiatingam, ki ian akagham. Ia Godin atiating, a ian namnam gasighasighiva, gin ia inigh helin avim mikinamin gavgavim iti. Ezi ki guizbangira ia migei, ia Godin atiating.

(Geenna g1067) 6 Ia fo, gumamaziziba kuarazir dozir 5pla wan toian vaghvagh dagh ivezegham. Ezi God dar tam bakinighnighan kogham. 7 God uaghan ian dapanir ariziba menge, egha a bar deraghavira ia gifo. Kamaghin amizima, ia atiatingan marki. Ia kuarazir dozir kabar min itir puvati. Ia Godin damazimin bar ekeveggha dagh afira.” 8 Iesus ua kamaghin migei, “Ki ia migei, Gumazir manam gumamazizibar damazimin ghaze, a nan anam, eghti Gumamazizibar Otarim uaghan Godin enselbar damazibar mikim suam, gumazir kam a nan anam. 9 Eghti tina gumamazizibar damazimin mikim suam, a nan adarazir mav puvati, eghti ki uaghan Godin enselbar damazibar mikim suam, gumazir kam nan anav puvati. 10 Eghti gumazitam akar kuratam Gumamazizibar Otarim mikemeghti, God an arazir kurar kam gin amadagham. Eghti gumazitam akar kuratam Godin Duam mikemeghtima, God an arazir kurar kam gin amadaghan kogham. 11 Me ia inigh God ko migeir dipenibar mangam. Egha gavmanin gumazir ekiaba ko gumazir ziaba itibar damazibar mangitima, ia atiatingan marki. Egh suam, ki manmaghin ua bagh ganam, o manmaghin mikimam? 12 Dughiar kamra, Godin Duam ni mikemeghtima ni me mikimam.” 13 Ezi gumazir mam gumamazizibar torimin ikia kamaghin Iesus migei, “Tisa, nan aveghbuam mikemeghtima, a gan afeziam ga bagha taghizir bizitaba na bagh taba tuiragh.” 14 Ezi Iesus a ikaragha ghaze, “Tinara guan osimtizibar kir guan biziba tuiraghasa na misefe?” 15 Egha a kamaghin me migei, “Ia uari bagh ganigh. Biziba bar dagh ifongezir arazir kaba bagh, uari bagh ganigh! Gumazimin dabirabim a bizir avirir a itir kaba saram otozir puvati.” 16 Egha an akar isin zuir kamin me migei, “Gumazir dagiaba bar avirasememizir mam iti. Egha uan nguazimin dagher aghuir aviriba isi. 17 Egha a kamaghin uabi ginighnisi, ‘Ki manmaghin damuam? Ki uan daghebar arighamin danganiba puvati.’ 18 “Egha a ghaze, ‘Ki kamaghin damuam. Ki uan dagher dipeniba kuarighiva, dipenir ekiabara ingarigham. Egh dipenir ekiaba, ki uan maziaba ko dagheba ko biziba bar dar arigham. 19 Egh ki uabira uabi mikimam, “Ni dughiar aviriba

bagha ua bagha bizir aghuir avirim ariki. Egh ni damiva, wainin dipabar amiva, egh dughiar aghuarim iniva, egh bar akuegh ikiam.” 20 “Ezi God a migia ghaze, ‘Ni gumazir onganim. Dimagarir kamra ki nin ikirimirim inighti, ni aremegham. Eghti ni ua bagha arighizir biziba, tina da iniam?” 21 “Kamaghira, tina ua bagh biziba puv dar pozim mikiniva, egh a Godin damazimin onganarazibar amuam, eghti bizir kam a bativam.” 22 Egha Iesus kamaghin uan suren gumazibav gei, “Kamaghin amizi, ki ia migei, ia pamten uan ikirimirim ginighnighiva, kamaghin azangan marki, e dagher manatamra damam? Egh ia pamten uan inivafizibagh nighnigh mikiman marki, e inir manatam uan mikarziba avam? 23 Gumazimin ikirimirim ti daghebagh afira, ezi gumazimin mikarzim ti inibagh afira. 24 Ia kuarazibar gan. Da dagheba opari puvatigha dagh eghuvir puvati, da dagheba arizir dipeniba puvati. Ezi God dagheba dagh anidi! Ezi ian ikirimirim bar kuarazibagh afira. 25 Egh ian tav deraghvira ikisi nighnigh, kamaghin a ti uan ikirimirim damuti a tong ruaragham? Bar puvati. 26 Ni bizir muziarir kam damuan iburagh, ni tizim bagha biziba bar a dagh nighnigha nighnizir aviribagh ami? 27 “Ia akimarir aghuaribagh nighnigh. Da manmaghin otifi? Da ingangarir ekiatam gamir puvati. Egha da korotiatam isamizir puvati. Ezi ki ia migei, fomira Atrivim Solomon bizir bar aviriba ikia an azuir adiariba bar dera, egha an korotiatam akimarir kabar min otozir puvati. 28 E fo, graziba pura biziba, da iti, gurumin gumazitam da akoreghiva da inigh avitam mikinigham. Grazir kinir kaba, God adiariba dagh azui. Ia bizir kam gifogh, God uaghan adiariba ia daningam. Ia gumazamizir nighnizir gavgavir muziarim itibal 29 Ian nighnizim dagheba ko dipabara ikian marki. Egh ia pamtem dagh nighnighan marki. 30 Nguazir kamin gumazamiziba pamten bizir kabagh nighnisi. Ezi ian Afeziam fo, ia da iniam. 31 Ezi bizir ia bar faragh damuamimra kara: Ia faragh God atighti, a ian Atrivimin ikiti, ia an gin mangiti, a bizir kaba ia daningam.” 32 Egha Iesus ua kamaghin migei, “Ia sipsipin bizir muziarim, ian Afeziam ia damighti, ia Atrivimin otivasa a bar akonge. Kamaghin ia atiatingan marki. 33 Ia uan biziba amangiva dagiaba inigh, egh gumazamizir onganarazibar aning. Egh uari bagh dagiaba azuir mitariba inigh dar arightima da dighoran kogham. Ian bizir aghuir Godin Nguibamin itiba, da givaghan kogham. Godin nguibamin okimakiar gumaziba roghira izan kogham, eghti barareba dagh asighasighan kogham. 34 Nin bizir aghuiba itir danganim, nin navir averiamin itir ifongiam uaghan danganir kamra ikiam.” 35 Egha Iesus ua kamaghin migei, “Ia ingaramin korotiabar aghuighiva otivamin bizim bagh ganiva uan lamba ateghtima da isi mamaghira iki. 36 Egh mati gumazim uan gumazir aruamin amuir ikizir isam bagha ghugha uamategh izasa, me a mizuai. Eghti a uamategh izi tiam gafughafughti, me zuamiram a bagh tiam kuigham. 37 Ingarir gumazir kabar gumazir aruam uamategh izi men ganti, me a mizua gari. Kamaghin me bar akuegham. Ki guizbangira ia migei, a dagheba me daningisi uabin kuruegham. Egh me mikemeghti, me dakozim dapiaghti a izi dagheba me daningam. 38 Egh men gumazir aruam dimagarir arizim, o aminim titi a uamategh izi men ganti me a bagh gan mizuam ikiti, kamaghin me bar akuegham. 39 Ia arazir kam ginighnigh. Gumazir manam, okimakiar gumaziba dimagarimin izava an dipenim akarasava amima, a men dughiam gifogha, men arafa. Egha me ataghizi me an dipenim akarizir puvati. 40 Kamaghira, ia uaghan aravagh iki gan. Guizbangira, dughiar ia Gumazamizibar Otarim mizuaman koghamim, a dughiar kamram otogham.” 41 Ezi Pita Iesusin azara, “Ekiam, ni akar isin zuir kamin erara migei, o e bar moghira?” 42 Ezi Ekiam an akam ikaragha ghaze, “Ingangarir gumazir manamra nighnizir aghuiba ikia derivira uan ingangarim gami? An gumazir ekiam a damuti, a ingangarir gumazir igharazibar ganam. Egh dughiar an gumazir ekiam ifongezimin, a dagheba isi ingangarir gumazibar aningam. 43 Ingangarir gumazir kam ingara itima, an gumazir ekiam iza a batogha an ingangarir kamin garima, gumazir kamin navir averiam bar an dera. 44 Ezi ki guizbangira ia migei, ingangarir gumazir kamin gumazir aruam a damightima, an an ingangarir gumazir mabar

ekiamin ikiva an biziba bar dar ganam. **45** Egh ingangarir gumazibar dapanim uabira uabi kamaghin nighnigham, 'Nan gumazir ekiam zuamira izeghan kogham.' Egh a dikavigh ingangarir gumaziba ko ingangarir amizibav soghiva, damiva, wainin dipabar amiva dapanim onganigham. **46** Eghti an gumazir ekiam, dughiar an ingangarir gumazim a bagha garir puvatizimin, an otogham. A dughiar a fozir puvatizimin uamategham. Eghti an gumazir ekiam bar anerghorarighiva a inighiva gumazir God gifozir puvatiziba ko anetigham. **47** "Ingangarir gumazibar dapanim fo, an gumazir ekiam bizir tizim damuasava a mikeme, ezi an a gamizir puvati. Eghti an gumazir ekiam dughiar aviribar a ifozoregham. **48** Eghti ingangarir gumazim an gumazir ekiam ifongezir arazibagh fozir puvatighiva, egh a uabi misoghamin arazibar amuti, an gumazir ekiam dughiar aviribar a ifozoreghan kogham. Tina bar bizir aviriba ini, a ua bizir aviriba God daningam. Ezi tina God bizir aviriba an dafarim gariki, God uam a dam aviriba inisiva an azangsigham." **49** Egha Iesus ua kamaghin migei, "Ki nguazim avim a darighasa izi. Ezi avim datirighira isiasa ki ifonge. **50** Ki tighar rurir mam iniam. A mati dipam gumazim avarazi moghin, osimtiziba na bativam. Ezi ki a inizir puvati. Kamaghin amizi ki bar osemegh mangi dughiar kam otogham! **51** Ni ti ghaze, ki navir vamiran arazim inigha, nguazir kamin ize? Puvati, ki ia migei, ki gumazamiziba abighasa ize. **52** Datirighin tugh mangi 5plan amuiroghboriba dipenir tamin iki uari tuiragham, 3pla pumuningin apanimin ikiam, eghti, pumuning 3plan apanimin ikiam. **53** Me uari tuiragham, afeziam uan otarimin apanimin ikiam, eghti otarim uan afeziamin apanimin ikiam. Eghti guivim uan amebamin apanimin ikiti, amebam uan guivim apanimin ikiam. Eghti paba itir amiziba, uan ivozir amebaba ko akabar uari adoghti, otarimin amebam uan otarimin amuimin apanimin ikiam." **54** Egha Iesus gumazamizir aviribav gei, "Ia ganti, ghuariam aruem magiramin amadagham anangtima, ia zuamira suam, 'Amozim izam,' eghti a izam. **55** Egh Sainain aminim vangti, ia suam, aruem gan bar puvira isiam. Eghti an otogham. **56** Ia ifavarir gumazamiziba! Ia guizbangira, overiamin otivir biziba deravira dagh fo. Egha ia dughiar kamin otivir arazibar gara da abizir puvati." **57** Iesus ua kamaghin migei, "Ezi ia uari uarir azangsighan aghua, bizir tizim a dera. **58** Egh nin apanim ni inigh mejstretbar damazimin mangitima, ni a ko osimtizir kam akirsi tuavimin a mikim ganigh. Puvatightima, a ni inigh jasin damazimin mangam. Eghti jas ni inigh polisin dafarim datighti polis ni isi kalabuziam datigham. **59** Ki guizbangira ni migei, ni azenim giran kogham, egh iki mangi ni ivezim bar anekirighamin dughiamin gin, azenim giram."

13 Ezi dughiar kamin gumazir maba ikia Galilin gumazibar gun Iesus migei, ezi Pailatin midorozir gumaziba me misoghezima men ghuziba God bagha tuer asizibar ghuziba sara verevere. **2** Ezi Iesus men akam ikaragha ghaze, "Galilin gumazir kaba kamaghin ariaghire. Kamaghin amizima ia ghaze men arazir kuraba Galilin gumazir igharaziba bar men arazir kurabagh afira? **3** Ezi ki guizbangira ia migei, bar puvati! Ia navibagh iragham koghiva, ia uaghan bar arimighiregham. **4** Egh ia uaghan bizir kam ginighnigh, 18plan gumazir Siloamin dagiar dipenim dipirigha me misoghezima me ariaghire. Ezi ia ghaze, men arazir kuraba bar Jerusalem itir gumazamiziba men arazir kurabagh afira? **5** Ezi ki guizbangira ia migei, bar puvati. Ia navibagh iragham koghiva, ia uaghan bar arimighiregham." **6** Iesus akar isin zuir kamin me migei, "Gumazir mam temer figh uan wainin azenimin anekara, egha a ghua oviziba bagha an gara tamin apizir puvati. **7** Egha a wainin azenimin garir gumazim kamaghin a migei, 'Ki 3plan azenibar arua izava, fighin oviziba bagha garava avenge, da bar puvati. An okegh! Manmaghsua a puram aghui?" **8** "Ezi ingangarir gumazim kamaghin a migei, 'Ekiam, aneteghtima, an azenir tam uam an ikitima, ki nguaziba an povim darightima a dagher aghuiba iniam. **9** An azenir munamin beghti, deragham. Puvatightima, ni na mikemeghtima ki an okegham.'" **10** Egha Iesus Sabatin dughiamin God ko migeir dipenir

mamin aven gumazamizibar sure gami. **11** Ezi amizir mam 18plan azenibar duar kuram an akiragharim gamizi an aviraghavira ikiava bar uabi aminava avenge. **12** Ezi Iesus an apigha an diazi an ada zuima, a kamaghin a migei, “Amizim, nin arimariam ni ataki.” **13** Egha uan dafarimning a gisin atizima, a zuamira uabi aminegha tugha, Godin ziam fe. **14** Iesus Sabatin dughiamin amizim akirizima a dera, ezi bizir kam bagha God ko migeir dipenimin garir gumazim atara kamaghin gumazamizibav gei, “Ingangarir dughiar 6pla iti, ia dughiar kabar izitima, a ian arimariaba akiram. Egh ia Sabatin dughiamin izan marki.” **15** Ezi Ekiam an akam ikaragha ghaze, “Ia uarira uari gifarir gumaziba! Ian tav Sabatin dughiamin uan bulmakau o donki firigha a inigha ghua dipatam a ganidir puvati? **16** Kamaghin amizi, amizir kam an Abrahamin ovavim, Satan 18plan azenir kabar a ike. Kamaghin amizima ki Sabatin dughiamin a firighi a deragham.” **17** A kamaghin mikemezima, an apaniba bar moghira aghumsiki. Ezi gumazamiziba an amizir bizir aghuibar gara bar akonge. **18** Egha Iesus gumazamizibar azara, “God Bizibagh Ativamin Dughiam manmaghin gari? Ezi ki akar isin zuir manamin a mikimam? **19** A mastetin ovizim mingari. Ezi gumazim a inigha uan azenimin an ekarazima, an aghua ghuava temem gava. Ezi kuaraziba an aguabar mikonibagh ami.” **20** Egha Iesus ua gumazamizibar azara, “Ki bizir manatamin God Bizibagh Ativamin Dughiamin akar isin zuim mikimam? **21** A yisin min ami. Amizir mam yisin muziarir mam inigha, plauan drammin ekiamin itim inigha, aning verevere. Ezi plauan kam gin bar bui.” **22** Egha Iesus Jerusalemin ghuava nguibar ekiaba ko doziba bar dar itir gumazamizibar sure gamua zui. **23** Ezi mav an azara, “Ekiam, God gumazamizir vabara ua me iniam, o?” **24** Ezi a kamaghin me migei, “Ki ia migei, gumazamizir aviriba tiar akar asuvazimin aven mangiva avegham. Kamaghin amizima ia gavgavigh tiar akar asuvirizir kamin dirighiva aven mangi. **25** Eghti dipenimin ghuavim dikavigh tiam asaragham. Eghti ia azenan ikiva tiam misogh dimiva avegh suam, ‘Ekiam, e bagh tiam kuigh.’

Eghti a kamaghin ian akam ikaragham, ‘Ki ia gifozir puvati. Ia managh izava otifi?’ **26** “Eghti ia kamaghin mikimam, ‘E ni ko dagheba ko dipaba ame. Ezi ni tuavibar en sure gami.’ **27** “Eghti a kamaghin ian akam ikaragham, ‘Ki ia gifozir puvati. Ia managh izava otifi. Na gitagh, ia arazir kurabagh amibal’ **28** “Egh ia Abraham ko Aisak ko Jepok ko Godin akam inigha izir gumaziba, me God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikitima ia men gan ikiam. Egh ia azenan ikiva bizir kam bagh tuangiva arang atariba kuskugh danganir kamin ikiam. **29** Egh gumazamizir aviriba nguazimin mikebaba bar dar ikegh iziva God Bizibagh Ativamin Dughiamin isam bagh uan danganiba iniam. **30** Ia oragh, gumazir gin izeziba faragh ikiam, eghti faragha itiba me gin mangam.” **31** Ezi dughiar kamra Farisin maba Iesus bagha iza kamaghin a migei, “Herot ni misoghasa. Kamaghin amizi ni nguibar kam ategh igharagh mangi.” **32** Ezi Iesus kamaghin men akam ikaragha ghaze, “Ia mangi afiar atiar mam mikemegh, ‘Ni oragh, ki datirighin ko gurumzaragham duar kuraba batoghiva, gumazamizibar arimariaba akiram. Egh ki zuerimin uan ingangarim agivam.’ **33** Ezi ki ia migei, Godin akam inigha izir gumazitam Jerusalemin azenan aremeghan kogham. Ezi ki datirighin ko gurumzaragham ko zuerimin mangivira ikiam.” **34** Egha Iesus ua kamaghin migei, “Oio, ia Jerusalemin adarasi, ki ian apangkufi! Ia Godin akam inigha izir gumazibav sozi me ariaghiri, egha God ia bagha amadir gumaziba, ia dagiaba isa me ginivi me ariaghiri. Dughiar aviribar ki ian boriba akuv me mughasa, mati tuarir amebam uan avizimigin nguiziba avarazi moghin, ki ia damuasa ifonge. Ezi ia na bagh izan aghua. **35** Ia oragh! Ian nguibam, God anetaki, ezi a nguibar soriyam gava. Ki guizbangira ia migei, ia ua nan ganan kogh, kamaghira iki mangi dughiar ia suam, ‘Gumazir, Ekiamin ziam ko gavgavimin izim, God deragh a damul!’”

14 Sabatin dughiar mam Iesus ghua Farisibar gumazir ekiamin dipenimin api. Ezi dughiar kam gumazamiziba bar deraviram an gari. **2** Ezi an guamin gumazir mikarzim

buizir mam iti. **3** Ezi Iesus Farisiba ko Judan Arazibagh fozir gumazibar azara, “Moses Osirizir Araziba, da Sabatin gumazamizibar arimariaba ghuamaghasa amamangatiz, o puvati?” **4** Ezi me nimira itima a gumazimin suiragha a gamizima a dera. Egha anemadazi a ghu. **5** Egha a men azara, “Ian tavin otaritam o bulmakaun tam Sabatin dughiamin mozirpamin magirightima, ia ti mangi uam a gekuigham, o?” **6** Ezi me mikimamin akabagh asa. **7** Dughiar kam Iesus gari, gumazir gighamiziba me dabirabir danganir ekiaba dagher dakozimin da isi. Ezi Iesus akar isin zuir kamin me migei, **8** “Gumazitam amuir ikizimin isam bagh diaghti, ni mangi dabirabir danganir ekier faragha itim dapian marki. Me, gumazir ziar ekier nin ziam gafirazim, a bagha a ginaba. **9** Eghti, isar ghuavir virara guan diazim izi kamaghin ni mikimam, ‘Ni uan misiam gumazir kam daningigh.’ Eghti ni bar aghumsighiva, danganir bar gin itim inigham. **10** Kamaghin amizi dughiar me nin diazim, ni danganir apengan itim inigh, eghti isar ghuavim izi suam, ‘Roroam, ni danganir aghuir pin itimin mangi.’ Eghti ni ziar aghuarim ni ko itir darazir tongin a iniam. **11** Gumazamizir uan ziaba feba, God me abinam. Eghti gumazamizir uari abiriba, God me feghti me ziar ekiam iniam.” **12** Egha Iesus ua isar ghuavim migei, “Ni isam damuva, uan roroaba ko aveghbuaba, o anababa, o nin namakar biziba bar avirasemeziba, ni men diman marki. Ni men diaghti, me uamategh nin diaghti, ni kamaghin uan ikarvazim uamategh a inigham. **13** Ezi ni isam damuamin dughiam, ni onganarazibagh amiba, soroghafariba ikuviziba, suer kurar aruir puvatiziba, ko damazir kurabar diagh. **14** Eghti God arazir aghuimin ni damuam. Gumazir kaba nin dagheba ikaraghan kogham. Kamaghin amizi, ni uan ikarvazim dughiar gumazir Godin damazimin deraziba ua dikavamimin a iniam.” **15** Egha Iesus ko dakozimin itir gumazibar mav Iesusin akaba baregha, kamaghin Iesus migei, “Gumazir God Bizibagh Ativamin Dughiamin isar ekiam amamim, a bar akongegham.” **16** Ezi Iesus kamaghin a ikaragha ghaze, “Dughiar mam gumazir mam isar ekiam bagha biziba akirava gumazamizir avirimin dia. **17** Isam

azuir dughiamin, isar ghuavim a gighamiziba bagha uan ingangarir gumazim me mikimasa anemaga ghaze, ‘E biziba bar ada akirigha gifa, kamaghin amizi ia izi.’ **18** “Ezi me bar moghira mangan aghuagha uan dimdiam avaghboava migirigiar ifavaribagh ami. Egha men mav faragha kamaghin migei, ‘Ki datirighira nguazim givese, egh mangiva an ganasa. Noka, ki izan kogham.’ **19** Ezi igharazim ghaze, ‘Ki **10**plan bulmakaubagh ivese, egha ki da ingangarim gatigha dar ganasa zui. Noka, ki izan kogham. Ga uaning, ni nan gun isar ghuavim mikemegh.’ **20** Ezi gumazir mikezim kamaghira a migei, ‘Ki amuim ini, kamaghin amizi, ki izan kogham.’ **21** “Ezi ingangarir gumazim uamategha izava akar kabar gun uan ekiam mikeme. Ezi isar ghuavim atara kamaghin migei, ‘Ni zuamira azenan mangiva nguibar ekiamin itir tuavir ekiaba ko afeghtiar mangiva onganarazibagh amiba, ko soroghafariba ikuviziba, ko damazir kuraba, ko suer kurar aruir puvatiziba, me inigh izi.’ **22** Ezi ingangarir gumazim kamaghin a migei, ‘Ekiam, ni mikemezi moghin ki amigha gifa, ezi danganir maba ikiavira iti.’ **23** Ezi isar ghuavim uan ingangarir gumazim kamaghin a migei, ‘Ni mangi tuavir ekiaba ko tuavir dozibar itiba bar me mikimti, me izi, eghti nan dipenim izivaka. **24** Ezi, ki ni migei, gumazir ki faragha diaziba men tav isar kamin daghetam ameghan kogham.” **25** Ezi gumazamizir bizir dafam Iesus koma arui. Ezi a ragha men gara kamaghin migei, **26** “Tina na bagh iziva, egha uan afeziam ko amebam, o amuim ko boriba, o aveghbuaba, o amezamebaba ko buaramiziba bar men aghuaghiva, egha uaghan uan ikirimirim ateghan koghiva, egh nan suren gumazim o amizimin otoghan kogham. **27** Egh tina uan ter ighuvir an ovengamim a gupugh, egh nan gin izan koghiva, nan suren gumazim o amizimin otoghan kogham. **28** “Ian tina dipenir ekiamin ingarasa, a ti faragh daperagh nighnighiva, egh suam, ki dagiaba manmaghira dipenir kam agivagham? **29** Egh ian tina dipenir ekiamin ingarsi, a faragh daperagh nighnigh suam, ‘Ki dagiaba manmaghira dipenir kam a givagham?’ Puvatightima, a ghuriamra damighiva, egh anegivaghan koghtima, me bar

an ganiva dibovir migirigiabar a damu, suam, 'Gumazir kam dipenimin ingara bar anegivazir puvati.' 31 "O, ki kamaghin mikim suam, atrivir mam atrivir igharazim ko midorozir ekiam damuasa. A ti faragh daperagh uabira uabin azangsigh suam, 'Ki ti 10 tausenin midorozir gumaziba ko mangi, na bagha izir atrivimin 20 tausenin midorozir gumazibagh afiragham, o puvatigham?' 32 A misogynan iburaghiva, egh atrivim saghuia mra ikitima, an abuir gumaziba mangi suam, midorozim marki. 33 Ezi kamaghira, ian tina bizir a itiba bar moghira a da ateghan koghiva, egh nan suren gumazim o amizimin otoghan kogham." 34 Egha Iesus ua kamaghin migei, "Amangsizim a dera, egh a uan isingtizim ateghti, ia manmaghin a damighti a ua singigham? 35 An obarir nguazim ko bulmakaubar buariba uaghan dar akuraghan kogham. Kamaghin amizi, me a makuni. Tina kuarimning iti, an oragh."

15 Ezi arazir kurabagh amir gumaziba ko dagiaba isir gumaziba, me Iesus baraghasa anekuvagha iti. 2 Ezi Farisiba ko Judan Arazibagh fofozir gumaziba an atara a migia ghaze, "Gumazir kam gumazir arazir kurabagh amiba ko migia me koma api." 3 Ezi Iesus akar isin zuir kamin me migei, 4 "Ian tav 100pla sipsipba ikiti tam oveghtima, a 99pla ateghti da puram azenan iki damiti, eghti a mangi ovegezim buri mangi, an apighvira givagham, o? 5 Egh an an apighiva bar akuegh a isi uan dipizim datigh a gisaghpugh ngun mangam. Egh a uan namakaba ko an boroghin itir darazir diagh me akuvagh, egh kamaghin mikimam, 'Ki uan sipsipin ovegezim uam an api! Ia izi. E a givarvaram.' 7 Ki ia migei, kamaghira enselba gumazir kuram bagha agoir agorogem bar 99plan derazir gumazamizir kabagh afiragham. Gumazir kuram a navim gira. Ezi 99pla gumazamiziba me ghaze me dera egha navibagh irazir puvati." 8 Egha Iesus ua kamaghin migei, "Amizitam 10pla wan kina ikiti, tam oveghtima, a manmaghin damuam? A lam daborogh, egh dipenim aviva a buri mangi, an apighvira givagham. 9 Egh an apigh, uan namakaba ko an boroghin itir darazir diagh me akuvagh kamaghin me mikimam,

'Ki uan ovegezir wan kina batogha gifa. Ia na ko e a givarvaram.'" 10 Egha Iesus ua kamaghin migei, "Ki ia migei, gumazir arazir kurabagh amitam navim giraghti, ia nguazimin a givarvara akongezi moghin Godin enselba Godin Nguibamin a givarvaram." 11 Egha Iesus ua kamaghin migei, "Gumazir mam otarir pumuning iti. 12 Ezi dozim kamaghin uan afeziam migia a gaghora ghaze, 'Afeziam, ni ga bagh biziba tuiragh nananaba na daningigh.' Ezi aningin afeziam uan biziba aning bagha da tuiara. 13 "Ezi dughiar otevimin gin, otarir dozim uan biziba akuvagha da inigha saghon itir nguibar mamin ghu. Egha nguibar kamin ikiava pura tintinimin arazir kurabagh amima, an dagiaba bar gifa. 14 Ezi an dagiaba bar givazima, nguibar a itir kam dagheba puvatizir dughiam oto. Ezi a ua bizitam itir puvati. 15 Kamaghin amizi, a ghua nguibar kamin itir gumazir mamin ingarasa a bato. Ezi a anemadazi a ghua an dabar gara dar akuaghapi. 16 Ezi gumazitam daghetam a ganingizir puvati. Kamaghin amizi, a dabar gari da nguezibar miseviba api. Ezi a uaghan tabar amasa bar ifonge. 17 "Ezi datirighin nighnizir aghuarim an izima, a kamaghin migei, 'Nan afeziamin ingangarir gumazamiziba dagher aviriba iti. Ezi ki kagh iki mitiriam bangin aremegham. 18 Ki ti uamategh uan afeziam bagh mangi kamaghin a mikimam, "Afeziam, ki arazir kuramin God ko ni gami. 19 Ki datirighin gumazir aghuim puvati. Eghti ni borim na darighan marki. Ni na ateghti ki pura nin ingangarir gumazimin min ikiam.'" 20 Egha a dikavigha uan afeziam bagha zui. "A saghon izavira itima, an afeziam an apigha bar an apangkufi. Egha an a bagha ivegha ghua uan dafarimningin a muigha an tori. 21 "Ezi an otarim kamaghin a migei, 'Ki arazir kuram God ko ni gami. Ki ua gumazir aghuim puvati, ni borim na darighan marki.' 22 "Ezi an afeziam kamaghin uan ingangarir gumazibav gei, 'Ia zuamira! Korotiar bar aghuir ruarim inigh iziva a darugh. Egh ring an dafarim darugh, dagarir asuaba a daghuigh! 23 Nan borim aremegha ua angamira iti. An ovegezi e uam an api. Kamaghin amizi, ia mangi bulmakaun nguzir mikarzim sara itim a

inigh iziva a misuegh e anemiva a givarvaram.’ Egha me a givarvara isam gami. **25** “Ezi dughiar kamin otarir ekiam azenibar ikegha izi. A dipenimin boroghin iza orazi, me ongava ighiam gizi. **26** Ezi a uan afeziamin ingangarir gumazir mamin diagha an azara, ‘Marazi tizim gami?’ **27** “Ezi a an akam ikaragha ghaze, ‘Nin dozim uamategha ize. An aremezir puvatigha deravira ikia uamatenge. Kamaghin amizi, nin afeziam a bagha bulmakaun nguzir mikarzim sara itim misoke.’ **28** “Ezi an otarir ekiam atara dipenimin aven mangan aghua. Ezi an afeziam anenan ghua aven mangasa a gakaghoravira iti. **29** Ezi a kamaghin uan afeziamin akam ikaragha ghaze, ‘Ni gan! Ki azenir kabar ki pura ingangarir gumazir kinimin min ikia pura nin ingara, nin akaba batozir puvati. Ezi ni bar dughiatamin ki uan namakaba ko iki bar akueghasa ni memen nguzitam na ganingizir puvati. **30** Ezi nin otarir kam arazir kurabagh amua amiziba ko ikia uan dagiaba agivagha izezi, ni bulmakaun nguzir mikarzim sara itim a bagha a misoke!’ **31** “Ezi afeziam kamaghin a migei, ‘Nan otarim, ni zurara na ko iti. Ezi nan biziba da nin biziba. **32** Nin dozim aremegha ua dikafi. Egha an ovengezi e uam an api. Kamaghin amizi, e a bagh isam gamua ivarvari.”

16 Egha Iesus kamaghin uan suren gumazibav gei, “Dughiar mamin dagiaba bar avirasemezir gumazir mam, an ingangarir gumazibar dapanim iti. Ezi an ingangarir gumaziba a migia ghaze, ‘Nin gumazir dapanim nin dagiaba pura da makuri.’ **2** Ezi an an diazi an aven ghuzima an an azangsisi, ‘Ni bizir tizim gamizi ki ni baraki? Ni uan ingangarimin aven ni amizir bizibar gun migeir akinafarim na daningigh. Ezi bizir kam bagh ni ua gumazir dapanimin iktan kogham.’ **3** “Ezi gumazibar dapanim uabira uabi migei, ‘Nan gumazir ekiam, nan ingangarimin na givazima, ki manmaghin damuam? Egha ki nguazim gikuamin gavgaviba puvatigha, biziba bagh azangsighan aghumsiki. **4** Ezi ki fo, ki manmaghin damuam, nan gumazir ekiam ingangarimin na givaghtima, gumazamiziba na mikimtima ki men dipenibar mangam.’ **5** “A fo, gumazamizir maba pura

gumazir ekiamin biziba ini, me tighar an biziba ua da ikarvagham. Ezi a gumazamizir kaba vaghvagha men deima me aven zui. Ezi a faragha zuimin azara, ‘Ni manmaghin nan gumazir ekiam da biziba ini?’ **6** Ezi a kamaghin migia ghaze, ‘Ki 800pla dram wel ini.’ Ezi gumazir dapanim kamaghin a migia ghaze, ‘Ni uan akinafarim inigh zuamira daperagh 400 osirigh.’ **7** Egha a ua mavin azara, ‘Ni manmaghin nan gumazir ekiam da biziba ini?’ Ezi a ghaze, ‘100 bek plaua.’ Ezi a kamaghin a migei, ‘Ni uan akinafarim inighiva 80 osirigh.’ **8** “Nguazir kamin gumazamiziba me amir ingangariba me bar dagh fo. Egha angazangarimin itir gumazamiziba bar me gafira. Ezi kamaghin gumazir ekiam gumazir dapanim amizir arazim gifogha, gumazir dapanir kurar kamin ziam fe. A gumazir nighnizir aghuim itimin arazim gami. (aiōn g165) **9** “Ki ia migei, ia nguazir kamin dagiar kuram, gumazamizibar akurvagh me ko namakabar amu. Eghti dughiar da givamim otoghti, God ni inighti ni mangi iki mamaghira ikiamin nguibamin mangam. (aiōnios g166) **10** “Egh tina bizir doziba deraghavira dar gari, a uaghan bizir ekiaba deraghvira dar ganam. Egha tina deraghavira bizir dozibar garir puvati, a uaghan bizir ekiaba deraghavira dar ganan kogham. **11** Egh ia nguazir kamin dagiar kuram deragh an ganan koghtima, tina guizbangin biziba ia daningti ia dar ganam? **12** Egh ia gumazir igharazimin biziba deraghvira dar ganan koghtima, tina ian biziba ia daningam? **13** “Ingangarir gumazitam o amizitam, gumazir ekiar pumuning bagh ingaran kogham. A tavin aghuagh, tav gifuegham. O, a tav baghvira iki, tav akirim a gasaragham. Ia God ko dagiaba bagh uaghara ingaran kogham.” **14** Farisin dagiaba bagha bar ikuviziba bizir kaba baregha Iesusin garav minbaba sighsiravira iti. **15** Ezi a kamaghin me migei, “Ia gumazamizibar damazibar bizibagh amua ghaze ia dera. Ezi God ian nighnizibagh fo. Ezi bizir gumazamiziba gari men damazibar bar deraziba, da Godin damazimin bar ikufi.” **16** Egha Iesus ua kamaghin migei, “Moses Osirizir Araziba ko Godin akam inigha izir gumaziba akam akura mamaghira ikia, ghua Jonin dughiamin tu. Ezi dughiar

kamin, Jon God Bizibagh Ativamin Dughiamin Akar Aghuim akuri. Ezi gumamaziziba bar moghira dughiar kamin aven mangasa uari ghasaghasagha uari munakuri. 17 Nguazim ko overiam givagham. Eghti God Osizirir Arazibar akar otevitam, miseveghirighan kogham. 18 “Ezi ni gumazir manam uan amuim ategha amizir igharazimin iki mati, ni amizir munamin mikarzim okeme. Ezi ni gumazir manam ni amizir me ikegha taghizimin iti, ni uaghan amizimin mikarzim okeme.” 19 Iesus ua kamaghin migei, “Dughiar mamin, gumazir dagiaba avirasemezir mam iti. Egha a korotiar bar aghuir aghevim arugha dagher aghuiba ikia zurara isabagh amua da apa mamaghira iti. 20 Ezi an tiar akamin, gumazir puv biziba bagha azangsizir mam, duaba bar a gizivazima a irighav iti, an ziam Lasarus. 21 Egha a gumazir dagiaba avirasemezir kamin dagher otevir dakozimin apengan suaghiriba, a dar amasa gara iti. Ezi afiaba uaghan izava an duaba ozisi. 22 “Ezi gumazir puv biziba bagha azangsizim aremeghamin dughiam otozima, an areme. Ezi enselba a inigha ghua Abrahamin min aneti. Ezi gumazir dagiaba avirasemezim uaghan aremezi me anefa. 23 Ezi a Gumamazizir Oveaghuezibar Nguibamin ikia mizazir kuram isi. Egha a kogha pin garava Abrahamin garima, a bar saghon itima Lasarus an min iti. (Hadēs 986) 24 Egha an Abrahamin dei, ‘Afeziam Abraham, nan apangkufigh. Ki mizazim isava avimin iti. Ezi ni bizir kam bagh Lasarus amadaghtima, a uan dafarir puzim dipam darugh nan mizem orangigh.’ 25 “Ezi Abraham an dimdiam ikaragha ghaze, ‘Otarim, ni bizir kam uam a ginirigh, ni angamira itir dughiamin, ni bizir aghuiba iti. Ezi Lasarus bizir kuraba iti. Ezi a datirighin kagh deraghavira itima ni mizazir kuram isi. 26 Ezi ua bizir mam, ga ko no en tizimin, ruzir konim e abiki. Ezi te kagh ikegh ni bagh mangisi iburagham, o tina magh ikegh kagh izisi iburagham.’ 27 “Ezi dagiaba avirasemezir gumazim Abrahamin akam pamtemin a ikaragha ghaze, ‘Ki aveghbuar 5pla iti. Kamaghin amizi, Afeziam, ki pamtemin nin azangsisi, Lasarus amadaghtima a nan afeziamin dipenimin mangi. Egh me mikemeghti, me ki

itir nguibar mizaziba isir kamin izan marki.’ 29 “Ezi Abraham an akam ikaragha ghaze, ‘Moses ko Godin akam inigha izir gumazibar osiziriba iti. Eghti me men akaba baragh.’ 30 “Ezi a kamaghin Abraham migei, ‘Puvati, Afeziam. Gumazir ovengezitam ua dikavigh me bagh mangitima, me navibagh iragham.’ 31 “Ezi Abraham kamaghin a migei, ‘Me Moses ko Godin akam inigha izir gumazibar akaba baragham koghtima, tav aremegh ua dikavigh izi me mikintima, me uaghan nighnizir gavgavim an akabar ikian kogham.”

17 Iesus kamaghin uan suren gumazibav gei, “Gumazir nguazimin ikiava igharaz darazigh amima me arazir kurabagh amiba, mevzika! Me kuram iniam! Arazir kuraba guizbangira otifi, ezi arazir kurabagh amima da otivir gumazim, ki ghaze, Noka! Ni kuram iniam! 2 A ikiva borir katam arazir kuratam an akagham, kamaghin ia a inighiva dagiam an firim ikeghiva a isi ongarim mikinighti, an aremeghti deragham. 3 Kamaghin amizi ia deravira uari bagh gan. “Egh nin aveghbuam arazir kuratam damightima, ni pamtem a mikim suam, ni da atakigh. Egh a navim giraghtima, ni an arazir kuraba gin amada. 4 Egh a 7plan dughiaabar arazir kurabar ni damighiva, egh a 7plan dughiaabar uamategh ni bagh izi kamaghin mikimam, ‘Ki navim gira,’ eghti ni an arazir kuraba gin amadagh.” 5 Ezi aposelba kamaghin Iesus migei, “Ni en nighnizir gavgavim damighti an ekefegh!” 6 Ezi a kamaghin me migei, “Ian nighnizir gavgavim suvigh zuravarim mastetin ovizitamin min ikitima, ia temer kam mikim suam, ‘Ni uabi asigh egh biba sara mangiva ongarimin uabi ekaragh,’ eghti a ian akam baragham.” 7 Egha Iesus ua kamaghin migei, “Ian tav ingangarir gumazitam an azenimin ingari o sipsipbar gari. Ingangarir gumazim azenibar ikegh izitima, eghti a suam, ni izi daperagh dami? Puvati. Ia kamaghin migeir puvati. 8 Gumazir dapanim kamaghin mikimam, ni na bagh dagheba isamigh uan inim kegh da tuigh faragh na danighti ki dar amam, eghti ni gin dami. 9 A ingangarir gumazim amizir bizir kaba bagha a minabagham, o

puvatigham? Puvati. 10 Ezi ia uaghan God damuasa ia mikemezir biziba ia bar dagh ami, egh ia suam, E pura ingangarir gumazir kuraba, ingangarir Ekiam e ganingiziba e pura dagh ami.” 11 Iesus Jerusalemin ghuava, Samaria ko Galilin Distrighin tizimin zui. 12 Egha a nguibar mamin aven zuima, 10pla lepa itir gumaziba a bato. Me mong saghon tuivighav ikia, 13 tiarim akara an dei, “Iesus, Gumazir Ekiam, en apangkufigh.” 14 Ezi a men apigha kamaghin me migei, “Ia mangiva, uari isiva Godin ofa gamir gumazibar akagh.” Ezi me me bagha ghua tuavir arizimin men mikarziba zuegha dera. 15 Ezi men mav, uabin garima an arimariam givazima a uamategha izava pamtemin Godin dia egha an ziam fe. 16 Egha Iesusin suemningin boroghin nguazim girigha fuagha, Iesus a gamizir bizim bagha a minaba. A Samaritan gumazimra. 17 Ezi Iesus kamaghin azara, “Ezi ki ti 10plan gumazir kaba akiris, o puvati? Ezi 9pla managh iti? 18 Ezi Judan gumazitam ua iza, Godin ziam fe, o puvati? Gumazir saghuiaimin izezim uabira izava Godin ziam fe.” 19 Egha Iesus kamaghin a migei, “Ni dikavigh mangi. Nin nighnizir gavgavim ni gamizi, ni dera.” 20 Dughiar mamin Farisin gumaziba Iesusin azara, “God Bizibagh Ativamin Dughiam manadizoghin izam?” Ezi Iesus men akam ikaragha ghaze, “Ia oragh, God Bizibagh Ativamin Dughiamin arazaraziba ia uan damazibar dar ganighan kogham. 21 Eghti gumazitam kamaghin mikiman kogham, ‘A kara,’ o ‘A muna.’ Ezi God Bizibagh Ativamin Dughiam, a ian navir averiamin aven iti.” 22 Egha Iesus uan suren gumazibav gei, “Dughiam izitima, ia Gumazamizibar Otarim izamin dughiam bagh gansi damuva avegham. 23 Gumazamiziba ia mikimam, ‘Ara muna!’ o ‘Ara kara!’ Ezi ia fo, Gumazamizibar Otarim izamin dughiam an onimarimin min taghtagham. Eghtima an angazangarim bar overiamin ruaghatevimning uagharam aningin tagham. Eghti ia ivemar men akaba gin mangan marki. 25 A faragh bizir aviriba bagh mizazim inigham. Eghti datirighin dughiar kamin itir gumazamiziba an aghuagham. 26 “Ezi bizir Noan dughiamin otiviziba, da uaghan Gumazamizibar Otarim izamin dughiamin

otivam. 27 Gumazamiziba dagheba ko dipaba apava, uarir ikiava mamaghira ikia ghua, Noa uan kurimin ghuavanabozir dughiamin, aperiarn iza bar me kuavareme. 28 “Ezi Lotin dughiamin kamaghira, gumazamiziba dagheba ko dipaba apava, dagiaba bagha biziba amagava, dagh ivezava, dagheba oparava dipenibar ingari. 29 Ezi Lot Sodom ataghizir dughiamin, avim ko dagiar isiba amozimin min overiamin ikegha sua izaghira bar moghira me kuavareme. 30 “Gumazamizibar Otarim azenara izighiramin dughiamin, biziba uaghan kamaghiram otivam. 31 Eghti dughiar kamin ni tina uan dipenimin pin itir avughsazir danganimin ikeghiva, egha uan biziba ataghizi da aven iti, ni da bagh magiri da inian marki. Kamaghira, tina azenibar iti, a bizitam bagh nguibamin mangan marki. 32 Ni Lotin amuim ginighnigh! 33 Gumazamizir manam na bagh uan ikirimirim ateghiva, uan ikirimirim iniam. 34 Ki ia migei, dimagarir kamin taning uaning inigh misiar vamira dakuti, God tav inighiva tav ategham. 35 Eghti amizir pumuning uaning inigh maziaba righirightima, God tav inighiva tav ategham.” 37 Ezi me an azara, “Ekiam managhira?” Ezi a men akam ikaragha ghaze, “Gumazir kuaba managh iti naghin, taragiaba uari akuvagham.”

18 Egha Iesus akar isin zuir mamin uan suren gumazibav gei, egh men akaghti, me zurara God ko mikim mamaghira ikiam. Egh amirvaghan kogham. 2 Egha a kamaghin me migei, “Nguibar ekiar mamin aven jasin mam iti, a Godin atiatir puvati. Egha gumazamizibagh nighnizir puvati. 3 Ezi amuir odiarir mam uaghan nguibar ekiar kamin iti. Ezi gumazir mam pazava a gamua osimtiziba a garisi. Ezi a jas bagha zurara izava a migei, ‘Ni kotiamin nan akuragh.’ 4 “Ezi dughiar avirir maba a bizitam gamizir puvati. Egha abuan a uabira uabi migei, ‘Ki Godin atiatir puvati. Egha ki gumazamizibagh nighnizir puvati. 5 Ezi amuir odiarir kam dughiar aviribar na bagha izi. Ki bar amira. Kamaghin amizi, ki ua bagh zuamira an osimtizim akirigham, eghti a ua izi na damutima ki bar amiraghan kogham!” 6 Egha Iesus ua migia ghaze, “Ia jasin

kuramin migirigiam baragh. 7 God inabazir gumamaziziba, me dimagariba ko aruebar a bagha araima, a men osimtiziba bagh izi da akiram, o puvatigham? A me ataghiraghti me pura mangam? Bar puvati. 8 Ki ia migei, a men osimtizibar ganiva, zuamira men akuragham. Kamaghin amizima, Gumamazizibar Otarim uamateghamin dughiamin, a ganti, nguazimin itir gumamaziziba nighnizir gavgavim an ikiam, o puvatigham?" 9 Gumamazizir mabara uarira uan ziaba fa, egha igharaz daraziv gia ghaze, me derazir puvati. Ezi Iesus kamaghin amir gumamaziziba bagha akar isin zuir kam gami, 10 "Gumazir pumuning God ko mikimasa Godin Dipenimin ghu, aningin mav Farisi, ezi mav dagiaba isir gumazim. 11 Ezi Farisin gumazim tugha ua bagha kamaghin God migei, 'Ki ni minaba, ki gumazir mabar min amir puvati. Me biziba okiava, arazir kurabagh amuava egha amizir paba itiba okia me koma akui. Egha ki uaghan dagiaba isir gumazir kamin min amir puvati. 12 Ki wighin vamiran dughiar pumuningin ni ko mikimasa dagheba ataghirasi. Egha bizir ki isiba, ki 10plan pozibar da arigha, dar pozir vamira uaghan ni ganidi.' 13 Ezi dagiaba isir gumazim mong munamaghin tu. Egha a kogha overiamin gari puvatigha uan evarim misogha kamaghin migei, 'Ki gumazir kuram, God ni nan apangkufigh!' 14 Kamaghin amizi ki guizbangira ia migei, gumazir dagiaba isir kam, a Godin damazimin dera, egha dipenimin ghu. Ezi igharazim puvati. Gumamazizir uan ziaba feba, God me abinam. Eghti gumamazizir uari abiriba, God me feghti me ziar ekiaba iniam." 15 Ezi Iesus dafarimning borir dozibar arighasa, gumamaziziba me inigha izi. Ezi an suren gumaziba kamaghin ganigha men atara men anogorosi. 16 Ezi Iesus borir dozibar diazi me a bagha zuima, a kamaghin me migei, "Tina God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikisi, a borir dozir kabar min iki. Kamaghin amizi, ia borir doziba ateghti me na bagh izi, egh men anogoroghan marki. 17 Ki guizbangira ia migei, gumazitam borir dozir kabar min God Bizibagh Ativamin Dughiam inighan koghiva, egh an aven mangan bar iburagham." 18 Ezi Judabar gumazir dapanir mam Iesusin azara,

"Tisan Aghuim, ki manmaghin damigh zurara itir ikirimirir aghuarim iniam?" (aiōnios g166) 19 Ezi Iesus an akam ikaragha ghaze, "Ni manmaghsua gumazir aghuim na garisi? Gumazir aghuitam itir puvati. God uabira gumazir aghuim. 20 Ni God Moses ganingizir arazim gifo, 'Ni gumazim misueghti an aremeghan marki, ni poroghamiba uari bakeir arazim damuam marki, ni gumamazizir igharazimin biziba okiman marki, ni bizibagh ifaran marki, ni ua bagh biziba inisi gumamazizibagh ifaran marki, ni uan afeziam ko amebamin apengan iki aningin akaba baragh.'" 21 Ezi a kamaghin Iesus migei, "Ki fomiram aghirimra ikia, arazir kabagh amua iza datirighin ikia kati." 22 Ezi Iesus kamaghin oregha a ikaragha ghaze, "Ni bizir vamira ni tighar a damuam. Bizir ni itiba bar, ni da amangighiva dagiaba inigh, egh gumamazizir biziba puvatizibar aningigh. Egh ni Godin Nguibamin bizir aghuariba iniam. Egh nan gin izi." 23 Gumazir kam, biziba bar aviriba iti, kamaghin amizima, a Iesusin akam baregha bar oseme. 24 Ezi Iesus an gara egha a migia ghaze, "Gumamazizir bizir bar aviriba itiba, me God Bizibagh Ativamin Dughiamin mangisi bar iburagham! 25 Kamelin tam iniba isair dikonir torimin aven mangisi ingangarir dafam damigh aven mangam. Eghti gumamazizir biziba avirasemeziba, me God Bizibagh Ativamin Dughiamin mangisi guizbangira bar iburagham!" 26 Ezi marazi kamaghin oregha an azara, "Kamaghin damightima, tinara zurara itir ikirimirir aghuir kam iniam?" 27 Ezi Iesus kamaghin me ikaragha ghaze, "Bizir kaba gumazimin bar osemegham. Bizir kaba Godin osememizir puvati. A biziba bar dagh ami." 28 Ezi Pita kamaghin a migei, "Ni ge, e uan biziba bar da ategha, nin gin ize." 29 Ezi Iesus kamaghin me migei, "Ki guizbangira ia migei, gumazitam God Bizibagh Ativamin Dughiam bagha uan dipenim, o uan amuim, o aveghbuaba, o ameboghfeziaba, o boriba ataki, 30 egh datirighin itir dughiar kamin, God bizir avirir me faragha inizir bizibagh afiragh me daningam. Egh dughiar gin otivamim me zurara itir ikirimirir aghuarim iniam." (aiōn g165, aiōnios g166) 31 Egha Iesus 12plan

suren gumaziba inigha me uarira ikiava, a kamaghin me migei, “Ia oragh! E nguibar ekiam Jerusalemin ghuavanadi. Eghti Godin akam inigha izir gumaziba, Gumamazibar Otarimin gun mikemezir osizirir biziba bar, guizbangira otogham. **32** Eghti me a isi Kantrin Igharazibar Gumamazibar dafaribar arigham. Eghti me a dipova a mikimam. Egh aghumsizir arazibar a damuam. Egh a gipariva, a ifozoregh a misueghti an aremegham. **33** Eghti dughiar mikezimin a ua dikavigham.” **34** Ezi an suren gumaziba bizir katam gifozir puvati, a bizir tizim migei. Dar mingariba men monge, ezi me bar fozir puvati. **35** Iesus Jerikon boroghira izima, gumazir damazir kurar mam tuavir miriamin aperaghav ikia biziba bagha azangisi. **36** Egha an orazima gumamazir avirim iza zuima, a men azara, kar tizim. **37** Ezi me a migia ghaze, “Nasaretin gumazim Iesus iza zui.” **38** Ezi a dia migei, “Iesus, Devitin Otarim, ni nan apangkufigh!” **39** Ezi gumazir faragha zuiba me an atara a migia ghaze, ni nimira iki. Ezi a bar pamtem dia migei, “Devitin Otarim, ni nan apangkufigh!” **40** Ezi Iesus tugha akar gavgavim gumazibav gia ghaze, “Ia gumazir munam inigh na bagh izi.” Ezi a roghira izima, Iesus an azara, **41** “Ki tizim ni bagh a damuasa, ni ifonge?” Ezi an a ikaragha ghaze, “Ekiam, ki ganasa ifonge.” **42** Ezi Iesus a migia ghaze, “Ni gan. Nin nighnizir gavgavim nin akurazi ni dera.” **43** Ezi a zuamira gari. Egha Iesusin gin ghua Godin ziam fe. Ezi gumamaziziba an ganigha, uaghan Godin ziam fe.

19 Iesus Jerikon nguibar ekiam abigha zui.

2 Ezi gumazir mam nguibar kamin iti, an ziam Sakius. A dagiaba isir gumazibar gumazir dapanim, a dagiaba bar aviraseme. **3** A Iesusin ganasa, a manmaghira garir gumazim. Sakius bar gumazir otevim, egha gumamazizir avirimin tongin iti. Kamaghin amizi a Iesusin garir puvati. **4** A fo, Iesus tuavir kamra izam. Kamaghin amizi, a ivegha faragha ghua, Iesusin ganasa temer fighin ghuavanabo. **5** Ezi Iesus danganir kamin oto. Egha kogha temer kam gisin gara, kamaghin Sakius migei, “Sakius ni zuamira izighiri. Datirighin ki nin dipenimin ikiam.” **6**

Ezi a zuamira izaghirigha bar akonge. Egha Iesus inigha uan dipenimin zui. **7** Ezi gumamaziziba bar an ganigha, kamaghin migia ngavamadi, “A ghua gumazir kuramin dipenimin iti.” **8** Me dipenimin ikia, Sakius tugha, kamaghin Ekiam migei, “Ekiam, Ni oragh! Datirighin ki uan biziba bar da tuiragham. Egh ki taba isi gumazir biziba puvatizibar aningam. Egh ki gumazitam gifaragh an bizitam okemeghiva, ki datirighin uamategh bizir pumuning ko pumuning a daningam.” **9** Ezi Iesus kamaghin a migei, “Gumazir kam a uaghan Abrahamin ovavim. Kamaghin amizi, datirighin God dipenir kamin gumamaziziba bar men akura. **10** Gumamazizibar Otarim, gumamazizir ovengeziba bagha ruiava men akurvaghaza ize.” **11** Gumamaziziba ikia Iesus barazima, a migei. A Jerusalemin boroghin itima, me ghaze, datirighira God Bizibagh Ativamin Dughiam otogham. Kamaghin amizi, an akar isin zuir mam me migei. **12** A kamaghin me migei, “Gumazir aruar mam nguibar saghuiaimin mangasa, eghti me a damighti an atrivimin ikiam. A gin uamategh uan nguibamin izegh men ganam. **13** A mangasa uan ingangarir gumazir 10plan diagha, 20 kina, 20 kina bar moghira me rome. Egha kamaghin me migei, ‘Ia dagiar kaba inighiva uari bagh dagiar ingangaribar amu ikiti, ki uamategham.’ **14** “An apengan itir gumaziba me bar navir kuram an iti. Kamaghin amizi, me akam inigha zuir gumaziba amadazima me nguibar gumazir aruam ghuzimin ghu. Me kamaghin migei, ‘Gumazir kam en atrivimin otivan e aghua.’ **15** Ezi gumazir igharaziba gumazir aruar kam gamizi an atrivimin otogha, gin uamatenge. A uamategha izegha kamaghin me migei, ‘Gumazir ki fomira dagiaba aningiziba, men diagh. Ki foghasa me manmaghin nan dagiabagh isin dagiaba ini.’ **16** “Ezi gumazir faragha zuim iza kamaghin migei, ‘Ekiam, ki nin 20 kinan kamin dagiar ingangarim gamighava, a gisin 200 kina ini.’ **17** Ezi atrivim kamaghin a migei, ‘Ni nan ingangarir gumazir aghuim, ni ingangarir bar aghuim gami. Ni bar deraghvira bizir muziarim gami, kamaghin ki datirighin bizir ekiam ni danightima, ni nguibar ekiar 10plan ganam.’ **18** “Ezi ingangarir gumazir igharazim iza kamaghin migei, ‘Ekiam, ki nin

20 kinan kamin dagiar ingangarim gamigha datirighin a gisin 100 kina ini.' 19 Ezi atrivim a migei, 'Ki ni atighti ni nguibar ekiar 5plan ganam.' 20 "Ezi ingangarir gumazir mizezim iza kamaghin migei, 'Ekiam nin 20 kina ikia kati. Ki inir avizimin a nomkezima, a kati. 21 Ki ni gifo, ni gumazir apangkuviba puvatizim. Gumazir igharaziba amir biziba, ni pura da isi. Egha dagher me opariziba, ni uaghan pura da isi. Kamaghin amizi ki nin atiati.' 22 "Ezi atrivim kamaghin ingangarir gumazir migei, 'Ni ingangarir gumazir kuram! Nin akamra ki ni tuisigham. Ni kamaghin na ginighnisi, ki ti gumazir apangkuviba puvatizim. Egha ki gumazir igharaziba amir biziba, ki ti pura da isi. Egha dagher me opariba, ki ti uaghan pura da isi? 23 Manmaghin amizi, ni nan dagiaba isa, dagiar dipenim gatizir puvati, eghti ki uamategh iziva da iniva dagiataba dagh isin ua da iniam?" 24 Egha a kamaghin an boroghin tuivighav itir gumazibav gei, 'Ia ada 20 kina inighiva gumazir 200 kina itim daningigh.' 25 Me kamaghin a migei, 'Ekiam, a 200 kina inigha gifa.' 26 "Ezi a ghaze, 'Ki ia migei! Gumazir o amizim Godin akabagh foghti, God uan akabar fofozir igharaziba ia daningam, eghti a Godin akar aviribagh fogham. Eghti Godin akabagh foghan aghuazir tav, an fofozir muziarim God a dam a inigham. 27 Nan apaniba, ki men atrivimin ikian me aghua, ia me inigh kagh iziva, nan damazimin me misueghti me arimighiregh.'" 28 Iesus akar isin zuim gamigha givagha, uan darorim gamua tuavir Jerusalemin zuimin ghuavanadi. 29 Iesus Betfage ko Betanin boroghin oto, nguibar kamning Olivin Mighsiam gisin iti. Egha a uan suren gumazir pumuning amaga, 30 kamaghin aning migei, "Gua nguibar munagh itimin mangi. Gua nguibar kamin mangi gantima donkin igiar mam me a ikezima, a iti. Gumazitam dughiatamin a gaperagha aruizir puvati. Gua an benim firighiva donki inigh kagh izi. 31 Eghti tav kamaghin guan azaragham, 'Gua tizim bagha donkin kam firi?' eghti gua a mikim suam, 'Ekiam ingangarim an iti.'" 32 Egha Iesus aning amadazi aning ghua garima, biziba bar moghira Iesus mikemezi moghin iti. 33 Ezi aning donkin benim firima, an ghuaviba

aningin azara, "Gua tizim bagha donkin benim firi?" 34 Ezi aning kamaghin me migei, "Ekiam ingangarim an iti." 35 Egha aning donki inigha Iesus bagha izi. Egha aning uan azenan azuir korotiar ruariba donki gisin da ghuani. Egha aning Iesusin akurazima a donki gisin apera. 36 A donki gaperagha zuima, gumamaziziba uan korotiar ruariba suava tuavimin da mighuari. 37 A iza danganir tuavir Olivin Mighsiamin ghuaghirim boroghin izima, an gin aruir darazi, me God amizir mirakelbar ganighava da bagha bar akongegha pamtem Godin ziam fe. 38 Me araghasa kamaghin migei, "Gumazir Ekiamin ziam ko gavgavimin izim, God deragh a damu! Navir amirizim Godin Nguibamin iti. Nguibar bar pin itimin itir Godin ziam fil!" 39 Ezi Farisin marazi gumamazizir kabar tongin ikia, kamaghin Iesus migei, "Tisa, ni uan suren gumazibav kintima, me nimira iki! Me kamaghin mikiman marki!" 40 Ezi a kamaghin me migei, "Ki ia migei, me nimira ikiti dagiaba uari araghasam!" 41 Iesus Jerusalemin boroghira iza, egha an gara a bagha azi. 42 Egha a kamaghin migei, "Jerusalem, ki kamaghsua, ni amua datirighin navir amirizimin bizibagh foghai. Kamaghin amizi, da datirighin nin modo. 43 Dughiam iziti, nin apaniba izi nguibam avinizir divazimin boroghin nguazir pozir ekiabav kiniva ni ekiarughti, ni arimangighan kogham. 44 Ni Jerusalem, me nin borir nin aven itiba sarama asighasigham. Ni Godin dughiar nin akuraghasa izezim, ni a gifozir puvati. Bizir kam bagh me dipenimin ingarizir dagiatam, ateghti, tam tam gisin ikeghan kogham." 45 Egha a Godin Dipenim avinizir divazimin aven ghua, biziba amadir gumaziba batosi. 46 Egha kamaghin me migei, "Godin Akinafarimin aven, osizirim kamaghin iti, 'Nan Dipenim, God ko migeir Dipenimra. Ezi ia a gamizi, an okimakiar gumazibav mogomer danganimin min oto.'" 47 A zurara Godin Dipenimin aven men sure gami. Ezi ofa gamir gumazir ekiaba ko Judan Arazibagh fozir gumaziba ko gumazir dapaniba, me a misueghti an aremeghasa. 48 Ezi gumamaziziba a baraghasa bar ifongegha, bar an boroghin iti. Kamaghin amizi, an apaniba a misoghan ibura.

20 Dughiar mamin Iesus Godin Dipenir avizimin aven ikia, gumamazizibar sure gamuava Akar Aghuim akuri. Ezi ofa gamir gumazir ekiaba, ko Judan Arazibagh fozir gumaziba, ko Judabar gumazir aruaba, me iza anekufa. **2** Egha me kamaghin a migei, “E mikemegh, ni gavgavir manamin bizir kabagh ami? Tina gavgavir kam ni ganingi?” **3** Ezi Iesus kamaghin men akam ikaragha ghaze, “Ki uaghan azangsizitam ia damuasa. Ia na mikim, Jonin rurim, a Godin ize o gumamazizibar ize?” **5** Ezi me uarira uariv gei, “E suam, ‘An rurim Godin ize,’ eghti, a kamaghin mikim suam, ‘Ia manmaghin amigha ia nighnizir gavgavim Jonin ikian aghua?’ **6** Egh e suam, ‘An rurim gumamazizibar ize,’ eghti gumamaziziba dagiabar e ginivighi, e arighiregham. Me kamaghin fo Jon a Godin akam inigha izir gumazim.” **7** Egha me Iesus ikaragha ghaze, “E fozir puvati, Jonin rurim manmaghin ize.” **8** Ezi Iesus kamaghin me migei, “Kamaghira, ki uan gavgavim inizir tuavimin gun ia mikemeghan kogham.” **9** Egha Iesus migia ghua ua akar isin zuir kamin gumamazizibav gei, “Gumazir mam wainin azenim oparigha, egha azenimin garir gumazir mabar dafarim garigha ghaze, me gin a givezam. Egha a ghua dughiar ruarimin saghon iti. **10** Egha wainin oviziba kuarir dughiamin, a ingangarir gumazir mam amadagha ghaze, me wainin ovizir taba a daningam. Ezi azenimin garir gumaziba a misuegha anemadazima, a dafarir kinibar uamatenge. **11** Ezi a ingangarir gumazir igharazim amada, ezi me uaghan a misuegha aghumsizir arazibar a gamigha, anemadazi a dafaribara uamatenge. **12** Ezi a ua mikezim amadazi, me bar puv a misuegha a isa azenim mikini. **13** “Ezi wainin azenir ghuavim uabira uabi migei, ‘Ki manmaghin damuam? Ki uan otarir ifongezim amangam. Eghti me ti a baregh deragh a damuam.’ **14** Ezi wainin azenimin garir gumaziba otarir kamin ganigha, kamaghin uariv gia ghaze, ‘Kar otarir gin azenir kam iniamim. E a misueghti an aremeghti, e uari bagh wainin azenir kam iniam.’ **15** Egha me a isa azenim mikinigha a misoghezima an areme.” Egha Iesus ua kamaghin gumamazizibav gei, “Wainin azenir ghuavim manmaghira azenimin garir gumazir kabav soghti, me arimighiram. Eghti a wainin azenim inigh gumazir igharazibar anigam.” Ezi gumamaziziba bizir kam baregha migia ghaze, “Bar puvatigham!” **17** Ezi Iesus merara gara, egha men azara, “Ezi Godin Akinafarimin migirigiar otevir kam, an mingarim manmakin? “Kar dipenir akinir ingangarir gumaziba aghuazim, a datirighin dipenim aterir guarim gava?” **18** “Ni tina temer guarir kam gisin irighiva dipirigh irigham, eghti a tina gisin irightima gumazir kam bar misarighiregham.” **19** Ezi Judan Arazibagh fozir gumaziba, ko ofa gamir gumazir ekiaba, me bar kaghira Iesusin suighasa tuaviba buri. Me fo, an akar isin zuir kam me gasara, ezi me an suighan gumamazizibar atiati. **20** Egha me bar deravira a bagha gara, egha moga garir gumaziba amadazi, me ifara mati me guizin migei. Me kamagsua, me Iesusin migirigiar otevitamin suiraghiva, egh a isi Romin gavmanin gumazir ekiam danigham. **21** Ezi moga garir gumazir kaba an azangsisi, “Tisa, e fo ni guizbangira bizibav geir gumazim. Ni Godin Arazibar gumamazizibar sure gamuava guizbangira me migei. Ni tavin nighnizimin gin zuir puvati. Akar vamira ni gumamazizir ziaba itiba, ko gumamazizir kiniba uaghara, me migei. **22** Ni e mikim, Judan Araziba manmaghin migei? E dagiaba isiva Atrivim Sisar daningtima, arazir kam Godin damazimin dera, o puvati?” **23** Ezi a men nighnizir ifavaribagh fogha kamaghin me migei, “Dagiatam nan akagh. Tinan nedazim ko ziam an iti?” **25** Ezi me kamaghin migei, “Sisarin ziam koma nedazim an iti.” Ezi a me migei, “Kamaghira, ia Sisarin biziba isi Sisar daning, egh Godin biziba isi God daning.” **26** Ezi me gumamazizibar tongin, a mikemezir migirigiaba bagha an suighan ibura. Egha me pura an migirigiabagh nighnigha nimira iti. **27** Sadyusin maba azangsizir mam sara Iesus bagha ize. (Me kamaghin nighnisi, aremeziba ua dikavan kogham.) **28** Egha me kamaghin Iesus migei, “Tisa, Moses e bagha akinafarim osira ghaze, gumazitamin aveghbuam amuimin ikiva boriba puvatigh aremeghti, anarira irir aveghbuam an amuir odiarimin ikiva a bagh

boriba iniam. **29** Ezi 7plan aveghbuaba iti. Egha men mav faragha amuimin ikia boriba puvatigha areme. **30** Ezi anarira irim an ikia kamaghira, ezi mikezim kamaghira ghu. Kamaghira, 7plan aveghbuaba bar ariaghiregha boriba puvati. **32** Ezi amizir kam gin uaghan areme. **33** Fomira me bar amizir kamin ike. Kamaghin amizi gumamaziziba ua dikavamin dughiamin, amizir kam tinan amuimra?" **34** Ezi Iesus men akam ikaragha ghaze, "Dughiar kamin itir gumamaziziba, me poroghamibagh ami. (aiōn g165) **35** Eghti gin gumamazizir God inabaziba, me uaghan dughiar izamim ko ua dikavamin dughiamin, me poroghamibar amuan kogham. (aiōn g165) **36** God me damightima, me ua dikavigham. Me ua dikavighi e fogh suam me Godin boribara, egh me enselbar min ikiam. Kamaghin amizi me uam arimighiran koghiva, egh poroghamibar amuan kogham. **37** Ezi Moses uabi temer avimin eghaghanimin aven en aka, aremeziba ua dikavam. A kamaghin migei, 'Ekiam, Ni Abraham ko Aisak ko Jekopin God.' **38** Kamaghin e fo, God gumazir ariaghirezibar God puvati, a gumazir angamira itibar God. Ezi an damazimin an boriba bar angamira iti." **39** Ezi Judan Arazibagh fozir gumazir maba kamaghin migei, "Mar migirigiar aghuim, Tisa." **40** Egha me uam an azangan atiati. **41** Ezi Iesus kamaghin gumamazizibav gei, "Manmaghin amizi gumamaziziba ghaze, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim Kraiss, a Devitin ovavim?" **42** Ezi Devit uabi Onger Akabar Akinafarimin aven kamaghin mikeme: "'Ekiam, nan Ekiam migia ghaze, 'Ni nan agharir guvimin daperagh iki mangiti, **43** ki nin apaniba dikabiragh me isi nin dafarim datighi, me nin dagarimningin apengan ikiam.'" **44** "Egha Devit 'Ekiam' a gati. Manmaghin amizi, a Devitin Ovavim?" **45** Ezi gumamaziziba orazima a kamaghin uan suren gumazibav gei, **46** "Ia Judan Arazibagh fozir gumaziba bagh gan. Me uari fava korotiar ruarir kaba aghuraruasa ifonge. Ezi gumamaziziba maketin danganibar men ziaba fasa me bar akonge. Egha God ko migeir dipenibar aven dabirabir aghuariba iniva, egha isar ekiabar dughiaabar me danganir ziaba itiba iniassa bar ifonge. **47** Me amuir odaribagh ifara, men

dipeniba okia ghaze e dera. Egha gumamaziziba men ziaba fasa, me God ko migia migirigiar ruaribagh ami. Kamaghin amir gumaziba, men ivezir kuram gumamazizir arazir kurabagh amibar ivezim bar a gafiragham."

21 Iesus kogha garima, dagiaba itir gumamaziziba uan dagiaba isa Godin Dipenimin dagiaba arizir danganim garisi. **2** Ezi a garima biziba puvatizir amuir odarir mam uaghan uan dagiar muziarimning ati. **3** Ezi Iesus kamaghin migei, "Ki guizbangira ia migei, biziba puvatizir amuir odarir kam dagiar muziarir pumuning dagiaba arizir danganim gati, ezi an dagiar pumuning gumamazizir igharaziba arighizir dagiabagh afira. **4** Me uan dagiar aviribar amodoghin dagiar muziariba aningi. Ezi a uan dabirabir onganarazimin mirara dagiar muziarir abuananamning ati." **5** Ezi an suren gumazir maba Godin Dipenimin garava kamaghin migei, "Me dagiar bar aghuibar an ingarighava, Afeziar Ekiam daningamin bizir aghuir maba an kuruke." **6** Ezi Iesus kamaghin me migei, "Ia datirighin garir bizir kabanagh, dughiam izitima dagiar kaba, gumaziba bar da pueghti da bar moghira dagh iregham. Eghti tam tam gisin ikeghan kogham." **7** Ezi me an azara, "Tisa, bizir kaba manadizoghin otivam? Arazir manam faragh otoghti, e fogh suam, dughiar kam roghira ize?" **8** Ezi Iesus kamaghin migia ghaze, "Ia uari bagh deraghvira gan, ia men ifavariba baraghan marki. Gumazir aviriba nan ziamin izi suam, 'Kar kirara!' Eghti tarazi suam, 'Dughiam roghira izel' Eghti ia men gin mangan marki. **9** Egh ia inogoviba ko adoghodozir midorozir akaba baraghiva, atiatingan marki. Bizir kabanagh faragh otivigham, eghti nguazir kam givamin dughiam datirighira otoghan kogham." **10** Egha a kamaghin me migei, "Kantrin mamin itir darazi dikavigh kantrin igharazimin itir darazi ko misogham. Eghti atrivir mamin adarazi dikavigh atrivir igharazimin adarazi ko misogham. **11** Eghti danganir maba mikimkizir gavgaviba, ko dagheba otevir dughiaaba koma arimariar gavgaviba otivti, atiatingamin biziba ko overiamin pin arazarazir ekiaba otivam."

12 “Bizir kaba gin otivam, me faragh ian suiraghiva arazir kurabar ia damuam. Me ia kotiam darighsi ia inighiva God ko migeir dipeniba koma kalabuziabar aven mangam. Eghti ia nan gin zuir gumamaziziba me bizir kam bangin ia inighiva atriviba ko gavmanin gumazir ekiabar damazimin mangam. 13 Eghti kar dughiar aghuir ia nan akam me mikinamin. 14 Eghti ia deraghvira nighnigh. Ia faragh me mikimsi akabagh nighnighan marki. 15 Eghti ki nighnizir aghuiba ko migirigiar aghuiba ia daningtima, ia migirigiar aghuibara damuti, ian apanitam ian akaba batoghiva ia adoghan kogham. 16 “Eghti ian ameboghfeziaba, ko aveghbuaba, ko anababa, ko namakaba, merara ia inighiva gumazir kurabar dafaribar atighiti, me ian taraziv soghti ia arimighiregham. 17 Eghti gumamaziziba bar nan ziam bangin ian aghuagham. 18 Egh me bar tong arazitam ia damuan kogham. Kamaghin ian dapanarizitam asighiran kogham. 19 Ia tugh gavgavighvira ikiva, dabirabar bar aghuim iniam.” 20 Iesus ua kamaghin migei, “Ni Jerusalemin nguibamin ganti midorozir gumaziba izi a kontima, ni fogh suam, a gasighasighamin dughiam roghira ize. 21 Egh gumazir Judian itiba ari mighsiabar mangiti, Jerusalemin nguibamin itiba azenan mangitima, Jerusalemin azenan itir gumamaziziba uam an aven mangan markiam. 22 Kar osimtizibar dughiam, God da isi Israelia daningiva, men arazir kuraba ikarvagham. A fomira osirizi moghin otogham. 23 Naviba adair amiziba ko boriba oteba apir amebaba, mevzika; dughiar izamin kaba bar men ikuvigham! Eghti God gumazir kabar atartima, osimtizir ekiam nguazir kam bativam. 24 Eghti midorozir gumaziba misozir sababar tarazigh inviti me arighiriti, me tarazi suighiva, me amangitima me nguibar Israelin azenan itibar mangam. Eghti Kantrin Igharazibar Gumamaziziba bar paziva Jerusalem damu mangi dughiar me Jerusalemin ganamin dughiam givagham.” 25 Egha Iesus ua kamaghin migei, “Eghti arazaraziba aruem ko iakinim ko mikoveziba bativam. Eghti ongarim dipir tingaghivira ikitima, nguazimin gumamaziziba bar atiatigh okam nighnigham. 26 Eghti

overiamin biziba bar nigham, kamaghin amizi gumamaziziba atiatingiva damaziba men isirtima, me daighiriva otivamin biziba bagh mizuamiva nighnigham. 27 Egh me dughiar kamin Gumamazizibar Otarimin ganti, a ghuariamin tongin gavgavir ekiam ko angazangarir ekiam sara izam. 28 Eghti bizir kabanagh otivighiritima ia dikavigh, uan dapaniba fegh gan! God ua ia iniamin dughiam roghira ize!” 29 Egha Iesus kamaghin akar isin zuimin me migei, “Ia temer fighin ganiva temer maba sara gan. 30 Temebar dafariba asighiriti ia fogh suam, aruem ganamin dughiam roghira ize. 31 Kamaghira, ia bizir kabar gan fogh suam, God Bizibagh Ativamin Dughiam roghira ize. 32 “Ki guizbangira ia migei, dughiar kamin itir gumamazizir kaba ikivira ikiti bizir kaba bar otivam. 33 Overiam ko nguazim givagham, eghti nan migirigiaba givaghan kogham.” 34 Egha Iesus ua kamaghin migei, “Ia uari bagh ganigh! Isaba ko, dipar onganiba ko nguazir kamin biziba, ia puv dagh nighnighti, da ia dikabinti, dughiar otivamin kam puram otoghiva, asizibar suizir azuazimin min ian suigham. 35 Dughiar kam, nguibaba ko nguazir kamin gumamaziziba bar me bativam. 36 Ia zurara uari bagh gan Afeziam ko mikimvira ikiti, a gavgavim ia daningtima ia bizir otivamin kabagh itaviragham. Egh ia Gumamazizibar Otarimin damazimin tuivam.” 37 Dughiar zurara, Iesus Godin Dipenimin aven men sure gamuava, guaratizibar Olivin Mighsiamin ghuava dimagaribar an iti. 38 Ezi gumamaziziba bar Iesus baraghasa, mizarazibar Godin Dipenimin arui.

22 Datirighin Yis Puvatizir Bretin Isam Damuamin Dughiam roghira izi. An ziam, God Israelia Gitazir Dughiam. 2 Ezi ofa gamir gumazir ekiaba, ko Judan Arazibagh fozir gumaziba, me gumamazizibar atiati, kamaghin amizi me Iesus misoghasa tuaviba buri. 3 Iesusin 12plan suren gumazir mam Judas, an ziar mam Iskariot. Satan an navir averiamin ghu. Ezi a Iesus isava Godin Dipenimin garir gumazir ekiaba, ko ofa gamir gumazir ekiabar dafaribar arighasa ghua me koma migirigiabagh

ami. 5 Ezi me an migirigiam gifuegha ivezim a daningasa akabar kiri. 6 Ezi Judas ivezim inian ifuegha Iesusin suiragh men dafaribar arighasa tuaviba buri. A ghaze, Iesus uabira ikiti, an an suiragh men dafarim darigham. 7 Yis Puvatizir Bretin Isam Damuamin Dughiam datirighin oto. Ezi dughiar kamin me God Israelia Gitazir Dughiamin isam bagha sipsipin nguzim misuegh anemi ikiva, a ginighnighasa. 8 Ezi Iesus Jon ko Pita amadagha kamaghin aning migia ghaze, “Gua mangiva, e God Israelia Gitazir Dughiamin isam amamin daghebar kir.” 9 Ezi aning an azara, “Ga managh a bagh danganim akiram?” 10 Ezi a kamaghin aning migei, “Gua nguibar ekiamin aven mangiti, gumazitam miner dipam ater izi gua batoghtima, gua an gin a zuir dipenimin mangi. 11 Egh dipenimin ghuavim mikim suam, ‘Tisa kamaghin migia ghaze, ‘Nan danganir ki uan suren gumaziba ko God Israelia Gitazir Dughiamin isam amamin mana?’” 12 Eghti a ghuriamin aven danganir bar ekiatam guan akagham, dakoziba ko dapiagh damamin dabirabiba ko biziba bar ikiti, gua magh bizibar kir.” 13 Ezi aning ghua garima, biziba bar Iesus mikemezi moghirama otifi. Ezi aning God Israelia Gitazir Dughiam bagha dagheba ko bizibar kiri. 14 Ezi damamin dughiam otozi, Iesus uan aposelba ko me dagher dakozimin min apiaghav iti. 15 Egha a kamaghin me migei, “Ki guizbangira ia migei, ki ua God Israelia Gitazir Dughiamin isamin dagher katam ameghan kogh, kamaghira iki mangi, God Bizibagh Ativamin Dughiamin otogham. Kamaghin amizima, ki ia ko isar kam amasa bar ifonge. Egh ki gin mizazim iniam.” 17 Egha Iesus wain apir kap inigha Ekiam minabagha kamaghin migei, “Ki ia migei, ki uam wainin ovizimin dipar katam aman kogh, kamaghira ikiti God Bizibagh Ativamin Dughiam otogham. Kamaghin amizi, ia a inigh ia uari daning.” 19 Egha a bret inigha, Ekiam minabagha anebigha me ganiga kamaghin me migei, “Kar nan inivafizim, ki ia bagha aneningi. Ia anemi na ginighnigh.” 20 Me amegha givazima, arazir kamra a wain apir kap inigha kamaghin migei, “Kavin aven itir wainin kam, an Akar Dikirizir Gavgavir Igiam, ki uan ghuzimin a gamizima, a ia bagha iri. 21 Eghti ia gan, gumazir na inighiva gumazir kurabar dafarim darighamim, a kara na ko dakozim gaperaghav iti. 22 Eghti Gumazamizibar Otaram tuavir Afeziam faragha a bagh atizimin gin mangam. Ezi gumazir a inigha gumazir kurabar dafarim gatizim, gumaka, a bar ikuvigham.” 23 Ezi me akar kam baregha uarira uarir azangsisi, “Tina bizir kam damuam?” 24 Egha aposelba uari adogha ghaze, tinara en faragham? 25 Ezi Iesus kamaghin me migei, “Kantrin Igharazir Gumazamizibar atriviba, me uan gavgaviba ko ziaba fava, arazir kurabar gumazamizibagh amua kamaghin migei ‘E gumazamizibar akurvasi.’ 26 Ia kamaghin damuan marki. Gumazir ian torimin ikia ian faragha zuim, a uabi apengan ikiva, borimin min uabi arigh. Ezi gumazir ian faragha zuim, ian ingangarir gumazimin min iki. 27 Tinara ekefe, gumazir pura dagher dakozimin aperaghav itim o gumazir dagheba anidim? Gumazir pura dagher dakozimin aperaghav itim. Ezi ki ian torimin ikia mati ian ingangarir gumazim. 28 “Ki osimtiziba aterima ia na ko iti. 29 Kamaghira, nan afeziam Atrivimin min na atizima, ki uaghan atrivibar min ia arighasa. 30 Eghti nan atrivir dughiamin aven ia na ko atrivimin dabirabar aghuaribar apiaghiva Israelian anabar 12plan ganam.” 31 Egha Iesus kamaghin migei, “Saimon, Saimon, Satan nin nighnizir gavgavim tuisigh a gifoghasa Godin azara. 32 Ezi ki ni bagha Afeziar Ekiam ko mikemegha gifa, nin nighnizir gavgavim irighan kogham. Egh ni uamategh na bagh izi, egh gavgavim uan aveghbuabar aning.” 33 Ezi Pita kamaghin a migia ghaze, “Ekiam, ki ni ko kalabusin mangam o aremeghasa ifuegha iti.” 34 Ezi Iesus kamaghin Pitan akam ikaragha ghaze, “Ki ni migei, ni datirighin dughiar pumuning ko mikezimin mikim suam, ni na gifozir puvati, eghti tuarim maghirama akam.” 35 Egha Iesus men azara, “Ki dughiar kamin ia amadagha bizir kataba sara ia amadazir puvati, dagiaba azuir mitariba ko ruagha aruir mitariba koma dagarir asuaba. Ezi ia bizitamin otevez, o puvati?” 36 Ezi me kamaghin migia ghaze, “Puvati.” 36 Ezi a kamaghin me migei, “Eghti datirighin, gumaziba dagiaba itir mitarir muziariba iki da inigh, egh gumaziba ruagha aruir mitariba

iki, uaghan da inigh. Eghti gumazir midorozir ko Judabar gumazir aruaba, me iza Iesusin sababa puvatiziba, ia uan initam amadaghiva suighasava amima, a kamaghin me migei, “Ia tam givesegh. 37 Guizbangira Godin Akinafarim midorozir sababa ko asianiba inigha iza mati, ia ghaze, ‘Gumamaziziba an gari, a mati gumazir okimakiar gumazim o midorozir gumazim buri? kuram.’ Ki ia migei, bizir kaba na bativam. 53 Ki zurara ia ko Godin Dipenimin aven itima, Are, Afeziar Ekiamin Akinafarim osirizi moghin ia dafarim na garizir puvati. Ezi datirighin ian biziba na bativavira iti.” 38 Ezi me kamaghin dughiam. Datirighin mitarmemin gavgavim a migei, “Ekiam, ni gan. E midorozir sabar oto.” 54 Ezi Iesusin apaniba an suigha a inigha pumuning kati.” Ezi a kamaghin me migei, “A ofa gamir gumazibar dapanimin dipenimin zui. gifa.” 39 Egha Iesus nguibar ekiam, Jerusalem Ezi Pita men gin ghua mong girara iti. 55 Ezi me ategha, Olivin Mighsiam bagha zui. A zurara ami dipenimin divazimin aven avim atigha apiaghav mokin. Ezi an suren gumaziba an gin zui. 40 Me itima, Pita uaghan me koma aperaghav iti. 56 danganir kamin otivigha a kamaghin me migei, Ezi ingangarir guivir mam avir angazangarimin “Ia uari bagh God ko mikim. Eghti osimtizir ekiam an garima, a me koma aperaghav iti, ezi a kam ia damuti, ia ireghan kogham.” 41 Egha mighigha an garava kamaghin a migei, “Gumazir a me ategha, mati gumazim dagiam akunizir kam a ko ike.” 57 Ezi Pita kamaghin migia tizimin ababanimin min, mong saghon ghugha, ghaze, “Puvati! Amizim, ki a gifozir puvati.” tevimning apirigha kamaghin God ko migei, 58 A mong ikezima, mav ua gin iza an apigha 42 “Afeziam, ni ifueghava na da osimtizir kam kamaghin a migia ghaze, “Ni uaghan men inigh. Egh ni nan ifongiamin gin mangan marki. mav.” Ezi Pita kamaghin migei, “Ai! Ki an suren Ni uan ifongiamin gin mangi.” 43 Ezi ensel gumazim puvati!” 59 Dughiam mong ghugha mam Godin Nguibamin ikegha iza gavgavim givazima, gumazir igharazim izava pamtem a ganidi. 44 Ezi Iesus nighnigha bar osemi, ghaze, “Guizbangira kav, a Galilin gumazimra. egha a pamtem Afeziam ko migei. Ezi an doriba Kamaghin e guizbangira fo, a uaghan a ko otivaghira mati ghuzim nguazim giri. 45 An ike.” 60 Ezi Pita kamaghin migia ghaze, “Aiee! Afeziam ko mikemegha, dikavighava uamategha Ni tizim migei? Ki bar fozir puvati!” Egha uan suren gumaziba bagha zui. Egha a men a migiavira itima, tuarim ake. 61 Ezi Ekiam garima, me bar osemegha akuavira iti. 46 Ezi a raghirigha mighigha Pitan garima, a mikemezir kamaghin me migei, “Ia tizim bagha akui? Ia akabagh iniri, “Ni datirighin dughiar pumuning dikavighiva Afeziam ko mikim. Eghti osimtizir ko mikezimin mikim suam, Ni na gifozir puvati, ekiam ia damuti, ia ireghan kogham.” 47 Egha eghti tuarim maghirama akegham.” 62 Egha Iesus migiavira itima maburan gumazir bizim Pita inirighava, azenan ghugha bar puvirama oto. An 12plan suren gumazir mam Judas, a men azi. 63 Ezi gumazir Iesusin suighiziba dibovir faragha iza tuavim men aka. A Iesusin boroghira akabar a migiava a misosi. 64 Egha me izegha an torasava ami. 48 Ezi Iesus kamaghin an avizimin an damazimning ikegha kamaghin azara, “Judas, kar ni Gumamazizibar Otarimin a migei, “Godin akam inigha izir gumazim, toreghiva, a inigh gumazir kurabar dafarim ni e mikim! Tina ni misoke?” 65 Egha me darighasa?” 49 Ezi suren gumaziba Iesus ko ikia akar kurar avirir maba saram a mikeme. 66 garima arazim otivasava amima, me kamaghin Ezi aminim tirazima, Judan kotin aven itir migei, “Ekiam, e uan midorozir sababar me gumazir aruaba (ofa gamir gumazir ekiaba, ko misogham o?” 50 Ezi men mav midorozir sabam Judan Arazibagh fozir gumaziba) me bar iza inigha, ofa gamir gumazibar ekiamin ingangarir uari akuvaghav itima, me Iesus inigha men gumazir mam misogha, bar an kuarim anetuzi damazimin zui. 67 Ezi me kamaghin migei, a iri. 51 Ezi Iesus kamaghin migei, “Arazir kam “Ni e mikim, kar ni Kraisi, God Uam E Iniasa atakigh!” Egha Iesus an kuarimin suirazi, a Misevezir Gumazim, o ti puvati?” Ezi a kamaghin ua dera. 52 Ezi ofa gamir gumazibar ekiaba, me migia ghaze, “Ki ia mikemeghtima, ia ko Godin Dipenimin garir gumazir ekiaba, nighnizir gavgavim nan ikian kogham. 68 Eghti

ki ian azaraghtima, ia na mikemeghan kogham. 69 Eghti datirighin ko gin izamin dughia, Gumamazibar Otarim gavgaviba bar itir Godin agharir guvimin daperaghiv ikiam.” 70 Ezi me bar an azara, “Kar ni Godin Otarim?” Ezi a me migia ghaze, “Ia guizbangira migei, ki an Otarimra.” 71 Egha me kamaghin migia ghaze, “E tizim bagh uamategh gumaziba inighti me gumazir kamin arazibar gun e mikimam? A uabi bizir kam mikemezima, e an akatorim baregha gifa.”

23 Egha gumazir bizim bar dikavigha Iesus inigha Pailat bagha zui. 2 Egha me dikavigha a gifara, kamaghin a migia ghaze, “E gumazir kamin garima an en gavmanin ikura. Egha a dagiaba Sisar daningan bar en anogoregha, kamaghin migia ghaze, a uabi atrivim ko God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, Krais.” 3 Ezi Pailat Iesusin azai, “Ni Judabar atrivim, o?” Ezi Iesus ghaze, “Are, ni mikemezi moghira.” 4 Ezi Pailat kamaghin ofa gamir gumazir ekiaba koma gumamazibav gia ghaze, “Ki gumazir kamin arazir kuratamin apizir puvati.” 5 Ezi me bar gavgavigha kamaghin migia ghaze, “A Galilin Distrighin ikegha nguibabagh aruava men sure gamua men navibagh inivava da fe. Egha datirighin a Judian Provinsin izegha kagh otogha kamaghin amuavira iti.” 6 Ezi Pailat migirigiar kam baregha kamaghin men azara, “Kar Galilin gumazim?” 7 Iesus, Herot garir Provinsin ikezima, Pailat kamaghin fogha anemadazi, a Herot bagha ghu. Dughiar kamin Herot uaghan Jerusalemin iti. 8 Herot fomira Iesusin ganasa ifuegha, an ganizir puvatigha dughiar kamin an an ganigha, bar akonge. Egha Iesusin akaba baregha an mirakelin tamin ganasa. 9 Egha Herot azangsizir aviraviribar Iesus gamima, a bar an azangsizitam ikarazir puvati. 10 Ezi ofa gamir gumazir ekiaba, ko Judan Arazibagh fozir gumaziba, me roghira tuivighav ikia an atara akaba pamtem a gasi. 11 Ezi Herot uan midorozir gumaziba ko an atarava dibovir akar kurabar a migei. Egha me atrivimin inir aghuir mam inigha a gikegha, uam anemadazi, a Pailat bagha zui. 12 Fomira Herot Pailatin apanim,

egha dughiar kamin, aning roroamning. 13 Ezi Pailat, ofa gamir gumazir ekiaba ko gumazir aruaba ko gumamaziziba, men deima me bar uari akuvagha iti. 14 Ezi a kamaghin migei, “Ia gumazir kam inigha na bagha ize. Egha ia kamaghin migei, ‘A gumamazibav geima me gavmanin ikura.’ Ezi ki ian damazimin arazir kabanagh bagha an azangsiki. Ia oragh! Ki gumazir kamin arazitam batozir puvati. Ia purama a gifari. 15 Ezi Herot uaghan nighnizir kam ikia, gumazir kam e bagha uam anemada. Ia oragh! An arazir kuratam damighiva, an ovengam. Gumazir kam arazir kuratam gamizir puvati, an ovengan kogham. 16 Kamaghin amizi, ki pura a fozoregh, an ateghti a mangam.” 18 Ezi gumamaziziba bar moghira tuai, “Gumazir mamin misokegh! Egh Barabas ateghti an e bagh izi!” 19 (Barabas a fomira Romin gavmanin ikuragha Jerusalemin nguibamin aven midorozim fore. Ezi gumazir maba ariaghire. Ezi me a isa kalabus gati.) 20 Ezi Pailat Iesus ateghti a mangasa ua me migei. 21 Ezi me kamaghin tuai, “A isi ter ighuvimin a gafugh! E a isi ter ighuvimin a gafugh!” 22 Ezi dughiar mikezim a kamaghin migei, “Manmagh su? An arazir kurar manam gami? Ki an arazir kuratamin apizir puvati. An arazir kuratam damighiva an ovengam. Gumazir kam arazir kuratam gamizir puvati. Ki puram a fozoreghiva aneteghti, a mangam.” 23 Ezi me bar moghira gavgavigha dei, “Iesus isiva ter ighuvimin a gafugh!” Ezi men dimdiaba bar Pailatin akam gafira. 24 Ezi Pailat men akamin gin ghugha, Iesus migia ghaze, an ovengam. 25 Gumamaziziba me Pailatin deima a Barabas ataki. Gumazir kam a gavman ikuragha midorozim forezima, gumazir maba ariaghire. Ezi me a isa kalabus gati. Ezi Pailat gumamazizibar nighnizimin gin ghuava, Iesus isa midorozir gumazibar dafarim gati. 26 Ezi midorozir gumaziba Iesus inigha zuima, Sairinin gumazir mam an ziam Saimon, a Jerusalemin mangasa iza me gitavirazima, me an suira. Egha me ter ighuvim an dipizim gatigha a migeima, a Iesusin gin zui. 27 Ezi gumazir avirim an gin ghua, amiziba a bagha aziava azirakar ighiar amirizibagh ami. 28 Ezi Iesus raghirigha kamaghin me migia ghaze, “Ia Jerusalemin

amiziba, ia na bagh arangan marki. Ia uari ko uan boriba bagh arang! 29 Gin dughiatam otoghtima, me kamaghin mikim suam, 'Amizir furabaghatiba ko amizir tighar boriba batamiba ko, amizir oteba boribagh aningizir puvatiziba, me bar akuegham.' 30 "Egh me dughiar kamin kamaghin mighsiabav kimam, "Ia e gisin irighiva, e mongegh!" 31 "Me datirighin arazir kamin temer angamtizim damighiva arazir manatamin temer midiarim damuam?" 32 Ezi midorozir gumaziba gumazir kurar pumuning Iesus ko aning misueghtima, me aremeghasa aning inigha izi. 33 Egha me ghua danganir mamin oto, an ziam Dapanir Agharim. Egha me danganir kam Iesus isa ter ighuvimin anegura. Me uaghan gumazir kuramning agurazima, mam an agharir guvimin itima, mam an agharir kiriamin iti. 34 Ezi Iesus kamaghin migei, "Afeziam, me amir biziba, me dagh fozir puvati. Ni men arazir kuraba gin amadagh." Ezi midorozir gumaziba Iesusin korotiaba iniasa satu gikararai. 35 Ezi gumamaziziba an gara tuivighav itima, gumazir dapaniba uaghan an gara minbaba sighsirava kamaghin a migei, "A gumazir mabar akurvakis. Egh a guizbangira God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, gumazir God inabazim, a uabi uabin akuragh." 36 Ezi midorozir gumaziba iza uaghan a dipovava, egha wainin dipar misozim a ganiga kamaghin a migei, "Ni guizbangira Judabar atrivir gumazim, ni uabi uabin akuragh!" 38 Egha midorozir gumaziba osizirir mam Iesusin dapanim gisin anegura. An osiziriba kamaghin migei, "Gumazir kam Judabar Atrivim." 39 Ezi gumazir kurar mam ter ighuvimin guraghav ikia, atara kamaghin Iesus migei, "Ni guizbangira God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, ni uabin akurvaghiva ga sarama akuragh!" 40 Ezi gumazir kurar igharazim atarava kamaghin migei, "Ni ovengasava amuava, Godin atiati, o puvati? 41 Me deragha ga gami, ga uan arazir kurabagh ipuri. Ezi gumazir kam arazir kuratam gamizir puvati." 42 Egha gumazir kam kamaghin Iesus migei, "Iesus, ni gin atrivimin ikiamin dughiam, ni na ginirigh." 43 Ezi Iesus kamaghin a migei, "Ki guizbangira ni migei, ni datirighin na ko Godin Nguibar Aghuarimin ikiam." 44 Ezi aruem

dughiar kamin garir puvati. Kamaghin amizi, mitatem 12 kloghin nguazim bar anevaragha ghua 3 kloghin tu. Ezi Godin Dipenimin itir inir ekiam tongira biki. 46 Ezi Iesus pamtem kamaghin dei, "Afeziam, ki uan duam nin dafarim garisi." A kamaghin mikemegha, uan duam sue. 47 Ezi midorozir gumazibar gumazir dapanim kamaghin ganighava Godin ziam fe. Egha kamaghin migei, "Guizbangira, kar gumazir aghuim, a bizitam pazava a gamizir puvati." 48 Ezi gumamazizir iza itiba bizir kabanangin gari da otivima, me azia, uan afarizibav sogha, uan dipenibar zui. 49 Ezi Iesus gifozir gumaziba, ko amizir an gin Galilin Distrighin izeziba, me mong saghon tuivigha ikia, bizir kabar gari da otifi. 50 Ezi gumazir mam, an ziam Josep, a Judian Provinsin nguibam Arimatean ikegha ize. A gumazir aghuim, a Godin damazimin arazir aghuibagh amir gumazim, egha a Judan kotin aven itir gumazir aruabar gumazir mam. Egha a men nighniziba ko arazibar gin mangan aghua. A God Bizibagh Ativamin Dughiam baghavira mizua iti. 52 Egha Josep Iesusin kuam iniasa ghua Pailatin azarazima, Pailat an amamangati. 53 Ezi a Iesusin kuam ter ighuvimin anedegha, inir ghurghurimin a riga, a inigha ghua dagiar torir me fomira gumazir kuatam atizir puvatizim gati. 54 Kar dughiar bizibar kirim, ezi Sabatin dughiam roghira ize. 55 Ezi amizir Iesusin gin Galilin Distrighin izeziba, me Josepin gin ghua dagiar torimin gari. Egha me uaghan garima, Josep manmaghin Iesusin kuam ati. 56 Egha me ganigha givaghava, uamategha uan dipenibar ghua bizir mughuriaba itiba ko boreba isa da arisi. Egha Godin osizirim mikemezi moghin, me Sabatin dughiamin avughsi.

24 Ezi Sanden bar mizaraghara, amiziba borer mughuriar aghuir me arighiziba, inigha dagiar torimin zui. 2 Egha me gari, torim avarazir dagiam, me a puegha ghu. 3 Egha me aven ghua Iesusin kuam bagha garava avenge. 4 Egha me kamaghin ganigha nighnizir aviribagh amua tuivighav itima, gumazir pumuning zuamira aningin korotiaba onimarimin min taghtagha men min tughav iti.

5 Ezi amiziba bar atiatigha avigha nguazimin gari, ezi gumazimning kamaghin me migei, “Ia tizim bagha gumazir angamira itim, gumazir ovengezibar danganimin a buri? 6 A kagh itir puvati; a ua dikafi! A ia ko Galilin ikia mikemezir bizim, ia a ginighnigh, 7 ‘Gumazamizibar Otarim, me a isi gumazir arazir kurabagh amibar dafarim datighti, me a isi ter ighuvimin a guragham. Eghti a dughiar mikezimin ua dikavigham.” 8 Ezi a mikemezir akaba, me dagh iniri. 9 Egħa me mozim ategħa uamategħa ghua bizir kabar gun Iesusin suren gumazir 11plan migiava igħaraz darazi sara mikeme. 10 Amizir bizir kabar gun Iesusin 11plan aposelba ko igħaraz daraziv kemeziba. Makdalan nguibamin amizim Maria, ko Joana, ko Maria a Jemsin amebam, ko amizir igħarazir maba uaghan me ko ikia bizir kabar gun aposelbav gei. 11 Ezi me amizibav għa ghaze, me ti onganighama, kamaghin amizi me nighnizir gavgavim men akabar itir puvati. 12 Pita kamaghin oregħa dikavigha ivegħa mozimin għu. Egħa an aviragħa, mozimin aven gara bizitamin apizir puvatigha inir ghurghuribara gari da ireghav iti. Egħa a uamategħa ghua nighnizir aviribagh amua ghaze, kar manmagħin amizir bizim. 13 Ezi dughiar kamra gumazir pumuning Emeusin nguibamin zui, Emeusin nguibamin ikegħa Jerusalemin zuir tuavimin ruarim, a 11 kilomita. 14 Ezi aning bizir otivizir kabar gun uaningra uaning migei. 15 Egħa aning bizir kabav għa uaningin azangszima, Iesus uabi otogħa aning ko me zui. 16 Ezi aning an garava, deragħa a gifozir puvati. 17 Ezi an aningin azara, “Gua tizibar uaning migia tuavimin zui?” Ezi aning tugħa an garava bar osemegħa aziasava ami. 18 Ezi aningin mav, an ziam Kliopas, an azara, “Jerusalemin izezir gumazamiziba bar bizir kam gifo. Ezi ni ti uabira dughiar givazibar Jerusalemin bizir kabagh fozir puvati?” 19 Ezi Iesus aningin azara, “Bizir tiziba?” Ezi aning a ikaragħa ghaze, “Ga Nasaretin Iesus bativizir bizibav gei. A Godin akam inigha izir gumazir mam, ezi an akaba ko ingangariba God ko gumazamizibar damazimin bar gavgafi. 20 Ezi en ofa gamir gumazir ekiaba ko en gumazir aruaba a isa gavmanin dafarim gatizi, me a misoghezi an areme, ezi me ter ighuvimin anegura. 21 Ezi e faragħa nighnizir gavgavim kamaghin an iti, a God Ua Israelia Iniasa Misevezir Gumazim. “Ezi migirigiar mam ua iti, bizir kaba otivigha givazi, ezi datirighin an aremezir dughiar mikezim oto. 22 Ezi datirighin en amizir maba mizaraghara mozimin ghuegħa an kuamin apizir puvati. Egħa me iza e mikemezi, e bar aguaghfa. Me ghaze, e irebamin min enselbar garima, me kamaghin e migia ghaze, a ua dikafi. 24 Ezi en marazi mozimin ghuegħa amiziba mikemezi mogħin bizibar gari da iti, ezi me an apizir puvati.” 25 Ezi Iesus kamaghin aning migei, “Gua gumazir onganimning! Gua Godin akam inigha izir gumazimin akaba nighnizir gavgavim ko navim zuamirama dar itir puvati. 26 Ezi gua ti fozir puvati? God Ua Gumazamiziba Iniasa Misevezir Gumazim, faragħ mizaziba inigh egh gin Godin damazimin ziar ekiam iniam.” 27 Egħa Iesus aning gegħari. A faragħa Moses osirizir akabav għa, ghua, Godin akam inigha izir gumazibar akaba bar aning migei. A Godin Akinafarimin itir akar an gun mikemeziba, dar mingariba bar aningin sure gami. 28 Egħa me nguibar me ikiamimin boroghira għuava, Iesus aning bada għuavira itima, 29 aning a migia ghaze, “Aruem bar givazima aminim piri. Ni ga ko dakuam.” Ezi a għuava aning koma akui. 30 Egħa Iesus damasa aning koma aperaghav ikia, bret inigha Afeziar Ekiam minabagħa, bret abigha aning ganidi. 31 Ezi aning datirighin an gara a gifofozima, a pura puvati. 32 Ezi aning magħira uaning migei, “A tuavimin ga batogħa Godin Akinafarimin akabar ga migeima, gan navimning dikafi.” 33 Egħa aning dikavigha zuamira uamategħa Jerusalemin ghua garima, Iesusin 11pla suren gumaziba, me marazi ko uari akuvagħa iti. 34 Egħa me kamaghin aning migei, “Bar guizbangira! Iesus aremegħa dikavigha ghua Saimon batol!” 35 Ezi aning magħira tuavimin otivizir bizibar gun me migia ghaze, a bret abighizima ga an ganighava a gifo. 36 Iesusin suren gumazir 11pla ko marasi, bizir kabar gun uariv geima, Iesus pura men tongin tugħav ikia, kamaghin me migei, “Navir amirizim ia ko iki.” 37 Ezi me bar atiatigha ghaze, me duamin gari. 38 Ezi a kamaghin me migei,

“Ia tizim bagha atiatia nighnizir aviribagh
 ami? **39** Ia kagh nan dafariba ko dagaribar
 gan. Egh ia fogh suam, kar ki Iesus uabi. Egh
 ia nan suigh ia fogham. Duaba aghariba ko
 inivafiziba puvati. Ezi ia nan gari, ki aghariba
 ko inivafizim iti.” **40** A kamaghin mikemegha
 uan duar torir dafarimningin itimning ko duar
 torir dagarimning itimning, men aka. **41** Ezi
 me bar akuegha tintinibar nighnigha, nighnizir
 gavgavim an itir puvati. Ezi a men azara, “Ia
 damamin daghetam iti?” **42** Ezi me tuazir osirir
 akuam a ganingizima, **43** a men damazibar
 a inighava anepi. **44** Egha a kamaghin me
 migei, “Fomira Moses Osirizir Araziba, ko Godin
 akam inigha izir gumazibar osiziriba, ko Onger
 Akabar Akinafarim, da nan gun mikemezir
 biziba, da bar moghira guizin otivam. Kar
 bizir ki ia ko ikia ia mikemeziba.” **45** Egha a
 nighnizir aghuiba me ganingizima me Afeziar
 Ekiamin Akinafarimin akabar mingaribagh
 fo. **46** Ezi a kamaghin me migei, “Afeziar
 Ekiamin Akinafarim kamaghin mikeme, God Ua
 Gumazamiziba Iniasa Misevezir Gumazim, Kraiss,
 an aremegh dughiar pumuning ko mikezimin
 ikegh uamategh mozimin dikavigham. **47** Eghti
 nan ziamin, ia nan akam inigh mangam. Ia
 Jerusalem ikegh nan akam inigh nguazimin
 mikebaba bar dar mangi. Ia ikiziba bar dar
 gumazamizibav kimti, me navibagh iraghti
 ki men arazir kuraba gin amangam. **48**
 Ia uari uan damazibar bizir kabar ganizi
 moghin dar gun mikim. **49** Ia oragh. Afeziam
 faragha akam akira ghaze, a uan Duam isi ia
 daningam. Ezi ki a mikemezi moghin, ia bagh
 anemangam. Kamaghin ia nguibar ekiamin
 iki. Egh mamaghira iki mangi dughiar God
 ko itir gavgavim izighiritima, ia a iniam.” **50**
 Egha Iesus uan suren gumaziba inigha ghuava
 Betanin boroghin itir danganimin tu. Egha
 a uan agharim ghufegha arazir aghuim me
 damuasava Godin azai. **51** An arazir aghuim me
 damuasa Godin azavira itima, God a inigha uan
 Nguibamin ghuavanadi. **52** Ezi me an ziam fa
 bar akuegha uamategha Jerusalem zui. **53**
 Egha me Godin Dipenimin aven ikiava an ziam
 fa mamaghira iti.

Jon

1 Bar fomira fomira, biziba bar tighar otivamin dughiam, Akam iti. Akar kam God ko iti, egħa a uabi God. **2** Bar fomira fomira Akam God ko iti. **3** Ezi Akar kamin, God biziba bar dar ingarizima, da otifi. Ezi bizitam tuavir igħarazitamin otozir puvati. Akam uabi bizibagh amizima, da otifi. **4** Egħa Akar kamra, a zurara itir ikirimirir aghuarimin mingarim. Ezi ikirimirir aghuarir kam, a uaghan gumamaziziba angazangarim me ganidi. **5** Ezi angazangarir kam a mitatem in isima, mitatem anevaraghava anemungezir puvati. **6** Ezi God gumazir mam amada, an ziam Jon. **7** An akam akunasa ize. An angazangarir kamin akamin gun mikintima, gumamaziziba bar mogħira a baraghiva nighnizir gavgavim an ikiam. A ingangarir kam damuasa ize. **8** Egħa Jon uabi angazangarir kam puvati. An angazangarir kamin akamin gun mikimasa ize. **9** Ezi angazangarir kam guizbangin angazangarim. Egħa nguazir kamin izegħa gumamaziziba bar angazangarim me ganidi. **10** Akam nguazir kamin iti. An gavgavimin, God nguazir kamin ingari, ezi nguazimin itir gumamaziziba a gifozir puvati. **11** A uan nguibamra ghuzima an anababa an aghuagħa a inizir puvati. **12** Ezi gumamazizir maba a ini, egħa nighnizir gavgavim an ziamin iti. Kamaghin amizi, a me gamizima me Godin boribar min otifi. **13** Me amebaba ko afeziabar ghuzibar otifi, o mikarzirbar ifongiamin, o gumazimin ifongiamin Godin boribar otivizir pu. Bar puvati. God uabi me gamizima me an boribar otifi. **14** Akam uabi gumazimin min oto. A bar Godin Otarir vamira, ezi God a gamizi a Godin gavgavim ko angazangarim ini. Ezi God anemadazima an en tongin iti. Ezi e an gavgavim ko angazangarimin gani. Ezi apangkuvim ko guizin akam bar a gizifa. **15** Ezi Jon gumazir kamin gun me migei. Egħa pamten dia ghaze, “A gumazir kam, ki faragħa an gun ia mikemegħa gifa. Ki kamaghin migei, ‘Gumazir nan ġin izim, a bar fomira iti, ezi nan amebam ġin na bate. Kamaghin amizi, an gavgavim bar nan gavgavim gafira.’” **16** Ezi apangkuvim bar a gizifa, ezi a uan apangkuvimin a dughiar

aviribar bar deravira e gami. **17** Guizbangira, Moses Osirizir Araziba, God e bagħa da isa Moses ganingizi, Moses e ganingi. Ezi God, Krai Iesusin aven apangkuvim ko guizbangin arazim en aka. **18** Gumazitam bar Godin ganizir puvati. Ezi kar Godin Otarir vamira, a uabi God, egħa a bar Godin boroghira iti. A uabira God en aka. **19** Ezi Judan gumazir aruaba, me ofa gamir gumazir maba ko Livain gumazir maba amadazi, me Jerusalem ategħa Jon bagħa iza kamaghin an azara, “Ni tinara?” **20** Ezi Jon bighavira migia akam modir puvati. A kamaghin migei, “Ki God Ua Gumamaziziba Iniasa Misevezir Gumazim puvati.” **21** Ezi me an azara, “Ni tinara? Ni ti Elaija, o?” Ezi a kamaghin migei, “Puvati.” Ezi me kamaghin a migei, “Ni ti Godin akam inigha izir gumazir kamra, e ni mizuai.” Ezi a men akam ikaragħa ghaze, “Puvati.” **22** Kamaghin amizima, me uam an azara, “Ni bar tinara? E ikarvazir aghuitam inigh mangiva gumazir e amadazibav kimam. Ni manmagħira uabi migei?” **23** Ezi Jon kamaghin migei: “Ki gumazir kamin tiarim, ki gumamaziziba puvatizir danganimin ikia egħa kamaghin dia migei, ‘Ia Ekiam bagħiva tuaviba azeniva, dar kir.’” (Kar akar Godin akam inigha izir gumazim Aisaia fomira osirizim.) **24** Gumazir kaba, Farisiba me amangizi me ize. **25** Egħa me kamaghin Jonin azara, “Ni Gumazir God Ua Gumamaziziba Iniasa Misevezim puvatigh, egh ni Elaija puvatigh, ni Godin akam inigha izir gumazir kam puvati, egħa ni tizimsua gumamaziziba rue?” **26** Ezi Jon kamaghin men akam ikaragħa ghaze, “Ki dipamin me rue. Ezi gumazir mam ian tongin iti, ia a gifozir puvati. **27** A gumazir kam, a nan ġin izi. Ki an dagarir asuabar beniba firan ibura.” **28** Jon Betanin nguibamin ikia akar kam me mikeme, nguibar kam Jordanin Fanemin vongin iti. Danganir kamin Jon gumamaziziba rue. **29** Ezi amimzaragħan Jon Iesusin garima an a bagħa izi. Ezi Jon kamaghin migei, “Ia munagh gan! Munar Godin Sipsipin Nguzim. A nguazimin itir gumamazizibar arazir kuraba ġin amadi! **30** A gumazir kam, ki fomira kamaghin an gun mikeme, ‘Gumazir nan ġin izim, a bar fomira iti, ezi nan amebam ġin na bate. Kamaghin amizi, an gavgavim bar nan

gavgavim gafira.’ 31 Ki uabi a gifozir puvati, a tina. Ki gumazir kam aghurightima, Israelin gumazamiziba a gifoghasa, kamaghin ki iza dipamin gumazamiziba rue.” 32 Egha Jon ua kamaghin an gun migei, “Ki garima Godin Duam kuarazir bunbamin min Godin Nguibam ategha mighegha izaghira gumazir kam gisin iti. 33 Ki uabi a gifozir puvati. God dipamin gumazamiziba ruasa na amadazi ki ize. A faragha kamaghin na mikeme, ‘Ni gantima, Godin Duam izighirighiva, gumazitam gisin ikiam, a gumazir kamra, a Godin Duamin gumazamiziba ruam.’ 34 Ki uabi bizir kamin ganigha egha an gun kamaghin ia migei, gumazir kamra, a Godin Otarim.” 35 Egha amimzaraghan Jon uan suren gumazir mamning ko ua danganir kamin tuivighav iti. 36 Egha a garima Iesus a gitavirazima, Jon aning migei, “Gua gan! Kar Godin Sipsipin Nguzim!” 37 Ezi suren gumazir kamning a barazima a kamaghin akar kam mikemezima, aning ghua Iesusin gin zui. 38 Ezi Iesus ikigha gara aningin azara, “Gua tizim buri?” Ezi aning an azara, “Rabi, ni dipenir manamin iti?” (Ziar kam “Rabi,” an mingarim kamakin, “Tisa.”) 39 Ezi Iesus kamaghin aning migei, “Gua izi ganigh.” Ezi aning ghua dipenir a itimin gari. Dughiam, 4 kloghin guaratizim. Ezi dughiar kamin aning a ko iti. 40 Egha Andru, a Iesusin gin zuir gumazir kamningin mav. A Saimon Pitan aveghbuam. 41 Egha Andru Iesus ategha maghira ghua uan aveghbuam Saimon batogha, kamaghin a migei, “E Mesaian gani.” (Ziar kam “Mesaia,” a kamakin, “Gumazir God Ua E Iniassa Misevezim.”) 42 Egha Andru Saimon inigha Iesus bagha ghu. Ezi Iesus an gara kamaghin a migei, “Ni Saimon, Jonin Otarim. Eghti me gin ziam ‘Sifas’ ni darigh ni diponam.” (Ziar kam “Sifas,” a ziar kam “Pitan,” mirara ghu. An mingarim kamakin, “Dagiam.”) 43 Egha amimzaraghan, Iesus Galilin Distrighin mangasa. Egha a ghua Filip batogha, kamaghin a migei, “Ni nan gin izi!” 44 (Filip a Betsaidan nguibamin gumazir mam. Andru ko Pitan nguibam, Betsaida.) 45 Ezi Filip ghua Nataniel batogha kamaghin a migei, “E gumazir kamin ganigha gifa, Moses fomira Judan Arazibar Akinafarim osira gumazir kamin gun osiri. Ezi Godin akam inigha izir

gumaziba uaghan gumazir kamin gun osiri. A Nasaretin nguibamin gumazim Iesus, a Josepin otarim.” 46 Ezi Nataniel kamaghin an azara, “Akurvazir bizir aghuitam Nasaretin nguibamin otivam? Ti puvatigham!” Ezi Filip kamaghin a migei, “Ni izi ganigh.” 47 Ezi Iesus garima Nataniel a bagha izi. Ezi a kamaghin migei, “Ia ganigh. Gumazir izir kam, a guizbangira Israelin gumazim. Ezi ifavarir akatam ko ifavarir arazir tam an itir puvati.” 48 Ezi Nataniel kamaghin Iesusin azara, “Ni manmaghin na gifo?” Ezi Iesus kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Filip tighar nin dimamin dughiamin, ni temer fighin povimin itima, ki nin gani.” 49 Ezi Nataniel akar kam baregha kamaghin a ikaragha ghaze, “Tisa, ni Godin Otarim! Ni Israelian Atrivim!” 50 Ezi Iesus kamaghin a migei, “Ki kamaghin ni migei, ni temer fighin povimin itima, ki nin gani. Ezi bizir muziarir kamin, ni nighnizir gavgavim nan iti. Ni gin bizir ekiabar ganti da bizir kam bar a gafiragham.” 51 Egha Iesus ua kamaghin me migei, “Ki guizbangira ia migei, ia gin Godin Nguibamin ganti a kuighirighiti, ia Godin enselbar ganti da Gumazamizibar Otarim bagh ghuavanang, ua izighiram.”

2 Dughiar pumuning givazima, gumazir mam Kanan nguibamin ikia amizimin ikiasa, ezi amuimin ikiamin isam oto. Kanan nguibam a Galilin Distrighin aven iti. Dughiar kam Iesusin amebam uaghan iti. 2 Ezi me uaghan Iesus uan suren gumaziba ko men diazima me uaghan amuimin ikiamin isar kamin ghuegha iti. 3 Ezi wainin dipam givazima, Iesusin amebam kamaghin a migei, “Me ua wainin dipaba puvati.” 4 Ezi Iesus kamaghin a migei, “Amebam, kar nin bizim, nan bizim puvati. Nan dughiam a tighar izam.” 5 Ezi an amebam ingangarir gumazibav gei, “A bizitam damusi ia mikimti, ia a damu.” 6 Ezi dipenir kamin 6plan dagiar miner ekiaba iti, da ekevegha egha vaghvagha 100 litan dipaba dar iti. Judaba uan rurir arazibar gin ghua dipar kabagh rue. 7 Ezi Iesus kamaghin ingangarir gumazibav gei, “Ia miner kabar dipaba tuigh.” Ezi me da tuizima da bar izevegha akabagh imara. 8 Ezi a kamaghin me migei, “Ia datirighin miner dozitam inigh dipatam

tuighiva a inigh gumazir isamin faragha zuim bagh mangi.” Ezi ingangarir gumaziba maba inigha zui. **9** Ezi dipar kam wainin dipamin otogha gifa, ezi gumazir isamin faragha zuim anepava a barasi, egha a fozir puvati, me managh wainin dipar kam ini. Ezi ingangarir gumazir dipam tuiziba, merara fo. Kamaghin amizi, isamin faragha zuir gumazim a gumazir amuim in ikiasava amim, an diagha, **10** kamaghin a migei, “Gumazamiziba bar wainin dipar aghuim faragha me ganidi. Ezi gumazamiziba wainin avirim amegha givazima, me gin wainin dipar mong afangizim anidi. Ezi no, ni wainin dipar aghuim in anogoregha, egha datirighira ni a inigha izi!” **11** Kar mirakelin arazir Iesus faragham amizim. A Galilin Distrighin aven itir nguibam Kanan, mirakelin arazir kam gami. Ezi mirakelin kamin, Iesus bar uan gavgavir ekiam aka. Ezi an suren gumaziba an ganigha egha nighnizir gavgavim an iti. **12** Ezi bizir kabar gin, Iesus uan amebam ko aveghbuaba ko an suren gumaziba, me Kanan ategha Kaperneamin nguibamin ghuaghiri. Egha me dughiar mabar nguibar kamin iti. **13** Ezi God Israelia Gitazir Dughiamin Isam otivasa roghira izima, bizir kam bagha, Iesus Jerusalemin nguibar ekiamin ghu. **14** Egha a Godin Dipenim avinizir divazimin aven ghua bizibar garima, gumazamiziba dagiaba iniasa bulmakauba ko sipsipba ko kuaraziba amadi. Ezi a garima dagiaba uari ikarvazir gumazamiziba apiaghav iti. **15** Ezi Iesus beniba inigha bizimin min a da ike. Egha a gumazamiziba ko men sipsipba ko bulmakauba bar me batoke, ezi me Godin Dipenimin avizim ategha zui. Ezi a dagiaba uari ikarvazir gumazamizibar dakoziaba akuri da ira dagiaba akizirigha tintinibar zui. **16** Ezi a kamaghin gumazir dagiaba bagha kuaraziba amadiba pamten me migei, “Ia kuaraziba inigh mangi! Ia nan Afeziamin Dipenim biziba amadir danganimin min a damuan marki.” **17** Ezi an suren gumaziba an amizir arazir kamin ganigha, egha me Godin Akinafarimin itir akar mam giniri. Akar kam a kamakin, “Nan navir averiam bar nin Dipenim gifuegha egha a baghavira iti.” **18** Ezi Judan gumazir aruaba Iesus amizir arazir kamin ganigha, kamaghin

an azara, “Ni mirakelin arazir manam damigh en akagh suam, ni gavgavim ikia datirighin arazir kam gami?” **19** Ezi Iesus kamaghin men akam ikaragha ghaze, “Ia Godin Dipenir kam apirighiti, eghti ki dughiar pumuning ko mikezimin uam an ingarightima a tugham.” **20** Ezi Judaba kamaghin migei, “Me 46plan azenibar Godin Dipenir kamin ingari. Eghti ni ti dughiar pumuning ko mikezimin a ingarighti a tugham, o?” **21** Ezi Iesus migeir Godin Dipenir kam, an mikarzimra. **22** Ezi God gin mozimin a gamizima a ua dikafi, ezi an suren gumaziba ua akar a fomira mikemezir kam giniri. Egha akar Godin Akinafarimin itim ko akar Iesus mikemezir kam nighnizir gavgavim dar iti. **23** Ezi Iesus, God Israelia Gitazir Dughiamin Isamin Jerusalemin itima, gumazamizir avirim mirakelin arazarazir Iesus amizibar gani. Kamaghin amizima me nighnizir gavgavim an iti. **24** Ezi Iesus, a bar men araziba ko nighnizibagh fo. Kamaghin, a nighnizir gavgavim men itir puvati. **25** A uabi gumazamizibar navir averiabar aven itir nighnizibagh fogha gifa. A fofozitamin otevezir puvati, gumazitam gumazamizibar arazibar gun a mikiman kogham.

3 Gumazir mam iti, an ziam Nikodemus, a Farisin mam, egha a Judabar gumazir aruar mam. **2** Dimagarir mam gumazir kam Iesus bagha izegha kamaghin a migei, “Tisa, e fo, God tisan min ni amadzima ni ize. E fo, God gumazitam ko ikian koghtima, gumazir kam mirakelin ni amir kaba, a tam damuva avegham.” **3** Ezi Iesus kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Ki bar guizbangira ni migei. Gumazitam ua gumazir igiamin otoghan koghiva, a God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikian kogham.” **4** Ezi Nikodemus an azara, “Gumazim ghurigh givagh manmaghin ua igiam gavagham? A ti uamategh uan amebamin navir averiamin mangiti an amebam uam a bategham?” **5** Ezi Iesus kamaghin a ikaragha ghaze, “Ki guizbangira ni migei, gumazitam dipam ko Godin Duamin ua gumazir igiamin otoghan kogh, egh a God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikian kogham. **6** Nguazir kamin itir amiziba boriba batima, borir igiaba otifi. Ezi Godin

Duam gumazimin duam gamima, a gumazir igiamin oto. 7 Ni akar ki ni mikemezimin digavir kuram damuan marki, 'Ia ua igiabar otifigh.' 8 Aminim a uan ifongiamin gintigha egħa pura tintinibar vua zui. Ni an niginim barasi, egħa ni fozir puvati, a managh iza egħa ua managh zui. Kamaghira, Godin Duam gumamaziziba bar me gamima me igiabar otifi." 9 Ezi Nikodemus kamaghin an azara, "Bizir ni migeir kam, a manmaghin otogham?" 10 Ezi Iesus kamaghin an akam ikaragħa ghaze, "Manmaghin ami? Ni Israelian tongin itir tisan ekiam, egħa ni ti bizir kabagh fozir puvati, o? 11 Ki guizbangira ni migei, e fozir bizim e a migei. Egħa e bizir e ganizimin gun migei. Ezi ia, e mikemezir akam akirim ragħa a gasara. 12 Ki nguazir kamin bizibar ia mikeme, ezi ia nighnizir gavgavim dar itir puvati. Egħti kamaghin ki Godin Nguibamin bizibar ia mikimti, ia manmaghin nighnizir gavgavim dar ikiam? 13 Gumazir igħarazitam Godin Nguibamin għuavanabozir pu. Puvati. Gumamazizibar Otarim uabira Godin Nguibam ategħa izaghiri. 14 "Fomira Moses gumamaziziba puvatizir danganimin ikia kuruzimin nedazir aghorimin itim a ghufe, egħti kamaghira me Gumamazizibar Otarim ghufam. 15 God kamaghsua, gumazir nighnizir gavgavim Gumamazizibar Otarimin itiba, me bar zurara itir ikirimirir aghuarim iniam. Bizir kam bagħ me Gumamazizibar Otarim ghufam. (aiōnios g166) 16 "God Otarir bar vamira iti. Egħa God nguazimin itir gumamaziziba, bar me gifonge. A kamaghsua, gumamaziziba bar nighnizir gavgavim an Otarimin ikiva ovengan kogħ, zurara itir ikirimirir aghuarim iniam. Bizir kam bagħa an Otarir bar vamiran kam me ganingi. (aiōnios g166) 17 God uan Otarim nguazimin gumamazizibar jasin min me tuisighasa anemadazir puvati. A men akurvagħasa anemada. 18 Gumazim nighnizir gavgavim Otarimin iti, a kotiaba puvati. Ezi gumazim nighnizir gavgavim an ikian aghua, a kotin ikia bar ovegha gifa. A nighnizir gavgavim Godin Otarir vamiran kamin itir puvati, kamaghin amizi, an ovegha gifa. 19 Ezi Godin kotiamin mingarimin arazim kamakin, Godin angazangarim nguazimin izegħa gifa. Ezi gumamaziziba, me amir araziba bar ikufi, kamaghin amizi, me mitatem bagħa bar ifonge, me angazangarimin aghua. 20 Gumamazizir arazir kurabagh amiba bar, angazangarimin apaniba. Men arazir kuraba azenim giran me aghua, kamaghin amizi, me angazangarimin izir puvati. 21 Ezi gumazir guizbangin arazim gamim, a Godin angazangarimin izi. A kamaghin ifonge, Godin angazangarim deravira kamaghin gumamazizir igħarazibar akagħam, a Godin gavgavimin uan ingangarim gami. Ezi kamaghin gumazir kam Godin angazangarimin aven izi." 22 Ezi bizir kabar gin Iesus uan suren gumaziba ko me Judian Distrighin zui. A me ko danganir kamin ikia gumamaziziba rue. 23 Jon, Salimin nguibamin borogħin itir nguibam Aionin ikia gumamaziziba rue. Danganir kam dipar aviriba iti, ezi gumamazizir avirim rurim iniassa izi. 24 (Dughiar kamin, Herot tighar Jon isi kalabus darigham.) 25 Ezi akavdorozir mam Jonin suren gumaziba ko Judan gumazir mamin tongin oto. Me uari adogħa ghaze, e rurir arazir manamin gin mangi, Godin damazim zuegham? 26 Egħa suren gumaziba Jon bagħa ghuegha kamaghin a migei, "Tisa, gumazir kam fomira ni ko Jordanin Fanemin vongin ike, ezi ni an gun mikeme, gumazir kam datirighin gumamaziziba ruema, gumamaziziba bar a bagħa zui." 27 Ezi Jon kamaghin me ikaragħa ghaze, "Godin uan Nguibamin itim, bizitam gumazim danighan kogħti, an a inighan kogħam. 28 Ki fomira akar kam ia mikeme, ezi ia uari a baraki, 'Ki God Ua E Iniassa Misevezir Gumazim puvati. God na amadazima ki an faragħa ize.' 29 Gumazitam amizitamin ikiam, egħti amizir kam a gumazir kamin amuim. Ezi gumazir kamin namakam, a tugħa gumazir amuimin itimin akam baragħasa bar akonge. Ezi kamaghira agorogem nan navir averiam bar a gizifa. 30 An ziam bar ekevegħ mamaghira ikiti, nan ziam bar magirigh. 31 "Gumazir Godin Nguibamin pin ikegħa izezim, a bar bizibagh isin iti. Ezi nguazir kamin gumazim, a nguazir kamin bizibagh amua egħa nguazir kamin bizibav gei. Ezi gumazir Godin Nguibamin izezim a biziba bar dagħ isin iti. 32 A bizir a ganiziba ko oraghizibar gun migei. Ezi gumazitam a mikemezir akar katam

inigha nighnizir gavgavim an itir puvati. **33** Ezi gumazim an akam inigha nighnizir gavgavim an ikia, egha tuavir kamin kamaghin men aka, God a guizin akam migei. **34** Gumazir God amadazir kam, God uan Duam isa bar a ganingi. Kamaghin amizi, a Godin akam akuri. **35** “Afeziam uan Otarim bar a gifongegha biziba bar an agharim gatizi a bar dagh atifa. **36** Gumazim nighnizir gavgavim Otarimin iti, a zurara itir ikirimirir aghuarim iti. Ezi gumazim Otarimin akamin gin zuir puvati, a zurara itir ikirimirir aghuarim inian kogham, Godin aningagharim an ikivira ikiam.” (aiōnios g166)

4 Ezi Farisiba kamaghin oraki, Iesus gumamazizir aviriba ruezi, gumamazizir kaba an suren gumazibar otifi. Ezi men dibobonim Jonin suren gumazibar dibobonim gafira. **2** (Guizbangira, Iesus uabi gumamaziziba ruer puvati. An suren gumaziba me rue.) **3** Iesus kamaghin fo, Farisiba orazima gumamazizir aviriba an suren gumamazizibar otifi, kamaghin a Judian Distrik ategha uamategha Galilin Distrighin ghu. **4** Ezi tuavir a zuir kam, a Samarian Distrik abigha ghu. **5** Egha a ghua Samarian Distrighin aven itir nguibar mamin oto, an ziam Sikar. Ezi Sikarin nguibam, a nguazir Jekop uan otarim Josep ganingizimin boroghira iti. **6** Jekop fomira kuizir mozir dipam iti, a nguibar kamin ti. Ezi Iesus iza ghua bar amira. Egha a mozir dipar kamin boroghin apera. Ezi dughiam aruer arizimin tu. **7** Ezi Samarian amizir mam, a dipam tuasa izi, ezi Iesus kamaghin a migei, “Ni dipatam na daningam, o?” **8** (Dughiar kamin Iesusin suren gumaziba daghebagh ivezasa nguibamin ghu.) **9** Ezi Samarian amizim kamaghin a migei, “Ni Judan gumazim ezi ki Samarian amizim. Manmaghsua, ni dipam amasa na migei?” (Amizir kam fo, Judaba me Samarian gumamaziziba ko itir puvati, kamaghin an akar kam Iesus migei.) **10** Ezi Iesus kamaghin amizim ikaragha ghaze, “Ni, God gumamazizibagh aningizir bizir aghuim gifoghiva, gumazir dipam bagha ni migeir kam gifogham, egh ni an azaraghti, a dipar ikirimirir zurara itim anidim ni danigham.” **11** Ezi amizim a migei

ghaze, “Gumazir ekiam, ni mineba pu. Mozir dipar kam bar kone. Eghti dipar ikirimirir zurara itim anidim, ni managh a inigham? **12** En ovavim Jekop mozir dipar kam e ganingi. Egha a uabi uan boriba ko bulmakauba ko an asiziba, me bar mozir dipar kam ame. Ezi ni ghaze, ni ti Jekop gafiraz, o?” **13** Ezi Iesus kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Gumamaziziba bar dipar kam amegh, men kuariba ua men piram. **14** Eghti gumazim o amizir ki daningamin dipar kam amegham, an kuarim dughiatamin uam an piran kogham. Puvati. Dipar ki daningamin kam, a dipam nguazir averiamin ikiava otivi moghin, an navir averiamin otivam. Egh dipar ikirimirir zurara itim anidir kam otiv mamaghira ikiva, zurara itir ikirimirir aghuarim a daningam.” (aiōn g165, aiōnios g166) **15** Ezi amizim kamaghin Iesus migei, “Gumazir ekiam, dipar kam na daningigh. Eghti nan kuarim gin ua nan piran koghti ki ua kagh izi dipam tuan kogham.” **16** Ezi Iesus kamaghin a migei, “Ni mangi uan pamin diagh, egh gua kagh izi.” **17** Ezi amizim kamaghin a ikaragha ghaze, “Ki paba puvati.” Ezi Iesus a migia ghaze, “Are, ni deragha migei, ni paba puvati. **18** Guizbangira, ni faragha 5pla paba iti. Ezi gumazir ni datirighin itim, a guizbangira nin pam puvati. Nin akar kam a bar guizbangira.” **19** Ezi amizim a migei, “Gumazir Ekiam, ki datirighin fo, ni Godin akam inigha izir gumazir mam. **20** En ovaviba me mighsiar kamin uari akuvava, Godin ziam fe. Ezi ia Judaba ghaze, danganir gumamaziziba mangiva Godin ziam fam, a Jerusalem in iti.” **21** Ezi Iesus kamaghin a migei, “Amizim, ni nighnizir gavgavim nan iki. Dughiatam otoghtima ia mighsiar kamin Afeziamin ziam fan kogh, egh uaghan Jerusalem in nguibamin an ziam fan kogham. **22** Ia Samariaba, ia fozir puvatizir God, ia an ziam fe. Ezi e Judaba e fozir God, e an ziam fe. E fo, Godin gumamazizibar akurvazir ingangarim, a faragh Judabar agharimin ikegh egh gin gumamazizir igharaziba bagh mangam. **23** Ezi dughiar otivamim, an otogha gifa, ezi gumamaziziba bar guizbangira Afeziamin ziam fasa, me an Duamin gavgavim ko guizbangin arazimin an ziam fam. Ezi Afeziam, gumamazizir

kamaghin amiba, me an ziam fasa a bar ifonge. a bar dar na mikeme.” Ezi nguibar kamin itir
24 God, a Duam. Ezi gumazir an ziam feba, Samarian gumazamizir aviriba, me amizimin
me Godin Duamin gavgavim ko guizbangin akar kam baregha, nighnizir gavgavim Iesusin
arazimin an ziam fe.” **25** Ezi amizim kamaghin iti. **40** Egħa Samariaba a bagħa ize, egħa me uarir
Iesus migei, “Ki fo, Mesaia a izam. A God Ua E gan ikiasa a gakaghoravira iti. Ezi a dughiar
Iniāsa Misevezir Gumazim. A izamin dughiam, pumuningin me ko iti. **41** Ezi gumazamizir
a biziba bar e mikimam.” **26** Ezi Iesus kamaghin igharazir avirir maba, me uaghan Iesusin akam
a migei, “Kar kirara, datirighin ni ko migei.” **27** baregha nighnizir gavgavim an iti. **42** Egħa
Iesus kamaghin a migeima, dughiar kamin an me kamaghin amizim migei, “E nin akamra
suren gumaziba uamategħa izi. Egħa me an baregha nighnizir gavgavim gumazir kamin
garima an amizir kam ko uaning migeima, me itir pu. Puvati. E uari an akam baraki, egħa
okam nighnisi. Egħa tav kamaghin amizimin e fo, gumazir kamra, a guizbangira nguazir
azarazir puvati, “Ni tizim iniāsa?” Egħa tav kamin itir gumazamizibar Akurvazir Gumazim.
Iesusin azarazir puvati, “Ni tizimsua amizir Kamaghin e nighnizir gavgavim an iti.” **43** Ezi
kam ko migei?” **28** Ezi amizir kam uan minem Iesus dughiar pumuningin Samarian adarazi ko
ategħa, uamategħa nguibamin ghu. Egħa a ikegħa givagħa, nguibar kam ategħa Galilin
kamaghin gumazamizibav gei, **29** “Ia izi gumazir Distrighin ghu. **44** Iesus uabi migirigiar kam
kamin ganigh. Ki fomira amizir araziba, a bar gami, “Godin akam inigha izir gumazim, a uan
dar na mikeme. Ka ti gumazir kamra, God Ua nguibamra ziaba puvati.” **45** Galilin Distrighin
E Iniāsa Misevezir Gumazim?” **30** Egħa me itir gumazamiziba, me uaghan Israel bagħ Itazir
nguibam ategħa, Iesus bagħa izi. **31** Ezi dughiar Dughiamin Isam bagħa Jerusalemin nguibamin
kamin, Iesusin suren gumaziba a gakagħora ghue, ezi Iesus dughiar kamin mirakelin
kamaghin a migei, “Tisa, ni dami.” **32** Ezi a aviribagħ amizima me dar gani. Kamaghin
kamaghin me migei, “Dagħer ki damamim, ia a amizi, Iesus datirighin uamategħa ghua Galilin
gifozir puvati.” **33** Ezi an suren gumaziba uarira Distrighin otozi, Galilin gumazamiziba bar
kamaghin uariv gei, “Gumazitam ti a bagħa akuegħa a ini. **46** Ezi Iesus ua Kanan nguibamin
dagħeba inigha iza a ganingi?” **34** Ezi Iesus ghu, a Galilin Distrighin aven itir nguibam.
kamaghin me migei, “Nan dagħemra kara, ki A faragħa nguibar kamin dipam girazima
Godin ifongiamin gin zui, a gumazir na amadazi a wainin dipamin oto. Ezi dughiar kamin
ki izezim. Ezi a na ganingizir ingangarim, ki atrivimin ingangarir gumazir mam, a Kanan
anegivagħam. **35** Ia kamaghin migei, ‘4plan nguibamin iti. Ezi an otarim aria, Kaperneamin
iakiniba givagħti, e dar gin azeniba aghoram.’ nguibamin iti. **47** Ezi gumazir kam kamaghin
Ezi ki ia migei, ia tintinibar ganiva egh deravira oraki, Iesus Judian Distrik ategħa uamategħa
azenibar gan. Dagħeba aghuigha gifa, ezi Galilin Distrighin ize. Ezima a Iesus bagħa
azeniba aghoramin dughiam otogħa gifal! ghua a gakagħora ghaze, “Ni Kaperneamin
36 Gumazir dagħeba isim, a datirighin uan nguibamin magiri, nan otarim damighti, a ua
ivezim isi, egħa zurara itir ikirimirir aghuarim deraka. Nan otarim bar ovengasava ami.” **48**
bagħa dagħeba akufi. Kamaghin amizi, gumazir Ezi Iesus kamaghin a migei, “Ia mirakelba ko
dagħeba oparim ko gumazir dagħeba isim aning digavir kuram gamir arazibar ganan kogħiva,
virara bar akuegħam. (aiōnios g166) **37** Akar kam a ia nighnizir gavgavim nan ikian kogħam.”
guizbangira, ‘Gumazir mam azenim opari, ezi **49** Ezi ingangarir gumazir kam kamaghin a
gumazir igharazim an dagħeba isi.’ **38** Ki, ia migei, “Gumazir Ekiam, ni zuamira izighiri.
faragħa ingarizir puvatizir azenimin dagħeba Puvatightima, nan otarim aremegħam.” **50** Ezi
iniāsa, ki ia amada. Gumazir igharaziba azenir Iesus a migia ghaze, “Ni mangi, nin otarim
kamin ingari, ezi ia ghua me uan gavgavimin angamira ikiam.” Ezi gumazir kam nighnizir
oparizir dagħeba isi.” **39** Amizir kam faragħa gavgavim Iesusin akamin ikia, egħa ghu. **51**
ghaze, “Gumazir kam, ki fomira amizir araziba, Egħa gumazir kam tuavimin ghuavira itima,

an ingangarir gumaziba iza tuavimin a bato, egha me kamaghin a migei, “Nin otarim an angamira itil” 52 Ezi a men azara, dughiar manamra borim mong dera. Ezi me ghaze, “Boghinaron 1 kloghin aruer arizimin, an arimariam givazi mikarzim orange.” 53 Ezi afeziam fo, boghinaron dughiar kamran Iesus a mikeme, “Nin otarim an angamira ikiam.” Kamaghin amizi, a nighnizir gavgavim Iesusin itima, an adarazi uaghan nighnizir gavgavim iti. 54 Kar dughiar namba 2, Iesus Judian Distrik ategha ua iza Galilin Distrighin ikiava mirakelin mam uam a gami.

5 Dughiar maba givazi, Judabar isar ekiam otozi, Iesus isam bagha Jerusalemin nguibar ekiamin ghu. 2 Ezi Jerusalemin mozir dipar ekiar mam iti, ezi Hibrun akam me Betesda, a garisi. A Sipsipba Aven Zuir Tiar Akar Ekiamin boroghira iti. Ezi mozir dipar kamin miriam azuarir 5pla iti. 3 Ezi azuarir kaba arimariar gumazamizir avirim dar iti, damazir okaviriziba ko suer kuraba, ko soroghafariba amiraziba. 5 Gumazir mam an azuarir mamin iti, an suemning bar amirazima a 38plan azenibar arimariar kam iti. 6 Ezi Iesus gumazir kamin garima a irighav iti, ezi a fo, a fomiram aria iti. Ezi Iesus an azara, “Ni ua deraghasa ifonge?” 7 Ezi arimariar gumazim kamaghin Iesusin akam ikaragha ghaze, “Gumazir ekiam, ki akurvazir gumaziba puvati. Dipam sirvamadir dughiamin, gumazitam na inigha ghua mozir dipamin averiam gatizir puvati. Ki uabi mangasa ifonge, ezi gumazamizir igharaziba na gafigha faragha ghuaghiri.” 8 Ezi Iesus kamaghin a migei, “Ni dikavigh uan akuriam inigh, daru mangi.” 9 Ezi gumazir kamin suemning zuamira ua dera. Ezi a uan daguivsiaba inigha zui. Ezi aruer kamin kar Sabatin dughiam, 10 ezi Judaba gumazir kamin ganigha kamaghin a migei, “Datirighin Sabatin dughiam. Moses Osirizir Araziba ghaze, ni Sabatin dughiamin uan daguivsiaba ater daruan kogham.” 11 Ezi a kamaghin men akam ikaragha ghaze, “Gumazir na gamizi ki derazim, a kamaghin na migei, ‘Ni dikavighiva uan daguivsiaba inigh, daru mangi.’” 12 Ezi me an azara, “Gumazir manamra ni migia ghaze,

‘Ni dikavighiva uan daguivsiaba inigh, daru mangi.’” 13 Ezi gumazir ua derazir kam a fozir puvati, tinara a mikeme. Dughiar kam gumazamizir avirim nguibar kamin iti, ezi Iesus men tongin suiaghirigha ghu. Kamaghin amizi, gumazir kam fozir puvati, tina an akura. 14 Ezi gin Iesus Godin Dipenim avinizir divazimin aven ghua an garima a iti. Ezi Iesus a migei, “Ni oragh. Ni datirighin ua dera. Ni uam arazir kuratam damuan marki. Ni oraghan koghti, osimtizir bar ekiatam ni batogham.” 15 Ezi gumazir kam ghua kamaghin Judabav gei, “Gumazir na gamizi ki derazim, a Iesusra.” 16 Iesus Sabatin dughiamin bizir kabagh ami, bizir kam bagha Judaba osimtiziba Iesus garigha ghaze, an en apanim. 17 Ezi Iesus kamaghin men akam ikaragha ghaze, “Nan Afeziam a zurara ingara iza datirikin. Ezi ki uaghan ki ingari.” 18 Ezi Judaba me akar kam baregha me fo, Iesus Sabatin dughiamin Arazimin gin zuir puvati, egha a uaghan ghaze, God guizbangira nan Afeziamra. Akar kamin, a uabi uabi gamigha egha Godin min oto. Kamaghin amizi, Judaba Iesus misueghti an aremeghasa me bar ifonge. 19 Ezi Iesus Judabar akam ikaragha ghaze, “Ki guizbangira ia migei, Otarim bizitam uan nighnizimin a damighan kogham. Puvati. An Afeziamin gari, an amir biziba darara a dagh ami. Egha bizir Afeziam amiba, Otarim uaghan dagh ami. 20 Afeziam bar Otarim gifonge, egha bizir a uabi amiba, a bar ada isa uan Otarimin aka. Afeziam kamaghsua, a ia damuti ia digavir kuram damuam, kamaghin a ingangarir ekiar igharaziba sara uaghan uan Otarimin akagham, da ingangarir an amigha givazibagh afiragham. 21 Afeziam gumazir ariaghirezibagh amima me ua dikavima an angamira itir ikirimirim me ganidi. Ezi kamaghira Otarim uaghan gumazir a miseveziba angamira itir ikirimirim me ganidi. 22 Afeziam kotin gumazitamin araziba tuisizir puvati. Egha gumazamizibar araziba tuisighamin ingangarim, an a isa Otarim ganingi. 23 Afeziam kamaghsua, gumazamiziba bar Afeziamin ziam fe moghin, me Otarimin ziam fam, kamaghin a gumazamiziba tuisighamin ingangarim isa Otarim ganingi. Gumazim Otarimin ziam fer puvati, an Afeziar Otarim amadazimin ziam fer

puvati. 24 “Ki guizbangira ia migei, gumazim nan akam baragha, egha nighnizir gavgavim Afeziar na amadazimin ikiava, egha a zurara itir ikirimirir aghuarim iti. A kotiaba puvati. An ovevem ategha, datirighin an angamira iti. (aiōnios g166) 25 “Ki guizbangira ia migei, dughiar otivamim, a datirighin otogha gifa. Ezi gumazamizir ariaghireziba me Godin Otarimin akam baragham. Gumazamizir a baraghiziba, me angamira ikiam. 26 Afeziam, a uabi ikirimirir zurara itim aningamin gavgavim iti. Kamaghira a uan Otarim gamizi, a uaghan ikirimirir zurara itim aningamin gavgavim iti. 27 A Gumazamizibar Otarim, kamaghin amizi Afeziam gumazamizibar araziba tuisighamin gavgavim a ganingi. 28 Ia nan akar kam inigh egh digavir kuram damuan marki. Dughiam otivasava amima gumazamizir ariaghireziba, me bar Otarimin akam baragham. 29 Egh me bar moziba ategh azenimin izam. Gumazamizir arazir aghuibagh amiziba, me ua dikavigh egh zurara angamira ikiam. Eghti gumazamizir arazir kurabagh amiziba, me ua dikavighiva kotiamin ikiam, eghti ki kamaghin me mikimam, me bar helin mangiva ivezir kuram iniam.” 30 Egha Iesus ua kamaghin migei, “Ki uabi uan nighnizimin gin mangi bizitam damighan kogham. Ki akar Afeziam da inizibar gin ghua, egha gumazamizibar araziba tuisisi. Ki uabi uan ifongiamin gin zuir puvati. Ki Afeziamin ifongiamin gin zuima, a na amadazima ki ize. Kamaghin amizi, ki gumazamizibar araziba deravira da tuisisi, ezi nan kotiam a bar guizbangira ghua egha bar dera. 31 “Eghti ki uabi ua bagh uan ingangariba ko arazibar gun mikimtima, gumazamiziba nighnizir gavgavim ki migeir akar kabar ikian marki. 32 Ezi igharazitav a iti, egha a uaghan nan araziba ko nan ingangaribar gun migei. Ezi ki fo, a nan gun migeir akaba guizbangira. 33 “Iarara fomira gumazir maba amangizi me Jon bagha ghuezi a nan gun mikeme, ezi an akam guizbangira. 34 Ki uabi, ki gavgavim gumazitamin akam daningasa nighnizir puvati. Ki God ian akurvaghasa, ki ifonge. Kamaghin amizi, ki Jonin akamin gun ia migei. 35 Jon a lamin min ikia isia angazangarim gumazamizibagh anidi. Ezi dughiar otevimin ia

an akam iniase ifonge, ezi Jonin angazangarim ia gisiragha ia gamima ia bar akonge. 36 “Ezi nan gun migeir akar mam iti, a Jonin akam gafira, akar kam datirighin nan gun ia migei. Afeziam, ki ingangarir kam damuva anegivasa, a na ganingi. Ezi ingangarir ki amir kaba, da bar deraghavira nan gun gumazamizibav gei, Afeziam na amadazi ki ize. 37 Ezi Afeziar na amadazi ki izezim, a uabi nan gun migei. Ezi ia tong an akam barazir puvati. Egha ia dughiatam an guamin ganizir puvati. Bar puvati. 38 Ia Afeziam amadazir gumazir kamin akam nighnizir gavgavim an itir puvati. Ian arazir kaba ian gun migei, Afeziamin akam uaghan ian navir averiabar itir puvati. 39 “Ia ghaze, akar Godin Akinafarimin itim, a zurara itir ikirimirir aghuarim ia ganidi. Kamaghin amizima ia akar Godin Akinafarimin itibar gara da tuisisi. Ezi Godin Akinafarim uaghan nan gun migei! (aiōnios g166) 40 Ezi ia na bagh izi zurara itir ikirimirir aghuarim inian aghua. 41 “Ki gumazamiziba da ziar ekiam iniase, migirigiar kabagh amir puvati. 42 Ki ia gifo. Ian navir averiabar, ia guizbangira God gifongezir puvati. 43 Ki uan Afeziamin ziamin ize, ezi ia nan akam baragham aghua. Eghti gumazitam uabi uan ziamin izeghti, ia an akam zuamiram a baregham. 44 Ia uan adarazira me da ziar ekiaba isi. Ezi God uabira ziar ekiam anidima, ia a inian aghua. Ia arazir kabar amu, egh ia manmaghin nighnizir gavgavim nan ikiam? Bar puvatigham! 45 “Ia kamaghin nighnighan marki, ki Afeziamin damazimin akam ia gasam. Puvati. Gumazir akam ia gasamim, a Moses uabi, a gumazir kam ia ghaze, a ian akuragham. 46 Ezi akar Moses osiriziba, da nan gun migei. Kamaghin, ia nighnizir gavgavim Mosesin akabar ikiva, egh ia uaghan nighnizir gavgavim nan akabar ikiam. Kamaghin amizi, ia guizbangira nighnizir gavgavim Mosesin akaba ko nan akabar itir puvati. 47 Ezi kamaghin, ia nighnizir gavgavim Moses osirizir akabar itir puvati, egh ia manmaghin nighnizir gavgavim na akabar ikiam?”

6 Ezi bizir kabar gin Iesus Galilin Dipar Akaremin dadarir vuemin ghu, dipar kamin ziar mam Taiberias. 2 Gumazamizir avirim

faraghavira an garima a mirakelin arazir aviribar arimariar gumamazizibagh amizi me ua dera. Kamaghin amizi, me datirighin an gin zui. 3 Ezi Iesus mighsiamin ghuavanabogha, uan suren gumaziba ko aperaghav iti. 4 Ezi dughiar kamin God Israelia Gitazir Dughiamin Isam otivasa roghira izi. 5 Ezi Iesus kogha garima, gumamazizir avirir ekiam a bagha izi. Ezi a kamaghin Filipin azara, “E managh gumamazizir kaba bagh daghebagh ivezegh me daningam?” 6 (Ezi Iesus Filipin nighnizir gavgavim, gavgavim a daningasava, akar kam puram a gami. Iesus uabi bizir a damuamim gifo.) 7 Ezi Filip a ikaragha ghaze, “E 200 kina inigh bret givezeghti, da bar gumamazizibar tughatighan kogham, me vaghvagh Bretin akuar muziariba ini dar amam.” 8 Ezi Iesusin suren gumazibar mav, an ziam Andru, a Saimon Pitan aveghbuam, a kamaghin migei, 9 “Otarir mam a kagh iti, a Bretin me balin daghemin ingarizir 5pla, ko osirir pumuningra iti. Ezi gumamazizir avirir ekiam iti. Kamaghin Bretin kam ko osirir kamning, da manmaghin en akuragham?” 10 Ezi Iesus kamaghin migei, “Ia gumamazizibav kintima me dapiagh.” (Gazir avirim danganir kamin iti.) Ezi gumamaziziba apia. Egha men tongin, 5,000in gumaziba iti. 11 Me apiaghav itima, Iesus Bretin kaba inigha God minabagha gumamazizibagh anidi. A uaghan osirir pumuning kamaghira aning gami. A me ganidima, me uan ifongiabar amegha tughati. 12 Me amegha naviba bar izivazima Iesus kamaghin uan suren gumazibav gei, “Ia dagher nar ikiavira itiba bar da akumakumigh. Taba pura ikian marki.” 13 Gumamaziziba, 5plan Bretin me balin daghem ingariziba amegha givazima, Bretin naba iti. Ezi suren gumaziba Bretin nar muziarir itiba akumakumigha 12plan akirabagh aghuizi da izifa. 14 Ezi gumamaziziba mirakelin arazir Iesus amizir kamin ganigha, kamaghin migei, “Bar guizbangira, kar Godin akam inigha izir gumazim, God nguazir kamin anemangasa mikemel!” 15 Ezi Iesus akar kam baregha fo, me iziva an suiragh a damighti, a men atrivimin ikiam. Kamaghin amizi, a danganir kam ategha uabira uamategha mighsiamin ghu. 16 Ezi guaratizir kamin Iesusin suren gumaziba dipamin ghuaghiri. 17 Egha me botin mam inigha dipam abigha Kaperneamin nguibam bagha zui. Iesus tighar me bativam, ezi aminim pirigha gifa. 18 Ezi aminir dafam otogha, ongarim givaima an ekiabar dikafi. 19 Ezi me 5 o 6 kilomitan pul gamua ghua garima, Iesus dipam gisin arua botin boroghin izi. Ezi me bar atiatingi. 20 Ezi Iesus kamaghin me migei “Kar kirara izi. Ia atiatingan marki.” 21 Ezi me a inigh botin aven izasa bar ifonge, ezi bot bar zuamira danganir me zuimin oto. 22 Amimzaraghan, gumamazizir dipamin vongin ikiavira ikeziba, me fo, botin vamira boghinaron ike, ezi Iesus uan suren gumaziba ko botin kamin ghuzir puvati. Suren gumazibara botin kamin ghue. 23 Ezi Taiberiasin botin maba, danganir kamin boroghira izi, danganir kam, Ekiam Iesus, God minabagha Bret gumazir aviribagh aningizi me amezim. 24 Ezi gumamaziziba kamaghin ganigha fo, Iesus itir puvatizima, an suren gumaziba uaghan itir puvati. Kamaghin amizi, me botin kabar ghuavanega, Iesus buriasa Kaperneamin nguibamin zui. 25 Ezi gumamaziziba dipamin vongin Iesus batogha givagha, kamaghin a migei, “Tisa, ni manadizoghin kagh ize?” 26 Ezi Iesus men akam ikaragha ghaze, “Bar guizbangira ki ia migei, ia mirakelin arazarazir ia ganiziba dagh nighnigha iza na buri, o? Puvati. Ki ghaze, ia dagher ki ia ganingizir kam amegha ian naviba bar izefe, ezi bizir kam bagha ia na buri. 27 Ia dagher kuraghiriba bagh ingar da inian marki. Ia dagher zurara ikia mamaghira itim bagh ingariva a inigh, kar dagher zurara itir ikirimirir aghuarim anidim. Afeziam God kamaghin ian aka, Gumamazizibar Otarim, a uabin torogha gavgavim a ganingi. Kamaghin amizi, dagher kam, Gumamazizibar Otarim ia daningam.” (aiōnios g166) 28 Ezi me an azara, “E manmaghin damighiva egh e Godin ingangarim damuam?” 29 Ezi Iesus kamaghin men akam ikaragha ghaze, “Godin ingangarim kamakin. Ia gumazir God amadazir kam, ia nighnizir gavgavim an iki.” 30 Ezi me kamaghin an azara, “Ni mirakelin arazir manam damighti e an ganighiva, nighnizir gavgavim nin ikiam? Ni tizim damigham? 31 En ovaviba dagher mam an ziam mana, me gumamaziziba puvatizir danganimin ikia aneme. Godin Akinafarimin itir

akam mikemezi moghin, 'A Godin Nguibamin manan daghem me ganingizima me aneme.'" 32 Ezi Iesus kamaghin me migei, "Ki guizbangira ia migei, Moses Godin Nguibamin daghem ia ganingizir pu. Puvati. Kar nan Afeziam Uan Nguibamin itir guizin daghem ia ganingi. 33 Dagher God e ganingizir kam, a Godin Nguibam ategha izaghiri, a nguazir kamin itir gumazamizibagh anima me ikirimirir aghuarim iti." 34 Ezi me an azara, "Ekiam, ni dagher kam zurara e daningvira iki." 35 Ezi Iesus kamaghin me migei, "Ki uabi, dagher ikirimirir zurara itim anidim. Gumazir na bagha izim, mitiriam uam an aghan kogham. Ezi gumazir nighnizir gavgavim nan itim, kuarim uam an piran kogham. 36 Ki ia mikeme, ia nan ganigha gifa, eghe ia nighnizir gavgavim itir puvasi. 37 Ezi gumazamizir Afeziam na ganingiziba, me bar na bagh izam. Egh gumazir na bagh izamim, ki a batueghan kogham. 38 Ki uan ifongiamin gin mangasa Godin Nguibam ategha izaghizir puvasi. Ki Afeziar na amadazimin ifongiamin gin mangasa ki izaghiri. 39 Ezi Afeziar na amadazimin ifongiam, a kamakin, ki gumazamizir a na ganingizitam ateghan kogham. Puvati. Ki Godin Kotin Dughiamin me damighti me bar ua dikavigham. 40 Nan Afeziamin ifongiam kamakin, gumazamiziba bar Otaramin ganighiva egh nighnizir gavgavim an ikiva, me zurara itir ikirimirir aghuarim iniam. Eghti Godin Kotin Dughiam otoghti ki me damighti me ua dikavigham." (aiōnios g166) 41 Ezi Judaba akar kam baraki, "Ki uabi ki dagher kam, Godin Nguibam ategha izaghiri," eghe me an atarava a gimobi. 42 Me ghaze, "Gumazir kam a Iesus, Josepin otarim. E an afeziam ko amebam gifo. Ezi manmaghsua a ghaze, 'Ki Godin Nguibam ategha, eghe izaghiri?'" 43 Ezi Iesus kamaghin men akam ikaragha ghaze, "Ia atara eghe uarigh imobir arazir kam atakigh. 44 Gumazitam uabi uan ifongiamin na bagh izeghan kogham. Puvati. Afeziar na amadazim, an nighnizim feghiva a inigh na bagh izam. Eghti Godin Kotin Dughiam ki mozimin a damighti a ua dikavighiva angamira ikiam. 45 Akar kam kamaghin Godin akam inigha izir gumazibar Akinafarimin iti, 'God bar gumazamizibar sure damuam.' Ezi kamaghin gumazamiziba Afeziamin akam baregha, Afeziam da fofozim isa na bagha izi. 46 "Gumazitam Afeziamin ganizir puvasi. Gumazir Afeziam ko ikegha izezir kam, a uabira Afeziamin gani. 47 Ki guizbangira ia migei, gumazir nighnizir gavgavim nan itim, a zurara itir ikirimirir aghuarim iti. (aiōnios g166) 48 Ki uabi, ki dagher ikirimirir zurara itim anidim. 49 Ian ovavir kaba me, dagher ziam mana, me gumazamiziba puvasizir danganimin ikia aneme, eghe ariaghire. 50 Ezi dagher kam Godin Nguibam ategha izaghiri, gumazamiziba anemiva, egh me aremeghan kogham. 51 Ki uabi dagher kam, ikirimirir zurara itim anidim, Godin Nguibam ategha izaghiri. Eghti gumazitam dagher kam ameghiva, a zurara itir ikirimirir aghuarim iniam. Dagher ki a daningamim, a nan inivafizim. Ki kamaghsua, nguazimin gumazamiziba me angamira ikiam, kamaghin ki me bagh uan inivafizim anenigham." (aiōn g165) 52 Ezi Judaba akar kam baregha eghe uari tongin uarir atara ghaze, "Gumazir kam manmaghin uan inivafizim e danighti e anemam?" 53 Ezi Iesus kamaghin me migei, "Ki guizbangira ia migei, ia Gumazamizibar Otaramin inivafizim ameghan koghiva, egh an ghuzim ameghan koghiva, egh ia angamira itir ikirimirir in ikegha kogham. 54 Nan inivafizim a guizin daghem, ezi nan ghuzim a guizin apir bizim. Kamaghin amizi, gumazim nan inivafizim apava eghe nan ghuzim api, a zurara itir ikirimirir aghuarim iti. Eghti Godin Kotin Dughiamin ki a damighti a ua mozimin dikavigham. (aiōnios g166) 56 Ezi gumazim nan inivafizim apava eghe nan ghuzim api, a nan poroghav iti, ezi ki an poroghav iti. 57 Afeziar ikirimirir angamira itim anidim, a na amadazima ki ize, ezi ki Afeziamin gavgavimin angamira iti. Ezi kamaghira gumazim nan inivafizim api, a nan gavgavimin ikirimirir angamira itim iniam. 58 Dagher kamra, a Godin Nguibam ategha izaghiri. Eghe dagher kam, a dagher ian ovavira fomiram anemegha gin ariaghirezimin min garir pu. Puvati. Gumazir dagher kam apim, a zurara itir ikirimirir aghuarim iniam." (aiōn g165) 59 Iesus Kaperneamin nguibamin itir God ko migeir dipenimin aven ikia, eghe gumazamizibar sure

gamua akar kamin me mikeme. **60** Ezi suren gumaziba Iesusin akar kam baregha, men avirim kamaghin migia ghaze, “Akar kam e gamima e nighnizir aviribagh ami. Tina akar kam baragham?” **61** Ezi Iesus uan navir averiamin aven kamaghin fo, an suren gumaziba puvira akar a mikemezim migia imobi. Ezi a men azara, “Akar kam ti ian nighnizir gavgaviba gasighasisi, o? **62** Egh ia Gumazamizibar Otarimin ganighti, a nguibar a fomira ikezinim ua ghuavanaboghti, ia manmaghin nighnigham? **63** Godin Duam uabi, angamira itir ikirimirim gumazamizibagh anidi. Gumazimin gavgavim tong ian akuraghan kogham. Akar ki ia mikemezir kaba, da Godin Duamin bizim, da angamira itir ikirimirim ia ganidi. **64** Ezi gumazir ian tongin itir maba, me nighnizir gavgaviba nan itir puvati.” (Iesus fomira iza datirighin, a nighnizir gavgavim itir puvatizir gumazamizibagh fo. Egha a gumazir a isi apanibar dafarim darighamin kam gifo.) **65** Egha Iesus ua me migei, “Me nighnizir gavgavim nan itir puvati, ezi bizir kam bagha, ki ia mikeme, ‘Afeziam gavgavim gumazitam danighan koghti, kamaghin gumazir kam na bagh izeghan kogham.’” **66** Iesus akar kamin gun mikemegha givazima, an suren gumazir avirim anetegha ua ghue, egha uam a ko aruir puvati. **67** Ezi Iesus kamaghin 12plan suren gumazibar azara, “Ezi ia? Ia ti uaghan na ategh mangasa?” **68** Ezi Saimon Pita an akam ikaragha ghaze, “Ekiam, e tina bagh mangam? Nin akabara, da zurara itir ikirimirir aghuarim anidi. (aiōnios g166) **69** Ezi e nighnizir gavgavim ikiava, egha deravira kamaghin fo, ni gumazir Godin damazimin bar zuegha arazir kuraba nin puvatizim, God ua bagha ni ginaba.” **70** Ezi Iesus kamaghin men akam ikaragha ghaze, “Manmaghin ami? Ki uabi ia 12plan suren gumaziba misefe. Ezi ian tongin itir mav, a duar kuram.” **71** A Judasin migei, a Saimon Iskariotin otarim, a 12plan suren gumazibar mav. Iesus fo, Judas gin a isi apanibar dafarim datighti me a misueghti, an aremegham.

7 Dughiar maba givazima, Iesus Galilin Distrighin aven arui. A fo, Judaba a misueghtima an aremeghasa a bagha mizuai.

Kamaghin amizima, a ua Judian Distrighin mangan aghua. **2** Ezi Judabar Averenibar Ikiamin Dughiar Ekiam otivasa roghira izi. **3** Ezi an doziba kamaghin a migia ghaze, “Ni danganir kam ateghiva Judian Distrighin mangi. Eghti nin suren gumaziba ingangarir ni amibar ganam. **4** Egh gumazitam gumazamiziba bar a gifoghsi, a modogh ingangarim damuan kogham. Ni bizir kabar amuava, kamaghin ni uabi isi gumazamiziba bar men akagham.” **5** (An doziba uaghan nighnizir gavgavim an itir puvati, egha akar kam mikeme.) **6** Ezi Iesus kamaghin men akam ikaragha ghaze, “Nan dughiam a tighar izam. Ezi dughiaa bar, ian dughiar aghuiba. **7** Ezi nguazir kamin itir gumazamiziba me ian apanim damuan kogham. Ezi ki men arazir kurar me amibar gun migei. Kamaghin amizi, me nan apanim gami. **8** Ia uarira isamin dughiar kam bagh Jerusalemin mangi. Nan dughiam tighar izam, kamaghin amizi, ki isam bagh mangighan kogham.” **9** A kamaghin me mikemegha, Galilin Distrighin ikiavira iti. **10** Ezi an doziba ghuegha givazima, Iesus uaghan men gin zui. An azenara zuir puvati, a mogomebar zui, ezi gumazamiziba a gifozir puvati. **11** Ezi isar ekiamin dughiamin, Judabar gumazir ekiaba a bagha garagharua migei, “Gumazir kam managh iti?” **12** Ezi gumazamiziba uarir tongin a bagha sighsirir akabar uariv gei. Marazi ghaze, “A gumazir bar aghuim.” Ezi marazi ghaze, “Puvati, a gumazamizibagh ifari.” **13** Egha me Judabar gumazir ekiabar atiati. Kamaghin amizi, tav an araziba azenara dav geir puvati. **14** Ezi isamin dughiar kamin tongin, Iesus Godin Dipenim avinizir divazimin aven ghugha gumazamizibar sure gami. **15** Judaba an akar kam barasi, egha me nighnizir aviribagh amua kamaghin migei, “Manmagh amizi gumazir kam fofozir kaba iti? A suren ghuzir puvati.” **16** Ezi Iesus kamaghin men akam ikaragha ghaze, “Ki ia ganingizir akar kam, kar nan akam puvati, kar Godin akam, a na amadazima ki ize. **17** Ezi gumazitam Godin akam bar an gin mangasa ifonge, an akar ki mikemezir kamin mingarim bar a gifogham. Egh a fogham, akar kam Godin ize, o a pura nan nighnizimin ize. **18** Gumazir pura uan nighnizimin migeim, a uabi

uan ziam fasa ifonge. Ezi gumazim a gumazir anemadazimin ziam fasa ifonge, gumazir kam a guizin akabara migei, egha a bizitam gifarir puvati. **19** “Fomira Moses Godin Araziba osirigha ia ganingi. Ezi gumazitam ian tongin ikia Moses Osirizir Arazibar gin zuir puvati. Ia tizim bagh na misueghti ki aremegham?” **20** Ezi gumazamiziba kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Ti duar kuratam ni gapasa! Gumazir manamra ni misueghti na aremegham?” **21** Ezi Iesus kamaghin men akam ikaragha ghaze, “Ki mirakelin ingangarir vamira a gami, ezi ia bar nighnizir aviribagh ami. **22** Ezi ia nighnigh, Moses mikarzir mogomebar iniba aghorir arazim ia ganingi, ezi ia Sabatin dughiaabar uaghan otaribar mikarzir mogomebar inibar ghor. (Guizbangira, Moses uabi arazir kam atizir puvati. Arazir kam ian ovavibar oto.) **23** Ia Moses Osirizir Araziba deragh a dar gin mangisi, egh ia Sabatin dughiamin otaribar mikarzir mogomebar inibar ghoram. Ezi ki gumazir mam Sabatin dughiamin a gamizima a ua bar dera, ezi manmaghsua ia nan aningaghe? **24** Ia pura damazir kinibar bizibar ganiva, da tuisighan marki. Ia guizin arazimin araziba deravira da tuisigh.” **25** Ezi Jerusalemin gumazamizir maba, me Iesus amizir bizibar ganigha kamaghin migei, “Manmaghin ami? Kar gumazir kamra, en gumazir ekiaba a misueghtima an aremeghasa, me ifonge. **26** A kara, an azenara migei, ezi me migirigiatam a gamir puvati. Me ti fo, a gumazir kam, God Ua E Iniasa Misevezir Gumazim? **27** Ezi e gumazir kamin nguibam gifo. Eghti God Ua E Iniasa Misevezir Gumazim otoghti, gumazitam an nguibam gifoghan kogham.” **28** Ezi Iesus Godin Dipenimin ikia egha akam gumazamizibav kiri. Egha a kamaghin dei, “Ia ghaze, ia bar na gifo, egha ia ti nan nguibar ki izezim gifo, o? Ki uabi uan ifongiamin izezir puvati. Afeziar na amadazim, an akam bar guizbangira. Ezi ia a gifozir puvati. **29** Ezi ki a gifo. Ki a ko itima, a na amadazi ki ize.” **30** Me akar kam baregha a isi kalabus darighasa. Ezi an dughiam tighari, kamaghin amizi, gumazitam an suirazir puvati. **31** Gumazamizir avirim nighnizir gavgavim an ikia, egha me kamaghin migei, “Gumazir God Uam E Iniasa

Misevezim otoghiva, a mirakelin aviribar amuti da mirakelin gumazir kam amibagh afiragham ti?” **32** Ezi Farisiba gumazamiziba barazima, me sighsirir akabar Iesus amizir bizibav gei. Kamaghin amizi, me ko, Godin ofa gamir gumazir dapaniba, me polis in gumaziba amadazi me Iesusin suighasa izi. **33** Ezi Iesus kamaghin me migei, “Dughiar bar ovezeimin ki ia ko ikegh, egh ki uamategh Afeziar na amadazim bagh mangam. **34** Eghti ia na buriva, nan apighan kogham. Egh nguibar ki mangi ikiamim, ia an mangighan kogham.” **35** Ezi Judaba uarir tongin uarira uariv gia ghaze, “A managh mangighti, e an ganighan kogham? A ti en gumazamizir kantri Grighin itiba bagh mangigham, egh Grighin gumazamizibar sure damuam, o? **36** A manmaghin nighnigha kamaghin migia ghaze, ‘Ia na buriva, egh ia nan apighan kogham.’ Egha ghaze, ‘Ia nguibar ki ikiamim ia an mangighan kogham.’ Ezi akar kamin mingarim manmakin?” **37** Ezi isar ekiamin dughiar abuananam, a dughiar bar ekiam. Ezi dughiar kamin Iesus tugha egha pamten diagha kamaghin migei, “Gumazitam o amizitam kuarim an pirti, a na bagh izi egh dipam amam. **38** Akar Godin Akinafarimin itim kamaghin migei, ‘Gumazir nighnizir gavgavim nan itim, a dipar ikirimir zurara itim anidim, an navir averiam gizivagh, fashagh iram.” **39** Iesus Godin Duam ginighnigha migei, gumazir nighnizir gavgavim an itiba, me a iniam. Dughiar kamin Iesus tighar ziar ekiam iniam, ezi kamakin Godin Duam tighar izam. **40** Ezi gumazamizir maba akar a mikemeziba baregha, kamaghin migei, “Bar guizbangira, gumazir kam a Godin akam inigha izir gumazim, God nguazimin anemangasa mikeme.” **41** Ezi marazi ghaze, “A Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim.” Ezi marazi ghaze, “Puvati, Gumazir God Uam E Iniasa Misevezir kam, a Galilin Distrighin otoghan kogham. Puvati. **42** Godin Akinafarim kamaghin mikeme, Gumazir God Uam E Iniasa Misevezir kam Atrivim Devitin anabamin otogham, eghti an amebam Betlehem in nguibamin a bategham, nguibar kam Atrivim Devit fomira an ike.” **43** Kamaghin amizi, gumazamiziba nighnizir aviriba Iesusin ikia, egha uarira uari abiki.

44 Marazi a isi kalabus darighasa ifonge, ezi gumazitam an suirazir puvati. 45 Ezi Godin Dipenimin garir polisba uamatega Godin ofa gamir gumazir dapaniba ko Farisiba bagha ghu. Ezi me kamaghin men azara, “Manmaghin amizi, ia Iesusin akua izir puvati?” 46 Ezi polisib gumaziba kamaghin men akam ikaragha ghaze, “Gumazitam faragha gumazir kam mikemezi moghin migeir puvati.” 47 Ezi Farisiba kamaghin men akam ikaragha ghaze, “A ti uaghan ia gifara? 48 E gumazir dapaniba ko Farisiba, ia ti en tongin gumazitamin garima a nighnizir gavgavim an iti, o? Bar puvati. 49 Nighnizir gavgavim an itir darasi, kar Moses Osirizir Arazibagh fozir puvatizir gumamaziziba. God ghaze, me ovengam.” 50 Nikodemus, a faragha Iesus bagha ghuzir gumazim, a Farisibar mav, a kamaghin me migei, 51 “En Arazir Moses Osiriziba ti ghaze, e pura gumazitam kotin aven a mikim suam, ni aremegham? Puvati. E faragh an akam baregham, egh an amizir bizim deravira a gifogham.” 52 Ezi me kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Ni ti uaghan Galilin gumazitam, o? Ni Godin Akinafarimin itir akaba ni bar deravira dar gan, egh ni uaghan kamaghin fogham, Godin akam inigha izir gumazitam Galilin Distrighin otoghan kogham.” 53 Ezi gumamaziziba bar uan dipenibar ghue.

8 Ezi Iesus Olivin Mighsiamin ghu. 2 Ezi aminim tirazi, bar mizaraghara a ua Godin Dipenim avinizir divazimin aven ghu. Ezi gumamaziziba bar a bagha izi. Ezi an aperaghav ikia men sure gami. 3 Ezi Judan Arazibagh fozir gumaziba ko Farisiba me pam itir amizir mam, garima a gumazir igharazir mam ko akuizi me an akua ghua a gamizima, a gumamazizibar damazimin tughav iti. 4 Egha me kamaghin Iesus migei, “Tisa, pam itir amizir kam, a gumazir igharazim ko akuizi, me an gani. 5 Ezi Moses Osirizir Araziba kamaghin migei, e dagiaba fiva kamaghin amir amizim mikintima an aremegham. Ezi ni manmaghin mikimam.” 6 Me ghaze, an akatam mikemeghti, me akar kam bagh akam a gasam. Egha me a gifarasa migirigiar kam gami. Ezi Iesus aviragha uan dafar puzimin nguazim

osiri. 7 Ezi me an azangsighavira iti, ezi Iesus tugha kamaghin me migei, “Gumazir manam ian tongin arazir kuratam gamizir puvati, a faragh dagiam amizir kam mikinigh.” 8 Egha a uam aviragha nguazimin osiri. 9 Me akar kam baregha, me bar vaghvagha danganir kam ataghiragha zui. Gumazir ghuriba me faragha zui, ezi marazi men gin zui. Ezi Iesus uabiram aviraghavira iti, ezi amizim an damazimin tughav iti. 10 Ezi Iesus dikavigha tugha kamaghin amizimin azai, “Amizim, gumazir kaba managh ghue? Gumazir akam ni gasamiba ti puvati?” 11 Ezi amizim kamaghin migei, “Ekiam, ua gumaziba puvati.” Ezi Iesus a migei, “Ki uaghan akam ni gasir puvati. Ni mangi, egh gin uam arazir kuratam damuan marki.” 12 Egha Iesus ua gumamazizibav gia ghaze, “Ki uabi, ki gumazir angazangarim nguazir kamin itir gumamazizibagh anidim. Gumazim nan gin izi, a mitatemin daruan kogham. Puvati. An angazangarir gumamazizibagh amima me angamira itim, an an aven ikiam.” 13 Farisiba akar kam baregha kamaghin Iesus migei, “Ni uabi uan ingangariba ko arazibar gun migei. Kamaghin amizi, gumamaziziba nin akar ni mikemezim nighnizir gavgavim an ikian kogham. Nin akam, a pura bizim.” 14 Ezi Iesus men akam kamaghin a ikaragha ghaze, “Guizbangira, ki uabi uan arazibar gun migei. Ezi nguibar ki dikavigha izezim, ki a gifo, egha danganir ki uamategh mangamim, ki a gifo. Kamaghin amizi, gumamaziziba nan akam nighnizir gavgavim an iki. Ia nan Nguibam gifozir puvati. Egha danganir ki gin mangamim, ia uaghan a gifozir puvati. 15 Ia nguazir kamin arazibar gin ghua, gumamazizibar inivafizibar gara me tuisisi. Ki gumazitamin araziba tuisizir puvati. 16 Egh ki gumamazizibar araziba tuisighti, gumamaziziba nan akar ki mikemezim nighnizir gavgavim an ikiam. Ki uabira a tuisizir puvati. Afeziar na amadazim, a na ko ingari, ezi kamaghin nan tuisizir arazim bar guizbangira. 17 Ian Arazir Moses Osiriziba, akam kamaghin iti, gumazir pumuning akar otevir vamira mikimam, eghti aningin akam a guizbangira. 18 Ki uabi ki uan araziba ko ingangaribar gun migei, ezi Afeziar na amadazim, a uaghan nan

ingangariba ko arazibar gun migei.” 19 Ezi Farisiba kamaghin an azara, “Nin Afeziar ni migeir kam, a managh iti?” Ezi Iesus kamaghin me ikaragha ghaze, “Ia guizbangira na gifozir puvati. Egha ia nan Afeziam gifozir puvati. Ia na gifoghiva egh uaghan nan Afeziam gifogham.” 20 Iesus Godin Dipenimin ikia dagiaba arizir danganimin boroghira gumazamizibar sure gami. Ezi an dughiam tighar otivam, kamaghin amizi, gumazitam an suirazir puvati. 21 Egha Iesus ua gumazamizibav gia ghaze, “Ki zui. Ia na buriva nan apighan kogham. Ian arazir kuraba ikivira ikiti ia ovengam. Egh ki mangamin danganim, ia an mangighan kogham.” 22 Ezi Judan gumazir aruaba akar kam baregha me uarira kamaghin uariv gei, “Manmaghsua a ghaze, ‘Ia danganir ki zuimin mangan kogham?’ A ti uabira uabi misueghiva aremegham?” 23 Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ia nguazimin vin itir darasi. Ezi ko, ki pin iti tav. Ia nguazir kamin adarasi. Ezi ki nguazir kamin gumazim puvati. 24 Kamaghin amizi, ki ia mikemegha gifa, ian arazir kuraba ikivira ikiam, eghti ia aremegham. Ia kamaghin nighnizir gavgavim nan ikian kogh egh mikim suam, Ki Uabi Ki Kamaghin Iti, eghti ian arazir kuraba ikivira ikiti ia arimighiram.” 25 Ezi me kamaghin an azara, “Ni tina?” Ezi Iesus me ikaragha ghaze, “Ki tina, ki faraghavira ia mikemegha gifa. 26 Ki ian araziba bagha akar aviriba ia mikimasa. Egh uaghan ki ian arazir kuraba jasin min da tuisighasa. Ezi Afeziar na amadazim, an araziba bar guizbangira. Ezi akar a na mikemezi ki oraghiziba, ki bar dar gun nguazimin gumazamizibav gei.” 27 Me kamaghin fozir puvati, Iesus uan Afeziamin gun me migei. 28 Kamaghin amizi, a kamaghin me migei, “Ia Gumazamizibar Otarim fiva ter ighuvimin aneguragh, egh ia kamaghin fogh, Ki Uabi Ki Kamaghin Iti. Egh kamaghin fogh, ki uabi uan nighnizimin gin ghua bizitam gamir pu. Puvati. Afeziam na mikemezir akabara, ki darara gun migei. 29 Afeziar na amadazi ki izezim, a na ko ikiavira iti. Bizir a ifongeziba ki zurara dagh ami, kamaghin amizi, a na ataghirazi ki uabira itir puvati.” 30 Ezi gumazamiziba orazima Iesus akar kam mikeme, ezi men avirim nighnizir gavgavim an iti. 31 Ezi Iesus kamaghin Judan nighnizir gavgavim an itibav gia ghaze, “Ia nan akamin suiragh gavgavigh ia guizbangira nan suren gumazibar otogham. 32 Egh ia guizin akam gifoghti, guizin akam ia damuti ia firighirigham.” 33 Ezi me kamaghin an akam ikaragha ghaze, “E Abrahamin ovaviba. E dughiatamin pura gumazitamin ingangarir gumazir kinibar ikezir puvati. Ezi manmaghsua ni ghaze, ‘Ia firighirigham?’” 34 Ezi Iesus kamaghin men akam ikaragha ghaze, “Bar guizbangira ki ia migei, gumazir arazir kurabagh amiba, me bar arazir kuramin ingangarir gumazir kinibar min iti. 35 Ingangarir gumazir kiniba me zurara uan anababa ko itir Puvati. Ezi otarim zurara anababa ko iti. (aiōn g165) 36 Kamaghin amizi, Otarim ia damuti, ia firighirighiva, ia guizbangira firighirigham. 37 Ki fo, ia Abrahamin ovaviba. Egha ia nan akam baraghan aghua, kamaghin amizi, ia na misoghasava ami. 38 Nan Afeziam nan akazir akaba, ki dar gun migei. Ezi ia uan afeziam da inizir araziba, ia dagh ami.” 39 Ezi Judaba Iesusin akam baregha a ikaragha ghaze, “Abraham, en afeziam.” Ezi Iesus kamaghin me migia ghaze, “Ia guizin Abrahamin boriba kamaghin, ia an mirara arazir an amizibar amuam. 40 Guizin akar God nan sure gamiziba, ki dar gun ia migei. Ezi ia datirighin na misoghasa. Kar Abrahamin arazim puvati! 41 Ia uan afeziamin arazim gami.” Ezi me kamaghin a migei, “En amebaba pura ikia e batezir pu. Puvati. E afeziar vamira iti, a God.” 42 Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ki God ko ikegha ize. Ki uabi uan ifongiamin izezir pu. Puvati. God na amadazi ki ize. Kamaghin God guizbangira ian Afeziamra, eghti ia na gifuegham. 43 Ezi manmaghin amizi ia deravira nan akam gifozir puvati? Ia nan akam baraghan aghua, egha bizir kam bangin ia deravira nan akam gifozir puvati. 44 Ia uan afeziam Satanin boriba. Egha ia uan afeziamin ifongiamin gin mangasa bar gavgafi. A fomira ikia gumazamizibav sozima me ariaghiri. Ezi guizbangin arazim an itir puvati, kamaghin amizi, a guizbangin arazibar gin zuir puvati. An akar ifavaribagh ami, kar an akamra. An akar ifavaribagh amir gumazim, egha guizbangira akar ifavaribar afeziam. 45 Ezi ko, ki guizin akam

akuri, ezi ia nan akam nighnizir gavgavim an itir puvati. **46** Ia ghaze, ki ti arazir kuram gami? Ia kamaghin nighnighiva, nan arazir kuram azenim datigh. Ezi ki guizin akam akuri, ezi ia manmaghsua nighnizir gavgavim nan akabar itir puvati? **47** Godin boriba Godin akaba bar da barasi. Ezi ia Godin boriba puvati, kamaghin amizi, ia an akaba barazir puvati.” **48** Ezi Judaba an akam ikaragha ghaze, “E ghaze, ni Samarian gumazir mam, ezi duar kuram ni gapasa. Ezi e nin azai, bizir kam ti guizbangira, o?” **49** Ezi Iesus kamaghin men akam ikaragha ghaze, “Duar kuram na gapazazir pu. Puvati. Ki uan Afeziamin ziamra fe, ezi ia nan ziam dikabiri. **50** Ki uabi uan ziam fer puvati. Ezi gumazir mam nan ziam fasa iti, egha a jas. **51** Ki guizbangira ia migei, gumazir nan akamin gin zuim, an aremeghan kogham. Bar puvati.” (aiōn g165) **52** Ezi Judaba kamaghin Iesus migei, “E datirighin fo, duar kuram ni gapasa. Abraham aremegha gifa, ezi Godin akam inigha izar gumaziba uaghan ariaghiregha gifa. Ezi ni ghaze, gumazir nan akamin gin zuim, an aremeghan kogham? (aiōn g165) **53** Ni manmaghin nighnigha kamaghin migei? En ovavim Abraham aremegha gifa! Ni ti Abraham gafiraz, o? Ezi Godin akam inigha izar gumaziba uaghan ariaghire. Ezi ni manmaghin uabin gun mikimam, ni bar tinara?” **54** Ezi Iesus kamaghin men akam ikaragha ghaze, “Ki uabi uan ziam fiti, nan ziam pura bizim. Ezi nan Afeziam, a nan ziam fe. Ezi ia kamaghin migei, a ian God. **55** Ia a gifozir puvati. Ezi ki a gifo. Egh ki suam, ‘Ki a gifozir puvati,’ kamaghin, ki ian min ifavarir gumazimin otogham. Ki a gifogha givagha, egha deravira an akamin gin zui. **56** “Ia afeziam Abraham, a nan dughiar ki izamimin ganasa, a bar akonge. Ezi an an ganigha givagha, egha an navim bar dera.” **57** Ezi Judaba akar kam baregha egha kamaghin Iesus migei, “Ni tighar 50plan azeniba ikiam. Egha ni ti Abrahamin ganis, o?” **58** Ezi Iesus kamaghin me ikaragha ghaze, “Ki guizbangira ia migei, Abraham tighar otivam, Ki Fomira Iti.” **59** Ezi me a ginivasa dagiaba isi. Ezi Iesus uabi modogha egha Godin Dipenimin miriam ategha azenan ghu.

9 Egha Iesus ghuavigha gumazir damazir okavizir mamin api. An damazimning okavizi amebam a bate. **2** Ezi Iesusin suren gumaziba an azara, “Tisa, tina arazir kuram gami, gumazir kam o an amebam ko afeziam, ezi an damazimning okavizi amebam a bate?” **3** Ezi Iesus kamaghin men akam ikaragha ghaze, “Gumazir kam arazir kuram gamizir puvati, ezi an amebam ko afeziam uaghan arazir kuratam gamizir puvati. God kamaghsua, bizir gumazir kamin otozim, gumamaziziba an ganigh fogham, Godin ingangarim azenim giri. Kamaghsua an damaziba okavizi amebam a bate. **4** Ezi datirighin aruem ikiavira itima, e gumazir na amadazi ki izezim an ingangarim damuam. Aminim pirasa roghira izi, ezi gumamaziziba ingangaritam damighan kogham. **5** Dughiar ki nguazir kamin itim, ki gumazir angazangarim nguazimin itir gumamazizibagh anidim.” **6** Iesus kamaghin mikemegha nguazim giparigha nguazim sara uan ipazariba veregha, gumazimin damazimning gaghui. **7** Egha Iesus kamaghin a migei, “Ni mangiva Siloamin mozir dipam guruegh.” (Ziar kam Siloam, an mingarim kamaghin ghu, “Amada.”) Ezi gumazir damazir okavirizim ghua rue. Egha uamategha iza, biziba bar deravira dar gari. **8** Gumazir kam faragha dagiaba uabi daningasa gumamazizibagh inge, ezi gumamazizir aviriba an gani. Datirighin men marazi ko an boroghin itir darasi, me ghaze, “Gumazir kamra, a faragha apiav ikia dagiaba bagha gumamazizibagh inge?” **9** Ezi marazi ghaze, “Are, gumazir kamra.” Ezi marazi ghaze, “Puvati. A gumazir kamin mirara gara, a gumazir igharazim.” Ezi gumazir kam uabi ghaze, “Kar kirara.” **10** Ezi me an azara, “Manmaghin amizima nin damazimning dera?” **11** Ezi a kamaghin men akam ikaragha ghaze, “Gumazir kam an ziam Iesus, a nguazim giparigha uan ipazarim sara veregha nan damazimning gati. Egha na migei, ‘Ni Siloamin mozir dipamin mangigh egh ruegh.’ Ezi ki ghua ruezima nan damazimning dera, ezi ki deravira bizibar gari.” **12** Ezi me an azara, “Gumazir kam managh iti?” Ezi a kamaghin migei, “Ki fozir puvati.” **13** Egha me gumazir faragha damaziba okavizir kam inigha Farisiba bagha zui. **14** Ezi dughiar Iesus

nguazir beghneazimin ingarigha gumazimin damazimning gamizi a garim, kar Sabatin dughiam. 15 Kamaghin amizi, Farisiba uam an azai, “Nin damazimning, manmaghin amigha dera?” Ezi a kamaghin me migei, “A nguazir beghneazim isa nan damazimning gaghuizi, ki ghua ruegha datirighin deravira bizibar gari.” 16 Ezi Farisin maba ghaze, “Gumazir kam a Sabatin dughiamin arazibar gin zuir puvati. Kamaghin e fo, God gumazir kam amadazir puvati.” Ezi marazi ghaze, “Manmagh amizi gumazir arazir kuram itim mirakelin kabar amigham.” Egha me uari abiki. 17 Egha Farisiba ua faragha gumazir damaziba okavizir kamin azangisi, “Ni ghaze, gumazir kam nin damazimning akiri, ezi ni manmaghin nighnisi, a gumazir manmaghira garim?” Ezi gumazir kam men akam ikaragha ghaze, “A Godin akam inigha izir gumazir mam.” 18 Bar guizbangira, faragha gumazir kamin damazimning okafi, egha datirighin an damazimning kuiaghiri. Ezi Judan gumazir aruaba nighnizir gavgavim bizir kamin ikian aghua. Egha kamaghin me gumazir kamin amebam ko afeziamin diagha ghaze, gua izi. 19 Ezi aning izima me kamaghin aningzin azai, “Ka ti guan borimra, o? Gua ghaze amebam a batezir dughiamin, an damazimning okavigha iti, Ezi manmagh amizi a datirighin gari?” 20 Ezi an amebam ko afeziam kamaghin men akam ikaragha ghaze, “Ga fo, kar gan borim. Ezi dughiar amebam a batezim, an damazimning okavigha iti, ga uaghan a gifo. 21 Ezi datirighin an damazimning manmaghin kuiaghiri, ga uaghan fozir puvati. Ezi tina an damazimning kui, ga uaghan fozir puvati. Ia an azaragh. An asegha gifa. A uabi ua bagh mikimam.” 22 An amebam ko afeziam Judabar atiatigha, egha kamaghin migirigiar kam gami. Me fo, Judaba faragha kamaghin akam misoke, gumazitam kamaghin mikim suam, “Iesus a Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim,” eghti me an anogoreghti a ua God ko migeir dipenimin aven ikian kogham. 23 Kamaghin amizi, gumazir kamin amebam ko afeziam ghaze, “An asegha gifa. Ia an azangsigh.” 24 Egha gin me ua gumazir faragha damazimning okavizimin diagha a migia ghaze, “Ni Godin damazimin guizin akam mikimsi egh

akar dikirizim damigh. E fo, gumazir ni migeir kam, an arazir kurabagh amir gumazim.” 25 Ezi a kamaghin men akam ikaragha ghaze, “An arazir kurabagh amir gumazim o puvati, ki kamaghin fozir puvati. Egha bizir vamira, ki a gifo, ki faragha damazimning okafi, egha datirighin nan damazimning kuiaghiri.” 26 Ezi me uam an azara, “A manmaghin ni gami? A manmaghin nin damazimning akiri?” 27 Ezi a kamaghin men akam ikaragha ghaze, “Ki ia mikemegha gifa, ezi ia oraghan aghua. Ia manmaghsua dughiar aviribar oraghasa? Ia ti uaghan an suren gumazibar otivasa, o?” 28 Ezi Farisiba dibovibar kamaghin gumazir kam migei, “Nirara an suren gumazim. E Mosesin suren gumaziba. 29 E kamaghin fo, God akam Moses ganingi. Ezi gumazir kam, e fozir puvati, a nguibar manamin gumazim.” 30 Ezi gumazir faragha damazimning okavizir kam, a kamaghin men akam ikaragha ghaze, “Ia akar bar igharazim migeima, ki digavir kuram gami! Gumazir nan damazimning akirizir kam, ia ghaze ia a gifozir puvati, a nguibar manamin gumazim. 31 E fo, God gumazir arazir kurabagh amiba barazir puvati. Gumazitam Godin ziam fiva egh an ifongiamin gin mangiti, eghti God a baragham. 32 Bar fomira iza datirikin, e eghaghanir katam baraghizir puvati, gumazitam damazimning okavizi amebam a batezi, gin gumazir mam an damazimning akiri. (aiōn g165) 33 God gumazir kam amadaghan koghti, a bizitam damighan kogham.” 34 Farisiba me akar kam baregha kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Manmagh ami? Arazir kuram bar ni avara, dughiar nin amebam ni batezimin ikegha iza datirighin, ezi ni ti en sure damuasa, o?” Egha me a batoghezima an azenan ghu. 35 Iesus orazima me gumazir kam batoke, ezi a ghua a buri. Egha a batogha kamaghin a migei, “Ni Gumazamizibar Otarim nighnizir gavgavim an iti, o puvati?” 36 Ezi a kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Gumazir Ekiam, Gumazamizibar Otarir kam a tina? Ki nighnizir gavgavim an ikisi, kamaghin ni na mikim, a tina.” 37 Ezi Iesus a migia ghaze, “Ni an ganigha gifa. A gumazir datirighin ni ko migeim.” 38 Ezi gumazir kam kamaghin migei, “Ekiam, ki nighnizir gavgavim iti.” Egha

Iesusin guamin tevimning apirigha an ziam fe. **39** Ezi Iesus ghaze, “Ki gumamazizibar araziba tuisighasa ki ize. Ki kamaghsua, gumazir damazir okaviriziba me ganam, eghti gumazir gariba, men damaziba okavigham. Bizir kam bagha, ki nguazir kamin ize.” **40** Farisin maba Iesusin boroghira ikia akar kam baraki. Egha me an azara, “Ni ghaze, e ti uaghan damaziba okafi, o?” **41** Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ian damaziba okavizi, ia arazir kurabar osimtiziba puvatighai. Egha ia ghaze, ‘En damaziba gari.’ Kamaghin amizi ian arazir kurabar osimtizim ikiavira iti.”

10 Egha Iesus ua kamaghin migei, “Ki bar guizbangira ia migei, gumazim sipsipbar divazimin tiar akamin aven zuir puvatigha, tuavir igharazimin divazimin ikiavkinigha aven ghu, a mati okimakiar gumazim, egha gumazir igharazibar biziba okei. **2** Ezi gumazir tiar akamin aven zuim, a sipsipbagh eghuvir gumazim. **3** Tiar akamin garir gumazim a gumazir kam bagha tiam kui. Ezi sipsipba an tiarim barasi. Ezi a uabi uan sipsipbar ziaba vaghvagh dar diava, egha men akua azenan zui. **4** A uan sipsipbar akua azenan ghugha, egha uabi men faragha zui. Ezi sipsipba an tiarim baragha an gin zui. **5** Me gumazir igharazibar gin zuir puvati. Me gumazir igharazibar tiaribagh fozir puvati. Kamaghin amizi, gumazir igharazim men dimti, sipsipba an aregham.” **6** Iesus akar isin zuimin me mikeme, ezi me akar kamin mingarim gifozir puvati. **7** Kamaghin amizi, Iesus ua kamaghin me migei, “Ki bar guizbangira ia migei, ki uabi, ki sipsipba aven zuir tiar akam. **8** Gumazir nan faragha izeziba, me bar okimakiar gumaziba egha gumamazizibar biziba isir gumaziba. Ezi sipsipba me barazir puvati. **9** Ki uabi ki tiar akam. Ezi gumazitam na bagh izi divazimin aven mangighi, God an akurvaghham. Eghti an aven mangighiva egh azenan izam, egh daruva dagheba iniam. **10** “Okimakiar gumazim, a sipsipba okimiva me misoghtima me arimighiram, egh me gasighasighasa izi. A bizir igharazitam damuasa izir puvati. Ezi ko, ki ia angamira itir ikirimirim iniasa, ki ize, eghti ikirimirir aghuarim guizbangira ia gizivaghham.

11 “Ki uabi ki sipsipbagh eghuvir gumazir aghuim. Sipsipbagh eghuvir gumazir aghuim, a uan sipsipbar akurvaghshi me bagh aremegham. **12** Ezi gumazir dagiar ingangarimra amim, a guizbangira sipsipbagh eghuvir gumazim puvati, a sipsipbar ghuavim puvati. Egh a sipsipbar ganti afiar atiatam iziti, a sipsipba ategh arimangigham. Eghti afiar atiam sipsipbar amisi dar agintighi, da tintinibar mangegham. **13** Gumazir kam uan izezim iniasavira ingara iti. A guizbangira sipsipbagh nighnizir puvati. Kamaghin, a sipsipba ategh arimangigham. **14** “Ki uabi ki sipsipbagh eghuvir gumazir aghuim. Afeziam na gifozima, ki Afeziam gifozu moghira ki uan sipsipbagh fo, ezi nan sipsipba na gifo. Ezi ki sipsipbar akurvaghshi, me bagh aremegham. **16** Ki sipsipin maba uaghan iti, da divazir kamin sipsipba puvati. Ezi ki sipsipin kaba uaghan men aku izam, eghti me nan tiarim baragham. Eghiva me bar sipsipin okoruar vamira ikiti, sipsipbagh eghuvir gumazir vamira bar me geghuvam. **17** “Ki kamaghsua, ki ua dikavigh angamira ikiam, kamaghin ki aremeghasa ifonge. Kamaghin amizi, Afeziam bar na gifonge. **18** Gumazitam na misueghti ki aremeghan kogham. Puvati. Ki uabi nan ifongiamin ki aremegham. Ki oveghamin gavgavim ikia, egha uaghan ua dikavamin gavgavim iti. Nan Afeziam kamaghin damuasa na mikeme.” **19** Judaba akar kam baregha ua uari tuiragha okoruar pumuning iti. **20** Egha gumazir aviriba ghaze, “Duar kuram a gapasa, ezi an ongani. Manmaghsua ia an akam barasi?” **21** Ezi marazi ghaze, “Akar kam, a duar kuram gapazazir gumazimin akam puvati. Eghti duar kuram manmaghin gumazir damazim okavizim akirigham?” **22** Ezi dughiar kamin, isar ekiamin dughiam Jerusalemin oto. Kar dughiar me fomira Godin Dipenim ginighnigha ghaze, Dipenir kam a God baghavira itir Dipenim. Ezi datirighin me dughiar kam ginighnisi. An orantizimin dughiamin oto. **23** Ezi Iesus Godin Dipenimin ikia Solomonin Azuarimin aven arui. **24** Ezi Judaba iza an okarigha kamaghin an azara, “Dughiar manamra ni deravira e mikimam, ni bar tinara? Ni gumazir kamra, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, egh ni deravira e mikim.” **25** Ezi Iesus kamaghin men akam ikaragha

ghaze, “Ki ia mikemegha gifa, ezi ia nighnizir gavgavim nan ikian aghua. Ki ingangariba bar uan Afeziamin ziamin dagh ami, ezi ingangarir kaba nan gun migia ian akakasi, ki tinara. 26 Egha ia nan sipsipba puvati, kamaghin amizima ia nighnizir gavgavim nan itir puvati. 27 Nan sipsipba nan tiarim barasi, ezi ki me gifozi, me nan gin izi. 28 Ki zurara itir ikirimirir aghuarim me ganidi, eghti me ovengan kogham. Bar puvati. Eghti gumazitam nan dafarimin me batueghan kogham. (aïōn g165, aïōnios g166) 29 Nan Afeziam me isa na ganingi. Egha an gavgavim bar ekevegha, bizir igharazibar gavgaviba, bar dagh afira. Kamaghin amizi, gumazitam an dafarimin me batueghan kogham. 30 Ezi ki uan Afeziam ko, ga gumazir vamiran min iti.” 31 Judaba akar kam baregha me ua a ginivasa dagiaba isi. 32 Ezi Iesus kamaghin me migei, “Nan Afeziam na mikemezi, ki ingangarir aghuir aviribagh amizi, ia dar gani. Egha, ia ingangarir kabar manamra ginighnigha egha dagiabar na ginivasa?” 33 Ezi Judaba kamaghin an akam ikaragha ghaze, “E ingangarir aghuitam ginighnigha dagiaba fi ni mikinasa, puvati. Ni Godin danganim iniasa, kamaghin amizi, e dagiaba ni mikinasa. Ni pura gumazir kinim, egha ni kamaghin migia ghaze, ni uabi ni God.” 34 Ezi Iesus kamaghin men akam ikaragha ghaze, “Ian Arazir Moses Osirizimin aven, akar kam iti, ‘God ghaze, ‘Iarara godba.’” 35 Fomira God akar kamin gun gumazamizibav keme, egha me migia ghaze, me godba. Ezi e fo, Godin Akinafarimin itir akam zurara ikiva, egh ragh igharagh otoghan kogham. 36 Ezi ko, Afeziam uabi na misefe, egha na amadazima ki nguazimin ize. Egha ki ghaze, ‘Ki Godin Otarim,’ ezi manmaghsua ia ghaze, ‘Ni Godin danganim iniasa?’ 37 “Ki uan Afeziamin ingangarim damuan koghti, ia nighnizir gavgavim nan akamin ikian marki. 38 Ezi ki an ingangarim gami. Ezi ia nighnizir gavgavim nan akamin ikian aghuaghiva, ia nighnizir gavgavim nan ingangarir ki amizibar iki. Egh ia deravira fofoziba ko nighniziba kamaghin da ini, Afeziam nan aven iti, ezi ki Afeziamin aven iti.” 39 Egha me uam an suighasava amima, a men tongin suiaghirigha ghu. 40 Egha Iesus uamategha ghua Jordanin

Fanem abigha vongin ghu. Egha ghua danganir Jon fomira gumazamiziba ruezimin oto, egha a danganir kamin iti. 41 Ezi gumazamizir aviriba a bagha iza kamaghin a migei, “Guizbangira, Jon gavgavim uan akam daningasa mirakelin arazitam gamizir puvati. Jon gumazir kamin gun mikemezir akaba, da bar guizbangira.” 42 Iesus danganir kamin itir dughiamin, gumazamizir avirim nighnizir gavgavim an iti.

11 Gumazir mam Lasarus, an arei. A Betanin nguibamin gumazim. Betanin nguibam, Maria uan avenamebam Marta ko aning itir nguibam. 2 (Marian kamra, a mughurir aghuim zuir borem isa Ekiamin dagarimning ginge, egha uan dapanir arizibar anedisi. Datirighin an dozim Lasarus arei.) 3 Ezi an amizimning Iesus bagha akam amada, “Ekiam, gumazir ni bar ifongezim, an arei.” 4 Ezi Iesus oregha, kamaghin aning migei, “Kar gumazim aremegh bar givaghamin arimariam puvati. Kar gumazamizibar amuti, me Godin gavgavimin ganiva egh ziar ekiam a daningamin arimariam. Ezi tuavir kamra, Godin Otarim uaghan ziar ekiam iniam.” 5 Iesus bar Marta ko an afumim ko Lasarus, me gifonge. 6 Ezi a Lasarusin arimariam in akam baregha, ua dughiar pumuningin nguibar a itir kamin ikiavira iti. 7 Egha a gin suren gumazibav gia ghaze, “E uamategh Judian Distrighin mangam.” 8 Ezi suren gumaziba a migia ghaze, “Tisa, boghimra Judian Distrighin itir gumaziba, me dagiabar ni ginivasava ami. Ezi ni uamategh Judian Distrighin mangasa, a?” 9 Ezi Iesus kamaghin men akam ikaragha ghaze, “Dughiar vamira aruem ti 12plan auan gari, o? Gumazim aruemin aruava, angazangarimin gara, kamaghin an asaghpura irir puvati. 10 Ezi gumazim dimagarimin aruava, a ganamin angazangariba puvati, kamaghin an asaghpur iram.” 11 Iesus mikemegha givagha, gin ua kamaghin me migei, “En roroam Lasarus an akui. Eghti ki mangiva a gaghuraghti a ua dikavigham.” 12 Ezi suren gumaziba an akar kam baregha kamaghin migei, “Ekiam, a dakuigh arimariam givagham.” 13 Suren gumaziba me kamaghin fozir puvati, Iesus ghaze, Lasarus

aremegha gifa. Me ghaze, Iesus Lasarusin migia ghaze, a puram akui. **14** Ezi datirighin Iesus deravira kamaghin me migia ghaze, “Lasarus an aremegha gifa. **15** Ezi ki ia ginighnisi, egha ki fo, bizir kam ia damuti, ia nighnizir gavgavim ikiam. Kamaghin, ki a ko dughiar kamin ikezir puvatigha, ki bar akonge. Ezi datirighin e a bagh mangam.” **16** Iesus mikemegha givazima, Tomas an ziar mam Fufuzim, a kamaghin suren gumazir igharazibav gei, “E uaghan uan Tisa ko mangiva, a ko ovengam.” **17** Ezi Iesus uan suren gumaziba ko ghuava Betanin nguibamin boroghin zui, egha kamaghin oraki, Lasarus 4plan aruebar mozimim ike. **18** Betanin nguibam a Jerusalemin boroghin iti, tuavimin ruarim a 3 kilomitan tu. **19** Ezi Judian gumazamizir aviriba iza Marta ko Marian gara iti. Aningin dozimin ovevem bagha, me aningin akurvaghamin migirigiar tabav kinti aningin navimning deraghasa, me ize. **20** Ezi Marta orazima, Iesus izima, a Maria ataghizi a dipenimin itima a ghua tuavimin Iesus bato. **21** Egha Marta kamaghin Iesus migei, “Ekiam, ni kagh ikezi, nan dozim aremeghan koghai! **22** Ezi ki uaghan fo, ni datirighin bizitam bagh Godin azaraghti a ni danigham.” **23** Ezi Iesus a migei, “Nin dozim ua dikavigham.” **24** Ezi Marta a migei, “Ki fo, a nguazim givaghamin dughiamin dikavigham, dughiar gumazamiziba bar dikavamim.” **25** Ezi Iesus kamaghin a migei, “Ki uabi, ki gumazir gumazamizibagh amima me ua dikavim, egha ki uabi, ki gumazir ikirimirir zurara itim anidim. Gumazitam, nighnizir gavgavim nan ikiva aremegh, an angamira ikivira ikiam. **26** Ezi gumazamiziba bar angamira ikia egha nighnizir gavgavim nan iti, me aremeghan kogham. Puvati. Me angamira iki mamaghira ikiam. Ni nighnizir gavgavim akar kabar iti, o puvati?” (aiōn g165) **27** Ezi Marta kamaghin Iesus migei, “Are, Ekiam! Ki nighnizir gavgavim ikia fo, ni Godin Otarim. Ni gumazir kam God nguazimin ni amangasa mikeme, Gumazir God Uam E Iniassa Misevezim.” **28** Marta kamaghin mikemegha, ghua uan afumim Marian dia. Egha nimira Marian kuarim gatigha kamaghin a migei, “Tisa ize, egha ni bagha azai.” **29** Ezi Maria kamaghin oregha, zuamira dikavigha Iesus bagha ghu. **30** (Iesus tighar

nguibamin otivam. A danganir Marta faragha a batozi naghira iti.) **31** Ezi Judaba Marian apangkuvigha a ko dipenimin iti, egha an garima, a zuamira dikavigha azenan ghu. Ezi me an gin zui. Me ghaze, a ti aziasa mozimim zui. **32** Ezi Maria ghua Iesus itir danganir kamin otogha Iesus bato. Egha a Iesusin suemningin boroghira tevimning apirigha, kamaghin a migei, “Ekiam, ni ti kagh ikezi, nan dozim aremeghan koghai.” **33** Ezi Iesus Marian garima, an azi. Egha a Judan Marian gin izezibar garima, me uaghan azi. Ezi a bar men apangkuvigha uaghan aziasava ami. **34** Egha a kamaghin men azara, “Ia managh anefa?” Ezi me kamaghin a migei, “Ekiam, ni izi ganigh.” **35** Ezi Iesus azia teriba iri. **36** Ezi Judaba an ganigha kamaghin uariv gei, “Ia munagh gan. A gumazir kam bar a gifonge.” **37** Ezi marazi ghaze, “A gumazir damaziba okaviziba akirizima, me ua gari. Egha a gumazir kamin akurazi, an aremeghan koghai. A ti manmaghsua an akuraghan aghua?” **38** Ezi Iesus ua bar osemegha, ghua mozimim oto. Mozir kam a dagiar mozim, me mighsiamin an ingari. Ezi dagiar ekiar mam an tiar akam avara. **39** Ezi Iesus ghaze, “Ia dagiam puegh munagh amadagh.” Ezi gumazir aremezimin amizim Marta, a kamaghin Iesus migei, “Ekiam, an kuam 4plan aruebar mozimim ike. An kuamin mughurir kuram otivam.” **40** Ezi Iesus kamaghin a migei, “Ki faragha ni mikemegha gifa, ni nighnizir gavgavim ikiva, egh ni Godin gavgavir ekiamin ganam.” **41** Egha me dagiam puegha munagh amadazi, Iesus kogha overiamin gara kamaghin migei, “Afeziam, ni na barasi, kamaghin amizi ki ni minaba. **42** Ki fo, ni zurara na barasi. Ezi ki gumazir kagh tuivighav itibagh nighnigha, kamaghin ifonge, me kamaghin fogh suam, ni na amadazi ki ize. Kamaghin ki akar kam gami.” **43** Iesus mikemegha givagha, a pamtem dia ghaze, “Lasarus, ni azenan izi.” **44** Ezi Lasarus ua dikavigha azenan ize. An sueba ko aghariba ko guam, me inimin da nomke. Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ia inim adegh, egh aneteghti, a daru.” **45** Ezi Judan gumazamizir iza Maria ko itiba, men avirim Iesus amizir bizir kamin ganigha kamaghin nighnizir gavgavim an iti. **46** Ezi men marazi Farisiba bagha ghuegha bizir Iesus

amizir kamin gun me migei. 47 Kamaghin amizi, ofa gamir gumazir ekiaba ko Farisiba, me Judan kotin aven itir gumaziba bar men diagha me akuvagha kamaghin me migei, "E manmaghin damuam? Gumazir kam mirakelin avirim gami! 48 E aneteghti an arazir kam damuvira ikiti, kamaghin gumazamiziba bar nighnizir gavgavim an ikiam. Eghti Romin gumazir ekiaba iziva en Godin Dipenim ko en adarazi saram asighasigham." 49 Ezi men tongin gumazir mam, an ziam Kaiafas, an azenir kamin ofa gamir gumazibar dapanim. A kamaghin me migei, "Ia fofoziba bar puvati. 50 Ia ti arazitam gifozir puvati, a ian akurvagham. Kamaghin a dera, gumazir vamira gumazamizibar danganim inigh egh aremegham. Puvatightima, en adarazi bar ovegham." 51 Kaiafas uabi uan nighnizimin akar kam mikemezir puvati. A azenir kamin ofa gamir gumazibar dapanimin iti. Egha an arazir Godin akam inigha izimin mirara migia ghaze, Iesus a Judabar akurvaghisi aremegham. 52 Ezi Iesus Judabar akurvahsivira aremeghan kogham. Puvati. A Godin borir tintinibar itiba bagh aremegh me akuvaghti me vamiran otogham. 53 Ezi dughiar kamin ikegha ghua, gumazir aruaba Iesus misueghtima an aremeghasa tuaviba buria egha akabar kiri. 54 Kamaghin amizi, Iesus Judabar tongin uabi azenim gatigha aruir puvati. Egha a nguibar kam ategha ghua, gumazamiziba puvatizir danganim boroghin itir nguibar mamin iti. Nguibar kam, an ziam Efraim. A uan suren gumaziba ko, me nguibar kamin iti. 55 Ezi God Israelia Gitazir Dughiamin isar ekiam roghira ize. Kamaghin tintinimin nguibabar gumazamiziba, Godin damazimin uari zuasa Jerusalem ghue. 56 Egha me Iesus bagha ruiavira iti. Me Godin Dipenim avinizir divazimin aven tuivighav ikia, egha me uarir tongin kamaghin uarir azangsisi, "Ia manmaghin nighnisi? A ti izi isar ekiamin dughiamin ganam, o puvatigham?" 57 Ezi gumazir aruaba ko Farisiba me gumazamizibav kemegha gifa, gumazitam danganir Iesus itim gifogh, egh me mikemegh. Eghti me an suiragh kalabus darighasa.

12 Ezi 6plan dughiaaba ikiavira itima, God Israelia Gitazir Dughiamin isar ekiam otivasa. Ezi dughiar kamin Iesus Betanin nguibamin ghu. Betani a Lasarusin nguibam, a gumazir Iesus mozimin a gamizima a ua dikavizim. 2 Ezi me nguibar kamin Iesusin ziam fasa dagheba isai. Ezi Marta dagheba tui. Ezi Lasarus, a gumazir Iesus ko dakozimin apiaghav ikia apibar mav. 3 Ezi Maria, mughuriar aghuim zuir borer ivezim bar pin kozim inigha iza Iesusin dagarimning ginge, egha uan dapanir arizimin an dagarimning adisi. Ezi borer kamin mughuriar aghuim dipenim bar a koro. 4 Ezi an suren gumazir mam, Judas Iskariot, a gumazir gin Iesus isa apanibar agharim gatizim, a kamaghin migei, 5 "Manmaghsua kav borer kam 300 silvan dagiaba bagh anemangan aghua, eghti e an dagiaba inighiva gumazamizir onganarazibar aningam?" 6 Judas onganarazir gumazamizibagh nighnizir puvati, egha a kamaghin migei. Puvati. An okimakiar gumazim. Iesusin adarazir dagiabar mitarim an gara iti, ezi a dughiar mabar da okei. 7 Ezi Iesus akar kam baregha kamaghin me migei, "Amizir kam atakigh! Eghti bizir an amizir kamin nighnizim ikivira iki mangi dughiar ki aremeghti me na mozim datigham. 8 Gumazir onganaraziba ia ko ikivira ikiam. Ezi ki ia ko zurara ikivira ikian kogham." 9 Ezi Judan avirir ekiam oregha me fo, Iesus Betanin nguibamin iti. Ezi me a bagha izi. Me Iesusin ganasavira izir puvati. Me fo, Iesus faragha Lasarus mozimin a gamizima a ua dikafi. Ezi me uaghan Lasarusin ganasa. 10 Kamaghin amizi, ofa gamir gumazir ekiaba uaghan Lasarus misueghti an aremeghasa akam misosi. 11 Me fo, Judan aviriba Iesus Lasarus gamizir bizim ginighnisi, egha me ofa gamir gumazir ekiaba ategha akirim ragha me gasara, egha nighnizir gavgavim Iesusin iti. Kamaghin amizi, me uaghan Lasarus misoghasava ami. 12 Ezi gumazamizir aviriba God Israelia Gitazir Dughiamin isar ekiamin ganasa iza Jerusalem iti. Boghinaronra Iesus Lasarusin dipenimin ame. Ezi datirighin gumazamiziba kamaghin oraki, Iesus roghira iza Jerusalem otivasa. 13 Ezi me uan dafaribar okavir aghuabar suigha ghua tuavimin Iesus batogha me kamaghin dei:

“Hosana! Ia Godin ziam fi! Gumazir Ekiamin ziam ko gavgavimin izim, God deragh a damul A Israelian Atrivim!” 14 Ezi Iesus donkin mam inigha a gaperagha zui, mati Godin Akinafarim mikemezi moghin: 15 “Ia Saionin nguibar ekiamin itir gumazamiziba, ia atiatingan marki. Ia gan, ian atrivimra mara, ia bagha izi! A donkin nguzim gaperagha izi.” 16 Dughiar kamin an suren gumaziba akar kabar mingaribagh fozir puvati. Egha gin God ziar ekiam isa Iesus ganigha givazima, me akar Godin Akinafarimin itim ginirigha me fo, a Iesusra migei. Egha me ua bizir gumazamiziba Iesus gamizim ginighnisi. 17 Lasarus aremegha mozimin itir dughiam, gumazamizir avirim Iesus ko ikia egha Iesusin garima, a Lasarus mozimin an diagha a gamizima a ua dikafi. Ezi datirighin gumazamizir kaba, Iesus amizir bizir kamin gun migiavira iti. 18 Ezi gumazamiziba orazi a mirakelin kam gamizi, me a bagha ghua tuavimin a bato. 19 Ezi Farisiba ganigha, me uarir tongin kamaghin uariv gei, “Ia an gan! Bizir e damuamin kam, a datirighin otoghan kogham. Gumazamiziba bar an gin zui.” 20 Ezi dughiar kamin, gumazamiziba isar ekiamin Godin ziam fasa Jerusalem ghuavanabo, ezi men tongin, Grighin marazi uaghan iti. 21 Egha Grighin gumazir kaba Filip bagha ize. (Filip a Betsaidan nguibamin gumazim, a Galilin Distrighin iti.) Egha me kamaghin a migei, “Gumazir ekiam, e Iesusin ganasa ifonge.” 22 Ezi Filip ghua Andru mikemegha aning uaghara ghua Iesus migei. 23 Ezi Iesus kamaghin aningin akam ikaragha ghaze, “Dughiar Gumazamizibar Otarim ziar ekiam iniamim, an otogha gifa. 24 Ki guizbangira ia migei, witin ovizitam nguazim girigh egh aremeghan koghiva, a uabira ikiam. An aremegh, uam aghungiva witin ovizir aviriba misivam. 25 Gumazamizir uabira uan ikirimirim gifongeziba, me aremegham. Ezi gumazamizir nguazir kamin ikia uabi uan ikirimirimin aghuaziba, me angamira itir ikirimirimin suiragh mangi zurara ikivira ikiam. (aiōnios g166) 26 Ezi gumazir nan ingangarim damuasa ifongeziba, me nan gin izi. Egh nguibar ki itim, nan ingangarir gumazamiziba uaghan na ko ikiam. Eghti gumazamizir nan ingangarim

gamiba, Afeziam ziar ekiam me daningam.” 27 Ezi Iesus ua kamaghin migei, “Datirighin nan navim bar osemegha nighnizir aviriba iti. Eghti ki manmagh mikimam, ‘Afeziam, datirighin na bativamin bizir kam, ni a batokegh?’ Ezi puvati. Ki kamaghin mikiman kogham. Osimtizir dughiar kamin otivim a mar otiv. Bizir kam bagha ki ize. 28 Afeziam ni uan ziam damuti, an ekefegh!” Iesus mikemegha givazima, tiarir mam Godin Nguibamin izaghira ghaze, “Ki uan ziam gamizima an ekeveghe gifa, eghti ki ua kamaghin damuam.” 29 Ezi gumazamizir roghira tughav itiba, me tiarir kam baraki, egha me kamaghin migei, “Ararim dagara!” Ezi marazi ghaze, “Enselin mam a migei!” 30 Ezi Iesus kamaghin akam ikaragha ghaze, “Akar ia datirighin oraghazir kam, a nan akurvaghasa izezir puvati. A ian akurvaghasa ize. 31 Datirighin God nguazir kamin gumazamizibar araziba tuisigham. Egh nguazir kam gativazir gumazir dapanim Satan a batuegham. 32 Datirighin ki nguazimin iti, ezi gin me ter ighuvimin na guragham, eghti dughiar kamin ki gumazamiziba bar me damuti me na bagh izam.” 33 (Iesus migirigiar kam gamua a uan ovengamimin arazimin gun migei.) 34 Ezi gumazamiziba kamaghin an akam ikaragha ghaze, “E kamaghin Moses Osirizir Arazibar akam baraki, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim otogh, egh iki mamaghira ikiam. Egha manmaghsua ni ghaze, ‘Me Gumazamizibar Otarim fegh ter ighuvimin aneguragham?’ Gumazamizibar Otarir kam, a bar tinara?” (aiōn g165) 35 Ezi Iesus kamaghin me migei, “Dughiar ovezeimin angazangarim ian tongin ikiam. Datirighin angazangarim ian ikiavira iti, ezi ia angazangarimin aven daru. Puvatighti, mitatem ia avaragham. E fo, gumazim mitatemin arui, a fozir puvati, a managh zui. 36 Angazangarim datirighin ia ko ikiavira iti, eghti ia nighnizir gavgavim angazangarimin iki. Kamaghin ia angazangarimin gumazamizibar min otivigham.” Iesus gumazamiziba ko mikemegha givagha, me ategha ghua men modo. 37 Me an garima a mirakelin avirim gami. Ezi me nighnizir gavgavim an itir puvati. 38 God kamaghsua, an akam inigha izir gumazim

Aisaian akam guizbangira otogham. Aisaia kamaghin mikeme: “Ekiam, tina en akam nighnizir gavgavim an iti? Terara, Ekiam, uan ingangarir gavgaviba isa men akazi, me dar gani?” **39** Me nighnizir gavgavim itir puvatizir bizimin mingarim, Aisaia uaghan akar igharazir mamin an osiri. A kamaghin migei: **40** “God kamaghsua, me bizitamin ganan koghiva, egh me naviba akamin mingarim gifoghan kogham. Egh me navibagh iragh ua na bagh iziti, ki me damighti me ua deraghan kogham. Kamaghin God men damazibagh amizi da okafi, ezi me gari puvati. Egha men nighnizibagh amizi me ongani.” **41** Aisaia Iesusin angazangarim ko gavgavimin ganigha, kamaghin an an gurara migei. **42** Guizbangira, gumazir dapanir avirim uaghan nighnizir gavgavim Iesusin iti. Egha me Farisibar atiatigha, uan nighnizir gavgavimin gun migeir puvati. Me atiatigha ghaze, Farisiba men anogoregti me ua God ko migeir dipenimin aven ikian kogham. **43** Gumazamiziba men ziaba fasa me bar ifonge, egha God men ziaba fasa me ifongezir puvati. **44** Ezi Iesus kamaghin diagha ghaze, “Gumazir nighnizir gavgavim nan itim, a nighnizir gavgavim narara itir puvati. A nighnizir gavgavim Afeziar na amadazi ki izezim uaghan an iti. **45** Ezi gumazir nan garim, a uaghan Afeziar na amadazi ki izezimin gari. **46** Ki kamaghsua, gumazir nighnizir gavgavim nan itiba, me bar mitatemin ikian kogham. Bizir kam bagha ki angazangarimin min nguazir kamin ize. **47** “Gumazitam nan akam baregha nan gin zuir puvati, ki jasin min a tuisighan kogham. Ki nguazimin gumazamizibar jasin ikiasa izezir puvati. Ki men akurvaghaza ize. **48** Ezi gumazim akirim na gasara egha nan akam inizir puvati, a kot iti, eghti jas a tuisigham. Akar ki mikemezim, a nguazim givaghamin dughiamin an an araziba tuisigham. **49** Ki uabi uan nighnizimin migeir puvati. Afeziam na amadazi ki ize. A uabi akaba bar na mikeme, ezi ki dar gun migei. **50** Ezi ki fo, Afeziamin akam gumazamizibar amuti, me zurara itir ikirimirir aghuarim iniam. Kamaghin amizi, akar ki mikemezir kaba bar, Afeziam na mikemezi moghin ki dar gun migei.” (aiōnios g166)

13 Dughiar kam, God Israelia Gitazir Dughiam a gurumzaraghan otivam. Ezi Iesus fo, a mangamin dughiam otozi, a nguazir kam ategh uan Afeziam bagh mangasava ami. A uan gumazamizir nguazir kamin itiba a fomira bar me gifonge, egha me gifueghavira ikia ghua an areme. **2** Ezi guaratizir kamin me apa iti. Satan faragha nighnizir Iesus isi apanibar dafarim darighamim isa Judasin navim gatigha gifa. Judas, a Saimon Iskariotin otarim. **3** Iesus kamaghin fo, Afeziam bizibar amuamin gavgavim bar a isa a ganingi. A uaghan kamaghin fo, God anemadazi a ize, egh a ua God bagh mangam. **4** Kamaghin amizi, Iesus dagher dakozim ategha dikavigha uan korotiar ruarim suegha, taulin mam inigha uan ivariam gike. **5** Egha dipam itarir mam gingegha maghira uan suren gumazibar dagariba ruegha, taulin uan ivariam amighirizimin men dagariba adisi. **6** Egha a Saimon Pita bagha izezi Pita an azara, “Ekiam, ni ti nan dagariba ruam, o?” **7** Ezi Iesus kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Bizir ki datirighin amim, ni a gifozir puvati, ni gin a gifogham.” **8** Ezi Pita a migia ghaze, “Ni nan dagariba ruan marki. Bar marki!” Ezi Iesus kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Ki nin dagariba rueghan koghti, ni na ko ikian kogham.” (aiōn g165) **9** Ezi Saimon Pita a migia ghaze, “Ekiam, mamaghin ni nan dagaribara ruan marki. Ni nan dagariba ko dafariba ko dapanim sara, bar da ruegh!” **10** Ezi Iesus kamaghin a migei, “Gumazir ruegha givazim, zuegha gifa, a ua ruan marki. A pura dagaribara ruegh bar zuegham. Ezi ia bar moghira zuegha givagha iti. Ezi ian gumazir vamira, a zuezir puvati.” **11** (Iesus gumazir a isi apanibar dafaribar arighamim, an a gifogha gifa. Egha kamaghin migei, “Ia bar moghira zuezi, ian vavira zuezir puvati.”) **12** Iesus men dagariba ruegha givagha, uan korotiar ruarim uam anerugha, ghua uan danganim gapera. Egha kamaghin men azai, “Ki ia bagha amizir bizir kamin mingarim, ia a gifoz, o?” **13** Ia ‘Tisa’ na garigha ‘Ekiam’ na garisi. Guizbangira, ki Tisa egha ki ian Ekiam. Egha bar deragha ia kamaghin migei. **14** Ki, ian Ekiam ko ian Tisa, egha ki ian dagariba rues. Ezi ia uaghan

uarira uarir dagariba ruegh. **15** Ki arazim ian aka, ezi ia uaghan arazir ki datirighin ia gamizir kamra damu. **16** Ki guizbangira ia migei, ingangarir gumamazir kinitam uan ekiam gafirazir puvati. Ezi akam inigha izir gumazim o amizim, a gumazir anemadazir a ghuzim gafirazir puvati. **17** Ezi datirighin ia arazir ki amizir kamin mingarim gifogha gifa, kamaghin ia deraghvira an gin mangiva, egh ia bar akuegham. **18** “Ki bar ia migeir puvati. Ki gumazir ki ua bagha misevezibagh fo. Egha ki kamaghin fo, akar Godin Akinafarimin itim, a guizbangiram otivam. Akar kam kamakin ‘Gumazir na ko dagheba apim, nan apanimin oto.’ **19** Bizir kam tighar otivam, ezi ki datirighin ia mikemegha gifa. Eghti kamaghin a gin otoghamin dughiam, ia kamaghin nighnizir gavgavim iki fogh, Ki Uabi Ki Kamaghin Iti. **20** Ki guizbangira ia migei, gumazir manam ingangarir gumazir ki amadazim inigha deravira a gami, gumazir kam na inigha deravira na gami. Gumamazir na inimiziba, me Godin na amadazi ki izezim ini.” **21** Iesus bizir kabav kemegha givagha, an navim bar a baseme. Egha a bighavira kamaghin migei, “Ki guizbangira ia migei, ian tav na isiva gumazir nan apanim gamibar agharim darigham.” **22** A kamaghin mikemezi, an suren gumaziba vaghvagha uari uarir gari. Me fozir puvati, Iesus tina migei. **23** Egha suren gumazibar mav, gumazir Iesus bar ifongezim, a bar Iesusin boroghira iti. **24** Ezi Saimon Pita benim akuigha a migei, “Ni an azaragh, a tina migei?” **25** Ezi suren gumazir kam uan dapanim isa Iesusin afarizim boroghram atigha, kamaghin an azara, “Ekiam, ni tina migei?” **26** Ezi Iesus kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Ki dagher otevir kam inigh itarim darugh uam a inigh, egh gumazitam daningam. A gumazir kamra, ki a migei.” Egha a dagher otevir isa itarim garugha uam a inigha Judas ganingi, a Saimon Iskariotin otarim. **27** Ezi Judas dagher kam inigha givazi, dughiar kamra Satan an navir averiamin aven ghua a gapasa. Ezi Iesus kamaghin a migei, “Bizir ni damuasa ifongezim, ni zuamira a damigh!” **28** Gumazir dakozimin apiaghav itiba, me bar akar Iesus Judas mikemezir kam baregha, me akamin

mingarim gifozir puvati. **29** Judas dagiabar mitarimin gari. Ezi marazi ghaze, Iesus ti isar ekiam bagha bizibagh ivezasa a mikeme, o a mangi biziba gumazir onganarazibar aningam. **30** Ezi Judas dagher otevir kam inigha givagha, zuamira azenan ghu. Ezi aminim bar piri. **31** Judas azenan ghugha givazima, ezi Iesus kamaghin migei, “Datirighin Gumamazizibar Otarimin ziar ekiam azenan oto. God uan Otarim isa gumamazizibar akazi Otarim me damuti me fogham, God ziar bar ekiam iti. **32** God uan ziar ekiam pirafi, uan Otarim isi gumamazizibar akaghti me fogham, Gumamazizibar Otarim ziar ekiam iti. Egh God zuamira a pirafagh ziar ekiam a daningam. **33** Nan boriba, dughiar otevimra ki ia ko ikiam. Eghti ia na buriam. Ki Judabav kemezi moghin, akar kamra ki ua ia migei, ia danganir ki mangamim, ia an mangan kogham. **34** Ezi datirighin ki Akar Gavgavir Igiam ia ganidi, a kamakin, ia uari uarigh ifongegh. Ki bar ia gifonge, ezi kamaghira ia uari uarigh ifongegh. **35** Ia uari uarigh ifongeghti, gumamaziziba bar arazir kamin ganigh fogh suam, ia nan suren gumaziba.” **36** Ezi Saimon Pita kamaghin Iesusin azara, “Ekiam, ni managh mangam?” Ezi Iesus kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Nguibar ki mangamim, ni datirighin nan gin an mangighan kogham. Ni gin nan gin izam.” **37** Ezi Pita an azara, “Ekiam, manmagh amizima ki datirighin nin gin mangighan kogham? Ki ni bagh aremeghasa ifonge.” **38** Ezi Iesus kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Ni ghaze, ni ti na bagh aremegham? Ki guizbangira ni migei, tuarim tighar akam, eghti ni dughiar pumuning ko mikezimin kamaghin mikim suam, ni na gifozir puvati.”

14 Ezi Iesus ua kamaghin uan suren gumazibav gei, “Ia nighnizir aviribar amuva osiman marki. Ia nighnizir gavgavim Godin iki, egh uaghan nighnizir gavgavim nan iki. **2** Nan Afeziamin dipenimin danganir aviriba iti, ezi ki mangiva ia bagh danganibar kiram. Bizir kam guizbangira puvatizi, ki ia mikemeghan koghai. **3** Ki mangi ia bagh danganim akirigh, ua izi ia inigh mangiti ia na ko ikiam. Egh nguibar ki ikiamim, ia uaghan

na ko an ikiam. 4 Ezi nguibar ki zuim, ia an averiabar aven ikiam. Kamaghin ia a gifo. 18 tuavim gifogha gifa.” 5 Ezi Tomas a migia ghaze, “Ki ia ateghti, ia mati borir ameboghfeziaba “Ekiam, e fozir pu, ni managh zui, kamaghin e manmaghin tuavir ni zuim gifogham?” 6 Ezi Iesus kamaghin a migei, “Ki uabi ki tuavim, egha ki guizin akamin mingarim, egha ki ikirimirir aghuimin mingarim. Ezi gumazitam tuavir igharazimin Afeziam bagh mangighan kogham. Puvati. Kirara ki Afeziam bagha zuir tuavim. 7 Eghti ia na gifoghiva, egh uaghan nan Afeziam gifogham. Ezi datirighin ikegha zui, ia nan Afeziam gifofogha, an gari.” 8 Ezi Filip ghaze, “Ekiam, ni Afeziam en akagh, eghti e uan damazibar an ganigh, ua nin azangan kogham.” 9 Ezi Iesus kamaghin a migei, “Filip, dughiar ruarimin ki ia ko iti, ezi ia ti na gifozir puvati? Gumazim nan gari, an Afeziamin gari. Ezi manmaghsua ni ghaze, ‘Ni Afeziam en akagh?’ 10 Filip, ni ti kamaghin nighnizir gavgavim itir puvati, ki Afeziamin aven itima, Afeziam nan aven iti? Akar ki ia migeiba, ki uan nighnizimin dav geir puvati. Afeziar nan aven itim, a uabi uan ingangarim gami. 11 Ia nighnizir gavgavim akar kamin iki, ki Afeziamin aven iti, ezi Afeziam nan aven iti. Puvatighti, ia nan ingangarir ki amibagh nighnighti, ingangarir kaba ian nighnizir gavgavibar amuti da gavgavigham. 12 Ki bar guizbangira ia migei, gumazir nighnizir gavgavim nan itim, a uaghan ki amir ingangarir kabar amuam. Ki uan Afeziam bagh mangam, kamaghin amizi, ingangarir ekiar gumazir kam damuamiba, da ingangarir ki amibagh afiragham. 13 Ki kamaghsua, Afeziam ziar ekiam uan Otarimin ingangarimin a iniam. Kamaghin, ia nan ziamin biziba bagh azangsighti, ki dar amuam. 14 Ia nan ziamin bizitam bagh nan azaraghti, ki a damuam.” 15 Egha Iesus ua kamaghin migei, “Ia bar na gifueghiva, egh ia deravira nan akaba baragh dar gin mangam. 16 Eghti ki Afeziamin azangsighti, a gavgavim ia daningamin Akurvazir mam ia bagh anemangam. Eghti a ia ko iki mamaghira ikiam. (aiōn g165) 17 Ezi Akurvazir kam a Godin Duam, a guizin akabav geir Duam. Ezi nguazir kamin gumazamiziba me an ganighan koghiva, egh a gifoghan kogham, kamaghin me a inighan kogham. Ezi iarara, a ia ko iti, egh a ian navir

dapanim, a na gativamin gavgaviba puvati. Egha a datirighin izi. Kamaghin amizi, ki ua migirigiar aviriba ia mikiman kogham. **31** Ki kamaghsua, nguazimin gumazamiziba kamaghin fogh, ki bar Afeziam gifonge, ezi bizir Afeziam na mikemezibara ki dagh ami. Ia dikavigh danganir kam ategh, e mangam.”

15 Ezi Iesus ua kamaghin migei, “Ki uabi ki guizbangira wainin ikarizimin min iti. Ezi nan Afeziam a wainin azenimin ghuavim. **2** Ezi nan agharir ber puvatiziba, Afeziam vaghavagha dar ghora da makuri. Egha agharir oviziba itiba, Afeziam vaghavagha a dar ghora da otefi. A ghaze, da zuegh iki, egh gin biva ovizir aviriba ikiam, kamaghin an adar ghoru. **3** Ia zuegha gifa. Akar kam ki ia ganidi, a ia gamima ia zue. **4** Ia nan porogh, eghti ki ian porogham. Ezi wainin ikarizimin agharim, a ikarizimin poroghan koghiva, egh a ban kogham. Kamaghira, ia nan poroghan kogh, ia uaghan ban kogham. **5** “Ki uabi ki wainin ikarizim, ezi ia wainin aghariba. Ezi gumazim nan porozi ezi ki an poro, a zurara bava ovizir aviriba iti. Ezi ia na ategh, ia bizitam damighan kogham. **6** Eghti gumazitam nan poroghan kogh, egh a mati wainin ikarizimin agharim me a makunizi a misingi. Egha me agharir kaba akuva da isava avim mikira egha dagh aboi. **7** “Ia nan porogh ikiti, nan akam ian aven ikiam, eghti ia uan ifongiamin bizitam bagh azangam, eghti biziba ia mikemezi moghin otivam. **8** Egh ia biva ovizir aviriba iki, egh kamaghin ia nan suren gumazibar min ikiam. Eghti tuavir kamin nan Afeziam ziar ekiam iniam. **9** “Afeziam bar na gifonge, ezi arazir kamra ki ia gifonge. Egh ia nan poroghti ki ia gifuegh mamaghira ikiam. **10** Ki uan Afeziamin Akar Gavgavibar gin zui, egha an porozi a na gifongezi moghin, ia uaghan nan Akar Gavgavibar gin mangiva nan poroghti, ki ia gifuegh mamaghira ikiam. **11** “Nan navir agorogem ian ikiasa ki ifonge. Ezi agoroger kam bar ian navir averiabagh izivagham. Kamaghin amizi, ki akar kabar ia mikeme. **12** Ki ia mikemezir Akar Gavgavimra kara: ki bar ia gifongezi moghin, arazir kamra ia uari uarigh ifongegh. **13** Gumazitam uan namakar aghuim

gifuegh a bagh aremegham, ezi an arazir uarira uari ifongezim, a gumazamizir igharazibagh ifongezir araziba bar dagh afira. **14** Ezi ki ia mikemezi moghin ia ami, egha ia nan namakar aghuibar iti. **15** E fo, ingangarir gumazim bizir an gumazir ekiam amiba, an adagh fozir puvati. Kamaghin amizi, ki ua ‘ingangarir gumaziba’ ia diborir puvati. Akaba bar ki uan Afeziam da, da baregha ki ia mikemegha gifa. Kamaghin amizi, ki ‘namakar aghuiba’ ia garisi. **16** “Ia uari ko ikiasa na misevezir pu. Puvati. Ia nan adarazir ikiasa ki ia misefe. Egha ki ingangarim ia ganidi, ia mangi biva dagher aviriba iki, eghti ian dagheba ikivira ikiam. Kamaghin ia bizitam uari daningisi nan ziamin Afeziamin azaraghti, a ia daningam. **17** Kar nan Akar Gavgavim, ki ia ganidi: Ia uari uarigh ifongegh.” **18** Iesus ua kamaghin migei, “Nguazimin gumazamiziba ian apanim damuti, ia okinighnighan marki, me faragha uaghan nan apanimin ike. **19** Ia nguazir kamin gumazamizibar min ikiti, nguazimin gumazamiziba uan adarazigh ifongezi moghin, ia gifongegham. Ezi ia nguazir kamin gumazamiziba puvati. Ki ia miseveghe gifa, ezi ia nguazir kamin araziba ataki. Kamaghin amizi, nguazimin gumazamiziba ian aghuagha ian apanim gami. **20** Ia akar ki ia mikemeziba deraghvira da ginighnigh, ingangarir gumaziba uan gumazir ekiam gafirazir puvati. Kamaghira me paza na gamizi moghin, me uaghan pazi ia damuam. Egh me ti nan akam bareghai, me uaghan ian akam baragham. **21** Egha me Afeziam gifozir puvati, a na amadazi ki izes. Ezi ia nan adarasi, kamaghin, me arazir kurar kaba bar dar ia damuam. **22** Ezi ki ti izeghan kogha akam me ganingizir puvatizi, ezi ia arazir kurabar osimtiziba puvatighai. Ezi datirighin me uan arazir kurabar mongan tuaviba puvati. **23** Gumazir nan aghuagha nan apanim gamim, a uaghan nan Afeziamin aghuagha an apanim gami. **24** Ki men tongin ikia mirakelbagh ami, da gumazir igharazitam faragha amizir puvatizir ingangariba. Ezi ki men tongin mirakelin kabagh amizir puvatizi, me arazir kurabar osimtiziba puvatighai. Ezi datirighin me mirakelin ki amizibar ganigha gifa, egha me na ko Afeziam

sara, gan aghuagha gan apanim gami. **25** Osizirir mam, Judan Arazibar aven iti, a kamaghin migei, 'Gumazamiziba pura nan apanim gami.' Ezi akar kam guizbangira otivasa, kamaghin me nan apanim gami. **26** "Godin Duar Gavgavim ia Daningamim, an Afeziam ko iti. A guizbangira migeir Duam, an Afeziam ko ikegh izam. A iziva deravira nan araziba ko ingangaribar gun mikimam. **27** Ki faragh ingangarim gamima, ia na ko ikia iza datirighin. Kamaghin, ia uaghan nan gun mikimam.

16 "Ezi ki kamaghsua, ia uan nighnizir gavgavim ataghiraghan marki, kamaghin amizi, ki bizir kamin ia mikeme. **2** Me ian anogoreghti ia ua God ko migeir dipenibar aven ikian kogham. Eghti gin dughiam iziti, gumaziba ia misoghti ia arimighiram, egh me suam, me Godin ingangarir aghuim gami. **3** Me Afeziam gifozir puvatigha, uaghan na gifozir puvati. Kamaghin me arazir kabar amuam. **4** Ki kamaghsua, gumaziba gin arazir kabar ia damuti, eghti ia akar ki ia mikemezir kam ginighnigham. Kamaghin amizi, bizir otivamin kaba, ki datirighin dar gun ia mikemegha gifa." Egha Iesus kamaghin migei, "Ki faragha uabi ia ko iti, kamaghin ki bizir kabar gun ia mikemezir puvati. **5** Egha datirighin Afeziar na amadazi ki izezim, ki a bagha zui. Ezi ian tav nan azarazir puvati, 'Ni managh zui?' **6** Ki akar kamin ia mikemezi, ian naviba datirighin bar osemi. **7** Ezi ki guizbangira ia migei, ki ian akurvaghasa ia ategha zui. Ki fo, ki mangighan koghti, Godin Duar Gavgavim ia Daningamim, a ia bagh izeghan kogham. Ki mangigh ia bagh anemangam. **8** Eghti a iziva nguazir kamin gumazamizibar amuti me arazir kuramin mingarim ko arazir aghuimin mingarim ko Godin kotiamin mingarim gifogham. **9** Arazir kuramin mingarim, a kamakin, me nighnizir gavgavim nan itir puvati. **10** Arazir aghuimin mingarim, a kamakin, ki Afeziam bagh mangighi, ia ua nan ganighan kogham. **11** Godin kotiamin mingarim, a kamakin, nguazir kam gativazir gumazir dapanim, God kotiamin aven a tuisigha givagha ghaze, a ivezir kuram inigh aremegham. **12** "Ki ia mikimamin akar

aviriba iti, ezi datirighin ian nighniziba bar izifa, eghti ia bar da bareghan kogham. **13** Ezi Godin Duam, a guizin akam migeir Duam, a iziva, ian nighnizibar amuti ia guizin akaba bar dagh fogham. A uabi uan nighnizimin akatam mikemeghan kogham. Puvati. Akar an oraghizim, akar kamra an an gun mikimam. Egh a bizir gin otivamibar gun ia mikimam. **14** A nan akam inighiva an gun ia mikimam. Egh arazir kamin a nan ziar ekiam ko nan gavgavim, ian akagham. **15** Afeziamin biziba da bar nan biziba. Kamaghin amizi, ki kamaghin ia mikeme, an Duam nan akam inighiva an gun ia mikimam." **16** Egha Iesus ua kamaghin migei, "Dughiar bar ovezimin ia ua nan ganighan kogham. Egh dughiar bar otevimin gin ia ua nan ganam." **17** Ezi suren gumazir maba uarira uarir tongin uariv gei, "Akar a migeir kamin mingarim manmaghin ghu? A ghaze, 'Dughiar bar ovezimin ia nan ganighan kogham. Egha uaghan ghaze, dughiar otevimin gin ia ua nan ganam.' Egha uaghan ghaze, 'Bizir kamin mingarim, a kamakin, ki Afeziam bagha zui.'" **18** Egha me migia ghuavira iti, "Dughiar ovezir a mikemezir kam, a bizir tizim? E akar a mikemezir kamin mingarim gifozir puvati." **19** Ezi Iesus fo, me an azangsighasa, ezi a me migia ghaze, "Ia ti tintinibar akar ki mikemezir kamin mingarim bagha azangsisi? Ki kamaghin migei, 'Dughiar ovezimin ia nan ganighan kogham. Egh gin dughiar otevimin ia uan nan ganam.' Ia ti bizir kam bagha azai, o? **20** Ki bar guizbangira ia migei, ia puviram aziva arangam. Eghti nguazimin gumazamiziba bar akuegham. Ian naviba osemegham. Eghti ian navir osimtizir kam raghirighi, navir agorogem otogham. **21** Amizim borim batasava amuava, a fo, a mizazim iniamin dughiam otogha gifa. Kamaghin an osemi. Egha an otegha givagha, a ua mizazir kam ginighnizir puvati. An borim nguazimin otogha gifa, kamaghin amizi, a bar akonge. **22** Ezi kamaghira, ia datirighin naviba osemi. Eghti ki ua ian ganti, ian naviba bar akuegham. Eghti tav ian agoroger kam batueghan kogham. **23** Eghti dughiar kamin ia ua bizitam bagh nan azaraghan kogham. Ki guizbangira ia migei, ia bizitam bagh nan ziamin Afeziamin azaraghti, a

ia daningam. 24 Ia fomira ikegha iza datirighin, ia nan ziamin bizitam iniasa azarazir puvati. Ia azangsigh biziba iniam, eghti agorogem bar ian navibagh izivagham.” 25 Egha Iesus ua kamaghin migei, “Ki akar isin zuimin akar kabar ia gami. Ki gin ua akar isin zuitam ia mikemeghan kogham. Puvati. Ki bighivira ia mikimiva, egh Afeziamin gun ia mikimam. 26 Ia dughiar kamin nan ziamin azangsigham. Ki kamaghin migeir puvati, ki ia bagh Afeziamin ko mikimam. Puvati. 27 Afeziam a uabi ia gifonge. Ia a gifongegha ia nighnizir gavgavim nan ikia egha fo, ki Afeziam ko ikegha ize. Kamaghin a ia gifonge. 28 Guizbangira, ki fomira Afeziam ko ikegha nguazimin ize. Egh datirighin ki ua nguazim ategh uam Afeziam bagh mangam.” 29 Ezi an suren gumaziba kamaghin migei, “Are, ni datirighin bighavira migei, egh akar isin zuibav geir puvati. 30 Ezi e datirighin fo, ni biziba bar dagh fo. Gumazitam bizitam bagh nin azangasa nighnisi, ni an nighnizim gifogha gifa. Ni an azangsizim bagha mizuai puvati. Kamaghin amizi, e nighnizir gavgavim ikia ghaze, ni God ko ikegha ize.” 31 Ezi Iesus kamaghin men akam ikaragha ghaze, “Ia datirighin nighnizir gavgavim iti, o? 32 Ia oragh. Dughiam a roghira izi, egha a izegha gifa, eghti me vaghvagh ian agintighti ia tintinibar uan nguibabar mangam. Egh ia na ateghti ki uabira ikiam. Ezi Afeziam na ko iti, kamaghin ki bar uabira ikeghan kogham. 33 Ia nan poroghiv ikiva egh ia navir amirizim ikiasa ki ifonge. Kamaghsua ki akar kam ia mikeme. Eghti ia nguazir kamin ikiti, osimtiziba ia bativam. Eghti ian naviba gavgavigh iki! Ki nguazir kamin gavgavim dikabiragha anegifal!”

17 Egha Iesus suren gumazibav kemegha givagha, kogha overiamin gara, kamaghin migei, “Afeziam, dughiam izegha gifa. Eghti nin Otarim ziar ekiam ni daningisi, kamaghin ni datirighin ziar ekiam uan Otarim daningigh. 2 Kamaghin ami, ni gavgavim a ganigha gifa. Ni kamaghin ifonge, a ikirimirir aghuim gumazamizir ni a ganingiziba, bar me daningam. Kar zurara itir ikirimirir aghuarim. Bizir kam bagha, ni gumazamiziba bar men dapanimin ikiasa anemisefe. (aiōnios g166) 3 Ezi zurara itir

ikirimirir aghuarim, a kamakin: Gumazamizir ikirimirir aghuarir kam iniziba, me ni gifo, ni uabira ni guizbangin God. Egha me Kraiss Iesus gifo, ni anemadazi a ize. (aiōnios g166) 4 “Ki nin ziar ekiam ko gavgavim nguazir kamin gumazamizibar akagha gifa. Egha ki, ingangarir ki damuasa ni na ganingizir kam, ki a gamigha gifa. 5 Afeziam, fomira nguazim tighar otivam, ki ni ko ikia nan ziam ekefe. Ezi datirighin ni uan damazimin, ni ua ziar ekiam na daningasa, ki ifonge. 6 “Ki nin ziar ekiam isa nguazir kamin gumazir ni na ganingizibar aka. Me nin gumazamiziba, ezi ni me na ganigha gifa. Ezi me deravira nin akam baragha an gin zui. 7 Egha me datirighin fo, bizir ni na ganingiziba, da bar nin ize. 8 Ezi akar ni na ganingiziba, ki bar da isa me ganingi. Ezi me da ini, egha me guizbangira kamaghin fo, ki fomira ni ko ikegha, egha ki ize. Egha me nighnizir gavgavim ikia kamaghin fo, ni na amadazi ki ize. 9 “Ki me bagha ni ko migei. Ki bar nguazimin gumazamiziba bagha ni ko migeir pu. Ki fo, gumazamizir ni na ganingizir kaba, me nin adarasi. Kamaghin amizi, ki me bagha ni ko migei. 10 Ezi nan gumazamiziba, me nin adarasi. Ezi nin gumazamiziba, me nan adarasi. Ezi gumazamiziba nan gumazamizir kabar gari, me nan ziar ekiam gifo. 11 “Ki datirighin ni bagh izam, egh ki ua nguazimin ikian kogham. Ezi me nguazimin ikiavira iti. Ezi Afeziam, ni bar zue ezi tav nin min itir puvati! Ki kamaghsua, me uari inigh navir vamira iki, mati ni na ko, ga uaning inigha iti mokin. Bizir kam bagha, ni uan ziamin gavgavimin deravira men gan. Kar ziar ni na ganingizim. 12 Ezi dughiar ki me ko itiba, ki nin ziamin gavgavimin men gari. Kar ziar ni na ganingizim. Ki bar deravira men garima men tav ovengezir puvati. Ezi gumazir ovengamim, a uabiram ovengam. Ki kamaghsua, nin Akinafarimin itir akam guizbangira otivam, kamaghin gumazir kam ovengam. 13 “Ki datirighin ni bagha izi. Ki kamaghin ifonge, nan agorogem men navibagh izivagh ikiam. Kamaghin, dughiar ki nguazimin itim, ki akar kabav keme. 14 “Nin akam, ki me ganigha gifa. Ki nguazir kamin gumazim puvati. Ezi kamaghira, nan gumazamiziba me nguazir kamin gumazamiziba puvati. Kamaghin

amizima, nguazir kamin gumazamiziba men aghuagha men apanim gami. **15** Ki, ni nguazir kamin me inigh azenan mangasa nin azangsizir pu. Puvati. Ki, ni men ganasa, ki nin azai, eghti Gumazir Kuram pazi me damuan kogham. **16** Ki uabi ki nguazir kamin gumazim puвати. Ezi kamaghira, me nguazir kamin gumazamiziba puвати. **17** Ezi nin akam a bar guizbangira, ezi ni uan akam damuti a men navir averiabar ingarasa, ki ifonge. Eghti ni me damuti me uari isi ni daningam. **18** Ni fomira na amadazi ezi ki izegha nguazir kamin gumazamizibar tongin iti. Ezi kamaghira ni gumazir na ganingiziba, ki me amadagha ghaze, me nguazir kamin gumazamizibar tongin ikiam. **19** Ki kamaghin ifonge, me bar guizbangira uari isi ni daningam. Bizir kam bagha ki men akurvaghasa, ki bar uabi isa ni ganingi. **20** “Ki gumazir kabara bagha God ko migeir puвати. Ki, gumazamizir men akam baragh nighnizir gavgavim nan ikiamiba, ki uaghan me bagha God ko migei. **21** Egha gumazir kaba bar navir vamira ikiasa ki ifonge. Afeziam, ni nan aven itima ki nin aven iti, ezi kamaghira me gan aven ikiasa ki ifonge. Eghti nguazimin gumazamiziba nighnizir gavgavim iki egh fogh suam, ni na amadazi ki ize. Kamaghin ki ghaze, me bar navir vamira iki. **22** Ki ghaze, ni na ko, ga navir vamira iti moghin, kamaghira me navir vamira ikiam. Bizir kam bagha, ziar ekiar na ganingizim, ki ziar ekiar kamra isa me ganingi. **23** Ki kamaghsua, nguazimin gumazamiziba fogh suam, ni na amadazi ki ize. Egh fogh suam, ni na gifongezi moghira ni nan adarazigh ifonge. Kamaghin ki men aven iti, ezi ni nan aven iti, ezi arazir kamin me guizbangira navir vamira ikiasa ki ifonge. **24** “Afeziam, gumazamizir ni na ganingiziba, me na ko nguibar ki itimin ikiasa ki ifonge. Me nan angazangarir ekiam ko nan gavgavimin ganasa ki ifonge. Dughiar nguazim tighar otivam, ni na gifonge, egha ni angazangarir kam ko gavgavim na ganingi. **25** “Ni Arazir Aghuibaram Amir Afeziam, nguazimin gumazamiziba ni gifozir puвати. Ezi ki ni gifo. Ezi nan adarasi, me fo, ni na amadazi ki ize. **26** Ki kamaghin ifonge, me igharaz darazigh ifongezir arazim inigham, mati ni na gifongezi mokin. Eghti ki uaghan

men aven ikiam. Kamaghin ki ni isa men aka, egh ki kamaghin damu mamaghira ikiam.”

18 Ezi Iesus kamaghin God ko mikemegha givagha, egha uan suren gumaziba ko me ghua Kidronin Zarim girigha vongin ghue. Ezi dipar kamin vongin azenir mam iti, ezi Iesus uan suren gumaziba ko me azenir kamin aven ghue. **2** Dughiar aviribar Iesus uan suren gumaziba azenir kamin me batifi. Kamaghin Judas, a Iesus isi gumazir apanibar agharim darighamim, a uaghan azenir kam gifo. **3** Egha a Romin midorozir gumaziba ko, ofa gamir gumazir ekiaba ko Farisiba amadazir polisin maba inigha me danganir kamin ghue. Egha me adenir aviba ko lamba ko midorozir biziba sara suigha zui. **4** Ezi Iesus bizir a bativamiba a bar dagh fo. Egha a sivagha men boroghira ghua kamaghin men azara, “Ia tina buri?” **5** Ezi me kamaghin an akam ikaragha ghaze, “E Nasaretin gumazim Iesus buriasa izi.” Ezi Iesus me migia ghaze, “Kar kirara.” Dughiar kam Judas, a gumazir Iesus isa me ganidim, a me ko tughav iti. **6** Me Iesus barazi a kamaghin migei, “Kar kirara,” ezi me ua ekuigha ghua nguazim gire. **7** Ezi Iesus ua men azara, “Ia tina buri?” Ezi me ghaze, “Nasaretin gumazim Iesus.” **8** Ezi Iesus kamaghin men akam ikaragha ghaze, “Ki ia mikemegha gifa, kar kirara. Kamaghin ia na buriva, gumazir kaba ateghti me mangi.” **9** A kamaghsua an akar fomira mikemezim, an daghem otogham, “Ezi gumazir ni na ganingiziba, men tav ovengezir puвати.” Kamaghin an arazir kam gami. **10** Ezi Saimon Pita midorozir sabar mam inigha ize, egha uan sabam a mikirigha ofa gamir gumazibar dapanimin ingangarir gumazim misogha, an kuarir guvimin itim atuzi, a iri. Ingangarir gumazir kamin ziam, Malkus. **11** Ezi Iesus Pita migei, “Ni sabam inigh ua an nodozim darugh. Manmagh ami? Ni ghaze, ki ti Afeziam na ganingizir osimtizir kam inian kogham, o?” **12** Ezi Romin midorozir gumaziba ko men gumazir ekiam, ko Judan polisin gumaziba, me Iesusin suighava benimin a ike. **13** Egha faraghava a inigha Anas bagha ghu. Anas a Kaiafasin ivozir afeziam. Kaiafas a azenir kamin ofa gamir gumazibar dapanim. **14**

Egha Kaiafas, Judaba kamaghin me mikemezir gumazim, “Kamaghin a dera, gumazir vamira gumamazizibar danganim inigh aremegham.” 15 Ezi Saimon Pita ko suren gumazir igharazir mam, aning Iesusin gin zui. Ofa gamir gumazibar dapanim, a suren gumazir kam gifo, kamaghin amizi, a Iesusin gin ghua ofa gamir gumazibar dapanimin dipenimin divazimin aven ghu. 16 Ezi Pita azenan ikia tiar akamin boroghira tughav iti. Ezi suren gumazir igharazim, a ghua amizir tiar akamin garim mikemegha, Pita inigha aven zui. 17 Ezi amizir tiar akamin garim a kamaghin Pitan azara, “Ni ti uaghan gumazir kamin suren gumazim?” Ezi Pita ghaze, “Puvati. Ki an suren gumazim puvati.” 18 Ezi danganim bar orangi. Kamaghin amizi, ingangarir gumaziba ko polisin gumaziba me avir mam ati. Egha me avimin fiava an min tuivighav iti. Ezi Pita uaghan me ko tughav ikia egha avimin fia iti. 19 Ezi dughiar kamin ofa gamir gumazibar dapanim, a Iesusin suren gumaziba ko akar a men sure gamizim bagha, a Iesusin azangsis. 20 Ezi Iesus kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Ki gumamaziziba azenara me mikeme. Egha ki zurara God ko migeir dipeniba ko Godin Dipenimin aven gumamazizibar sure gami. Kar danganir Judaba bar uari akuviba. Ki modogha akatam mikemezir puvati. 21 Ezi manmagh amizi ni nan azangsis? Ni gumamazizir akar kam baraghizibar azangsigh. Me ki mikemezir akam gifo.” 22 Iesus kamaghin migeima ezi polisin gumazir mam tughav ikia, egha an an guam a misuegha kamaghin migei, “Ni kamaghin ofa gamir gumazibar dapanimin akam ikaragha ghaze, kar ti arazir aghuim, o?” 23 Ezi Iesus kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Ki akar kuratam mikemeghti, ni deravira akar ki mikemezimin gun mikim. Eghti ki migirigiar aghuim damighti, ezi ni tizim bagha na apese?” 24 Ezi Anas Iesus isa ofa gamir gumazibar dapanim Kaiafas bagha anemada. Egha me Iesus ikezir benim firizir puvati. 25 Saimon Pita tughav ikia egha avimin fii. Ezi me kamaghin an azara, “Ni ti uaghan an suren gumazir mam?” Ezi a kamaghin migei, “Puvati. Ki an suren gumazim puvati.” 26 Ezi ofa gamir gumazibar dapanimin ingangarir gumazir mam iti, a Pita kuarim atuzir gumazimin adarazir mav. A ghaze, “Ki ti nin gani, ni Iesus ko azenimin aven ikes?” 27 Ezi Pita ua kamaghin migei, “Puvati.” Ezi dughiar kamra tuarim ake. 28 Egha Judaba Iesus inigha Kaiafasin dipenim ategha an akua gavmanin dapanir ekiamin dipenimin zui. Ka bar mizaraghara. Egha me ghaze, “E Godin damazimin mizeghiva, egh e God Israelia Gitazir Dughiamin isar ekiamin asizim ameghan kogham.” Kamaghin amizi, me uari gavman dapanir ekiamin dipenimin aven ghuzir puvati. 29 Me azenan iti, ezi Pailat me bagha izegha kamaghin men azara, “Ia akar manam gumazir kam gasarazi, a kotin iti?” 30 Ezi me kamaghin an akam ikaragha ghaze, “An arazir kuram gamir puvatizi, e ni bagha a inigha izeghan koghai.” 31 Ezi Pailat kamaghin me migei, “Kamaghin, ia a inigh mangiva uan Arazibagh isin a tuisigh.” Ezi Judaba kamaghin an akam ikaragha ghaze, “E gumazitam puram a misueghti an aremeghan kogham.” 32 (Iesus fomira uan ovengamin arazim migei. A kamaghsua, an akar kam guizbangira otivam, ezi kamaghin Pailat ko Judaba kamaghin uariv gei, ezi bizir kam oto.) 33 Ezi Pailat uamategha gavmanin dipenimin aven ghua, Iesusin diazima a izi. Ezi a kamaghin an azara, “Ni Judabar Atrivim, o?” 34 Ezi Iesus kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Ni uabi nighnigha akar kam gami, o gumazir igharazitam nan gun ni mikeme?” 35 Ezi Pailat kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Manmaghin ami? Ni ghaze, ki ti Judabar mav o? Nin adarazi ko ofa gamir gumazir ekiaba, me nin akua na bagha ize. Ni bizir tizim gami?” 36 Ezi Iesus kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Ki nguazir kamin atrivim puvati. Ki nguazir kamin atrivimin ikiai, kamaghin nan ingangarir gumaziba na bagha misoghai, egha tav na isa Judabar agharim gatighan koghai. Ezi ki nguazir kamin atrivir min ingarir puvati.” 37 Ezi Pailat an azara, “Ezi ni guizbangira atrivir mam, o?” Ezi Iesus kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Atrivimin migirigiar kam, kar nin akamra. Amebam na batezi ki nguazir kamin ingangarir vamira damuasa ize. Ingangarir kam kamakin: ki guizin akam akunam. Ezi gumamazizir guizin akamin gin mangamiba, me nan akam barasi.”

38 Ezi Pailat an azara, “Guizin akam, a bar bizir tizimra?” Pailat mikemegha givagha ua Judaba bagha azenan ghu. Egha kamaghin me migei, “Ki an arazir kuratam batozir puvati. 39 Egha, arazir ki gin zuir kam, ia a gifo. Azeniba bar, God Israelia Gitazir Dughiabar, ki ian arazimin gin ghua gumazir vamira kalabusin a isa azenim garisi. Ia ifueghti ki Judabar atrivir kam firigh ia bagh anemangam, o?” 40 Ezi me kamaghin dia ghaze, “Mam puvati! Ni Barabasra firigh!” (Barabas, a gumazir okeim egha uaghan misosi.)

19 Ezi Pailat me mikemezi me Iesus inigha a ifozorosi. 2 Ezi midorozir gumaziba dikoniba itir beniba inigha atrivimin dapanir asuamin min an ingarigha, an dapanim garu. Egha me korotiar aghevir mam a garu. 3 Egha me an boroghira izegha a migei, “Judabar Atrivim, nirara atrivir ekiam!” Egha me kamaghin miagiava an guam apezavira iti. 4 Ezi Pailat ua azenan ghugha kamaghin gumazamizibav gei, “Ia oragh. Ki a inigh ia bagh azenan izam, eghti ia fogham, ki an arazir kuratamin apizir puvati.” 5 Ezi Iesus azenan zui. Ezi dapanir asuar me benir dikoniba itimin ingarizim, an an dapanimin ikiavira iti. Ezi korotiar aghevir kam, a uaghan an ikiavira iti. Ezi Pailat me migei, “Ia gan, gumazir kam a kara.” 6 Ezi ofa gamir gumazir ekiaba ko polisin gumaziba an ganigha kamaghin dei, “A isi ter ighuvimin a gafugh! A isi ter ighuvimin a gafugh!” Ezi Pailat kamaghin me migei, “Ia uari a inighiva egh ter ighuvimin a gafugh. Ki uabi, ki an arazir kuratamin apizir puvati.” 7 Ezi Judaba kamaghin an akam ikaragha ghaze, “A uabi ghaze ‘Ki Godin Otarim.’ Ezi en Arazibar Osizirir mam iti, ezi arazir kam kamaghin migei, gumazir kamaghin migeim, an aremegham.” 8 Ezi Pailat akar kam baregha bar atiatingi. 9 Egha a ua ghua gavmanin dipenimin aven ghugha, kamaghin Iesusin azai, “Ni nguibar manamin ikegha ize?” Ezi Iesus an akar kam ikarazir puvati. 10 Ezi Pailat a migei, “Manmaghin amizi ni nan akam ikarvaghan aghua? Ki ni firighamin gavgavim iti, egha uaghan ni isi ter ighuvim gafughamin gavgavim iti. Ezi ni ti bizir kam gifozir puvati?” 11 Ezi Iesus kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Godin pin

itim, a gavgavim ni ganingizir puvatizi, ni na dikabinamin gavgaviba puvatighai. Ezi gumazir na isa nin agharim gatizim, an arazir kuramin osimtizim, a nin arazir kuramin osimtizim, bar a gafira.” 12 Pailat akar kam baregha Iesus ateghti a mangasa tuaviba buri. Ezi Judaba kamaghin dei, “Ni gumazir kam ateghti a mangiti, ni Sisarin namakam puvati. Guizbangira, gumazim uabira uabi migia ghaze, an atrivim, a Sisarin apanim.” 13 Pailat akar kam baregha, Iesusin akua azenan ghu. Egha a jasin dabirabim gaperaghav iti, danganir kam, me “Dagiar Azuarim,” a garisi. (Hibrun akam me ghaze, “Gabata.”) 14 Ezi dughiar kam a dughiar me God Israelia Gitazir Dughiamin isam bagh daghebar amu bizibar kiramim. Kar aruer arizim. Ezi Pailat Judabav gei, “Ia ganigh! Ian Atrivim kara.” 15 Ezi me kamaghin dei, “A batokegh! A batueghti a mangi! A isi ter ighuvimin a gafugh!” Ezi Pailat men azara, “Ia ifonge, ki ian Atrivim isi ter ighuvimin a gafugham?” Ezi ofa gamir gumazir ekiaba kamaghin an akam ikaragha ghaze, “E atrivir igharaziba puvati. Sisar bar uabiral!” 16 Kamaghin amizi, Pailat Iesus isa, me ter ighuvimin a gafughasa, a men agharim gati. Ezi me Iesus inigha zui. 17 Ezi a uabi uan ter ighuvim gupugha, nguibar ekiam ategha danganir mamin zui, an ziam “Dapanir Agharir Danganim.” (Hibrun akam me ghaze, “Golgota.”) 18 Ezi danganir kamin me a isa ter ighuvimin anegura. Egha me gumazir igharazir pumuning a ko, aning agura, mam vongin itima, mam vongin iti. Ezi Iesus aningnin torimin iti. 19 Ezi Pailat uaghan me migeima me ziar mam osirigha ter ighuvim gati. Ziar kam a kamakin, “Nasaretin Gumazim Iesus, Judabar Atrivim.” 20 Me ziar kam, Hibrun akam ko Romin akam ko Grighin akamin, men akabar an osiri. Danganir me Iesus ter ighuvimin anegurazim, a nguibar ekiam boroghira iti, kamaghin amizi, Judan avirim izava osizirir kamin gara egha a dibori. 21 Ezi ofa gamir gumazir ekiaba kamaghin Pailat migei, “Ni kamaghin osiran marki, ‘Judan Atrivim.’ Bar marki. Ni kamaghin osirigh, ‘Gumazir kam ghaze, ki Judabar Atrivim.’” 22 Ezi Pailat kamaghin men akam ikaragha ghaze, “Marki. Akar ki osirigha givazim, a kamaghira

iki.” 23 Midorozir gumaziba ter ighuvimin Iesus gafugha givagha, gin me an korotiaba inigha 4plan akuabar uari rome. Egha me akuar vamira vamira isi. Egha me uaghan an korotiar ruarim sara ini, egha midorozir gumaziba kamaghin gari, me inir akuar aviriba inigha korotiar ruarir kam isamizir pu. Puvati. Me inir vamiram an ingarigha, isamizir puвати. 24 Egha midorozir gumaziba kamaghin uarira uariv gei, “E korotiar ruarir kam abighan kogham. Puvati. E satu gikarang fogham tina a iniam.” Godin Akinafarimin itir akar mam kamaghin migei, “Me nan korotiaba tuiragh uarira uari daningam. Egh me satu gikarangiva gumazim amiseveghti a nan korotiar ruarim iniam.” Ezi akar kam guizbangira otoghasa, kamaghin arazir kamra midorozir gumaziba a gami. 25 Ezi Iesusin amebam ko, an amebamin afumim ko, Klopasin amuim Maria ko, Makdalan nguibamin amizim Maria, me bar an ter ighuvimin boroghira tuivighav iti. 26 Ezi Iesus garima an amebam ko suren gumazir a bar ifongezim, aning roghira tughav iti. Ezi a kamaghin uan amebam migei, “Amizim, gumazir kam datirighin, a nin otarim.” 27 Egha a kamaghin suren gumazir kam migei, “Amizir kam, a datirighin nin amebam.” Ezi dughiar kamin ghua, suren gumazir kam Maria inigha uan dipenimin ghugha an gara uan amebamin min a gami. 28 Ezi Iesus fo, an ingangariba datirighin bar gifa. Egha a kamaghin migei, “Nan kuarim nan piri.” Godin Akinafarimin itir akar mam guizbangira otivasa, kamaghin an akar kam gami. 29 Ezi miner mam wainin afangtizim an ikia roghira iti. Ezi me dipamin suizir bizim inigha wainin dipam garu. Ezi wain a gizivazima, me a isa hisopin aghorim gikegha a isa Iesusin akam darighasa an amadi. 30 Ezi Iesus wainin kam amegha givagha, kamaghin migei, “A datirighin gifa.” Egha a dapanim aviragha uan duam sue. 31 Kar dughiar me Sabat bagha bizibar kirim. Sabatin dughiar kam, a dughiar bar ekiam. Kamaghin amizi, Judaba gumazir kuaba dughiar kamin ter ighuvibar ikian me aghua. Egha me kamaghin Pailatin azangsigha ghaze, a men amamangatighi me ter ighuvibar itir gumazibar suer agharibav

sogh da apirighi, me zuamiram aremeghti me men kuaba adegh izighiram. 32 Ezi midorozir gumaziba ghua gumazir Iesus ko guraghav itir mamın suer agharimning misogha aning apirigha, egha ghua gumazir igharazim uaghan an suer agharimning misogha aning apiri. 33 Egha me iza Iesusin garima an aremegha gifa. Kamaghin amizima me an suer agharimning apirizir puвати. 34 Ezi midorozir gumazir mam afuzim inigha Iesusin ivim bira. Ezi ghuzim ko dipam zuamira ire. 35 (Ki, Jon, ki gumazir bizir kamin ganizim, ki kamaghin ifonge, ia bizir kam gifoghiva nighnizir gavgavim an ikiam. Kamaghin ki an gun ia migei. Akar ki gun migeir kam, a guizbangira. Ki uabi fo, ki guizbangira migei.) 36 Godin Akinafarimin itir akar mam, a kamakin, “Me an agharitam apirighan kogham.” God kamaghsua, akar kam guizbangiram otogham, ezi kamaghin bizir kam oto. 37 Ezi akar igharazir mam Godin Akinafarimin iti, a kamakin, “Gumazir me afuzimin ruazim, me an ganam.” 38 Ezi gin Arimatean nguibamin gumazim Josep ghua Iesusin kuam iniasa Pailatin azangsisi. Josep a Iesusin suren gumazir mam, egha a Judabar atiatigha, uan nighnizir gavgavim modo. Ezi Pailat an amamangatizi, a ghua Iesusin kuam ini. 39 Ezi Nikodemus, gumazir faragha dimagarimin Iesusin ganizim, a uaghan ize. Egha borer mughuriar aghuir maba inigha ize, me temer pumuningin borem inigha aning veregha, borer kam gami. Ezi borer kamin osimtizim 30 kilogremın ghu. 40 Ezi Josep ko Nikodemus aning Iesusin kuam inigha borer kam an kuam gaghui. Egha inir aghuimin an mikarzim nomke, Judaba uan gumazir oveaghuezibagh ami mokin. 41 Ezi midorozir gumaziba Iesus ter ighuvimin anegurazir danganir kamin boroghira, azenir mam iti. Egha azenir kamin mozir igiar mam iti, me dagiar mozir kamin, faragha gumazitamin kuatam afazir puвати. 42 Kar dughiar Judaba Sabatin dughiam bagh bizibar kiramim, ezi mozir kam, a Iesus aremezir danganimin boroghira iti. Kamaghin amizi, aning Iesusin kuam inigha ghua mozir kamin aneti.

20 Ezi Sanden bar mizaraghara, aminim mitateghavira iti, ezi Makdalan nguibamin amizim Maria, a mozimin ghu. Egha a garima mozimin tiar akam gasarazir dagiam ua itir puvati. **2** Ezi a, Saimon Pita ko suren gumazir igharazir Iesus bar ifongezim bagha ivegha ghua kamaghin aning migei, “Me Ekiamin kuam mozimin a inigha ghu, ezi e fozir puvati, me managh aneti.” **3** Ezi Pita ko suren gumazir igharazir kam, aning nguibam ategha mozimin zui. **4** Aning virara ivegha ghua, suren gumazir igharazir kam Pita gafiragha, faragha mozimin oto. **5** Egha an aviragha mozimin aven inir aghuir me Iesusin kuam avarazir kabar gara, egha aven ghuzir puvati. **6** Ezi Saimon Pita an gin ghua, mozimin averiamin ghu. Egha a inir aghuir kabar garima da iti. **7** Egha a inir igharazir mamın garima a uaghan iti, kar inir me Iesusin dapanimin ikezim. Inir kam a inir igharaziba ko itir puvati. Saimon ghaze, me ti a riga igharagha aneti. **8** Ezi suren gumazir igharazir faragha mozimin otozim, a uaghan aven ghu. Egha a bizir kabar ganigha nighnizir gavgavim iti. **9** (Guizbangira, Godin Akinafarimin itir akam ghaze, Iesus mozimin ua dikavigham. Ezi dughiar kamin aning akar kam tighar deraghvira a gifogham.) **10** Egha suren gumazimning uamatega dipenimin ghu. **11** Ezi Maria mozimin azenan tughav ikia azi. Egha aziavira ikia aviragha mozimin averiamin gari. **12** Egha a enselin pumuningin garima, aning korotiar ghurghurimning aru. Egha aning danganir Iesusin kuam faragha ikezin aperiaghav iti. Egha mam an dapanim ikezir naghin aperi, mam an suemning ikezir naghin aperi. **13** Egha aning kamaghin Marian azai, “Amizim, ni manmaghsuava azi?” Ezi a kamaghin aning migei, “Me nan Ekiamin kuam inigha ghu, ezi ki fozir puvati, me managh aneti.” **14** A kamaghin mikemegha, ragha garima, Iesus tughav iti. Ezi Maria fozir puvati, kar Iesus. **15** Ezi Iesus kamaghin an azara, “Amizim, ni manmaghsuava azi? Ni tina buri?” Ezi Maria ghaze, kar ti azenimin garir gumazim, egha a kamaghin Iesus migei, “Gumazir aruam, ni an kuam inigh mangighiva, egh danganir ni an atizimin gun na mikemegh. Eghti ki mangiva a iniam.” **16** Ezi Iesus kamaghin a migei, “Maria!” Ezi Maria ragha kamaghin Hibrun akamin a migei, “Rabonai.” Akar kamin mingarim a kamakin, “Tisa.” **17** Ezi Iesus kamaghin a migei, “Ki tighar uan Afeziam bagh mavanangam, kamaghin ni nan suiraghiv ikian marki. Ni nan aveghbuaba bagh mangiva kamaghin me mikim, ki e uan Afeziam bagha uamatega ghuavanadi. A nan God, ko uaghan ian God.” **18** Ezi Makdalan Maria ghua suren gumaziba kamaghin me migei, “Ki Ekiamin ganigha gifa.” Egha an akar Iesus a mikemezimin gun me migei. **19** Sanden guaratizimin aminim pirigha givazi, suren gumaziba Judabar atiatigha dipenir me itim, me pamten an tiar akaba ase. Ezi Iesus iza pura suren gumazibar tongin tugh, kamaghin me migei, “Ian naviba amiragh iki.” **20** A kamaghin migia, uan duar torir dafarimningin itimning ko duar ivir vuemin itim, men aka. Ezi suren gumaziba Ekiamin ganigha me bar akonge. **21** Ezi Iesus ua me migei, “Ian naviba amiragh iki. Afeziam na amadazi ezi ki ize. Ezi kamaghira ki ia amadima ia zui.” **22** A kamaghin migia, egha uan aminim men a giveragha, men amada, egha kamaghin me migei, “Ia Godin Duam uan navir averiabar a inigh. **23** Egh ia gumazamizibar arazir kuraba gin amadagham, eghti God uaghan men arazir kuraba gin amadaghti, da puvatigham. Eghti ia men arazir kuraba gin amadaghan koghti, men arazir kuraba ikivira ikiam.” **24** Dughiar Iesus uan suren gumaziba batozim, men 12plan suren gumazibar mav, a me ko itir puvati. Kar Tomas, an ziar mam Fufuzim. **25** Ezi suren gumazir igharaziba kamaghin Tomas migei, “E Ekiamin ganigha gifa.” Ezi Tomas kamaghin me migei, “Ki an duar torir me an dafarimning gafuzimizingin ganighan koghiva, egh ki uan dafar puzim an duar torimning datighan kogh, egh uan dafarim an ivir vuemin itir duam datighan koghiva, ki nighnizir gavgavim ikian kogham. Bar puvatigham.” **26** Ezi 7plan dughiaa givazima, suren gumaziba ua dipenimin aven iti, ezi Tomas me ko aven iti. Me tiar akaba bar pamten da asegha gifa. Ezi Iesus iza men tongin tughav iti. Egha me migei, “Ian naviba amiragh iki.” **27** Egha a kamaghin Tomas migei,

“Ni uan dafar puzimin kagh suiragh, egh nan dafarimningin ganigh. Egh ni uan agharim amadagh uan dafarim nan ivir vuemin itir duam datigh. Ni nighnizir pumuning ikian marki. Ni nighnizir gavgavim nan iki.” **28** Ezi Tomas kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Ni nan Ekiam. Ni nan God.” **29** Ezi Iesus kamaghin a migei, “Ni nan ganigha givagha, nighnizir gavgavim nan iti, a? Gumazir nan ganizir puvatiziba, egha nighnizir gavgavim nan iti, gumazir kaba bar akongegh.” **30** Iesus mirakelin avirir maba uaghan suren gumazibar damazimin dagh ami. Ezi ki bar Akinafarir kamin da osirizir puvati. **31** Ezi akar ki osirizir kam, ki kamaghsua, ia nighnizir gavgavim Iesusin ikiasa, ki an osiri. A Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim, a Godin Otarim. Eghti ia nighnizir gavgavim an ikiva, egh ia an ziamin zurara itir ikirimirir aghuarim iniam. Ki kamaghsua, akinafarir kam an osiri.

21 Dughiar maba givazima, Iesus Galilin Dipar Akaremin boroghin, uabi isa ua uan suren gumazibar aka. Galilin Dipar Akaremin ziar mam Taiberiasin dipam. Bizir kam kamaghin oto. **2** Dughiar kam Saimon Pita ko Tomas (an ziar mam Fufuzim) ko Nataniel (an nguibam, Kanan nguibar Galilin Distrighin aven itim) ko Sebedin otarir pumuning, ko Iesusin suren gumazir igharazir pumuning, me bar uari inigha iti. **3** Egha Saimon Pita kamaghin me migei, “Ki osiriba burisi mangam.” Ezi me ghaze, “E ni ko mangam.” Egha me dikavigha botin mamin ghuavanabogha me zui. Ezi dimagarir kamin me osirir taba inizir puvati. **4** Ezi bar mizaraghara, aruem ovirima, me gumazir mamin garima a dipamin dadarimin tughav iti. Ezi suren gumaziba kamaghin fozir pu, kar Iesus. **5** Ezi Iesus kamaghin men azara, “Otariba, ia osiritaba in iz, o?” Ezi me kamaghin a ikaragha ghaze, “Bar puvati.” **6** Ezi a kamaghin me migei, “Ia ivem inigh, botin agharir guvimin amadaghan anakunigh, egh ia osiritaba iniam.” Ezi me ivem akunizi, osirir bar avirim ivem gizivazi, me a gekuigh anangan ibura. **7** Ezi suren gumazir Iesus bar ifongezim, a kamaghin Pita migei, “Kar Ekiamra.” Pita faragha ingarasava uan

korotiar aruzim sue. Egha a kamaghin oraki, “Kar Ekiamra,” egha korotiam uam anerugha uabi ikegha, dipam uabi akunigha egha dipamin ghua dadarimin oto. **8** Ezi suren gumazir igharaziba botin mam inigha ghua, osiriba sara ivem amikirigha dadarimin zui. Me saghon itir puvati, me 100 mitan dipar dadarimin boroghira iti. **9** Ezi me iza dadarimin otogha givagha, me avir mamin garima osiri maba avim gisin iti. Ezi bretin maba sara iti. **10** Ezi Iesus kamaghin me migei, “Osirir ia datirighin in iziba, ia taba inigh izi.” **11** Ezi Saimon Pita botin ghuavanabogha, egha ivem a mikirigha dipar dadarimin ghu. Ezi osirir ekiabara ivem gizifa, da bar moghira, 153plan osiriba. Osiriba bar avirasemezi ivem akariaghirizir puvati. **12** Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ia izi dami.” Ezi suren gumaziba atiatigha men tav an azarazir puvati, “Ni tina?” Me fo, kar Ekiamra. **13** Ezi Iesus avimin boroghira ghua bret inigha me ganidi. Egha osiriba sara inigha uaghan me ganidi. **14** Dughiar Iesus mozimin dikavizimin gin, kar an namba 3in dughiam a uabi isa uan suren gumazibar aka. **15** Iesus uan suren gumaziba ko amegha givagha, Iesus kamaghin Saimon Pitan azai, “Saimon, Jonin otarim, ni ti bar na gifonge, egha ni na gifongezir arazir kam, a gumazir kaba na gifongezir arazibagh afira?” Ezi Pita ghaze, “Are, Ekiam, ni fo, ki ni gifonge.” Ezi Iesus a migei, “Ni nan gumamaziziba sipsipin nguzibar min men akurvagh deraghvira men gan.” **16** Ezi Iesus uam an azara, “Saimon, Jonin otarim, ni ti na gifonge?” Ezi Pita a ikara, “Are, Ekiam, ni fo, ki ni gifonge.” Ezi Iesus a migei, “Ni nan gumamaziziba sipsipbar min men akurvagh deraghvira men gan.” **17** Egha dughiar mikezimin uam an azara, “Saimon, Jonin otarim, ni ti na gifonge?” Ezi Pita Iesus baseme, a dughiar mikezim uam an azaragha ghaze, ni ti na gifonge? Ezi a kamaghin Iesus migei, “Ekiam, ni bar bizibagh fo. Ni fo, ki ni gifonge.” Ezi Iesus kamaghin a migei, “Ni nan gumamaziziba sipsipbar min men akurvagh deraghvira men gan. **18** Ki guizbangira ni migei, ni fomira igiamra ikia, ni uabi letiam uan ivariam ikegha danganir ni mangasa ifongezibagh arui. Egh ni ghurighamin

dughiam, ni uan agharimning feghti, gumazir igharazim ni gikegh ni inigh danganir ni mangasa ifongezir puvatizimin mangam.” **19** (Iesus migirigiar kam migia kamaghin Pitan aka, a tuavir manamin aremegh ziar ekiam God danningam.) Egha a kamaghin Pita migei, “Ni nan gin izi.” **20** Ezi Pita ragha suren gumazir Iesus bar ifongezir kamin garima, an aningin gin izi. Suren gumaziba faragha Iesus koma apava, gumazir kam uan dapanim isa Iesusin afarizim boroghira anetigha, kamaghin an azai, Ekiam, tina ni isi apanibar agharim darigham? **21** Ezi Pita an ganigha kamaghin Iesus azara, “Ekiam, gumazir kam, bizir tizim a batogham?” **22** Ezi Iesus kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Ki ifueghti a ikivira iki mangi dughiar ki uamategh izamim otogham, kar nin bizim puvati. Ni nan gin izi.” **23** Kamaghin amizi, akar kam tintinibar arui, ezi gumazamiziba kamaghin nighnigha ghaze, “Suren gumazir kam an aremeghan kogham.” Ezi Iesus guizbangira kamaghin mikemezir puvati, an aremeghan kogham. Puvati. A ghaze, “Ki ifueghti a ikivira iki mangi dughiar ki uamategh izamim otogham, kar nin bizim puvati.” **24** Kar suren gumazir kamra, a datirighin bizir kabar gun mikemegha, an akar kaba osiri. E datirighin fo, akar a gun mikemezir kaba, da guizbangira. **25** Ezi bizir avirir igharazir maba Iesus uaghan dagh amizi, da iti. Ezi me ti vaghvagha bizir kabar akinafariba osirighai, nguazir kamin akinafarir kabar arighamin danganiba bar puvatigham.

Aposel

1 Tiofilus, ki akinafarir kam ni bagha an osiri. Nan akinafarir faragha zuimin, ki Iesus amizir biziba ko, a gumamazibar sure gamiziba bar, ada osiri. Dughiar kamin Iesus dikavigha uan ingangarim gamua mamaghira ikia, ghua a Godin Nguibamin ghuavanabozir dughiamin tuzir biziba, ki da osiri. A tighar Godin Nguibamin mangasa, aposelba misevegha Godin Duamin gavgavimin ingangarir akabar me migei. **3** A faragha mizaziba inigha aremegha ua dikafi. Egha a tighar Godin Nguibamin mangasava amua uabi isa uan aposelbar aka. Egha a bizir aviribar men akazi, me bar fo, a ua dikavigha iti. Ezi 40plan dughiaaba, dughiar kamin aven dughiar aviriba a uabi men akakaghava God Bizibagh Ativamin Dughiamin gun me migei. **4** Dughiar mamin a me ko ikia, apava migirigiar gavgavir kam me ganingi, “Ia Jerusalemin nguibar ekiam ategh mangan marki. Bizir aghuarir nan Afeziam ia daningasa akam akirizim a izam. Ki an gun ia mikemezi, ia a baraki. Ia a bagh iki. **5** Jon dipamin gumamaziziba rue, ezi gurumra ia Godin Duamin ruegham.” **6** Ezi me uari akuvazir dughiamin, me an azara, “Ekiam, ni dughiar kam atrivim Israel danightima, a ua Israelin nguazimin ganam, o?” **7** Ezi Iesus kamaghin me migei, “Biziba otivamin dughiaaba, nan afeziam uabi uan gavgavimin da ati. Ezi ia tizim bagh dughiar an atizir kam gifoghasa. Kar ian bizim puvati. **8** Godin Duam izighiri ia gizivaghti, ia an gavgavim iniam. Eghti bizir ia ganigha foziba, ia Jerusalemin nguibar ekiamin aven ko, Judian danganiba bar moghira ko, Samarian Distrik ko, nguazir kamin danganiba bar, me geghanam.” **9** Ezi Iesus kamaghin mikemegha givazi, an aposelba garavira itima God anesarafazima a Godin Nguibamin ghuavanabo. Ezi ghuariam me gari naghin a modo. **10** A ghuavanadima me kogha overiamin garavira itima, gumazimning korotiar ghurghurimning arugha bemira men min tu. **11** Egha aning kamaghin me migei, “Galilin gumaziba, ia tizim bagha kagh tuivighav ikia pin overiamin gari? Gumazir kam Iesus, God a inizi

a ia ategha uan Nguibamin ghu. Ia an ganizi a Godin Nguibamin ghuzi moghin, kamaghira a uamategham.” **12** Egha Iesusin aposelba Olivin Mighsiam ategha ua Jerusalemin zui. Olivin Mighsiar kam Jerusalemin boroghira ikia an ruarim 1 kilomitani mirara ghu. **13** Egha me otivigha, ghurir pin itir me zurara itimin ghuavanabo. Men ziabar kara: Pita, Jon, Jems ko Andru, Filip ko Tomas, Bartolomyu ko Matyu, Jems, Alfiusin otarim, ko Saimon a Selotbar gumazir mam, ko Judas, a Jemsin otarim. **14** Egha me zurara navir vamira ikia uari inigha God ko migei. Ezi amizir maba ko, Iesusin amebam Maria ko Iesusin doziba uakan. **15** Dughiar kabar aven Pita nighnizir gavgavim Iesusin itir darazir tongin tu. (Men avirimin dibobonim 120.) **16** Egha kamaghin migei, “Nan adarasi, Godin Duam fomira Devit gamizi, an akar mam mikeme. Ezi akar kam Godin Akinafarimin aven iti. Akar kam a Judasin migei. Judas, a gumazir Iesus isa gumazir an suirazibar akazim. Akar kam datirighin Devit mikemezi moghira otogha gifa. **17** Judas fomira en gumazir mamra, egha uaghan ingangarir e amir kam gami.” **18** (Ivezir Judas uan arazir kuramin inimiz, a nguazir mam givese. Egha nguazir kamin a uabi ekunigha aremegha an mikarzim afoaraghiri, ezi an muriaba bar azenim gire. **19** Kamaghin amizi, Jerusalemin itir darazi bar moghira bizir kam baregha, nguazir kam uan akamin ziar kam a gati, Akeldama. An mingarim kamakin, “Ghuzimin Nguazim.”) **20** Egha Pita ua kamaghin migia ghaze, “Godin Akinafarimin itir Onger Akabar aven osizirir kam iti, ‘An danganim pura iki, tav an danganim inian marki.’ “Egha a uaghan ghaze, ‘A gumazir dapanim, eghti igharaz tav an danganim ini.’ **21** “Kamaghin amizi, e gumazir zurara e ko ikia uaghan Ekiam Iesus ko aruizir gumazitam amisivam. **22** Dughiar Jon gumamaziziba ruezim ko Iesus faragha ingangarim igiamra a gamir dughiam ikegha, ghua dughiar God Iesus inizi an e ategha ghuavanabozir dughiamin tu. E dughiar kaba bar e ko ikezir gumazitam amisivam. Gumazir kam Iesusin garima, a ua dikafi. An e ko migirigiar kamin gun akam akunam.” **23** Egha me gumazir pumuningin ziamning

diboro, Josep, an ziar mam Barsabas (an ziar igharazir mam Jastus) ko Matias. **24** Egha me God ko migei, “Ekiam, gumamazizibar navir averiaba, ni bar dagh fo. Ni en akagh, ni aningin tav amiseveghti, an aposelin ingangarim bagh Judasin danganim iniam. Ingangarir kam Judas anetegha uan danganir ikiamimin ghu.” **26** Egha me dagiaba aningin ziamning osirigha torim gatigha aning givazvasi. Ezi dagiar Matiasin ziam isin itim faragha azenim giri. Ezi me Matias isa, uaghan 11plan aposelbar tongin aneti.

2 Ezi Pentikosin Dughiar Ekiam otozima, nighnizir gavgavim Iesusin itir darasi, me bar moghira uari akuvagha danganir vamiran iti. **2** Ezi zuamira niginir mam Godin Nguibamin ikegha izaghira mati aminir gavgavim izi. Egha dipenir me apiaghav itim bar a gizivagha anevara. **3** Egha me garima bizir mam mati avir mizariaba biaghira vaghvagha men dapanir siriabagh apiaghiri. **4** Ezi Godin Duam bar moghira me gizivagha, gavgavim me ganiga me gamima, me nguibar igharazibar akabav gei. **5** Ezi Judan gumamazizir Godin apengan itir maba, me nguazimin itir kantriba bar dar ikegha izegha datirighin Jerusalemin iti. **6** Egha me niginir kam baregha iza bar uari akuvaghava, vaghvagha orazima gumamaziziba men nguibabar akabav gei. Kamaghin amizi, me digavir kuram gamua okam nighnisi. **7** Egha me digavir kuram gamigha azangsisi, “Gumamazizir migeir kaba, me bar Galilin gumamazizibara! **8** Ezi manmaghin amizi, e vaghvagha me barazi me en nguibabar akabav gei? **9** En marazi Partian kantri ko Midian kantri ko Elamin kantribar ize. Ezi marazi Mesopotemian Distrighin ize. Ezi marazi Judian Distrik ko Kapadosian Provins ko, Pontusin Provins ko, Esian Provinsin ize. **10** Ezi marazi Frigian Distrik ko Pamfilian Provinsin ize. Ezi marazi Isipin kantri, ko Libian Distrighin aven itir nguibar ekiam Sairinin boroghin ikegha ize. Ezi marazi Judan gumazir Romn nguibamin ikegha izeziba. Marazi Judaba, ezi marazi Kantrin Igharazibar Gumamaziziba, me Judan Arazibagh amua dar gin ghua, egha me uaghan, mati en marasi. **11** Ezi en marazi Kritin Arighatizim ko Arebian Distrighin

gumamaziziba, e vaghvagha me barazima me en nguibabar akabar God amizir bizir ekiabar gun migei!” **12** Ezi Judan gumamaziziba digavir kuram gamigha pura okam nighnigha uarir azangsisi, “Kar bizir tizim?” **13** Ezi Judan gumamazizir maba dibovir akabav gia ghaze, “Me wainin dipar aviriba amegha onгани.” **14** Ezi Pita 11plan aposelba ko tughav ikia, egha pamtem kamaghin gumamazizibav gei, “Ia Judaba ko Jerusalemin itir gumamaziziba, ia bar deraghvira na baragh. Ki bizir otozir kamin gun ia mikemeghti, ia a gifogham. **15** Gumamazizir kaba wainin dipamin onganizir puvati. Ia fo, kar **9** kloghin mizarazimra. **16** Bizir otozir kam, kar Godin akam inigha izir gumazim Joel fomira mikemezi moghin: **17** “God kamaghin migia ghaze, Dughiar gin izamibar ki uan Duam gumamaziziba bar me gingegham. Eghti ian otariba ko guiviba Godin akam inigha izir gumamazizibar min mikimtima, ian gumazir igiaba irebabar min bizibar ganti, ian gumazir ghuriba irebabar ganam. **18** Dughiar kabar ki uaghan uan Duam isi, uan ingangarir gumaziba ko ingangarir amizibagh ingegham, eghti me Godin akam inigha izir gumamazizibar akabav kimam. **19** Eghti ki pin overiamin digavir kuram gamir araziba akakagh, egh nguazimin mirakelin arazibar amuam. Eghti ghuzim ko avim ko miturir dafam otogham. **20** Eghti aruem mitarmeghti, iakinim ghuzimin min otogham. Bizir kaba faragh otivighti, gin Ekiam Izamin Dughiam otogham. Dughiar kamin Ekiam uan gavgavim ko angazangarim sara izam. **21** Eghti Ekiamin ziamin dimamin adarasi, a men akurvagham.” **22** “Israelin gumamaziziba, ia migirighar kam baragh. Nasaretin Iesus, God ia bagha anemadagha gavgavim a ganingizi, a ian tongin ingangarir gavgavir ekiaba ko mirakelin gavgavibagh amizi, da otivizi ia dar ganigha uari fo. **23** God uan ifongiamin gin ghua ia bagha fomira nighnizir mam gamigha, uan Otarim isa ian agharim gati. Ezi ia gumazir kurabar agharimin, a isa ter ighuvimin a gafuzi, an areme. **24** Ovevem bar Iesusin suiraghan kogham. Kamaghin, God a gamizi a dikavigha ovevem gavgavim ataki. **25** Devitin Onger Akabar Akinafarim kamaghin mikeme: “Ki

Ekiamin garima a zurara bar nan boroghira iti. A bar roghira ikia gavgavim na ganidi. Kamaghin amizi, ki atiatiaa agoir puvati. 26 Ni na ateghti, ki Gumazamizir Oveaghuezibar Nguibamin ikian kogham. Ni ua bagha inabazir gumazim aneteghtima, an inivafizim kurighan kogham. Kamaghin nan navir averiam bar akonge. Ezi ki migirigiar aghuibagh ami. God na damuamin bizir aghuiba, ki da bagha mizuai.

(Hadēs g86) 28 Ikirimirir aghuarim iniamin tuavim, ni nan akagha gifa. Ni na ateghti ki ni ko ikiam, egh ni na damuti, ki bar akuegham.’ 29 “Nan adarasi, ki guizbangira ia migei, en ovavim Devit aremezi me anefa. Ezi an dagiar mozim datirighin e ko ikia kati. 30 Devit a Godin akam inigha izir gumazir mam, egha a fo, God migirigiar gavgavim a ganiga ghaze, ‘Nin atrivir danganimin ki nin ovavitam afagham.’ 31 God gin damuamin bizim, Devit a gifo, a Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim, Krais, an aremegh ua dikavamin bizim migei. Egha ghaze, God aneteghtima a Gumazamizir Oveaghuezibar Nguibamin ikian kogham. Egh an inivafizim kurighan kogham. (Hadēs g86) 32 Ezi gumazir kam

Iesus, God a gamizi a ua dikafi. Ezi e uari uan damazibar an ganigha, an gun migei. 33 Ezi Iesus ghuanabogha uan Afeziam Godin agharir guvim gaperaghav ikia a da gavgavim isi. Ezi an Afeziam a mikemezi moghin uan Duam Iesus ganingi. Ezi datirighin ia oragha garir bizir kaba, Iesus uabi dagh ami. 34 Devit Iesusin min Godin Nguibamin ghuzir puvati. Egha a kamaghin migei: “Ekiam kamaghin nan Ekiam migia ghaze, “Ni nan agharir guvimin daperagh iki mangiti, 35 ki nin apaniba dikabiragh me isi nin dafarim datighti, me nin dagarimningin apengan ikiam.” 36 “Kamaghin amizi, Israelia ia bar bizir kam gifo, ia misuegha ter ighuvimin gurazir Iesusin kam, God datirighin a gamizi an Ekiamin oto, a Krais, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim.” 37 Gumazamiziba Pitan akaba barazima, da men navibagh kuizi, me kamaghin Pita ko aposelin igharazibav gei, “En aveghbuaba, e manmaghin damuam?” 38 Ezi Pita kamaghin me migei, “Ia bar navibagh iragh Krais Iesusin ziamin rueghti, a ian arazir kuraba gin amangiti, God uan Duam ia daningam. 39 God

fomira akam akirigha ghaze, a uan Duam isi, ia ko, ian boriba ko, ian saghon itir darazi bar, a uan Duam ia daningam. God, en Ekiam, gumazamizir a diaziba, a uan Duam me daningam.” 40 Egha Pita migirigiar aviribar me gamua akar gavgavir maba sara me mikeme, “Ia uari uarir akuragh, eghti God dughiar kamin gumazamizir kurar kabagh asighasigh uaghan ia gasighasighan kogham.” 41 Ezi gumazamizir aviriba an akam baregha a gifuegha, egha rue. Ezi dughiar kamin God ua 3,000plan gumazamizir maba ua me inizi, me Kraisin adarazir aven ize. 42 Kraisin adarazi me aposelbar migirigiaba baragha, bizibar uarir akurvagha, uari isava apava, God ko mikimasa bar ifonge. 43 Ezi aposelba digavir kuram gamir arazir aviriba ko mirakelin aviribagh ami. Kamaghin gumazamizir aviriba digavir kuram gami. 44 Egha nighnizir gavgavim Iesusin itir darasi, navir vamira ikiava, bizir me itiba, me uarir akurvasi. 45 Egha me uan nguaziba ko biziba amaga dar dagiaba isava, dagheba otevezibar akurvasi. 46 Dughiaabar zurara, me Godin Dipenir avizimin uari akufi. Egha dipeniba roa vaghvagha dagh arua, uari isava apava, bar akongegha, men naviba bar dera. 47 Egha me Godin ziam fema, gumazamizir igharaziba me bagha bar akonge. Ezi Ekiam dughiaabar zurara gumazamiziba akurvaghavira iti. Kamaghin amizi, men dibobonim dughiaabar ghuavanagavira iti.

3 Aruer mam, aruem 3 kloghin tu, kar Judaba God ko migeir dughiam. Dughiar kamra Pita ko Jon Godin Dipenimin zui. 2 Ezi gumazir navimin averara suemning ikuvizir mam iti. Ezi gumaziba anetera ghua Godin Dipenimin tiar akar mamin anerisi, an ziam, Tiar Akar Bar Dirim. A kagh ikiava dagiaba bagha gumazamizir Godin Dipenimin aven zuibagh ginge. 3 Ezi a gari Pita ko Jon Godin Dipenimin aven mangasa izima a dagiaba bagha aning ginge. 4 Ezi Pita bar anarira gari, ezi Jon uakan. Egha Pita ghaze, “Ni kagh gan ganigh!” 5 Ezi gumazim bizitam iniasa nighnigha, aningra gari. 6 Ezi Pita kamaghin migei, “Ki dagiaba puvati, bizir ki itim, ki ni daningasa. Nasaretin gumazim Krais Iesus, an ziamin, ni dikavigh daru!” 7 Egha Pita an dafarir

guvimin suiragha a fe. Ezi an duiavaniba ko dagariba zuamira gavgafi. **8** Ezi a dikavigha uabi ekunigha maghiram arui. Egha a Pita ko Jon sara Godin Dipenir avizibar aven aruava, pin uabi ekura, Godin ziam fe. **9** Ezi gumazamiziba bar an gari an arua Godin ziam fema, **10** me an ganigha a gifogha ghaze, gumazir kamra Godin Dipenimin tiar akar ziam, Tiar Akar Bar Dirimin apiav ikia, dagiaba bagha gumazamizibagh inge. Egha me digavir kuram gamigha pura nighnisi, manmaghin amizir bizim kav bato. **11** Ezi gumazamiziba akar kam baregha, digavir kuram gamigha, ivemara ghua gumazir kamin garima a Pita ko Jonin suiragha, Godin Dipenir azuarimin tughav iti. Dipenir azuarir kamin ziam, Solomonin Azuarim. **12** Ezi Pita kamaghin ganigha, me migei, "Israelin gumazamiziba, tizim bagha bizir kam ia gamizima ia digavir kuram gami? Ia tizim bagha pamtem gan gara ghaze, ga ti uan gavgavibar tuavim, o ga Godin damazimin deravira itir tuavimin, gumazir kam gamizima an arui? Bar puvati. **13** Abraham ko Aisak ko Jekopin God, a en inazir afeziabar God, a uan ingangarir gumazim Iesus bar a pirafa. Ia, an aremeghasa a isa apanibar dafarim gati. Egha dughiar Pailat anetaghiraghasa migeim, ia kamaghin migei, 'E tong a gifongezir puvati!' Egha akirim a gasara. **14** Ia Godin damazimin zuegha derazir gumazimin aghuaghava, gumazir kuram uari bagh anetaghiraghasa Pailat migei. A gumazibav sozi me ariaghirezir gumazim. **15** Ia gamizi ia angamira itir gumazim, ia a misoghezi an aremezi God a gamizi a ua dikafi. Ga uaning bizir kamin ganighava a gifogha an gun migei. **16** Ga Iesusin ziamin nighnizir gavgavim iti. Ezi Iesusin ziamin gumazir ia ganigha fozir kam, a gavgavim ini. Iesusra gan nighnizir gavgavir kam gamizi, nighnizir gavgavir kamra gumazir kam gamizi, a bar derazi, ia datirighin uari an gari. **17** "Ezi nan adarasi, ki kamaghin fo, ia uan gumazir dapaniba ko amizir arazim, ia a gifozir puvati. **18** Ezi God fomira an akam inigha izir gumaziba bar me mikemezi, me migia ghaze, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, Krais, mizazim iniam. Ezi God uan migirigiabagh amizi moghin dar dagheba otifi. **19** "Ia kamaghin ifueghtima, God ian arazir kuraba angarighiti

dughiar kabar Godin Duam iziva ian duaba avughsizim ko navir amirizim, ia danighiti, God ia bagh Iesus uam anemangam, a Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim, a ia bagha anemisefe. Ia bizir kabagh nighnigh da inisi, uan navibagh iraghiva uamategh God bagh izi. **21** God fomira uan akam inigha izir gumazir zuezibav kemezi, me ghaze, 'Iesus datirighin Godin Nguibam iki, mangi dughiar God bizibar amuti da bar igiabar otivam.' Eghti God mikemezi moghin, biziba bar otivam. (aiōn g165) **22** Ezi akar dikirizir kam God fomira Moses mikemezi, a kamaghin migei, 'Ekiam ian God, a nan min ia bagh akam inigha izir gumazitam, ian tongin gumazitamra misevegham. Bizir a migeiba, ia da baragh dar amu. **23** A barazir puvatiziba God me gasighasigham. Eghti me ua Godin adarazi ko ikian kogham.' **24** Godin akam inigha izir gumaziba bar, Samuelin tugha izi, me bar migia dughiar kabar gun mikeme. **25** "God fomira uan akam inigha izir gumaziba Akar Gavgavim me ganingi, ezi ia men boriba min iki, eghti Akar Gavgavir kabanang uaghan iana. God fomira Akar Dikirizir Gavgavim ian ovaviba ko a gamizi, ia men boribar min iti, ezi Akar Dikirizir Gavgavir kam, a uaghan iana. God kamaghin Abraham mikeme, 'Ki kamaghin damuam, nin ovavibar borimin tuavimin, ki nguazir kamin itir nguibaba bar deravira me damuam.' **26** God kamaghin ifonge, ia vaghvagh uan arazir kuraba ateghti, a deravira ia damuam. Bizir kam bagha a uan ingangarir gumazim amisevegha ia bagha faragha anemada."

4 Pita ko Jon gumazamizibav giavira itima, ofa gamir gumaziba ko Godin Dipenimin garir gumazibar gumazir dapanim ko Sadyusiba, me izava aning bato. **2** Egha me fo, Pita ko Jon Iesus aremegha ua dikavizir bizir kamin gun gumazamizibav gei. Kamaghin amizi, gumazir dapanibar naviba aning bagha bar ikufi. **3** Egha me Pita ko Jonin agharimning suiragha aning kot darighasava amima, aminim piri. Kamaghin amizi, me aning sel gatizi aning ikia ghua amimzaraghan. **4** Ezi gumazamizir aviriba akar kam baregha nighnizir gavgavimin an iti. Egha Kraisin adarazir dibobonim bar ekevegha ghua

5,000in boroghin tu. 5 Egha amimzaraghan Judan gumazir ekiaba ko Judabar gumazir aruaba ko Judan Arazibagh fozir gumaziba, me Jerusalem uari akuvagha iti. 6 Anas, ofa gamir gumazibar dapanim, a uaghan iti, ezi Kaiafas ko Jon ko Aleksanda ko ofa gamir gumazibar dapanimin adarazir gumazir igharaziba, me uaghan iti. 7 Egha me mikemezi, gumaziba Pita ko Jon inigha men damazibar izezi, me maghiram aningin azangsis, "Gua gavgavir manam inigha, tinan ziamin gua bizir kabagh ami?" 8 Ezi Godin Duam Pita gizivazima, a kamaghin me migei, "Ia Judan gumazir ekiaba ko Judabar gumazir aruaba! 9 Ia ti gumazir suer kurar ga akurazir kam bagha gan azangsigh, egha ti uaghan foghasa, gumazir kam a manmaghin dera. 10 Eghti ia ko Israelin itir darasi, ia bar moghira bizir kam gifogh! Kar Nasaretin gumazim Krai Iesusin ziamin, gumazir ian damazibar tughav itir kam ua dera. Gumazir kam a Iesus, ia a inigha ter ighuvim gafuzi, an aremezi God a gamizi a ua dikafi. 11 Ezi Iesus: "Kar dipenir akinir ingangarir gumaziba aghuazim, a datirighin dipenim aterir guarim gava.' 12 "Nguazir kamin gumazitam en akuraghan kogham, bar puvati. Iesusin ziamra e akurvazir aghuim iniam. A uabira, en Akurvazir Gumazim." 13 Egha me Pita ko Jonin garima aning bar gavgavighav atiatir puvatigha me migeima, me aningin ganighava fo, aning sure gamizir puvati. Aning pura gumazir kinimning. Egha me aningin gara digavir kuram gamigha ghaze, gumazir kamning Iesus koma arui. 14 Egha me gumazir faragha suer ikuvizimin gari, a Jon ko Pita, ko tughav itima, me bizitam mikiman asa. 15 Kamaghin amizi, me akar gavgavimra aning ganingizima, aning Judan kotin dipenim ategha zuima, me aning bagha akam misosi. 16 Egha me uarir azangsis, "E manmaghin gumazir kamning damuam? Jerusalem itir gumazamiziba, fo, aning mirakelin bar ekiam gami. Eghti e kamaghin mikiman kogham, bizir kam guizbangira otozir puvati. 17 E kamaghin aghua, gumazamizir igharaziba bizir kam baraghan kogham. Egh e akar bar gavgavimra aning danighiti, aning ua Iesusin ziamin gun bar tav mikiman kogham." 18 Egha me ua aningin diazima aning aven ghuzi, me akar gavgavimin aning migia ghaze, gua uamategh Iesusin ziamin gun mikimiva gumazitabar sure damuan bar marki. 19 Ezi Pita ko Jon men akam ikaragha migei, "Ga uaning ganighava oraghizir bizibar ghuangsighan kogham, ga dar gun mikimvira ikiam. Ia uari nighnigh, arazir manam Godin damazimin dera, ga Godin akam baragham, o ga ian akam baragham?" 21 Gumazir Pita ko Jon Godin gavgavimin amizir derazim, a 40plan azenibagh afira. Gumazamiziba uari bizir kabar gari da otivizi, kamaghin me Godin ziam fe. Kamaghin amizi, gumazir dapaniba ivezir kuram aning daningasa pura nighnisi, me manmaghin aning damuam. Egha me atiatir migirigiaba ko migirigiar gavgavir maba uam aning gamigha aning amadazi aning zui. 23 Ezi Judan kotin aven itir gumaziba Pita ko Jon ataghizima aning azenim girigha uamategha uan adarazi bagha ghu. Egha aning ofa gamir gumazir ekiaba ko Judabar gumazir aruaba aning mikemezir akabar gun uan adarazi bar me mikeme. 24 Ezi me kamaghin oregha uari akuvagha God ko migei. Me kamaghin migei, "En Ekiar en garim, ni overiam ko nguazimin ingarigha, ongarim sara ingari, egha dar itir biziba sara, bar dar ingari. 25 Fomira nin Duam akar mam en ovavim Devit, a nin ingangarir gumazim, ni akar kam a ganingi. Ezi Devit kamaghin mikeme: "Ezi Kantrin Igharazibar Gumazamiziba tizim bagha atari? Egha me tizim bagha arazir kurabar amuasava akabav sosi? 26 Ezi nguazir kamin itir atriviba me misoghasava ami. Ezi gumazir ekiaba uari inigha Ekiam misoghasa. Egha uaghan God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim misoghasa.' 27 "Bar guizbangira, Herot ko Pontius Pailat, Israelin gumaziba, ko Kantrin Igharazibar Gumazamiziba sara, me Jerusalem nguibamin uari akuvagha arazir kurabar Godin ingangarir gumazir zuezim, Iesus damuasava akabav sosi. A gumazir ni fomira uan ingangarim bagha inabazim. 28 Ni fomiram otivasa mikemezir biziba, me nin gavgavim ko nin nighnizimin gin ghua dagh ami. 29 Ezi Ekiam, ni atiatir akar me e ganingizibagh nighnigh. Egh ni en akuraghtima e tugh gavgavigh atiatingan kogh nin akam akunam. 30 Egh ni

uan dafarim arimariar gumazamizibar arighti me ghuamagham. Egh ni mirakelba ko digavir kuram gamir arazibar amuti da Iesusin ziamin otivam, a nin ingangarir gumazir bar zuezim.” 31 Egha me Afeziam ko mikemegha givazima, danganir me itim ivazvazima, Godin Duam bar moghira me gizivazi, me atiatir puvatigha Godin akam akuri. 32 Egha nighnizir gavgavim Iesusin itir darasi, me bar navir vamira ko nighnizir vamira iti. Men tav uabira uan bizitam gamir puvati, me uari inighava biziba bar moghira dagh ami. 33 Egha aposelba Godin gavgavir ekiamin amodoghin, Ekiam Iesus aremegha ua dikavizir bizir kamin gun gumazamizibav gei. Ezi Godin apanguvir ekiamra me ko iti. 34 Ezi kamaghin, men tav bizitamin otevezir puvati. Ezi gumazamizir nguaziba ko dipeniba itiba, me da amaga dar dagiaba inigha iza aposelbagh anidima, me da isava gumazamizir biziba puvatizibar akurvasi. 36 Gumazir mam Josep, a Livain gumazim. Ezi aposelba Barnabas a garis. An mingarim kamaghin ghu, gumazamizibar akurvagha gavgavim me ganidir gumazim. Barnabas, a Saiprusin Arighatizimin gumazim. 37 A uan nguazir mam amadagha, an dagiaba inigha aposelbagh aningi.

5 Gumazir mam Ananaias, an amuim Safaira, aning uaghara fuegha uan nguazir mam amadagha an ivezim ini. 2 Egha aning uaghara bar fogha, Ananaias dagiar maba ua bagha dar suira. Egha naba inigha aposelbagh ifaragha me ganingi. 3 Ezi Pita kamaghin Ananaias migei, “Ni manmaghsua, Satan ataghizima a nin navim gizivazi, ni Godin Duam gifari? Egha nguazir ivezimin dagiar maba ni ua bagha dar suira? 4 Kar nin nguazim, ni uabi ifuegha anemada. An ivezimin dagiaba uaghan nin dagiabara. Ni manmaghin nighnigha uan dagiar kabar e gifari? Ni gumazamizibagh ifari puvati, ni God gifari.” 5 Ezi Ananaias kamaghin oregha degiaghirigha maghram areme. Ezi gumazamiziba bizir kam baregha atiatir ekiam me ini. 6 Ezi gumazir igiaba izava an kuam nomkegha a inigha azenan ghuava a mozim gati. 7 Ezi auan pumuning ko mikezim givazi, an amuim fozir puvatigha aven izi. 8 Ezi Pita an azara, “Ni na mikim,

kar nguazir ivezim, ni Ananaias ko gua a ini?” Ezi a kamaghin migia ghaze, “Are, bar an ivezimra.” 9 Ezi Pita kamaghin a migei, “Gua manmaghsua virara fuegha Godin Duam gifari? Ni gan! Gumazir nin pam mozim gatiziba, me tiar akamin iti. Egh me uaghan nin kuam inigh azenan mangam.” 10 Pita migiavira itima, Safaira maghram an suemningin irighava areme. Ezi gumazir igiaba aven iza garima an aremezi me a inigha azenan ghugha an pamin mozimin miriamin anefa. 11 Ezi atiatir ekiam Kraisin adarazi bar me batozi, gumazir bizir kaba baraghiziba bar uaghan bar atiatingi. 12 Aposelba mirakelin aviriba ko digavir kuram gamir bizir aviriba, gumazamizibar tongin dagh ami. Ezi nighnizir gavgavim Iesusin itir gumazamiziba, me Solomonin Azuarimin zurara uari akufi. 13 Gumazir igharaziba, me ko poghasa tong nighnizir puvati. Me men ziaba fa egha fo, me arazir aghuim gami. 14 Marazi me ko poghan aghua, ezi avirim nighnizir gavgavim Ekiamin ikia men aven zuima, men dibobonim bar ghuavanabo. 15 Kamaghin, gumaziba arimariar gumazamiziba inigha men misiaba ko akuriaba sara me atera iza tuavir miriamin me arisi. Me kamaghin nighnizir gavgavim iti, Pitan nedazim me gisin mangiti me ua ghuamagham. 16 Ezi uaghan Jerusalem torim gatizir nguibar dozibar gumazir avirim, me uan arimariar gumazamiziba inigha ize. Egha uaghan uan gumazamizir duar kuraba apazaziba inigha izezima, me bar moghira ghuamaghegha dera. 17 Ezi ofa gamir gumazibar dapanim ko an akurvazir adarasi, kar Sadyusibar aven itir gumaziba. Me aposelba amir biziba bagha navim ikufi. 18 Egha Sadyusiba men suiragha kalabuziar ekiam gati. 19 Me kalabusin itima, dimangan Ekiamin ensel tiaba kuigha me inigha azenan ize. 20 Egha ensel kamaghin migei, “Ia mangi, Godin Dipenir miriamin avizibar tuiv ikirimirir igiar kamin migirigiaba bar, gumazamizibav kim.” 21 Ezi aminim itima aposelba, ensel me mikemezi moghin Godin Dipenir miriamin aven ghua, gumazamizibar sure gami. Ezi ofa gamir gumazibar dapanim uan akurvaziba ko iza, Judan kotin aven itir gumazibar diazi, me ghua uari akufa. Israelin gumazir aruaba

bar uari akufa. Egha me kalabusin dipenimin aposelba inigh izasa akam amada. 22 Ezi polisin maba ghua kalabusin dipenimin otogha garima, me itir puvati, ezi me uamategha iza bizir kamin gun migei, 23 “E kalabusin dipenimin garima me deravira an tiam asarazi kalabusin dipenimin garir gumaziba an tiar akamin tuivighav iti. Ezi e tiaba kuigha garima, tav aven itir puvati.” 24 Ezi me ghua bizir kamin gun mikemezi, Godin Dipenimin garir gumazibar dapanim ko ofa gamir gumazir ekiaba pura nighnisi, bizir tizitam uam otogham? 25 Ezi gumazir mam iza ghaze, “Ia oragh! Gumazir ia kalabus gatiziba Godin Dipenir miriamin tughav ikia gumazamizibar sure gami.” 26 Kamaghin amizi, Godin Dipenimin garir gumazibar gumazir dapanim, uan gumazir a ko ingariba ko ghua aposelba inigha izi. Me kamaghin atiati, gumazamiziba dagiabar me ginivigham, egha me pura nimira me inigha izi. 27 Ezi Godin Dipenimin garir gumaziba, me aposelba inigha izegha me migeima, me Judan kotin aven itir gumazibar damazimin tuifi. Ezi ofa gamir gumazibar dapanim me kotin Itir bizim bagha men azangsisi. 28 Ezi ofa gamir gumazibar dapanim kamaghin me migei, “E akar gavgavim ia ganiga ghaze, ia Iesusin ziamin gumazamizibar sure damuan marki! Ezi ia orazir puvatigha men sure gamima ian suren migirigiaba Jerusalem bar a garui. Egha ia ghaze, e Iesus misoghezi an areme.” 29 Ezi Pita aposelin igharaziba ko, me kamaghin me migei, “E God baragham, e gumazamiziba baragham kogham. 30 Iarara Iesusin misuegha ter ighuvimin anegurazima an areme. Ezi en ovavibar God Iesus fezi a ua dikafi. 31 Ezi God a isa uan agharir guvimin anetizi, an Atrivimin Otarim ko Gumazamizibar Akurvaghamin Gumazimin ikiam. Egh a Israelia damuti me navibagh iraghti, God men arazir kuraba gin amangam. 32 E God amizir bizir kaba uan damazibar dar ganigha dar gun migei. Ezi Godin Duam uaghan bizir kabar gun migei. God baragha an gin zui adarasi, a uan Duam me ganingi.” 33 Judan kotin aven itir gumaziba kamaghin aposelbar akam baregha, men naviba me bagha bar ikufi. Egha me misueghti me

aremeghasa nighnisi. 34 Ezi Farisin gumazir mam Gamaliel, Judan Arazibar sure gamizir gumazir me bar ifongezim. A Judan kotin aven tugha ghaze, aposelba tong azenan ikegh. 35 Egha a migirigiari kabagh ami, “Israelin gumaziba, ia arazitam gumazir kabar amusi deravira nighnigh. 36 Boghimra Teudas otogha kamaghin uabi migia ghaze, ki gumazir dapanir mam, ezi 400in boroghira ghuzir gumaziba an gin ghue. Ezi gavman a misoghezi, an areme. Ezi an gin zuir darazi bar uari aghamsiki. Ezi me amizir bizir kam dagheba puvati. 37 Ezi an gin, gavman gumazamiziba diborir dughiam, Galilin gumazir mam Judas oto. Egha, a gumazir bizir mamin faragha ghuava me gavman ko misosi. A uaghan aremezi an gin zuir darasi, me uari aghamsiki. 38 Kamaghin amizi, ki datirighin kamaghin ia mikimasa. Ia bizitam gumazir kabar amuan marki! Me ateghti me mar mangi! Ia pura gan, men ingangarim gumazitam gisin tughiva, degeghirigham. 39 Egh me Godin tugh bizim damuti, ia men anogorogham kogham. Ia fogh suam, ia God ko misosi.” 40 Ezi me Gamalielin nighnizimin gin ghugha aposelbar diazi, me aven ghuezi me pura me fozoroke. Egha Iesusin ziamin bizibav kiman men anogoregha me ataghizi me ghue. 41 Egha me ghaze, God e bagha bar akongegha en amamangatizi, e Iesusin ziamin osimtiziba ini. Egha kamaghin me Judan kotin aven itir gumaziba ataghiragha bar akonge. 42 Egha dughiba zurara me Godin Dipenimin miriaba ko dipenibar Akar Aghuim gumazamiziba sure gamuavira iti. Egha akam me mikira ghaze, Iesus a Kraisi, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim.

6 Dughiar kabar Iesusin suren gumazamizibar dibobonim bar ghuavanadi. Ezi suren gumazamizir maba Grighin akamin migei, ezi marazi Aramin akam migei. Ezi Grighba ghaze, “Dughiar aviriba ia zurara gumazamizir dagheba puvatizibar akurvasi, egha ia en amuir odaribar akurvazir puvati.” Bizir kam bagha me uarir atari. 2 Ezi aposelin 12pla, suren gumazamiziba bar men diazi me iza uari akuvazima, me kamaghin me migei, “E Godin akam akurir ingangarim ateghiva

dagher ingangarim damuam, kamaghin derazir puvati. **3** Kamaghin amizi, en adarasi, ia uarir tongin 7plan gumaziba misefegh. Men araziba gumazamizibar damazibar bar deragh, Godin Duam me gizivaghti, me uaghan fofozir aghuarim iki. Eghti e me isi ingangarir kam datighi, me an ganam. **4** Eghti e uari ingangarir kamning damuam, e God ko mikimiva, Godin Akar Aghuim gumazamizibar sure damuam.” **5** Ezi gumazamiziba akar kam baregha bar a gifonge. Egha me Stiven amisefe, a gumazir bar nighnizir gavgavim itim, ezi Godin Duam bar a gizifa. Egha me uaghan Filip, ko Prokorus, ko Nikanor, ko Timon, Parmenas, ko Nikolas me amisefe. Nikolas an Antioghin gumazim, a Judan gumazim puvati, a faragha Judan Arazibagh amuava dar gin zui. Egha a datirighin Kraisin gin zui. **6** Ezi me gumazir kaba inigha aposelbar damazimin ghuzi, me dafariba men dapanibagh isin arigha me bagha God ko migei. **7** Ezi Godin akam bar moghira ekevegha bar nguibabar ghue. Ezi Jerusalemin itir suren gumazamizibar dibobonim zuamiram ekefe. Ezi ofa gamir gumazir avirim Godin akam baregha nighnizir gavgavim an ikia uaghan an gin zui. **8** Ezi God guizbangira Stivenin akuragha, apangkuvim ko gavgavim a ganingizima, a digavir kuram gamir araziba ko mirakelin araziba gumazamizibar tongin dagh amima da otifi. **9** Ezi marazi dikavigha Stiven ko me migirigiabar uari adosi. Me Judan God ko migeir dipenir mamin gumaziba, dipenir kamin ziam, Friman. Me Sairinin nguibamin gumaziba, ko Aleksandrian nguibamin gumaziba, ko Silisian Provins ko Esian Provinsin gumaziba. Me Stiven ko uari adosi. **10** Ezi Godin Duam fofozir aghuim isa Stiven ganingi. Kamaghin amizi, Judan gumaziba an akaba ko mikiman ibura. **11** Ezi me moga, gumazir mabagh ifara me abira ghaze, ia kamaghin mikim, “E orazima Stiven migirigiabar kurabar Moses ko God gami.” **12** Ezi me arazir kamin gumazamiziba, ko men gumazir aruaba ko Judan Arazibagh fozir gumazibar navibagh inivima da dikafi. Ezi me Stiven bagha ghugha an suiragha a inigha Judan kotin aven itir gumazibar damazimin ghue. **13** Egha me migirigiabar ifavarir tabar a damuasa

gumazir maba ini. Gumazir kaba kamaghin migei, “Gumazir kam zurara akar kurabar Godin Dipenim ko Judan Arazibagh asi. **14** E orazima a kamaghin migei, ‘Gumazir kam Nasaretin gumazim, Iesus, a Godin Dipenir kam apirigh a gasighasigh, egh arazir Moses fomira e ganingiziba otivkinigham.”” **15** Ezi Judan kotin aven itir gumaziba bar moghira apiaghav ikia dikiravira Stivenin garima, an guam enselin guamin min gara taghtasi.

7 Ezi ofa gamir gumazibar dapanim Stivenin azara, “Me ni gasir akar kaba, da guizbangira, o puvati?” **2** Ezi Stiven me ikaragha ghaze, “Nan aveghbuaba ko nan afeziaba, ia na baragh! En ovavim Abraham, a tighar Haranin mangam, a Mesopotemian kantrin ikiavira itima angazangarim itir God, a bato. **3** Egha a migia ghaze, ‘Ni uan nguazim ko uan adarazi ategh nguazir ki nin akaghamimin mangi.’ **4** “Ezi Abraham Kaldian nguazim ategha Haranin nguazimin ikiasa zui. Ezi an afeziamin ovevemin gin God nguazir ia datirighin itir kamin anemada. **5** God tong nguazir otevitam atugha a uan adarazi ko, me ganingizir puvati. God a ko akam akira ghaze, a ko an ovavir gin izamiba nguazir kamin ikiam. Ezi dughiar kamin Abraham uabi boriba puvati. **6** Egha God kamaghin Abrahamin migei, ‘Nin ovavir boriba mangi kantrin igharazimin ikiam. Egh pura men ingangarir gumazamizibar min ikiam. Eghti kantrin kamin gumazamiziba 400plan azenibar pazi me damuam. **7** Eghti ki osimtizir ekiam isi paza me damuamin gumazir kabar aningam. Eghti gin me kantrin kam ategh azenan izegh, danganir kamin nan ziam fam.’ **8** God mikarzir mogomebar iniba aghoramin Akar Dikirizir Gavgavim Abraham koma a gami. Ezi Abraham, Aisakin afeziamin oto, egha amebam a batezi, 8plan dughiar gin Abraham Aisakin mikarzir mogomemin inim atu. Egha gin Aisak Jekopin afeziamin oto. Ezi Jekop en inazir afeziar 12plan afeziam. **9** “Ezi en inazir afeziaba navir averiabar Josepin ikuvigha Isipin nguibamin ingarir gumazir kinimin ikiasa anemada. Ezi God a ko ikia an osimtiziba agivagha an akura. God fofozir bar aghuiba Josep ganingizi, an

arazir aghuarim akakasi, ezi Isipian atrivim bar a gifongegha, a gamizi a Isipin gumazir dapanimin oto. Egħa an dipenimin biziba sara gari. **11** “Ezi ġin dagheba otevezir dughiam Isipin nguibaba ko Kenanin nguaziba bar me batifi. Ezi gumazamiziba osimtizir ekiam isi. En inazir afeziaba uaghan dagheba puvati. **12** Ezi Jekop orazima dagheba Isipin itima, a uan otariba, en inazir afeziaba, a me amangizi me darorir farazim gamua zui. **13** Ezi me darorir namba 2in ua zuima, Josep uan aveghbuabagh eghara ghaze, ‘Ki Josep.’ Ezi ġin atrivim uaghan Josepin adarazigh fo. **14** Egħa bizir kamin ġin, Josep uan afeziam Jekop ko an 75plan gumazamiziba bar mogħira a bagħ izasa, a me bagħa akam amada. **15** Ezi Jekop Isipin nguibamin iraghugħa, a en inazir afeziaba ko me kagh ariaghire. **16** Ezi me men kuaba inigha uamategħa Sekemin nguibamin ua izegħa me dagiar torir mozim gariki, kar Abraham fomira Sekemin nguibamin Hamorin otariba da ivezezir mozim. **17** “Ezi God Abraham ko dikirizir Akar Gavgavim guizbangira otivasa roghira izima, en gumazamizir Isipin itiba bar aviraseme. **18** Ezi ġin atrivir igiar mam Isipin kantrin atrivimin oto. Atrivir kam Josep gifozir puvati. **19** Egħa an en gumazamizibagh ifara arazir kurabar en inazir afeziabagh ami. Egħti me uan borir iririviba puram azenan me akunti, me ariagħirasa a me gakagħori. **20** “Ezi dughiar kamin Mosesin amebam a bate, a Godin damazimin bar derazir borim. A iakinir pumuning ko mizekizimin uan afeziamin dipenimin itima, me an gari. **21** Egħa ġin me a inigha azenan anetizima, atrivimin guivim a inigha ghua uan borimin mirarama an gari. **22** Ezi Moses Isipbar fofozir ekar aghuiba ini, egħa an araziba ko an migirigiaba bar gavgafi. **23** “Moses 40plan azeniba ikia, egħa ua uan adarazi Israelian ganasā nighnisi. **24** Egħa a Israelian mavin garima, Isipian mav a misogħa bar pazava a gami. Ezi a ghua an akuragħa, Isipin gumazimin arazir kuram ikarvagħa, a misogħezi an areme. **25** Moses kamagħin nighnisi, an adarazi kamagħin fogħ suam, God men akurvagħasa nan aven ingari. Ezi me bar fozir puvati. **26** Egħa amimzaragħan Moses garima Israelin gumazimningra uaning misosi. Ezi aning uaning gifueghasa a navir amirizimin aning migei, ‘Maning, gua orakigh, gua avetinganing, egħa gua tizim bagħa kaghira uaning misosi?’ **27** “Ezi gumazir igħarazitav misozim, Moses a dugħa ghua kamagħin migei, ‘Tina ni amisevezi ni en gumazir dapanim ko jasin ikiava en gari?’ **28** Ni bogħinaron Isipian gumazim misogħezi an aremezi mogħin, datirighin na misuegħti ki aremegħasa?’ **29** Ezi Moses kamagħin oregha Isip ategħa ara ghua Midian nguazir igħarazimin ikia egħa otarir pumuning ini. **30** “Egħa 40plan azenibar ġin, Moses gumazamiziba puvatizir danganimin itima, God enselin mam a bagħa anemada. Enselin kam Sainain Mighsiamin borogħin temer otevir mamin aguabar tongin avir mizariabar aven, puram a bato. **31** A bizir kamin ganigha digavir kuram gami. Egħ bar roghira mangi deragħ ganasava amua, egħa Ekiamin tiarim barasi, **32** ‘Ki nin inazir afeziabar God, ki Abraham ko Aisak ko Jekopin God.’ Ezi Moses nigha, ganān atiatingi. **33** “Ezi Ekiam kamagħin a migei, ‘Nguazir ni isin tughav tir kam, kar anogorogħezir nguazim, a nan nguazimra. Kamagħin ni uan dagarir asuaba suegħ. **34** Ki arazir bar kurar me Isipin nan gumazamizibagh amibar gani. Egħa ki men arareba baregħa, men osimtiziba givasa izagħiri. Ni izi, ki ua Isipin ni amangam.’ **35** “Mosesin kamra Israelia an aghuagħa ghaze, ‘Tina ni amisevezi ni en gumazir dapanim ko jasin ikiava en gari?’ Ezi kar anarira, gumazir God uabi men gumazir dapanimin iki, ua me iniasava amadazim. E fo, God Moses bagħa enselin mam amadazi ensel temer isimīn aven otozi Moses an gara God amadazir akam ini. **36** Ezi a me inigha Isip ategħasava egħa mirakelin aviribagħ ami. A Isipin ko Ongarir Aghevimin, dagħ ami. Egħa gumaziba puvatizir danganimin a 40plan azenibar dagħ ami. **37** “Mosesin kamra, a Israelia migia ghaze, ‘God ian tongin akam inigha izir gumazitam nan min anemisevegħam.’ **38** Ezi Israelia gumazamiziba puvatizir danganimin uari akuvagħa itima a me ko iti, a Saināian mighsiamin ghuavanabozi ensel a mikeme. Ezi an akar angamira itir

ikirimirim e daningasa, a ini. **39** “Ezi en inazir afeziaba Mosesin akaba baraghan aghua. Egha me an migirigiaba batosi. Egha men navir averiabar aven me uamategh Isipin mangasa. **40** Egha me kamaghin Aron migei, ‘E fozir puvati, gumazir e inigha Isipin azenan izezim Moses, bizir tizim a bato. Kamaghin amizi, ni e bagh marvir guabar ingarighti da en faragh mangam.’ **41** Dughiar kamin me bulmakaun nguzimin mirarama marvir guamin ingari. Egha uan dafaribar ingarizir bizim bagha ofabagh gamua, ighiabagh amua bar akonge. **42** Ezi God akirim ragha me gasaragha, me ataghizi me overiamin mikovezibar ziaba fe. Akam inigha izir gumazibar akinafarimin akam an mirara ghu: “‘Ia Israelin gumaziba, mar ia 40plan azenibar gumazamiziba puvatizir danganimin ikia nan ofa gami? Bar puvati. **43** Ia asem Molekin marvir guamin averpenim aneteri, egha ia uaghan asem Refanin mikovezir nedazim ateragha arui. Kar asemning, ia aningin arazibar gin mangasa aningin ingari. Kamaghin amizi, ki ian nguazimin ia batuegh, ia amadaghti ia mangi Babilonin nguazimin vongin ikiam.’ **44** “En inazir afeziaba gumazamiziba puvatizir danganimin itima, Godin Purirpenim me ko iti. Dipenir kamin aven me fo, God me ko iti. God Moses mikemegha an akazi moghira, a Israelia mikemezi me an ingari. **45** Ezi en inazir afeziaba Purirpenim inigha, anetera Josuan gin zui. Me ghua nguibar igharazimin nguazim, God men damazibar me batoghezi, me a ini. Purirpenir kam me ko ikiavira itima Devitin dughiam oto. **46** Ezi Devit Godin damazimin derazi God deraviram a gami. Egha a kamaghin Godin azara, ‘Ki Jekopin God bagh Dipenimin ingaram, o?’ Ezi God ghaze, ‘Puvati.’ **47** Ezi gin Solomon a bagha Dipenimin ingari. **48** “Ezi Godin Bar Pin Itim dipenir gumaziba ingaribar itir puvati. Godin akam inigha izir gumazim kamaghin mikeme: **49** “‘God kamaghin migei: Overiam, a nan atrivir dabirabim, ezi nguazim ki uan dagarimning arizir danganim. Eghti ia managh nan Dipenimin ingaram? Eghti danganir manamra nan avughsizir danganim ikiam? Bar puvatigham. **50** Ki uabi, uan dafarimningin overiam ko nguazim ko biziba bar

dar ingari.” **51** Egha Stiven ua kamaghin Judan kotin gumazibav gei, “Ia bar orazir puvatizir darasi! Ian naviba ko nighniziba mati, God gifozir puvatizir gumazamiziba! Ia uan inazir afeziabar mirarama ami! Ia uaghan Godin Duam zurara a batosi! **52** Ian inazir afeziaba Godin akam inigha izir gumaziba, osimtiziba bar me gariki. Ezi me fomira Godin damazimin derazir gumazimin izirimin gun migeima, ian inazir afeziaba me misozi me ariaghire. Ezi datirighin ia a inigha gumazir kurabar dafaribagh atigha, a misoghezi an areme. **53** Ia enselbar dafaribar Moses Osirizir Araziba inigha, dar gin zuir puvati.” **54** Ezi me kamaghin oregha, men navir averiaba a bagha bar ikuvigha uan ataribagh ivi. **55** Ezi Godin Duam Stiven gizivazima, a kogha Godin Nguibamin Godin angazangarir gavgavimin gari, ezi Iesus Godin agharir guvimin tughav iti. **56** Ezi a kamaghin migei, “Ia Gan! Ki Godin Nguibamin gari, a kuiaghirizima Gumazamizibar Otarim Godin agharir guvimin tughav iti.” **57** Ezi me kamaghin oregha pamtem diava ara, egha dafaribar uan kuaribav konegha, ivemara a bagha zui. **58** Egha me a kurugha nguibar ekiamin azenan ghugha, maghirama dagiabar a ginifi. Egha akam a gasir darazi uan azenan azuir korotiaba suegha gumazir igiam, an ziam Solin dagarimningin a da arisi. **59** Egha me dagiabar a ginivavira itima, Stiven kamaghin God ko migei, “Ekiam Iesus, nan duam inigh.” **60** Egha a uan tevimning apirigha irigha pamtem dei, “Ekiam, ni men arazir kurar kam ginighnighan marki, a gin amadagh.” A kamaghin mikemegha areme.

8 Ezi Sol uaghan ikia bizir kamin ganigha ghaze, a dera. Me Stiven misoghezi dughiamin gin, me Jerusalem itir Kraisin adaraziv sogha, arazir kurabar me gami. Kamaghin amizi, Kraisin adarazi bar ara Judian Distrik ko Samarian Distrighin ghue. Ezi aposelbara Jerusalem iti. **2** Ezi gumazir God baghavira itiba, me Stivenin kuam isa mozim gatigha a bagha puvirama azi. **3** Ezi Sol Kraisin adarazigh asighasighavira ikia, egha vaghvaghera men dipenibar ghua gumazamiziba isa, me kurvaghera ghua kalabus garisi. **4** Ezi gumazamizir areziba, me Akar Aghuim nguibar me itibar anekuri. **5** Ezi

Filip Samarian Distrighin aven itir nguibar kamin God aningizir bizir aghuim givezam. Bar mamin ghua, God Uam E Iniasa Misevezir puvati! Bizir kam bagh ni uan dagiaba sara Gumazim, Kraisin akam akuri. 6 Ezi gumazamizir helin mangam. 21 Nin navir averiam Godin okoruaba an akaba baragha, uan damazibar damazimin derazir puvati. Kamaghin amizi, an amir mirakelbar gara, kuariba arigha bar ni Godin ingangarimin aven ikian kogham. 22 deraghavira a barasi. 7 Me Filipin garima a duar Ki nin garima, ni navim ikufi, egha uaghan kurar gumazamizibagh apazaziba batozima, da arazir kuraba nin ike. Kamaghin amizi, ni pamtem diava arava me ataghiragha azenan navim giragh arazir kuraba ateghiva, Ekiam izi. Ezi gumazamizir agharir amiriziba ko suer ko mikim. Eghti a ti nighnizir kurar nin navir kurar aviriba, uaghan ua dera. 8 Kamaghin averiamin itiba gin amadagham.” 24 Ezi Saimon amizi, nguibar kamin gumazamiziba bar akonge. an akam ikaragha ghaze, “Gua na bagh Ekiam 9 Gumazir mam an ziam Saimon, a fomira ko mikimtima, bizir gua mikemeziba na bativan Samarian nguibamin ikia mirakelin ifavarir kogham.” 25 Ezi Pita ko Jon Ekiam aningin kurabagh amima, Samarian gumazamiziba an akurvaghizir bizibar gun migiava, an akam ganigha nighnizir aviribagh ami. A kamaghin akuri. Egha aning uamategha Jerusalemin ghua, migei, “Ki gumazir ekiam.” 10 Ezi gumazir Akar Aghuim Samarian Distrighin nguibar ekiaba ko gumazamizir kiniba, me Saimonin aviribar anakura zui. 26 Ekiamin ensel kamaghin akam baraghasa ifonge. Egha me kamaghin Filipin migei, “Ni Sautin zuir tuavimin mangi, migei, “Kar aser gavgavim, an ziam Gavgavir tuavir kam Jerusalem ategha ghuaghira Gazan Bar Ekiam, a Saimonin iti.” 11 A dughiar nguibamin oto. Tuavir kam gumazamiziba aviribar mirakelin ifavarir kurabagh ami da puvatizir danganimin iti.” 27 Ezi Filip maghira otivi me dar garava, nighnizir aviribagh ami. dikavigha zui, a tuavir arizimin Itiopian gumazir Bizir kam bagha, me an akam baraghasa mam bato. A gumazir dapanim, a Itiopian Atrivir ifongegha an gin arui. 12 Egha datirighin Filip, Amizim Kandasin dagiabar garir gumazim. a God Bizibagh Ativir Arazimin Akar Aghuim Gumazir kam Jerusalemin ghugha Godin ziam ko Kraisi Iesusin ziam sara kuri. Kamaghin fegha uamategha izi. Egha a karis gaperagha, amizi, gumazamiziba nighnizir gavgavim Filipin Godin akam inigha izir gumazim, Aisaian akamin ikiava, me rue. 13 Ezi Saimon uaghan akinafarimin gari. 29 Ezi Godin Duam Filip nighnizir gavgavim ikia egha rue. Egha Saimon migei, “Ni mangiva karisin munamin boroghin Filipin gin arua garima, Filip arazarazir ekiaba ko iki.” 30 Ezi Filip ivegha karisin boroghin ghugha mirakelbagh amima da otifi, ezi a digavir kuram Itiopian gumazim barazima, a Godin akam gami. inigha izir gumazim Aisaian akinafarimin gari. 14 Ezi Jerusalemin itir aposelba orazima, Ezi Filip an azara, “Ni garir akinafarir mam Samarian gumazamiziba Godin akam inigha gifa, ni a gifoz, o puvati?” 31 Ezi Itiopian gumazim kamaghin amizi, me Pita ko Jon amadazi aning me ikaragha ghaze, “Ki manmaghin fogham? me bagha ghu. 15 Samarian gumazamiziba, Tav na gegharaghti, ki fogham.” Egha a Filip me Ekiam Iesusin ziamin ruegha Godin Duam migia ghaze, “Ni izivanang na ko daperagh.” 32 inizir puvati. Kamaghin amizi, Pita ko Jon ghua Itiopian gumazim Godin Akinafarimin itir akar otogha, me Godin Duam iniasa me bagha God ko kabar gari: “A mati sipsipin nguzim uan akam migei. 17 Aning God ko mikemegha, uan dafariba dukuazi, me a misueghti an aremeghasa a inigha me gisin arizima me Godin Duam isi. 18 Ezi Saimon gari, aposelning uan dafariba me gisin aghorasava amima, a bizitam migeir puvati. arizima me Godin Duam isi. Ezima a dagiaba Kamaghira gumazir kam, me a misoghasava inigha aning ganiga, kamaghin migei, 19 “Gua amima, a pura nimira ikia bizitam migeir puvati. gavgavir kam uaghan na daningigh. Eghti ki uan Ezi me guizin arazim oteghavkinigha puram a dafarim tav gisin datighi, a uaghan Godin Duam isa kalabus gatigha, a inigha kotin ghu, ezi kot a iniam.” 20 Ezi Pita kamaghin Saimon migei, migia ghaze, an aremegham. Kamaghin amizi, a “Ni ghaze, ni dagiaba ga daningigh, egh tuavir

boriba puvati, ezi tina an gun me geghanam? Me an ikirimirim agivazi, a ua nguazimin itir puvati.” **34** Egha Itiopian gumazim Filipin azara, “Ga uaning, ni na mikemegh, Godin akam inigha izir gumazim, a tinan gun migei? A uabin gun migei, o a gumazir igharazimin migei?” **35** Ezi Filip dikavigha Godin Akinafarimin aven akar kamra an mingarimin migia ghua, egha Iesusin Akar Aghuimin gun a migei. **36** Me tuavimin ghua, dipar mam bato. Egha Itiopian gumazim kamaghin migei, “Ni gan, dipam kara. Ki datirighira ruasa, bizir tizitam ua nan suigham?” **38** Egha Itiopian gumazim karisin suizir gumazim migeima, a karis gamizima a tu. Ezi Filip ko Itiopian gumazim dipamin ghuaghirigha, Filip a rue. **39** Aning dipamin ikegha azenan izezi, Ekiamin Duam zuamira Filip inigha ghu. Ezi Itiopian gumazim ua Filipin garir puvati, egha tuavimin ghuava bar akonge. **40** Ezi Filip gari, a Azotusin nguibamin oto. Egha ghua, nguibaba bar dar Akar Aghuim akura ghua Sisarian oto.

9 Dughiar kamin Sol Iesusin suren gumazamizibagh asighasigh, me misoghti me arighirasa, migirigiar gavgavim gamuavira iti. Kamaghin amizi, an ofa gamir gumazibar dapanim bagha ghua kamaghin an azai, “Ni Damaskusin itir God ko migeir dipenibar garir gumazir dapaniba bagh akinafariba osir suam, ‘Gumazitam o amizitam, Iesusin Tuavimin gin mangiti, Sol an apigh, an suiragh mangiva kalabuziar gumazimin min a ikirarighiva, a inigh Jerusalem mangam.’” **3** Egha Sol Damaskusin nguibamin boroghin zuima overiamin angazangarir gavgavim a gisira. **4** Ezi a nguazim girigha orazima, tiarir mam kamaghin a migei, “Sol, Sol, ni tizim bagha na gasighasisi?” **5** Ezi Sol azara, “Ekiam, ni tina?” Ezi a kamaghin a migei, “Ki Iesus, ni na gasighasisi. **6** Ni dikavigh nguibar ekiamin mangi. Egh arazir ni manmaghin damuamim, gumazitam tighar ni mikimam.” **7** Ezi gumazir Sol ko zuiba, me pura gumazimin migirigiar kinim baragha gumazitam garir puvati. Kamaghin amizi, me migirigiaba puvatigha pura iti. **8** Ezi Sol dikavigha, uan

damazimning kuigha, ua bizitamin garir puvati, an damazimning mitarmangi. Ezi a koma aruir gumaziba an agharimningin suiragha a inigha me Damaskusin zui. **9** A Damaskusin itima an damatuzimning dughiar pumuning ko mikezimin ikuvighavira itima, a daghetam ko dipatam amezir puvati. **10** Dughiar kamin Damaskusin aven Iesusin suren gumazir mam iti, an ziam Ananaias. Ezi Ekiam irebamin min garir bizimin aven an diagha ghaze, “Ananaias!” Ezi Ananaias a ikara ghaze, “Ekiam, ki kati.” **11** Ezi Ekiam a migia ghaze, “Gumazir mam, an ziam Sol, a Tarsusin gumazim. A na ko migia iti. Kamaghin amizi, ni dikavigh, tuavir kamin mangi, an ziam Voroghira Zui. Ni Judasin dipenimin mangi Sol bagh azaragh. **12** Sol irebamin min garir bizimin garima, gumazimin ziam Ananaias, a iza an damazimning deraghasa uan dafarimning a gisin ati.” **13** Ezi Ananaias a ikaragha ghaze, “Ekiam, ki orazima, gumazir aviriba kamaghin gumazir kamin gun migei, me ghaze, a nin gumazir Jerusalem aven itiba paza me gami. **14** Ezi ofa gamir gumazir ekiaba akar gavgavim an amamangatizi a ize. Egh te nin ziam fa ni ko migei, a men suighiva me kalabus darigham.” **15** Ezi Ekiam kamaghin Ananaias migei, “Ni mangi! Gumazir kam, mar ki inabazir ingangarir gumazim. A nan ziam ater Kantrin Igharazibar Gumazamiziba ko men atriviba ko Israelin gumazamiziba bagh mangam. **16** Eghti a nan ziamin iniamin mizaziba ko osimtiziba, ki dar an akagham.” **17** Ezi Ananaias ghua dipenimin aven ghu. Egha uan dafarimning Sol gisin atigha kamaghin migei, “Nan aveghbuam Sol, ni kagh izima Ekiam Iesus tuavimin ni bato. Ezi datirighin ni ua ganti, Godin Duam ni gizivaghasa, a na amadazi ki ize.” **18** Ezi zuamira, osirir naziamin min garir bizim, Solin damazimningin ikegha kuiaghirigha iri. Ezi a datirighin ua gari. Ezi a dikavizima me Iesusin ziamin a rue. **19** Sol dagher maba amegha gin ua uan gavgavim ini. Egha a Iesusin suren gumazamiziba ko mong dughiar mabar Damaskusin ike. **20** Egha Sol Iesusin suren gumazamiziba ko Damaskusin ikia maghira God ko migeir dipenibar akam akura ghaze, Iesus a Godin Otariam. **21** Ezi

Solin migirigiam baraghizir darasi, me digavir kuram gamighava azai, “Kar ti gumazir kamra, a Jerusalemin ikia, Iesusin ziamin deir gumazamizibar suigha me gasighasisi? Egh a ti me inigh mangi kalabusin gumazamizibar min me ikirarigh ofa gamir gumazir ekiabar dafarim darighasa, egha a kagh ize?” 22 Ezi Sol akurir akar kabar gavgavim bar ghuanabozi, a migirigiam bar deravirama anebighizi, Judan gumazamizir Damaskusin itiba fo, Iesus a Krais, a Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim. 23 Dughiar aviriba ghua givazima, Judaba Sol misueghti an aremeghasa tuaviba buri. 24 Me a misoghasava amua, a bagha arueba ko dimagaribar zurazurara nguibar ekiamin tiar akabar gari, ezi Sol men nighnizir kurar kam gifo. 25 Ezi an gin aruir gumaziba, me dimagarimin a mikemezi an akirar ekiam gaperazima, me dagiar divazir torir mamin anetaghizima a ghuaghira nguibar ekiamin divazimin azenan iri. 26 Sol gin Jerusalemin izegha, a uaghan Iesusin suren gumazibar aven mangasava ami. Ezi me nighnizir gavgavim kamaghin an itir puvati, a Iesusin suren gumazim, egha me bar an atiatingi. 27 Ezi Barnabas a inigha an gun aposelbav kimasa zui. Egha kamaghin me migei, Sol tuavimin ghua Ekiamin gani. Ezi Ekiam a mikemezi, a Damaskusin tavin atiatingizir puvatigha, Iesusin ziamin akam akuri. 28 Ezi Sol Jerusalemin deravira me koma aruava me ko ikia, egha atiatir puvatigha Iesusin ziamin akam akura ghuavira iti. 29 Egha a Judan Grighin akam migeir gumaziba ko me uariv gia uari adosi, ezi me a misueghti an aremeghasa tuaviba buri. 30 Ezi Kraisin adarazi kamaghin oregha, a inigha Sisarian nguibamin ghuaghira, egha a isa Tarsusin nguibamin anemada. 31 Ezi Judian Distrik ko Galilin Distrik ko Samarian Districhin aven itir Kraisin adarasi, dughiar kamin navir amirizimin ikia deravira itima, Godin Duam gavgavim me ganidi. Ezi Kraisin adarazir dibobonim ghuavanadi. Gumazamiziba Godin atiatiaa an apengan iti. 32 Ezi Pita nguibaba bar dagh aruigha, egha Lidan nguibamin itir Godin gumazamizibar ganasa zui. 33 Egha a nguibar kamin gumazir mam bato, an ziam

Ainias. An soroghafariba an amirazima, a 8plan azenibar misiamra iti. 34 Ezi Pita kamaghin a migei, “Ainias, Krais Iesus ni gamizi, ni dera. Ni dikavigh uan akuriam apirigh.” Ezi Ainias zuamira dikafi. 35 Ezi Lidan nguibam ko Saronin danganir voroghira irighav itimin itir gumazamiziba, an ganigha uan navibagh iragha Iesus bagha ize. 36 Ezi Jopan nguibamin suren amizir mam iti, an ziam Tabita, Grighin akamin an ziam Dorkas, a zurarama arazir aghuibagh amuava gumazir onganarazibar akurvasi. 37 Ezi dughiar mamin arimariam a inizima an areme. Ezi me an kuam ruegha a isava ghuriar pin itimin aneti. 38 Jopan nguibam, a Lidan nguibamin boroghira iti, ezi suren gumaziba kamaghin oraki, Pita Lidan nguibamin itima, me a mikimasa gumazir pumuning amadazima aning zui. Aning ghua a migia ghaze, “E uari, ni zuamira datirighira ga ko izi!” 39 Ezi Pita aning ko ghua otogha, maghira ghuriar pin itimin ghuavanabo. Ezi amizir odiarir pura itiba, an miriamin tuiivighav ikia azia, Dorkas angamira ikia me bagha ingarizir korotiaba ko korotiar azenan azuiba an akakasi. 40 Ezi Pita gumazamiziba bar me amangizi me azenan ghue. Ezi a uan tevimning apirigha God ko migei. Egha raghirigha amizir aremezim gara ghaze, “Tabita, ni dikafigh.” Ezi Tabita uan damazimning kuigha Pitan apigha, dikavigha apera. 41 Ezi Pita an akuragha a fezi a dikavigha tu. Egha Pita nighnizir gavgavim God baghavira itir gumazamiziba ko amizir odiaribar diagha Tabita men aka, ezi me gari an angamira iti. 42 Ezi Jopan itir gumazamiziba bizir kamin eghaghanim baregha men aviriba nighnizir gavgavim Ekiamin iti. 43 Ezi Pita dughiar mabar Jopan itir gumazir asizir inibar bizibar ingarir mam, an ziam Saimon, a ko ike.

10 Gumazir mam Sisarian nguibamin iti, an ziam Kornilius. A Romin midorozir gumazir 100plan garir gumazir dapanim. A uaghan men mav, me Italin Kantrin Midorozir Gumaziba. 2 Kornilius, a God ifongezir arazibagh amir gumazim, a uan adarazi ko me Godin apengan iti. Egha a uaghan Judan gumazamizir onganarazibar akurvagha, zurara God ko migei.

3 Dughiar mamin 3 kloghin guaratizimin “Saimon, an ziar mam Pita, a kagh iti o Kornilius bar deravira garima Godin ensel irebamin min bizimin aven iza kamaghin a migei, “Kornilius!” 4 Ezi Kornilius atiatia dikiraviram an gara, kamaghin an azara, “Ekiam, bizir tizim?” Ezi ensel an azangsizim ikaragha ghaze, “God nin migirigiaba baragha, ingangarir ni gumazamizir onganarazibagh amiba, God dagh ifuegha dagh nighnisi. 5 Ni datirighin gumazitaba amadaghti, me Jopan mangi gumazir kam an ziam Saimon, me uaghan Pita a garisi, me a batogh a inigh izi. 6 An asizir inibar bizibar ingarir gumazim Saimon ko iti. An dipenim ongarir miriamin iti.” 7 Egha enselin Kornilius mikemezim anetegha ghuzima, a uan ingangarir gumazimning koma midorozir gumazir bar God gifongezim uaghan a ko itimin diazima me a bagha izi. 8 Ezi a bizir otivizir kabar gun bar me mikemegha, me amadazi me Jopan ghue. 9 Ezi amimzaraghan aruer arizimin Kornilius amadazir gumaziba ghua Jopan nguibar ekiamin boroghin otivima, dughiar kamra Pita dipenimin avughsir danganimin ghuavanabogha God ko migei. 10 Ezi mitiriam Pita azima, a daghetam amasa, ezi me daghebagh amuvira itima, a irebamin min bizir mamin gari. 11 Egha a pin garima overiam kuiaghirizi, bizir mam inir ekiamin min gari. Bizir kam, me an ruaghatevir 4plan suirazima, a nguazimin izaghiri. 12 Egha inir kamin aven, asiziba bar an iti, asizir soroghafariba ikia aruiba, ko nguazim davaragha aruir asiziba, ko pin itir kuaraziba sara an iti. 13 Ezi tiarir mam kamaghin a migei, “Pita, ni dikavigh dav suegh dar ami.” 14 Ezi Pita kamaghin a ikaragha ghaze “Ekiam bar puvatigham! Ki fomiram Godin damazimin bizir mizirizitam amezir puvati.” 15 Ezi tiarim uam a migia ghaze, “Bizir God amizir zueziba, ni uam mizirizibar dar arighan marki.” 16 Ezi bizir kamnagh dughiar pumuning ko mikezimin Pita bato. Ezi inir ekiam kam zuamira uamategha overiamin ghuavanabo. 17 Pita irebamin min ganizir bizir kamin mingarim ginighnighavira itima, Kornilius amadazir gumaziba otifi. Egha me Saimonin dipenim bagha azangsisi, an dipenim managh iti. Egha me datirighin izava an tiar akamin otifi. 18 Egha me diava azangsisi,

“Saimon, an ziar mam Pita, a kagh iti o puvati?” 19 Pita irebamin min ganizir bizim ginighnighavira itima, Godin Duam kamaghin a migei, “Saimon, gumazir pumuning ko mikezim ni buriagharui. 20 Ki me amadazi me ni bagha izi. Kamaghin amizi, ni me ko mangisi nighnizir aviribar amuan marki. Ni dikavigh vanginan magiri.” 21 Ezi Pita vanginan iraghugha me migei, “Kar kirara, ia na buri. Ia tizim bagha izi?” 22 Ezi gumaziba an akam ikaragha ghaze, “Kornilius 100plan midorozir gumazibar garir gumazir dapanim, a ni bagha e amadazi e ize. A Godin damazimin deragha an apengan itir gumazim. Judan gumazamiziba bar a gifongegha an ziam fe. Ezi Godin enselin mam a migia ghaze, ni Pita bagh akam amadaghti a nin dipenimin izegh migirigiatabar amuti ni da baragh.” 23 Egha Pita me migeima, me dipenimin aven ghu. Me akuigha amimzaraghan, Jopan nguibamin nighnizir gavgavim Iesusin itir gumazir maba uaghan me ko Sisarian zui. 24 Me ghua tuavimin akuigha, ua dikavigha ghua Sisarian oto. Ezi Kornilius me mizua iti. A uan roroaba ko uan adarazi diagha, me akuvagha me ko iti. 25 Pita dipenimin aven zuima, Kornilius a batogha, an suemningin irigha an ziam fe. 26 Ezi Pita an suiragha a fegha ghaze, “Ni dikavigh tugh. Ki pura gumazir kinim.” 27 Pita a miaviavira dipenimin aven ghua garima, gumazamizir aviriba uari akuvagha iti. 28 Ezi Pita kamaghin me migei, “Ia bar fo, e Judaba en arazim. E Kantrin Igharazibar Gumazamizibar boroghin mangan kogh me ko ikian kogham. Ezi God kamaghin na migia ghaze, ki Godin damazimin gumazitam mizirizim a darighan kogham. 29 Ia na bagha akam amadazi, ki ize, ki aghuazir puvati. Egha ki ian azangsisi, ia tizim bagha na bagha akam amada?” 30 Ezi Kornilius kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Dughiar pumuning ko pumuning givazima, ki 3 kloghin guaratizimin uan dipenimin aven ikia God ko migei. Ezi gumazir mam korotiar ghurghurim arugha bemira nan guamin mitighav iti. 31 Egha ghaze, ‘Kornilius, God nin migirigiam baraki, egha arazir ni gumazamizir onganarazibagh amiba, an adagh nighnisi. 32 Eghti Saimon, an ziar mam Pita, ni a bagh gumazitam amadaghtima, a

Jopan mangiva a inigh izi. A Saimon asizir inibar bizibar ingarir gumazimin dipenimin akuima, anan gara iti. Dipenir kam ongarir miriamin iti.’ **33** Kamaghin amizi, ki ni bagha zuamiram akam amada. Ezi ni deragha izi. E datirighin bar iza Godin damazimin iti. God ni mikemezir akaba, ni dav kintima e bar da baragham.” **34** Ezi Pita kamaghin Korniliusin dipenimin aven itir daraziv gei, “Bar guizbangira, ki datirighin fos. God gumazamizir vabara ifuegha merara garir puvati, a bar gumazamizibagh ifonge. **35** Nguibaba bar dar itir gumazamizir an apengan ikia, arazir aghuibagh amiba, a me gifonge. **36** Kar God Israelin gumazamiziba bagha amadazir akam. A kamaghin migei, Krai Iesus a bar moghira en Ekiam. Egħa an e gamima, e God ko navir amirizimin iti. **37** Ia uari fo, bizir manaba kantri Israelin nguibaba bar da batifi. Bizir kaba Distrik Galilin dikafi. Da, Jon gumazamiziba ruasa akam akuragharuigha givazima, da gin otifi. **38** Ia fo, God Nasaretin gumazim Iesus, uan Duam ko gavgavim a ganingi. Egħa God a ko itima, ezi a nguibabagh arua gumazamizibar akurvasi. Egħa Satanin apengan itir gumazamizibagh ami me ua dera. **39** “E uari uan damazibar an garima, an en nguibar Judan aven itiba ko Jerusalem in nguibamin bizir aviribagh ami. Ezi me a misuegha ter ighuvimin anegurazima an areme. **40** Ezi dughiar pumuning ko mikezim givazima God a gamizi a ua dikafi. Ezi God a isava gumazamizibar aka. **41** Egħa a Judaba bar me bativizir Puvati. E gumazir God miseveziba, erara an gari. An aremegħa ua dikavizir dughiamin gin, an e ko ikiava dagheba ko dipaba ame. **42** Iesus uan akamin gun gumazamizibav kimasava e mikeme. A ghaze, e kamaghin me mikim suam, God gumazir kam, Iesus anemisevezima, anarira en kotiaba baragham, oveaghueziba ko angamira itiba sara. **43** Godin akam inigha izir gumaziba bar, me Iesusin guizin akar kam akuni. Egħa ghaze, gumazitam nighnizir gavgavim Iesusin ziamin ikiti, God Iesusin ziamin an arazir kuraba gin amangam.” **44** Pita akam akuravira iti, gumazamiziba a baragħa itima, Godin Duam bar me gisin izaghiri. **45** Judan gumazir nighnizir gavgavim itiba, Pita ko ize. Egħa me orazima

me nguibar igharazibar akabar Godin ziam fe. Kamaghin amizi, me digavir kuram gamigha kamaghin migei, “Ia munagh gan! God uan Duam bizir aghuarimin min Kantrin Igharazibar Gumazamiziba uaghan me ganingi.” **47** Ezi Pita kamaghin me migia ghaze, “Gumazamizir kaba, me en min Godin Duam inis. Ezi tina, e dipamin me ruan en anogorosi?” **48** Egħa Pita kamaghin gumazir kabav gei, “Ia Krai Iesusin ziamin me ruegh.” Ezi me ruegha givagħa, uari ko dughiar tabar ikiasa Pita migei.

11 Ezi aposelba ko Judian nguibabar aven itir darasi, me kamaghin oraki, Kantrin Igharazibar Gumazamiziba uaghan Godin akam ini. **2** Ezi Pita uamategha Jerusalem in ghuavanabo. Ezi gumazir uan mikarzir mogomebar iniba aghoregha nighnizir gavgavim Iesusin itiba, me Pitan atara ghaze, “Ni arazir manam gamua, egħa ghua gumazir uan mikarzir mogomebar iniba aghorezir puvatizibar dipenibar me koma api.” **4** Ezi Pita magħira bizir a batoziba, bar deravira dar gun me migei, **5** “Ki Jopan nguibar ekiamin ikia God ko migei. Egħa irebamin min bizimin garima, bizim mati inir avizir dafam, me an ruagħatevir 4plan suirazima, an overiam ategħa izaghira ki iti naghin asara. **6** Ezi ki an aven garima, asizir soroghafariba ikia nguazimin itiba, ko asizir atiar maba, ko nguazimin davaragħa aruir asiziba, ko pin itir kuaraziba iti. **7** Ezi ki orazi, tiarir mam kamaghin na migei, ‘Pita, dikavigh, asizitam misuegh anemi.’ **8** “Ezi ki kamaghin a ikaragħa ghaze, ‘Ekiam! Bar puvatigham! Nan akam Godin damazimin bizir mizirizir katam bar anemezir puvati.’ **9** “Ezi tiarim ua kamaghin Godin Nguibamin migei, ‘Bizir God amizir zueziba, ni uam mizirizibar dar arighan marki.’ **10** Ezi bizir kam dughiar pumuning ko mikezimin amigha, ua ekuigha overiamin ghuavanabo. **11** “Ezi dughiar kamra gumazir pumuning ko mikezim, na bagħa Sisarian nguibamin iza dipenir ki itimin oto. **12** Ezi Godin Duam na migia ghaze, ni me ko mangisi nighnizir aviribar amuan marki. Ezi 6plan aveghbuaba uaghan na ko zui. Egħa e gumazir na bagħa akam amadazimin dipenimin aven ghue. **13** Ezi an e

migia ghaze, enselin mam an dipenimin aven a batogha ghaze, ni gumazitaba amangighti, me Jopan nguibamin mangi, Saimon, an ziar mam Pita, a batogh. **14** Eghti a Godin akam inigh izi, ni mikimti, tuavir kamin ni ko nin dipenimin itir gumazamiziba bar, Ekiam uaghan ua me iniam. **15** “Ezi ki migiavira itima, Godin Duam maghira me gisin izaghiri, mati bar faraghavira an e gisin izaghirizi mokin. **16** Ezi ki Ekiam mikemezir migirigiam giniri, ‘Jon dipamin ia rue, eghti ki Godin Duamin ia ruam.’ **17** E fo, e faragha nighnizir gavgavim Ekiam Krai Iesusin itima, Godra uan Duam bizir aghuimin min e ganingi. Egha kamaghira datirighin God Kantrin Igharazibar Gumazamiziba uaghan uan Duam, bizir aghuim min me ganingi. Kamaghin amizi, ki tina, ki God me ko ingaramin ingangarimin anogoregham?” **18** Ezi nighnizir gavgavim Iesusin itir gumazamiziba kamaghin oregha, uam ataramin nighniziba puvatigha, Ekiamin ziam fa ghaze, “A dera, God uaghan Kantrin Igharazibar Gumazamizibar amamangatighti, me uaghan navibagh iragh egh ikirimir zurara itim iniam.” **19** Me Stivenin misoghezi an aremezir dughiamin, me arazir kuram uaghan nighnizir gavgavim Iesusin itir igharazibagh amizi, me tintinibar ara ghua, Fonisian Distrik ko Saiprusin Arighatizim ko Antioghin nguibar ekiamin ghua, Godin akam Judan gumazamizibav gei. **20** Ezi men marazi uaghan Saiprusin Arighatizim ko Sairinin nguibar ekiamin ikegha ize, egha Antioghin ghuegha Ekiam Iesusin Akar Aghuimin gun Grighin gumazamizibav gei. **21** Ezi Ekiamin gavgavim me ko iti. Ezi gumazamizir bar avirim nighnizir gavgavim Ekiamin ikia egha uan navibagh iragha Ekiam bagha ize. **22** Ezi Jerusalem itir Kraisin adarazi bizir kamin eghaghanim baregha, Barnabas amadazima an Antioghin ghu. **23** Egha an otogha gari, God men apangkuvigha, men akurvagha arazir aghuibar me gamizi Barnabas bar akonge. Egha me uan navir averiabar aven guizbangira Ekiam ko ikiamin migirigiabar me migei. **24** A bar gumazir aghuim, Godin Duam a gizivazi Godin nighnizir gavgavim an iti. Ezi gumazamizir bar avirim Ekiam bagha ize. **25** Ezi Barnabas Sol

buriasa Tarsusin zui. Egha an apigha, a inigha Antioghin ize. Egha azenir vamira Barnabas ko Sol uaning inigha Kraisin adarazi ko uari akufa. Egha gumazamizir bar aviribar sure gami. Ezi suren gumaziba Antiokin, faragha ziar kam, Kraisin gin zuir darasi, me a ini. **27** Ezi dughiar kamin, Godin akam inigha izir gumazir maba Jerusalem ikegha Antioghin izaghiri. **28** Ezi men mav, an ziam Agabus, a dikavigha Godin Duamin gavgavimin kamaghin migei, Romin nguaziba bar dagheba oteveggham. (Sisar Klodius, atrivimin itir dughiamin bizir kam oto.) **29** Ezi suren gumaziba akam misuegha, vaghvagh uan dabirabimin min dagiaba daningiva, Judian itir darazir akurvaghasa dagiaba amangasa. **30** Me kamaghin amigha, uan dagiaba isa, Barnabas ko Sol ganingizi, aning ghua Kraisin adarazir gumazir dapanibagh aningi.

12 Dughiar kamin Atrivim Herot Kraisin adarazir marazir suigha me gasighasighasa. **2** Egha a migeima, me Jonin aveghbuam Jems midorozir sabamin a misoghezi, an areme. **3** Ezi Herot garima, an amizir arazir kam, Judaba a gifonge, kamaghin amizi, a uaghan Pitan suiragha a isa kalabus gati. Herot Yis Puvatizir Bretin Isamin Dughiamin bizir kam gami. **4** A Pitan suiragha a isa kalabus gati. Egha a isa midorozir gumazir 4plan okoruabar agharim gati. Ezi me dughiaaba isa vaghvagha an gari. Egha 4plan okoruabar kaba, me dar vaghvagha 4plan gumaziba inizima me an gari. Herot, God Israelia Gitazir Dughiamin Isar Ekiar kam givaghti, a Pita isi gumazamizir aviribar damazimin a kot darighasa. **5** Ezi Pita kalabusin dipenimin aven itima Kraisin adarazi uan navir averiabar a bagha puvira God ko migiavira iti. **6** Egha Herot Pita inigh kot bagh mangasa dughiar mam diboro. Ezi dimagarir kamin, aminim tighar tiam, me senin pumuningin a ikezi a midorozir gumazir pumuningin tongin akui. Ezi midorozir gumazir igharazir maba kalabuziar dipenimin a bagha gara tiar akamin iti. **7** Ezi zuamira Ekiamin ensel otozi, an angazangarim kalabuziar dipenimin aven sira. Egha ensel Pitan ivim amisuegha a gaghuragha kamaghin a migei, “Ni zuamira dikafigh!” Ezi

senin an agharimning gikezimning firiaghirigha nguazim giri. **8** Ezi ensel a migia ghaze, “Ni korotiam arughiva dagarir asuabar aghuigh.” Herot gin Judian danganim ategha, Sisarian Ezi Pita kamaghin amigha givazi ensel a migei, “Ni uan korotiar ruarim arugh nan gin izi.” **9** Ezi Pita kalabuziar dipenim ategha, enselin gin azenan ghu. A bizir kabagh fozir puvatizi, ensel dagh amima, da guizbangiram otifi. Pitan nighnizim ghaze, a irebamin min bizimin gari. **10** Aning ghuava, kalabusin dipenimin garir gumazir pumuning gitagha, ghua kalabusin zuir ainin tiar akar nguibar ekiamin zuimin oto. Aning an otozi, tiam uabi kuiaghirizima, aning azenan ghua tuavir mamin zui. Aning mong saghon ghua, ensel zuamira Pita ategha ghu. **11** Ezi Pitan nighnizim ua izima, a kamaghin migei, “Ki datirighin guizbangira fo, Ekiam uan ensel amadazima a ize. Egħa a Herotin agharim da nan akura, egħa Judaba na damuasa nighnizir bizir kuraba sara nan akura.” **12** Pita bizir kabagh fogħa, Jonin amebam Marian dipenimin ghu. Jonin ziar mam Mak. Ezi gumazamizir avirim uari akuvagħa dipenir kamin ikia God ko migei. **13** Ezi Pita azenan ikia divazimin tiar akar azenan itim gafughafuzima, ingangarir amizimin ziam Roda, a bagħa tiam kuasa izi. **14** Egħa a Pitan tiarim baregħa, bar akuegħa, tiam kuizir puvatigħa uamategħa ivegħa aven ghua, kamaghin gumazamizibav gĩa ghaze, “Pita muna iza tiar akamin iti!” **15** Ezi me kamaghin a migei, “Ni onanis ti.” Ezi a bar gavgavigha kamaghin migei, “Puvati. Guizbangira a iti.” Ezi me a migia ghaze, “Ni ti an enselin gani.” **16** Ezi Pita tiam gafughafuzima, me iza tiam kuigha an apigha, digavir kuram gami. **17** Ezi Pita uan dafarimin me aminivazima, me aghumra iti. Ezi an Ekiam kalabuziar dipenimin aven a inigha azenan anetizir arazibagh eghari. Egħa a kamaghin migei, “Ia bizir kabar gun Jems ko aveghbuaba sara mikemegħ.” Egħa Pita me ategħa danganir igharazimin ghu. **18** Egħa aminim tirazima, midorozir gumaziba Pita bagħ garava avenge. Egħa bar digavir kuram gamigha uarira uarir azangsigha ghaze, “Pita managh ghu?” **19** Pita itir puvatizi, Herot a gumazibav kemezi me Pita buriasa ghue. Egħa me tong bar an apizir puvati. Kamaghin amizi midorozir

gumazir a Pitan ganasa arighiziba, Herot me isa kot gatigha ghaze, me arimighiram. Egħa Herot gin Judian danganim ategħa, Sisarian nguibar ekiamin ikiasa uaghiri. **20** Egħa Herot adarim Tair ko Saidonian gumazamizibar iti. Me Herot garir nguibar ekiamin uan dagħeba isi. Kamaghin amizi, me datirighin uari akuvagħa izi an ganasa. Me faragħa Blastus ko uariv kemezi a me ko navir amirizim inis. Blastus, an Atrivim Herot akuir danganimin garir gumazim. Egħa gin, me Herotin ganasa zui, Herot men apangkuvigh adarir kam me kom anegivagħam. **21** Herot dugħiar atizimin, a uan atrivir korotiaba aghuigha, uan atrivimin dabirabim gaperagħa gumazamizibav gei. **22** Ezi me pamtem dia ghaze, “Kar gumazim migeir puvati. Kar godin mam migei.” **23** Herot Godin ziam fer puvati, kamaghin amizi, Ekiamin ensel magħira a misogħezi a iri. Ezi apiziba angamira anepa zuima, an areme. **24** Ezi Godin akam nguibaba bar dar ghua bar ekevegħa ghuavira iti. **25** Ezi Barnabas ko Sol uan ingangarim Jerusalem inegivagħa, uamategħa Antioghin ghu. Jon, an ziar mam Mak, aning a inigha a sara ghu.

13 Antioghin itir Kraisin adarasi, men marazi Godin akam inigha izir gumaziba ko tisaba. Men ziabar kara: Barnabas, ko Simeon (an ziar mam Niger) ko Sairinin gumazim Lusius, ko Manain (a Atrivim Herotin roroam, a Herot koma aghungi) ko Sol. **2** Ezi dugħiar mamin Kraisin adarasi, me Godin apengan ikia uari isa God ganiga, God ko mikimasa dagħeba ta. Ezi Godin Duam kamaghin me migei, “Ki Barnabas ko Sol uan ingangarim bagħa aningin dia. Ia ingangarir kam bagħ aning amisevegħti, aning nan ingangarim bagħ mangi.” **3** Kamaghin amizi, me God ko mikimasa dagħeba tagħa, God ko migei. Egħa uan dafariba Barnabas ko Sol gisin atigha, aning amadazi aning zui. **4** Ezi Godin Duam Barnabas ko Sol amadazi, aning Selusian nguibar ekiamin ghugħa, ua kurim inigha Saiprusin Arighatizimin ghu. **5** Egħa me Salamis in otivigha Judaba God ko migeir dipenibar, Godin akam akuri. Jon Mak aning ko ghua aningin akura. **6** Me Saiprusin nguibar arighatizim bar a garua ghua, Pafosin nguibar

ekiamin oto. Egha me Judan kukunir gumazir mam bato. A Godin akam inigha izir ifavarir gumazim, an ziam Bar-Iesus. 7 A gavmanin gumazir dapanim Sergius Paulus ko iti. Sergius Paulus, a gumazir nighnizir aghuiba ko fofozir aghuiba itim. A Godin akam baraghasa, egha kamaghin a Pol ko Barnabasin diazi aning ize. 8 Kukunir gumazir kam, me Grighin akamin ziar kam Elimas a gati, an mingarim kukunir gumazim. Elimas, a gavmanin gumazim Sergius Paulus, nighnizir gavgavim Iesusin ikian an aghua. Elimas, Barnabas ko Solin ingangarim paziva a damuasa. 9 Ezi Sol, an ziar mam Pol, Godin Duam a gizivazima, a dikiravira Elimasin gara kamaghin migei, 10 “Ni Satanin borim. Ni arazir aghuaribar apanimin iti. Ifavarir araziba ko arazir kuraba bar ni gizifa. Egha ni tizim baghavira Ekiamin arazir aghuibagh asighasisi? Ni ti arazir kuraba ataghiraghan aghua? 11 Datirighin Ekiam nin apanim damu uan gavgavimin nin damazimning okavigham. Eghti ni aruer angazangarimin ganan kogh dughiatabar ikegham.” Ezi zuamira ghuariam an damazimning korozi aminin an piri. Ezi a tavin agharimin suighasa pura ruia asaghinifi. 12 Ezi gavmanin gumazir dapanim, Ekiamin akam baregha digavir kuram gami. A bizir otivizir kabar ganigha, kamaghin a nighnizir gavgavim Ekiamin iti. 13 Ezi Pol ko gumazir a koma aruiba, me Pafosin kurim inigha ghua Pergan nguibamin otifi. A Pamfilian Provinsin aven iti. Ezi Jon Mak kagh me ategha uamategha Jerusalem ghu. 14 Ezi me Pergan nguibamin dikavigha ghua Antioghin nguibamin otifi, a Pisidian Distrighin aven iti. Egha, Judaba avughsa Godin ziam fer dughiamin, me God ko migeir dipenimin aven ghuegha apiaghav iti. 15 Ezi God ko migeir dipenimin garir gumazir dapanir ekiaba, me Moses Osirizir Araziba ko Godin akam inigha izir gumazibar akaba dar bora me migei. Me dar ponegha givagha, Pol ko Barnabas bagha akam amaga ghaze, “Aveghbuaba, ia akurvazir migirigiatam gumazir kabav kimsi, ia me mikim.” 16 Ezi Pol dikavigha, uan dafarimin me aminiva, kamaghin me migei, “Ia Israelin gumamaziziba ko, Kantrin Igharazibar Gumamazizir Godin atiatia uari isa God ganidiba, ia na baragh! 17 Fomira Israelin gumamazizibar God en ovaviba amisevezima, kamaghin me an gumamazizibara. Egha gin me uan nguibam ategha ghua Isipin kantrin ghue. Egha dughiar kamin God me gamima men dibobonim bar pin ghua, me bar aviraseme. Ezima gin God uan gavgavimin Isipin me inighava azenim gati. 18 Egha a 40plan azenibar gumamaziziba puvatizir danganim me ko ikia, men osimtiziba atera men akurvasi. 19 Egha Kenanin nguaziba, God 7plan gumamazizir bizim gasighasigha, men nguaziba isa uan gumamazizibagh aningi. Ezi me dar ghuaviba ikiangi. 20 Bizir kaba 450 azenimin aven otifi. “Egha bizir kabar gin God Israelian ganasa gumazir dapaniba amisiva, mamaghira ikia ghua, Godin akam inigha izir gumazim Samuelin dughiamin tu. 21 “Dughiar kamin Israelia atrivim bagha Godin azangsis. Ezi a Sol me ganingi, a Kisin otarim, egha Benjaminin adarazir gumazim, a 40plan azenibar men gari. 22 Ezi God Sol agivagha, Devit amisevezi an an danganim inigha atrivimin oto. Ezi a Devitin gun me migei, ‘Ki Devitin gani, Jesin otarim, gumazir ki bar ifongezim, bizir ki ifongeziba a bar dar amuam.’ 23 “God fomira akam akirizi moghin, God gumazir mam amadazi a Israelin ize. A Iesus, Devitin ovavir mam, a en Akurvazir Gumazim. 24 “Iesus tighar izamin dughiamin, Jon faragha izava navibagh iraghamin akam ko rurumin akamin Israelin gumamazizibav gei. 25 Jonin ingangarir dughiam givasava amima, a kamaghin me migei, ‘Ia ghaze, ki tina? Ki gumazir ia mizua itim puvati. A nan gin izi. Ki an dagarir asuabar beniba firan derazir puvati. Ki gumazir kinim.’ 26 “Aveghbuaba, ia Abrahamin igiaba, ko ia God gifuegha an apengan itir Kantrin Igharazibar Gumamaziziba, e bagha, God uam e iniasa migirigiar kam amadazi a ize. 27 Jerusalem gumamaziziba ko gumazir ekiaba, me kamaghin fozir puvati, Iesus en Akurvazir Gumazim. Egha me zurara Sabatin dughiamin Godin akam inigha izir gumazimin akaba dibora, egha deragha dagh fozir puvati. Egha ghaze gumazir kam aremegham. Kamaghin amizi, Godin akam inigha izir gumazimin akaba guizbangira otos. 28 Egha me a misueghti

an aremeghan migirigiar otevir aghuitam batozir puvati. Ezi me pamtem kamaghin Pailat migei, ni midorozir gumazibav kemeghti me a misueghti an aremegh. **29** Godin akam inigha izir gumaziba fomira mikemezi moghin me ami. Egha me ter ighuvimin anedegha a inigha dagiar torim gati. **30** Ezi God a gamizi a ua dikafi. **31** A ko Galilin Distrighin ikia Jerusalemin zuir gumazamiziba, me dughiar aviribar an gani. Ezi datirighin gumazir uari an ganizir kaba, me an gun Judan gumazamizibav gei. **32** “E Akar Aghuim kamaghin ia migei. God fomira en ovaviba bagha akam akira ghaze, a gumazir uam e iniamim amadagham. **33** Datirighin, a Iesus gamizi a matmatin ua dikafi. E men boriba, kamaghin amizi, an e bagha uan akar dikirizir kam gamizi a guizbangiram oto. Onger Akabar Akinafarim sapta 2, kamaghin a migei: “Ni nan otarim, ezi datirighin ki nin afeziamin oto.” **34** “E fo, God a gamizima a ua matmatin dikafi. Ezi a ua matmatin mangi kurighan kogham. God bizir kamin kamaghin mikeme: “Ki guizbangira deraghvira ia damuva, bizir aghuiba ia daningam, ki fomira akar dikirizibar Atrivim Devit mikemezi moghin, ki bizir aghuiba ia daningam. Ezi bizir kam ki mikemezi moghin guizbangiram otivam.” **35** “Ezi akar igharazir mam uaghan Godin Akinafarimin iti. A kamaghin migei: “Ni uan ingangarim bagha misevezir gumazim ateghtima, a matmatin iki kurighan kogham.” **36** “E fo, dughiar kamin Devit nguazimin ikia, a Godin nighnizimin gin zui. Egha a gin aremezi, me an kuam inigha ghua an ovaviba afi naghin anefazi, an kuam kuri. **37** Ezi gumazir God amizi a ua matmatin dikavizir kamnang, an kuam kurizir puvati. Nan adarasi, kamaghin amizima, e ua migei, ia akar kam gifogh, gumazir kam Iesus ian arazir kuraba gin amangasa ize. **39** Moses Osirizir Araziba ian akuragh ian arazir kuraba gin amadaghti, ia Godin damazimin deraghan kogham. Puvati. Gumazir kam Iesusin ingangarimin, God gumazir nighnizir gavgaviba itiba bar, men akuragha men arazir kuraba bar, da gin amaga, me gamima me an damazimin dera. **40** Ia uari bagh gan, Godin akam inigha izir gumaziba fomira mikemezi moghin, bizitam

ia batoghan kogham: **41** “Ki ian dughiamin bizir igharazitam damighti a ia batogham. Eghti gumazitam ia mikimti ia nighnizir gavgavim an ikian kogham. Kamaghin, ia gumazir dibovir akar kurabagh amiba, ia gan, ia digavir kuram damigh ikuvigham.” **42** Egha Pol ko Barnabas Judaba God ko migeir dipenim ataghirazima, gumazamiziba kamaghin aning migei, “Gua Sabatin munamin dughiamin uamategh iziva bizir kabar migirigiar taba uam e mikim.” **43** Egha me bar God ko migeir dipenim ategha azenan ghue. Ezi Judan aviriba ko gumazamizir igharaziba, me Judan Arazibar gin zuir gumazamiziba, me Pol ko Barnabasin gin zui. Ezi aning me migia, men nighniziba fa ghaze, ia Godin nighnizimin gin mangi an apangkuvimin apengan iki. **44** Ezi Sabatin dughiar igharazim otozi, nguibar ekiar kamin itir gumazamizir avirim bar iza uari akuvagha Ekiamin akam barasi. **45** Ezi Judaba gumazamizir okoruar kamin ganigha, men naviba bar ikufi. Ezi me Polin akabar kurakuragha a migei. **46** Kamaghin amizi, Pol ko Barnabas atiatir puvatigha, akar bar gavgavimin me migei, “Ia Judaba, ga faragha Godin akamin ia mikeme. Ezi ia akirim ragha akar kam gasara. Egha ghaze, e ikirimirir aghuir zurara itim inian kogham. Kamaghin amizi, ia oragh, ga uam akar kamin ia mikiman kogham. Ga Kantrin Igharazibar Gumazamizibav kimam. (aiōnios g166) **47** Ekiam bizir kam bagha kamaghin e mikeme: “Ki ni amisevegha ingangarir ekiam ni ganidi. Egh ni damighti, ni Kantrin Igharazibar Gumazamiziba bagh angangarimin min ikiam. Eghti ki Kantrin Igharazibar Gumazamiziba bar men akuragh ua me iniam.” **48** Ezi Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, me akar kam baregha, bar akuegha ghaze, akar kam bar dera. Ezi gumazamizir God ikirimirir aghuir zurara ikiam bagha miseveziba, me bar nighnizir gavgavim an iti. (aiōnios g166) **49** Ezi Ekiamin akam bar nguibaba bar dar ghu. **50** Amizir maba God gifuegha an apengan ikia ziar ekiaba iti, ezi gumazir ziaba itir maba, me uaghan nguibar ekiar kamin iti. Judaba men navibagh inivima, me osimtiziba Pol ko Barnabas garisi. Egha me uan distrighin aning batoke. **51** Kamaghin

amizi, Pol ko Barnabas, uan dagarimningin itir nguaziba apisi, eghti gumazamiziba fogh suam, men arazir kam osimtizim me ganingi. Ezi, Pol ko Barnabas Antiok ategha Aikoniam nguibamin ghu. **52** Kamaghin amizi, Antioghin itir Kraisin suren gumazamiziba, Godin Duam bar me gizivazima me bar akonge.

14 Pol ko Barnabas Antioghin ikiav amizir arazibara, aning iza Aikoniamin Judaba God ko migeir dipenibar dagh ami. Egħa aning kagh bar deraghvira akam akurima, Judan aviriba ko Kantrin Igharazibar Gumazamizir aviriba nighnizir gavgavim Iesusin iti. **2** Ezi Judan marazi nighnizir gavgavim men akabar ikian aghuagħa Kantrin Igharazibar Gumazamizibar nighnizibagh asighasigha men navibagh inivima, me nighnizir kurabar nighnizir gavgavim Iesusin itir darazigh ami. **3** Ezi Pol ko Barnabas dughiar ruarimin Aikoniamin ikiava, Ekiamin apangkuvimin akam mikimasava atiatur puvati. Ezi Ekiam gavgavim aning ganingizi, aning mirakelba ko digavir kuram gamir bizibagh ami, da otifi. Ezi kamaghin Ekiam gumazamizibar akakagħa ghaze, akar aning me migeir kaba, da guizin akaba. **4** Ezi nguibar ekiar kamin itir gumazamiziba uari abiki, marazi Judabar gin zuima, marazi aposelning bagħa zui. **5** Egħa gin Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, me uan gumazir aruaba ko, Pol ko Barnabas aremegħasa me nighnigha aning bagħa tuaviba buria ghaze, me arazir kurabar aning damuasa ifonge. Egħa me dagiabar aning ginivasava ami. **6** Ezi Pol ko Barnabas kamaghin oregha ara Lистра ko Derben ghu, aning Likonian Distrighin nguibar ekiamning. Egħa aning uaghan nguibar ekiar kamningin borogħin itir nguibaba sara ghu. **7** Egħa aning kagh Akar Aghuim akuravira iti. **8** Listran nguibar ekiamin aven gumazir mam, an suemning ikuvigha an amirazi an aruir puvatigha aperaghavira iti. An amebam a batezima a kamaghira gari. **9** A Pol barazi an akam akuri. Ezi Pol dikiraviram an gara kamaghin fo, gumazir kam nighnizir gavgavim iti, a deragħam. **10** Egħa Pol kamaghin pamtemin dia, “Ni dikavigh mitigh!” Ezi gumazir kam

uabi ekunigha mitigha magħhiram arui. **11** Egħa gumazamizir avirim Pol amizir bizir kamin ganigha, pamtemin Likonian akamin dia migei, “Aseba gumazibar min otivigha e bagħa izaghire!” **12** Egħa Barnabas, me asem Sus a gati. Pol a migirigiabar faragħa zuir gumazim, kamaghin me asem Hermes a gati. **13** Asem Susin dipenim, a Listran nguibar ekiamin avinizir tiar akamin borogħin azenan iti. Ezi Susin ofa gamir gumazim, a ko gumazir aviriba, me Pol ko Barnabas bagħ asizibav sueghiva aningin ofa damuasa. Kamaghin, a bulmakaun apuriba ko akimarir biziziba inigha Listran nguibar ekiamin tiar akamin ize. **14** Ezi aposelning Pol ko Barnabas, aning bizir kaba baregha, uan korotiaba abiagħharigha, ivegha gumazamizibar okoruamin aven ghua pamtem dia migei, **15** “Maia! Gumazamiziba, ia tizim bagħa arazir kam gami? Ga pura gumazir kinimning, egħa uaghan ian mirara gari. Ga kamagħsua Akar Aghuir kam ia migei. Ia pura bizir kinir kabar ziaba fan marki. Ia uari isi Ekiam daning, an Angamira Itir God. A Godin overiam ko nguazim ko ongarimin ingarizim, egħa dar itir biziba bar adar ingari. **16** Fomira, God nguibaba bar, me atagħizima me pura uan nighnizibar arua bizibagh ami. **17** Egħa a ian modozir puvati, egħti gumazamiziba a gifogħan kogħam. Puvati. A zuraram arazir aghuibar ia gamua, amozim ia ganiga, dagħer aghuir aviriba ia ganiga, dagħer aghuibagh ami da otifi. Egħa ia gamima ian naviba deragħa bar akonge.” **18** Aning bizir kabar pamten me migia, uaningin ofa damuan men anogorogħavira iti. **19** Ezi gin Judan gumazir maba Antiok ko Aikoniamin ikegha Listran izegha, gumazamizibar nighnizibagh ekuizi, me Polin apanibar otifi. Egħa me dagiabar Pol ginivigha an ganigha ghaze, an areme. Egħa anemikirigha Listran nguibar ekiamin azenan ghu. **20** Ezi gin suren gumazamiziba iza an okarizi, a dikavigha uamategħa Listran nguibar ekiamin ghu. Egħa dughiar igħarazimin a Barnabas ko Derben zui. **21** Pol ko Barnabas Derben nguibar ekiamin ikia Akar Aghuim akura gumazamizir aviribagh ami, me suren gumazamizibar otifi. Egħa aning uamategħa Listra ko Aikoniam ko Antiogħin ghu. **22**

Aning gavgavim suren gumamazizibagh aniga akurvazir migirigiabar me gamua ghaze, ia uan nighnizir gavgavibar tuivigh gavgafigh. Aning kamaghin me migia ghaze, “E God Bizibagh Ativaghamin Dughiamin aven mangisi, e faragh osimtizir aviribar aven mangigham.” **23** Egħa Pol ko Barnabas Kraisin adarazi itir nguibaba bagħa vaghvagħa gumamazizir dapaniba amisefe. Gumamazizir dapanir kaba nighnizir gavgaviba Ekiamin iti. Ezi aning me bagħa dagħeba tagħa Ekiam ko mikemegħa me isava Ekiamin agharim gati. **24** Egħa Pol ko Barnabas Pisidian Distrighin ghughagħin iza Pamfilian Provinsin għu. **25** Egħa aning Pergan nguibamin Akar Aghuim akunigha givagħa Atalian nguibam uaghiri. **26** Egħa aning Atalian ikegħa kurim inigha uamategħa Antioghin nguibamin għu. Nguibar kamra, aning kagħ faragħa ikezi, Antioghin itir Kraisin adarazi aning isa Godin agharim ganiga ghaze, Godin apangkuvim aning ko ikiti aning ingangarir kam damuam. Ezi aning ingangarir kam gamua iza datirighin anegivagħa, uamategħa Antioghin għu. **27** Egħa aning Antioghin otogħa, Kraisin adarazir diazi me iza uari akuvazima, aning bizir God aningın dafaribar amiziba bar, dar gun me migei. Egħa uagħan God Kantrin Igharazibar Gumamaziziba bagħa nighnizir gavgavimin tiam kuizir akam me migei. **28** Egħa aning kagħ dugħiar ruarimin suren gumamaziziba ko ike.

15 Ezi Judian Distrighin gumazir maba Antioghın izegħa Kraisin adarazir sure gamua ghaze, “Ia Mosesin Arazimin gin mangan kogħ, egh uan mikarzir mogomebar iniba aghoreghan kogħti, God ua ia inighan kogħam.” **2** Bizir kam bangin, Pol ko Barnabas maburan odorozim me koma a gami. Kamaghin amizi, Kraisin adarazi Pol ko Barnabas ko nighnizir gavgavim Iesusin itir gumazir maba sara me amisevegħa ghaze, me Jerusalemin mangi bizir kam bagħ aposelba ko Siosin gumamazizir dapanibav kimam. **3** Egħa Kraisin adarazi, me amadazima me zui. Me Fonisian Distrik ko Samarian mogħin ghua Kantrin Igharazibar Gumamaziziba uan navibagħ irazir bizimin gun me migei. Ezi Kraisin adarazi bar migirigiar kam baregħa bar akonge. **4** Ezi Pol ko Barnabas, me ko

zui darazi ko, me Jerusalemin otivizi, aposelba ko Kraisin adarazi ko men gumazir dapaniba bar akuegħa me ini. Ezi Pol ko Barnabas God aningın agharimin amizir bizibar, gun me migei. **5** Ezi nighnizir gavgavim Iesusin itir gumazir maba, me fomira Farisibar min ike, me dikavigha kamaghin migei, “Kantrin Igharazibar Gumamaziziba uagħan Moses Osirizir Arazibar gin mangiva uan mikarzir mogomebar aghor.” **6** Ezi aposelba ko siosin gumamazizir dapaniba akar kam akirasa uari akufa. **7** Dugħiar ruarimin me bizir kam migia ghua, Pita dikavigha me migei, “Nan adarasi, ia fo dugħiar maba givazi God kamaghin ifonge, Kantrin Igharazibar Gumamaziziba nan akatorimin Akar Aghuimin migirigiam bareghiva nighnizir gavgavim Iesusin ikiam. Egħa a ian tongin na misefe. **8** E fo, God gumamazizibar navir averiabagħ fo. Egħa a uan Duam me ganingi. An e gamizi mogħira, me gami. Egħa tuavir kamın a kamaghin en aka, a me gifuegħa ua me ini. **9** Godin damazimin Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumamaziziba, e bar magħ ghue. Kantrin Igharazibar Gumamaziziba nighnizir gavgavim Iesusin itima, God men nighnizir gavgavimin tuavimin, men navibagħ amizi me an damazimin dera. **10** Ezi kamaghin ia tizim bagħ God damighiti, a ian nighnizibar gin mangam? Egħa osimtizir faragħa en ovaviba ateran iburaziba ko, osimtizir e uagħan datirighin ateran iburaziba, da isa nighnizir gavgavim Iesusin itir darazigh arisi. **11** Kamaghin puvati. En nighnizir gavgavim ghaze, en Ekiam Iesusin apangkuvimin, God uam e inizir mogħira me ini.” **12** Ezi gumazir uari akuvaziba bar nimira ikia Barnabas ko Pol barasi. Ezi aning mirakelin arazaraziba ko digavir kuram gamir bizibar gun me migei. Egħa aning ghaze, God aningın dafaribar arazir kaba Kantrin Igharazibar Gumamazizibar tongin, dagħ ami. **13** Aning mikemegħa givazi Jems kamaghin migei, “Nan adarasi, ia na baragħ. **14** Saimon kamaghin e gegħara ghaze, kar faragħa zuir dugħiam, God Kantrin Igharazibar Gumamaziziba uan apangkuvim men akagħa, men tongin gumazir maba ua bagħa me inigha me gamizi, me an gumamazizibar otifi. **15** Godin akam inigha izir gumazibar migirigiamin mirara ghua. Me

fomira kamaghin osiri, men migirigiamin osizirimra kara: **16** “God kamaghin migei, Devitin ovaviba mati, purirpenim degiaghiri. Egh ki gin uamategh izi, an ingarighti a tugham. An bizir ikuviziba ki ua dar ingarigham, egh ki a damighti a ua deragham. **17** Eghti gumazamizir ikiavira itir naba God bagh ruiam. Kantrin Igharazibar Gumazamizir nan ziamin itiba bar uaghan na buriam. **18** Ekiam kamaghin mikeme. A bizir kaba fomira gumazamizibar akazi me dagh fo.” (aiōn g165) **19** Jems ua kamaghin migei, “Nan nighnizimra kara, Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, me navibagh iragha God bagha zui. Eghti e men tuaviba apiran kogham. **20** E me bagh osir kamaghin me mikim suam, ia dagher me marvir guabagh anidibar aman marki. Ia dar ami kamaghin ia Godin damazimin mizegham. Ia dagher kabar aman marki. Ia uari isava akuir arazir kurabar amuan marki. Egha asizir me benibar firibagh afi ariaghiriba, dar ghuziba darara iti, ia dar aman marki. Egh ia ghuzibar aman marki. **21** E fo, Moses osirizir arazir kamnagh fomira iza datirighin, me an akam nguibar ekiabar aven bar anekura, egha Sabatba zurara God ko migeir dipenibar aven a dibori.” **22** Egha aposelba ko siosin gumazamizir dapaniba ko Jerusalem in itir Kraisin adarazi bar mikemegha, uarir tongin gumazir maba miseveghe me amadazi me Pol ko Barnabas ko Antioghin zui. Me gumazir dapanir pumuning uaghan aning amisefe: Sailas ko Judas, an ziar mam Barsabas. Gumazir kamning Kraisin adarazir faragha zui. **23** Egha me akinafarir kam me koma anemada: E, aposelba ko siosin gumazamizir dapaniba, e ian adarasi. Ia Kantrin Igharazimin itir nighnizir gavgavim Iesusin itir darasi, ia Antioghin nguibar ekiam ko Sirian Provins ko Silisian itiba. Akinafarir kam ia bagha izi. Dughiar aghuim. **24** E kamaghin oraki, en tongin marazi me en azarazir puvatigha, ghua ia migia ian nighnizibagh asighasiki. Me ia gifarazi ia okam nighnisi. **25** Ezi e bar navir vamira inigha gumazir maba ko en namakar aghuimning Barnabas ko Pol a miseveghe me amada. **26** Gumazir kamning, aning en Ekiam Krai Iesusin ziam bagha nguazir kamin ikirimirim ategha uaningin sa. **27** Kamaghin amizi, Judas ko

Sailas uaghan akamin ia mikimasa, e aning amada. **28** E Godin Duam ko navir vamira ikia kamaghin nighnigha ghaze, e osimtizitam ua ia darighan kogham. Bizir e ia mikemeziba, darara ia dar gin mangi. **29** Ia me marvir guabagh anidir daghebar aman marki, egh asizibar ghuzibar aman marki, egh me beniba firibagh afi ariaghirir asizibar aman marki, egh uari isava akuir arazir kurabar amuan marki. Ia bizir kaba ategh deragham. En akam kamaghira tu. **30** Egha Jerusalem itir Kraisin adarazi gumazir kaba amadazi, me Jerusalem ategha Antioghin iraghuegha Kraisin adarazi akuvagha akinafarim me ganingi. **31** Ezi Antioghin itir Kraisin adarazi akinafarir kam barazima, a gavgavim me ganiga men navibagh ami da dera. Ezi me bizir kam bagha bar akonge. **32** Judas ko Sailas aning uaghan Godin akam inigha izir gumazimning. Egha aning migirigiar aviribagh ami. Kamaghin, aning gavgavim Kraisin adarazi ganiga migirigiar akurvazir aviribar me gami. **33** Egha aning dughiar maba mong Antioghin me ko ike. Ezi gin Kraisin adarazi navir amirizim sara me amadazi, me Jerusalem in uamategha gumazir me amangiziba bagha zui. **35** Ezi Pol ko Barnabas Antioghin ikia gumazir avirir maba ko gumazamizibar sure gamua Ekiamin akam akuri. **36** Dughiar maba givazi, gin Pol kamaghin Barnabas migei, “Ga uamategh nguibar ekiar ga Ekiamin akam akuniziba, bar dar mangiva uan adarazir ganam, me manmaghin iti.” **37** Ezi Barnabas kamaghin nighnisi, a Jon, an ziar mam Mak, an a inightima, a aningin gin mangam. **38** Jon Mak Pamfilian purama aning ataki, egha aning ko ingangarim a givazir puvati. Kamaghin an aning ko mangan Pol aghua. **39** Egha aning odorozir dafam gamigha kamaghin aning uaning abiki. Ezi Barnabas ko Mak kurim inigha arighatizim Saiprusin ghu. **40** Ezi Pol Sailas amisefe. Ezi Kraisin adarazi uari akuvagha aning isa Godin agharim gatigha kamaghin migei, “Godin akurvazim gua ko iki.” Ezi aning ghu. **41** Egha aning Sirian Provins ko Silisian moghin ghua Pol gavgavim Kraisin adarazigh anidi.

16 Pol ghua Derben otogha ghua Listran Egha a ko an gara dipenir vamiran itir darasi, e oto. Ezi kagh suren gumazir mamin ziam me ruegha givazi, a uan dipenimin mangasa Timoti, a iti. An amebam Judan amizim, a Kraisin en gighami. A kamaghin e migia ghaze, “Ia mav. Ezi an afeziam Grighin gumazim. 2 Lистра kamaghin na ginighnigh suam, ki guizbangira ko Aikoniamin itir en adarasi, me kamaghin nighnizir gavgavim Ekiamin iki, kamaghin ia a migei, Timoti gumazir bar aghuim. 3 Ezi izi nan dipenimin iki.” A kamaghin e migia Pol a inighti, an a ko mangasa ifonge. Judaba bar e gakaghone. 16 Dughiar mamin e God ko danganir kamin iti. Egha me bar fo, an afeziam migeir danganimin zuima, ingangarir amizir a Grighin gumazim. Kamaghin, Pol Timotin igiam, duar kuram a gapazazi, an e bato. Duar mikarzir mogomemin inim atu. 4 Egha me kuram a gapazazima a gin otivamin bizibagh nguibar ekiabagh arui. Akar aposelba ko siosin fogha dar gun migei. Ezi kamaghin an garir gumamazir dapaniba Jerusalemin mikemegha gumaziba an amir ingangarir kamin dagiar amamangatizim, gumamaziziba da baragh, dar aviriba isi. 17 Ezi guivir kam, Pol ko bar en gin mangasa, me me migiagharui. 5 Kamaghin gin iza kamaghin dia migei, “Gumazir kaba amizi, Kraisin adarasi, men nighnizir gavgaviba Godin Bar Pin Itimin ingangarir gumaziba. gavgafi. Ezi men dibobonim aruebar zurara pin Me God ian akurvaghamin tuavimin gun ia ghuavanadi. 6 Ezi Godin Duam, Esian Provinsin migei.” 18 A dughiar aviribar kamaghin ami. Akar Aghuim kunan men anogoroke. Kamaghin Ezi Pol an amiragha raghirigha kamaghin duar amizi, Pol, ko Sailas, ko Timoti, me kuram migei, “Ki Krai Iesusin ziamin ni migei, Distrighin nguibar ekiam ko Galesian Distrighin ni azenim girigh!” Ezi duar kuram maghira moghin ghue. 19 Ezi an garir gumaziba fo, men anetaki. 19 Ezi an garir gumaziba fo, men Bitinian Provinsin mitaghniamin otogha dagiaba isir tuavim piri. Kamaghin amizi, me Pol Bitinian Provinsin aven mangasava amima, ko Sailasin suiragha aning amikirigha gumazir Iesusin Duam men anogoroke. 8 Kamaghin dapaniba bagha biziba amadir danganir ekiamin amizi, me Misian Distrighin miriam gatigha, ghu. 20 Egha me aningin akua jas bagha ghugha Troasin ira ghue. 9 Ezi dimangan Pol irebamin kamaghin migei, “Kar Judan gumazimning. min bizimin garima, Masedonian Provinsin Aning en nguibar ekiamin itir gumamazizibar gumazim tughav ikia a gakaghora ghaze, “Ia navibagh inivima osimtizir aviriba otifi. 21 Egha Masedonian iziva en akuragh.” 10 Pol irebamin aning Romin kantri en anogoroghezir arazibar min bizir kamin ganigha givagha, e zuamira gin mangasa, gumamazizibav gei.” 22 Ezi bizibar kirigha Masedonian mangasa tuavibar gumamaziziba iza uari akuvagha uaghan akaba kiri. E fo, God Akar Aghuim me mikinasa uagha Pol ko Sailas gasi. Ezi jas midorozir gumazibav dia. 11 Egha e Troasin kurim inigha biaghatigha gia ghaze, ia aningin korotiaba suegh aning Samotresin zui. Egha aminzaraghan Neapolis misogh. 23 Me Pol ko Sailas puv aning misuegha, bagha zui. 12 Egha e kagh dikavigha ghua Filipain aning isa kalabus gati. Egha deraghiva aningin otifi. Romba fomira izava apiazir nguibar ekiam. ganamin akar gavgavim isa, kalabusin garir A Masedonian Distrighin nguibar faragha zuir gumazim ganingi. 24 Ezi kalabusin dipenimin mam. E kagh dughiar mabar ike. 13 Ezi Sabatin garir gumazim jasin akam baregha, aning isa dughiamin, e nguibar ekiamin tiar akamin selin danganir bar aven itim gatigha, aningin azenan ghua dipamin uaghiri. E ghaze, God ko sueba pamtem temem sara da ike. 25 Ezi mikimamin danganitam ti kagh ikiama? Ezi e dimagarir arizimin Pol ko Sailas God ko migiava kagh amizir mabar gari me uari akuvagha itima, ighiabagh ami. Ezi kalabusin itir gumazir maba e me migei. 14 Amizir e barazir kabar mav, aning barasi. 26 Ezi zuamira mikimkizir dafar an ziam Lidia, a faragha Taiatairian nguibar mam otogha, gavgavim kalabuziar dipenimin ekiamin ikia izegha inir pighagheviba amadi. mingarim ganidir dagiabagh inobaghnobasi. A zurara Godin ziam fer amizim. Ekiam an Ezi kalabusin tiar akaba zuamira kuiaghire. Ezi navim kuizima a Polin migirigiaba barasi. 15 me kalabuziaba ikezir senba bar firiaghire. 27

Ezi kalabusin dipenimin garir gumazim oseghe dikavigha kalabusin dipenimin tiar akabar garima da bar kuiaghirezi, an nighnizim ghaze gumazir kalabusin itiba bar are. Kamaghin a uan midorozir sabam asigha uabi uabi biragh aremeghasa. **28** Ezi Pol pamtemin dia, “Ni pazi uabi damuan marki! E bar ka iti.” **29** Ezi kalabusin garir gumazim angazangariba bagha dia, eghe ivegha Pol ko Sailas itir danganimin ghua atiatia puvira nigha, aningin suebar iri. **30** Eghe an aning inigha azenan otogha aningin azangsisi, “Aruamning, ki tizim damightima God nan akuragham?” **31** Ezi aning a ikaragha ghaze, “Ni nighnizir gavgavim Ekiam Iesusin ikiti, a nin akuragh, nin adarazi sara akuragham.” **32** Ezi aning Ekiamin akam a migia eghe uaghan a ko itir darazi bar me migei. **33** Dimagarir kamra, gumazir dapanir kam aning inigha aning duaba rue. Ezi aning zuamira a ko an adarasi, Iesusin ziamin bar me rue. **34** Ezi kalabuzibar garir gumazir dapanim, Pol ko Sailas inigha uan dipenimin aven ghugha dagheba aning ganidi. A uan adarazi ko nighnizir gavgavim Godin iti. Kamaghin amizi, me bar akonge. **35** Ezi aminim tirazi, jasba polisin gumaziba amadazi me iza kamaghin kalabuziar dapanim migei, “Jasba kamaghin migei, ‘Ni Pol ko Sailas ateghtima aning mangi.’” **36** Ezi kalabuziabar garir gumazir dapanim kamaghin Pol migei, “Jasba ni ko Sailas ataghiraghasa na mikeme. Ezi gua datirighin navir amirizim sara mangi.” **37** Ezi Pol kamaghin polisin gumazibav gei, “Ga Romin gumazimning. Me ga isa kot gatizir puvatigha gumazir aviribar damazimin pura ga misogha, ga isa kalabusin ga amada. Eghe me datirighin nimira ga amangasa? Ti puvatigham! Me uari iziva gan aku mangam.” **38** Ezi polisin gumaziba akar kabar gun jabsav keme. Ezi me orazi Pol ko Sailas Romin gumazimning. Ezi me atiatingi. **39** Kamaghin amizi, jasba kalabusin dipenimin ghuegha, kamaghin aning migia ghaze, gua ataran marki. Eghe me aningin akua azenan ghuegha, aningin azangsisi, “Gua nguibar ekiar kam ategh mangi.” **40** Ezi aning kalabusin dipenim ategha Lidian dipenimin ghu. Eghe Kraisin adarazir ganigha, akar maba

me migia, gavgavim me ganigha, eghe aning ghu.

17 Pol ko an gin aruir gumaziba, me Amfipolis ko Apolonian nguibamning ategha ghuvira ikia Tesalonikan nguibamin oto. Tesalonikan nguibamin aven, Judabar dipenir God ko migeir mam iti. **2** Eghe Pol God ko migeir dipenimin aven ghu. Kar a zuraram amir arazim. Eghe Sabatin pumuning ko mikezimin Godin Akinafarimin itir osiziriba me geghara me migei. **3** An osiziriba men akakagha dar mingaribav gia ghaze, “Krais mizazim inigh aremegh ua dikavamin migirigiam, a guizbangira.” Eghe kamaghin migei, “Iesusin ki akam akurir kamnagh, a Gumazir God Ua Gumazamiziba Iniasa Misevezim, a Krais.” **4** Ezi Judan gumazir maba oreghe nighnizir gavgavim akar kabar ikia Pol ko Sailasin nighnizimin gin zui. Ezi uaghan Godin atiatir Grighin gumazir aviriba ko ziaba itir amizir aviriba sara aningin gin zui. **5** Gumazir avirim Pol ko Sailasin nighnizimin gin zuima, Judaba kamaghin naviba bar ikufi. Eghe puram aruir gumazir kurar maba akumakumigha gumazir bizir dafam gami. Eghe ghua nguibar ekiamin aven arua pamtem atarava araghasi. Me Pol ko Sailas inigh avirir torimin mangasa, aning buriasa ivemara Jesonin dipenimin aven ghue. **6** Eghe me aningin apizir puvatigha, Jeson ko Kraisin marazi kurivegha nguibar ekiamin garir gumazir dapaniba bagha me inigha ghu. Eghe kamaghin dei, “Gumazir kaba osimtizim nguazir kamin nguibaba bar dagh arigha iza datirighin kagh oto. **7** Ezi Jeson me inigha uan dipenim gati. Gumazir kaba bar moghira Sisar osirizir arazibar gin mangan aghua. Eghe kamaghin migei, Atrivir ekiar igharazim uaghan iti, an ziam Iesus.” **8** Ezi gumazamizir avirir uari akuvaziba ko nguibar ekiamin garir gumazir dapaniba, me men akar kam baragha digavir kuram gamigha diava arai. **9** Eghe nguibar ekiamin garir gumazir dapaniba, me Jeson ko an adaraziv kemezi, me sel givese. Ezi me me ataghizi, me zui. **10** Ezi aminim pirima, Kraisin adarazi zuamira aning amadazi aning Berian nguibamin ghu. Aning ghua otivavira Judabar dipenir God ko migeimin aven ghu. **11**

Berian Judaba, men araziba ko men nighniziba bar dera. Me Polin migirigiaba baraghasa bar ifonge. Egha me Polin migirigiabar mingariba abigh bar dagh fofoghasa zurara Godin Akamin Osiziribar gari. Me kamaghin foghasa, Polin migirigiaba, da guizin migirigiaba, o? Kamaghin, me Tesalonikan itir Judabar arazibagh afira. 12 Ezi Judan aviriba nighnizir gavgavim Polin migirigiabar iti. Ezi uaghan Grighin amizir ziaba itir maba ko Grighin gumazir aviriba sara aningin gin zui. 13 Ezi Judan gumazir Tesalonikan itiba orazi, Pol Berian ikia Godin akam akuri. Ezi me uaghan Berian otivigha gumazamizir kabar nighnizim gasighasigha men navibagh inifi. 14 Ezi Kraisin adarazi zuamira Pol amadazi an ongarir miriamin ghu. Sailas ko Timoti Berian ikiavira iti. 15 Ezi Polin akua zuir gumaziba, ghua Atensin aneti. Ezi Pol, Sailas ko Timoti zuamira a bativasa, an aning bagha akam isa me ganingi. 16 Egha Pol Atensin ikia Sailas ko Timoti bagha mizuai. Egha a gari, Atensin nguibar ekiamin aven marvir guaba bar izifa. Ezi Pol bar osemegha an muriam bar ikufi. 17 Egha a bizir kam bagha God ko migeir dipenibar aven a Judaba ko Grighin Godin atiatia itir gumazamiziba sara migei. Egha uaghan bizibagh ivezir danganimin zurara gumazir pura iza otivibav gei. 18 Ezi Epikurian ko Stoikin gumazir fofoziba itiba, me Pol ko uari adosi. Marazi kamaghin migei, "Onganir mam tizibav gei?" Ezi marazi kamaghin migei, "A ti aser igharazibar akam akuri." Pol Iesus ua dikavizir bizimin Akar Aghuim akurima, kamaghin me migirigiar kabar a gami. 19 Egha me a inigha Atensin garir gumazir dapanibar tongin ghua me mighsiamin Areopagus uari akuvagha iti. Egha me kamaghin Pol migei, "Ni nighnizir e fomira tong oraghizir puvatizibav gei. E dar mingarim gifoghasa ifonge. Kamaghin e foghasa, kar nighnizir igiar manam, ni an gumazamizibar sure gami. Ni e mikim." 21 (Atensin gumaziba ko Atensin azenan itir gumazir izeziba, me zurara pura ikiava nighnizir igiar otivir kabara migei.) 22 Ezi Pol Areopagusin Mighsiamin tongira tugha kamaghin migei, "Ia Atensin gumaziba! Ki ian gari, ia godin min asebar gin mangasa bar gavgafi. 23 Ki arua bar deravira bizir ia ziaba

febar gani, egha ki uaghan ofa gamir dakozir mamin gari ziar kam an iti: E fozir puvatizir godin ofa gamir dakozim. Ezi datirighin ki, godin ia fozir puvatigha gin zuim, ki an akam ia mikimasa. 24 "Godin mam iti, a nguazir kam ko an itir biziba bar dar ingari, anarira overiam ko nguazimin Ekiam. Egha a gumaziba dafaribar ingarir dipenibar itir puvati. 25 Godin kam a uabi ikirimirim ko biziba bar gumazamizibagh aningi. Egha a bizitamin otevezir puvati. Kamaghin, e uan dafaribar an akurvagh bizitam damighan kogham. 26 Ezi God gumazir vamiran ingari, egha an ovavir kamin a gumazamiziba bar men ingari. Egha me isa nguazimin danganiba bar dagh ariki. Egha a uabi me ikiamin ikirimirimin dughiaaba ariki. Egha danganir me itiba a me bagha nguazir mitaghniaba ariki. 27 God kamaghin ifonge, gumazamiziba a buri, an boroghin iziva an apigh, kamaghin a bizir kabagh ami. Guizbangira God e vaghvagha en saghon itir puvati. 28 'Anarira e gamima, e ikiava, aruava egha ikirimirim isi.' Ezi ian fofozir gumazir mabara kamaghin mikeme, 'E Godin boribara.' 29 "Kamaghin amizi, e guizbangira an ovavibar ikiva, egh kamaghin nighnighan kogh suam, God ti golin nedazim o silvan nedazim o dagiabar nedazim. E uaghan kamaghin nighnighan kogh suam, a ti gumazamiziba uari uan dafariba ko uan nighnizibar ingarizir marvir guatam. 30 "Fomira gumazamiziba God gifozir puvati. Dughiar kamin, me fozir puvatigha amizir biziba, God dagh nighnizir puvati. Egha datirighin God Akar Gavgavim aniga ghaze, nguazir kamin danganiba bar dar itir gumazamiziba bar uan navibagh iragh. 31 God gumazamizibar arazir kuraba bagh me tuisighamin dughiam akirigha gifa. An arazir aghuimin mirara a inabazir gumazim, nguazir kamin gumazamiziba tuisigham. Gumazir kam aremezi God a gamizi a ua dikafi. Bizir kamin God e tuisighamin ingangarim gumazamiziba bar men akazi, me fo, a guizbangiram otogham." 32 Egha me ua dikavamin migirigiam baregha, marazi a dipofi. Ezi marazi kamaghin migei, "Ni dughiatam ua bizir kam mikimti, e ni baraghasa." 33 Ezi Pol me ategha ghu. 34 Ezi gumazamizir maba Polin nighnizimin gin ghua

nighnizir gavgavim an migirigiabar iti. Men tongin Dionisius, a Areopagus kaunselin aven itir gumazir mam. Ezi amizir mam, an ziam Damaris, a gumazamizir igharazir maba ko, me uaghan nighnizir gavgavim Polin migirigiabar iti.

18 Bizir kabar gin, Pol Atens ategha Korinin nguibamin ghu. **2** Egha a Judan gumazir mam bato, an ziam Akwila. An nguibam Pontusin Provinsin aven iti. A uan amuim Prisila ko, aning mong fomira kantri Italin ike, ezi Sisar Klodius Judabav gia ghaze, me Romin nguibar ekiam ategh igharagh mangi. Kamaghin amizi, aning Itali ategha Korinin ize. Ezi Pol aning ganasa zui. **3** Pol uaghan aningin mirara, selin dipenibar ingari. Kamaghin amizi, an aningin ganasa ghugha, aning ko ikia egha me ko ingari. **4** Sabatin dughiaabar, Pol zurara Judaba God ko migeir dipenibar ghua me ko uariv gei. A Judaba ko Grighbar nighnizibar amutima, me nighnizir gavgavim Iesusin ikiasa me gakaghori. **5** Ezi Sailas ko Timoti Masedonia ategha izaghirizi, Pol dughiaabar zurara Godin Akar Aghuim akuri. An akar gavgavimin kamaghin deravira Judabagh eghari, Iesus a Kraiss, Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim. **6** Ezi Judaba Polin akam baraghan aghuagha, migirigiabar kuraba a ganidi. Kamaghin amizi, a uan korotiamin mineziba apizigha, kamaghin me migei, “Kamaghin ia Godin saghon iki oveghti, mar ian osimtizimra. Ezi ki uabi osimtiziba puvati. Ki datirighin Godin Akar Aghuim Kantrin Igharazibar Gumazamiziba me mikinam.” **7** Ezi Pol God ko migeir dipenim ategha Titius Jastusin dipenimin ghu. Gumazir kam zurara Godin ziam fe. An dipenim a Judaba God ko migeir dipenimin boroghin iti. **8** Krispus, God ko migeir dipenibar garir gumazir dapanim. Ezi a uan adarazi ko me nighnizir gavgavim Ekiamin iti. Ezi Korinin gumazamizir avirim Polin akam baregha, nighnizir gavgavim Iesusin ikia egha rue. **9** Ezi dimagarir mamin Ekiam irebamin min garir bizimin kamaghin Pol migei, “Ni atiatingan marki, ni mikimvira iki, egh nimira ikian marki. **10** Ki ni ko iti, nan gumazamizir aviriba nguibar ekier kamin iti. Kamaghin tav pazi ni damighan kogh,

egh ni misueghan kogham.” **11** Ezi Pol azenir vamira ko akuamin ikiava, Godin Akar Aghuim men sure gami. **12** Galio, Akaian Provinsin gavmanin gumazir dapanimin itima, Judan gumaziba bar dikavigha Polin apanimin gamua a isa kot gati. **13** Me ghaze, “Gumazir kam, a gumazamizibav gia ghaze, ‘Ia Moses Osirizir Araziba riaghirighiva, arazir igharazimin Godin ziam fi.’” **14** Pol bar men akam ikarvaghasava ami, ezi Galio Judabav gei, “Ia Judaba, gumazir kam Rom osirizir araziba abigham, o an arazir kuratam damightima, ki ian akam baregham. **15** Ezi ia migirigiaba ko ziaba ko ia uan araziba, bagha nighnigha na bagha izi. Markiam. Ia uari dar kirmigh. Ki bizir kabar kotiaba bareghan kogham.” **16** Kamaghin amizi, a me amadazi, me kot ategha azenan ize. **17** Ezi Korinin gumaziba, maghira Sostenesin suira, a Judabar dipenir God ko migeimin garir gumazir dapanim, egha kotin danganim boroghira a misosi. Ezi Galio bizir me amizir kam gunuira. **18** Pol dughiar mabar Korinin ikegha, Kraissin adarazi ategha kurimin ghuavanabogha Sirian Distirighin ghu. Prisila koma Akwila a ko zui. Dughiar a tighar kurimin mangamim, a Senkrian ikia God ko akar dikirizir mam gami. Kamaghin a uan dapanir arizim gise. **19** Ezi me Efesus otivigha, Pol Prisila ko Akwila kagh aning ataki. Egha a uabi Judabar dipenir God ko migeimin ghua me ko uariv gei. **20** Ezi me dughiar tabar uarir gan ikiasava a migeima, a ghaze, Puvati. **21** A me ataghiragha, akar dikirizim gamua kamaghin me migei, “God ifueghti, ki ua ia bagh izam.” Egha kurim inigha Efesus ategha ghu. **22** Egha a Sisarian otogha, Jerusalem itir Kraissin adarazigh etiasa ghuavanabo. Egha gin Antioghin nguibamin ghuaghiri. **23** Pol dughiar mabar Antioghin ikegha, Distrik Galesia ko Frigian itir nguibaba bar dagh arua, men nighnizir gavgavir Iesusin itiba gavgavim me ganidi. **24** Judan gumazir mam, an ziam Apolos, an Aleksandrian gumazim. A iza Efesusin nguibamin iti. A bar deravira migiava, Godin Akinafarimin Osiziriba bar dagh fo. **25** Me Ekiamin tuavimin a geghani, ezi a gumazamizibar sure damuasa an navim bar a dikafi. A bar deravira Iesus amizir bizibar me

migei. Egha a Jonin rurimra fo. **26** Egha Apolos Judabar God ko migeir dipenimin ghugha, atiatir puvatigha Godin akam akuri. Ezi Prisila ko Akwila a baregha a inigha uan dipenimin ghugha Godin tuavim a geghanizi, a deravira Godin tuavim gifos. **27** Ezi Apolos Akaian mangasava amima, Efesusin itir Kraisin adarasi, gavgavim a ganidi, egha a iniasa Akaian suren gumaziba bagha akinafarim osiri. Apolos Akaian otozir dughiamin, a nighnizir gavgavim Godin itir darazi akurvazir ekiam me gami. God men apangkufi, kamaghin amizi, me nighnizir gavgavim Godin iti. **28** Apolos bar gavgavigha gumazamizibar damazibar akam akuri, egha men akaba ikarvagh, Judabar akar kurar me migeiba dikabiri. A Godin Akinafarimin itir akam akuri, eghti me fogh suam, Iesus a God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, Kraisi.

19 Dughiar kam Apolos Korinin ikiavira itima, Pol mighsiabar itir nguibabagh arua ghua iza Efesusin oto. Egha a kagh suren gumazir maba bato. **2** Egha men azara, “Ia faraghavira nighnizir gavgavim Iesusin itima, Godin Duam ia gizivaz, o puvati?” Ezi me ghaze, “Puvati, e uaghan tong oraghizir pu, Godin Duam iti, o puvati.” **3** Ezi Pol men azara, “Ia rurir manamra ini?” Ezi me ikara ghaze, “Jonin rurim.” **4** Ezi Pol ghaze, “Jonin rurim a navim girazir rurim. Jon gumazamizibav gia ghaze, ia nighnizir gavgavim nan gin izamin gumazimin iki, a Iesus.” **5** Ezi me kamaghin oraghizi, Pol Ekiam Iesusin ziamin me rue. **6** Ezi Pol uan agharimning me gisin atizi, Godin Duam me bagha izegha me avara. Ezi me nguibar igharazibar akabav gei. Egha Godin akam inigha izir gumazibar min Godin akam migei. **7** Me bar moghira men dibobonim 12pla. **8** Ezi Pol iakinir pumuning ko mikezimin, a God ko migeir dipenimin aven, gumazamiziba akar gavgavibar me migia atiatir puvati. A God Bizibagh Ativir Arazimin migirigiamin gun me migia, men nighniziba iraghasa me migei. **9** Ezi marazir naviba gavgavizi, me nighnizir gavgavim Polin akabar ikian aghuagha, gumazamizibar damazibar azenara migirigiar kurabar Godin Tuavim gami. Ezi Pol me ategha nighnizir gavgavim Iesusin

itir darazi inigha ghu. Egha dughiar zurara Tiranusin suren dipenimin bizibar me migei. **10** Pol azenir pumuningin kamaghin amima, Judaba ko Grighin Esian Provinsin itiba, me bar Ekiamin akam baraki. **11** Egha God mirakelin bar gavgavir igiaba Polin dafarimningin dagh ami. **12** Me uaghan inir avizir doriba adiziba ko, inir avizir maba, me da Polin mikarzim poegha, da isa ghuava arimariabagh arizi me ghuamazima, duar kuraba me ataghirasi. **13** Ezi Judan gumazir maba nguibabagh arua duar kuraba batosi. Me Ekiam Iesusin ziamin duar kurar gumazamizibar aven itiba batoghasa kamaghin migei, “Iesusin Pol akam akurimin ziamin, ki pamtem ni migei, ‘Ni azenan izi.’” **14** Ezi Skeva, a Judan ofa gamir gumazir dapanir mam. An otarir 7pla, arazir kam gami. **15** Ezi dughiar mam, duar kurar mam kamaghin me migei, “Iesus, ki a gifo, egha ki Pol, ki a gifo, ezi ia taia?” **16** Ezi gumazir duar kuram apazazir kam, uabi fegha me mikinigha puv me misuaghariki. A mizazir kuram me gasima me ghuzibagh rua bibiabara dipenim ategha arava azenan ghue. **17** Ezi Judaba ko Grighin gumazir Efesusin itiba bizir kam baregha bar atiatingi. Ezi Ekiam Iesus an ziam, gumazamiziba bar a pirafa. **18** Faragha nighnizir gavgavim Iesusin itiba datirighin iza, gumazamizibar damazimin uan arazir kurabar gun migei. **19** Ezi gumazamizir avirir imeziba ko mirakel kurabagh amiba, me uan akinafarir mirakelin kurabar osiziriba itiba inigha iza, gumazamizibar damazimin da tue. Me mirakelin kurabar akinafarir kabar ivezimin dibobonim diboborima, da 50,000in silvan dagiabar tu. **20** Kamaghin amizi, Ekiamin migirigiam nguibaba bar dar zui. Ezi gumazamizir avirim nighnizir gavgavim Ekiamin migirigiamin itima a pamtem men navibar aven ingari. **21** Bizir kaba otivigha givazi, Pol Godin Duamin gin Masedonian Provins ko Akaian Provins moghin mangi, Jerusalem otivasa. Egha ghaze, “Ki nguibar kamin ikeghiva, gin uaghan Romin nguibar ekiamin mangam.” **22** Egha an akurvazir gumazimning, Timoti ko Erastus, an aning isa Masedonian aning amada. Egha a uabi mong Esian Provinsin ike. **23** Dughiar kamra gumazir maba Ekiamin Tuavimin adarir migirigiar dafam

gami. **24** Ezi gumazir mam, an ziam Demitrius. A silvan bizibar ingarir gumazim. A dagiaba iniasa, aser amizim Artemisin dipenimin min, a dipenir dozibar ingarigha, silvan dagh ami. Gumazir aviriba Demitrius ko ingara dagiar aviriba isi. **25** Egħa a ko an ingangarir gumaziba ko men ingangarimin min amir ingangarir igharazibagh amir gumaziba, men dia. Egħa kamaghin migei, “Maia, ia fo. E dagiar ingangarir kam gamua dagiar dafam isi. **26** Ia garava orasi, gumazir kam Pol, gumazamizir avirim an akaba bangin ira dar gin zui. Efesusin kaghira puvati, Esian Provins bar. A gumazamizibar nighnizibagh ami, da tuavir igharazibar zui. A kamaghin migia ghaze, gumaziba amir marvir guaba, da guizbangira godba puvati. **27** Polin akar kam en dagiar ingangarimin ziar aghuim gasighasigham. Bizir kamra puvati, uaghan gumazamizibar nighnizimin, Artemisin dipenim pura bizir kinim gavagham. Egħti Artemis uabi, me Esian Provins ko nguazir kam bar mogħira ua asemin min an ganan kogham. An marvir guam pura bizir kinim gavagham!” **28** Ezi me oregha atara magħira pamtem migia ghaze, “Aser amizim Artemis, an Efesusin bar Ekiam!” **29** Ezi mong gin nguibar kamin itir gumazamiziba bar niginir dafam gami. Egħa me bar, Gaius ko Aristarkusin suiragħa aning a mikirigha, voroghira uari akuvir danganir ekiamin zuamira ivemara ghue. Aning, Masedonian gumazir Pol koma aruimning. **30** Pol uabi gumazamizir okoruamin tongin mangasa nighnisi. Ezi Kraisin adarazi an anogorosi. **31** Ezi uaghan Efesusin gavmanin gumazir maba, me Polin namakaba, me a bagħa akam amaga pamtem a gakaghora ghaze, a danganir ekia gumazamiziba uari akuvimin mangan marki. **32** Ezi uari akuvazir gumazamiziba me okam nighnisi, marazi bizir mam migia dei, ezi marazi bizir igharazim migia dei. Gumazir avirim fozir puvati, me tizim bagħa iza uari akufa. **33** Ezi Judaba, me gumazir mam Aleksanderin tivazi, a ghua faraghavira tu. Ezi marazi ghaze, Aleksander ti osimtizimin mingarim. Ezi a uan dafarimra nimira ikiasa me migei. A men akaba ikarvagħasa. **34** Ezi me fo, a Judan gumazir mam, me bar mogħira uari inigha dia ghaze, “Aser amizim Artemis, an Efesusin

bar Ekiam.” Men dimdiam auan pumuningin ghu. **35** Ezi Efesusin nguibar ekiamin kuskus gumazir okoruar kam me aminivagħa kamaghin me migei, “Efesusin gumazamiziba, nguazir kamin gumazamiziba bar fo. Artemisin marvir guam overiamin ikegha kagh suiaghiri. Ezi Efesusin nguibar ekiam, an Artemisin dipenim ko an marvir guamin garir nguibam. **36** E fo, gumazitam akar kabar ghuaragħan kogham. Kamaghin ia nimira iki, zuamira bizitam damuan marki. **37** Ia gumazir kamning inigha kagh ize. Aning Artemisin dipenimin bizitam okemezir puvati. Egħa aning Artemisin ziam gasighasighizir puvati. **38** Demitrius ko ingarir gumaziba, me osimtizitam gumazitamin ikiti, kotiaba ko gumazir kotiaba baraziba iti. Me men osimtizim kotiamin anekiram. **39** Ka kot puvati. Egħ ia osimtizitaba ua ikiva, ia kotin dughiamin dar kir. **40** Kamaghin amizi, gavmanin gumaziba bizir datirighin otozir kam baregh, egħ e isi kot datigham. Kamaghin e pamtemin atara amizir bizir kam bagħ, me e damighiti e ivezegħam. E amizir bizir kamin mingariba puvati. Me bizir kam bagħ azaragħti e mikimamin migirigiaba puvati.” **41** A kamaghin mikemegħa gumazamiziba amadazi me ghue.

20 Ezi gumazamizibar arareba ko dimdiaba givazima, Pol gumazamizir nighnizir gavgavim Iesusin itiba, men diazi me iza uari akufa. Ezima an akar mabar me migia ghaze, me tuivigh gavgavigh. Egħa a men dafariba suigha me ategħa Masedonian ghu. **2** Egħa Pol nguibar kabagħ arua akar avirir men navibar amuti, me tuivigh gavgavighamibav gei. Egħa a gin ghua Grighin kantrin oto. **3** Egħa a iakinir pumuning ko mikezimin Grighin iti. Pol kurim inigha Sirian mangasava amima, Judaba a misogħamin migirigiar mam akiri. Kamaghin amizi, a uamategha Masedonian ghu. **4** Pol zuima, Berian gumazim, Sopater, a Pirusin otarim, an gin zui. Ezi Aristarkus koma Sekundus, aning Tesalonikan gumazimning. Ezi Gaius, nguibar ekiam Derben gumazim. Ezi Timoti ko Esian gumazir pumuning, Tikikus koma Trofimus, aning Provins Esian gumazimning, me bar mogħira Pol ko ghue. **5** Gumazir kaba faragħa

ghuava Troasin nguibamin e bagha mizua iti. 6 gami. 21 Ki akar gavgavimra Judaba ko Grighin Ezi e Filipain ikiavira itima, Yis puvatizir Bretin gumazamizibav gia ghaze, ia uan navibagh iragh, Dughiaba givazi, e kurim inigha Filipai ataki. uan arazir kuraba ateghiva Godin gin mangi, Ezi 5plan dughiaba ua givazi e ghua Troasin egh nighnizir gavgavim e uan Ekiam Kraiss gumazir e bagha mizuaiba batifi. Egha 7plan Iesusin iki. 22 “Ia oragh, Godin Duar nan aven dughiaba Troasin iti. 7 Wighin kamin faragha itim, a datirighin Jerusalemin mangasa puvira zuir aruemin, e bret abiagharigha damasa iza na migei. Ezi ki fozir puvati, bizir manatam uari akufa. Ezi Pol aminzaraghan mangasa, munagh na batogham. 23 Ki kamaghin fo, kamaghin amizi, an akam akura ghuavira ikia nguibar ekier ki zuiba bar Godin Duam na migia dimagarir arizimin tu. 8 Ghurir e uari akuvazir ghaze, kalabusba ko osimtiziba na mizua iti. 24 pin itir kam, lamin aviriba an iti. 9 Ezi winduan “Ezi ki uan mikarzir angamira itim ginighnizi, aperaghav itir gumazir igiam, an ziam Yutikus, a pura bizim. Ekiam Iesus ingangarir mam na an osemegha akuava ongani. Pol migiavira itima, ganingi. Ezi ingangarir kam kamakin, ki bizitam Yutikus pin ikegha dega nguazim giri. Ezi me iniassa ivemari. Mati gumazim uan ivemarim ghua a gaghuigha an garima, a bar areme. 10 a givasava ami, kamaghira ki uaghan uan Ezi Pol uaghira a gisin ghua a muigha kamaghin ingangarim agivasa bar ifonge. Ingangarir kam migei, “Ia atiatingan marki. An angamira iti.” kamakin, God uan apangkuvim gumazamiziba 11 Egha Pol ghurir pin itimin ghuavanabogha, bar men akakaghassa. Ezi ki bizir kabar akam bret abiagharigha gumazamiziba ko me da api. akuri. 25 “Ezi ia oragh. Ki ian tongin ikia God Pol me migia ghuavira itima aminim tirazi a me Bizibagh Ativamin Dughiamin akam akuragha ategha zui. 12 Ezi me gumazir igiar angamira arui. Egha ki fo, datirighin ia ua nan guamin itim inigha an dipenimin ghua bar akonge. 13 apighan kogham. 26 Bizir kam bagha ki atiatir Ezi e Pol ategha faragha kurim inigha Asosin puvatigha Godin nighniziba bar ia migei. nguibamin zui. E ghaze, e Asosin Pol batogh Kamaghin amizima, datirighin ki bar deraghvira a inigh kurimin mangam. Pol uabi ghaze, ki ia mikimasa, gumazitam ian tongin oveghti, kar tuavimin mangam. 14 Ezi Pol Asosin e batogha ian osimtizim. 28 Ia uari uari bagh ganiva, egh e ko kurir kam inigha Mitilinin nguibamin uaghan Godin gumazamizibar gan. Godin Duam ghue. 15 Egha aminzaraghan e kurimin ghua Godin gumazir nighnizir gavgaviba iti, a bar dar Kiosin Arighatizimin otifi. Dughiar kamin gin ganasa ia misefe. Ia gumaziba gari gumazibar e ghua Samosin nguibamin otogha, dughiar min iki, ia Kraissin adarazir gan. God uabi uan abuananamin e ghua Miletusin nguibamin Otarimin ghuzimin me givese. 29 Ki kamaghin oto. 16 Pol dughiar aviribar Esian Provinsin fo, ki gin ia ategh mangighiti, gumazitaba afiar ikian aghua, a zuamira mangasa. A Jerusalemin atiar bar min ian tongin izam. Ezi afiar atiaba otoghiva, Pentikosin Dughiar Ekiamin ganasa sipsipbagh asighasizi moghin, gumazir kaba ifonge. Bizir kam bagha an Efesus azovagh ian gari darazigh asighasigham. 30 Eghti ian mangasa nighnizir mam gami. 17 E ghua tongin tarazi, dikavigh guizin akam giragh Miletusin otogha, Pol Efesusin Kraissin itir daraziv kimti, nighnizir gavgavim Kraissin itir daraziv kimti, me men gin mangam. 31 Kamaghin amizi, ia uari bagh gan. Ki azenir pumuning ko mizekimin amizir araziba, ia dagh nighnigh. Ki arueba ko dimagaribar, teriba sara, zurazurara nighnizir aghuiba vaghvaha ia migia, tong mitetam atizir puvati. Egha ghaze, ia uari bagh ganigh. 32 “Ezi ki datirighin ia isa Godin dafarim gati, eghti an apangkuvimin akam ia damuti, ia gavgavigham. Egh gin apangkuvimin akar kam, bizir aghuiba ia daningiva, ia ko Godin damazimin zuezir

gumamaziziba sara daning, akurvazir aghuibar gumamazizir Godin damazim zuezibar tongin gin ia daningam. **33** “Ki tavin silva ko gol ko inibagh ifongezir puvati. **34** Ia uari kamaghin fo, nan dafarir kamning, ki uabi ua bagha ingarir biziba isa uabin akurvagha, egha na ko ingarir darazir akurvasi. **35** Ezi ki amizir ingangariba bar, ki kamaghin ian aka, e pamtemin ingangarir arazimin gin mangi, egh kamaghin, e ingaran iburazir gumazir akurvagham. Egh ia Ekiam Iesus, a uabi mikemezir akam ginighnigh, ‘Ni bizir aghuarim munav ganidir arazim, a bar dera. Egha a ni ua baghavira biziba isir arazim gafira.” **36** Egha Pol akar kam mikemegha, me ko me bar moghira teviba apirigha, gumazir dapaniba ko, me God ko migei. **37** Ezi me bar aziava a muigha an tori. **38** Ezi Pol me migia ghaze, “Ia ua nan guamin ganighan kogham.” Ezi bizir kam bagha, me bar osemegha bar nighnighava avenge. Egha Polin akua, kurimin anemangasa zui.

21 Egha e, Efesusin Kraisin adarazir gumazir dapaniba, ataghiragha bar osemi. Egha e kurim inigha Kosin Arighatizim baghavira zui. Egha amimzaraghan, e Rodesin Arighatizimin ghue. Egha Rodes ategha Pataran nguibamin ghue. **2** Egha e Pataran kurir mam bato. A Finisian zuima, e an binigha zui. **3** Egha e Saiprusin Arighatizimin gara, agharir kiriamin amadaghan a gitagha ghua, Sirian Provinsin zui. Egha Tairin nguibamin aghegha kurimin itir biziba kagh dar arighasa. **4** E kagh Kraisin adarazir apigha me ko 7plan aruebar ike. Ezi Godin Duam me mikemezi me Pol migia ghaze, ni Jerusalemin mangan kogham. **5** Ezi kurim Tair ataghiraghasava amima, Kraisin adarazi uan amuiroghboriba ko, en akua nguibar ekiamin azenan zui. Egha ongarir dadarimin e teviba pirigha God ko migei. **6** Ezi e me ko uan dafaribar suigha, e kurim inigha zuima, me uamategha uan dipenibar zui. **7** Ezi e Tair ategha Tolesin nguibamin otivigha, dughiar aghuim Kraisin adarazigh anigha, me ko aruer vamiran ike. **8** Egha amimzaraghan e me ategha Sisarian nguibar ekiamin otivigha ghua, Filipin dipenimin iti. Filip Ekiamin Akar Aghuim akurir

gumazir mam. Egha a 7plan gumazir aposelbar akurvazir gumamazizibar mav. **9** A guivir igiar pumuning ko pumuning iti, egha me Godin akam inigha izir amizibar min akam akuri. **10** E mong dughiar maba Sisarian ikezi, Godin akam inigha izir gumazir mam, Agabus, a Judian Distrighin ikegha Sisarian izaghiri. **11** Egha a en bighan izava Polin letiam uan dafarimning ko suemning ikegha kamaghin migei, “Godin Duam kamaghin migei, ‘Kamaghira Judan Jerusalemin itiba, letin kamin ghuavim ikeghiva a isi Kantrin Igharazibar Gumamazizibar aningam.” **12** E kamaghin oregha, e ko Sisarian gumamaziziba Jerusalemin mangan koghasa Pol gakaghori. **13** Ezi Pol me ikaragha kamaghin migei, “Ia tizim bagha aziava nan navim gamima a ikufi? Me na ikisi, a dera. Ki uaghan Ekiam Iesusin ziam bagh Jerusalemin aven aremegham, a dera.” **14** Pol bar gavgavizima e tagha anetegha kamaghin migei, “Bizir tizim Ekiam a damusi ifongegh, an a damu.” **15** Egha gin e bizibar kirigha Jerusalemin ghuavanabo. **16** Ezi Sisarian itir Kraisin adarasi, men marazi en akua ghua Nasonin dipenimin e ikiamin naghin e ati. A Saiprusin gumazir bar faraghavira Iesus gifogha an gin zuim. **17** Egha e Jerusalemin otozima, Kraisin adarazi e bagha bar akonge. **18** Egha amimzaraghan, Pol en marazi ko Jemsin ganasa zui. Dughiar kamin siosin gumamazizir dapaniba bar, uaghan iti. **19** Pol dughiar aghuim me ganigha, Ekiam Kantrin Igharazibar Gumamazizibar tongin an dafarimin amizir biziba bar dar gun me migei. **20** Ezi Kraisin adarazir gumazir dapaniba kamaghin oregha Ekiamin ziam fe. Egha me Pol migia ghaze, “En anav, ni fo Judan gumamazizir bar aviriba nighnizir gavgavim Ekiamin iti. Egha me bar Moses Osirizir Araziba bagha gavgafi. **21** Ezi gumazir maba me migia ghaze, Pol Judan gumazir Kantrin Igharazibar Gumamazizibar tongin itiba Moses Osirizir Arazibar gin mangan men anogorosi. Egha ghaze, ia uan boribar mikarzir mogomebar iniba aghoran marki, egh Judaba e uan arazibar amuan marki. **22** E fo, ni izezi, me oregham, eghti e ua manmaghin damuam? **23** Ni kamaghin damu. Kagh e ko itir gumazir pumuning ko pumuning God ko akar dikirizir gavgavir mam gami. **24** Ni me inigh ia

Godin damazimin zueghsi, arazir kam damu. Egh me uan dapanir arizibagh isamin ofaba, ni adagh ivezam. Ni kamaghin damightima, gumamaziziba bar fogh suam, ka ti akar ifavaritam, ezi ni uaghan Judan Arazibagh ami. 25 Ezi Kantrin Igharazibar Gumamazizir Iesusin gin zuiba, e akinafarir mamin uan nighnizim osirigha me bagha fomira anemada. Egha me migia ghaze, ia marvir guabar ofa gamir asizibar aman marki. Egh ia uaghan asizir ghuziba itiba koma asizir me firagharim dafa misozibar aman marki, egh uari isi dakuva arazir kurabar amuan marki.” 26 Kamaghin amizi, Pol tagha ghua gumazir kaba ini. Egha amimzaraghan, me ghua arazir Godin damazimin zueghamim, a me ko a gamigha, Godin Dipenir miriamin aven ghua ofa gamir gumazibav gia ghaze, dughiar manamin e Godin damazimin zueghamin arazimin dughiam givaghti, me e bagh vaghvagh ofa damuam. 27 Ezi dughiar 7pla givasava amima Judan gumazir Esian Provinsin itiba Godin Dipenim avinizir divazimin aven Polin api. Egha gumamazizibar navibagh inivima me Polin suiragha kamaghin dia migei, 28 “Israelin gumaziba, ia en akuragh! Gumazir kam, en gumamazizibagh asighasighasa, gumazir igharaziba ko nguibar igharaziba bar men sure gami. Egha Moses Osirizir Araziba ko Godin Dipenim gasighasigha migei. A uaghan Grighin gumaziba inigha Godin Dipenim avinizir divazimin aven ghua, God ua bagha inabazir Dipenim gamima a Godin damazimin mize.” 29 (Me faragha Efesusin gumazim Trofimusin garima, a Pol ko nguibar ekiamin aven arui. Ezi me kamaghin nighnisi, Pol a inigha Godin Dipenim avinizir divazimin aven ghu.) 30 Ezi nguibar ekiamin gumamaziziba bar naviba me ginivima, me tintinibar ivemara izi. Egha Godin Dipenimin miriamin Polin suiragha a kurugha zui. Egha me zuamira Godin Dipenimin miriamin tiar akar ekiaba ase. 31 Egha Judan gumamaziziba aremeghamin midorozim Pol gamima Romin midorozir gumazibar ekiam oraki. Ezi migirigiam ghua kamaghin a bato, Jerusalemin gumamaziziba uariv sosi. 32 Ezi a zuamira midorozir gumazibar garir gumazir dapanir maba ko, midorozir gumaziba inigha me ivemara danganir gumamazizir avirim iti naghin zui. Ezi Pol misozir gumaziba midorozir gumazir ekiam ko an gumazibar ganigha Pol ataki. 33 Ezi midorozir gumazibar gumazir dapanim iza Polin suiragha midorozir gumazibav geima, me senin pumuningin a ike. Ezi midorozir gumazibar gumazir dapanim, Judan gumazibar azara, “Kar tina, egha a tizim gami?” 34 Ezi avirir ekiar kamin aven me pura tintinimin bizibav gei. Me niginir dafam gamima, midorozir gumazibar gumazir dapanim deragha bizitam baragha a gifozir puvati. Kamaghin amizi, a uan midorozir gumazibav kemezima, me a inigha uan dipenimin ghu. 35 Pol dipenir kamin adiriziamin otivasava amima gumamaziziba a misoghasa bar kaghiram anerisi. Ezi midorozir gumaziba a gisaghpui. 36 Ezi gumamazizir avirir men gin zuiba dia kamaghin migei, “A misueghti, an aremegh!” 37 Ezi me Pol inigha midorozir gumazibar dipenimin aven mangasava amima, a Grighin akamin men gumazir dapanimin azara, “Ki bizitam ni mikimam, o?” Ezi midorozir gumazibar gumazir dapanim an azara, “Ni Grighin akam migei? 38 Ki ghaze, ni Isipin gumazim, ni fomira gavman ko misogha, 4,000plan gumazir kuraba inigha ghua gumamaziziba puvatizir danganimin ghu. Ni gumazir kam?” 39 Ezi Pol kamaghin migei, “Puvati. Ki Judabar gumazim, ki Silisian Distrighin aven itir nguibam Tarsusin gumazim. Ki ziam itir nguibar ekiamin gumazim. Ki ni azai, ni nan amamangatighi, ki akatam gumamazizibav kimasa.” 40 Ezi midorozir gumazibar gumazir dapanim a mikemezi, Pol adiriziamin tugha uan dafarimra gumamaziziba aminifa. Ezi me bar moghira nimira itima, a Hibrun akamin me migei.

22 “Nan adarazi ko nan afeziaba, ia oragh. Ki datirighin deravira ia geghanam. Ki osimtizitam gamizir puvati.” 2 Ezi me a barazima, a Hibrun akam me migeima, me bar nimira iti. Ezi Pol kamaghin migei, 3 “Ki Judan gumazir mam, nan amebam Silisian Distrighin, Tarsusin nguibamin na bate. Ezi ki Jerusalemin nguibar ekiamin ikiava aghungi. Ki Gamalielin dafarimin itima, a en ovavibar arazibar nan

sure gamizi, ki bar deravira dagh fo. Egha ia datirighin ami moghin ki Godin gin mangasa bar gavgafi. 4 Ki faragha gumazamizir nighnizir gavgaviba itiba, me Tuavir Kamin zuima, ki me gasighasisi. Egha ki men suigha senbar me ikiava kalabus garisi. 5 Godin ofa gamir gumazibar dapanim ko Judan kotin aven itir gumazir aruaba bar nan arazibagh fo, me dar gun ia mikimam. Me Judan Damaskusin itir en darazi bagha osirizir akinafariba na ganingi. Ezi ki ghaze, ki gumazamizir nighnizir gavgaviba itir Tuavir Kamin gin zuiba, kalabusbar min me inigh Jerusalemin iziva, mizaziba me daningam. Egha ki bizir kam bagha Damaskusin ghu.” 6 Pol migia ghua, ua kamaghin me migei, “Ki aruer arizimin Damaskusin boroghira zuima, angazangarir gavgavim Godin Nguibam ikia bar na gisira. 7 Ezi ki nguazim girigha orazima, tiarir mam na migei, ‘Sol! Sol! Ni manmaghsua na gasighasisi?’ 8 “Ezi ki an azara, ‘Ekiam, ni tina?’ “Ezi tiarir kam na ikara, ‘Ki Nasaretin gumazim Iesus, ni na gasighasisi.’ 9 Ezi na ko zuir darasi, me angazangarimin ganigha, me migirigiam baragha deragha fozir puvati, tina na migei. 10 “Ezi ki azara, ‘Ekiam, ki manmaghin damuam?’ “Ezi Ekiam na migei, ‘Ni dikavigh Damaskusin mangi. Eghti gumazitam munagh, ki ni bagha misevezir ingangariba bar, dar ni mikimam.’ 11 Ezi angazangarir kam nan damazimning okavizi, ki garir puvati. Kamaghin amizi, na ko itir darazi me uan dafaribar nan suigha Damaskusin ghu. 12 “Ezi gumazir mam, an ziam Ananaias, a God baghavira ikiava, egha Moses Osirizir Araziba bar deraghavira dar gin zui. Ezi Judan Damaskusin itir darasi, me a migia ghaze, a gumazir aghuim. Ezi a iza nan gari. 13 A iza nan boroghin tughu, kamaghin na migei, ‘Nan aveghbuam, Sol, nin damazimning ua deragh.’ Ezi dughiar kamra, ki maghira an gari. 14 “Ezi Ananaias na migei, ‘En ovavibar God uan nighnizim gifoghasa ni ginaba. Ni Gumazir arazir aghuibagh amir kamin ganiva, an akamin otivir migirigiaba baragh. 15 Ni an akam akun, egh ganigha oraghizir bizibar gun gumazamiziba bar me mikimam. 16 Ezi datirighin ni tizibav zuai? Ni dikavigh ruegh, an ziamin diaghtima a nin arazir kuraba gin amadagh.” 17 Egha Pol migia ghua ua kamaghin migia ghaze, “Ki gin uamategha Jerusalemin izegha, Godin Dipenimin aven ikia God ko migia irebamin min bizimin gari. 18 Ki Ekiamin garima a na migei, ‘Ni zuamira dikavigh Jerusalem ategh mangi. Ni kagh nan akam akuntima, me a bareghan kogham.’ 19 “Ezi ki a ikaragha ghaze, ‘Ekiam, gumazir kaba me uari fo, ki God ko migeir dipenibar ghua gumazamizir nighnizir gavgavim nin itibar suigha me kalabus garigha, me misosi. 20 Ezi nin akam akurir gumazir kam Stiven, me a misoghezi an areme. Ki an boroghin tughav ikia, uan damazimin arazir kamin garima a dera. Ezi ki Stiven misoghezi an aremezir adarazir korotiar ruaribar gari.’ 21 “Ezi Ekiam kamaghin na migei, ‘Ni mangi. Ki saghon itir gumazamizir Kantrin Igharazibar Itiba bagh ni amangam.” 22 Ezi gumazamizir avirim Polin migirigiaba baragha ghua migirigiar kam gami, a Kantrin Igharazibar Gumazamiziba bagh mangasa. Ezi Judaba maghira tiariba akara, a dagarvasi, “E a misueghti an aremek! Gumazir kamaghin amim nguazimin ikian kogham.” 23 Egha me dagarvagha uan korotiaba makurava nguazir minemniaba pin da akuri. 24 Ezi Romin midorozir gumazibar gumazir dapanim, uan midorozir gumazibav geima, me Pol inigha uan dipenibar ghue. A kamagh deragh foghasa, manmaghin amizi me kamaghin Pol dagarvasi. Kamaghin a bizir kam gifoghasa, uan midorozir gumazibav keme, ia a fozoregh an azangsigh. 25 Ezi me Polin soroghafariba ikegha a fozoroghasa. Ezi Pol gari, Romin midorozir gumazir 100plan garir gumazir dapanim tughav itima, Pol an azara, “Romin gavman osirizir arazitam, Romin kantrin gumazitam damuasa ian amamangati, o puvati? Ki Romin gumazim. Ia na kotiam gatizir puvatigha egh na fozoroghasa.” 26 Ezi midorozir gumazibar garir gumazir dapanim kamaghin oregha, Romin midorozir gumazibar gumazir dapanim bagha ghua kamaghin a migei, “Ni manmaghin damuam? Kar Romin gumazim.” 27 Ezi midorozir gumazibar gumazir dapanim Pol bagha ghua an azara, “Ni na mikim, ni Romin gumazimra?” Ezi Pol a ikaragha ghaze, “Are, kirara.” 28 Ezi midorozir gumazibar gumazir dapanim kamaghin migei, “Ki ivezir dafam

gamigha, egha Romin gumazimin oto.” Ezi Pol kamaghin a migei, “Nan afeziam, a Romin gumazim, ezi ki Romin gumazim.” **29** Ezi an azangsighasava amir gumaziba me kamaghin oregha, zuamira uarigh ekuigha saghuiaimin tuivighav iti. Ezi midorozir gumazibar gumazir dapanir senin Pol ikezim a fo, Pol Romin gumazimra. Kamaghin amizi, a uaghan atiatingi. **30** Ezi amimzaraghan midorozir gumazibar gumazir dapanim bar deragh foghasa, Pol arazir kurar manam gamizi, Judaba a migei. Ezi a Polin senba firigha, Godin ofa gamir gumazir ekiaba ko Judan kotin aven itir gumaziba bar men diazi, me iza uari akufa. Ezi a Pol inigha ghuaghira men damazimin anetizi a tughav iti.

23 Egha Pol dikiravira Judan kotin aven itir gumazibar garava kamaghin me migei, “Nan adarasi, ki ingangarir God baghava amizim, ki bar deravira a gamua iza datirighin tu. God nan nighnizibagh fo, ki uan araziba deravira da tuisigha arazir aghuimin gin zui.” **2** Pol kamaghin mikemezi, ofa gamir gumazibar dapanim, Ananias, Polin akam misoghasa an boroghin itir gumazibav gei. **3** Ezi Pol kamaghin a migei, “God uaghan ni misuegham! Ni mati dipenir birir kuram, me azenan aneghefe. Eghti me aven an kuramin ganan kogham. Ni magh aperaghav ikia Moses Osirizir Arazibagh isin tugha na kot garis. Egha ni na misoghasa migeir migirigiamin ni uabi Moses Osirizir Arazim gasighasisi.” **4** Ezi Polin boroghin tuivighav itir gumaziba kamaghin migei, “Ni Godin ofa gamir gumazibar dapanim akar kuramin a migei.” **5** Ezi Pol kamaghin migei, “Nan adarasi, ki kamaghin fozir puvati, an ofa gamir gumazir dapanir ekiam. Godin Akinafarimin osizirim kamaghin iti, ‘Ia akar kuratam uan gumazir dapanitam mikiman kogh, an ziam gasighasighan kogham.’” **6** Ezi Pol fo men marazi Sadyusiba, ezi marazi Farisiba. Ezi a Judan kotin aven itir gumazibar diagha kamaghin migei, “Nan adarasi, ki Farisin mav, nan afeziam a Farisin gumazim. Nan nighnizir gavgavim kamakin, ovengeziba ua dikavam. Me bizir kam bagha na isa kot gati.” **7** Polin migirigiam me gamizi Farisiba ko Sadyusiba

me uari abigha, egha uari adosi. **8** (Sadyusiba ghaze, ovengeziba ua dikavan kogham, egha uaghan ghaze enselba ko duaba itir puvati. Ezi Farisiba ghaze, bizir kaba bar iti.) **9** Kamaghin amizi, adoghodozir dafam otozi Judan Arazibagh fozir gumaziba (me Farisiba), me dikavigha pamtem migia ghaze, “Gumazir kam osimtiziba an puvati. A ti guizbangira migei, ensel o duam ti a mikemeghama.” **10** Men odorozim bar gavgavizima midorozir gumazibar gumazir dapanim kamaghin atiatingi, Judaba Pol misoghiva a gekuti, an asighiregham. Kamaghin amizi, a midorozir gumazibav kemezi me ghuaghira me da anemikegha a inigha midorozir gumazibar dipenimin ghu. **11** Ezi aminim tirazi ua dimangan, Ekiam an boroghin tugha ghaze, “Ni atiatingan marki! Ni Jerusalem nan gun mikemezi moghira ni nan gun Romin me mikim.” **12** Egha amimzaraghan Judan gumaziba uari akuvagha Pol misueghti an aremeghasa God ko akam akiri. Me kamaghin akam akira ghaze, “E daghetam o dipatam rameghan kogh, mangiti dughiar Pol aremeghamim otogham.” **13** Akam akirizir gumazir kabar dibobonim, **40** gafira. **14** Egha me ofa gamir gumazir ekiaba ko Judabar gumazir aruaba bagha ghua kamaghin me migei, “E kamaghin akam akira ghaze, e Pol misueghti an aremeghti, e gin daghetam amam.” **15** Ezi datirighin ia ko Judan kotin aven itir gumaziba, ia midorozir gumazibar gumazir dapanim kamaghin a bagh ifar akam amadagh, “E Polin migirigiar otevitam deravira a gifoghasa. Eghti e a bagh piragham. A tighar izi ia bativti, e a misueghti an aremegham.” **16** Me migeima Polin amizimin otarim oregha ghua midorozir gumazibar dipenimin Pol mikeme. **17** Ezi Pol Romin midorozir gumazir 100plan garir gumazir dapanimin diagha ghaze, “Otarir igiar kam inigh midorozir gumazibar garir gumazir dapanim bagh mangi. A bizir mamin a mikimasa.” **18** Ezi midorozir gumazibar garir gumazir dapanim Polin amizimin otarim inigha midorozir gumazibar gumazir dapanim bagha zui. Egha midorozir gumazibar garir gumazir dapanim ghaze, “Kalabusin itir gumazim Pol na bagha akam amada. Egh otarir igiar kam inigh ni bagh izasa nan azara. Otarir igiar kam

ni mikimamin migirigiar mam iti, kamaghin ki a inigha ni bagha izi.” **19** Ezi midorozir gumazibar garir gumazir dapanim, otarimin dafarimin suiragha aning miriamin ghugha an an azara, “Ni tizimin na mikimasa?” **20** Ezi otarim ghaze, “Judaba nin azangsighasa akam akiri. Me ghaze, ni Pol amadaghti a gurumzaraghan Judan kotin mangam. Me ifara ghaze, a mangiti Judan kot deravira an migirigiaba iniam. **21** Gumazibar dibobonim 40 gafira, me an aravagha a bagha monge. Kamaghin amizi, ni me baraghan marki. Me akam akirigha gifa, me daghetam ko dipatam ameghan kogh mangi me a misueghti an aremeghvira givagham. Datirighin ni men amamangatighamin akamra, me a baghaviram oragha iti.” **22** Ezi midorozir gumazibar garir gumazir dapanim, anemaga akar gavgavim kamaghin a migei, “Ni na mikemezi bizir kam tavin mikiman marki.” **23** Egha midorozir gumazibar garir gumazir dapanim, uan midorozir gumazir 100plan garir gumazir dapanir pumuningin diagha kamaghin aning migei, “Gua 200plan midorozir gumaziba ko 70plan midorozir gumazir hoziabagh apiaghira misoziba ko 200plan afuzibar misozir midorozir gumaziba akumakum. Egh ia 9 kloghin datirighin dimagarimin Sisarian mangi. **24** Egh Pol isin dapiamin hoziataba, ni uaghan da inigh. Eghti a deravira mangi gavmanin gumazir ekiam Feliks bativam.” **25** Ezi midorozir gumazibar garir gumazir dapanim kamaghin akinafarim osiri: **26** Ki Klodius Lisias. Ki bar pin itir gavmanin gumazir ekiam Feliks bagha akinafarim osiri. Dughiar aghuim, ni deravira iki. **27** Judaba gumazir kamin suiragh a misueghti an aremeghasa. Ki kamaghin fo, a Romin gumazim, ezi ki uan midorozir gumaziba ko ghua uam a ini. **28** Ki foghasa, me bizir tizim bagha akam a gasi. Egha ki a inigha men kotin ghu. **29** Ki kamaghin fo, me uan osirizir arazibar migirigiam gamua pura akaba a gasi. An aremegham o kalabusin mangamin arazitam gamizir puvati. **30** Gumazir mam na mikemezi, ki fo, me a misueghti an aremeghasa, moga akabav sosi. Ezi ki ni bagha zuamira anemadi. Egha akam a gasir gumaziba, ki uaghan nin damazimin me uan migirigiabar amuasa, me mikeme. **31** Ezi

midorozir gumaziba akam baregha dimagarimin Polin akua ghua Antipatrisin oto. **32** Ezi amimzaraghan hoziabagh apiaghira misozir midorozir gumaziba a ko zuima, midorozir gumazir igharaziba uamategha uan dipenibar Jerusalem ghue. **33** Ezi hoziabagh apiaghirir midorozir gumaziba Sisarian otogha akinafarim isa gavmanin gumazir ekiam ganiga Pol isava a ganingi. **34** Ezi gavmanin gumazir ekiam akinafarimin ganigha Polin azara, “Ni provinsin manamin gumazim?” Ezi Pol kamaghin migei, “Ki Silisian gumazim.” Gavmanin gumazir ekiam kamaghin oregha, **35** ghaze, “Akam ni gasir gumaziba kagh otivighi ki nin kotiam baragham.” Egha a Herotin dipenir ekiamin Pol atigh deraviram an ganasa, me mikeme.

24 Aruer 5pla givazima, Godin ofa gamir gumazibar dapanim Ananaia, a Judan gumazir aruar maba ko Romin gavman osirizir arazibagh fozir gumazir mam, an ziam Tertulus, me Sisarian ghuaghiri. Egha me Pol gasir akamin gun gavman gumazir ekiam migei, egha akar kam bagha me Pol isi kot darighasa. **2** Egha gavman gumazir ekiam Polin diazi an aven ghuzima, Tertulus, Feliksin damazimin maghiram akaba a gasi. A kamaghin migei, “Gumazir Ekiam Feliks, ni en akurazima e dughiar ruarimin bar deraghvira iti. Nin nighnizir aghuarimin ni en akurvagha en kantrin aven itir bizir aviribar akiri. **3** Nguibaba bar ko dughiba zurara e bar ni minabi: Feliks, ni bar gumazir aghuim. **4** “Ezi ki nin suiraghtima ni dughiar ruarimin ikeghan kogham, ni en deragh en akar otevim baraghasa, ki nin azangsisi. **5** “E gumazir kamin garima an osimtizir aviribagh ami. A Judan nguibaba bar dar adariba ko midoroziba forima da otifi, a Nasaretin ifarir darazir gumazir dapanim. **6** Egh uaghan, a Godin Dipenim damuti, a Godin damazimin mizegh ikuvighasava ami. Bizir kam bagha e an suighasa. Kamaghin ni uabi gumazir kamin azaragh, egh deraghvira akar e a gasibagh fogham.” **9** Ezi Judaba uaghan Tertulusin akuragha akaba bar Pol gasi. Me kamaghin migei, bizir kaba bar guizbangira. **10** Ezi gavmanin gumazir ekiam mikimasa dafarim Polin akuizima, a kamaghin

me ikaragha ghaze, “Ki fo, azenir aviriba ni gumamazizir kabar jasin iti. Kamaghin ki nin akam ikarvaghasa nan navim bar dera. 11 Ezi ni puram azangsigh, egh fogham, ki 12plan dughiar ghuzibara, Godin ziam fasa Jerusalem ghuavanabo. 12 Ezi akam na gasibar damazimin, ki gumazitam ko, Godin Dipenim danganimin aven akatamin anedoghezir puvati. Egha me nan gari, ki gumaziba God ko migeir dipeniba o Jerusalem aven me akuva men navibagh inivizir puvati. 13 Ezi me datirighin na gasir akaba, me nin akaghamin tuavitam itir puvati. Akar me na gasir kam, a guizin akam puvati. 14 “Ezi ki guizbangira migei, ki en ovavibar Godin ziam fa egha Tuavir kamin zui. Tuavir kamin ziam Judaba kamaghin a dibori, ifarir darasi. Ki nighnizir gavgavim bar Moses Osirizir Araziba ikia, egha Godin akam inigha izir gumaziba osirizir akabar iti. 15 Ezi ki nighnizir gavgavim Godin ikia kamaghin fo, a gumazir ovengezibar amuti me ua dikavam. Gumazir aghuiba ko kuraba sara. A damuamin bizim, ki a bagha mizuai. Ezi akam na gasir gumaziba uaghan bizir kam bagha mizuai iti. 16 Kamaghin ki zurara God ko gumamazizibar damazimin uan araziba deravira da tuisigha, arazir aghuimin gin mangasa, pamtem ingari. 17 “Egha ki azenir mabar nguibar igharazibar ikegha, uamategha Jerusalem ize. Ki God daningamin ofaba ko gumamazizir onganarazibar akurvaghasa dagiaba inigha izi. 18 Ezi ki Godin Dipenimin itima me nan gari ki Godin damazimin zue. Gumazir avirim na ko itir puvatizi, niginir aviriba uaghan puvati. 19 Ezi Judan gumazir Esian itir maba, me iza nan suiki, kamaghin me akatam nan iki, me uari kagh iziva, nin damazimin na isi kot darigh. 20 Ezi dughiar ki Judan kotin aven tughav itim, gumazir kagh itir kaba me nan gari arazir kurar manam nan iti, me ni mikim. 21 Ezi ki men tongin tughav ikia dia mikemezir akam, me ti a gifongezir puvati. Akar kam, ‘Gumazir ovengeziba ua dikavam, ezi bizir kam bagha me na inigha ian kot darighasa ize.’” 22 Feliks men nighnizir gavgaviba ko arazir me Ekiamin gin zuir Tuavim gifogha gifa. Ezi Pol mikemegha givazima, Feliks Judabav gia ghaze, “Ia orarkegh. Midorozir gumazibar

garir gumazir dapanim, Lisias, izitima, ki ian migirigiabar kiram.” 23 Egha a Pol kalabus darighasa midorozir gumazibar garir gumazir dapanim migia ghaze, ni kalabusin gavgavim Pol damuan marki. Polin namakaba bizibar an akurvaghti ni men anogoroghan marki. 24 Dughiar maba givazima, Feliks uan amuim Drusila ko ize. A Judan amizim. Ezi Feliks Polin diagha an migirigiaba barazi a nighnizir gavgavim Kraiss Iesusin itir arazibav gei. 25 Ezi Pol Godin damazimin derazir arazimin migirigiam gamua navir ghurimin arazim dikabir arazimin migirigiam gamua, Godin Kotiar Gin Izamin migirigiabagh ami. Ezi Feliks bizir kam baregha atiatigha ghaze, “Kamaghira tuzi, ni mangi. Ki gin dughiatam iki ua nin diagham.” 26 Ezi dughiar kamra Feliksin nighnizim ghaze, Pol dagiataba inigh a danighti a Pol ateghtima a mangam. Bizir kam bagha dughiar aviribar a Polin deima, a iza a ko migirigiabagh ami. 27 Ezi azenir pumuning givazima, Porsius Festus a Feliksin danganim ini. Feliks Judabar amuti me a bagh bar akueghasa, a Pol ataghizi a kalabusin ikiavira iti.

25 Ezi Festus Judian Distrighin izezi, dughiar pumuning ko mikezim givazima a Sisaria ategha Jerusalem ghuavanadi. 2 Festus Jerusalem ghuavanabozi, ofa gamir gumazir ekiaba ko Judabar gumazir dapaniba Festusin kotiamin tughu akaba Pol gasi. 3 Me pamtemin kamaghin Festus migei, ni en akuragh gumazir kam amadaghti, a Jerusalem ghuavanang. Me gumazir mabav gia ghaze, ia Pol misueghti an aremeghsi, mangi an aravagh mongegh. Kamaghin amizi, me kamaghin Festus migei. 4 Ezi Festus me ikara, “Pol a Sisarian kalabusin iti. Ezi ki gorumra Sisarian magiram. 5 Pol guizbangin osimtizim damighti, ia akam a gasisi, ian gumazir dapanir taba nan gin Sisarian magari kotiam baragh.” 6 Festus 8pla o 10plan arueba kamaghin me ko ikegha Sisarian iraghu. Egha amimzaraghan a kotin aperagha me mikemezi me Pol inigha a bagha izi. 7 Pol izava otozima Judan Jerusalem ikegha izaghireziba an okarigha tuifi. Egha kamaghin migei, gumazir kam arazir kurar aviribagh

ami. Egha me an osimtizitam Festusin akazir puvati. **8** Ezi Pol ua bagha kamaghin migei, “Ki Judabar arazitam abighizir puvati. Egha Godin Dipenim gasighasighizir puvati, egha osimtizitam Sisar gatizir puvati.” **9** Ezi Festus Judabar akurvaghasa nighnigha Polin azara, “Ni kotiam bagh Jerusalemin ghuavanaboghti, ki munagh akar me ni gasiba baragham? Ni kamaghin ifongez, o?” **10** Ezi Pol a ikara, “Kotin ki tughav itir kam, kar Sisar in kotiam. Kotin kamra, kar nan kot. Ni uaghan bar fo, ki osimtizitamin Judabagh amizir puvati. **11** Ki guizbangira ovengamin arazitam damighiva ovengam. Ki ovevemin arimangighan kogham. Ezi Judaba na gasir migirigiaba, da mingariba puvatighi, tav na inigh Judabar dafarim datighan kogham. Sisar nan kotiam baraghasa ki ifongel!” **12** Festus a ko kotiam barazir gumazibar nighnizim inigha, kamaghin Pol migei, “Sisar nin kotiam baraghsi, ni Sisar bagh mangil!” **13** Ezi dughiar maba givazima, Atrivim Agripa uan amuim Bernaisi ko aning Festusin gan dughiar aghuim a daningasa Sisarian zui. **14** Aning dughiar aviribar Sisarian itima Festus Polin gun Atrivim Agripa migei. Festus ghaze, “Gumazir mam kagh iti. Feliks a isa kalabus gatizi a ikiavira ikia kagh iti. **15** Ki Jerusalemin itima ofa gamir gumazir ekiaba ko Judabar gumazir aruaba akaba a gasa nan azangsigha ghaze, ki an osimtizim gun mikemeghti, midorozir gumaziba a misueghti an aremegham. **16** “Ezi ki kamaghin me migei, ‘Romin arazimra kara, me gumazitam puram a misueghan kogham. A faragh akam a gasir gumaziba ko kotiamin tugham. Egh a me ko me uarir ganam. Dughiar kam a ua bagh mikim suam guizin bizim o puvati.’ **17** “Ezi me na ko kagh izezi, ki tong sughsughizir puvati. Egha amimzaraghan ki kotiam gaperagha gumazim inigh aven izasa mikemezi, me a inigha ize. **18** Akam asir gumaziba me akam Pol gasir dughiamin, ki orazi me arazir kuratam baghava a gasir puvati. Ki ghaze, an arazir kuratam gamizi, me akam a gasi. Ezi puvati. **19** Judaba uan nighnizir gavgaviba bagha Pol ko uari adosi. Egha aremezir gumazir mam Iesus, Pol ghaze, an angamira itima me bizir kam bagha uari adosi. **20** Ki akar kamin mingarim

buriava avenge. Ki deragha fozir puvati. Egha kamaghin an azai, ‘Ni ti Jerusalemin mangiva akar me ni gasir kaba bagh kotiam damu?’ **21** Ezi Pol ghaze, ‘Ki kalabusin ikiam, eghti gin Sisar nan kotiam baragham.’ Kamaghin amizi, ki me mikemezi, me an suirazi a kalabusin iti. Eghti ki gin tuavitam batogh Sisar bagh anemangam.” **22** Ezi Agripa oregha kamaghin migei, “Ki uabi gumazir kam baraghasa.” Ezi Festus kamaghin migei, “Ni gurumin an kotiam baragh.” **23** Ezi amimzaraghan Agripa ko Bernaisi atrivimin kurukazir aghuaribagh amigha, midorozir gumazibar garir gumazir dapaniba ko nguibar ekiamin gumazir aruaba sara me gumaziba iti naghin aven zui. Ezi Festus mikemezi me Pol inigha aven ize. **24** Ezi Festus kamaghin migei, “Atrivim Agripa ko ia kagh itir darazi bar, ia gumazir kamin gan! Judan gumamazir Jerusalemin itiba ko Sisarian kagh itiba, me akam a gasa bar pamtem dia ghaze, ‘Ni a misueghti an aremegh, an angamira ikian marki!’ **25** Ezi ki an aremeghamin arazir kuratam batozir puvati. Ezi Sisar an kotiam baraghasa Pol ifonge. Kamaghin ki a isa Romin anemadi. **26** Ezi ki bizir tizitamra uan ekiam Sisar bagh an osirigh anemangam? Eghti a fogh suam, me bizir kam bagha akam a gasi. Kamaghin amizi, ia bar kagh itir gumaziba ko, nirara Atrivim Agripa, ki a inigha ia bagha ize. Eghti ni an kot bareghti, ki deravira an gun osiram. **27** “Nan nighnizim, ki pura kalabuziar gumazitam amang, an arazimin gun osirighan koghti, kar arazir aghuim puvati.”

26 Ezi Agripa kamaghin Pol migei, “Ni uabi uabi geghan.” Ezi Pol uan agharim fegha uan akabav gia ghaze, **2** “Atrivim Agripa, ki Judaba na gasir akar kam ikarvaghasa. Ezi bar dera ki an gun ni mikimam. **3** E Judaba, ni en araziba ko bizir e migia uari adoziba ni bar a dagh fo. Kamaghin amizi, ki nin azai, ni nimira daperagh iki nan akaba baragh. **4** “Judaba me bar na gifo, ki aghirimra itir dughiamin, ki uan nguibamin uan adarazir ko ikegha, gin ghua Jerusalemin iti. **5** Me fomira na gifo, egh me ifongegh, nan arazibar gun ni mikim. Ki uan igiamin ikia, Farisibar gumazir mamin

otogha men arazibar gin zui. Ezi gumaziba 17 Eghti ki nin ganiva nin akurvagh, eghti men arazibar gin mangan bar iburaghburaki. 6 nin gumamaziziba ko Kantrin Igharazibar “God fomira en ovaviba ko akar dikirizir mam Gumamaziziba pazi ni damighan kogham. Ki gami. Ezi ki nighnizir gavgavim akar kamin me bagha ni amadi, 18 eghti ni men damaziba ikiava a bagha datirighin kotin iti. 7 Ezi kar kuightima, me akirim ragh mitatemin arazir Godin akar dikirizim, en 12plan anababa, me kurabagh asaragh, angazangarimin izi. Egh Godin ziam arueba ko dimagaribar a fe, egha me Satanin atrivir gavgavim ateghiva, God nighnizir gavgavim ikia bizir kam baghavira bagh izi. Kamaghin ki men arazir kuraba mizuai. O Atrivim, e bizir kam bagha mizuai, gin amangti, me nighnizir gavgavim nan itir ezi bizir kamin, Judaba a bagha akaba na gumamazizibar tongin danganim iniam. Nan gasi. 8 “Manmaghin amizi ia gumazir maba gumamazizir kaba, me nighnizir gavgavim nan ghaze, e nighnizir gavgavim God ikian kogham, itima, ki me gamizi me zue. Ni ingangarir kam a gumamazizir oveaghuezibar amuti me ua damuasa, ki me bagha ni amadi.” 19 Eghti dikavam? 9 “Fomira ki uabi ghaze, ki bizir bar Pol ua kamaghin migei, “Atrivim Agripa, ki aviribar amuti da Nasaretin gumazim Iesusin Godin Nguibamin izezir irebamin min bizimin ziam gasighasigham. 10 “Egha ki bizir kaba ganigha an aghuazir puvati, ki an akam baraki. Jerusalem dagh ami. Ki Godin ofa gamir 20 Egha ki faragha Damaskusin nguibamin akam gumazir ekiaba da gavgavim inigha, Kraisin akuni, egha Jerusalem akam akunigha, Judan adarazir aviriba isa kalabus gariki. Ezi gumazir nguibaba bar dar akam akurava, uaghan Kantrin dapaniba me misoghti me aremeghasa me Igharazibar Gumamaziziba sara akam me mikira migeima, ki uaghan ghaze, me aremegham. 11 ghaze, ‘Ia uan navibagh iragh ua God bagh Egha dughiar aviriba ki God ko migeir dipenibar izi. Eghti ian arazir ia amiba, ian gun mikim aven ghua, men suigha me misosi. Ki kamaghsua, suam, ia navibagh iragha gifa.’ 21 Ki bizir me Iesusin ziam akar kurabar a mikim, egh kabar akam akurima, Judaba na misueghti ki nighnizir gavgavim Iesusin ikian kogham. Nan aremeghasa, me Godin Dipenir avizibar nan navim me bagha puv nan isi, ezi ki nguibar suira. 22 God nan akurazi ki deragha ikia iza saghon itibar ghua me gasighasighasa me buri.” datirikin, egha ki kagh tughav ikia akam me 12 Egha Pol migia ghua ua kamaghin migei, migei, gumazir kiniba ko gumazir ekiaba me “Ezi darorir kabar mam, ki Godin ofa gamir bar. Akar kamra, Moses ko Godin akam inigha gumazir ekiaba da akar gavgavim ini, ezi me na izir gumaziba fomira an gun mikeme. Ki uam amadazi ki Damaskusin nguibar ekiamin ghu. akar igharazitam akuri puvati. 23 Me kamaghin 13 O Atrivim, dughiam kamaghin 12 kloghin migia ghaze, Gumazir God Uam E Iniasa zuima, ki tuavimin ghua gari, angazangarir mam Misevezim, Kraisa, a mizazim inigh aremegh, egh Godin Nguibamin ikegha izaghiri. Angazangarir faraghivira ovevemin dikavighamin gumazimin kam bar gavgavigha, aruemin angazangarim otogham. Egh, a Godin angazangarimin gun gafiragha, na ko zui darazi bar e gisira. 14 Ezi e Israelia ko Kantrin Igharazibar Gumamazizibav bar nguazim gire, egha ki orazima akar mam kimam.” 24 Pol akam akurvira itima, Festus a Hibrun akamin kamaghin na migei, “Sol, Sol, dagaragha kamaghin a migei, “Pol, ni ongani! ni manmaghsua na gasighasighavira iti? Ki Ni suren aviribagh amizi, da ni gamima ni nin akurvaghasava amima, ni nan akurvazim ongani!” 25 Ezi Pol kamaghin a ikaragha ghaze, tivagha, uabi osimtizim uabi ganidi.’ 15 “Ezi “Gumazir Aruam Festus, ki onganizir puvati, ki an azara, ‘Ekiam, ni tina?’ “Ezi Ekiam na ki guizbangira migei, ki nighnizim ikiava ki ikaragha ghaze, ‘Ki Iesus, ni na gasighasighavira migei. 26 Ezi Atrivim Agripa bizir kaba bar dagh iti. 16 Ni dikavigh tugh. Ki ni amiseveghti, ni fo, da modogha otozir puvati, ezi ki fo, bizir nan ingangarim damuasa, ki datirighin ni bato. kaba a gitazir puvati. Kamaghin amizi, ki atiatir Ezi bizir datirighin otozir ni ganiziba ko bizir ki puvatigha dar gun bar Atrivim Agripa migei. 27 gin nin akakaghamiba, ni dar gun mikimam. Atrivim Agripa, ni nighnizir gavgavim Godin

akam inigha izir gumazibar iti, o puvati? Ki fo, ni nighnizir gavgavim iti.” 28 Ezi Agripa kamaghin Polin azara, “Ni ghaze, ni ti dughiar otevir kamın na damighti, ki Kraisin anavin otogham, o?” 29 Ezi Pol a ikaragha ghaze, “Dughiar otevim o dughiar ruarim, ki kamaghin God ko mikimam, ni ko karasi ia datirighin nan akam baraki, ia bar nan min otivigham. Ezi bizir vamira, me senbar ia ikegh ia isi kalabus darighan, ki aghua.” 30 Ezi Atrivim ko gavmanin dapanim ko Bernaisi ko gumazir me ko ikeziba, me dikavigha, 31 dipenim ategha ghua, uarira uariv gia ghaze, “Gumazir kam arazir kuratam damighiva, an aremegham, o a kalabusin ikiam. An arazir kuratam gamizir puvati.” 32 Ezi Agripa kamaghin Festus migei, “A uabi ghaze, Sisar nan kotiam baragham. A ti kamaghin mikemezir puvatigha, firiaghirighai.”

27 Me, e kurim inigh Italin mangasa akam akirigha givagha, me Pol ko kalabuziar igharaziba sara isa 100plan midorozir gumazibar garir gumazir dapanimin dafarim gati. An ziam Julius, an Atrivim Sisarin garir midorozir gumazibar mav. 2 E Adramitiumin nguibamin kurimin bini. Kurir kamnagh Esian Provinsin itir ongarir mikebabar mangasa, ezi e an zui. Ezi Aristarkus, a Tesalonikan Provinsin itir nguibam Masedonian gumazim, a uaghan e ko iti. 3 E amimzaraghan Saidonin oto. Egha Julius arazir aghuim Pol gamua anetaghazi a uan adarazi bagha zuima, me dagheba ko bizibar an akurvasi. 4 E Saidonin ikegha uamategha zuima aminim bar gavgavizi, kamaghin e Saiprusin Arighatizimin aminim amirazir naghin zui. 5 E ongarir ekiam abigha Silisian Provins ko Pamfilian Provinsin dadarimning gitagha ghua, Lisian Provinsin itir nguibar ekiam Mairan oto. 6 Ezi 100plan midorozir gumazibar garir gumazir dapanim Aleksandrian, kurimin gari a Italin mangasa, ezi an e isava a gati. 7 Egha e dikavigha kurim dughiar aviribar nimira zuima e pamten ingarava ghua nimira Nidusin boroghin zuima, aminim bar gavgavizima kurim uan tuavim ategha ghua Kritin Arighatizimin oto, a Salmonin Arighatizimin nguazir otevimin boroghin iti. Egha Kritin aminim ivai puvatizir

danganimin ghuaghiri. 8 Aminim bar amirazi, e pamten ingara ongarir dadarimin boroghiram anaga izava, danganir ziam Ongarir Mikebar Aghuim bato. Danganir kam a Lasean nguibamin boroghin iti. 9 Kurir darorir kam ikufi; ezi dughiar aviriba pura gifa. Ezi kamaghin Judaba dagheba ataghirazir dughiar kam otogha gifa. Ezi Pol kamaghin me migei, 10 “Gumaziba, ki kamaghin nighnisi, e datirighira dughiar kuram bativam, kurim ko bizir avir an itiba ko e sara, e bar ovengam.” 11 Ezi midorozir gumazibar garir gumazir dapanim Pol baragham firin, kurimin ghuavim ko an suizir gumazimin migirigiam baraki. 12 Kuritam aminir ekiamin ongarir mikebar kamin ikeghan kogham. A bar ikufi. Kamaghin gumazir aviriba mangivira ikiasa migei. Egha ghaze, me manmaghin Finiksin otivigha ikiti aminir kam givagham. Kar Kritin Arighatizimin itir ongarir mikebam. Finiks, a Kritin Arighatizimin Sautin ongarir mikebamin aven iti. An aruem ghuaghiri naghin gari. 13 Ezi Sautin aminir amirizim dikafi. Ezi me ghaze, me ti deravira mangi ongarir mikebar me mikemezim batogham. Egha kamaghin me kurimin anka asigha Kritin ongarir dadarimin miriamin zui. 14 Egha mong ikezi aminir bar gavgavim dikavigha ongarim gamima a puvira ingari. Me kamaghin aminir kam dibori, “Not ko aruem anadi naghin tizimin dikavir aminim.” A Kritin Arighatizimin vongin izava pamten kurim givava a munamadi. Aminim bar gavgavizi kurimin ingarir gumaziba kurimin suizir puvatigha kurim ataghizi aminim a givaima a pura zui. 15 E ghua Kaudan Arighatizimin miriamin ghue. Arighatizim aminim mong anepazazima e botin dozim gekuigha kurimin boroghin izasa bar ingangarir ekiam gami. 16 Ezi kurimin ingarir gumaziba botin dozim fegha pin anetigha, me benibar a ikegha, kurim sara a ikezi a gavgafi. Egh me mangi Afrikan ongarir dadarimin gigimin ghuanangan atiatigha, kurimin selba akunizi aminim kurim gisivaghsivazima a zui. 17 Ezi aminim ko ongarim virara bar gavgavigha puvira e misosi. Ezi amimzaraghan kurimin ingarir gumaziba kurimin aven itir biziba isava ongarimin da makuri. 18 Dughiar mikezimin me

kurimin sel ko an biziba sara uaghan da makuri. Me uan dafaribar da isa da akuri. **20** Egha dughiar aviribar e aruem ko mikovezibar garir puvati. Ezi aminim pamtem vavira iti. Kamaghin amizi, e abuan uarir akurvaghamin nighnizitam ua itir puvatigha ghaze, e arimighiregham. **21** Dughiar ruarimin gumaziba daghetam amezir puvatizi, Pol dikavigha men guamin tugha kurar kam batozir puvatizi, bizitaba oveghan koghai. **22** Ki datirighin ia mikimasa, en tav oveghan kogham. Kamaghin ia atiatingan marki, egh pura nimira iki. Kamaghin amizi, kurim uabira guizbangira bar ikuvigham. **23** Ki Godin gumazim, ki an ziam fe. Ezi dimangan, Godin ensel iza na boroghin tugha kamaghin migei, **24** 'Pol, ni atiatingan marki. Ni mangiti, Sisar nin kotiam baragh. Ni oragh, God nin azangsizim baregha givagha nin apangkufi. Gumazir ni ko kurimin itiba, me oveghan kogham.' **25** Gumaziba, ia oragh! Ki nighnizir gavgavim Godin ikia kamaghin fo, God na mikemezi moghira biziba otivam. Kamaghin amizi, ia gavgavigh atiatingan marki. **26** E kurim ateghti a mangi arighatizitamın dadarimin poroka." **27** Ezi namba 14in aruemin dimagarimin, aminim e givarazi e Mediterenianin ongarir ekiam gisin zui. Ezi dimagarir arizim roghira izezima kurimin ingarir gumaziba nighnisi, e nguazimin boroghin izi. **28** Kamaghin amizi, me ongarimin konim gifofoghasa benim akunizi a iraghu. Ezi ongarimin konim 40 mitan tu. Egha kurim mong isivagha ghuzi, me ongarimin abarima a 30 mitan tu. **29** Ezi me kamaghin atiatingi, kurim mangi dagiataba iti naghin biraghiva bar misarighiregham. Egha me ankan 4pla kurimin girakirangin da akunigha, aminim zuamira tiasa me God ko migei. **30** Egha kurimin ingarir gumaziba, me kurim ategh arasa tuaviba buri. Egha odava botin muziarim isa ongarim dafa. Egha ifara ghaze, kar kurimin guamin tir anka. **31** Ezi Pol kamaghin 100plan midorozir gumazibar garir gumazir dapanim ko midorozir gumazibav gei, "Gumazir kaba kurimin ikian koghti, ia ovegham." **32** Kamaghin midorozir gumaziba botin muziarimin beniba aghorezi an ongarim giraghu. **33** Egha aminim tiasava amima Pol daghetam amasa bar me gakaghori, "Ia, 14plan dughiaaba ian dighoriba mitivighav itima dagheba ian navibar puvati, ia daghetam amezir puvati. **34** Ezi datirighin ki daghetam iniassa ia gakaghori. Daghem ian akuraghti ia gavgavigham. Ian tongin tav ikuvighan kogham. Ian dapanir arizitam oveghan kogham." **35** A kamaghin mikemegha givagha, bretin mam inigha men damazibar God minabi. Egha anebigha maghram anepi. **36** Kamaghin amizi, me bar navir aghuarim ikia, egha uari dagheba api. **37** E gumazir kurimin itiba, en dibobonim bar 276in tu. **38** Egha me amegha naviba izevegha ghaze, kurim mighivghigh pirara ikiam. Egha me witin nar kurimin itiba isa ongarimin da akuri. **39** Ezi aminim tirazi aruem anadima, kurimin ingarir gumaziba ongarir dadarir e zuimin garava a gifozir puvati. Egha me ongarir mikebar mamın gari, a bar aven ghugha egha gigir aghuim iti. Ezi me ghaze, me deravira kurim damighi a ti gigir dadarir kamin azenan mangasa, me ifonge. **40** Egha me ankabar suighizir beniba aghorezi da ongarim giraghu. Egha kurimin pul gamir pulin ekiamning ikezir beniba firi. Egha me aminim bagha kurimin guamin itir sel agurazi aminim kurim inigha dadarimin zui. **41** Ezi kurim ghua ongarir torimin itir gigir fightizimin ghuavanabogha, maghram aperaghav iti. Kurimin guam gigim vuigha ghugha bar gavgafi. Ezi an ginkevım, ongarim izava a misozima a bar biaghire. **42** Midorozir gumaziba kamaghin nighnigha atiati, kalabusin gumazitaba mangiva dadarimin otivigh aregham. Egha me me misueghti me aremeghasa nighnisi. **43** Ezi 100plan midorozir gumazibar garir gumazir dapanim, Pol aremeghan an aghua. Egha a midorozir gumazibar anogoroke. Afozofogha fozir adarasi, a me migia ghaze, ia kurimin uari akunigh afozofogh dadarimin mangi. **44** Eghti igharaz darazi ter arariba ko kurimin arariba dagh isin mangi. Ezi me kamaghin bar moghira deravira nguazimin otifi.

28 E deraghavira ghuava ongarir dadarimin otivigha, gara fo, e arighatizir mamın ti,

an ziam Malta. 2 Ezi gumazir arighatizir kamin itiba arazir aghuaribar e gami. Ezi amozim izima, en mikarziba bar orange, kamaghin amizi, e avimin fingasa, me e bagha avim atigha e inigha avim boroghira ghu. 3 Pol dazir pozir mam inigha da avim garisi. Ezi kuruzir mam dazibar aven itima, avir fefem a inizi an azenan oto. Egha kuruzim Polin agharim givigha guraghav iti. 4 Ezi arighatizir kamin itir gumazamiziba kamaghin an garima, kuruzim an agharim gitoroghav itima, me kamaghin uariv gei, “Gumazir kam ti gumazibav sozi me ariaghirir gumazim, an ongarimin aremezir puvati. Kamaghin amizi, aser arazir kuraba, ikarvazim datirighin a ikarvaghha ghaze, an angamira ikian kogham.” 5 Ezi Pol kuruzim kavkinizi an avim giraghu. Ezi bizitam Pol batozir puvati. 6 Ezi gumaziba pura Polin mizuai, me ghaze, an mikarzim ti buigham, o a ti irighiva aremegham. Me dughiar ruarimin an gara a mizua ghua puram an gari, bizitam a batozir puvati. Egha me ghaze, an aser mam. 7 Ezi nguazir mam danganir kamin boroghira iti, kar Publiusin nguazim, an arighatizimin gavman gumazir dapanim. An e inigha uan dipenimin ghuzi, e dughiar pumuning ko mikezimin a ko deraghvira iti. 8 An afeziam aria iti, an mikarzim an feima, a buarir dipabagh avi. Ezi Pol an ganasa aven ghughha, a bagha God ko mikemegha, uan dafarimning a gisin atizima, a ghuamaghe. 9 A kamaghin amizi, arighatizir kamin itir arimariar gumazamiziba bar moghira izima a me gamima me ua dera. 10 Me arazir aghuibar e gami, ezi e kurim inigh mangasava amima, me bizir e puvatiziba isa e ganigava egha da isa kurim garisi. 11 Ezi iakinir pumuning ko mikezim givazima e mangasa. Ezi kurir mam Maltan itima, aminir ekiamin dughiam gifa. An Aleksandrian nguibamin kurim. Kurimin guamin asem Susin otarir fufuzimningin nedazimning an iti. Aningin ziamning Kastor ko Polluks. 12 Ezi e ghua Sirakyusin otivigha, dughiar pumuning ko mikezimin an iti. 13 Egha e kagh dikavigha ghua Regiumin otifi. Egha amimzaraghan, Sautin amadaghan aminim dikavizi, e dughiar mikezimin Puteolin otifi. 14 E kagh Kraisin

adarazir marazi batifi. Ezi me 7plan aruebar uari ko ikiasa e mikemezi, e me ko iti. Egha me ategha ghua Romin nguibar ekiamin oto. 15 Ezi nighnizir gavgavim Iesusin itir darazi Romin ikia e barazi e izima, me e bativasa izi. Ezi e Apiusin biziba amadir danganim ko Pasindian Dipenir 3pla itir danganimin me bato. Ezi Pol men ganigha, God minabagha an navim gavgavim ini. 16 Egha e Romin otivizi, gavmanin gumazir dapanim Polin amamangatigha ghaze, a uabira dipenitamin ikiti midorozir gumazitam an ganam. 17 Ezi 3pla dughiaa givazima, Pol Judan gumazir dapanibar diazi, me iza uari akufa. Ezi a kamaghin me migei, “Nan aveghbuaba, ki bizitam e uan adarazi paza me gamizir puvati, o en ovavibar arazitam iriazir puvati. Ezi me Jerusalem na kalabus gatighava, na isa Romin gumazibar dafarim gati. 18 Ezi me nan kotiam baragha, nan gara fo, ki arazir kuratam gamizir puvati. Ki tam damighiva ovegham. Kamaghin amizi, me na ataghiraghasa. 19 Ezi Judaba kamaghin aghua. Kamaghin amizi, ki tuaviba ua puvati. Ki ghaze, Sisar nan kotiam baragham. Ezi ki uan adarazi akam me gasamin bizir mingaritam itir puvati. 20 Ezi bizir kam bagha ki ian diazi ia ize. Kamaghin ki ian ganiva ia ko mikimasa. Ezi ki nighnizir gavgavim ikia mizuai bizir kam, Israelia bar uaghan a mizuai. Bizir kam bangin me datirighin senin kamin na ike.” 21 Ezi me kamaghin Pol ikara, “E Judian Provinsin gumaziba da akinafarir osirizir ni migeitam inizir puvati. Ezi Judan gumazitam iza eghaghanitam e geghara migirigiar kuratam ni gamizir puvati. 22 E fo, nguibaba bar men gumazamiziba migirigiar kurabar Judan aven itir dakozir igiar igharazir kam migei. Kamaghin amizi, e nin nighnizim baraghasa.” 23 Ezi me dughiar mam diborogha, gumazir aviriba iza Pol bagha a itir dipenir kamin zui. Mizarazimin ghua guaratizimin, a God Bizibagh Ativir Arazimin akam geghara an gun me migei. Egha Moses Osizirir Arazibar akaba ko Godin akam inigha izir gumazibar akabar, men nighniziba fa me migei. Egha me nighnizir gavgavim akar kabar Iesusin ikiasa, a pamtemin me migei. 24 Ezi marazi ghaze, Pol mikemezir akaba da guizbangira, ezi marazi nighnizir

gavgavim dar ikian aghua. 25 Egha me uarira uarir tongin akaba uariv sogha me mangasava amima, Pol akar abuananamin me migei, “Godin Duam guizbangira ian ovavibav keme. An akam inigha izir gumazim Aisaian akatorimin kamaghin ia mikeme: 26 “Ni gumazamizir kaba bagh mangi, egh kamaghin me mikim: Gumazamizir kaba uan navir averiabar kua, ezi men kuariba oraghan aghua, ezi men damaziba okafi. Me kamaghin amizi, God ghaze, marki, men damaziba bizitamin ganighai, me foghai, ezi men kuariba oreghai, ezi me foghai. Ezi men naviba kuiaghirizi me migirigiabagh fogha navibagh iragha na bagha izima, ki ua me inigha me gamizi me deraghai. Me kamaghin damuan aghua, kamaghin me zurara oraghiva, egh deragh bizitamin mingarim gifoghan kogham. Me zurara ganiva, egh deragh bizitamin ganighan kogham.” 28 Egha Pol migia ghua, kamaghin migei, “Kamaghin amizi, ki kamaghsua, ia kamaghin fogh, Godin akurvazim, a Kantrin Igharazibar Gumazamiziba bagha anemadagha gifa. Eghti me oragham!” 30 Pol azenir pumuningin dipenir mam ikia egha dipenir kam givesi. Ezi gumazamiziba an ganasa an dipenimin izima a bar akonge. 31 Pol God Bizibagh Ativamin Dughiamin Arazimin akam akura, egha Ekiam Krais Iesusin akabar gumazamizibar sure gami. Egha a uaghan atiatir puvatizi, bizitam bar an tuavim apirizir puvati.

Rom

1 Ki Pol, ki ia bagha akinafarir kam osiri. Ki Krais Iesusin ingangarir gumazir mam. Krais Iesus nan diagha ghaze, ni Godin aposelin otogham. Egha a na miseveggha Akar Aghuim akunamin ingangarim na ganingi. **2** Faraghavira God akam akira ghaze, akar aghuir kam otogham. Egha akar kam inigha, an akam inigha izir gumazibav keme. Ezi me akar kam osirizi a Godin Akinafarimin iti. **3** Akar aghuir kam a Godin Otarimin gun migei. Otarir kam, a gumazamizibar min otogha, kamaghin a Atrivim Devitin ikizimin iti. **4** Egha Godin Duamin gavgavimin tuavimin, God a gamizi a ua dikavigha kamaghin en aka, a gavgavim itir Godin Otarim: A Krais Iesus, en Ekiam. **5** God kamaghin ifonge, Kantrin Igharazibar Gumazamizir maba, nighnizir gavgavim Iesusin ikiva an akamin gin mangam. Kamaghin God, Krais Iesusin ingangarimin tuavimra, a en apangkufi. Egha God, Krais bagha, aposelin ingangarim damuasa e ati. **6** Ezi ia uaghan, Krais Iesus ian diagha ghaze, ia nan adarasi, ezi ia an gin zui. Egha ia Iesusin aven itir marasi. **7** God ia gifongegha ian diagha ghaze, ia nan adarasi, egh na baghvira iki. Ezi ki akinafarir kam ia Romin nguibar ekiamin itir gumazamiziba bagha an osiri. Egha ki ghaze, en Afeziam God ko en Ekiam Krais Iesus, aning ian apangkuvighiva navir amirizim ia daningam. **8** Ki faragh kamaghin ia mikimasa. Nguazir kamin nguibaba bar dar itir gumazamiziba, me ian nighnizir gavgavimin eghagham barasi. Ezi Krais Iesus na gamima, ki bar moghira ia bagha God minabi. **9** Ki bar God bagha pamten ingara, egha uan gavgavim sara ingari, egha an Otarimin Akar Aghuim akuri. God nan gara na gifo, ki ia ginighnighavira iti. Ki God ko migia zurara kamaghin an azai, a ifueghiva, a uabi na bagh tuavitam atighti, ki ia bagh iziva ian ganam. **11** Ki kamaghsua, ki ia damuti, Godin Duam amir ingangarir aghuiba, ian ikiam, eghti ian duaba gavgavigham. Kamaghin amizi, ki ian ganasa bar ifonge. **12** Nan nighnizim kamakin, e uarira uarir akurvagham. Ian nighnizir gavgavim

nan akurvaghti, nan nighnizir gavgavim ian akurvagham. **13** Nan adarasi, ia kamaghin fogh, ki dughiar aviribar izi ian ganasava amima, bizir aviriba otiva nan tuavim apirima, kamaghin ki izir puvati. Ki Kantrin Igharazibar Gumazamizibar tongin ingarizi, men aviriba navibagh ira. Kamaghira, ki ian tongin ingarti, ian gumazamizir aviriba navibagh iragham. **14** God Grighba ko gumazamizir Grighin aven itir puvatizibar akurvaghasa ingangarim na ganingi. Fofozir gumazamiziba ko, fofoziba puvatizir gumazamiziba me uakan. Kamaghin, ki gumazamiziba me ikarvaghamin osimtizim ateriva, ingangarir kam damuam. **15** Kamaghin amizi ia Romin itir gumazamiziba, ki Akar Aghuim uaghan ia mikimasa, nan navim dikafi. **16** Ki fo, Godin gavgavim an Akar Aghuimin aven iti. Gavgavir kam gumazir nighnizir gavgavir an itiba bar men akurvagham. A faragh Judabar akurvagh, egh uaghan Kantrin Igharazibar Gumazamizibar akurvagham. Kamaghin amizi, ki Akar Aghuim akunasa aghumsizir puvati. **17** Akar Aghuir kam, an arazir aghuir God amizir kamin e dipon suam, e an damazimin dera. Ezi nighnizir gavgavimin tuavimra e an damazimin gumazamizir aghuibar otogham. Mati akam Godin Akinafarimin iti, “Gumazamizir nighnizir gavgavim an itiba, God me mikim suam, me nan damazimin dera, eghti gumazamizir kaba zurara deraghvira ikiam.” **18** E fo, God uan Nguibamin ikia uan aningagharim azenimra aneka. A gumazamizir akirim a gasaragha arazir kurabagh amiba, ivezir kuram me daningam. Men arazir kurar kam guizin akam abiri. **19** God gumazamizir kaba uabi deravira men akazi, me an arazir aviribagh fo. Me guizbangira fo, egha me akirim God gasara, kamaghin amizi, God ivezir kuram me ganidi. **20** God nguazimin biziba bar dar ingarizir dughiamin ikegha, iza datirighin gumazamiziba bar a ingarizir bizibar gani. Tuavir kamin, gumazamiziba Godin arazir mogomer maba deravira dagh fogham. Egha me an arazir aghuibar mingarim ko an gavgavir bar ekier zurara itim gifos. Kamaghin amizi, gumazitam o amizitam kamaghin mikiman kogh suam, “Ki God gifozir puvati, egha ki osimtiziba puvati.” Ti puvatigham! (aidios g126) **21**

Me God gifogha kamaghin nighnizir puvati, “A guizbangira God.” Egha an ziam fan aghua. Egha a minabir pu. Puvati. Men nighniziba onganizi moghin itima, me fofozir aghuiba puvatizi, mitatem men nighniziba avaragha dagh izifa. **22** Me ghaze, me fofozir aghuim iti. Me guizbangira puvatigha, ongani. **23** Me Godin zurara itim akirim a gasara, egha an ziam fer pu. Puvati. Me aremeghamin gumamazizibar min gara, marvir guaba ko, kuaraziba ko, asiziba ko, kuruziba ko, ipebar marvir guabar ingara, egha da isa dar ziaba fe. **24** Gumamaziziba God akirim a gasara, ezi bizir kam bangin a me ataghizima men naviba ifongezir arazir kuraba me dikavima, me arazir bar kurar aghumsiziba itibar uari gami. **25** Kamaghin amir gumamaziziba, me Godin guizin akamin gin mangan firin, akar ifavarimin aneti. Me biziba bar adar ingarizir Godin kamnangin ziam fan aghuagha, uam akirim ragha a gasara. Egha a ingarizir bizibar ziaba fava da bagha ingari. God a biziba bar dar mingarim, kamaghin e zurazurara an ziam fi mamaghira ikiam! Guizbangira! (aiōn g165)

26 Me God akirim a gasara, kamaghin God akirim ragha me gasaragha me ataghizi, me uan aghumsizim itir arazir kurabagh ami. Ezi men amuiba poroghamibar arazir aghuim ategha arazir kuraba amizir igharaziba ko uari gami. **27** Kamaghira, gumaziba poroghamibar arazir aghuim ategha naviba me dikava mati avim men isima, me arazir kuraba gumazir igharaziba ko uari gami. Gumaziba aghumsizir araziba uarira uari gami, egh bizir kamin me uarira uan arazir kurabar ivezir kuram iniam. **28** Me Godin guizin fofozim suiragh a ginighnighan aghua, kamaghin God me ataghizi, me uan nighnizir kurar mizirizibar gin ghua arazir bar kurar e damuan koghamibagh amua, nighniziba bar ikufi. **29** Me arazir kurar avirir kabagh ami: men araziba bar ikuvigha, munavin bizim bagha navim dikafi, egha uarir apanim gamigha, bizir aviriba itir gumamaziziba bagha navim ikufi, egha gumamazizibav sozima da ariaghiri, egha biziba bagha uarir atara uari abisi, egha gumamazizibagh ifari. Egha gumamaziziba paza me damuasa nighnisi, egha girakirangin migirigiar kurabar

gumamazizibagh ami. **30** Egha migirigiar ifavarir gumamazizir igharazibar ziabagh asighasizibagh ami. Egha Godin apanim gamua, egha tiraghtirazir arazim gamua, egha uan navir averiabar aven ghaze erara e bar dera, egha me uari uan ziaba fe. Egha me uari arazir kurar igiar mabagh ami da otifi. Egha me uan afeziaba ko amebabar akaba batosi. **31** Me nighnizir aghuiba puvati. Egha me uari uan akar dikirizibar gin zuir puvati. Egha me igharaz darazir akurvaghan aghuagha, men apangkuvir puvati. **32** Me fo, Godin Akinafarimin itir Akar Gavgavim kamaghin migia ghaze, “Gumamazizir kamaghin amiba, me ivezir kuram inigh arimighiregham.” Gumamazizir kaba Godin Akar Gavgavim gifogha, me a batogha arazir kurar aviribagh ami. Egha uaghan me arazir kurar kabagama amir pu. Puvati. Me arazir kurar kabagh amir gumamazizir igharazibar ziaba fe.

2 Kamaghin amizi, ia akaba igharaz darazi gasir gumamaziziba, ki vaghvagh kamaghin ia mikimasa, ni kamaghin nighnighan marki suam, ki uabi osimtiziba nan puvati. Ia orakigh, ni akam igharazitav gasi, egha ni uabi arazir me amiba ni uaghan dagh ami, kar ni akam uaghan uabi gasi. **2** E fo, God, gumamazizir arazir kurar kabagh amiba, men araziba tuisigha ivezir kuram me ganidi, arazir God amir kam a bar guizbangira ghua bar dera. **3** Ia arazir kabagh amir gumamaziziba akam me gasa, egha ia uari arazir kaba uaghan me ko dagh ami. Ni ghaze, God ti akam ni gasan kogham? Bar puvati! **4** Manmaghin amizi God arazir aghuibar ni gamua, egha dughiar ruarimin ni mizua ikia, nin arazir kuram bagha ivezir kuram zuamira ni ganingizir puvati. Godin arazir aghuarir kam, ni ti an garima a ti pura bizim? Ni uan navim giraghasa God ifuegha arazir aghuimin ni gami. Ni foz, o? **5** Ni uan navimin suiragha gavgavigha uan navim gighasa nighnizir puvati. Egha arazir kamin ni uabi ivezir bar ekier kuram uabi garisi. **6** God gumamaziziba amizir araziba bagh ivezim vaghvagh me daningam. **7** Gumamazizir maba arazir aghuiba bagha gavgavigha dar gin ghua, God ko dabirabir

aghuim, ko ziar ekiam, ko ikirimirir ikuvighan koghamim, da iniasa tuavim buri. God ikirimirir zurazurara itim gumazamizir kabar aningam. (aiōnios g166) 8 Ezi gumazamizir maba uarira uari ginighnigha, guizin akam akirim ragh a gasaragha arazir kurabar gin zui. Eghti God uan aningagharim isi gumazamizir kabagh ingeghiva ivezir bar kuram me daningam. 9 Osimtizir ekiam ko mizazir kuram gumazamizir arazir kurabagh amiba batogham. Judaba faraghtima Kantrin Igharazibar Gumazamiziba gin. 10 Eghti God dabilirabir aghuim ko ziar ekiam ko navir amirizim isi gumazamizir arazir aghuibagh amibar aningam. Judaba faraghti Kantrin Igharazibar Gumazamiziba gin. 11 God ikizitam uabin toroghan kogh, egh bar deravira gumazamizibar araziba tuisigham. 12 Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, Moses Osirizir Araziba men puvati. Egha arazir kuram gamigha, Moses Osirizir Arazibar saghon ikia me ovenge. Ezi Judaba Moses Osirizir Araziba ikia dagh fo. Egha arazir kuram gamizi, God men gara Moses Osirizir Arazibar aven itir akamin gin ghua men araziba tuisisi. 13 E fo, gumazitam o amizitam Moses Osirizir Araziba pura da baragha, Godin damazimin derazir pu. Puvati. Gumazamizir Moses Osirizir Arazibar gin zuibara, God me migia ghaze, me an damazimin dera. 14 Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, me Moses Osirizir Araziba puvati. Egha men marazi uan nighnizimra arazir aghuibar gin zui, ezi arazir kaba Moses Osirizir Araziba mirara zui. Me Moses Osirizir Araziba puvati, egha dar aven itir arazir aghuibar gin zui. Arazir kam kamaghin en aka, arazir aghuiba men nighnizimin iti me fo, me manmaghin damuam. 15 Me amir arazir kamin e fo, God Moses Osirizir Arazibar akam men navir averiabar an osirizima an azenim giri. Dughiar maba men nighnizimra akam me gasi; egha dughiar maba men nighnizim ghaze, ia deraviram ami. Kamaghin amizi, nighnizir men navir averiabar aven itir kam uaghan kamaghin en aka, Moses Osirizir Araziba guizbangira men navir averiabar aven iti. 16 Kamaghin amizi, Akar Aghuir ki kurim kamaghin migei, God gumazamiziba bar men navir averiabar itir nighnizir mogomeba tuisighamin dughiam,

gumazamizir kabar nighnizibara arazir kurar me amiziba bagh men araziba tuisigham. God gumazamizibar araziba bagh me tuisighamin ingangarim isava, Krais Iesusin dafarim gati. 17 Ezi datirighin ia manmaghin ami? Ia ghaze, erara e Judaba; e Moses Osirizir Arazibagh isin tu. Egha ia uari fa ghaze, e Godin adarasi, erara God uabin toro. 18 Kamaghin ia God ifongezir arazibagh fo. Moses Osirizir Araziba ian sure gami, ezi ia fo, arazir manaba dera, o da ikufi. 19 Ia kamaghin nighnisi, Moses Osirizir Araziba fofozimin mingarir aghuim ko guizin akaba bar e ganingi. Kamaghin ia ghaze, e gumazamizir damazir okaviriziba tuavim men akakasi. Egha mitatemin itir gumazamiziba, angazangarim men akakasi. Egha gumazamizir onganiba fofozim me ganiga, borir dozibar sure gami. 21 Guizbangira, ia marazir sure gami. Egha manmaghsua ia uari sure damuan aghua? Ia kamaghin akam akuri, biziba okiman marki. Egha iarara biziba okei. 22 Ia ghaze, poroghamiba uari isi arazir kurabar amuan marki. Egha ia uaghan kamaghin ami. Ia ghaze, e asebar marvir guaba, bar dar aghua. Egha manmaghsua dar dipenibar ghua, marvir guaba okei. 23 Ia uarira uan ziaba fa ghaze, “E Moses Osirizir Araziba iti.” Egha ia dar gin mangan aghua. Egha arazir kamin ia Godin ziam gasighasisi. 24 Ia fo, Godin Akinafarim bizir kamin migirigiam iti, “Ia Judaba, ian arazir kuraba bangin, Kantrin Igharazibar Gumazamiziba Godin ziam gasighasisi.” 25 Ia guizbangira Moses Osirizir Arazibar gin mangiti, ian arazir mikarzir mogomemin inim aghorim a dera. Egh ia Moses Osirizir Arazibar gin mangan koghti, ian mikarzir mogomemin inim aghorir arazim pura bizimin oto. 26 Eghti Kantrin Igharazimin Gumazitam, a mikarzir mogomemin inim atuzir puvatizir gumazim, Moses Osirizir Araziba bar dar gin mangiti, God an ganigh mikim suam, a mati gumazir me mikarzir mogomer inim atuzim. 27 Ia Judaba guizbangira Moses Osirizir Arazibar akinafarim iti, ezi me ian mikarzir mogomebar iniba aghore. Ezi ia deravira Moses Osirizir Arazibar gin zuir puvati. Ezi Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, Moses Osirizir Araziba deravira dar gin zui, ezi

me men mikarzir mogomebar iniba aghorezir puvati. Bar guizbangira, ia Judaba, Moses Osirizir Arazibar gin mangan koghti, Kantrin Igharazibar Gumamaziziba ian araziba tuisigh egh mikim suam, ian araziba ikufi. **28** Akar kamin mingarim kamakin: mikarzir mogomer iniba aghorir arazim gumazitam damuti, a guizin Judan gumazimin otoghan kogham. Mikarzir mogomemin inibar aghorir arazim a inivafizimin bizim pu. **29** Puvati. Guizin Judan gumazim a kamakin: an nighnizim ko navir averiam Judan gumazimin iti. Guizin mikarzir mogomer inir dighorim, a uaghan gumazimin nighnizim ko navir averiamin aven ikegh otivam. Guizin mikarzir mogomer inir dighorim, a Moses Osirizir Arazibar gin zuir tuavimin otivir puvati. Kar bizir Godin Duamin tuavimin otivim. Gumazir kamaghin amim, gumamazizibar damazimin ziar aghuim isir puvati. Egha Godin damazimin a ziar aghuim isi.

3 E fo, mikarzir mogomemin inimin dighorim a pura inivafizimin bizim puvati. Ezi kamaghin Judaba ti manmaghin Kantrin Igharazibar Gumamazizibagh afira? Ezi bizir aghuir manaba mikarzir dighorimin arazimin otifi? **2** God bizir bar aghuir aviriba Judabagh aningil! Bar bizir ekiam, God uan akam isa Judabagh aniga ghaze, ia deravira a geghuv an ganam. **3** Bar guizbangira, Judan marazi akar kam deravira an gin zuir puvati. Eghti God manmaghin damuam? Me nighnizir gavgavim Godin ikian koghti, bizir kam God damighiti, a uan akamin gin mangan kogham, o? **4** Bar puvati! Gumamaziziba bar moghira ifari, ezi God uabira zurara guizbangira migei. Godin Akinafarimin osizirim kamaghin migei: “God, ni migeima, gumamaziziba fo, ni guizbangira migei. Egh me nin araziba tuisighiva, me fogh suam, ni arazir kuratam itir puvati.” **5** Ezi manmaghin ami? E kamaghin mikim suam, en arazir kuraba ti Godin arazir aghuiba azenim garisi? O, e kamaghin mikim suam, God en arazir kuraba ikarvagma ivezir kuraba e ganiga, kamaghin a ti arazir kuram gami? (Migirigiar kaba, nguazimin itir gumamazizibar

migirigiabar min zui.) **6** Bar puvati! God deraghan koghiva, manmaghin gumamaziziba bar men araziba tuisigham? Bar puvati, an araziba dera, kamaghin amizi a gumamazizibar arazir kuraba ikarvasi. **7** Gumazitam o amizitam kamaghin mikim suam, “Nan akar ifavarim, Godin guizin akam gamizi, an azenim giri, egha an ziam gamima an ekefe. Egh manmagh su, God na mikim suam, ki gumazir arazir kuram gamim, egh nan arazir kuram ikaragham?” **8** Migirigiar onganir igharazir mamra kara: “Aria, e arazir kuram damutima arazir aghuim otivam.” Gumamazizir maba akam na gasa ghaze, ki kamaghin bizibav gei! Kamaghin God me gasighasighiti, bar deragham. **9** Ezi manmaghin ami? E Judaba ti Kantrin Igharazibar Gumamaziziba Godin damazimin me gafira? Bar puvati! Ki mikemegha gifa, Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumamaziziba sara, arazir kurabar gavgavim bar e avarazi e an apengan iti. **10** Godin Akinafarim bizir kam kamaghin a migei: “Gumamaziziba bar moghira, men tav arazir aghuitam bar a gamizir puvati. Bar puvati. **11** Gumazitam fofozir aghuim itir puvati. Gumazitam God buri puvati. **12** Gumamaziziba bar tuavir aghuim ataki. Gumamaziziba bar pazav ami. Men tav arazir aghuitam bar a gamizir puvati. Bar puvati. **13** Men akar toriba mati gumamazizir moziba akaba akari; kamaghin amizi me migeima ovevem otifi. Me akar ifavarir bar aviribagh ami. Me gumazibagh asighasighasa migeir akaba, men akatoribar ikia mati kuruzim imezir kuram an aven iti. **14** Dughiaba zurara me akavghuriaba gumamazizibagh arigha, migirigiar gumamazizibagh asighasisibagh amua osimtiziba me garisi. **15** Me zurara atamra ghua gumamazizir arazir kurabagh amir puvatizibav sozi, me ariaghiri. **16** Me aruava bizir gumamazizibar dabirabim gasighasizibagh amua, mizaziba ko osimtiziba me garisi. **17** Me navir amirizimin tuavim gifozir puvatigha igharaz darazi ko deragha apiaghiri puvati. **18** Me tong Godin atiatia an apengan itir puvati. Bar puvati.” **19** E fo, God kamaghin ifonge, an kotin dughiamin Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumamaziziba sara, me Godin arazir

gumazamiziba tuisizim riagh migirigiatam damighan kogham. Kamaghin God, Moses Osirizir Araziba isa, Judabagh aningi. Eghti me dar gin mangi dar apengan ikiam. **20** E fo, tav Moses Osirizir Arazibar gin mangiti, God kamaghin mikiman kogham, ni nan damazimin dera. Puvati. Gumazamizir Moses Osirizir Arazibar gin mangasava amiba, me uan arazir kurabar gara fo, kar arazir kuram. **21** Ezima tuavir e Godin damazimin derazim, a datirighin azenim giri. A Moses Osirizir Arazibar gin zuir tuavimin otozir puvati. A tuavir igharazimin oto. Mosesin Osiririba, ko Godin akam inigha izir gumazibar Akinafariba bizir kamin gun migei. **22** Bizir kam kamakin, gumazamiziba bar nighnizir gavgavim Krais Iesusin ikiti, God suam ia nan damazimin dera. Tuavir igharazitam ua itir puvati. **23** Gumazamiziba bar moghira arazir kuram gamigha, Godin angazangarimin saghon ikia an aven mangan ibura. **24** Ezi God en apangkuvigha Krais amizir ingangarimin a uam e givezegha ghaze, e an damazimin dera. E uan ingangaritam Godin damazimin derazir pu. Puvati. Kraisin Iesusin ingarim bangin, God bizir aghuir kam isa puram e ganingi. **25** God kamaghin ifonge, Krais aremeghiva, tuavir kamin a gumazamizibar amuti, men arazir kuraba gin amadagham. Bizir kam bagha, God Krais amisefe. Eghti tina nighnizir gavgavim Iesusin ikiti, God suam, ni nan damazimin dera. Kraisin ovevemin tuavimin, God uabi en akagha ghaze, a uabi bar dera. Fomira God gumazamizibar asughav ikia, zuamira men arazir kurabar ivezir kuram da ikarazir puvati. **26** Egħa datirighin dughiar kam God uabi en akagha ghaze, a uabi bar dera. A uan arazir aghuim kamaghin en aka, eghti gumazamiziba nighnizir gavgavim Iesusin ikiti, a suam, ia nan damazimin dera. **27** Egħti e tizim bagħ uarira uan ziaba fam? Biziba bar puvati. E kamaghin mikiman kogham, e Moses Osirizir Arazibar gin zuima God e migia ghaze, e dera. Bar puvati. Gumazamiziba nighnizir gavgavim Iesusin ikiti, God suam, ia nan damazimin dera. **28** E fo, Moses Osirizir Arazibar gin zuir tuavir kam gumazitam gamizi, a Godin damazimin derazir puvati. Nighnizir gavgavim itir gumazamiziba, merara

Godin damazimin dera. **29** Ezi manmaghin ami, God ti Judabar Godra? O, a ti Kantrin Igharazibar Gumazamiziba sara, men God? Are. A Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumazamiziba bar moghira men God. Godin vamira iti. Egħa a gumazir uan mikarzir mogomebar iniba aghoreziba, men nighnizir gavgavimin garava, uaghan gumazir uan mikarzir mogomebar iniba aghorezir puvatiziba, men nighnizir gavgavimin gari. Egħa ghaze, ia nan damazimin dera. **31** Ezi manmakin? E kamaghin mikim suam, nighnizir gavgavim bar bizir ekiam, egh e ti suam, Moses Osirizir Araziba pura bizim? Bar puvati. E kamaghin mikim suam, Moses Osirizir Araziba da gavgavigha ingangarim iti.

4 Kamaghin amizi, e Abraham ginighnigham, an en min nguazir kamin gumazir mam, egħa en ovavim. Bizir tizim guizin a bato? **2** Ia nighnigh: Abraham arazir aghuibar amuti, God suam ni nan damazimin dera, eghti bizir kam bagħ Abraham uan ziam fam. Ezi bizir kam guizin bizim puvati. Abraham tuavir kamin Godin damazimin gumazir aghuim otozir puvati. Abraham bizir kam bagħ uan ziam fan kogham. **3** Godin Akinafarim ghaze, “Abraham nighnizir gavgavim Godin itima, God an nighnizir gavgavim bagħa a dibora ghaze, ni nan damazimin dera.” **4** Gumazim ingangarim gamima, me ivezim a ganidi. Ivezir kam, a bizir aghuir me pura a ganidir puvatizim. Puvati. Kar an ingangarimin ivezimra. **5** Egħti gumazitam o amizitam Godin damazimin gumazir aghuimin min otivsi, a manmaghin damuam? An arazir aghuim bagħ pamten ingaran marki. Puvati. A nighnizir gavgavim Godin iki suam, God arazir kurabagh amizir gumazim dipon suam, ni nan damazimin dera. God gumazir kam o amizir kamin nighnizir gavgavimin garava a mega ghaze, ni nan damazimin dera. **6** Devit uaghan akar otevir kam gamua ghaze, gumazamizir arazir aghuibagh amir puvatiziba, God ghaze, me nan damazimin dera. Gumazamizir kaba, me bar akongegh. Devit kamaghin migei: **7** “Gumazamizir arazir kurabagh amiba, God men arazir kuraba gin amadagħa da avara, egħti gumazamizir kaba

bar akuegham. 8 Gumazamizir arazir kurabagh amiba, God men arazir kuram mengvira ikian koghti, gumazamizir kaba bar akuegham.” 9 Bar akongezir arazir kam, ten bizim? A gumazir uan mikarzir mogomebar iniba aghorezibar bizimra? O, gumazir mikarzir mogomebar iniba aghorezir puvatiziba uaghan, men bizim? Ia deravira nighnigh. E kamaghin migei, “Abraham nighnizir gavgavim Godin itima, God an nighnizir gavgavim bagha a dibora ghaze, ni nan damazimin dera.” 10 Ia nighnigh, dughiar manamra God ghaze, ni nan damazimin dera? Dughiar a tighar uan mikarzir mogomemin inim aghoramim, an a mikemez, o? Dughiar a uan mikarzir mogomemin inim atugha givazimin gin, an a mikeme? Guizbangira, Abraham tighar uan mikarzir mogomemin inim aghoramin dughiamin God ghaze, ni nan damazimin dera! 11 Ezi gin, me an mikarzir mogomemin inim atu. God mikarzir mogomemin inimin dighorimin arazim a ganingi, eghti me Abrahamin duar kurimin gan fogh suam, dughiar a tighar mikarzir mogomemin inim aghoramim a nighnizir gavgavim Godin iti. Ezi bizir kam bagha God ghaze, ni nan damazimin dera. Kamaghin amizi, Abraham gumazamizir nighnizir gavgavim Godin itibar ovavimin min oto. Gumazir kaba, me gumazir mikarzir mogomemin inim aghorezir puvatiziba. Egħa nighnizir gavgavim Godin itima God ghaze, ia nan damazimin dera. 12 Egħa Abraham uaghan mikarzir mogomebar iniba aghorezir marazir ovavim, me pura mikarzir mogomebar iniba aghorezir pu. Puvati. Me mikarzir mogomebar iniba aghoregha, me uaghan en ovavim Abrahamin arazibar gin ghua, nguazir kamin ikia nighnizir gavgavim Godin iti, mati Abraham, dughiar a tighar mikarzir mogomemin inim aghoramimin, a nighnizir gavgavim Godin iti. 13 Fomira God akar dikirizim Abraham ko an gin zuir ovaviba me ganiga ghaze, a nguazir kam me daningam. Abraham, Moses Osirizir Arazibar gin zuir puvatizi, God a ko akar dikirizim gami. Puvati, Abraham nighnizir gavgavim Godin itima, God ghaze, ni nan damazimin dera. Egħa God Abrahamin nighnizir gavgavimin ganigha, kamaghin a ko akar dikirizim gami. 14 Gumazitam o amizitam Moses Osirizir Arazibar gin mangiva a Godin akar dikirizimin biziba initi, kamaghin an nighnizir gavgavim a pura bizimın otozi, Godin akar dikirizim gavgaviba puvatighai. 15 E kamaghin fo, Moses Osirizir Araziba itima gumazamiziba dar gin zuir puvatizima bizir kam God gamima a men aningazi. Moses Osirizir Araziba puvatightima, e kamaghin mikiman kogham, gumazamiziba Moses Osirizir Arazibar akaba batosi. 16 God kamaghin ifonge, a Abrahamin gin zuir ovavibar apangkuvighiva akar dikirizim me daningam. Kamaghin amizi, God Abrahamin nighnizir gavgavimin ganigha, a gisin akar dikirizim Abraham koma a gami. Gumazamizir Moses Osirizir Arazibar gin zuibara, bizir kaba inian kogham. Puvati. Tina Abrahamin min nighnizir gavgavim ikiva me uaghan bizir kaba iniam. Kamaghin, Abraham bar en afeziam. 17 Kamaghin amizi Godin Akinafarim kamaghin migei, “Ki ni damighti ni kantrin aviribar afeziamin otogham.” Akar dikirizir kam, God uabi a gamizi an an damazimin gavgafi. Godin kamra, Abraham nighnizir gavgavim an iti. Egħa Godin kamra, a gumazamizir ovengezibagh amima me ua dikafi, egħa a pura migeima bizir faragħa itir puvatiziba, da otifi. 18 Abraham fozir puvati, God manmagħin uan akar dikirizim damighti an otivam. Egħa a guizbangira nighnizir gavgavim Godin ikia, bizir aghuir a fogħa iniamiba bagħa mizuai iti. Egħa kamaghin a “Kanttrin aviribar afeziamin oto.” Godin Akinafarim mikemezi mogħin, “Nin ovavir boriba bar avirasemegham.” 19 Abraham fo, an mikarzim bar ghurigha mati aremezir gumazim. Egħa a 100plan azenibar roghira ghu. Egħa a fo, an amuim Sara boritam batan kogham, a navim ronge. 20 Egħa Abraham uan nighnizir gavgavim anetaghizir puvati. Egħa Godin akar dikirizim ginighnigha navir pumuningin itir puvati. An nighnizir gavgavim a gamima a bar gavgavigha Godin ziam fe. A bar fo, God uan akar dikirizimin gin mangi bizir kam damuamin gavgavim iti. 22 Kamaghin God Abrahamin nighnizir gavgavim ginighnigha a dibora ghaze, a nan damazimin dera. 23 Akar kam Godin

Akinafarimin iti, “God a dibora ghaze, a nan damazimin dera.” Kar an Abrahamra migeir puvati. **24** Kar uaghan en migirigiam. E uaghan nighnizir gavgavim Godin iti. God en Ekiam Iesus gamizi a ua mozimim dikafi, ezi e nighnizir gavgavim an iti. Kamaghin amizi God uaghan e dipon suam, ia nan damazimin dera. **25** En arazir kuraba bagha, God Iesus isa gumazir kurabar dafarim gatizi me a misoghezi, an areme. E an damazimin deraghasa, an e bagha Iesus gamizi a ua mozimim dikafi.

5 E nighnizir gavgavim Godin itima, tuavir kamin God ghaze, e an damazimin dera. Kamaghin, en Ekiam Krai Iesus an e gamizi, e navir vamira God ko iti. **2** E Krai nighnizir gavgavim an itima, tuavir kamin an e inigha God bagha ghuzima, e datirighin Godin apanguvimin aven iti. E fo, e Godin ziar ekiam ko dabirabir aghuim a ko a iniasa, bizir kam mizuai ikia bar akonge. **3** Egha e bizir kabanangira bagha bar akongezir puvati. E fo, e osimtizibar aven iti, eghti osimtiziba e damuti, e tugh gavgavighamin arazim gifogham. Kamaghin amizi e bar akonge. **4** E tugh gavgavighi, God migirigiar aghuim e damuam. Eghti an migirigiar kam e damuti, e bizir aghuir gin izamiba bagh mizuam iki suam, e da iniam. **5** God uan Duamin, an arazir gumamazizibagh ifongezim e gingezi, a bar en navibagh izifa. Kamaghin amizi, e Godin bizir aghuiba bagha mizua, egha bar fo, e pura mizuai puvati, da guizbangira otivam. **6** E uarira uarir akurvaghan iburazir dughiamin, Krai e gumamazizir kuraba bagha areme. An ovevem, God inabazir dughiamin oto. **7** Guizbangira, gumazir aghuimin akurvaghsi aremeghamin bizim bar osemi. Ezi ti dughiar vabara, tarazi ti, gumazir aghuitam bagh aremegham. **8** Ezi e arazir kurabagh amuvira itir dughiamin, Krai en akurvaghasa areme. Arazir kamin, God bar e gifongezir arazim en aka. **9** Bizir bar ekiam, Krai e bagh aremezi, tuavir kamin God en gara ghaze, ia nan damazimin dera. Kamaghin amizi e fo, gin Godin kotiamin dughiamin an aningagharim otoghti, a dughiar kam guizin uaghan en akurvagham. **10** E faragha

Godin apaniba, ezi an Otaramin ovevem an e gamizi e an namakaba. Datirighin e an namakaba, ezi Iesus angamira ikiava, kamaghin bar guizbangira a en akurvagham. **11** Uaghan bizir mam kamakin, en Ekiam Krai Iesus e gamizi e guizin Godin namakabara, kamaghin e bar akonge. **12** Kamaghin amizi, gumazir vamira arazir kuram gami, ezi tuavir kamin arazir kuraba nguazir kamin oto. Ezi nguazir kamin gumamaziziba arazir kurabagh amima, ovevem oto. Ezi gumamaziziba bar arazir kurabagh amima, ovevem bar me bato. **13** E fo, fomira Moses Osirizir Arazibar tighar otivamin dughiam, dughiar kamin arazir kuraba nguazir kamin iti. Ezi Moses Osirizir Araziba itir puvatizi, God gumamazizibar arazir kurar kaba medir puvati. **14** Ezi Adamin dughiamin ikegha ghua Mosesin dughiamin, ovevem gumamaziziba gativagha me avara. Gumazir maba Adamin min arazir kuratam gamizir puvati, men arazir kuraba ighara. Ezi ovevem uaghan me avara. Ezi Adam mati Gumazir Izamimin nedazim. **15** Ezi Godin apangukuvir a pura aningizim, an Adam amizir arazir kuramin min amir puvati. Guizbangira, gumazir vamira Adam arazir kuram gamizi, tuavir kamin gumamazizir aviriba ariaghire. Ezi gumazir vamira Krai Iesus an apangukuvimin, God e gamizi, e an damazimin dera. Ezi Godin apangukuvimin gavgavim bar ovevem gavgavim gafira. Bizir kam, a gumamazizir aviriba pura me ganingizi, a me gizifa! **16** Egha uaghan God puram e ganingizir bizim ko, gumazir vamiran arazir kuramin otozir bizim, aning uaghara zuir puvati. Aning arazir vamira e gamir pu. Bar puvati. Gumazir kam arazir kurar vamira gamizi, God gumamaziziba me tuisigha ghaze, ia bar ikuvigham. Egha God puram e ganingizir bizim kamakin, gumamaziziba arazir kurar aviribagh amima, God men apanguva gari, mati me arazir kuratam gamizir puvati. **17** Guizbangira, gumazir vamira Godin akam batoke, ezi an arazir kuramin ovevem gumamaziziba bar me gatifa. Ezi God uan apangukuvim gumamaziziba avarazi a me gizifa, ezi a ghaze, ia nan damazimin dera. Kar a pura aningizir bizim. Egh gumazir vamira Krai Iesusin ingangarimin, tina God pura anidir

bizim iniva, a Krai ko ikiva bizibagh ativagh dar ganam. Egh me kamagh ikiva me bizibagh ativaghamin gavgavim, ovevemin gavgavim gafiragham. **18** Kamaghin amizi, e deravira akar kam ginighnigham. Gumazir mam arazir kurar vamiram amizi, God ghaze, gumazamiziba bar moghira bar ikufi. Kamaghira, Gumazir Igharazir Vamira arazir aghuir Godin damazimin derazim gami. Kamaghin amizi God gumazamiziba bar men gari, me mati arazir kuratam gamizir puvati. Egh God zurara itir ikirimirir aghuarim me daningam. **19** Gumazir vamira Godin akam baraghizir puvati, ezi an arazir kam gumazamizir aviribagh amizi, me arazir kurabagh amir gumazamizibagh ava. Kamaghira Gumazir Vamira Godin akam baraghizi, an arazir kam gumazamizir aviribagh amizi, me Godin damazimin dera. **20** God kamaghin nighnigha, Moses Osirizir Araziba aningi, eghti gumazamiziba arazir kurabar amuamin tuavibagh fogh dar amuti, arazir kurar avirim otivighiram. Kamaghin amizi gumazamiziba puv arazir kurabagh ami, ezi Godin apangkuvim bar ekevegha, bar dar pin iti. **21** Arazir kuram faragha gumazamizibagh amima me ariaghi, kamaghin amizi ovevemin tuavimin, arazir kuram men atrivimin min iti. Kamaghira, Godin apangkuvim datirighin gumazamizibagh amima, me an damazimin dera. Ezi apangkuvim en atrivimin min iti. Eghti gin izamin dughiam, en Ekiam Krai Iesusin ingarimin, God zurara itir ikirimirir aghuarim e daningam. (aiōnios g166)

6 Kamaghin amizi, e manmaghin mikimam?

E ti arazir kurabar amuvira ikiti, Godin apangkuvim ekevegh mangivira ikiam? **2** Bar puvatigham! E aremezir gumazamizibar min ikia, egha arazir kurar e amiba ategha gifa. Egh e manmagh su, uam arazir kurabar tuavimin gin mangivira ikiam? **3** Ia ti kamaghin fo, e bar Krai Iesusin aven ruegha a ko poka. Arazir kamin e bar an ovevem ko poka. **4** E ruegha, tuavir kamin Kraisin ovevemin poghezi, Afeziam Krai ko mozimin aven e akaragha e avara. A uan gavgavir ekiamin Krai gamizi a mozimin ua dikafi, kamaghira, e uaghan ikirimirir igiar aghuimin ikivira ikiam. **5** E Krai ko puegha

mati an aremezi moghin areme. Kamaghira, a ua dikavizi moghin e a ko puegh ua dikavigham. **6** E kamaghin fo, en navir ghurimin araziba, da Krai ko ter ighuvimin aremegha givazi, en inivafizimin agoroger arazir kurabar gavgavim gifa. Kamaghin amizi, e ua arazir kuramin ingangarir gumazamizibar ikian kogham. **7** Guizbangira, gumazim o amizim aremeghti, arazir kuramin gavgavim uam a gativaghti, an apengan ikian kogham. **8** E ghaze, e Krai ko aremegha, nighnizir gavgavim kamaghin iti, e uaghan a ko ikirimirir aghuir kamin ikiam. **9** E kamaghin fo, Krai mozimin ua dikavigha gifa. Egh uam aremeghan kogham. Ovevem, a misueghti a uam aremeghamimin gavgaviba puvati. **10** Krai dughiar vamiram areme, egha ua aremeghan kogham. Egha ovever arazir kamin, an arazir kuramin gavgavim agifa. Eghti ovevem uam a gativsi damuan kogham. A datirighin ikirimirir aghuarimin ikia God baghavira iti. **11** Ia uaghan nighnizir kamra iki, ia uaghan Krai ko aremegha arazir kuramin gavgavim uam an apengan itir puvati. Ia Krai Iesus ko puegha God baghavira ikia ikirimirir aghuimin iti. **12** E Ovever mikarzim iti, ezi ia arazir kuram ateghtima a ian mikarzibagh ativan marki. Arazir kuram ia gekutima ia mikarzim ifongezir arazir kuramin gin mangan kogham. **13** Egh ia arazir kuramin amamangatighi a ian soroghafariba ko bizitaba ikirarighi ia arazir kuratam damuan marki. Ia mati, gumazamizir ovegha mozimin ikegha ua dikavigha angamira itiba, kamaghin ia uari isi God daning. Egh Godin amamangatighi a ian mikarzim bar a gativaghti ia arazir aghuibar amu. **14** Arazir kuram ua ian mikarzibagh ativan kogham. Ia Moses Osirizir Arazibar apengan itir puvati, ia Godin apangkuvimin apengan iti. **15** E datirighin ua Moses Osirizir Arazibar apengan itir puvati. Egh e manmaghin damuam? E datirighin Godin apangkuvimin apengan iti, egh e arazir kurabar amuvira ikiam o? Bar puvati! **16** Ia ti kamaghin fos o? Ia uari isi, gumazitam daningiva, an akamin gin mangiva, an ingangarir gumazamizibar otivigham. Kamaghira, ia arazir kuramin ingangarir gumazamizibar ikiti, a ia damighiti

ia aremegham. Egh ia Godin akam bareghiva an gin mangiva an ingangarir gumazamizibar ikiti, a ia damighiti, ia an damazimin deragham. 17 Guizbangira, ia faragha arazir kuramin ingangarir gumazamizibar ike, ezi God gin ia isa, uan akamin apengan ia ariki. Me Godin guizin akam ian sure gamizi, ia a inigha guizbangira an gin zui. Ezi bizir kamin, e God minabi! 18 Faragha arazir kuraba ia ikiagharighizi, God ia firi. Egha ia gamizi, ia arazir aghuivar ingangarir gumazamizibar otifi. 19 lavzika. Ian navir ghuribar nighniziba otevezi, ia foghasa ki bizir kam akar otevir isin zuimin ia migei. Bizir kam guizbangira, ia faragha uan mikarziba bar da aningizi, da arazir kurabar ingangarir gumazamizibar otivizi, ia arazir miziriziba ko bar ikuvizir arazibagh ami. Egh datirighin ia bar uan mikarzibar anighiti, da arazir aghuivar ingangarir gumazamizibar otivighiti, ia Godin mirara zuegh ikiam. 20 Faragha ia arazir kurabar ingangarir gumazamizibar ikia, arazir aghuimin gavgavimin apengan itir puvati. 21 Ia faragha amir arazibagh da akurvazir manabar ia gami? Arazir kaba, ia datirighin dagh nighnigha aghumsisi. Arazir kabara gumazamizibagh amima me ariaghiri. 22 Ezi datirighin God ia firizi, ia arazir kurabar gavgavimin apengan itir puvatigha, Godin ingangarir gumazamizibar otifi. Ia iniamin bizir aghuimra kara, God ia damighiti, ia Godin mirara zuegh iki, zurara itir ikirimirir aghuarim iniam. (aiōnios g166) 23 Guizbangira, arazir kuram ivezim isa uan ingangarir gumazamizibagh aningi. Ivezir kam an ovevemra. Ezi God bizir aghuarir pura e ganingizimra kara, zurara itir ikirimirir aghuarim. Ikirimirir kam, e uan Ekiam Kraisis Iesus ko poroghava a isi. (aiōnios g166)

7 Nan adarasi, ia Moses Osirizir Arazibagh foziki ia migei. Ia fo, gumazamiziba angamira ikiavira ikia, Moses Osirizir Arazibar apengan iti. Gumazamiziba aremegha uam Moses Osirizir Arazibar apengan itir puvati. 2 Amizim pam ikiti, an pam angamira ikivira ikitima, Moses Osirizir Araziba uaghara aning ike. Amizimin pam aremeghti, Moses Osirizir Arazir uaghara aning ikezim, uam amizim ikeghan koghti amizim

firighirigham. 3 Gumazim angamira ikivira ikiti, amizim gumazir igharazim ko dakuighiti, me amizir kam mikim suam, a poroghamiba uari bakeir arazim gamir amizim. Amizir kamin pam aremeghti, Moses Osirizir Arazim a ikeghan koghti a firighirigham. Kamaghin, a gumazir igharazimin ikiti, me kamaghin mikiman kogham, a poroghamiba uari bakeir arazim gami. Puvati. 4 Kamaghira, nan adarasi, ia Kraisin mikarzim ko puegha bizir kamin ia a ko ovegha, uam Moses Osirizir Arazimin apengan itir puvati. God kamaghin ifonge, e a bagh ingarti dagher aghuiba otivam. Kamaghin amizi, ia datirighin gumazir God amizi ua mozimin dikavizim, ia an adarasi. 5 E faragha uan navir ghurimin arazibar gin zuima, Moses Osirizir Araziba agoroger kuram en mikarzibagh aningizima, e arazir kuram gami. Ezi arazir kamin ovevem e bato. 6 Ezi datirighin e Kraisin min ovengegha faragha en suighizir biziba, e da ataki. Kamaghin amizi, Moses Osirizir Araziba uam en suirazir puvatizi e firighire. Ezi datirighin en ingangarir e amiba, ua Moses Osirizir Arazibar gin zuir puvati. Datirighin, Godin Duam e gamima e tuavar igiamin gin ghua ingangarim gami. 7 Eghti manmakin? Moses Osirizir Araziba agoroger kuram en mikarzibar anighiti, e arazir kuram damigh, manmagh mikiman? Tarazi suam, Moses Osirizir Araziba ti ikufi. Bar puvati. Moses Osirizir Araziba ikian koghtima, ki guizin kamaghin azangam, arazir kuraba, da tizim? Ki dagh foghan kogham. Moses Osirizir Araziba kamaghin migei, “Ni munavin biziba bagh navim dikavan marki.” A kamaghin mikemeghan koghti, ki foghan kogham, biziba bagha navim dikavir arazim, an arazir kuram. 8 Ezi arazir kuram nan navir ghurimin aven ingara, egha Moses Osirizir Arazibar aven tuavimin apigha nighnizir kuraba na ganidi. Egha tuavar aviribar nan navim gami a dikavima, ki gumazamizir igharazibar bizibar gara nan navim da bagha arai. Moses Osirizir Araziba ti puvatizima, arazir kuram gavgaviba puvatighai. 9 Fomira Moses Osirizir Araziba itir puvatizi, ki angamira iti. Ezi Moses Osirizir Araziba otozi, arazir kuraba dikavigha angamira iti ki fo, ki Godin damazimin areme.

Moses Osirizir Arazibar ingangarimra kara, a ikirimirir aghuarim e ganidi. Ki Moses Osirizir Arazibar tuavimin, ikirimirir aghuarim inizir pu. Puvati. Da na gamizi, ki areme. **11** Ezi arazir kuram nan aven ingara Moses Osirizir Arazibar aven tuavimin apigha na gifari. Egħa Moses Osirizir Arazibar tuavmin na misoghezi, ki areme. **12** E kamaghin fo, Moses Osirizir Araziba, da Godin otivaghire. Moses Osirizir Arazibar aven itir migirigiar gavgaviba, da uaghan Godin otivaghiregha Godin damazimin derazir arazibar amuasa e migia, egħa gumazamizibar akurvasi. **13** Ezi manmakin? Bizir aghuir kam ti na gamizi ki ovenge? Bar puvasi. Arazir kuram uabi na gamizi ki ovenge. God kamaghin ifonge, arazir kuram azenim girightima e bar fogh suam, arazir kuram a bar bizir kuram. Kamaghin amizi God arazir kuramin amamangatizi, arazir kuram bizir aghuir kamın aven otogħa na gamizi ki ovenge. Kamaghin amizi Moses Osirizir Arazibar tuavimin, God guizbangira kamaghin en aka, arazir kuram bar kurigha mugħasi. **14** E fo, Moses Osirizir Araziba, da Godin Nguibamin bizim, ezi ki nguazir kamın gumazim. Ezi arazir kuramin gavgavim nan suirazi, ki arazir kuramin ingangarir gumazimin oto. **15** Egħa ki amir araziba, ki deragħa dar mingaribagh fozir puvasi. Arazir ki damuasa bar ifongeziba, ki dagħ amir puvasi. Egħa arazir ki ifongezir puvasiziba, ki zurara dagħ ami. **16** Arazir ki ifongezir puvasiziba, ki dar amuti nan arazir kam kamaghin ian akagħti, ki ti kamaghin mikimam, Are, Moses Osirizir Araziba da bar dera. **17** Kamaghin amizi, ki uabi arazir kurar kabagh amir pu. Puvati. Arazir kurar nan aven itimra, dagħ ami. **18** Ki uan navir ghurim migei. Ki fo, bizir aghuitam nan aven itir puvasi. Kamaghin amizi, ki arazir aghuibar amuasa ifuegħa, dar amuamin gavgaviba pu. **19** Arazir aghuir ki damuasa ifongeziba, ki dagħ amir pu. Egħa arazir kurar ki damuasa ifongezir puvasiziba, ki dagħ ami. **20** Arazir ki aghuaziba, ki dagħ amua, kamaghin fo, ki uabi kamaghin amir pu. Puvati. Arazir kurar nan aven itimra, dagħ ami. **21** Kamaghin amizi ki gari, arazir kam guizbangira nan ingari: ki arazir aghuibar amuasa ifongezi, arazir kuram zurara na ko ikia

nan tuavim apiri. **22** Guizbangira, nan navir averiamin aven, Godin otivir Moses Osirizir Araziba, ki dagħ nighnighavira ikia da bagħa bar akonge. **23** Kamaghin, ki arazir igharazimin garima, a nan mikarzimin aven ingari. Egħa Godin migirigiar nan nighnizimin aven itibav sosi. Arazir igharazir kam, na gamima, Moses Osirizir Arazibar otozir arazir kuram, a nan mikarzimin aven ingara na ikiagħarigha na gatifa. **24** Maia! Ki ghaze, ki bar ikufi! Tina nan akuragħtima, ki mikarzir ovengamin kamın firighirigham? **25** Godra, a en Ekiam Krais Iesusin ingangarimin tuavimin, a nan akuragħam! Ezi ki God minabi! Egħa ki uabi, uan nighnizimin navir averiamin aven Godin migirigiabar ingarir gumazimin iti. Egħa uan navir ghurimin aven, ki uaghan Moses Osirizir Arazibar otozir arazir kuram, ki an ingangarir gumazimin iti.

8 Kamaghin amizi e Krais Iesus ko pogheziba, God datirighin uan kotiamin aven uam ivezir kuram e daningisi mikimam kogħam. **2** E fo, e bar datirighin Krais Iesus ko pueghav itiba, Godin Duamin gavgavim ikirimirir aghuarim e ganiga, ovevemın arazim ko arazir kuramin e firagħariki. Egħti arazir kaba ua e gativagh e ikirarighan kogħam. **3** En navir ghuriba, gavgaviba puvasi. Kamaghin amizi, Moses Osirizir Araziba, en arazir kurabar gin amangamin gavgaviba puvasi. Ezi Moses Osirizir Araziba damuan kogħamin bizir kam, God uabi a gami. God uan Otirim amadazi, a gumazimin min otogħa, arazir kurabagh amir gumazimin min gari. A en arazir kuraba agivasa izezi, an ingangarimin tuavimin, God gumazamiziba itir arazir kurabar gavgavim agivagħa a gasighasiki. **4** Ezi e datirighin navir ghurimin arazibar gin zuir puvasi, e Godin Duamin arazibar gin zui. God kamaghin ifonge, Moses Osirizir Arazibar aven itir arazir aghuiba en navibar aven deragħ otogħam. Kamaghin amizi God en arazir kurabar gavgavim a givagħa a gasighasiki. **5** Guizbangira, navir ghurimin arazibar gin zuir gumazamiziba, me dugħiaba bar navir ghurim ifongezir biziba bagħavira nighnisi. Ezi Godin Duamin gin zuir gumazamiziba, me Godin Duam ifongezir biziba bagħavira nighnisi. **6** Egħti

gumazim o amizim navir ghurimin araziba baghvira nighnighiva, an aremegham. Eghti tina Godin Duam baghvira nighnighiva, a ikirimirir aghuarim ko navir amirizim iniam. 7 Eghti gumazim o amizim navir ghurimin araziba baghvira nighnigh, a Godin aghuaghiva an apanimin ikiam. A Godin otivir Moses Osirizir Arazibar gin zuir puvatigha guizbangira dar gin mangan kogham. 8 Gumazamizir navir ghurimin arazibar gin zuiba, me God ifongezir arazibar amuan kogham. 9 Eghti Godin Duam guizbangira ian navir averiabar aven ikiti, ia ua navir ghurimin arazibar gin mangan kogham, ia Godin Duam ifongezir arazibar gin mangam. Gumazim o amizimin navir averiam Kraisin Duam guizbangira an itir puvati, a Kraisin anav puvati. 10 Ia arazir kuram gamigha, bizir kamin ia ariaghire. Eghti Krais ian navir averiabar aven ikiti, God ia mikim suam, ia nan damazimin dera, eghti Godin Duam ikirimirir aghuarim ia daningam. 11 Godin Duam Iesus mozimin a gamizi a ua dikafi, ezi Duar kamra, ian navir averiabar aven iti. Egh gumazir Krais gamizi a dikavizir kam, a ian ovengamin mikarzibar amuti, da ua dikavigh angamira ikiam. God uan Duar ian navir averiabar aven itimin tuavimin, bizir kam damuam. 12 Kamaghin amizi, nan adarasi, e ikarvazir ingangarir mam iti. Ikarvazir ingangarir kam, a navir ghurimin bizim puvati, e an gin mangan kogham. 13 Ia navir ghurimin arazibar gin mangiva, ia arimighiregham. Ia Godin Duamin gavgavimin tuavimin, ia uan mikarzibar arazir kurabav soghti, da arimighireghti, ia angamira ikivira ikiam. 14 E fo, gumazamizir Godin Duam men faragha zuima me an gin zuiba, gumazamizir kaba bar Godin boriba. 15 E kamaghin fo, Duar God ia ganingizim, a ia gamizi, ia pura ingangarir gumazamizibar otozir puvati, egh ia bizibar atiati. Puvati. Godin Duam ia gamizi, ia an boribar otifi. Egha Godin Duamin gavgavimin e an dia ghaze, "O Ame, En Afeziam!" 16 Godin Duam uabi, en duaba ko porozi, e uarir gun migia ghaze, e Godin boriba. 17 E Godin boriba, egh gin bizir aghuir God e daningasa e bagha inabaziba iniam. Bizir kaba, en avebam Krais da inigha gifa. E fo, e datirighin Krais ko mizazir a iniziba e da ateriva, gin a ko ziar ekiam ko dabirabir aghuim uaghan a iniam. 18 Ki fo, ziar ekiam ko dabirabir aghuir kam God gin en akaghti, e a gifogham. Ezi ki kamaghin nighnisi, bizir kam, a mizazir e datirighin isiba bar dagh afiragham. 19 Guizbangira, God ingarizir biziba bar, me dughiar God uan boriba azenim darighamim a bagha mizua, uan dapaniba fegha tintinibar gara nighnighisi, dughiar manamra bizir kam otivam? 20 Guizbangira, God fomira nguazimin itir biziba da tuisigha ghaze, da bar ikufi, da pura bizir kiniba. Da uari kamaghin otozir pu. Puvati. God uabi dagh amizi da kamaghin otifi. Egha da God damuamin bizir aghuim bagha mizuai. 21 Datirighin, nguazimin itir biziba da ovevem ko biziba kuraghirir arazimin apengan ikia, mati da kalabusin iti. Egha me kamaghin fo, dughiar God misevezimin, God biziba kalabusin itir arazir kam agivaghti, biziba bar Godin boriba ko firighireghiva dabirabir aghuarim ko ziar ekiam iniam. 22 E fo, bizir God ingariziba bar moghira, mati amizim borim batasa mizazim isi moghin, da mizazim isi. Egha da bar puv tuava ara, iza datirighin oto. 23 Ezi bizir kabarama arair pu. Puvati, e uari uaghan arai. E Godin Duam inigha gifa, mati God e daningamin bizir aghuibar faragha zuim a e ganingi. Egha e tuavara, dughiar God e damighti e an boribar miraram otivamim, e a bagha mizuai. Dughiar kam, God en mikarzibar amighti da firighiregh ganganir igharazimin otogham. 24 E bizir aghuir e fogha iniamiba bagh mizuai iti, kamaghin amizi God en akura. E suam, e bizir mam bagh mizuam fogham, e tighar a iniam. Egh gumazamiziba tizim bagha bizir me inigha givazim bagh mizuam ikiam? 25 E fo, bizir e tighar iniamiba e guizbangira da iniam. Kamaghin amizi, e navibar suigha da bagha mizuai. 26 Kamaghira, e gavgaviba puvatizir darasi, Godin Duam en akurvasi. E fozir puvati, e manmaghin biziba bagh God ko mikimam? En migirigiaba otefe. Kamaghin amizi, Godin Duam uabi e bagha God ko migia, tuavara, an ararem akar e mikiman asazibagh afira. 27 Ezi God gumazamizibar navir averiaba guizbangira dar gari. A uan Duamin nighnzim gifo. Kamaghin, an Duam Godin ifongiamin gin

ghua Godin gumazamiziba bagha a ko migei. **28** E fo, God bizibagh amima da virara uari inigha ingara, gumazamizir bar God gifongezibagh amima, me dera. Kar gumazamizir God ua me iniasa mikemegha givaziba, a men dia. **29** Kar, gumazamizir God fomira ua me iniasa migeiba, a me ginaba, eghti me uaghan an Otarimin min ikiam. Eghti borir aviriba ikiti Kraiis uabi men avebar ekiamin min ikiam. **30** Ezi gumazamizir a fomira me ginabaziba, a uaghan men dia. Egha gumazamizir kaba dibora ghaze, ia nan damazimin dera. Egha gumazamizir an damazimin derazir kaba, a ziar ekiam ko dabirabir aghuim me ganingizi me a ko a isi. **31** E bizir kabagh foghava, manmaghin mikimam? E fo, God e baghvira ikiti, tina e dikabiragh e gafiragham? Bar puvatigham. **32** God uan Otarimin suirazir pu. Puvati, a bar moghira e bagha ofan min aneningizi, an areme. E fo, a uan Otarim e ganingi, a uaghan bizir aghuir igharaziba bar, da pura e daningam. **33** Eghti tina God inabazir gumazamizibar kotin aven akam me gasam? Puvati. God uabi gumazamizir kabav gia ghaze, ia nan damazimin dera. **34** Tinara e mikim suam, ia uan arazir kuramin ivezim iniam? Puvati, Kraiis Iesus, gumazir aremezim, God a gamizi a ua dikavigha, datirighin Godin agharir guvimin aperaghav iti. Egha anarira e bagha God ko migei! **35** Kraiis bar e gifongeghavira iti, kamaghin amizi tina e damuti, e Kraiis e gifongezir arazimin saghon ikiam? Puvati. Osimtiziba e bativam, o dughiar kuram e bativam, o gumazamiziba arazir kurabar e damuam o, mitiriaba en agham o, bizir daghuamiba puvatigham o, bizir kuram e gasighasigham o, me e misoghti e arimighiram, bizir kabanang e damuti, e ti Kraiis e gifongezir arazimin saghon ikiam, o? Bar puvati. **36** Guizbangira, Godin Akinafarim mikemezi moghin bizir kaba e batifi: “E nin gin zui, ezi bizir kam bangin, me zurara e misozima, e ariaghirasava ami. Me kamaghin nighnigha ghaze, e mati sipsipin gumaziba misueghti aremeghasavirama amibar min, me e misoghasa.” **37** Bar puvati. Kraiis bar e gifonge, ezi bizir manam e batifi, a zurara e gamima e uan apanim dikabiri. **38** Guizbangira, Kraiis bar

e gifonge, ezi nan nighnizir gavgavim kamakin, bizitam e damuti, e Kraiis e gifongezir arazimin saghon ikian kogham: Ovevem, o ikirimirir aghuim, o enselba, o duar kuraba, o gavgaviba itir biziba, o datirighin itir biziba, o bizir gin otivamiba, **39** o bizir pin itiba, o bizir vazimin itiba, o God ingarizir biziba bar, dar tongin bizitam e damuti, e God e gifongezir arazimin saghon ikian kogham. An arazir e gifongezir kam, a Kraiis Iesus en Ekiamin ingangarimin, e ganingi.

9 Ki Kraiisin gumazim, kamaghin amizi ki guizbangira migei, ki ifarir puvati. Godin Duam nighnizir zuezim na ganingizi, nan navimin aven ki kamaghin fo, nan akar kam a guizbangira. **2** Ki zurara uan anabam bagha nighnigha, bar men apanguvigha, osemegha nan navir averiam ikufi. **3** Ki kamaghin bar ifonge, God nan anabam Israel, ua men iniam. Eghti Kraiis nan nighnizimin gin mangan koghti, ki an azangsigh a ko mikimti, a uan gumazamizibar tongin na batueghti, nan anabam Israel nan danganim iniam. Bizir kam men akurazi, kamaghin deraghai. **4** Me Israelin gumazamiziba, ezi God me dibora ghaze, me an boriba. Ezi me Godin ziar ekiam a ko a inigha gifa. Ezi God uan Akar Dikirizir Gavgavim me ko a gami. Egha Moses Osirizir Araziba isa, me ganingi. Egha uan ziam fer arazim men akagha, me ko akam akiri. **5** Men ovavir faragha itiba, bar ziar ekiaba iti. Ovavir kabar iza, Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim, Kraiis nguazir kamin gumazimin min men ikizimin aven oto. Kraiis a God, egha biziba bar dar dapanimin iti. Eghti e zurazurara Kraiisin ziam fam! (aiōn g165) **6** Ki kamaghin migeir puvati, Godin akar dikirizim pura ghua otozir pu. Puvati. E fo, gumazamizir maba Israelin anabamin aven ikia, guizin Israelia puvati. **7** Abrahamin ovaviba, men marazi guizbangira Godin boriba puvati. Fomira God kamaghin Abraham mikeme, “Aisakra, nin ovavir boriba otivam.” **8** Akar kamin mingarim kamaghin ghu, borir inivafizimin otiviziba, me Godin boriba pu. Puvati. Borir Godin akar dikirizimin otiviba, me guizbangira Abrahamin ovaviba. **9** Ezi akar dikirizim kamaghin ghu,

“Dughiar ki inabazimin, ki uamategh iziti, pura bizir kuraba zuraram a mikinam. Kar an Sara otarim batam.” **10** Kamaghira, akar igharazir mam kamaghin iti: Rebekan otarir pumuning afeziar vamiran oto, a en ovavim, Aisak. **11** God arazir a zurara amimin gin ghua, gumazamiziba uan nighnizimin me ginabi. A gumazamizibar ingangarim bagha nighnizir pu. Puvati. A uabi men diava me ginabi. Kamaghin amizi Rebeka tighar otarir pumuning batamin dughiamin, aning arazir kuratam o arazir aghuim gamizir puvatizi, God kamaghin Rebeka migei, “Otarir faragha irizim, otarir gin irizimin ingangarir gumazimin min ikiam.” **13** Bizir kam, Godin Akinafarim kamaghin mikeme, “Ki Jekop gifuegha, Ison aghua.” **14** Kamaghin amizi e manmaghin mikimam? E suam, God ti arazir kuram gami? Bar puvati! **15** Guizbangira, God kamaghin Moses migei, “Ki gumazamizitabar kuarkuvighsi, ki men kuarkuvam. Ki gumazamizitabar apangkuvsi, ki men apangkuvam.” **16** Kamaghin amizi God gumazitam o amizitam ginabaghsi, an an nighnizim ko an ingangarimin gara a ginabir pu. Puvati. God uan apangkuvimra gin ghua gumazamizibagh inabi. **17** Guizbangira, Godin Akinafarimin itir akam Isipin atrivim migia ghaze, “Ki kamaghsua ifonge, ki uan gavgavim isi ian akagham, eghti nguazir kamin danganiba bar, dar gumazamiziba nan ziar ekiam geghanam. Kamaghin amizi, ki ia ataghizi ia ikiavira iti.” **18** Kamaghin amizi e fo, God gumazitam o amizitam in apangkuvighsi ifuegh, an apangkuvam. Egh a gumazitam o amizitam damighti an dapanim gavgavigh an akam batoghsifuegh, a damuam. **19** Ian tav ti na mikim suam, “God kamaghin amigha, tizimsua e migia ghaze, ‘Ia uan arazir kurabar ivezim iniam?’ Gumazitam o amizitam Godin ifongiam iriaghan kogham.” **20** Ia gumazamizir kiniba! Ia Godin arazir an amizim bagh an ataran marki! Nguazir minem kamaghin gumazir an ingarizimin mikiman kogham, “Ni tizim bagha kamaghin nan ingari?” **21** Nguazir minemin ingarizir gumazim, a uan nighnizimin gin mangi miner pumuning ingarigham. A nguazitam inigh, miner pumuning ingarighi, tam dughiar ekiam bagh ikiti, igharazim, me

pura bizir kuraba zuraram a mikinam. Kar an nighnizim. **22** God uaghan kamaghiram ami. God kamaghsua, a uan aningagharim azenim datightima, gumazamiziba bar an gavgavir ekiam gifogham. Nguazir miner ivezir kuram iniamiba, kar gumazamizir an asighasighasava amiba, a dughiar ruarim me ganingi. Egh a gin me abighirarigham. **23** A kamaghsua, an ziar bar ekiam ko dabirabir aghuim azenim girighi, gumazamiziba bar a gifogham. A fomira uan ziar ekiam ko dabirabir aghuim e a ko da iniasa, gumazim nguazir mineba akirizi moghin, an en navibar akiri. Egha uan ziar ekiam ko dabirabir aghuim isa, nguazir miner an apangkuvim itibagh ingezi, da bar izifa. **24** Nguazir miner apangkuvim iniamin kaba, kar e gumazamizir God deiba. E Israelia merara men tongin izezir puvati, e uaghan Kantrin Igharazibar Gumazamizibar tongin ize. **25** Ezi Hosean akinafarimin, God kamaghin migei: “Gumazamizir fomira nan adarazi puvatiziba, datirighin ki me dipon suam, ia nan adarasi. Kantrin ki fomira aghuazir kam, ki gin me mikim suam, ia ki bar ifongezir darasi. **26** Ia faragha danganir mamin itima, ki ia migia ghaze, ‘Ia nan adarazi puvati.’ Egh danganir kamnaghira ki ia mikim suam, ‘Ia Godin zurazurara angamira itimin boriba.’” **27** Aisaia Israelia ginighnigha kamaghin akam akuri, “Guizbangira, Ekiam dughiar vamira gumazamizir nguazimin itiba bar men araziba tuisigh, zuamira men ivezir kuram isi me danighiva bar me gasighasigham. Fomira, Israelian gumazamiziba, mati ongarimin itir gigimin min bar aviraseme, ezi pura bizim, me marki. Ekiam men ikiavira itir varazira, ua me inigham.” **29** Bizir kaba Aisaia fomira mikemezi moghin otifi, a kamaghin migei, “Ekiar Gavgavir Ekiam Itim, en tarazi ataghizir puvatizi, e itir puvatighai. Ezi bar guizbangira, e bar gevegha givaghai, mati bar fomira Sodom ko Gomoran nguibamning bar ikufi.” **30** E manmaghin mikimam? E kamaghin mikimam, Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, Godin damazimin deraghasa ingangarir ekiam gamizir puvati. Me nighnizir gavgavim Godin itima, God ghaze, me nan damazimin dera. **31** Ezi Israelia me Moses Osirizir Arazibar gin ghua ingara,

Godin damazimin deraghasa tuavim buriava, a batozir puvati. **32** Manmaghin amizi, me a batozir puvati? Me Godin damazimin deraghasa, uan gavgavibar pamtem ingarava avenge. Me nighnizir gavgavimin tuavimin gin zuir puvati. Dagiar dagariba asim, me a gasaghpোরaghiri. **33** Godin Akinafarim bizir kam migia ghaze: “Ia oragh! Ki gumazamiziba asaghpোর dagiar mam amisevegha a isa Saionin Mighsiamin anefa. Dagiar kam a gumazamizibagh amima, me asaghpো daighiri. Egh gumazamizir nighnizir gavgavim an itiba, me aghumsighan kogham.”

10 Nan adarasi, God ua Israelia iniasa ki uan navir averiamin aven bar ifuegha, me bagha God ko migei. **2** Ki bar deragha Israelia gifogha kamaghin migei, me Godin Arazibar gin mangasa bar gavgafi. Egha me guizin God ifongezir arazim gifozir puvati. **3** Me, tuavir God ghaze e an damazimin derazim, me a gifozir puvati. Egha uan gavgavibar, Godin damazimin deraghasa tuaviba buri. Kamaghin amizi me Godin damazimin deraghamin tuavimin apengan itir puvati. **4** E fo, Krais Moses Osirizir Arazibagh amizima, dar gavgavim gifa. Kamaghin, tina nighnizir gavgavim Kraisin iti, anarira Godin damazimin deragham. **5** Gumazamizir Godin damazimin deraghasa Moses Osirizir Arazibar gin zuiba, Moses me migia kamaghin osiri, “Gumazamiziba Moses Osirizir Araziba migei moghin damu egh dughiaa zurara dar amuti, arazir kaba me damuti, me ikivira ikiam.” **6** Kar Godin Akinafarimin akar otevir mam, a gumazamizir nighnizir gavgavimin tuavimin Godin damazimin deraziba, a kamaghin me migei, “Ia uan navir averiabar kamaghin mikimam marki, “Tina Godin Nguibamin ghuavanangam?” (Akar kam kamakin, ni Krais e bagh izighirisi, ni mangiva an azangam?) **7** “Egh ni uaghan kamaghin mikiman marki, “Tina Gumazamizir Oveaghuezibar Nguibamin magiram?” (Akar kam kamakin, ni ovevemin mozimin mangi, Krais inigh anangam?) (Abyssos g12) **8** Ezi Godin Akinafarim kamaghin migei, “Godin akam bar nin boroghira iti, a nin akatorim ko nin navir averiamin aven iti.” Kar

nighnizir gavgavimin akar e ia migeim. **9** Ni uan akamin kamaghin mikim suam, “Iesus a nan Ekiam,” egh uan navir averiamin aven nighnizir gavgavim iki, kamaghin fogh, God Iesus gamizi a mozimin ua dikafi, eghti God nin akurvaghti, ni ikivira ikiam. **10** E fo, ni navir averiamin nighnizir gavgavim Iesusin ikiti, God suam, ni nan damazimin dera. Egh uaghan ni uan akatorimin suam, “Iesus nan Ekiam,” eghti God nin akuraghti, ni ikivira ikiam. **11** Godin Akinafarim kamaghin migei, “Gumazamiziba nighnizir gavgavim an itiba, me aghumsighan kogham. Puvati.” **12** Godin Akinafarim ghaze, “Ekiamin ziamin diaghamin adarasi, a men akurvagham.” Kamaghin amizi, Godin vamira iti, a bar en Ekiam. Eghti gumazamizir an deiba, a bar bizir aghuir aviriba men akurvagham. Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, Godin damazimin magh gari. **14** Ezi manmakin? Gumazamizir nighnizir gavgavim Godin itir puvatiziba, me manmaghin an ziamin dimam? Egh gumazamizir eghaghamin baraghizir puvatiziba, me manmaghin nighnizir gavgavim an ikiam? Eghti gumazamizitaba Akar Aghuim me mikinighan koghti, me manmaghin a baregham? **15** Eghti siosba Akar Aghuim akurir gumazamiziba amangan koghtima, me manmaghin akamin gun me mikimam? Godin Akinafarimin aven Aisaia kamaghin osiri, “Godin Akar Aghuim inigha izir gumazamizibar darorim, a bar dera.” **16** Ezi Israelian marasi me Godin Akar Aghuim inizir puvati. Aisaia uabi kamaghin migei, “Ekiam, tinara en Akar Aghuim nighnizir gavgavim an iti?” **17** Kamaghin e fo, nighnizir gavgavim a gumazamiziba Akar Aghuim barazir tuavimin izam. Eghti gumazamizir Kraisin akam akuribar tuavimin, gumazamiziba Akar Aghuim baregham. **18** Ezi ki ian azai, Israelin gumazamiziba me Godin Akar Aghuim, me uan kuaribar a baraghizir puvati, o? Ki ghaze, me guizbangira oraki. E fo, Godin Akinafarim kamaghin migei: “Akam inigha izir gumazibar akatoribar otivir migirigiaba, da ghua nguazir kamin nguibaba bar dar otozi, gumazamiziba bar, men kuariba a baraki.” **19** Ezi ki ua ian azai, Israelia me ti akar kamin mingarim gifozir puvati, o? Puvati. Me fos. Moses God

bagha faragha kamaghin mikeme: “Ki Kantrin Igharazibar Gumamazizir ziaba puvatigha pura bizibar min itiba ki me inightima, ian naviba bar ikuvigham. Ki gumamazizir fofoziba puvatiziba inightima, bizir kam ia damighti ia ataram.” **20** Ezi Aisaia uaghan Akar Gavgavimin kamaghin migei: “Gumamazizir na burir puvatiziba, me nan api. Gumamazizir na bagha azai puvatiziba, ki uabi men aka.” **21** Egha a Israelia ginighnigha kamaghin migei: “Ki zurara dughiaabar men suigh me mughasa me baghavira ikia uan dafarim amadagha men azangsighavira itima, me nan akaba barazir puvatigha akirim ragha na gasara.”

11 Kamaghin amizi, ki bizir kam ginighnigha ian azai, God uan gumamaziziba batosi, o? Bar puvati! Ki uabi Israelin gumazir mam, egha Abrahamin ovavim, ki Benjaminin anabar gumazir mam. **2** God uan gumamazizir fomira ua bagha miseveziba, a me batozir puvati. Ia Elaijan eghaghanir Godin Akinafarimin itim ginighnigh. Elaija Israelian osemegha me bagha pamtem God azangsigha ghaze, **3** “Ekiam, Israelia nin akam inigha izir gumazibav soghezi me ariaghirezi, me nin ofa gamir dakoziabagh asighasiki. Ezi ki uabira ni bagha ikiavira itima, me na misoghasava ami.” **4** Ezi God manmaghin an akam ikara? A ghaze, “Ki ua bagha Israelian tongin itir gumazir 7,000in varazira amisevezi, me Israelin ikiavira iti. Me asem Baal bagha teviba apirizir puvati.” **5** Kamaghira, dughiar kamin uaghan Israelian tongin ikiavira itir varazira, God men apangkuvigha, ua bagha me amisefe. **6** Guizbangira, God men apangkuvigha me amisefe. A me amir ingangaribagh nighnizir puvati. God gumamaziziba misevir arazim, gumamaziziba amir ingangarimin tuavimin otoghti, Godin apangkuvimin tuavim, a guizbangira otoghan kogham. **7** Ezi manmakin? Israelia Godin damazimin deraghamin bizim bagha pamtem ingara, egha a inizir puvati. Ezi Israelian avirimin tongin itir God misevezir varazira, merara a ini. Israelin igharaz darasi, naviba gavgavigha Godin dindiamin aghua. **8** Godin Akinafarimin osizirim iti: “God me gamizi, me mati gumamazizir aremeziba moghin

akui. Ezi men damaziba bizibar garir puvatizi, men kuariba biziba barazir puvatigha, iza datirighin tu.” **9** Ezi Devit Godin Akinafarimin aven kamaghin migei: “Kamaghin deragham, dughiar me isar ekiaba bagha uari akuvibar, men isar ekiar kaba me damuti me iri, mati azuazim asizim a misoke. Me iriva, uan arazir kurabar ivezim iniam. **10** Eghti God men damazibar amighti aminim men pirighti, me ua ganan kogham. A me damuti me osimtiziba ateriva akiraghariba avigh mamaghira ikiam.” **11** Ki ua ian azai, Israelia asaghporegh iregh mamaghira iki, ua daruan kogham, o? Bar puvati! Guizbangira, men arazir kuraba bangin Godin akurvazim Kantrin Igharazibar Gumamazizibar ize. God kamaghin ifonge, Israelia na bagh ua izam, kamaghin a Kantrin Igharazibar Gumamazizibar akurvaghti, me men gan naviba ikuvigh ua na bagh izam. **12** Israelia akirim God gasarazima, God bizir aghuir aviriba nguazir kamin itir gumamazizibar akura. Israelia Godin arazimin irezi, God akurvazir ekiam Kantrin Igharazibar Gumamazizibagh aningi. Kamaghin amizi, gin Israelian God miseveziba bar God bagh ua izeghti, God guizbangira bizir bar aghuir aviribar gumamazizibar amuam. **13** Ia Kantrin Igharazibar Gumamaziziba, ki ia migei, God ian tongin ingarasa na amadazi ingangarir ki amir kam, ki bar a gifonge. **14** Tuavir kamin, ki uan adarazir nighnizibar amuti, men naviba God ia gamizir arazir aghuim bagh dikavam. Eghti nan ingangarir kamin, God men tarazi ua me iniam. **15** God Israelia batuegha, nguazimin itir gumamazizibagh amizima me a ko navir vamira iti. Kamaghin amizi gin God ua Israelia inighti, bar deragham, mati God gumamazizir aremezibar amighti, me ua dikavam. **16** Ni bretin ingar, egh plauan atiaritam inigh faragh a isi ofan min God daningigh. Eghti arazir kamnangin bretin igharaziba uaghan Godin biziba. Eghti, gumazitam temer biba God daningti, an aguaba uaghan Godin biziba. **17** Israelia mati olivin temer aghuir mam, ezi God an aguar maba aghoraghariki. Ezi ia Kantrin Igharazibar Gumamaziziba mati ruarimin itir olivin temer atiamin aguaba. God ia inigha

olivin temer aghuimin aguar a dighorezibar danganimin ia isavsuiki. Ezi ia datirighin olivin temer aghuimin bimin daghem isa, mati olivin aguar faragha ikezibar min deragha iti. **18** Ia kamaghin nighnighan marki, ia bar deragha guizin olivin tememin aguabagh afira. Ia faragh deravira nighnigh, egh nighnizir kam damu. Ia olivin aguaba daghem olivin bim ganidir pu. Puvati. Temer bim daghem ia ganidi. **19** Eghti ia ti kamaghin mikimam, God e isa, temer aguar kabar danganimin e isavsuiraghasa, kamaghin ana dar aghore. **20** Guizbangira, God kamaghin ami. Arazir an amizir kamin mingarim kamakin, me nighnizir gavgavim Godin itir puvatizi, a me aghore. Ezi ia nighnizir gavgavim Godin ikia, egha deravira iti. Kamaghin amizi ia deragh uari bagh gan, uari uan ziaba fan marki. Ia atiatingti deragham. **21** Ia nighnigh, God fomira guizin olivin aguaba ataghizima, da ikezir puvati. Kamaghira, ia akaba batoghtima a ia ateghti ia ikian kogham. **22** Kamaghin amizi ia deravira nighnigh. God arazir aghuibagh amua, uaghan ivezir kuraba anidi. Gumazamizir an arazibar gin zuir puvatiziba, a ivezir kuram me ganidi. Ia an arazir aghuibar suiragh tugh gavgavightima, an arazir aghuibar ia damuam. Ia dar amuan koghtima, a uaghan ia aghoregham. **23** Olivin temer aguar a fomira dighoreziba, me nighnizir gavgavim Godin ikian koghamin arazim ateghti, a ua me inigh olivin tememin me isavsuiragham. Guizbangira, God me inigh ua tememin me isavsuiraghamin gavgavim iti. **24** Ia fo, ia fomira ruarimin itir olivin atiamin aguaba, ezi God ia aghoregha olivin aghuimin ia isavsuiki. Kar guizbangira ian temem pu. Kamaghin amizi, a temer kamin aguar faragha an ikezibara inigh ua da isavsuiigham, kar ingangarir ekiam puvati, a pura bizim. **25** Nan adarasi, ia guizin akar mogomer mam gifoghasa ki ia migei. Ia a gifoghiva, kamaghin mikiman kogham, ia fofozir ekiam iti. Akar kam kamakin: Israelin marazi datirighin nighnizir gavgavim ikian aghua; men arazir kam zurara ikivira ikian kogham. Me kamaghira iki mangi, Kantrin Igharazibar Gumazamizir God miseveziba bar God bagh izamin dughiamin tugham. Eghti me gin Godin gumazamizibar tongin ikiam.

26 Tuavir kamnangra God Israelia bar men akurvagham. Godin Akinafarim kamaghin mikeme: "Akurvazir Gumazim Jerusalem in ikegh izam. Egh a Jekopin ovavir boribar amightima me Godin akam barazir puvatizir arazim ategham. **27** Ki men arazir kuraba bar da agivaghiva, egh dughiar kamin uan Akar Dikirizir Gavgavir kam me ko a damuam." **28** Israelia Iesusin Akar Aghuim akirim a gasaragha mati Godin apaniba. Ezi men arazir kam Kantrin Igharazibar Gumazamizibar akura. God fomira uan gumazamiziba amisevegga, me gifueghavira iti. A men ovavir fomira itibagh nighnigha kamaghin ami. **29** God diazir gumazamiziba, a bizir aghuiba me ganingi, egh a gin uamategh uan nighnizim giragh kamaghin mikiman kogham, ia marki, ki uan dimdiam ko bizir aghuiba ua da iniam. **30** Ezi ia Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, ia fomira Godin akam batoghezi, datirighin Israelia a batosi. Ezi tuavir kamin ia Godin apangkuvim ini. **31** Kamaghira, Israelia Godin akam batoke. Ezi Godin apangkuvir ia inizir kamin tuavimin, me datirighin Godin apangkuvim uaghan a iniam. **32** God kamaghin ifonge, a uan apangkuvim gumazamiziba bar men akagham. Kamaghin amizi, gumazamiziba bar Godin akam batoke. God me gamizi me kamaghin amua, uan arazir kuramin apengan ikia kalabuziar gumazamizibar min iti. **(eleēsē g1653)** **33** Ame! Godin bizir aghuiba ko an fofozim ko an nighnizim, da guizbangira bar ekevegga bar pin iti! Egha ongarimin min bar kone! Gumazitam o amizitam an nighnizimin mingarim manmaghin deraviram a geghanam? Puvati. A zuraram amir araziba, gumazitam o amizitam manmaghin dagh fogham? Bar puvati! **34** Bizir kam, Godin Akinafarimin aven iti: "Guizbangira, tina Ekiamin nighnizim gifo? Gumazitam bizibar amuamin fofozim Ekiamin sure damuan kogham. Gumazitam an faragh mangi nighniziba a daningan kogham. Bar puvati!" **36** E fo, God uan dararimin biziba bar dar ingari, egha dar mingarim, ezi da a baghavira ikia, mamaghira iti. Kamaghin amizi e zurazurara ziar ekiam a daning mamaghira ikiam! Bar guizbangira. **(aiōn g165)**

12 Kamaghin amizi, nan adarasi, ki Godin apanguvur ekiam ginighnigha, kamaghin ia gakaghor: la uari uan inivafiziba isi angamira itir ofan min God daningvira iki. Egh a baghvira ikiva an ingangarim damu. Egh ia God damuti, a bizir kam bagh bar akuegham. Ia uari isi God daningamin arazir kam, kar guizin arazir Godin ziam fem. **2** Ia nguazir kamin itir gumazamiziba amir arazibar gin mangan marki. Ia teghtima God nighnizir igiaba ia daningti ia arazir igiabar amuam. Kamaghin, ia Godin ifongiam gifogham, a kamakin: ia arazir aghuiba, ko God bar akongezir araziba, ko arazir bar deragha arazir mabagh afiraziba, ia dagh fogham. (aiōn g165) **3** God uan apanguvimin gin ghua ingangarim damuasa bizir aghuim na ganingizi, ki vaghvagha kamaghin ia mikimasa. Ia uari fiva pin uari arighan marki. Ia deragh nighnighiva, God ia ganingizir nighnizir gavgavimin ganiva, tuavir kamin ia uari tuisigh. **4** E fo, inivafizir vamira itima, an aven soroghafariba ko bizir maba sara iti. Ezi inivafizir kamin aven itir bizir kaba, vaghvagha ingangarir igharazibagh ami. **5** Kamaghira, e gumazamizir aviriba ikia, datirighin Krai ko porogha inivafizir vamiran min oto. Egha inivafizir kamin aven itir bizir kabar min, e uari inigha Kraisin poroghav iti. **6** Kamaghin amizi, God uan apanguvimin gin ghua ingangaribar amuasa fofoziba isa mati bizir aghuibar min vaghvagha e ganingi. Eghti gumazitam o amizitam, Godin akam inigha izir fofozim ikiva, a uan nighnizir gavgavimin mirara deravira Godin akamin gun me mikimam. **7** Eghti gumazim o amizim igharazibar akurvaghamin fofozim ikiva, a deravira men akurvagh. Eghti gumazim o amizim igharazibar sure damuamin fofozim ikiva, a deravira men sure damu. **8** Eghti gumazim o amizim gavgavim igharaz darazir navibar aningamin fofozim ikiva, a bar deravira ingangarir kam damu. Eghti gumazim o amizim gumazamizibagh anidir fofozim ikiva, an aviriba me daning. Eghti gumazim o amizim ingangarimin faragha zuir fofozim ikiva, a deravira an apengan itir gumazamizibar ganiva ingangarir kam damu. Eghti gumazim o amizim igharaz darazir apanguvamin fofozim ikiva, a men apanguvsi bar akongegh mamaghira iki. **9** Ia ifar gumazamizibagh ifongan marki, ia uan navir averiabar aven guizin gumazamizibagh ifongegh. Egh arazir kurabar aghuaghiva, arazir aghuibar suiragh gavgafigh. **10** Ia uan ikizimin aven uari uarigh ifongezi moghin, ia uaghan Kraisin adarazir aven uari uarigh ifongegh. Egh ia zurara uarira uan ziaba pirafisi pamtem ingar. **11** Ia pamten ingariva amirvaghan marki, Godin Duam ian navibar amuti ia zurara Ekiamin ingangarim damusi naviba dikavam. **12** Egh ia, bizir aghuir ia fogha iniamiba bagha mizua itiba, da bagh nighnigh bar akongegh. Egh osimtiziba izamin dughiamin, ia iki uaghan da ateriva tugh gavgavigh, egh zurara God ko mikim. **13** Eghti Godin gumazamiziba biziba puvatighti, bizir ia itiba men akurvagh. Egh nguibar igharazimin gumazamiziba ian bighan izamin dughiamin, ia me inigh uan dipenibar mangi deragh me damu. **14** Gumazim o amizim arazir kuramin ni damighti, ni arazir aghuimin a damusi Godin azangsigh. Egh a gasighasighsi Godin azangsighan marki. **15** Ia igharaz darazi bar akongeghti ia me ko bar akongegh. Egh igharaz darazi osemeghti, ia me ko osemegh. **16** Ia arazir vabara, gumazamiziba bar me damu. Egh uarira uari fan marki. Ia gumazamizir ziaba puvatizibar namakabar amu. Kamaghin uabi ginighnighan marki, kirara fofozim iti. **17** Gumazitam o amizitam arazir kuratamin ni damightima, ni uam arazir kuramin a ikarvaghan marki. Puvati. Ia zurara gumazamizibar damazimin arazir aghuibar amu. **18** Ia uari navir amirizim ikiva gumazamizir igharaziba ko navir vamira ikisi pamtem ingar. **19** Nan namakar aghuiba, me arazir kuram ia damighti, ia men arazir kuram ikarvaghan marki. Ia teghti, God uabi uan aningagharimin tuavimin me ikarvagham. Ia fo, Godin Akinafarimin aven en Ekiam kamaghin migei, “Arazir kuraba ikarvaghamin ingangarim, kar nan bizim. Ki uabi men arazir kuraba ikarvagh egh ivezir kuraba me daningam.” **20** Ni Godin Akinafarim mikemezi moghin damu, “Nin apanim, mitiriam an aghiti, ni daghem a daning. Egh kuarim an pirti, ni dipatam a daning. Nin arazir aghuir kamin a damighti, a uan arazir kuram ginighnigh bar aghumsigham.” **21** Ni arazir kuram ateghti, a ni gafighan marki. Ni

arazir aghuim damuti, nin arazir kam arazir kuram abiragh a gafiragham.

13 Gumamaziziba bar gavmanbar apengan iki.

E fo, gavmanin tam puram otozir puvati. Gavmanin ingangariba Godin dafarimram oto. Gavmanin aven itir gumamazizir dapaniba bar, God uabi me ariki. **2** Gumazitam o amizitam gavmanin gumazir dapanibar akam batoghiva, kamaghin a God uabi ingangarir kam damuasa misevezir gumamazizibar akaba batosi. Gumamazizir kamaghin amiba, me uari uan arazibar ivezir kuraba iniam. **3** Gavmanba gumamazizir arazir aghuibagh amiba atiatim me daningasa itir puvati. Gavmanba gumamazizir arazir kurabagh amiba atiatim me daningasa iti. Kamaghin amizi, ni gavmanin atiatingan koghsi, ni arazir aghuibar amuti, me nin ziam fam. **4** E fo, gavman a mati Godin ingangarir gumazim, egha arazir aghuibar ian akurvaghasa ingari. Ia arazir kuram damigh gavmanin atiating. Ia fo, gumamazizibagh asighisighamin ingangarim ko gavgavim, gavmanin dafarimin iti, a puram aningnin suirazir puvati. A Godin ingangarir gumazim, ia te arazir kuram damighti, a ian arazir kuramin ivezim ia daningam. **5** Kamaghin amizi, ia gavmanbar apengan iki. Ia gavmanin apengan ikian kogh, ivezir kuram iniam, kar guizbangira. Ezi ia uaghan kamaghin fogh, ia uan navir averiamin aven uan araziba deravira da tuisigh, arazir aghuibar gin mangi. Ia kamaghin damuva, gavmanbar apengan ikiam. **6** Gavmanba Godin ingangarir gumamazizibar iki, zurara ingangarir God me ganingizim deragh a damu. Bizir kam bagh, ia uaghan takisin dagiaba isi me daningam. **7** Bizir tizir ia gavmanba daningamiba, ia me daning. Takisin dagiaba ko takisin igharazir maba sara, me daningiva, egh arazir aghuibar me damu, men ziaba fi. **8** Ia ikarvaghamin biziba, tam ikian marki, ia bar da gifagh. Eghti ikarvaghamin bizir mam zurara ikiam. A kamakin: e gumamazizir igharaziba bar me gifuegham. Tina gumamazizir igharaziba bar me gifonge, a guizbangira Moses Osirizir Arazibar gin zui. **9** E fo, Moses Osirizir Araziba kamaghin migei, "Ia gumamazizibav soghti, me arimighiran marki. Ia okiman

marki. Ia gumamazizir igharazibar biziba bagh naviba dikavan marki. Ia poroghamiba uari bakim uari ko dakuan marki." Moses Osirizir Arazir kaba ko maba sara uaghan iti, da bar moghira akar vamira an aven iti, akar kam kamakin: "Ni uabira uabi gifongezir moghin, gumamazizir igharazibagh ifongegh." **10** Ni gumamazizir igharazim gifongegh, arazir kuratamin a damighan kogham. Kamaghin amizi, gumazim igharaz darazigh ifongeghiva, a Moses Osirizir Araziba guizin dar gin zui. **11** Dughiar e datirighin itim, ia a gifo, kamaghin amizi arazir ki ia mikemeziba ia dar amu. Kar dughiar ia daguraguim ategh dikavigh angamira ikiamim. Ia fo, fomira dughiar e nighnizir gavgavim Kraisin itim, ko God en akuraghamin dughiam, aning mong uaningin saghon iti. Ezi datirighin God en akurvaghamin dughiar kam a roghira ize. **12** Aminirbirim givasava amima, aminim tiasa. Kamaghin amizi, e mitatemin araziba bar da ateghiva angazangarimin aven misoghsi, midorozir biziba inigh dar aghuam. **13** E angazangarimin aruir gumamazizibar min deraghvira daruam. E dipar onganibar amiva onganan kogh, egh pura gumamaziziba isi pamten dimiva ighiar kurabar arazibar amuan kogham. Egh gumaziba ko amiziba pura tintinibar uari ko dakuva, afiar arazibar amuan marki. Egh uari uariv soghiva, munavin biziba bagh navim ikuvighiva da inisi navim isian marki. **14** Egh ia uan Ekiam Krais Iesus arugh, mati gumazim midorozir biziba aghui. Ia uan navir ghurimin arazibagh nighnighiva, navir ghurimin ifongiam uam an gin mangan marki.

14 Gumazim nighnizir gavgavim Kraisin ikia, an nighnizir gavgavim gavgavizir puvati, ia gumazir kam inigh aven iziti a ian tongin ikiam. Ia, an navir averiamin aven itir nighniziba bagh, a ko uari adoghan marki. **2** Gumazir nighnizir gavgavim itim, a biziba bar ada api. Ezi gumazir nighnizir gavgavim mong gavgavizir puvatizim, an asiziba apir puvati. **3** Gumazir biziba bar da apim, gumazir asiziba apir puvatizim girakirangin adarir nighnizibar a damuan marki. Eghti uaghan gumazir asiziba apir puvatizim, a fo, God a inizi a siosin aven

ize, kamaghin, a gumazir biziba bar ada apimin
arazibar gan da tuisighan marki egh suam, an
araziba ikufi. **4** Ni tina, ni ghaze, ki ti gumazir
igharazimin ingangarir gumazimin araziba
tuisigham. Puvati. Bizir a tugh gavgavigham o
a irighamim, kar an Gumazir Ekiamin bizim.
Kamaghin amizi, Ekiam uabi a damighti, a
guizbangira tugh gavgavigham. **5** Gumazitam
suam, dughiar mam dughiar mabagh afira. Eghti
gumazir igharazim suam, dughiaa bar magh
gari. Eghti gumamaziziba bar vaghvagh uari
gifogh suam, nighnizir manam men nighnizimin
dera. **6** Gumazir dughiar mam pirafim, an
Ekiamin ziam fasa kamaghin ami. Ezi gumazir
biziba bar ada apim, a dagheba bagha God
minabava, tuavir kamin Ekiamin ziam fe.
Gumazir asiziba apir puvatizim, a God minaba,
Ekiamin ziam fasa nighnigha, dagher maba
ataghirasi. **7** E fo, en tongin itir gumazitam suam,
nan ikirimirir angamira itim, a nan bizimra
puvati. Eghti gumazitam suam, nan ovevem,
uaghan nan bizimra puvati. **8** E angamira ikiva,
Ekiam bagh ikiam. E aremeghiva, Ekiam bagh
aremegham. Kamaghin amizi, e angamira iti,
o e areme, e Ekiamin adarazira. **9** Bizir kamin
mingarim kamakin. Krais aremegha ua dikafi.
Kamaghin an angamira itiba ko aremeziba bar
moghira men Ekiamin iti. **10** E fo, e bar Godin
kotiamin tuivighti, an en araziba tuisigham.
Kamaghin amizi, ni uabi, ni uan adarazir araziba
tuisighan kogh suam, men araziba ikufi. Ni uabi,
ni uan adarazir girakirangin adarir nighnizibar
me damuan marki. **11** E fo, Godin Akinafarim
kamaghin migei: "Ki ian Ekiam, ki zurara ikivira
ikiam, kamaghin amizi ki guizbangira ia migei,
'Nguazimin itir gumamaziziba bar moghira nan
guamin teviba apirigh, egh uan akabar nan gun
mikim suam, ki guizbangira God.'" **12** Kamaghin
amizi, e bar vaghvagh uan arazir amizibar gun
Godin mikimam. **13** Kamaghin amizi, e gumazir
igharazibar araziba ua da tuisighan koghham.
Egh ia nighnizir igharazimin gin mangiva, uan
adarazir amuti me arazir kuram damu iran
koghham. **14** Ki Ekiam Iesus ko poroghav iti, bizir
kam nan nighnizim gamizi a bar kuiaghirizi, ki
guizbangira kamaghin fo, bizitam uabi Godin
damazimin mizezir puvati. Eghti gumazitam

suam, bizir manam an damazimin zuezir puvati.
Eghti bizir kam an nighnizimin guizbangira bar
mizeghti an a damuan marki. **15** Ni daghetam
amiti, nin anav gan nighnigh suam, a Godin
damazimin mize, eghti arazir kamin ni an
nighnizim gasighasigham. Ni kamaghin damuva
ni munav gifongezir arazimin gin mangan
kogham. Krais munav bagha areme, ezi ni
puram apir arazim a damuva a gasighasighan
marki. **16** Egh ia kamaghin damuan marki, ia
igharaz darazir amuti, me ian arazir aghuim
mikim suam, ia arazir kuram gami. **17** E fo, God
Bizibagh Ativir Arazim, a dagheba apir araziba o
dipaba apir arazim puvati. A Godin damazimin
derazir arazim ko, navir vamiran ikiamin arazim
ko, bar akongezir arazim. Arazir aghuir kaba, da
Godin Duamin aven otifi. **18** Tina tuavir kamin
Kraisin ingangarim damigh, a God damuti, an
a bagh bar akuegham. Egh a gumamazizibar
amuti, me migirigiar aghuibar a mikimam. **19**
Kamaghin amizi, e zurara igharaz darasi ko
navir vamira ikiamin arazibar gin mangiva,
arazir gumamazizir igharazibar amuti me tugh
gavgavighamiba, dar gin mangi dar amuam. **20**
Ni daghemra nighnigh, tuavir kamin God amizir
arazibagh asighasighan marki. Guizbangira,
dagheba bar, ada dera. Eghti ni daghetam amiti,
bizir kam gumazir igharazim damighti, an
arazir kuram damigh irighti, kamaghin ni arazir
kuram gami. **21** Ni asizitam ko wainin dipatam
amiva bizir igharazitam damighti, tuavir kamin
da nin anav damighti a irigham. Ni kamaghin
damuan marki. **22** Nin nighnizir gavgavir bizir
kamin itim, a nin navimin iki. God nin nighnizim
gifozi, ni gumazir igharazitamin mikiman marki.
Gumazitam bizitam guizbangira, a ginighnizi,
bizir kam derazi, an navim osemezir puvati,
gumazir kam bar akongegham. **23** Gumazitam
asizitam o daghetam amiva, nighnizir pumuning
ikiti, God a mikim suam, an arazir kuram
gami. An amir arazir kam, nighnizir gavgavim
gisin tuzir puvati, kamaghin osimtizim an iti.
Guizbangira, e nighnizir gavgavim gisin tughan
kogh arazir manam damuti, God suam, an arazir
kuram.

15 E gumazamizir nighnizir gavgavim itiba, gumazamizir gavgaviba puvatiziba, men osimtiziba ater men akurvaghäm. E uarira uarir akurvaghsi nighnighan kogham. 2 E bar vaghvagh uan adarazi bagh pamten ingar men akurvaghäm. E kamaghsua, men nighnizir gavgavim gavgavigh ikivira ikiam, kamaghin e men akurvaghäm. 3 E fo, Kraiis uabi uabin akurvaghäsa nighnizir puvati. Godin Akinafarimin arazir a batozimin osizirim kamakin, "Akar kurar gumazamiziba ni gasiba, da uaghan na gire." 4 Godin migirigiar me fomira Godin Akinafarimin osiriziba, da bar en sure damuasa me ada osiri. Migirigiar kam e damuti, e nimira iki, osimtiziba ateriva tugh gavgavigh God e daningamin bizir aghuiba bagh mizuamam. 5 Datirighin ki ia bagha God ko migia ghaze, God uabi e gamima, e nimira ikia osimtiziba atera tugh gavgafi. Egh a ia damuti, ia Kraiis Iesus amizir arazibar gin mangi, egh tuavir kamin ia igharaz darazi ko navir vamira ikiam. 6 Kamaghin amizi ki ia bagh Godin azangsighti, ia navir vamira ikiva bar moghira uari inigh Godin ziam fam, an en Ekiam Kraiis Iesusin Afeziam. 7 Kamaghin amizi, gumazamiziba Godin ziam fisi, ia Kraiisin adarazi ia uarira uari inigh bar akongegh. Kraiis ia inigha aven izezi moghin, ia igharaz darazi inigh aven izi bar akongegh. 8 Ki ia migei, Kraiis Judabar ingangarir gumazimin oto. An arazir kam kamaghin aka, God mikemezir akaba da bar guizbangira. Da kamakin, God en ovaviba ko amizir akar dikiriziba, da guizbangira otivigham. 9 Kraiis uaghan kamaghsua, a Kantrin Igharazibar Gumazamizibar amighti, me Godin apangkuvim bagh an ziam fam. Godin Akinafarim bizir kam kamaghin a migei: "Kamaghin amizi, ki Kantrin Igharazibar Gumazamizibar tongin ikiva ni minamam. Egh ki nin ziam fiva ighiabar amuam." 10 Egha Godin Akinafarim migirigiar igharazim uaghan iti: "Ia Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, ia Godin gumazamiziba Israelia, ia me ko iki bar akongegh." 11 Ezi migirigiar mam uaghan kamaghin migei: "Ia Kantrin Igharazibar Gumazamiziba bar, ia Ekiamin ziam fi! Egh nguazimin itir anababa, ia bar an ighiabar amu!" 12 Ezi Aisaia uaghan kamaghin mikeme: "Atrivir igiam, Jesin ovavir boribar tongin otogh, mati temer ghuzir igiam, temer dakar kamin oto. God gumazir kam amiseveghti, an atrivimin otogh iziva Kantrin Igharazibar Gumazamizibar ganam. Egh a me damuti, me bizir aghuir a me daningamiba bagh mizuam ikiam." 13 Ki ia bagha God ko migei, Godra, a ian akuraghti, ia bizir aghuir gin izamiba bagh mizuamam. God kamaghsua, an Duamin gavgavimin, a ia damuti, ian arazir gin izamin bizir aghuiba bagha mizuaim, an aghung mangi bar ekeveggham. Kamaghin amizi, God ian nighnizir gavgavir an itimin tuavimin, a ia damuti, navir amirizim ko bar akongezir arazim, bar ia gizivaghäm. 14 Nan adarasi, ki uan navimin aven ki nighnizir gavgavim ikia kamaghin fo, ia zurara arazir aghuibagh ami. Egha fofozir guar aviriba iti. Kamaghin ia vaghvagh nighnizir aghuiba uarira uari daningam. 15 Ezi ki akinafarir kamin aven akar mabagh nighnigha, kamaghin ian nighniziba dikavasa ia bagha mong akar gavgaviba osiri. Ki fo, God nan apangkuvigha na misevezi, ki Kraiis Iesusin ingangarir gumazimin ikiava, Kantrin Igharazibar Gumazamiziba bagha ingari. God kamaghin ifonge, Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, me ofan min iki a damuti a me bagh bar akongeggham. Eghti Godin Duam me damighti, me God baghvira ikiam. Kamaghin amizi, nan ingangarim kamaghin iti, ki ofa gamir gumazimin min ingara Godin Akar Aghuim me mikiri. 17 Ki Kraiis Iesus ko porogha ingangarim gami, kamaghin amizi ingangarir ki God bagha amir kam, ki a bagha bar akonge. 18 Ki bizir igharazibar gun mikiman kogham, bizir vamiran kam ki an gun mikimasa: Ki Kraiis ko ingarima Kraiis na bagha tuaviba arizima, ki Kantrin Igharazibar Gumazamiziba an gin mangasa men sure gami. A nan aven ingarima, migirigiar ki me migeiba ko arazir ki amiziba, ko mirakelin gavgaviba ko arazarazir ki amiziba, me dar garima da me gamima me Godin gin zui. Bizir otozir kaba, Godin Duamin gavgavimin ki a dagh amima da otifi. Kamaghin amizi, ki Jerusalemin ikegha Kraiisin Akar Aghuim bar anekura ghua Ilirikumin Provinsin oto. 20 Nan ifongiam kamakin: ki Kraiisin Akar Aghuim danganir gumaziba oraghizir

puvatizibar anekunasa bar ifonge. Ki kamaghin aghua, me suam, Pol gumazir igharazim kunizir dipenir akinibagh isin dipenimin ingari. **21** Godin Akinafarim mikemezi moghin ki damuasa: “Gumazamizir an eghaghaniba faragha da baraghizir puvatiziba, datirighin da baragham. Gumazamizir faragha an migirigiaba baraghizir puvatiziba, datirighin dagh fogham.” **22** Dughiar aviriba, ki ia bagha izasava amima, ingangarir kam nan suirazi, kamaghin ki izezir puvati. **23** Egha datirighin ki nguibar kabar ingangariba puvati. Ki azenir aviribar ian ganasa ifonge, **24** kamaghin amizi, ki datirighin izasa. Ki ghaze, ki kagh dikavigh Spenin Kantrin mangisi mangi, Spenin darorim ategh ia ko tong ikeghiva, gin Spenin mangam. Ki ian gan, egh tong ia ko ikisi bar akuegham. Eghti ia tuavimin ivezim nan akuraghti, ki Spenin mangam. **25** Ki datirighin Godin adarazi bagh akurvazitam inigh Jerusalem Nguibar Ekiamin mangam. **26** Ia fo, Jerusalemin itir Godin adarasi, men tongin itir gumazamizir maba biziba bar puvati. Kamaghin amizi, Masedonia ko Akaian Provinsin itir siosba me bagha dagiaba arighasa bar ifuegha akam misoke. **27** Me uan ifongiamra an gin ghua kamaghin ami. Kar guizbangira, Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, me Israelin gumazamizir onganarazibar akurvaghamin ingangarim iti. Guizbangira, Israelia fomira Godin bizir aghuir aviriba isa Kantrin Igharazibar Gumazamizibagh anigha men duabar akura. Kamaghin amizi, Kantrin Igharazibar Gumazamiziba ikarvaghamin bizim iti, me nguazir kamin bizir aghuiba isi Israelia daningiva me ikarvagham. **28** Ki faragh dagiar kaba bar a da inigh Jerusalemin mangamin ingangarim agivaghiva, gin Spenin mangisi izi ian ganigh, mangam. **29** Ki fo, ki izi ia bativamin dughiam, Krais bizir aghuir bar aviribar en tongin dar amuam. **30** Nan adarasi, en nighnizir gavgavir Ekiam Krais Iesusin itim ko, Godin Duam e ganidir igharaz darazigh ifongezir arazim, ki bizir kamning ginighnigha kamaghin ia gaghori, ia na ko porogh pamtem God ko mikim na bagh an azangsigh. **31** Egh kamaghin mikim, Judian itir nighnizir gavgavim puvatiziba na gasighasighan kogham. Eghti

Jerusalemin itir Kraisin adarazi nan ingangarir ki me bagha amim bagh bar akuegham. **32** Kamaghin God ifueghtima, ki ia bagh izisi nan navir averiam bar akuegham. Egh ia ko avughsi ua uan gavgavim inisi, egh bar akuegham. **33** Ki kamaghin Godin azai, Godin navir amirizim ko dabirabir aghuim anidim, bar moghira ia ko iki. Guizbangira.

16 Ki ghaze, ia kamaghin fogh, Fibi en buaramizim, an amizir bar aghuim. Ia deragh a damu. An ingangarim kamakin, a Senkrian nguibar ekiamin itir siosin ingangarir amizim. **2** Ki kamagsua, ia Ekiam ginighnigh Fibi inighti a ia ko iki. Kar arazir aghuir e Godin gumazamiziba damuamim. Egh a bizitizim puvatighti ia an akuragh. Guizbangira, a gumazamizir aviribar akurvagha egha uaghan nan akura. **3** Ezi ki uan akam isa Prisila ko Akwila bagha anemaga ghaze, Afeziam aning ko iki. Aning na ko Krais Iesusin ingangarim gami. **4** Aning nan akurvagha na bangin oveghai. Kamaghin, ki uabira puviram aning minabi. Ezi Kantrin Igharazibar Gumazamizibar siosba uaghan aning minabi. **5** Egha ki uan akam isa aningin dipenimin uari akuvir sios bagha anemaga ghaze, Afeziam vaghvagh me ko iki. Egha ki uan akam isa nan namakam Epainetus bagh anemaga ghaze, Afeziam a ko iki. A Esian Provinsin itir gumazamiziba bar men faraghavira nighnizir gavgavim Kraisin iti. **6** Egha ki uan akam isa Maria bagha anemaga ghaze, Afeziam a ko iki. A ian akuraghasa pamten ingari. **7** Egha ki uan akam isa Andronikus ko Junia bagha anemaga ghaze, Afeziam aning ko iki. Gumazir kam ko amizir kam, aning e Judan ikizir vamira, egha na ko kalabusin ike. Aning Kraisin aposelbar tongin ziar ekiamning itima, me bar aning gifo. Ezi aning nan faragha ghua Krais gifo. **8** Egha ki uan akam isa Ampliatus bagha anemaga ghaze, Afeziam a ko iki. Ga uaghara Ekiam ko porogha kamaghin ga namakar aghuimningin min iti. **9** Egha ki uan akam isa Urbanus bagha anemaga ghaze, Afeziam a ko iki. An e ko Kraisin ingangarir gumazim. Egha Stakis uaghan, ki a bagha akam amaga ghaze, Afeziam a ko iki. A uaghan nan

namakar aghuim. **10** Egha ki uan akam isa Apeles bagha anemaga ghaze, Afeziam a ko iki. A Kraisin gin zuima osimtiziba a bativima, an nighnizir gavgavim Kraisin ikiavira iti, ezi bizir kam bagha a ziam iti. Egha ki uan akam isa Aristobulusin dipenimin itir darazi bagha anemaga ghaze, Afeziam me ko iki. **11** Egha ki uan akam isa Herodion bagha anemaga ghaze, Afeziam a ko iki. Ga Judan ikizir vamira. Egha ki uaghan uan akam isa Narsisusin dipenimin aven itir Ekiamin adarazi bagha ghaze, Afeziam me ko iki. **12** Egha ki uan akam isa Trifina ko Trifosa bagha anemaga ghaze, Afeziam aning ko iki. Aning Ekiam bagha pamten ingari. Egha uaghan uan akam isa nan roroam Persis bagha anemaga ghaze, Afeziam a ko iki. A uaghan Ekiam bagha pamten ingari. **13** Egha uaghan akam isa Rufus bagha anemaga ghaze, Afeziam a ko iki. A gumazir bar deragha Ekiamin gin zuim. An amebam uaghan, ki a bagha akar aghuim amadi. A guizbangira uan borimin min deravira na gami. **14** Egha ki uan akam isa Asinkritus ko Flegon ko Hermes, ko Patrobas, ko Hermas, ko nighnizir gavgavim Ekiamin ikia me ko itiba bar, me bagh akam amaga ghaze, Afeziam bar me ko iki. **15** Egha ki uan akam isa Filologus ko Julia, ko Nereus uan buaramizim sara, ko Olimpas, ko Godin gumazamizir me ko uari akuviba bar, me bagh akam amaga ghaze, Afeziam bar me ko iki. **16** Ia Kraisin adarasi, e uan arazimin gin mangiva, ia uan adarazir dafaribar suigh. Ezi Kraisin siosba bar, uan akaba isa ia bagha da amaga ghaze, Afeziam ia ko iki. **17** Nan adarasi, ki akar gavgavim ia mikimasa, Ia gumazir ia abiziba bagh deraghvira gan. Gumazir kaba, ian marazir nighnizir gavgavibagh asighasighava, suren akar ia inizibar apanim gami. Kamaghin amizi, ia men saghon iki. **18** Me en Ekiam Krai Iesusin ingangarim gamir pu. Puvati. Me uan inivafizim ifongezir arazibar gin zui. Me migirigiar aghuiba ko migirigiar navibagh inivibagh amuava, gumazamizir arazir kurabagh ifozir puvatiziba me gifara, men nighnizibagh amima, me okam nighnisi. **19** Gumazamiziba bar kamaghin oraki, ia Akar Aghuim inigha deravira an gin zui. Kamaghin amizi, ki ia bagha bar akonge. Ki kamaghin ifonge, ia arazir aghuiba

bar adagh fogh, egh arazir kurabar amuamin fofoziba puvatigham. **20** Dughiar bar otevimin, Godin navir amirizim ko dabirabir aghuarim anidim, a Satanin gavgavim gasighasighiva ian amamangatighti, ia Satan dikaraghtima, a ian dagaribar apengan ikiam. En Ekiam Krai Iesusin apangkuvim ia ko iki. **21** Timoti, na ko ingarir gumazim, a uan akam isa ia bagha anemaga ghaze, Afeziam ia ko iki. Ezi Lusius ko, Jason ko, Sosipater, me na ko e ikizir vamira, me uaghan ia bagha akam amadi. **22** Ki Tertius, ki uaghan uan akam isa ia bagha Ekiamin ziamin anemadi. Ki Polin akaba inigha ia bagha akinafarir kamin da osiri. **23** Ezi Gaius uan akam isa, ia bagha anemaga ghaze, Afeziam ia ko iki. Ki Pol ki Gaiusin dipenimin aven itima, a bar deragha na gami. Ezi Siosin mam uaghan Gaiusin dipenimin aven uari akufi. Ezi Erastus nguibar kamin Gavmanin dagiabar garir gumazim, ko en mav Kuartus, aning uan akam isa ia bagha anemadi. **25** E Godin ziam fam! God gavgavir ekiam ikia, kamaghin a ia damuti ia nighnizir gavgavimin suiragh gavgavigham! Bizir kam, ki an akar aghuim akura, bizir kam uaghan a migei. Akar Aghuir ki akurim, a Krai Iesusin Akar Aghuim, a guizin akar mogomem, bar fomira azenir aviribar modogha iza, datirighin azenim giri. Guizin akar mogomer kam, Godin akam inigha izir gumazibar osiziriba, da gumazamizibagh amizi, me akar mogomer kam gifo. Godin ovengan koghamim, Akar Gavgavimin kamaghin migia ghaze, akar mogomer kaba azenim giriti, Kantrin Igharazibar Gumazamiziba bar dagh foghiva, nighnizir gavgavim Kraisin iki kamaghin an gin mangam. (aiōnios g166) **27** Ezi ki kamaghin ifonge, Krai Iesus e damuti, e Godin ziam fam. Anarira a God, egha a uabira fofoziba bar iti. Kamaghin amizi, e zurara an ziam fi mamaghira ikiam. Guizbangira! (aiōn g165)

1 Korin

1 Ki Pol, ki Kraiss Iesusin aposel. God uabi ifongegha, na gamizi ki aposelin oto. Ki, Kraissin gin zuir gumazim Sostenes ko, **2** ga akinafarir kam ia Korinin nguibar ekiamin itir sios bagha an osiri. Kraiss Iesus ia gamizima, ia a baghavira iti. Egha a ua bagha ia amisevezi, ia a ko poroghav iti. A ia ko, nguazimin itir gumazamizir Kraiss Iesusin ziam feba bar, a ia misefe. Kraiss Iesus, en Ekiam. A men Ekiam, ko uaghan en Ekiam. **3** Ki God ko migia ghaze, God en Afeziam ko en Ekiam Kraiss Iesus, aning ian apangkuv, egh navir amirizim ia daning. **4** God, Kraiss Iesusin ingangarimin tuavimin, ian apangkuvigha, deragha ia gami. Kamaghin ki zurara ia ginighnigha uan God minabi. **5** Ki a minabagha ghaze, Kraissin akar e ia mikinizim, a ian navibar ikia gavgafi. Ia Kraiss ko poroghav itima, God bizir aghuir avirim ia ganingizi, da ia gizifa, kar akam akurir arazir aviriba, ko fofozir guar aviriba. **7** Kamaghin, ia datirighin en Ekiam Kraiss Iesus azenim giramin dughiam mizua, Godin Duam aningizir bizir aghuitam, ia an otevizir puvati. **8** Kraiss Iesus gavgavim ia daningti, ia gavgavigh mangi, dughiar abuananamin otoghti, bizir kuratam en Ekiam Kraiss Iesus Uamateghamin Dughiamin ian ikian kogham. **9** God uan Otirim Kraiss Iesus, en Ekiam a ko navir vamira ikiasa ian dia. Eghti God damuasa mikemezi biziba, a bar adar amigham. **10** Nan adarasi, ki en Ekiam Kraiss Iesusin ziamin pamtem kamaghin ia gakaghor, ia bar navir vamira uariv geir migirigiaba iki. Egh ia tintinimin bighiran marki. Ia ikizir vamira, ko nighnizir vamira, ko ifongiar vamira iki. **11** Nan adarasi, Kloen adarazi na migia ghaze, ia adaribar uarigh ami. **12** Ki arazir ia uari adozir ian tongin itim migei. Marazi kamaghin migei, “Ki Polin anav.” Ezi marazi kamaghin migei, “Ki Apolosin anav.” Ezi marazi kamaghin migei, “Ki Pitan anav.” Ezi marazi kamaghin migei, “Ki Kraissin anav.” **13** Ezi manmakin? Kraiss ti biaghireghama? Ki Pol ti ian akurvaghasa ter ighuvimin aremez, o? Ia ti nan ziamin rurim iniz, o? Bar puvati! **14** Ian tongin, ki Krispus ko

Gaiusra rue, ua gumazamiziba puvati. Kamaghin ki God minabi. **15** Kamaghin amizi, gumazitam o amizitam kamaghin mikiman kogham, “E Polin ziamin rurim ini.” **16** (Guizbangira, ki igharaz darazi uaghan me rue, kar Stefanasin dipenimin itir adarasi. Egha ki fozir puvati, ki ti igharaz darazi uaghan me rues o puvati.) **17** Kraiss gumazamiziba ruasa na amadazir pu. Puvati. An akam akunasa na amada. Eghti ki apezeperir migirigiaba ko nguazir kamin itir gumazamizibar fofozimin anakunan kogham. Ki kamaghin damu, Kraissin ter ighuvimin ovevem damighiti, a mati pura bizim. **18** Guizbangira, gumazamizir ovengamiba ghaze, ter ighuvimin migirigiam, mati migirigiar onganim egha mingariba puvati. Ezi e gumazamizir God en akurvaziba, e fo, ter ighuvimin migirigiam, a Godin gavgavim. **19** Godin Akinafarim kamaghin migei: “Ki gumazir nighnizir aghuiba me ganidibar fofoziba adegham, egh ki men fofozir gumazibar fofoziba bar da agivagham.” **20** Eghti e manmaghin nguazir kamin itir gumazamizibar nighnizir aghuibav kimam? E manmaghin Judan Arazibagh fozir gumazibav kimam? E gumazamizir akaba uariv sozir arazim bar a gifoziba, e manmaghin me mikimam? Guizbangira, God nguazir kamin itir fofozibagh amizima, da mati migirigiar onganiba mingariba puvati. (aion g165) **21** Godin nighnizir aghuim ko an fofozimin, God kamaghin fo, nguazir kamin itir gumazamiziba uan fofozimin tuavimin me Godin fofozim inighan kogham. Kamaghin, God tuavir igharazir mam men akurvaghasa anemisefe. Kar, me “migirigiar onganim,” arazir akam, e anakuri. Gumazamiziba akar kam baragha nighnizir gavgavim Godin itima, God men akurvasi. **22** Judaba mirakelbar ganasa bar gavgafi, ezi Kantrin Igharazibar Gumazamiziba nighnizir aghuim ko fofozim bagha pamten ingari. **23** Ezi e Kraiss ter ighuvimin aremezir akam me mikiri. Ezi akar kam Judabar nighnizimin, mati bizir me asaghporghirim. Ezi Kantrin Igharazibar Gumazamizibar nighnizim ghaze, kar migirigiar onganim. **24** Ezi e gumazamizir God diaziba, Juda ko Kantrin Igharazibar Gumazamiziba uaghara, e fo, Kraissa a Godin gavgavim ko

Godin fofozim. 25 Nguazimin itir gumamaziziba kamaghin nighnigha ghaze, “Godin nighnizir maba bar ongani.” Ezi nighnizir kamra bar gumamazizibar nighnizibagh afira. Ezi me kamaghin nighnisi, Godin arazir maba kamaghin en akaksi, God gavgaviba puvati. Ezi an arazir kabara bar gavgavigha, bar gumamazizibar gavgavim gafira. 26 Nan adarasi, ia dughiar God ian diazim ginighnigh. Ian aviriba faragha, nguazir kamin itir gumamazizibar damazimin, fofozir gumamazizibar min ikezir puvati. Ezi ian aviriba, gavgaviba puvati. Ian aviriba, anabar ziar ekiaba itibar otivizir puvati. 27 God kamaghsua, a nguazir kamin itir fofozir gumamazizibar amuti, me bar aghumsigham. Kamaghin, a gari, gumamazizir gavgaviba puvatigha nguazimin itir gumamazizibar damazimin nighniziba onganiziba, merara God me amisefe. God ghaze, a gavgaviba itir gumamazizibar amuti, me aghumsigham. Kamaghin, gumamazizir gavgaviba puvatigha nguazir kamin itir gumamazizibar damazimin itiba, merara God me amisefe. 28 Egha a nguazir kamin ziaba puvatizir gumamaziziba ini, kar gumamazizir me kamaghin migeiba, me bizir kinir me aghuaziba. Ezi arazir kamin, God ziar ekiaba itiba ko gavgaviba itibagh amizi, da mati bizir kinibar min iti. 29 Kamaghin amizi, gumazitam o amizitam Godin damazimin uabi uan ziam fan kogham. 30 God uabi ia gamizi, ia Kraisi Iesus ko poroghav iti. Ezi a Kraisi gamizi, a en nighnizir aghuimin mingarimin iti. Ezi Kraisin ingangarimin, God e gamizima, e Godin damazimin deragha, God baghavira iti. Ezi Kraisin ingangarimin, a uam e givezegha, arazir kuramin gavgavimin e firi. 31 Ezi Akinafarim mikemezi moghin God kamaghin ifonge, “Tina bar akongeghsi, an Ekiam amizir arazibagh nighnigh, a bagh bar akongegh.”

2 Nan adarasi, ki ia bagha izezir dughiamin, ki Godin akar mogomemin ia migia, fofozir gumamazizibar min akar ekiar guar aviritabar ia mikemezir puvati. 2 Ki faraghavira kamaghin nighniki, ki ian tongin ikiamin dughiamin, ki bizir igharazitam ginighnighan kogham. Puvatigham. Ki Kraisi Iesusra nighnighiva, a

ter ighuvimin aremezir ovevem uaghan a ginighnigham. 3 Ki ia ko itir dughiamin, ki guizbangira gavgaviba puvati. Ki atiatiava, mighighavira agoi. 4 Ezi akar ki mikemezim ko Akar Aghuir ki kunizim, ki nguazir kamin itir fofozim o nighnizibagh etuir akam, ia mikemezir pu. Puvati. God uan Duamin gavgavim, ian akazi, ia fo, ki migeir akaba da guizbangira. 5 Guizbangira, ki kamaghsua, ian nighnizir gavgavim nguazir kamin itir fofozim gisin ikian kogham. Puvati. Ian nighnizir gavgavim, Godin gavgavimra, a gisin tugham. 6 Guizbangira, gumamazizir gavgavigha Godin Arazibar gin zuiba, e fofozir aghuim me ganidi. Ezi fofozir me inizir kam, a nguazir kamin itir fofozim puvati. Egha uaghan a nguazir kamin gumazir dapanibar fofozim puvati, kar gumazir ovengasava amiba. (aiōn g165) 7 Fofozir aghuir e ia ganidir kam, a Godin nighnizir mogomem. Fomira, God tighar nguazimin ingaramin dughiamin, a uan fofozir aghuimin a kamaghin ifonge, e an Nguibamin iki, ziar ekiam ko dabirabar aghuim a ko a iniam. Ezi dughiar kamin ikegha iza datirighin an fofozir aghuir kam en modo. (aiōn g165) 8 Ezi, nguazir kamin gumazir dapanitam a gifozir pu. Puvati. Me ti foghava, ziar ekiam itir Ekiam isa ter ighuvim gafughan koghai. (aiōn g165) 9 Ezi e Godin Akinafarimin itir akamin migirigiar kam migei, a kamakin: “Bizir gumazitam o amizitam faragha uan damazimin ganizir puvatiziba, ko akar gumazitam o amizitam faragha oraghizir puvatiziba, ko bizir gumazitam o amizitamin nighnizimin itir puvatiziba, bizir bar aghuir kaba, God gumamazizir a gifongeziba baghavira da akiri.” 10 Bizir kabar migirigiam fomira modo, ezi Godin Duamin ingangarimin God da azenim gatizi, e dar gari. Godin Duam biziba bar deravira dar gara, uaghan Godin nighnizir mogomebar gara fo. 11 Tav gumamazizir igharazibar nighnizibagh foghan kogham. Puvati. Gumazimin duar an aven itimra fo. Kamaghira, gumazitam o amizitam Godin nighnizim gifoghan kogham. Godin Duam, a uabira fo. 12 E nguazir kamin duam inizir pu. Puvati. E God amadazir Duam ini. Eghti tuavir kamin, e bizir aghuir God e ganingiziba,

e deraghvira dagh fogham. **13** E bizir aghuir kabav geima, en migirigiaba nguazimin itir fofozimin tuavimin otozir pu. Puvati. Godin Duam uabi en sure gamima, e akar kabagh ami. E Godin Duamin akaba isa, Godin Duam itir gumazamiziba akar kaba bigha me geghari. **14** Ezi gumazamizir Godin Duam puvatiziba, me Godin Duamin bizir aghuiba inghan kogham. Guizbangira, me kamaghin nighnigha ghaze, da bizir onganiba, egha mingariba puvati. Bizir aghuir kaba, da Godin Duamin otifi. Kamaghin, gumazamizir Godin Duam itiba, merara Godin Duamin bizir aghuir kaba tuisighamin fofozim iti. **15** Gumazamizir Godin Duam itiba, me biziba bar da tuisisi. Eghti gumazitam o amizitam, Godin Duam itir gumazamizibar araziba tuisighiva avegham. **16** Godin Akinafarim kamaghin migei: “Tina Ekiamin nighnizim gifo? Gumazitam bizibar amuamin fofozim Ekiamin sure damuan kogham.” Ezi erara, Kraisin nighnizim en iti.

3 Nan adarasi, ki gumazamizir Godin Duamin gin zuibav gei moghin ia mikiman kogham. Puvati. Ki gumazamizir navir ghurimin arazibar gin zuibav gei moghin, ki ia migei. Dughiar kamin ia borir iririvibar min ikia, Kraisin arazibar gin zui. **2** Ki faragha, mati otem ia ganiga, dagher gavgavitam ia daningan ibura. Faraghavira, ki fo, ia tighar dagher gavgavitam iniam. Egha datirighin ikia, kamaghira iti. **3** Ki fo, ia navir ghurimin arazibar gin ghuavira iti. Ia uan adarazi navim men ikuvir arazim, ko uarir adoghodozir arazim, da ian ikiavira iti. Arazir ia amir kaba, kar navir ghurimin araziba. Ia dagh amuava, nguazir kamin itir gumazamizibar min ami. **4** Gumazir mam kamaghin migei, “Ki Polin anav.” Ezi mav kamaghin migei, “Ki Apolosin anav.” Ezi arazir kamin ia mati nguazir kamin gumazamiziba. **5** Ia deravira nighnigh. Apolos, a tina? Ki Pol, ki tina? Ga ingangarir gumazir kinimning. Ekiam ingangariba isa, vaghvagha ga ganingi. Ezi ingangarir ga amir kabar, ia nighnizir gavgavim Kraisin iti. **6** Ki mati, dagher ovizim opari. Ezi Apolos dipam a ganidi. Ezi God a gamima, an aghui. **7** Gumazamizir dagher oviziba opariba, me ziaba puvati. Gumazamizir

dipam a ganidiba, me uaghan ziaba puvati. God daghebagh amima, da aghui, kamaghin a uabira ziam iti. **8** Gumazamizir dagher oviziba opariba, ko gumazamizir dipaba anidiba, me uaghara Godin ingangarir gumazamiziba. Egh me vaghvagh uan ingangarir amizibar ivezim iniam. **9** E bar moghira, e uari inigha Godin ingangarim gami, ezi ia mati an azenim. Egha ia uaghan mati Godin Dipenim. **10** God uan apangkuvimin, fofozim na ganingizi, ki mati dipenibar ingarir gumazir fofozir bar ekiam itim. Egha ki dagiaba arizima, gumazamizir igharaziba dagh isin dipenimin ingari. Eghti dipenimin ingarir gumazamiziba vaghvagh deravira ganiva dipenimin ingar. **11** Ia fo, God Kraisi Iesus isa, dipenimin ingarir dagiar faragha atizimin min anetigha gifa. Eghti gumazitam o amizitam, dipenimin ingarir dagiar faragha itir igharazitam, uam anerighan kogham. **12** Gumazamiziba dagiar kam gisin dipenimin ingarsi, tarazi ti golin dagiabar an ingaram, tarazi ti silvan dagiabar an ingaram, eghti tarazi ti dagiar ivezim bar pin kozibar an ingaram, eghti tarazi temebar an ingaram, eghti tarazi dadabar an ingaram, eghti tarazi maziar misiabar an ingaram. **13** Eghti gin, Godin Kotiamin Dughiamin, gumazamiziba bar, men ingangariba azenim giram. Eghti dughiar kam avir ekiamin min otoghti, avir kam men ingangaribar isi vaghvagh da tuisigham, men ingangariba deraz, o puvati. **14** Eghti gumazamizir manam dagiar kam gisin dipenimin ingarighti, an dipenim isighan koghti, a ingangarir kamin ivezir aghuim iniam. **15** Eghti ingangarir gumazamizibar dipeniba bar isighti, me uan ingangaribar ivezim inighan kogham. Ingangarir gumazamiziba uari avimin miseveaghirigh egh me ovengan kogham. **16** Ia kamaghin fos ti? Ia Godin Dipenimra, ezi Godin Duam ian aven iti. **17** Godin Dipenim, a ua baghaviram a ginabas. Ezi dipenir kam, kar iarara. Kamaghin amizi, gumazim o amizim Godin Dipenim gasighasightima, God a gasighasigham. **18** Ian tav uabira uabi gifaran marki. Ki ghaze, ian tongin gumazitam o amizitam nguazir kamin bizibagh fogh kamagh nighnigham, “Ki fofozir bar aghuim iti,” egh

a faragh gumazir onganimin min otogh, gin bar fofozir gumazimin otogham. Kamaghin deragham. (aiōn g165) **19** Guizbangira, nguazir kamin fofozir aghuim, a Godin damazimin mati arazir onganim. Godin Akinafarim kamaghin migei, “Gumazamizir maba paza gumazamizir igharazibar amuasa, arazir aviribagh nighnisi. Ezi God gumazamizir kabar arazibagh amima, da meraram asighasisi.” **20** Godin Akinafarim uaghan kamaghin mikeme, “Ekiam a fofozir gumazamizibar nighnizibagh fo. A fo, me damuasa nighnizir biziba, da otivan kogham.” **21** Kamaghin amizi, ia gumazamizibar ziaba fer arazim atakigh. Biziba bar, ian biziba. **22** Pol, ko Apolos, ko Pita, ko nguazir kam, ko ikirimirim, ko ovevem, ko bizir datirighin itiba, ko gin otivamin biziba, da bar iana. **23** Ezi ia Kraisin adarasi, ezi Krai, Godin anav.

4 Ia kamaghin e ginighnigh, e Kraisin ingangarir gumazamiziba. Egha Godin akar mogomeba deraghvira dar ganamim ingangarim gami. **2** Eghti gumazamiziba tavin ingangarir gumazibar iki, egh me uan gumazir ekiamin akaba deraghvira dar gin mangi. **3** Kamaghin amizi, ia nan araziba tuisigham, o gumazamizir igharazitaba nan araziba kotin da tuisighsi damuam, kar pura bizim. Ki uaghan uabi uan araziba tuisizir puvati. **4** Guizbangira, ki uan arazir kuratam gifozir puvati. Ki kamaghin mikiman kogham, “Ki gumazir arazir kuraba puvatizim.” Puvati, na tuisighamin ingangarim, kar Ekiamin bizimra. **5** Kotiamin Dughiam tighar otivam. Kamaghin, ia gumazamizir igharazibar araziba tuisighan marki. Ia Ekiam izamin dughiam mizuam. A bizir mitarmemin mueghav itiba inigh angazangarimin dar atigham. Egh a gumazamiziba bar men navir averiabar itir nighniziba, azenim darigham. Eghti dughiar kamin, God bar vaghvagh e mikim suam, en ingangarim deraz, o ikufi. **6** Nan adarasi, ki ian nighnizibar akurvaghasa, Apolos ko ga uaning geghari. Ia ga ginighnigh, egh Godin Akinafarim mikemezi moghin deravira an gin mangi. Egh ia arazir osirizir kamin mirara mangi. Ia akaba batogh uari fiva, gumazamizir mabar ziaba fiva igharazibar ziaba abinan marki. **7** Namakam,

tina gumazir ekiamin ni ati? Ni ti bizir aghuir ni ititam, God dama a inizir puvati, o? Guizbangira, bizir ni itiba, God ni ganingizi, ni manmaghsua uabi uan ziam fa, mati ni bizir kabagh amizi, da otifi? **8** Guizbangira, ia ti biziba bar izivaghama? Ia ti e gafiragha atrivibar otivighama? A dera, ki mamagh sua, ia guizin atrivibar ikitima, e ia ko uaghan atrivibar ikiam. **9** Ki ghaze, danganir bar gin itimin e ati. E mati gumaziba me kotin aven ghaze, e aremegham. Me nguazir kamin itir enselba ko gumazamiziba bar, men damazimin e misueghti, e arighregham. **10** E Kraisin ziam fer arazim bangin, e gumazamizir onganibar min iti. Ezi ia Krai ko poroghav ikiava, ia fofozir gumazamizibar min iti. E gavgaviba puvati, ezi ia bar gavgafi. E ziaba pu, ezi ia ziar ekiaba iti. **11** Bar fomira iza datirikin, e mitiriaba sara itima, kuariba puv en pirima, e korotiar bibiziba azui. Ezi me tintinibar e misozi, e deravira danganitam gaperazir puvati. **12** E uari uan dafaribar ingangarir bar osimtizibagh ami. Me paza e migeima, e deragh me damuasa Godin azangsisi. Me arazir kurabar e gamima, e pura nimira ikia osimtiziba ateri. **13** Me akar bar kurabar e migeima, e akar aghuaribar men akaba ikarvasi. E mati bizir kurar gumazamiziba makuniziba. Gumazamizibar damazibar e mati bizir kurar bar miziriziba. E kamaghira ikia iza datirikin. **14** Akar kam, ia damuti ia aghumsighasa ki an osirizir puvati. Ki kamaghsua, ia mati nan boribara. Ki ian nighnizibar amuti ia deragh foghasa, egha akar kam osiri. **15** Gumazamizir bar avirim ia ko ikiam maraghe, Kraisin arazibar ian akurvagh, ia geghuf, a pura bizim. Ia afeziar vamira iti. Ki Akar Aghuim inigha ia bagha iza ia ganingizi, ia Krai Iesus ko poroghav iti. Kamaghin, ki ian afeziamin oto. **16** Kamaghin ki ia gakaghori, ia nan arazibar gan, dar gin mangi. **17** Bizir kam bagha, ki Timoti ia bagha anemada. A nan otarimin min iti, ezi ki bar a gifonge. An Ekiamin ingangarim deragha an gari. Ki kamaghin ifonge, a nan arazir ki Kraisin poroghav ikia imibar gun ia mikimam. Arazir kabara, ki zurara nguibaba bar dar ghua,

siosba bar dar men sure gami. Eghti, Timoti arazir kabar ia mikim, ian nighnizibar amuti, da dikavam. **18** Ian marazi ghaze, ki izi ian ganan kogham, egha me akaba batogha uan ziaba fe. **19** Puvati. Ekiam ifueghtima, ki ia bagh zuamira izam. Egh ki izeghamin dughiamin, ki gumamazizir uan ziaba feba, ki men akaba baraghsi izan kogham. Puvati. Ki izi foghasa, me gavgavir manam iti. **20** Guizbangira, God Bizibagh Ativamin Arazim, kar pura migirigiar kinimin bizim puvati. Kar gavgavir ekiam itir bizim. **21** Ezi ki manmaghin damuasa ia ifonge? Ki ia misoghamin aghorim inigh ia bagh izasa, ia ifonge? O ki uan navim ia daningiva, ian asughasugham?

5 Ki kamaghin eghaghaniba baraki, gumamaziziba tintinibar uari isava akuir arazim ian tongin oto. Kar arazir bar kuram. Arazir kam, Kraiss gifozir puvatizir gumamaziziba amir arazir kuraba, bar dagh afira. Arazir kamnang kamakin, gumazir mam uan afeziamin amuim koma akui. **2** Egha ia manmaghin amigha ghaze, ia bar pin ikia, marazi gafira? Ia ti arazir uan ziaba fer kam ateghiva azi. Egh gumazir arazir kurar kam gamizim, ia a batueghtima, a ua ia ko ikian marki. **3** Guizbangira, ki uan inivafizimin ian saghon iti, egha uan duamin ki ia ko iti. Egha mati, ki guizbangira uabi ia ko ikia, gumazir arazir kurar kam gamizimin arazim tuisigha gifa. **4** Egha ki kamaghin migei, ia en Ekiam Iesusin ziamin, ia uari akuvaghti, en Ekiam Iesusin gavgavim, ko nan duam uaghan, ia ko ikiti, **5** ia gumazir kam isi, Satanin dafarim datighti, an inivafizim ikuvigham. Ia kamaghin damighti, Ekiam Izamin Dughiamin, God gumazir kamin duamin akuragham. **6** Ia uari uan ziaba fe, kar arazir aghuim puvati. Ia ti kamaghin fozir pu, yisin muziarim, a bret damuamin plaua bar a gamima, a bui? **7** Kamaghin, ia yisin ghurimin min arazir kuraba bar da batoghiva, zuegh, mati Bretin igiar yisba puvatizimin min iki. Ki kamaghin fo, ia yis puvatizir Bretin min iti. Ia fo, God Israelia Gitazir Dughiam Ginighnizir Isar Ekiam, an ababanim gamigha gifa. Me, mati Isar Ekiam

bagha sipsip isa ofa gami moghin, me Kraiss isa sipsipin min a misoghezi, an areme. **8** Kamaghin amizi, en araziba, gumamazizir Isar Ekiar kam damuasava amir arazibar min mangi. Egh uan arazir kuraba batuegh, mati me Isar Ekiam damuasa uan dipenibar yisin ghuriba isa, da makuri. Egh arazir zuruzim ko guizin akamin gin mangiti, arazir kam mati Bretin igiar yis puvatizim. **9** Akinafarir igharazir ki ia bagha faragha osirizimin, ki kamaghin ia mikeme, “Ia gumamazizir tintiniba uari bakiava akuiba, me ko ikian marki.” **10** Ia bar nguazir kamin gumamazizir arazir kurar kabagh amiba ataghiraghasa, ki migeir puvati. Gumamazizir tintinibar uari bakiava akuiba, ko gumamazizir igharazibar biziba bagha naviba dikaviba, ko gumamazizir igharazibar biziba okeiba, ko gumamazizir marvir guabar ziaba feba, ia gumamazizir kabanang bar me ataghiraghsi, ia bar nguazir kamin ikian kogham. **11** Ki osirizir akar kam, an mingarim kamakin: Gumazir Kraissin adarazir aven iti tam arazir kurabagh amua, gumamazizir uari bakiava akuir arazim gami, o gumazir igharazibar biziba bagha navim dikafi, o marvir guabar ziaba fe, o akar kuraba uari gasir arazim gami, o dipar onganiba api, o gumazir igharazibar biziba okei, ia gumazir kam ko ikian marki. Egh ia uaghan gumazir kamaghin amim ko daghebar aman kogham. **12** Ezi manmakin? Ki ti Kraissin adarazir azenan itir gumamaziziba tuisizir ingangarim iti? Bar puvati. Kraissin adarazir aven itir gumamaziziba tuisizir ingangarim, a ian ingangarimra. **13** Azenan itir gumamaziziba, God uabi men araziba tuisigham. Ezi Godin Akinafarim kamaghin mikeme, “Ia gumazir kurar ian tongin itim batokegh.”

6 Ian tongin tav osimtizitam Kraissin adarazir mavin ikia, tizim bagha Godin gumamaziziba ategha ghua Godin gin zuir puvatizibar damazimin a isa kot garis? Ia arazir kam gamua aghumsizir puvati, o? **2** Ia ti kamaghin fozir puvati? E Godin gumamaziziba, e nguazimin itir biziba bar, da tuisigham. Egh ia guizbangira gin nguazir kamin biziba tuisighamin fofozim ikiam, egha datirighin manmaghsua osimtizir

muziarir kaba uarir tongin ia da tuisighamin fofoziba puvati? **3** Ia ti kamaghin fozir puvati? E enselbar araziba tuisigham. E kamaghin damuva, e guizbangira nguazir kamın osımtıziba tuisighamin fofozim ikiam. **4** Kamaghın, osımtızitam ian tongin otoghtima, tizim bagh ia osımtızir kam tuisighamin ingangarim isava, siosın azenan itir darazigh anidi? **5** Ia aghumsighasa, ki kamaghın migei. Ki ghaze, ian tongin, gumazir fofozim ititam ti mar ikia, egħa Kraisin adarazir tongin osımtıziba tuisighamin fofozim ikiama. **6** Ezi manmaghsua, Kraisin adarazi uari isava, gumazir nighnızir gavgavim Kraisin itir puvatızibar damazimin ghua uari isa kot garisi. **7** Ia Kraisin adarasi, ia osımtıziba uarir ikia, uari isa kotin zui, ezi ian arazir kam kamaghın e gamizi e fo, Kraisin arazir ia gin zuim, ia anetakis. Manmaghsua ia me ateghti, me paza ia damuan ia aghua? Manmaghsua ia me ateghti, me pura ian biziba inian ia aghua? **8** Ia arazir aghuir kabar gin mangan aghuagħa, uari paza me gamua men biziba pura da isi. Egħa arazir kamra, ia uagħan uan adarazigh ami. **9** Gumamazizir arazir kurabagħ amiba, God Bizibagħ Ativamin Dughiamin aven mangan kogħam. Ia ti kamaghın fozir puvati? Ia uari uan navibagħ ifaran marki. Gumamazizir tintinibar uari isava akuiba, ko gumamazizir marvir guabar ziaba feba, ko porogħamiba uari bakeir arazim gamiba, ko gumazir uarira uari isa akua arazir aghumsizibagħ amiba, **10** ko okımakiar gumamaziziba, ko gumamazizir igħaraz darazir biziba bagħa navim dikaviba, ko dipar onganiba apiba, ko akar kuraba uari gasir arazim gamiba, ko gumazir pura igħarazibar biziba uari bagħa da isiba, gumamazizir kamaghın amiba bar, me God Bizibagħ Ativamin Dughiamin aven ikian kogħam. **11** Fomira ian marazi kamaghın ike. Ezi God ia ruegħa, ia gamizi, ia an gumamazizibar otifi. Ia, Ekiam Kraıs İesusin ziam ko en Godin Duamin gavgavimin, God ia gamizi, ia an damazimin derazir gumamazizibar otifi. **12** Gumamazizir maba kamaghın migei, “Bizitam nan suirazir puvati, kamaghın ki biziba bar dar amuam.” A guizbangira, egħ ni uagħan nighnigh, bizir maba nin dabirabimin akurvazir puvati. Guizbangira, ki firighirigh biziba bar

dar amuam. Egħti bizitam na damighi, ki an ingangarir gumazimin min ikian kogħam. **13** Gumamazizir maba ghaze, “Dagħeba, da navim bagħa itir biziba, ezi navim, a dagħeba isir bizim.” Akar kam guizbangira, ezi God bizir kamning viraram aning agıvagħam. Egħti en inıvafıziba, gumamaziziba uari bakia akuir arazim bagħ ikian kogħam. Puvati. En inıvafıziba, Ekiam bagħ ikiva, an ingangarim damuam. Ekiam en inıvafızibar gara dar akurvasi. **14** God uan gavgavimin Ekiam gamizi, a ua dikafi, egħ a uagħan en inıvafızibar amighi e ua dikavam. **15** Ia ti kamaghın fozir puvati? İan inıvafıziba, da Kraisin inıvafızir akuaba. Kamaghın, ki ti Kraisin inıvafızir akua tam inighıva, amizir arazir kurabagħ amimin inıvafızimin porogħti, kar arazir aghuim? Bar puvati! Ki kamaghın damighan kogħam! **16** Gumazim arazir kurabagħ amir amizim ko porogħa, a ko aning inıvafızir vamıram oto. Ia ti kamaghın fozir puvati? Godin Akinafarim kamaghın mikeme, “Aning, inıvafızir vamıram otogħam.” **17** Egħti gumazitam o amizitam Ekiam ko porogħ, egħ a ko Duar vamıram otogħam. **18** Ia zurara arazir gumamazizir uari bakiava akuimin ari mangi, an sagħon iki. Arazir kurar igħaraziba, gumamaziziba dagħ amima, da inıvafızimin azenan otifi. Ezi gumazim o amizim, gumamaziziba tintinibar uari ko akuir arazim damigh, a uabi uan inıvafızim gasighasigham. **19** Ia ti kamaghın fozir puvati? İan inıvafıziba, da Godin Duamin Dipenimin min iti. God uan Duam isa ia ganıgizima, a ian aven iti. Ia uarira uari bagħa itir puvati, ia God bagħa iti. **20** God ivezir bar ekiamin ia gıvese. Kamaghın, ia uan inıvafıziba isi, God daning an ziam fi.

7 Ki datirighın migirigiar ia akinafarimin osiriziba ikarvagħasa. Gumazim o amizim porogħamim gamizir puvati, a dera. **2** Gumamazizir uari bakia akuir arazim, bar ekevima, kamaghın gumaziba bar, vagħvagħ amuimin ikiti, amiziba bar, vagħvagħ pamin iki. **3** Pamin inıvafızim, kar an amuimin bizim, ezi gumazim an anogorogħan kogħam. Kamaghira, amuimin inıvafızim, kar an pamin bizim, amuim an anogorogħan kogħam. **4**

Amizim uabi, uan inivafizim gativan kogham. Puvati, pam a gatifa. Kamaghira, gumazim uabi, uan inivafizim gativan kogham. Puvati, amuim a gatifa. 5 Gua poroghamimning, gua akirim ragh uaning gasi uaningin aghuaghugh, uan inivafizimning uaningin anogoroghan marki. Gua God ko mikimsi, virara ifongegh uaning mikim suam, ga dughiar otevimin uan inivafizimning anogoregham, eghti arazir kam dera. Egh arazir kamin girara, gua ua uaningin porogh. Gua kamaghin damuan koghti, Satan gua gifarisi, gua gakaghonti, gua uan inivafizimin agorogem dikabiniva avegh, irigham. 6 Akar ki ia mikemezir kam, ki pura ian amamangarisi. Ki akar gavgavim ia ganidir puvati. 7 Ki kamaghsua, gumazamiziba bar nan min pura odiaribar iki. God vaghvaghera gavgavim isa, gumazamiziba vaghvaghera me ganingi. Gumazir mam, gavgavir mam iti, ezi gumazir igharazir mam, gavgavir igharazir mam iti. 8 Gumaziba ko amizir odiaribar itiba, ko amizir men paba ariaghireziba, ki kamaghin migei, me nan min odiarimin ikiti, deragham. 9 Ni uan inivafizimin agorogem dikabinamin gavgavim puvatighiva, ni amuimin iki, o pamin iki. Ni odiarimin ikitima, inivafizir agorogem bar nin ekeveghti, ni gumazamiziba pura tintinibar uari ko akuir arazim bagh bar ikuvigham. 10 Poroghamiba, ki akar gavgavir kam ia ganidi, kar nan akam puvati, kar Ekiamin akam. A kamakin: Amizim uan pam ataghiraghan kogham. 11 Amizim uan pam ategh, a pura iki. Puvatightima, a uamategh uan pam bagh mangiva a ko navir vamira iki. Eghti gumazim uaghan uan amuim batoghan marki. 12 Ezi, gumazir igharazir maba, ki kamaghin me mikimasa, akar kam Ekiamin akam puvati. Ki uabi kamaghin me migia ghaze, Kraisin adarazir tavin amuim, nighnizir gavgavim Kraisin ikian kogh, egh amizir kam a ko ikisi bar ifongeghti, gumazir kam a batoghan kogham. 13 Eghti Kraisin adarazir amizitamin pam, nighnizir gavgavim Kraisin ikian kogh, egh gumazir kam a ko ikisi bar ifongeghti, amizir kam anetaghiraghan marki. 14 Gumazir nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatizim, amizir nighnizir gavgavim Kraisin itim ko poroghti, arazir kamin God

a damuti, a God baghavira itir gumazimin otogham. Ezi amizir nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatizim, gumazir nighnizir gavgavim Kraisin itim ko poroghti, arazir kamin God a damuti, a God baghavira itir amizimin otogham. Me kamaghin amizir puvatizi, men boriba ti Godin damazimin zuezir puvatighai. Ezi datirighin men boriba God baghavira itir boriba. 15 Ezi nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatizitav, nighnizir gavgavim Kraisin itir tav ataghiraghisi, a dera. A mar anetakigh. Arazir kam otoghti, pam o amuir nighnizir gavgavim Kraisin itim, datirighin poroghamir arazir kam uam aning ikirarighan kogham. Aning firiaghiri. Ia fo, God navir amirizimin ikiasa en dia. 16 Ni amuim, ni manmaghin fogh, uan pamin akuraghtima, a nighnizir gavgavim Kraisin ikiam? Ni kamaghin fozir puvati. Ezi ni pam, ni manmaghin fogh, uan amuimin akuraghtima, a nighnizir gavgavim Kraisin ikiam, o puvatigham? Ni uaghan fozir puvati. 17 God vaghvaghera e bagha inabazir ikirimirim isa, e ganingi. Kamaghin, e derivira ikirimimir kamin aven daruam. Eghiva e ikirimimir God faragha en diazim, e an ikiva kamaghira daruam. Ki zurara arazir kam siosba bar men sure gami. 18 Gumazir mam, me an mikarzir mogomemin inim atughti, gin God an diaghti, a uan duar kurim mongan marki. Eghti gumazitam, me an mikarzir mogomemin inim atughan koghti, gin God an diaghti, a uan mikarzir mogomemin inim aghoran marki. 19 Mikarzir mogomemin inim atuz, o mikarzir mogomemin inim atuzir puvati, aning pura bizim. Godin Akar Gavgavibar gin zuir arazim, a bizim ekiam. 20 E bar moghira, dughiar God en diazimin, manmaghin itir ikirimirim e faragha an ike, e ikirimimir kamra ikiam. 21 Ni ti fomira ingangarir gumazir kinim o ingangarir amizir kinimin itima, God nin dia? Ni bizim kamin osiman marki. Eghti tuavir ni firighirighamin tam ikitima, ni tuavir kamin gin mangi. 22 Gumazim ingangarir gumazir kinimin itima, God an dia, ezi a datirighin Ekiamin gumazimra. An Ekiamin damazimin firiaghirigha, ua ingangarir gumazir kinimin min itir puvati. Kamaghira, gumazim firiaghirigha itima, God an diazi, a datirighin

Kraisin ingangarir gumazir kinimin min iti. **23** God bar ivezir ekiamin ia givese, kamaghin, ia gumamazibar ingangarir gumamazizir kinibar min ikian marki. **24** Nan adarasi, manmaghin itir ikirimirim e an itima, God en dia, eghti ikirimirir kamra e an aven daru God ko porogham. **25** Ekiam gumamazizir odiaribar mikimamin akatam na ganingizir puvati. Ezi ki uan nighnizimin gin mangi mikimasa. Ia fo, Godin apangkuvimra na gamizi, ki guizin akam akurir gumazimin oto. **26** Ki dughiar kamin osimtizir ekiabar gara ghaze, ia kamaghira iti moghira ikiti, deragham. **27** Ni amuimin iti, ni anetaghiraghshi tuaviba burian marki. Ni odiarimin iti, ni poroghamim damusi nighnighan marki. **28** Ni amimin iki, kar arazir kuram puvati. Ezi amizir igiam pamin iki, kar arazir kuram puvati. Guizbangira gumamazizir poroghamibagh amiziba, nguazimin itir osimtiziba me bativam. Osimtizir kaba, ia bativan ki aghua. **29** Nan adarasi, ki kamaghin ia migei, dughiam bar otefe. Ezi dughiar kamin tugh mangiva, poroghamibagh amizir gumaziba, me gumazir amibar itir puvatizi moghin iki. **30** Ezi gumamazizir aziba, me azi puvatizi moghin iki. Eghti gumamazizir bar akongeziba, me akongan marki. Eghti gumamazizir bizibagh iveziba, me biziba puvatizi moghin iki. **31** Ezi nguazimin biziba bagha ingarir gumamaziziba, me bizir kaba bagh pamtem nighnighan marki. E fo, dughiar ruarim puvati, eghti nguazir kam ko an itir biziba bar givagham. **32** Ki kamaghin aghua, nguazir kamin navir osimtiziba tintinibar ian nighnizibagh ekuam. Odiarir gumazim, a mighigha Ekiamin bizibagh nighnigha, Ekiam ifongezir arazibar amuasa. **33** Ezi poroghamim gamizir gumazim, a mighigha nguazir kamin bizibagh nighnisi. A uan amuim ifongezir arazibar amuasa. **34** Ezi kamaghin nighnizir pumuning a getui. Amizir igiaba ko odiarir amiziba, me mighigha Ekiamin bizibagh nighnisi. Me uan duaba ko inivafiziba bar da isi God daning, egh God baghvira ikiasa. Ezi poroghamim gamizir amizim, a mighigha nguazir kamin bizibagh nighnisi. A uan pam ifongezir arazibar amuasa. **35** Ki ian

akuraghti ia deragh ikiasa akar kam gami. Ki ian anogoroghasa nighnizir puvati. Ki kamaghsua, ia zurara arazir aghuibar gin mangi, egh Ekiamin ingangarim damu. Biziba pura tintinimin ian nighnizibagh ekuam ki aghua. **36** Gumazitam kamaghin nighnigh suam, ki amizir igiar me na bagha inabazim, arazir aghuibar a gamir puvati. Eggha a bagha nighnigha, uan inivafizimin agorogem dikabinamin gavgavim puvati. Egh a ganti tuaviba ua puvatigham. Kamaghin a uan ifongiamin gin mangi, aning uaningin iki. An arazir kuram gamir puvati. **37** Eghti gumazitam uabin gavgavigh, avighan kogh, uan inivafizimin agorogem dikabiniva, uan nighnizimin suam, ki amizir igiar me na bagha inabazimin ikian kogh, ga pura odiarimningin ikiam, arazir kam dera. **38** Kamaghin, gumazir poroghamim gamizim, an arazir aghuim gami. Ezi gumazir odiarimin itim, bar arazir aghuim gami. **39** Amizitamin pam ikivira ikiti, amizir kam a ko porogh mamaghira iki. An pam aremeghti, datirighin a firiaghiri. A ua gumazitamin ikisi, tavin iki. Eghti a ikiamin gumazim, nighnizir gavgavim Ekiamin iki. **40** Ki uabi kamaghin nighnisi, an odiarimin iki, kamaghin a bar akuegham. Ki nighnizi, Godin Duam nan iti, ezi ki akar kabav gei.

8 Ki datirighin asizir me marvir guabar ofa gamua apir arazimin mikimasa. Gumamazizir maba ghaze, “E bar, fofozim iti.” Akar kam guizbangira, fofozir kinim, gumamazizibagh amima, me uarira uan ziaba fe. Ezi gumamazizir igharazibagh ifongezir arazim, a gumamazizibagh amima, men nighnizir gavgavir Kraisin itim bar gavgafi. **2** Gumazitam o amizitam suam, a biziba bar dagh fo. Ti puvati, an fofozim apengara iti. **3** Ezi gumamazizir God gifongeziba, God bar me gifo. **4** Ezi, asizir me marvir guabar ofa gamua apir arazim, ki a mikimasa. E fo, marvir guam, a guizin bizim puvati, a nedazir kinim. Godin aviriba puvati. Godin bar vamira iti. **5** Guizbangira, bizir aviriba me “god,” dagh arigha, bizir aviriba me “ekiam,” dagh arisi. Da guizbangira overiam o nguazimin iti, da pura biziba. **6** E Godin vamira iti, a God Afeziam. A biziba bar dar mingarim, ezi e an gumamazizibar min iti. Ezi Ekiar vamira

iti, a Kraiſ Ieſuſ. A biſiba bar dar ingariĝha, e gamima, e angamira iti. 7 Ezi gumazamizir maba bizir kabagh fozir puvati. Marazi fomira marvir guabar araziſar ĝin ĝhueĝha kamaghin amigha, datirighin aſizir me apir kaba, me ĝhaze, kar marvir guabar ĝuizin ofa. Men nighniziba kuiaghirezir puvatigha ĝavĝavizir puvatizi, me aſizir kaba apava ĝhaze, me derazir puvatizir arazim ĝami. 8 Ĝuibangira, daghem e damighiti, e bar Ĝodin boroghira mangan kogham. E daman koghti, bizir kam e damighiti, e Ĝodin damazimin ikuvighan kogham. Eĝh e damiti, bizir kam uaghan e damighiti, e Ĝodin damazimin deravira ikian kogham. 9 Ia deravira ĝanigh, kamaghin fogh dagher tizir ia ifongezim, ia pura aneremam. Eĝhti gumazamizir nighnizir ĝavĝavir muziariba itiba, ian arazir ia amir kamin ĝaniva, uam arazir kuramin aven mangam. 10 Ni gumazir fofozim itim, ni marvir guabar dipenimin mangi aſizibar amiti, gumazamizir nighniziba kuiaghirezir puvatigha ĝavĝavizir puvatiziba, izi nin ĝanti, nin arazir kam ĝavĝavim an navim a danighiti, me uaghan aſizir me marvir guabar ofa ĝamibar amam. 11 Eĝhti nin arazir kamin, fofozim gumazamizir nighnizir ĝavĝavir muziarim itiba me ĝaſiĝhaſiĝham. Kar, ian anav, Kraiſ uaghan a bagha areme. 12 Ia oragh. Kraiſin adaraſi, men maraſi, men nighniziba kuiaghirezir puvatigha ĝavĝavizir puvati. Ezi ia arazir kurar kam me ĝamua men nighnizir ĝavĝavibagh aſiĝhaſiſi, eĝha arazir kamin ia mati arazir kuramin Kraiſ ĝami. 13 Kamaghin, dagher manam nan adarazir mav damighiti, an arazir kuramin aven mangiti, ki tong uam aſizitam ameghan kogham. Ki uan namakam damuti, an arazir kuramin aven mangan, ki aĝhua. (aiſon ĝ165)

9 Ia nan ĝan fogh, ki gumazir firiaghizim! Ki ĝuibangira apoſelin mam! Eĝha ki uabi Ieſuſ en Ekiam, ki an ĝanigha ĝifa. Eĝha ki Ekiamin ingangarim ĝamima, nan ingangarimin ia ĝamizima, ia Kraiſin adarazir otifi! 2 Marazi ĝhaze, ki apoſel puvati. Ezi ia fo, ki apoſel. Ia Kraiſin adarazir otivigha, a ko poroghav itima, bizir kam kamaghin ian aka, ki ĝuizin Ekiamin apoſel. 3 Gumazamizir maba nan araziſa

tuiſigha, akam na ĝaſi. Ezi ki kamaghin ua bagha me ikarvaſi. 4 Kamaghin ti derazir puvati, e apoſelba uan ingangarimin ivezim dagheba ko dipabar min da iniam? Ĝuibangira, e da iniam. 5 A ti kamaghin derazir puvati, e amuiſar ikiva, me ko tuavir ſaghuibar mangam. Mati apoſelin iĝharaziſa, ko Ekiamin aveĝhbuar doziſa, ko Pita amizi moghin? Are, arazir kam uaghan dera. 6 Ĝa Barnabaſra ti, uan ingangarimin ivezim iſir puvatigha, uan ikirimirim bagh dagiar ingangarim damuam, eĝhti apoſelin iĝharaziſa ti puvatigham? Puvati, e bar moghira ingangarimin ivezim iniam. 7 Gumazir manam midoroſir ĝumazimin ingangarim ĝamua, uabi ua bagha dagheba buſi? A ĝuibangira, da buſir puvati. Gumazir manam ua bagha azenim opariĝha, an dagheba iſir puvati? Puvati, an ada iniam. Gumazir manam ſipſipbar ĝara, eĝha a uabi dar oteba apir pu? Puvati, an ada api. 8 Ia ſuam, ki ti nguazir kamin gumazamizibar nighnizibar ĝin ĝhua miĝiriĝiar kam ĝami. Puvati. Moſeſ Oſirizir Araziſa uaghan kamaghin miĝeme. 9 Moſeſ Oſirizir Araziſar aven a kamaghin miĝeme, “Bulmakau raizin iniba tuiſ dughiamin, ia damiſi an anogorogh an akam ikian marki.” Ĝod ti bulmakaubagh nighnigha miĝiriĝiar kam ĝami, o? Puvati. 10 An e ĝinighnigha miĝiriĝiar kam ĝami. Ĝuibangira, gumazir azenim bagha nguazim abizim, ko gumazir raizin inim amiſevim, aning fo, aning uan ingangarimin daghetam iniam. Kamaghin e fo, miĝiriĝiar kam, en miĝiriĝiam. 11 E Ĝodin Duamin bizir aĝhuariba ian tongin da opari. Eĝhti ia inivaſizimin akurvazir bizibar en akurvaghti, kamaghin ti deragham? Are, arazir kam dera, e oparizir bizibar dagheba iniam. 12 Ia iĝharaz darazir amamangariĝhti, me ia da biſiba iniam, ia zurara en amamangariĝhtima, e biſiba iniam. Eĝhti bizir ia e ĝanidiba, me ĝanidir biſibagh aſiragham. Ezi bizir e ia da iniamiba bar, e da iſir puvatigha, kamaghin e oſimtizir aviriba ateri. E Kraiſin Akar Aĝhuimin tuavim apiran aĝhuaĝha, kamaghin e da iſir puvati. 13 Ia fo, gumazir Ĝodin Dipenimin ingangarim ĝamiba, me Ĝodin Dipenimin dagheba iſi. Ezi gumazir ofa ĝamir dakoſimin ingariba, me gumazamiziba ofa ĝamir aſizir naba iſa da api.

Ia ti kamaghin fozir puvati? **14** Kamaghira, Ekiam migirigiar kam e ganingi, gumazamizir Akar Aghuim akuriba, me gumazamizir Akar Aghuim barazibar dafarimin, men inivafizimin akurvazir biziba iniam. **15** Ezi arazir Ekiam damuasa mikemezim, ki uabi a gamir puvati. Egha datirighin uaghan, ki ian bizitam iniasava akar kam osirir pu. Bar puvati. Ki ti aremeghti, ia bizitam na daningam. Arazir ki amim, ki a bagha bar akongezi gumazitam anegivan ki bar aghua. **16** Ki Akar Aghuim akuniva, uabi uan ziam fi bar akongeghan kogham. Puvati. Akar aghuim akurir ingangarim, kar Ekiam na ganingizir ingangarim. Ki Akar Aghuim akunan kogh bar ikuvigham. **17** Ki uabi uan ifongiamin gin mangi ingangarir kam damuva, ki an ivezim iniam. Puvati. Ekiam ingangarir kam na ganingizi, ki a gami. **18** Kamaghin, ki ivezir manam iniam? Ki Akar Aghuim akura iniasava amir biziba, ki da isir puvati. Ki pura Akar Aghuim gumazamizibav kinasava, bar akonge. Ezi bar akongezir arazir ki isir kam, a mati nan ivezimra. **19** Ki firiahirigha iti, egha gumazitam in ingangarir gumazimin itir puvati. Egha ki uan ifongiamin gumazamiziba bar men ingangarir gumazimin min oto. Ki gumazamizir avirim uam me inigh, Kraisin adarazir aven izasa. Kamaghin, ki men ingangarir gumazim min iti. **20** Ki Judaba ko itir dughiamin, ki me iniasa, kamaghin ki Judan Arazibar gin zui. Ki uabi Moses Osirizir Arazibar apengan itir puvati. Ki Moses Osirizir Arazibar apengan iti darasi ki me iniasa, kamaghin ki men damazimin, Moses Osirizir Arazibar apengan itir gumazimin min iti. **21** Kamaghira, ki Kantrin Igharazibar Gumazamiziba iniasa. Kamaghin, ki me ko ikia, mati Kantrin Igharazibar Gumazimin min iti. Egha ki kamaghin amua, Godin arazim ataghizir puvati. Guizbangira, ki Kraisin arazimin apengan ikiavira iti. **22** Ki gumazamizir nighnizir gavgavir muziariba itiba, me iniasa. Kamaghin, ki men damazibar, ki gavgaviba puvatizir gumazimin min iti. Ki gumazamizir guar aviriba, men tarazi iniasa, tuavir aviriba buri. Kamaghin ki pura tintinimin gumazamiziba bar men arazibar min zui. **23** Ki fo, Ekiam gin bizir aghuiba isi, gumazamizir nighnizir gavgavim Akar

Aghuimin itiba, me daningam. Ki kamaghsua, ki uaghan bizir aghuir kataba me ko da iniam. Bizir kam bagha, ki Iesusin Akar Aghuim damuti a gavgavasa, kamaghin ki ingangarir kabagh ami. **24** Gumazir ivemariba, me bar ivemara, vamira ivezim isi. Ia ti kamaghin fozir puvati? Ia uaghan pamtem ivemar egh ivezim iniam. **25** Eghti gumazitam ivemarimin faragh otoghsi, inivafizimin ifongiam dikabiragh, ivezim inisi pamten ingar. Ivezir a isir kam, a zurara ikian kogham. Ivezir e iniasa amim, a zurara ikiam. **26** Kamaghin, ki mati gumazim pamtem ivemara tintinimin garir puvatizim. Egha mati misozir gumazim deragha misogha, pura agharim akurir puvatizim. **27** Puvati. Ki uan inivafizim misogha a dikabirima, a nan apengan iti. Ki kamaghin aghua, ki Akar Aghuim gumazamizir igharazibav kimiva, gin ivezim inighan kogham.

10 Nan adarasi, ia kamaghin foghasa ki ifonge. Mosesin dughiamin, en ovaviba bar ghuariar God tuavimin men akakazimin apengan iti. Ezi me bar deravira Ongarir Aghevim abigha ghue. **2** Egha me bar ghuariam ko ongarimin rurim ini, ezi rurir kam me gamizima, me Mosesin gin aruir gumazamizibar otifi. **3** Egha me bar moghira dagher God me ganingiziba ame. **4** Egha me bar moghira dipar God me ganingiziba ame. God dagiar me ko aruim gamizima, dipam an ikegha otivaghirima, me aneme. Ezi dagiar kam, a Kraisi uabi. **5** Ezi God gumazamizir kabar aviriba, men arazibagh ifongezir puvati. Kamaghin, God me misuagharigha, men kuaba tintinimin danganir dipaba puvatizimin pura da kavamangi. **6** Ezi arazir me amizir kaba, da mati ababaniba, e dar ganigh ua men min bizir kuraba bagh naviba dikavan kogham. **7** Mati me marazi amizi moghin, ia marvir guabar ziaba fan marki. Godin Akinafarim kamaghin migei, “Me apiagha dagheba ko dipaba amegha, gin dikavigha ghua ighiar kurabagh ami.” **8** Mati men marazi amizi moghin, e gumazamiziba uari bakiava akuir arazim damuan kogham. Ia fo, dughiar vamiran, men 23,000pla gumazamiziba ariaghire. **9** Mati men marazi amizi, kuruzir kuraba me givima me ariaghirezi moghin, e Kraisi bizitam damusi

a gakahonan kogham. **10** Mati men marazi amizi, Ovevemín Ensel iza me misoghezi me ariaghirezi moghin, Ia God gimoman marki. **11** Bizir me batozir kabanang, da mati ababaniba, eghti gumazir igharaziba dar ganam. God kamaghin ifonge, da nighnizim e datirighin itir gumazamizibar anighti, e deraghvira uari bagh ganam. Kamaghin, gumazamiziba fomira eghaghanir kaba Godin Akinafarimin e bagha da osiri. Dughiar e itir kam, kar nguazim givamim dughiar abuananam. (aiōn g165) **12** Kamaghin, gumazitam o amizitam suam, ki tugha gavgafi, a deragh gan, egh iran marki. **13** Osimtizir ia bativiba, da osimtizir kabanangira, gumazamiziba bar me batifi. Ezi God uan akar dikirizimin gin ghua, osimtizir ian gavgavibagh afirazi tam ateghti, a ia batoghan kogham. Osimtiziba ia bativti, God ian akuraghshi tuavim damigham. Tuavir kam kamakin: a ia damighti, ia tuivigh gavgavigham, eghti osimtizir kam ia abiraghan kogham. **14** Kamaghin, nan namakaba, ia marvir guabar ziaba fer arazimin saghon iki. **15** Ia fofoziba iti, kamaghin ki ia migei. Ia uari nan akaba tuisigh. **16** Kavin kam Godin bizir aghuiba an itima, e a bagha God minabi. E an wainin dipam apir dughiamin an e gamima, e bar moghira uari inigha Kraisin ghuzimin posi. Ezi bretin e bizir kam, e anepir dughiamin, an e gamima, e bar moghira uari inigha Kraisin inivafizimin posi. **17** Bretin rubuzir vamira iti, ezi e bar moghira uari inigha bretin rubuzir kamnaghiram apa, kamaghin e gumazamizir aviriba, e inivafizir vamira iti. **18** Ia Israelian arazim ginighnigh. Me ofa gamir dakozim gisin tuezir asiziba apir dughiamin, me uari inigha ofa God ganidi. **19** Ki kamaghin migeir puvati, asizir me isa ofan min marvir guabagh anidiba, da bizir ekiam, o marvir guaba da bizir ekiaba. Puvati, da pura biziba. Guizbangira, ki kamaghin migei, Godin ziam fer puvatizir darazi ofa gamir biziba, me da isa asebagh anidi. Me God bagha ofa gamir puvati. Egh ia uari inigh aseba ko poghan, ki aghua. **21** Ia Ekiamin kap ko asebar kap viraram aningin daman marki. Egh ia Ekiamin dagher dakozim ko asebar dagher dakozim viraram aningin daman marki. **22** E ti Ekiam damighti, an navim ikuvigham

o? En gavgavim ekeveghe, Ekiamin gavgavim gafiras? Bar puvati! **23** Marazi ghaze, “God en amamangarigha ghaze, e biziba bar dar amuam.” Ezi e amir bizir maba deravira en akurvazir puvati. Marazi ghaze, “God en amamangarigha ghaze, e biziba bar dar amuam.” Ezi e amir bizir maba, e Kraisin adarasi, da gavgavim e ganidir puvati. **24** E uarira uarir akurvaghshi, nighnighan kogham. Puvati, e igharaz darazir akurvaghshi nighnigham. **25** Asizir me maketin amadiba, ia dar ami. Egh navir averiamin nighnizir aviribar amu, tintinimin azangsighan marki suam, a dera o a ikufi. Puvati. **26** E fo, Godin Akinafarim ghaze, “Nguazir kam ko an itir biziba bar, da bar moghira Ekiamin biziba.” **27** Eghti gumazamizir nighnizir gavgavim Iesusin itir puvatizitaba, ia ko damisi ia mikimti, ia ifongegh, me ko mangi. Dagher manam me ia danighti, ia pura aneremi. Ni navir averiamin nighnizir aviribar amu, pura tintinimin azangsighan marki suam, dagher kam deras, o a ikufi. **28** Eghti tav ia mikim suam, “Dagher kaba, me da isa, marvir guabar ofa gami.” Eghti ia gumazim o amizir ia mikememizim bagh nighnigh, daman marki. Ia pazi damuan marki. **29** Ia paza uarir amuasa, ki ia migeir puvati. Ki gumazir igharazir kamin migei, a ua suam, ia pazav ami. Eghti tav kamaghin azangsigham, tizim bagh ki gumazamizir igharazibar nighnizimin gin mangiva, bizir ki damuamim, ki a damuan kogham? **30** Ki God minabagh damiti, gumazamizir igharaziba tizim bagh migirigiar kurabar nan dagher ki God minabazir kabav kimam? **31** Kamaghin, ia dagheba api, o ia dipaba api, o ia bizir igharazibagh ami, ia ziar ekiam God daningisi, bizir kaba bar dar amu. **32** Ia Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumazamiziba ko Kraisin adarazigh nighnighiva, egh me damuti, me arazir kuramin iran marki. **33** Egh ki amir arazibara, ia dar gin mangi. Ki kamagh sua, God gumazamiziba bar men akurvaghsha. Kamaghin, ki amir araziba bar, me damighti, me dagh ifuegham. Ki uabi uabin akurvaghsha amir puvati, ki gumazamizir igharazibar akurvaghsha ami.

11 Mati ki Kraisin arazibar gin zui moghin, ia nan arazibar gin mangi. **2** Ia zurara na

ginighnigh migirigiar ki ia ganidiba, pamtem dar suisi. Kamaghin, ki ghaze, ia arazir bar aghuim gami. **3** Egha ki kamaghsua, ia uaghan migirigiar igharazir mam gifogh, a kamakin: Krais, a gumaziba bar men dapanim, ezi pam uan amuimin dapanim, ezi God Kraisin dapanim. **4** Ezi gumazim uan dapanim avaragha God ko migei, o Godin akam azenim darigh, gumazir kam uan dapanim Krais, aghumsizim a ganidi. **5** Ezi amizitam uan dapanim avaraghan koghiva, God ko mikimam, o Godin akam azenim darighiva, a uaghan uan pam, aghumsizim a daningam. Amizir kamaghin amim, amizir bar uan dapanim gisezim ko, aning uaghara aghumsizim anidi. **6** Eghti amizim uan dapanim avaraghan koghiva, a uan dapanarizim apirighi an otefeigh. A uan dapanarizim apir, o bar a gisan aghumsigh, egh a uan dapanim avaragh. **7** Gumazim Godin nedazimin min ikia, Godin ziar ekiam akakasi, kamaghin a uan dapanim avan marki. Ezi amizim, uan pamin ziar ekiam akakasi. **8** God amizimin inivafizimin gumazimin ingarizir puvati. A gumazimin inivafizimin amizimin ingari. **9** Egha God amizimin akurvaghasa nighnigha, gumazimin ingarizir puvati. A gumazimin akurvaghasa nighnigha, amizimin ingari. **10** Egh enselba amizir kamin gansi, amizir kam uan dapanim avaraghti, e bar fogh suam, a gavgavim ikia uabi uan dapanim gativa Godin ingangarim gami. **11** E datirighin Ekiam ko porogha fo, amiziba uari baghavira itir puvati, ezi gumaziba uari baghavira itir pu. Puvati. Amizim gumazimin akurvazim, ezi gumazim amizimin akurvazim. **12** Faraghavira God gumazimin inivafizimin amizimin ingari. Kamaghira, datirighin gumazim amizimin inivafizimin ofiti. Ezi God uabi, biziba bar dar mingarim. **13** Ia uari akar kam tuisigh, amizim uan dapanim avaraghan kogh, God ko mikimti, arazir kam dera? **14** Nguazir kamin gumamazizibar arazim, kamaghin en aka, gumazimin dapanarizim ruaraghti, kamaghin deraghan kogham. **15** Eghti amizimin dapanarizim ruaraghti, kar an adiarir aghuarim, egha gumamazizibar damazimin ziar ekiam a ganidi. Guizbangira, God dapanarizir ruarim an dapanim avasa a ganingi. **16** Eghti

gumazitam o amizitam nan migirigiar kaba adoghsi, a deravira kamaghin fogh, e arazir igharazitabar gin zuir puvati, ezi Godin siosba uaghan arazir igharaziba itir puvati. **17** Ki datirighin arazitabar ia mikemeghtima, ia dar gin mangam. Ki gari, dughiar ia uari akuva Godin ziam fem, arazir aghuim otivir pu. Puvati, arazir ia amim, mong derazir puvati. Kamaghin, bizir ki ia mikimamim, ki ia fe moghin migirigiatam damuan kogham. **18** Ki faraghavira kamaghin ia mikimam, ki orazi, dughiar ia Godin ziam fasa uari akuviba, ia uari abigha uari adosi. Ezi ki mong nighnizir gavgavim migirigiar kamin iti. **19** (Ki kamaghin fo, ia uari abigh, deravira foghasa, ian gumamazizir manaba guizin God ifongezir arazibar gin zui.) **20** Egha ia Godin ziam fasa uari akuvir dughiam, ia ghaze, ia Ekiam Ginighnizir Isam api. Egha ia guizbangira anepir puvati. **21** Ia damasava amigha, ian marazi vaghvagha faraghavira uari bagha dagheba isa da api. Ezi kamaghin marazi mitiriaba sara itima, marazi pamtemin dipar onganiba apava ongani. **22** Manmaghin ami? Ia ti dagheba ko dipaba apir dipeniba puvati? Ia ti ghaze, Godin sios, a pura bizim? Egha ia izava dagheba puvatizir aveghbuabagh amima, me aghumsisi. Ki manmaghin ia mikimam? Ki ti ia amir arazim bagh ian ziam fiti, ia bar akongegham? Puvati. Bizir kam bagha, ki ian ziam famin akar aghuitamin ia mikiman kogham. Bar puvati. **23** Akar ki ia mikemezim, kar Ekiamra na ganingi. Akar kam kamakin: Dimagarir Judas Ekiam Iesus isava apanibar agharim gatizimin, Iesus bret inigha, **24** God minabagha anebigha ghaze, “Kar nan inivafizim, ki ian akurvaghasa anenidi. Ia kamaghin damuva, na ginighnigh.” **25** Me amegha givazi, a wain apir kap inigha, kamaghiram ami. A kamaghin migei, “Wain apir kavin kam, an Akar Dikirizir Gavgavir Igiam, ki uan ghuzimin a gamua dera? **26** Iesusin akar kam kamaghin en aka, zurara dughia bar ia bretin kam, ko wainin kavin kam amiva, ia Ekiamin ovevemin gun mikim, mangi dughiar a uamategh izamimin tugham. **27** Eghti tina Ekiamin bret o an wainin kavin apir dughiamin,

an arazir aghuitam damuan kogh, kamaghin an arazir kurabar Ekiamin ghuzim ko inivafizim gami. **28** Gumamaziziba faragh deraghvira uan naviba tuisigh, egh bretin kam ko wainin kavin kamin dami. **29** Kamaghin tina Ekiamin inivafizimin mingarim gifoghan koghiva, bret ko wainin kavin damiva, a uabi pazi uabi damuti, God izevir kuram a daningam. **30** Bizir kam baghavira gumamazizir ian tongin itir aviriba gavgavim puvatigha, ariava egha marazi ariaghire. **31** Ezi e deravira uari uan naviba tuisigh damiva, egh e osimtiziba inian kogham. **32** Ekiam kamaghin ifonge, e nguazimin itir gumamaziziba ko ovengan kogham. Egha kamaghin a en arazir kuraba akirasa osimtiziba e ganidi. **33** Kamaghin amizi, nan adarasi, dughiar ia Ekiam Ginighnizir Isam amasa uari akuvamimin, ia igharaz adaraziv zuam. **34** Ian tav mitiriam an aghitima, a uan dipenimin damegh. Kamaghin ia uari akuvir dughiamin, God izevir kuram ia daningan kogham. Migirigiar maba ikiavira iti, ki izi ian ganamin dughiamin, dar kiram.

12 Nan adarasi, ki datirighin deravira Godin Duam aningizir bizir aghuibar ia mikimasa. **2** Ia kamaghin fo, ia fomira Kraisin adarazir otivizir puvatizir dughiamin, biziba tintinimin ia getuima, ia migeir puvatizir marvir guar kaba pura dar gin zui. **3** Kamaghin, ia kamaghin foghasa ki ifonge. Godin Duam gumazitamin ikitima a kamaghin mikemeghan kogham, “Iesus, a ikufigh.” Ezi uaghan Godin Duam puvatizir gumazitam kamaghin mikemeghan kogham, “Iesus, an Ekiam.” **4** Godin Duam bizir aghuir guar aviribagh ami, Duar kamra ada nidi. **5** God bagha ingarir tuavir guar aviriba iti, ezi e Ekiar kamra bagha ingari. **6** Ingangarim gamir arazarazir aviriba iti, ezi Godin vamirara gavgavim ko fofozim bar gumamazizibagh anidima, me ingangarir kabagh ami. **7** Godin Duam gumamaziziba vaghvagha men aven uan ingangarim akakasi, egh tuavir kamin a gumamaziziba bar men akurvagham. **8** Gumamazizibar tav, Godin Duam akar nighnizir aghuiba itim mikimasa gavgavim a ganidi. Egha gumamazizir igharaziba, Duar kamra

akar fofozim bar izivazim mikimasa gavgavim a ganidi. **9** Duar kamra, nighnizir gavgavim ikiasa gavgavim gumazir mam ganidi. Egha Duar kamra, arimariar gumamaziziba amuti, me ghuamaghamin gavgavim gumamazizir igharazibagh anidi. **10** Egha igharazitav, a mirakelbagh amir gavgavim a ganidi. Egha igharazitav, a Godin otivir akabar gun migeir gavgavim a ganidi. Egha igharazitav, a duaba tuisighamin gavgavim a ganidi. Egha igharazitav, Godin Duamin otivir mizer guar aviribav kimamin gavgavim a ganidi. Egha igharazitav, a mizer kabagh ighavkinamin gavgavim a ganidi. **11** Duar vamira, anarira bizir kaba bar dagh ami. A uabi ifongezi moghin, bizir aghuarir mam isa gumamazizir mabagh aniga, ua bizir igharazir aghuir mam isa, gumamazizir igharazibagh anidi. **12** Gumamaziziba vaghvagha inivafizir vamira, egha akuar aviriba iti. Ezi akuar avirir kaba, inivafizir vamiran poro. Ezi Kraisin sios uaghan kamaghira. **13** Duar vamira bar moghira e ruezi, e inivafizir vamiran min iti. E Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumamaziziba, ko ingangarir gumamazizir kiniba ko firiaghirezir gumamaziziba, Godin Duam bar moghira e gamizi, mati gumamazizir aviriba uari inigha dipar itarir vamiran api moghin, e uari inigha Godin Duam ko poro. **14** E fo, inivafizim an akuar vamira puvati, an akuar aviriba iti. **15** Eghti suem suam, “Ki dafarim puvati, egha ki inivafizimin akuam pu,” puvati, suem a inivafizimin akuar mam. **16** Eghti kuarim suam, “Ki damazim puvati, egha ki inivafizimin akuam pu,” puvati, kuarim a inivafizimin akuar mam. **17** Eghti inivafizim bar moghira damazimra, a manmaghin oragham? Egh inivafizim bar moghira kuarimra, a manmaghin bizibar mughuriabar amuam? **18** Ezi guizin inivafizim kamaghin puvati. God an akuaba uabi ifongezi moghin, vaghavagha bar da isa an poke. **19** Inivafizim an akuar vamira ikiva, kamaghin a guizin inivafizim puvati. **20** Ezi inivafizim a kamaghin puvati. Inivafizim akuar aviriba ikia, bar inivafizir vamiran poke. **21** Eghti damazim kamaghin dafarimin mikiman kogham, “Ni ikian koghti, ki uabira deravira ikiam.” Eghti dapanim uaghan kamaghin suem mikiman kogham, “Ni

ikian koghti, ki uabira deravira ikiam.” 22 Puvati. Inivafizimin akuar maba, e dav gia ghaze, da gavgaviba puvatigha pura biziba, eghti da ikian koghti, inivafizim deraghvira ikian kogham. Bar puvatigham. 23 Egha inivafizimin akuar maba, e dav gia ghaze, da derazir puvati. Egha e bar deravira da asi. Egha inivafizimin akuar e aghumsiziba, e bar deravira da ave. 24 Egha inivafizir akuar igharaziba, e da ave puvatizi, da pura iti. God bar deravira inivafizimin akuabar ingarizi da bar uari akufa. Egha kamaghin inivafizir akuar ziaba puvatizibagh amizi, da uaghan ziar ekiaba iti. 25 God kamaghin ifonge, inivafizimin akuaba uari abighan kogh, bar uari inigh uarir akurvaghsi nighnigham. 26 Kamaghin amizi, inivafizimin akuatam mizazim initi, inivafizimin akuaba uaghan bar mizazim iniam. Eghti inivafizimin akuatam ziar ekiam initi, inivafizir akuar igharaziba uaghan a ko bar akongegham. 27 Ia bar moghira Kraisin inivafizim. Egha ia vaghavagh an inivafizimin akuaba. 28 Egha God siosin ingangarim damuasa, faragha aposelbav sefe, egha aposelbar gin, a uan akamin otivir akabar gun migeir gumazamizibav sefe, egha men gin, God ifongezir arazibar igharaz darazir sure gamir gumazamizibav sefe. Egha uaghan mirakelbagh amir gumazamiziba ko, gumazamizir arimariabagh amima da ghuamaziba ko, gumazamizir igharaz darazir akurvaziba ko, siosin ingangaribar amuasa gumazamizibav gia ingangariba vaghvagh me ganidiba ko, Godin Duamin otivaghirir mizebav geir gumazamizibav sefe. 29 Ezi manmakin? Me ti bar aposelbar ingangarim damuam? Me ti bar Godin otivir akabar gun migeir ingangarim damuam? Me ti bar gumazamizibar sure gamir ingangarim damuam? Me ti bar mirakelbagh amir gavgavim ikiam? 30 Me ti bar arimariabar amuti da ghuamaghamin gavgavim ikiam? Me ti bar Godin Duamin otivaghirir mizebav kimam? Me ti bar mizer kabagh ighavkinamin fofozim ikiam? Bar puvati, me bar vaghavagha ingangariba iti. 31 Ia Godin Duam anidir gavgavir faragha zuiba ia da inisi, bar ifongegh. Eghti ki datirighin arazir faraghavira itim, ki ian akagham.

13 Ki enselba migeir mizeba o nguazimin itir gumazamizibar akabav geir fofozim ikiva, ki igharaz darazi ifongeghan koghti, da pura bizim. Ki mati dibiarimin min pura nidi, egha belon min pura tingazi. 2 Eghti God gavgavim na danighti, ki an otivir akabar gun migeir gavgavim ikiva, Godin nighnizir mogomebagh fogh, fofozir aviriba bar ikiva, nan nighnizir gavgavim bar ekevegh na damuti ki mighsiaba munamangamin gavgavim iki, egh ki igharaz darazigh ifongeghan koghiva, ki mati pura bizim. 3 Ki bizir itiba bar da isi onganarazibar anighiva, uaghan uan inivafizim ateghti, me nan suiragh nan inivafizim avimin na daboroghti, ki igharaz darazigh ifongeghan koghti, nan arazir kaba tong bar nan akuragham kogham. 4 Gumazim o amizir igharaz darazigh ifongezim, arazir kaba an iti. A zuamira atarir puvatigha, arazir aghuibar gumazamiziba bar me gamua, igharaz darazir biziba bagha navim ikuvir puvatigha, uabi uan ziam fer puvati. 5 An akaba batozir arazim gamir puvatigha, uabira uabi ginighnizir puvatigha, zuamira navim isir puvatigha, arazir kurar me a gamibagh nighnighavira itir puvati. 6 An arazir kuraba bagha aguer pu. Puvati, an agorogem guizin araziba bagha iti. 7 Gumazamizir igharaz darazigh ifongeziba, bizir kaba men otivam. Me biziba bar da aterti, bizitam me abinan kogham. Egh me nighnizir gavgavir Godin itim ateghan kogham. Egh bizir aghuir me fogha iniamiba bagh mizuam ikiva, osimtizibar dughiamin, me tugh gavgavigh irighan kogham. 8 Eghti igharaz darazigh ifongezir arazir kam givaghan kogham. Bar puvati. Godin otivir akabar gun migeir arazim mangi givagham. Eghti Godin Duamin otivaghirir mizeba mangi givagham. Eghti gumazamizibar fofozir guar aviriba, da uaghan mangi givagham. 9 Guizbangira, en fofozim mong otefe, ezi arazir e Godin otivir akaba gun migeim, a uaghan mong otefe. 10 Eghti gin otivamin bizim, a guizbangira bar deragh, bizitam gasaghan kogham. Eghti dughiar kamin, bizir mong otevezir kaba, da givagham. 11 Ki borimra ikiava, ki borimin min miagiava amuava, borimin min nighnigha, egha borimin min bizibagh fofosi. Egha ki gumazir aruamin

otogha, ua boribar arazir kabagh amir puvati. **12** Godin bizir e datirighin gariba, e deravira dar garir puvati, mati e ganganimin aven dar gari. Eghti gin izamin dughiamin, e deraghvira Godin guamin ganiva a gifogham, mati datirighin God bar deravira e gifozi mokin. **13** Guizbangira, arazir pumuning ko mikezim zurara ikivira ikiam. Dar kara: nighnizir gavgavim Godin itim ko, bizir aghuir e iniamiba bagha mizuair arazim ko, igharaz darazigh ifongezir arazim. Ezi arazir mam, arazir igharazibagh afiragha bar faraghavira iti. Kar, igharaz darazigh ifongezir arazim.

14 Ia igharaz darazigh ifongeghsi pamtemin ingar. Egh Godin Duam anidir gavgaviba inisi bar gavgafigh. Godin otivir akabar gun migeir gavgavim, a gavgavir mabar fara, eghti ia a inisi bar ifongegh. **2** E fo, Godin Duamin otivaghirir mizebav geir gumazamiziba, me gumazir igharazim ko migeir puvati. Me God ko migei. Guizbangira, gumazamiziba me migeir bizibagh fozir puvati. Me Godin Duamin gavgavimin, guizin akar mogomebav gei. **3** Ezi gumazamizir Godin otivir akabar gun migeiba, me gumazamizibav gia, men nighnizir gavgaviba gavgavim dagh aniga, arazir aghuibar amuasa me abira, men navibagh amima da dera. **4** Ezi Godin Duamin otivaghirir mizebav geir gumazamiziba, me uarira uarir akurvasi. Ezi gumazamizir Godin otivir akabar gun migeiba me siosin gumazamiziba uari akuvir dughiamin, me bar men akurvasi. **5** Ia bar, Godin Duamin otivaghirir mizebav kimasa, ki ifonge. Egh ia uaghan Godin otivir akabar gun mikimasa, ki guizbangira bar ifonge. Gumazim o amizim Godin Duamin otivaghirir mizebav kimti, dagh ighavkinamin gumazitam ikiva akabagh ighavkinti, siosin aven itir adarazi gavgavim iniam. Akam ighavkinamin gumaziba puvatighiti, gumazamizir Godin otivir akabar gun migeiba, men ingangarim ekevegga, Godin Duamin otivaghirir mizebav geir gumazamizibar ingangarim gafira. **6** Nan adarasi, ia deravira akar kam ginighnigh. Ki ia bagh iziva, Godin Duamin otivaghirir mizebav kimiva, manmaghin ian akuragham? Ki ian

akurvaghsi, ki migirigiar God nan akazitaba, o fofozir aghuitaba, o Godin otivir akataba, o ian sure damuamin akataba, ki ia daningam. **7** Ia bizir kam ginighnigh. Bizir arareir aghuiba, mati marvim o gita, da gumazamizibar min duaba itir puvati. Da deraghvira arangan koghiva, deraghvira uan ingangarim damuan kogham. Kamaghin e manmaghin fogh suam, me ighiar manam gami? **8** Kamaghira sigham deraghviram arangan koghti, tina midorozim damusi biziba iniam? **9** Ia uaghan kamaghira. Ia Godin Duamin otivaghirir mizebav kintima, gumazamiziba ian akaba baragh dagh foghan koghiva, manmaghin migirigiar kabar mingaribagh fogham? Nin migirigiaba, mati ni gumazamizibar tuaghagiriabav gia, pura zui. **10** Nguazimin itir nguibaba akar bar aviriba iti. Egha da bar akar mingariba iti. **11** Eghti ki gumazamizitaba mikimamin migirigiam gifoghan kogh, egh nighnigh suam, me nguibar igharazimin akamin gumazamiziba. Egh me uaghan kamaghin nighnigh suam, e nguibar igharazimin akamin gumazamiziba. **12** Arazir kamra, ian tongin otivam. Ki fo, ia Godin Duam anidir gavgaviba iniasa bar ifonge. Egh ia siosin aven itir darazi gavgavim me daningamin gavgaviba, ia da inisi pamtemin ingar. **13** Gumazamizir Godin Duamin otivaghirir mizebav geiba, me God ko mikimiva, me uan akar kaba ighavkinamin gavgavim inisi, Godin azangsigh. **14** Ia fo, ki Godin Duamin otivaghirir mizebar God ko mikimti, nan duam God ko migeima, na nighnizim pura iti. **15** Kamaghin ki manmaghin damuam? Ki uan duamin God ko mikimiva, uaghan uan nighnizimin God ko mikimam. Ki uan duamin ighiam bangiva, uaghan uan nighnizimin ighiam bangam. **16** Ni kamaghin damuan kogh, egh duamin aven God minabiti, gumazamizir kinitaba ian tongin ikiva, ni amir migirigiar kam gifoghan koghiva, me manmaghin ni minabir migirigiam gifogh suam, “A guizbangira?” Me foghan kogham, ni tizibav gei. **17** Guizbangira, ni God minabir migirigiam a bar deragham. Eghti gumazamizir igharaziba bar akurvazitam inghan kogham. **18** Ki Godin Duamin otivaghirir mizeba dughiar aviribar dav gei, egha arazir

kamin ki bar ia gafira. Kamaghin ki God minabi. **19** Egh siosin aven itir gumazamiziba uari akuvir dughiamin, ki men sure damusiva, akar otevir 5pla me foghsi me mikimti, deragham. Egh Godin Duamin otivaghirir mizer bar aviribar me mikiman kogham. **20** Nan adarasi, ia aghiribar min nighnigh ikian marki. Ia borir iririvibar min arazir kurabagh ami puvatizi moghin iki. Eghti ian nighniziba, da gumazamizir aruabar nighnizibar min iki. **21** Godin Akinafarimin aven osizirim kamaghin iti: “Ekiam kamaghin migei, Gumazamiziba nguibar igharazibar akabav geir tuavimin, ki dar aven gumazamizir kabav kimam. Ki nguibar igharazibar gumazamizibar amuti, me me mikimti, me nan akaba baragham aghuagham.” **22** Kamaghin, Godin Duamin otivaghirir mizebav geir gavgavim, God nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatizibar akakaghasa, aneningi. Egha a nighnizir gavgavim itiba bagha aneningizir puvati. Egha Godin otivir akabar gun migeir gavgavim, God nighnizir gavgavim Kraisin itibar akakaghasa, aneningi. Egha nighnizir gavgavim puvatiziba bagha, aneningizir puvati. **23** Kamaghin, siosin gumazamiziba uari akuvamin dughiamin, ia bar moghira Godin Duamin otivaghirir mizebav kimti, gumazamizir kiniba o nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatiziba aven izi, ia baragh suam, ia ti ongani. **24** Eghti ia bar moghira Godin otivir akabar gun mikimti, gumazir kinitam o nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatizitav aven izi, ia baraghti, ian migirigiaba an navim biragh, a damuti, a fogh suam, ki arazir kurabagh ami. **25** Nighnizir mogomer an navimin itiba, da azenim girigham. Eghti a tevimming apirigh magirigh, Godin ziam fi, egh suam, “Guizbangira, God ian tongin iti.” **26** Kamaghin amizi, nan adarasi, ia uari akuva Kraisin ziam fer dughiamin, ia manmaghin damuam? Ia bar moghira ingangariba iti. Gumazim o amizir mam Godin ziam fer ighiam iti, ezi mav suren migirigiam iti, ezi mav God an akakazir migirigiam iti, ezi mav Godin Duamin otivaghirir mizev giragham iti, ezi gumazir igharazim o amizir igharazim mizev girigiar kam ighavkinamin gavgavim iti. Egh bizir ia damuamiba bar, ia gavgavim sios daningisi, dar amu. **27** Egh tarazi Godin Duamin otivaghirir mizebav kimsi, gumazamizir pumuning o gumazamizir pumuning ko mizezimra, dav mikimam. Egh me uaghara mikiman marki. Tav mikemeghtima, tav mikim. Eghti tav men mizer migirigiaba da ighivkin. **28** Ezi akam ighivkinamin gumazamiziba puvatighiti, gumazir Godin Duamin otivaghirir mizebav geiba, me nimira iki, God ko nimira uariv kim. **29** Eghti gumazamizir pumuning, o gumazamizir pumuning ko mizezim, me Godin otivir akaba gun migeir gavgavim ikiva, merara akam akunam. Eghti igharaz darazi men akaba tuisigh. **30** Tav daperaghav ikiti, God migirigiatam an akaghti, gumazamizir faragha migeiba, me nimira iki. **31** Tuavir kamin, ia bar Godin otivir akaba vaghvagh dar gun mikimam, kamaghin siosin gumazamiziba bar fofozim ko gavgavam iniam. **32** Gumazamizir Godin otivir akaba gun migeir gavgaviba itiba, me deraghvira uan gavgavibagh ativagh dar gan. Egh dar dughiamra, me dav kim. **33** Ia fo, God okam nighnizir arazim gamima an otivir puvati. A uan biziba bar deravira dar kiri. Egha, e navir vamiran iki deraghvira ikiasa, a kamaghin ifonge. Siosin gumazamiziba Godin ziam fasa uari akuvir dughiamin, amiziba bizibav kiman marki. Me pura nimira iki. Godin gumazamizibar siosba bar, arazir kam iti. Amiziba faragh mangan markiam, me en araziba mikemezi moghin, puram apengan iki. **35** Amizim bizitam gifoghsi, mangi uan dipenimin uan pamin azangsigh. Amizim sios uari akuvir dughiamin bizibav kimiva, kamaghin a uabi aghumsizim uabi daningam. **36** Guizbangira, Godin akam faragha ian tongin otogha, ti tintinimin ghuzir puvati. An akam ia baghavira izezi, igharaz darazi ti puvati. **37** Eghti gumazitam o amizitam suam, a Godin otivir akabar gun migeir mav, o a Godin Duam nighnizir aghuim anidir gumazir mam, a kamaghin fogh suam, bizir ki ia bagha osirizim, kar Ekiam aningizir Akar Gavgaviba. **38** Eghti a nan akar kam baragham koghti, ia an akam baragham marki. **39** Kamaghin amizi, nan adarasi, ia Godin otivir akabar gun mikimsi, bar ifongegh. Egh Godin Duamin otivaghirir mizebav kimsi uarir anogoroghan marki. **40** Ia

uari akuvir dughiabar, ia arazir aghuimin gin mangiva, bar deraghvira bizibar amu.

15 Nan adarasi, ki ua ian nighnizibar amuti, ia ua Akar Aghuir ki ia mikinizim, ginighnigh. Ia Akar Aghuir kam inigha a gisin tuivigha gavgafi. **2** Kar Akar Aghuir ki ia mikinizim. Ia pamtemin an suiragh gavgavighi, ian nighnizir gavgavim pura bizimin min ikian koghti, tuavir kamin God ian akurvagham. **3** Akar bar ekier ki inizim, ki ia ganingi. Akar kam kamakin: Krais en arazir kuraba batoghasava aremegha, mati Godin Akinafarimin osizirim mikemezi moghin. **4** Ezi me an kuam isa mozim gatizi, ezi dughiar pumuning ko mizezim givazima, a ua dikafi, mati Godin Akinafarimin osizirim mikemezi moghin. **5** Egha a Pita batogha, gin 12plan aposelba bato. **6** Egha gin a dughiar vamiran gumazamizir an gin zuir avirim batifi, men dibobonim mong 500 gafira. An ganizir gumazamizir aviriba ikiavira itima, marazi ariaghire. **7** Egha a uaghan Jems bato, egha gin aposelba bar me batifi. **8** Egha bar men gin a uaghan na bato. Kamaghin ki mati borir amebam borim batamin dughiamra, a batezir puvatizim. **9** Ki aposelbar tongin, ki bar men gin iti. Ki faraghavira Godin sios gasighasisi, egha ki kamaghin nighnisi, me ziam “aposel,” na darighan kogham. **10** Ezi Godin apanguvimin a na gamizi, ki datirighin kamaghin otogha, aposelin iti. Ezi an apanguvir a nan itim, a pura zuir pu. Bar puvati, ki pamtem ingari, ezi nan ingaramin gavgavim aposelin igharazibar ingaramin gavgavim gafira. Egha ki uabi ingari puvati, Godin apanguvim nan itima, ki ingari. **11** Ezi kamaghin akar kam, ki anakuri, o me anakuri, e bar moghira Iesus aremegha ua dikavizir Akar Aghuim akuri. Ezi ia a baregha nighnizir gavgavim an iti. **12** E zurara kamaghin akam akura ghaze, Krais ovegha ua dikafi. Ezi manmaghsua ian marazi ghaze, “Ariaghireziba, me ua dikavan kogham?” **13** Ia nighnigh. Ariaghireziba ua dikavan koghti, kamaghin God ti Krais gamizi a ua dikavizir puvatighai. **14** Krais ti ovevemin ua dikavizir puvatizi, akar e ia mikinamim, ti mingariba puvatighai. Ezi uaghan, ia nighnizir gavgavim iniamin akaba

mingariba puvatighai. **15** Krais ti ovevemin ua dikavizir puvatizi, e ti God amizir bizibar ifavarir gumazamizibar min otivighai. E kamaghin akam ia mikiri, God Krais gamizi a ua dikafi. Egh guizbangira gumazamizir aremeziba ua dikavan koghti, kamaghin Krais ti ua dikavizir puvatighai. **16** E fo, God gumazamizir aremezibar amuti me ua dikavan koghti, e kamaghin mikim suam, “God Krais gamizi, a ua dikavizir puvati.” **17** God ti Krais gamizi a ua dikavizir puvatizi, ian nighnizir gavgavir Kraisin itim, a pura bizir kinim. Ezi arazir kurabar gavgavim ia gativazi, ia ti dar apengan ikiavira ikiai. **18** Ezi uaghan, nighnizir gavgavim Kraisin ikiava ariaghireziba, me uaghan ti bar ovegha givagha uan ivezir kuram inighai. **19** E nighnizir gavgavim Kraisin ikia, bizir aghuir e fogha iniamiba bagha mizuai iti. Egh, e nguazir kamin itir biziba baghvira mizuamiva, gin izamin biziba bagh mizuaman koghti, gumazamiziba bar en kuarkuvigham. Eghti me en kuarkuvir arazir kam, a me gumazir igharazibar kuarkuvir arazim, bar a gafiragham. **20** Ezi guizin bizim kamakin: God Krais gamizima, a ua dikafi. An oveaghuezibar faragha dikavigha, mati azenimin dagher ovizir faragha zuim. Kamaghin e fo, oveaghueziba ua dikavam. **21** Gumazir mam a ovevem gamizi, an oto. Ezi gumazir igharazim ua dikavir arazim gamizi, an oto. **22** Ia fo, gumazamiziba Adam ko porogha kamaghin an min me bar areme, egha kamaghira gumazamiziba Krais ko poro, eghti kamaghin an min me bar ua dikavigham. **23** Egh me bar vaghvagh uan dughiamra ua dikavam. Krais bar men faraghti, a ua izamin dughiam, an adarazi ua dikavam. **24** Eghti nguazir kam givaghamin dughiam otogham. Eghti Krais duar gavgavir gumazamizibagh ativiba ko, nguazir kamin garir adariaba ko, aser gavgaviba, a bar me gasighasigham. Egh a God Bizibagh Ativamin Dughiam isi, God Afeziamin dafarim darigham. **25** E fo, Krais atrivimin ikivira iki, mangiti, God an apaniba bar me dikabiragh me isi an suemningin apengan me arighamin dughiamin tugham. **26** God dikabinamin apanir abuananamra kara: ovevem. **27** Godin Akinafarim kamaghin mikeme, “God biziba bar da isa an suemningin apengan da

ati.” Akar kam kamaghin migia ghaze, God uabi biziba isa Kraisin suemningin apengan da ariki. Ezi e fo God uabi Kraisin apengan itir puvati. **28** Eghti gin, biziba bar Kraisin apengan ikiti, Godin Otarim uabi uabi isi, Godin apengan uabi atigham. Faraghivira God biziba bar da isi, Otarimin apengan dar arigham. Eghti dughiar Otarim uabi uabi isi Godin apengan uabi atighamim, God biziba bar moghira dar dapanimin ikiam. **29** Ia nighnigh, marazi ariaghireziba bagha rue, egha tizim bagha me kamaghin ami? Me manmaghin men akurvaghasa arazir kam gami? Gumazamiziba ua dikavan koghtima, tizim bagha gumaziba men akurvaghasa rue? **30** Ezi e manmaghin damuam? E aruava, aremegha ua dikavir akam akurir ingangarim gamima, gumazamizir aviriba zurara e gasighasighasava ami. Ariaghireziba ua dikavan koghti, e tizim bagha ingangarir kam gami? **31** Nan adarasi, ki dughia bar zurara ovevem bativasava ami. Ki ia ko, en Ekiam Kraisin ko porogha, egha ia bangin bar akonge, kamaghin ki akar kam ian modir puvati. **32** Ki ti nguazir kamin nighnizimin gin ghua Efesusin nguibamin ikia, “asizir atiaba,” ko uariv soke, kamaghin ki ivezir aghuir manam iniam? Bar puvati. Ariaghireziba ua dikavan koghtima, kamaghin e migirigiar kamin gin mangam, “E fo, e gurumin ovengam, kamaghin ia izi e dami wainin dipabar amam.” **33** Ia gumazamizir igharazibar amamangatighti, me ia gifaran marki. Ia akar kam gifo, “Ia gumazamizir kuraba ko poroghti, me ian arazir aghuibagh asighasigham.” **34** Ia arazir onganiba ateghiva deravira nighnigh. Egha ia uam arazir kurabar amuan marki. Ia oragh, ian marazi God gifozir puvati. Ia aghumsighasa ki akar kamin ia migei. **35** Eghti tav azaragham, “Ariaghireziba manmaghin ua dikavigham? Me manmaghin garir inivafiziba ikiam?” **36** Ni gumazir onganim! Ni ter ovizim nguazimin aven an ekaraghti, a faragh aremeghiva, biam otivam. **37** Ezi ter ovizir ni dikarazir kam, a witin ovizim, o tizimin ovizim, a bizir gin aghungamimin min garir puvati, a pura ter ovizir kinim. **38** God ifongezi moghin, a uabi aguaba ko namnam ko dafariba isa, igharagha garir dagheba ko graziba ko temebagh anidi. Egha bizir God aningizir kaba, mati men inivafiziba. Kamaghin amizi, da bar moghira vaghvagha inivafizir igharagha gariba iti. **39** Ezi inivafizir angamira itiba, bar uaghara garir puvati. Gumazamiziba inivafizir igharagha garim iti. Ezi asizim inivafizir igharagha garim iti, ezi kuarazim inivafizir igharagha garim iti, ezi osirim inivafizir igharagha garim iti. **40** Ezi overiamin itir biziba, mati me inivafiziba iti moghin, igharagha gari. Ezi nguazimin itir biziba uaghan, mati me inivafiziba iti moghin, igharagha gari. Overiamin itir inivafizibar digiriba, nguazimin itir inivafizibar digiriba min garir puvati. **41** Aruem digirir igharazim iti, ezi iakinim digirir igharazim iti, ezi mikovezim digirir igharazim iti, egha mikovezibar aven da vaghvagha digirir igharagha gariba iti. **42** Gumazamizir aremegh ua dikavibar arazim, a kamakin. Inivafizir e dafazim, a ikuvighiti inivafizir ua dikavamim, ikuvighan kogham. **43** Inivafizir e dafazim, a derazir puvati, eghti inivafizir ua dikavamim, a digirir aghuim ikiam. Inivafizir e dafazim, a gavgaviba puvati, eghti inivafizir ua dikavamim, bar gavgavigham. **44** Inivafizir e dafazim, a nguazir kamin otozir bizim. Ezi inivafizir ua dikavamim, a Godin Duam anidir bizim. Kamaghira e fo, nguazimin inivafiziba iti, ezi uaghan Godin Duam anidir inivafiziba iti. **45** Godin Akinafarim ghaze, “Gumazir faragha otozim, Adam, God a gamizi an angamira iti.” Ezi Adamin bar gin izezim, a Duamin otogha, gumazamizibar amuti me angamira ikiam. **46** Godin Duam anidir ikirimirim faragha otozir pu. Puvati, nguazir kamin otozir ikirimirim faragha otozi, Godin Duam anidir ikirimirim gin oto. **47** Adamin faragha zuim, a nguazimin gumazim. God nguazimin an ingari. Ezi Adamin gin zuim, a Godin Nguibamin ikegha ize. **48** Nguazir kamin gumazamiziba, me nguazir kamin otozir gumazir kamin min ami. Ezi Godin Nguibamin gumazamiziba, me gumazir Godin Nguibamin ikegha izezir gumazir kamin min ami. **49** E datirighin nguazimin otozir gumazir kamin min gari, egh gin Godin Nguibamin izezir gumazimin min ganam. **50** Nan adarasi, ia kamaghin foghasa ki ia migei. Nguazir kamin

gumazamiziba, me God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven mangi iki an bizir aghuiba inian kogham. Egh ariaghiriba, bizir ariaghirir puvatiziba inian kogham. **51** Ia oragh. Ki akar mogomer mamin gun ia mikimasa. En tarazi oveghan kogham. Me ikivira ikitima, sighar abuananam arangti dughiar kamra God me damighti men inivafiziba igharagh otogham. Bizir kam damazim komokoi moghin bar zuamiram otogham. Sigham arangamin dughiamin, ariaghireziba ua dikavighiva uam ikuvan kogham. God bar moghira e damighti e inivafizir igharagha garibar otivam. **53** A kamakin, mati gumazamiziba korotiar ghurim suegha korotiar igiam aruzi moghin, e inivafizir kuram sueghiva, ikuvighan koghamin inivafizim arugham. Egh e ariaghirir inivafizim sueghiva, ariaghirir puvatizir inivafizim arugham. **54** E gin uan ariaghirir inivafizir kuram sueghiva, uan inivafizir ikuvan koghamibar aghuighi, dughiar kamın Godin Akinafarimin itir migirigiam a guizin otogham: “God ovevem dikabiragha, a gasighasigha, bar a gafira. **55** O ovevem, ni gumazamiziba dikabirir gavgavim managh iti? O ovevem, ni gumazamiziba mizazim me ganidir gavgavim managh iti?” (Hadēs g86) **56** Ovevem, mizazir gavgavir gumazamizibagh anidim, arazir kuram dama a ini. Ezi arazir kuram uan gavgavim, Moses Osirizir Araziba dama a ini. **57** En Ekiam Krais Iesusin ingangarimin, God gavgavim e ganidima, e ovevem ko misogha a dikabiri. Kamaghin, e God minabi! **58** Kamaghin, nan namakar bar aghuiba, ia tuivigh gavgavighi, bizitam ia munamangan kogham. Ia kamaghin fo, ingangarir ia Ekiam bagha amiba pura zuir puvati. Kamaghin, ia zurara Ekiam bagh ingarsi bar gavgafigh.

16 Ki datirighin dagiar ia Jerusalemin itir Godin adarazi bagha darighasava amibav kimasa. Ki faragha Galesian Provinsin itir siosba, arazir kam men aka, egha ki kamaghin ia mikimasa, ia uaghan arazir kam damuam. **2** Ia bar, Sandebar zurara, vaghvagh dagiar ia isibar mirara, dagiataba tuiragh, egh da isi uan dipenibar da mongegh. Eghti dagiaba tong avirasemegh. Eghti dughiar ki izamimin, ia ua

dagiaba burian kogham. **3** Ki izeghiva, gumazir ia miseveziba, men gun migeir akinafarim me daningiva, me amadaghti, me mangam. Eghti me dagiar ia aningizir kaba inigh mangi Jerusalemin itir darazir dafarim darigham. **4** Biziba deraghti, ki uaghan mangiti, me na ko mangam. **5** Ki ia bagh mangisi, Masedonian Provins abigh mangigh, gin ian bighan otogham. Ki faragh Masedonian mangasa ifonge. **6** Ki foghan kogham, ki ti tong dughiatabar ia ko ikeghti, orangtizim ko aminir gavgavimin dughiam givaghtima, ki managh mangisi ifueghti, ia nan akuraghtima ki mangam. **7** Ki izi, dughiar otevimin ia ko ikian aghua. Ki tong dughiar ruarimin ia ko ikiasa ifonge. Ekiam kamaghin ifongeghti, ki dughiar ruarim ia ko ikiam. **8** Ki Efesusin Nguibamin kagh iki mangiti, Pentikosin Dughiar Ekiam givagham. **9** Ki fo, God na bagha tuavim kuizima, ki kagh iki ingangarim damuamin dughiar aghuim iti. Egh ki gumazamizir aviribar akuraghtima, me Kraisin adarazir otivigham. Ezi uaghan gumazir aviriba en apanim gami. **10** Timoti ia batoghtima, ia a inigh an akurvaghtima, a ian tongin ia ko navir amirizimin iki, egh atiatingan kogham. Ia fogh, ki Ekiam bagha ingari moghin, a ingari. **11** Ian tarazi an gan kamaghin mikiman marki, a pura bizim. Ia an akuraghti, a navir amirizim sara mangi darorim givagh, ua na bagh izam. An, aveghbuaba ko izasa, ki a bagha mizua gari. **12** Ezi en aveghbuam Apolosin migirigiam a kamakin. Ki dughiar aviribar aveghbuar igharaziba ko izi, ian ganasa pamtemin a migei. Ezi a datirighin tong izasa nighnizir puvati. Gin, tuavitam ikiti, a izam. **13** Ia uari bagh gan, egh nighnizir gavgavimin tugh gavgafigh. Egh gavgavighiva bizitamin atiatingan marki. **14** Ia God ko gumazamizir igharaziba bar me gifongeghiva uan ingangaribar amu. **15** Nan adarasi, ia Stefanas ko an adarazigh fo. Me Akaian Provinsin ikia faraghavira Kraisin adarazir otifi, ezi gin Akaian Provinsin itir gumazamizir igharaziba Kraisin adarazi otifi. Ezi Stefanas uan adarazir ko, uari isa ingangarir Godin gumazamizibar akurvaghamim ganingi. Nan adarasi, ki kamaghin ia gakaghora ghaze, ia kamaghin amir gumazamizibar apengan

iki, egh uaghan gumazamizir me ko ingaribar apengan iki. **17** Stefanus ko Fortunatus ko Akaikus na bagha ize. Ia na bagh izamin tuaviba puvatizi, me ian danganim inigha na ko iti. Kamaghin ki bar akonge. **18** Me nan navim gamizi, an amira, egha uaghan ian navibagh ami. Ia kamaghin amir gumazibar akaba baragh. **19** Esian Provinsin itir siosba uan akam isa ia bagha anemaga ghaze, Afeziam ia ko iki. Ezi Akwila ko Prisila, ko aningin dipenimin uari akuvir sios, Ekiamin ziamin uan akam isa ia bagha anemaga ghaze, Afeziam ia ko iki. **20** Kagh itir Kraisin adarasi, me bar uan akaba isa ia bagha da amaga ghaze, Afeziam ia ko iki. Ia Kraisin adarasi, ia uan arazimin gin mangiva, ia uan adarazir agharibar suigh. **21** Ki Pol, ki uabi uan dafarimin dughiar aghuir kam ia bagha an osiri. **22** Tina Ekiam gifongezir puvati, a mar ikufigh. En Ekiam, ni izi! **23** En Ekiam Iesusin apangkuvim, a ia ko iki. **24** E bar Krais Iesus ko poroghav ikia, arazir kamin ki bar moghira ia gifonge. Guizbangira.

2 Korin

1 Ki Pol, ki Krai Iesusin aposelin mam.

God uan ifongiamin gin ghua, aposelin min ikiasa na amisefe. Ki en aveghbuam Timoti ko, ga akinafarir kam osirigha, ia Korinin nguibar ekiamin aven Godin siosin itiba, ko Godin gumazamizir Akaian Provinsin danganiba bar adar itiba, ia bagha an osirigha anemadi. **2** Egha ga God ko migia ghaze, God en Afeziam, ko en Ekiam Krai Iesus ian apangkuv, navir amirizim ia daningam. **3** E Godin ziam fam, a God, egha en Ekiam Krai Iesusin Afeziam. A en Afeziam, ezi akurvazir arazim ko apangkuvir arazim an otifi. Ezi a, gumazamizir osimtiziba ateriba, men girakirangin tuiva navir amirizim me ganidi. **4** God kamaghin ifonge, an en girakirangin tuiva navir amirizim e ganidi moghin, e gumazamizir osimtizir aviriba ateritabar girakirangin tuiva navir amirizim me daningam. Kamaghin, osimtiziba e bativir dughiaabar, an en girakirangin tuiva navir amirizim e ganidi. **5** Krai osimtizir bar ekiam aterezi moghin e uaghan aneteri. Ezi God Kraisin girakirangin tugha navir amirizim a ganingizi moghin, God Kraisin ingangarimin, en girakirangin tuzima navir amirizim e gizifa. **6** God kamaghsua, ia navir amirizim ko an akurvazim iniam, bizir kamin e osimtizim ateri. God navir amirizim e daningiva, a uaghan navir amirizim ia daningam. Ia en min tuivigh gavgavigh osimtiziba aterti, God navir amirizim en min ia daningam. **7** Ezi e kamaghin nighnizir gavgavim Godin ikia bar fogha ghaze, ia tuivigh gavgavigham. E fo, ia e ko osimtizim ateri, kamaghin amizi, ia uaghan e ko navir amirizim iniam. **8** Nan adarasi, osimtizir Esian Provinsin e batozim, ia a gifoghasa. Osimtizir bar ekiam e avaragha, en gavgaviba bar dagh afira. Ezi kamaghin e ghaze, e ti ovegham. **9** Bar guizbangira, e mati gumazim jas ovengasava a migei moghin, e uari barasi. God kamaghsua, e uan gavgavibara nighnighan kogham. Puvati, e Godin gavgavimra nighnigh a gisin tugham, a gumazir ovegezibagh amizi me ua dikafi. Kamaghin, bizir kam e bato. **10** Kar bizir bar

kuram, an e gamizi e atam oveghai. Ezi God en akura. Egh a gin uam en akuragham. E nighnizir gavgavim Godin ikia bar fogha ghaze, zurara bizir kuram e bativtima, God uam en akuraghtima, e deraghvira ikiam. **11** Egh ia en akuragh God ko mikim. Eghti God gumazamizir aviribar dimdiaba baragh en akuragham. Eghti gumazamizir bar aviriba ganigh, me God en akuragha e gamizir biziba bagh a minabagham. **12** Bizir kam na gamima ki bar akonge. Nan navir averiamin, ki uan araziba deravira da tuisigha kamaghin fo, ki nguazir kamin ikia arazir aghuim gami, egha guizbangira ian damazibara e arazir bar aghuim gami. Ki arazir God nan akazir kam gamua God baghavira itir arazibar gin ghua, bizitam ian modozir puvati. Ki nguazir kamin fofozim isa arazir kam gamizir pu. Puvati, ki Godin apangkuvimin gavgavim isa, arazir kam gami. **13** Egha ki ia bagha akinafarim osirava, akar ia deravira gan dar mingaribagh foghamiba, ki dararama osiri. Ki ia bagha akar igharazitaba osirir puvati. Guizbangira, dughiar mabar ki osirir migirigiar maba, ia deragha dagh fozir puvati. Ki kamaghsua, ia en Ekiam Iesus Izamin Dughiamin, ki ia bagha ziar ekiam inizi moghin, ia na bagh ziar ekiam iniam. Kamaghin ia guizbangira nan akabar mingaribagh foghasa, ki ifonge. **15** Ki kamaghin nighnizir gavgavim ikia ghaze, ia na bagh ziar ekiam iniam. Ezi bizir kam bagha, ki akam akirigha ghaze, ki faragh izi ian ganam. Egh ki ia ategh, Masedonian Provinsin mangam. Egha ki Masedonia Provins ataghizir dughiamin, ki uamategh izi ian ganasa nighnisi. Ezi arazir kamin God dughiar pumuningin arazir aghuimin ia damuam. Eghti ia nan akuraghti, ki Judian Distrighin mangam. **17** Ezi manmaghin ami? Ia ti ghaze, ki amizir migirigiar kaba, ki pura ia gifari. Ia ti ghaze, ki nguazir kamin gumazamizibar min puram akar dikirizibagh amua dar ghuangsigha ghaze, “Guizbangira,” o “Puvati,” uagharam aning mikimam? Bar puvati. **18** God zurara uan migirigiabar gintisi. Ezi kamaghira ki guizbangira ia migei, migirigiar ki ia gamiba bar, da uaghara “Guizbangira,” o “Puvati,” migeir pu. **19** Ki, ko Sailas, ko Timoti, e ian tongin Godin Otarim Krai Iesusin akam kuri. Ezi ia bar fo Krai, “Guizbangira,”

ko “Puvati,” uagharam aningin migeir puvati. Krais zurara guizbangira migei. **20** Godin akar dikirizir aviriba iti. Ezi Krais “Guizbangira,” akar dikirizir kaba bar dav gei. Kamaghin, e Godin akam barazima a Kraisin ziamin ghaze, “A guizbangira,” ezi e Godin ziam fe. **21** Ezi God uabi gavgavim isa, e ko ia ganidi, ezi e Krais ko porogha, ikia gavgafi. Egha a uabi ua bagha e amisefe. **22** Egha a uabi uan inabazir ababanim e gati, kamaghin me en gan fogh suam, e an gumazamizibara. Egha uan Duam en navir averiabar ikiasa an e ganingi. Godin Duamra a uaghan bizir aghuir faragha zuir mam, God e daningasa. E Godin Duam inigha givagha, kamaghin e fo, e guizbangira bizir avirir maba sara iniam. **23** God, a gumazir nan migirigiaba gavgavim dagh anidim, egha a nan navimin gari. Ezi ki an ziamin guizbangira kamaghin migei, ki osimtizim ia daningan aghuagha, kamaghin, ki zuamira Korinin izezir puvati. A kamaghira tu. **24** Ki kamaghin mikemezir puvati, e ian nighnizir gavgavibar ganti da en apengan ikiam. Puvati. E fo, ia nighnizir gavgavim Kraisin ikia mitivigha gavgavigha gifa. Egh e ian agorogem damuti, an otivasa, ia ko ingari.

2 Ki kamaghin nighnisi, ki ia bagh izan kogham, egh ia damuti ia fomira na basemezi moghin na basiman kogham. Kamaghin ki izezir puvati. **2** Egh ki ia damuti, ia na basemeghtima, tina iki na damuti ki bar akuegham? Ia, gumazamizir ki ia gamizi ia na basemeziba, iarara ikiam. **3** Ia gumazamizir agorogem na ganidiba, kamaghin ki ia bagh izi osimtizim ia daningan aghua. Ezi bizir kam bagha ki fomira ia bagha akinafarir mam osirigha anemada. Ki fo, ki bizitam bagh bar akueghti, ia uaghan bar moghira bar akuegham. **4** Guizbangira, ki ia bagha akinafarim osirir dughiamin, ki bar ian apangkuvigha, nan navim bar osemezi, ki puviram azi. Ki osimtizim ia daningasa akinafarir kam osirizir puvati. Ki ghaze, ia kamaghin fogh suam, ki bar ia gifuegha, bar uan navim ia ganingi. Kamaghin ki ia bagha osiri. **5** Gumazitam osimtizim gumazir igharazibagh aningi, an osimtizim na ganingizir puvati. Ki migirigiar gavgavir aviribar bizir kam mikiman aghua. Ki kamaghin mikimasa,

a ia gamizima, ian naviba bar moghira, mong ian oseme. **6** Ezi ian aviriba ghaze, gumazir kam a ivezir kuratam inigh. Ezi datirighin an a inigha givagha, kamaghira tu. **7** Kamaghin amizi, ia arazir igharazitamin datirighin a damu. Ia an arazir kuraba gin amadaghiva, an girakirangin tugh, navir amirizim a daning. Puvatighti, osimtizir bar ekiam gumazir kam dikabiragham. **8** Kamaghin, ki ia gakaghora ghaze, ia an akaghti a fogham, ia a gifuegha mamaghira iti. **9** Akinafarir ki faragha osirizim, mar ki pura ia basamasa an osiri. Ki kamaghin foghasa, ia nan akabar gintigha biziba bar dagh ami, o puvati? **10** Eghti ia gumazitamin arazir kuraba gin amangiti, ki uaghan da gin amangam. Eghti ki gin amangamin arazir kuratam ikiti, ki ian akurvaghsi Kraisin damazim a gin amangam. **11** Ki atiatia ghaze, Satan ti e gifaragh e dikabiragham. Kamaghin ki arazir kuraba gin amadi. E Satanin mogomer nighnizir kurabagh fogha gifa. **12** Ki Kraisin Akar Aghuim akunasa izava, Troasin nguibar ekiamin otogha gari, Ekiam ki ingangarir kam damuasa, a na bagha tuavim ati. **13** Ezi ki uan aveghbuam Taitusin ganizir puvati. Kamaghin nan navim derazir puvati. Kamaghin amizi, ki Troasia ategha uamategha iza Masedonian Provinsin oto. **14** Ezi God, Krais ko porogha en faragha zuima, e an gin ghua kalabuziar gumazamizibar min ghua bar akuegha migia ghaze, Krais modorozim gafiragha apaniba dikabiragha gifa! Ezi arazir kamın gumazamiziba bar God gifoghamin fofozim ini. A mati mughuriar aghuimin min otozi, aminim a birazi a tintinibar ghu. Bizir kam bagha ki God minabi. **15** Guizbangira, e mati pauran mughuriar aghuim zuimin min, Krais a inigha ofan min God ganingi. Mughuriar kam, a Godin Nguibamin zuir tuavimin zuir gumazamizibar tongin otiva zui. Egha uaghan helin zuir tuavimin itir gumazamizibar tongin otiva zui. **16** Egha helin tuavimin zuir darasi, mughuriar kam barazima, an ovever mughuriamin min zui. Egha me gamima, me ovi. Ezi Godin Nguibamin tuavimin zuir darasi, me mughuriar kam barazima, a mati ikirimirir aghuim isir mughuriam. Egha a ikirimirir aghuim me ganidi. Tinara gavgavigh

ingangarir kamagh garim damuam? Bar puvati. 17 Ezi e gumamazir mabar min amir puvati, me danganiba bar dagh aruava Godin akam migia, mati me dagiaba bagha biziba amadi. God uabi ingangarir kam e ganingizi e ifarir puvati, e guizbangira migei. E Krai ko porogha, Godin damazimin deraviram an akaba akuri.

3 E ti ian aghariba apirti, ia suam, e gumazir aghuiba, kamaghin e ti migirigiar kabagh ami? O e ti gumazir mabar min e gumazibav kinti, me ia bagh akinafariba osir ia mikim suam, e gumazir aghuiba? O e uarir akurvaghsi ian azangsighti, ia en akurvaghamin akinafarim osiram? Bar puvati! 2 Ia uari, mati akinafarir en gun gumamazibav geim. Ezi akinafarir kamin osiziriba, da en navir averiabar aven iti. Eghti gumamaziziba bar akinafarir kamin ganiva a diponam. 3 Ia bar azenara iti, mati akinafarir mam Krai an osirizi e a inigha ize. A finfinir dipamin an osirizir puvati. A zurara ikiamin Godin Duamin an osiri. Egha a dagiar ekiatam gisin an osirizir puvati. A gumamazizibar navir averiabar an osiri. 4 E fo, God ingangarir kam damuasava e amisefe. Ezi Krai fofozir kam e ganingi. Kamaghin, e akar kabar gun ia migei. 5 Guizbangira, e uari ingangarir kam damuan buraghuburaki, egh e uari kamaghin mikiman kogh suam, e uari bizibagh ami. Puvati, God uabira gavgavim e ganidima, e ingangarir kam gami. 6 Ezi a uabi e gamizima, e Akar Dikirizir Gavgavir Igiar kam, e an ingangarir gumazibar otifi. Akar Dikirizir kam, a bizir me akinafarimin osirizir puvatizim, mati Moses Osirizir Arazir fomiram otoziba. Puvati. Kar Godin Duamin bizim. Moses Osirizir Araziba gumamazizibagh amima me ovei. Ezi Godin Duam ikirimirir aghuim me ganidi. 7 Ingangarir God amizim, a Moses Osirizir Arazibagh amizi da otifi. Ezi tuavir kamin ovevem otos. Dughiar kam God dagiam abighizi, osiziriba vaghvagha an otifi, ezi Godin angazangarim uaghan ize. Egha angazangarir kam Mosesin guam gisirazi Israelia an guamin ganan buraghuburaki. Ezi gin angazangarir kam gifa. 8 Ingangarir God uan Duam gumamazizibar aningasava amizim, a ingangarir Moses Osirizir

Araziba aningasava amizim, bar a gafira. Eghti Godin angazangarim ko gavgavim, ingangarir kamin iki mamaghira ikiam. 9 Moses Osirizir Arazibar ingangarir kam, a en araziba tuisighiva e mikim suam, e ovengam. E fo, ingangarir kam Godin angazangarim sara ize. Egh ingangarir kam Godin angazangarim sara iziti, ingangarir gumamazizibar amuti me Godin damazimin deraghamim, a Godin angazangarir bar ekiam sara izi mamaghira ikiam. 10 Godin angazangarir ekiam ko gavgavim, ingangarir igiar an amizim ko ikia bar ekeveggha mamaghira iti. Egha angazangarir kam, Godin angazangarir ingangarir ghurim ko itim, bar a gafira. Kamaghin, e datirighin gara nighnisi, ingangarir ghurimin angazangarim munge. 11 Ingangarir ghurir kam a zurara ikian kogham. Puvati, a mungegham. Egha a Godin angazangarim sara ize. Kamaghin e fo, ingangarir igiar zurara ikiamim, a Godin angazangarir bar ekiam sara iza mamaghira iti. 12 Ezi e nighnizir gavgavim ikia bar fo, angazangarir kam iziva e bativ mamaghira ikiam, ezi e a bagha mizuai. Kamaghin, e atiati puvatigha azenara an gun migei. 13 E Moses amizi moghin amir puvati. An guamin angazangarim siragha mungemarima, a kamaghin aghua, Israelia an ganam. Kamaghin a iniravizim inigha uan guam avara. 14 Ezi fomira iza datirighin tuzir dughiamin, Israelian nighniziba bar pirizi, me Godin Akar Dikirizir Gavgavir Ghuribar gara, dar mingariba deragha dagh fozir puvati. Egha mati Mosesin guam avarazir iniravizim, men nighniziba avaraghavira iti. Ezi gumazitam o amizitam me avarazir iniravizir kam adangizir puvati. Krai uabira, gumazim a gifoghtima, God an iniravizir a dukuaghav itim adegham. 15 Guizbangira, dughiaa bar me Moses Osirizir Arazibar bori, ezi iniravizir kam ikia men nighniziba apira, iza datirighin oto. 16 Egh tina uan navim Ekiam bagh a giraghti, God iniravizir an nighnizim avarazim adegham. 17 Ki Ekiam migia, kar ki Godin Duam migei. Eghti Ekiamin Duam gumazitam o amizitamin ikiti, bizitam an suiragh a ikirarighan kogham. Bar puvati. A bar firighirigh ikiam. 18 E bar moghira, bizitam en guaba avarazir puvati. Ezi

Ekiamin angazangarir ekiam e gisirazima, e ganganir guabar garimin min otogha, Godin angazangarim gumamazizibar akakasi. E zurara Godin angazangarir kam isavira iti, ezi a bar en arazibagh ighavira itima, e Ekiamin nedazimin min otivavira iti. Ekiam, a Godin Duam, egha a bizir kabagh ami.

4 God en apangkuvigha ingangarir kam e ganingi. Ezi kamaghin e ingangarir kam gamua amirvazir puvati. **2** E aghumsizir arazir gumamaziziba mogava amiba, e akirim ragha dagh asara. E ifavarir arazibagh amir puvati. Egha e Godin akam girazi, a igharagha otozir puvati. E Godin guizin akam azenarama anakuri, eghti gumamaziziba bar uan navir averiabar aven en araziba tuisigham. Egh me kamaghin fogham, e ingangarir bar aghuim Godin damazimin a gami. **3** Ezi tarazi Akar Aghuir e kurir kamin mingarim gifoghan kogh, mati iniravizim men nighnizim avaraghavira iti. Gumamazizir kaba, me helin zuir tuavimin itibara. **4** Satan a nguazir kamin godin ifavarim, a gumamazizir kabar nighniziba mitatem dagh aningizima, me nighnizir gavgavim puvati. Ezi kamaghin Kraisin Akar Aghuimin angazangarim ko an apangkuvim men navir averiabar aven ghuava avenge. Kamaghin, me Krai deragha an garir puvati, a uabi Godin mirara itir nedazim. **(aiōn g165)** **5** E uari uan arazibar akam akurir puvati. E kamaghin akam akura ghaze, “Krais Iesus, a en Ekiam. Ezi e Iesusin migirigiamin gin ghua egha ian ingangarir gumazibar iti.” **6** Fomira God kamaghin migia ghaze, “Mitatemin aven, angazangarim otogh siragham.” Ezi Godin kamnangran angazangarim iza en navir averiabar ikia e gamizima, e Godin fofozir aghuiba iti. E Krai Iesusin guamin angazangarir kamin gara, egha e Godin angazangarim ko an gavgavim gifo. **7** E pura nguazir minner kinir gavgaviba puvatizibar min ami, ezi bizir bar aghuir kam en aven iti. Bizir kam kamaghin en aka, gavgavir bar ekiar kam, a Godin otifi, an en otivir puvati. **8** Ezi dughiar mabar osimtizir aviriba e bativigha, e dikabirazir puvati. Ezi bizir aviriba en nighnizibar iza e gamima e okam nighnisi, da en nighniziba bar da apirizir puvati.

9 Gumamazizir aviriba en apanibar itima, God e ataghizir puvati. Me e misogha pazava e gamua, egha bar e gasighasighizir puvati. **10** E kamaghsua, e uan ovengamin inivafizir kaba, gumamaziziba Iesusin ikirimirir aghuim men akaghtima, me dar ganam. Kamaghin e zurara uan ovengamin inivafizibar, Iesusin ovevem men akakasi. **11** E kamaghin ifonge, e uan ovengamin inivafizir kaba, e gumamaziziba Iesusin ikirimirir aghuim men akaghtima, me dar ganam. Kamaghin e angamira ikia Iesusin ingangarim bangin, gumamaziziba e misozima, e dughiar aviribar atam ariaghiri. **12** Kamaghin, e ghaze, ovevem e bativasa amuavira iti, eghti en arazir kam ia damuti, ia ikirimirir aghuarim iniam. **13** Gumazir mam Godin Duamin fofozim an itima, a Godin Akinafarim kamaghin osiri, “Ki nighnizir gavgavim Godin ikia, egha kamaghin ki an gun migei.” Kamaghira, Godin Duam en aven ingara e gamima, e uaghan nighnizir gavgavim Godin ikia kamaghin an gun migei. **14** E kamaghin fo, God, Ekiam Iesus gamizi, a ua mozimin dikavigha ikirimirir aghuarim ini. A uaghan e damighti, e Iesus ko ua dikavighti, a bar e ko ia sara inigh mangiti, e an boroghin ikiam. **15** Bizir e bativir kaba bar, da ia bangin e batifi. God kamaghsua, arazir kamin an apangkuvim gumamazizir aviriba bativ mangivira ikiam. Egh gumamazizir kaba a minabi mangivira iki, an ziam fam. Kamaghin bizir kaba e batifi. **16** E ingangarir bar aghuir God amizir kam ginighnigha, kamaghin an ingangarim damuasa amirvazir puvati. E fo, en inivafizir azenan itiba, bar ikuvighasava amima, ezi en navir averiabar aven, e zurara dughiar gumamazizir bar igiabar min otivavira iti. **17** E fo, osimtiziba ko mizazir e datirighin ateriba, da osimtizir ekiaba puvati. Egh da dughiar otevimra ikiam. Egh da en akuraghti, e dabirabir bar aghuim Godin Nguibamin zurazurara a iniam. E fo, bizir aghuir e iniamin kaba, da bizir igharaziba bar dagh afiraghti, osimtizir e datirighin aterir kaba, da pura bizibar min otivigham. **(aiōnios g166)** **18** E uan damazibar garir biziba, e dar gara dagh nighnizir puvati. Bizir e uan damazibar ganam koghamiba, e mighigha a dar gara dagh nighnisi. Bizir e uan damazibar gariba, da bar

dughiar otevimra ikiam. Ezi bizir aghuir e uan damazibar ganan koghamiba, da bar zurara ikiam. (aiōnios g166)

5 E kamaghin fo, nguazimin purirpenir e datirighin aven itir kaba, da gin dipirighirigh ikuvigham, kar en inivafizimin ovevem. Eghti dughiar kam God dipenir igharazir aghuim e daningam, kar en inivafizir igiam. Dipenir kam, gumazitam an ingarizir puvati, God uabi an ingari. A Godin Nguibamin iki zurazurara ikivira ikiam. (aiōnios g166) **2** E datirighin nguazimin dipenir kamin ikia, egha navim bigha ara ikia uan dipenir Godin Nguibamin itim inigh, korotiamin min e anerughasa bar ifonge. **3** E anerugh uan inivafizim avaragh, egh bibiamra ikian kogham. **4** E nguazimin purirpenimin aven ikiavira ikia, osimtiziba atera navim bigha ara iti. Ezi da e gamima e uan inivafizir ghurir kam ataghiraghasava amir puvati. E inivafizir igiar aghuim a gisin aneghuasa ifonge, mati e korotiar igiam ghurim gisin anerughtima, anagapazagh ganganir bar aghuim damuam. Tuavir kamin en inivafizir ovengamim, a ua raghirigh, inivafizir angamira ikivira ikiamimin otogham. **5** God uabi e akirigha angamira itir ikirimirir kam e ganingi, egha uan Duam e ganingi. God bizir bar aghuir maba e daningasa, egha faragha uan Duam e ganingi. Ezi e Godin Duam inigha givagha bar fo, e bizir aghuir igharaziba uaghan da iniam. **6** Kamaghin e bizir kam ginighnigha tuivigha gavgavighavira iti. E fo, e inivafizir kam sara ikiva, Ekiam ko an Nguibamin ikian kogham. **7** Bizir e gariba, e dagh nighnigha, dar gin zuir puvati. E pura nighnzir gavgavim Ekiamin ikia, egha an gin zui. **8** Ezi ki mikemegha gifa, e uan navibar suigha ikia, egha atiatir puvati. E inivafizir ghurir kam ategh mangi Ekiam ko iki an Nguibamin ikiasa bar ifonge. Eghti an Nguibar a itim, guizbangira en nguibamin min ikiam. **9** Egha e nguibar manamin iti, an en nguibam, o Godin Nguibam, e zurara kamaghin bar ifonge, e arazir aghuir Ekiam ifongezibar amuam. **10** Guizbangira, e bar moghira Kraisin kotin otivighti, an en araziba tuisigham. Dughiar e nguazimin inivafizimin aven itim, e arazir aghuibagh ami, o arazir

kurabagh ami, eghti kotiamin dughiam e bar vaghvagh uan arazir amizibar ivezim iniam. **11** Egha e Ekiamin atiatiaava an apengan iti. Kamaghin, gumazamiziba nighnzir gavgavim Godin ikiasa, e men nighnziba fa me gakaghor. God guizbangira bar en nighnziba ko arazibagh fo. Ki uaghan kamaghin nighnisi, ia en araziba tuisigha fo, e ingangarir aghuim gami. **12** E ua migeir akar kam, e ian aghariba apirti, ia en ziaba fi suam, e gumazir aghuiba, e kamaghin nighnzir puvati. Ia fo, marazi pura gumazamizibar ziar ekiaba itiba bagha bar akongegha, men navimin aven otivir araziba bagh nighnzir puvati. Ezi e kamaghsua, ia gumazir kabar akaba ikarvaghamin fofozim iki. Bizir kamin e ia bagha osiri, eghti ia en arazir aghuiba bagh bar akongegham. **13** Guizbangira, marazi ghaze, en araziba ko en nighnziba ti gumazir onganibar min iti. Puvati, kar e guizbangira Godin ingangarim gami. E nighnzir aghuarim ikiva, egh ian akurvaghsi kamaghin damuam. **14** E deragha nighnigha fo, gumazir mam bar e bagha areme. Ezi tuavir kam mati, e bar moghira oveghe gifa. Kamaghin Kraisi e gifongezir arazim, en naviba fa e abirima, e an ingangarim gami. **15** Gumazir kam kamaghin ifonge, e gumazamizir angamira itiba uarira uari bagh ikian kogham. E gumazir e bagha oveghe ua dikavizim baghvira ikiam. Kamakin, a bar moghira e bagha ovenge. **16** Kamaghin amizi, e datirighin ua navir ghurimin arazimin gin ghua gumazamizibar araziba tuisizir puvati. Guizbangira, e faragha navir ghurimin arazimin gin ghua Kraisin araziba tuisiki. Egha datirighin ua kamaghin amir puvati. **17** Gumazim o amizim Kraisi ko poroghti, God a damighti, a bar igiamin otogham. Eghti bizir ghurim bar givaghti, bizir bar igiam otogham. **18** Bizir kaba bar, God dagh amima, da e batifi. E fomira an apanibar min iti, ezi Kraisin ingangarimin an e gamizi, e datirighin an namakabar otifi. Egha a uaghan, ingangarir kam e ganingi, eghti e an apanir igharazibar amighti, me an namakabar otivam. **19** En migirigiam kamakin: God, Kraisin ingangarimin tuavimin, a nguazimin itir gumazamiziba bar me gamima, me Godin apanim gamir arazim

ataghiragha an namakabar min otifi. Egha men arazir kurar me amiziba, a ua dagh nighnizir puvati. Egha a ingangarir kam e ganiga ghaze, ia akam nan apanibav kinighti, me oregħ nan namakabar otivigham. **20** Kar e Kraisin abuir gumamazizibar otivigha, mati God uabi uan dimdiam ia ganingizi mogħin, e akar kam ia mikiri. Kamagħhin, e Kraisin danganim isa, ia gakaghora ghaze, ia Godin apanim gamir araziba ategħ an namakabar otifigh. **21** Kraiis uabi arazir kuratam gamizir puvati. Ezi God kamaghsua, e Kraiis ko porogh, an gavgavimin e Godin damazimin gumamazizir aghuibar otivam. Kamagħhin, God en akurvaghasa en arazir kuraba bar Kraiis gisin da ariki, ezi Kraiis mati uaghan gumazir arazir kurabagh amir mamin min oto.

6 God ko ingara pamten ia gakaghora ghaze, ia gumamazizir Godin apangkuvim iniziba, ia aneteghti a pura bizimin min otivan marki. **2** God kamagħhin migei, “Dughiar ki ian kuarkuvigha atizim, an otozi, ki ian dimdiam barasi. Dughiar ki ian akurvaghasa atizir kam, an otozi, ki ian akura.” Ia oragħ! Ki ian kuarkuvighamin dughiam datirighin otos. Ezi uaghan ki ian akurvaghamin dughiam datirighin otos! **3** Gumazitam o amizitam migirigiar kuratam e amir ingangarim damuan e aghuagha, kamagħhin en arazir e amiba bar, e gumazitam o amizitam gamizi a uan dagarim asegha irizir puvati. **4** E Godin ingangarir gumazibar ikia, kamagħhin zurara uan arazir aghuiba gumamazizibar akakasi. E men aghariba apira me migeima me kamagħhin fo: Osimtizir e bativiba, ko bizir me bar pazava e gamiba, ko bizir e gasighasiziba, e dar tuivigha gavgavighavira iti. **5** Me e misogha e isa kalabusin e arisi. Apanir aviriba e akumakua niginir dafam gamua en atari. Ezi e puvira ingara deragha akuir puvatighava, mitiriabara iti. **6** E arazir Godin damazimin zuezibagh amua, guizin akamin fofozimin suira. E akamadariba ikarvaghā bemiram atarir puvati. E arazir aghuibar gumamazizibagh ami. E Godin Duamin gavgavim iti. E igharaz darazigh ifongezir arazim guizbangiram a gami. E arazir kabagh amua kamagħhin ian aka, e guizbangira Godin

ingangarir gumamaziziba. **7** E guizin akam akura, egha Godin gavgavimin uan ingangarim gami. E Godin arazir aghuimin suira, mati inogovimin bizibar min, e uan agharir kiriam ko guvimin dar suigha, Godin ingangarim bagha misosi. **8** Gumamazizir maba en ziaba fe. Ezi igharaziba en ziabagh asighasisi. Ezi marazi girakirangin e migia e gasighasisi, ezi igharaziba en gun uan namakabav gia ghaze, e arazir aghuibagh ami. Gumamazizir maba ghaze, e gumazir ifariba. Kamagħhin puvati, e gumazir guizin akabav geiba. **9** Marazi en gara, mati me e gifozir puvati. Ezi guizbangira, gumamaziziba bar mogħiram e gifos. Marazi en gara ghaze, dughiar aviriba e atam ovei. Ezi guizbangira, e angamira ikiavira iti. Marazi en gara ghaze, God uam e akirmighasa mizazir ekir kam e ganidi. Ezi guizbangira, e aremezir puvati. **10** Marazi en gara ghaze, e bar oseme. Ezi guizbangira, e zurara bar akuegha iti. Marazi en gara ghaze, e onganarazibar min iti. Ezi guizbangira, e gumamazizir aviribar akurvazima, me Godin Duamin amodoghin, bizir aghuir aviriba bar izifa. Marazi en gara ghaze, e biziba puvatizi mogħin pura iti. Ezi guizbangira, e Godin Duamin amodoghin, e biziba bar avirasemegha iti. **11** Ia, Korinin itir Kraisin adarasi, e azenara bighivira ia mikimasa. E guizbangira uan naviba kuighava da isa ia ganidi. **12** E uan navibar kuazi pu. Puvati. E ia bagha bar ifonge. Ezi ia uari uan navibar kumi. Ezi navir vamiran itir arazir kam, en tongin itir puvati. **13** Ki datirighin mati Afeziam uan boribav gei mogħin, ki ia migei. Ia arazir e amibar min, uaghan uan naviba kuighiva da isi e daningam. **14** Kraisin adarazir azenan itir gumamaziziba, men araziba bar ighara. Kamagħhin amizi, ia me ko porogh me ko ingangaribar amuan marki. Ki ian azai, Godin arazir aghuim ko arazir kuram ti manmagħhin uaning ko porogh uaning ko ingaram? Egħti angazangarim ko mitatem manmagħ uaning inigh ikiam? Bar puvatigham. **15** Kraiis ko Satan, aning ti navir vamiran iti, o? O, gumamazizir nighnizir gavgavim ititam, ko gumamazizir nighnizir gavgavim puvatizitam, aning manmagħhin nighnizir vamira ikiam? Bar puvati. **16** Manmaghsu, e Godin Dipenim

ko marvir guabar dipeniba isafuragham? God fomira kamaghin migei, “Ki me ko iki, egh men tongin daruam. Eghti me nan gumamazibar min ikiti, ki men Godin ikiam.” Kamaghin amizi, ia fo, e uari Godin zurara itimin dabirabir Dipenim. 17 Ezi Ekiam ua kamaghin migei, “Ia me ategh, mangi danganir igharazitamin iki. Egh ia bar deraghvira uari bagh gan, ia ua bizir Godin damazimin zuezir puvatizitam uam an suighan marki. Ki uabi ia inigh, ian Afeziamin min ikiti, ia nan boribar min ikiam.’ Ekiar Gavgavir Ekiam Itim kamaghin migei.”

7 Nan namakar aghuiba, Godin e bagha inabazi itir bizir kaba e da inigha gifa. Kamaghin, e inivafizim ko duam gami aning mizezir biziba, bar da batuegh, Godin damazimin bar zuegham. Egh e Godin atiating an apengan ikiam. Egh uari isi bar God danigh, egh Godin arazir zuezim zuraram an gin mangam. 2 Ia uan naviba kuighiva, da isi e daning. E arazir kuratamin gumazitam o amizitam gamizir puvati. Egha e gumazitam o amizitam pazava a gamizir puvati. Egha e gumazitam o amizitam gifaragha an bizitam pura a inizir puvati. 3 Ki akatam ia gasa migirigiar kam ia migeir puvati. Ia fo, ki fomira mikeme, e uan naviba bar ia ganigha bar ia gifueghivira ikiam. Egh e ovengam, o e angamira ikivira ikiam, arazir kam kamaghira ikiam. 4 Ki kamagh fogha bizitam modozir puvati. Ki bighivira ia mikimam, nan navim bar amiraghirizi, ki ia bagha bar akonge. Osimtiziba guizbangira e batifi, ezi da pura biziba. E ia ginighnisi, ezi bizir kam e gamizi, en naviba ia bagha bar akueghavira iti. 5 E ghua Masedonian itir dughiam, e avughsasa amuava avenge. Nguibar kamin osimtizir avirir maba zurara e isi. Gumamazimba akabar, e uari batogha uariv gei. Ezi atiatir nighniziba, en navir averiabar aven iti. 6 Gumamazir osimtiziba men naviba abinigha itiba, God men girakirangin tuiva navir amirizim me ganidi. Egha a Taitus amadazima, a uam e bagha izezima, en navir averiaba bar dera. 7 Taitus ua izezir arazir kamra, God e gamizi en naviba derazir puvati. Ia faragha Taitus gamizi an navim ian dera, egha a ian arazir kamin gun e geghani. Ian arazir kamin

God uaghan en navibagh amizi da dera. Taitus kamaghin e migia ghaze, ia nan ganasa bar ifongegha, ararer kam ian navir averiabar iti. Egha ia na ko navir vamiran ikiasa bar puvira nighnisi. Ezi kamaghin ki bar guizbangira bar akonge. 8 Ki fo akinafarir ki ia bagha osirizim ia gamizi, ian naviba oseme. Ezi ki uabi bizir kam mighigha a ginighnizir puvati. Ki guizbangira faragha bizir kam ginighnigha ian apangkufi, egha datirighin puvati. Akinafarir ki ia bagha osirizir kam ia gamizi, ia osemegha aghumsiki. Ezi arazir kam bar dughiar otevimram iti. 9 Ezi ki datirighin bar akonge. Ki fo, ia oseme, ezi ki bizir kam bagha bar akongezir puvati. Ki fo, ian osimtizim ko aghumsizim ia gamizi, ia uan navibagh ira, ezi ki bizir kam bagha bar akonge. Ki fo, God uabi ia gamizi, ian naviba osemegha aghumsiki. Ezi en migirigiar kataba bar ian navibagh asighasighizir puvati. 10 E fo, Godin otivir osimtiziba ko aghumsizir araziba, da gumamazibagh amima, me uan navibagh iraghirasi. Arazir kamin God uam en akura. Kamaghin, e arazir kam bagh uan navibagh isin nighnizir aviribara amuan markiam. Ezi nguazir kamin osimtiziba ko aghumsizir araziba, da gumamazibagh amima ovevem otifi. 11 Ia kamaghin deragh nighnigh. God ia ganingizir osimtizir kam, bizir bar aghuir igharagha garibar ia gami. Bizir kamin God ia gamizi ia uari, uari bagha uan osimtizim deravira bighivira mikimasa ia ifonge. Ezi God ian naviba fezi, ia gumazir arazir kuram gamizimin atari. Ezi a ia gamizi, ia an atiatingi. Ia datirighin mighigha e ginighnigha, gumazir arazir kuram gamizimin arazim akirasa pamten ingari. Arazir ia migirigiar kam akirasava amiba, kamaghin akagha ghaze, ia Godin damazimin osimtizitam itir puvati. 12 Ki akinafarir kam ia bagha an osira, egha arazir kuram gamizir gumazim ginighnigha an osirizir puvati. Egha gumazir igharazir pazava a gamim, ki uaghan a ginighnighizir pu. Bar puvati. Ki kamaghin ifonge, ian arazir aghuim azenim girighiti, ia Godin damazimin deragh fogh suam, ia bar na gifonge. Bizir kam bagha ki akinafarir kam osiri. 13 Ezi datirighin ian arazir kam e gamizi, en navir averiaba amiraghavira iti. En naviba

amiraghirigh iti, e bar akonge. Ia Taitusin akuragha an osimtiziba agivazi, an navim amira. Ezi bizir kamin e guizbangira bar akonge. **14** Ki faragha ian arazir aghuibar gun Taitusin migia ian ziaba fe. Egha uan migirigiar kamin aghumsizim inizir pu. Puvati. Akar e ian arazir aghuibar gun mikemeziba, da guizbangira. Kamaghin datirighin Taitus fo, e ian ziaba fer migirigiaba, da bar guizbangira. **15** Taitus ia bagha izezir dughiamin, ia atiatia nigha, a inigha, bar an migirigiabar mirara ghue. A ian arazir kam ginighnighavira ikia bar ian apangkuvigha navim ia bagha ikiavira iti. **16** Ki datirighin bar fogha ghaze, ia arazir aghuibara damuam. Kamaghin ki bar akonge.

8 Nan adarasi, e kamaghin ia mikimasa, God Masedonian Provinsin itir siosba bar men apangkuvigha men akurvasi. **2** Osimtizir ekiam me batozi, dughiar kamin me biziba bar puvasi. Ezi God me gamizi, me bar akuegha, Kraisin adarazigh nighnigha, men akurvaghasa dagiar bar aviriba arizima da bar izifa. **3** Ki deravira kamaghin ia mikimasa, me uari uan ifongiamin gin ghua dagiar kaba aningi. Bizir me daningamin me itiba, me da aniga, dagh isin bar aviriba aningi. **4** Me pamten e gaghora e migia ghaze, e men amamangatighi, me Godin apangkuvir arazim inigh, siosin igharaziba ko ingariva Judian itir Godin gumazamizibar akurvagham. **5** E kamaghin nighnisi, me dagiataba aningam. Ezi men arazir aghuim, en nighnizi moghin, bar a gafira. Me uari isa God bar a ganiga, God ifongezir arazimin gin ghua uaghan uari isa bar e ganingi. **6** Taitus faragha Godin apangkuvir arazimin gin ghua ingangarir aghuir kam ian tongin a gami. Kamaghin amizi, e anemadi, eghti a uamategh mangi, uan ingangarir nam bar anegivagham. **7** Bizir ia amiba bar, da guizbangira bar dera. Ia nighnizir gavgavim Godin ikia, deraviram an gun migei. Egha ia fofozir ekiam ikia, Godin ingangarim damuasa bar moghira ifonge. Egha ia uaghan e bagha bar ifonge. Kamaghira, datirighin ia apangkuvir arazimin gin mangiva a gisin arazir bar aghuir kam isafuragh ingangarir kam damu. **8** Ia nan akar kamin girara mangasa

ki akar gavgavim ia ganidir puvasi. Ki kamaghin nighnigha ia migei, gumazamizir igharaziba ingangarir kam damuasa naviba me dikafi. Eghti ia damuamin arazir manatamin, ki dar ganiva da tuisigh deragh dagh fogham, ia igharaz darazigh ifongezir arazim a guizbangirama otifi, o puvasi? **9** Ia fo, en Ekiam Kraisi Iesus, en apangkuvir arazim bar ekefe. A Godin Nguibamin bizir aghuir bar aviriba ikia, egha ia bangin nguazir kamin izegha onganarazimin min iti. A ian akuraghti, ia bizir aviriba iniasa, kamaghin a biziba puvasizir gumazimin min oto. **10** Ki datirighin ia dagiaba arizir ingangarir kamin uan nighnizim ia daningasa. Ia azenir givazimin ingangarir kam gamizi a dikafi. Egha ia ingangarir kam damuasa bar ifonge. **11** Egh ia datirighin ingangarir amir kam, ia gavgavigh anegifagh! Ia faragha ingangarir kam damuamin ifongiam iti moghin, ia zuamira a damigh anegifagh. Ia itir bizibar amodoghin, ia ingar mangi otogh. **12** Gumazitam o amizitam bizibar aningsi bar ifueghti, God da inisi bar akuegham. God bizir gumazamiziba vaghvagha ikiava anidibagh nighnigha, egha bizir me anidiba isi. A gumazamizir biziba puvasizibagh nighnigha men araziba tuisizir puvasi. **13** Ki ia osimtizir ekiam aterti, igharaz darazi deravira ikiasa, ki migeir puvasi. Ki e arazir magh garibara e vaghvagh uarir amuasa, ki ifonge. Ia datirighin dughiar kamin bizir aviriba iti, ia biziba otevezir gumazamizibar akuragh. Eghti gin ia bizibar oteveghti, me bizir avirir me itibar ian akurvagham. Kamaghin, ia bar arazir vabara damuva, ia deravira ikiam. **15** Mati Godin Akinafarim mikeme, “Gumazamizir dagher aviriba iniziba, men mineba izevezir puvasi. Ezi gumazamizir dagher aviriba inizir puvasiziba, men dagheba otevezir puvasi.” **16** God Taitusin navim fezima, an e ko nighnizir vamirama amua, uaghan ian akurvaghasa bar akonge. Kamaghin e God minabi. **17** E ua ia bagh mangasava an azangsisi, a mangasa bar ifonge. Egha a uaghan ingangarir kam damuasa bar ifonge. Kamaghin amizi, a uabi ifueghava, ia bagha ghu. **18** Ezi e uaghan Kraisin adarazir mav amadazima, a Taitus ko mar zui. Gumazir kam siosba bar dar Akar Aghuim akura, egha ziam iti. **19** Ezi bizir

kamra puvati. A en gin daru apanguvim itir ingangarir kam damuasa, Siosba anemisevegha ghaze, an en akuragh dagiaba arigham. E kamaghsua, e ingangarir kamin Ekiamin ziam fiti, gumazamiziba uaghan fogham, en naviba ingangarir kam damuasa dikavima e a gami. Bizir kamning bagha, e ingangarir kam gami. **20** Bizir ekiar gumazamiziba aningizi e garim, tav a bagh akar kuratam e gasan e aghua. Kamaghin, e Kraisin adarazir kav inizi an e ko izi. **21** E arazir aghuibara damuasa. Egh e arazir aghuir kam Godin damazimra a damuan aghua. Puvati, e uaghan gumazamizibar damazibar dar amuam. **22** Ezi e Kraisin adarazir gumazir igharazir mam uaghan anemadazima, an aning ko zui. E dughiar aviribar ingangarir guar aviriba a ganiga an garima, a gavgavigha deragha dagh ami. A bar fo, ia bar arazir aghuibara damuam. Kamaghin datirighin a ingangarir kam damuasa bar ifonge. **23** Ia Taitus gifogha gifa, a nan roroam ko na ko ingarir gumazim, e ian akurvasi. Ezi en aveghbuar kamning, ia kamaghin aning gifo, aning siosbar ingangarir gumazimningin ikia, aningin ingangarimin aning Kraisin ziam fe. **24** Ia arazir bar aghuibar gumazir kabar amu. Eghti ian arazir kam siosbar gumazamizibar akaghti, me fogh suam, ia guizbangira igharaz darazigh ifonge. Egh me fogham, e faragha me migia ian ziam fe, ezi akar kam, a guizbangira, e pura migeir puvati.

9 Ia dagiar e Godin gumazamizir Judian itibar akurvaghasa arighizibagh fogha gifa. Kamaghin amizi, ki akar ruaritam bizir kam bagh an osiran kogham. **2** Ki fogha gifa, ia igharaz darazir akurvaghasa ian naviba dikavigha gifa. Ezi ki zurara ian ziaba Masedonian gumazamizibar damazibar da fe. Ki kamaghin me migei, “Azenir givazim Akaiaba ingangarir kam damuasa biziba akirigha gifa.” Egha me orazi ia dagiaba aningasa bar ifonge, ezi bizir kam Masedonian aviribar naviba fema me uaghan dagiabar aningasa. **3** Ezi nan migirigiar ki ian ziaba fer kaba, pura bizimin min otivan, ki kamaghin aghua. Ki kamaghin ifonge, ia dagiaba arighiva, egh ki mikemezi moghin, ia da me daningsivira ia gan iki. Ki bizir kam ginighnigha,

aveghbuar kaba amangizi, me ia bagha izi. **4** Ki guizbangira nighnizir gavgavim kamaghin iti, ia dagiabar aningasa da arigha mizuai iti. Nan nighnizim Masedonian gumazitaba na ko izi ganti, ia dagiaba arighan koghti, ki bizir kamin aghumsizim inigham. Eghti ia uaghan bar aghumsigham. **5** Kamaghin ki ghaze, ki gumazir kaba amadaghti me faragh izi ian ganiva, ian akuragh dagiar ia daningasa akam akiriziba, dar akirigh da amadaghti da mangam. Eghti ki izamin dughiamin, gumaziba ian ganti, ia bar akuegh dagiar kabar aningam. Egh me kamaghin nighnighan kogham, e men dagiaba okimasa me gifari. Puvati. **6** Ia deragh bizir kam ginighnigh. Gumazim dagher bofera oparigh, a bar bofera iniam. Eghti gumazim dagher aviriba oparigh, a dagher bar aviriba iniam. **7** Kamagh amizi, ia bar vaghvagh deravira faragh nighnigh, egh bizir ia aningasa ifongezim faragha a gifogh. Gumazitam o amizitam uan bizitam aningsi osemegh suam, me bizibara aningasa puviram e gaghora e abiri. Gumazamizir bar akuegha uan ifongiamin gin ghua biziba anidiba, God bar me gifonge. **8** God bizir aghuir guar aviriba ia daningamin gavgavim iti, eghti ia bizir aghuir bar aviriba ikiam. Egh ia zurazurara biziba bar izivagham. Eghti ia ingangarir aghuiba bar dar amusi, bizir bar aviriba ia bagh izivagh ikiam. **9** Godin Akinafarim arazir kam migia ghaze, “Gumazamizir bizir aviriba isa onganarazibagh anidiba, me mati gumazamiziba dagher oviziba oparasa pura tintinibar nguazim mikiri. Ezi men arazir aghuir kam givaghan kogham, a ikivira ikiam.” (aiōn g165) **10** God dagher oviziba gumazamizibagh anidima me uan azenibar da opari. Egha dagher guar bar aviriba isa gumazamiziba bar me ganidima, me da api. Kamaghira God biziba uaghan ia daningti, ia bar izivagham. Kamaghira ia Godin gumazamizir igharaziba men akurvagham. Eghti ian arazir aghuiba otiv mangivira iki, mati gumazim dagher oviziba oparizi dar dagheba otiva ghuavira iti. **11** God zurara bizir bar aviriba ia daningti, ia bizir aviriba igharaz darazi daningamin tuavim ikiam. Eghti en ingangarimin, ia me daningamin bizir kaba, me damighiti, me God bar a minabagham. **12**

Kamagh amizi, ingangarir ia amir kam Godin gumamazizibar akuraghti, me uam bizibar oteveghan kogham. Egh uaghan ingangarir kam gumamazizibar amighti, me God bar a minabagham. **13** Ingangarir ia amua men akurvazir kam, a ian arazir aghuim bar azenaram anakogham. Eghti me fogh suam, ia Kraisin Akar Aghuim guizin a inigha, deraghavira an akamin gin zui. Eghti me bizir avirir ia me ganingiziba, ko bizir ia gumamazizir igharazibagh aningiziba uaghan dar gan, egh Godin ziam fam. **14** Egh me kamaghin fogham, Godin apangkuvim guizbangira bar ia gizifa. Kamaghin, me bar ia gifuegh, God bar deravira ia damusi, me ia bagh Godin azangsigham. **15** Bizir aghuir God e ganingizim, a guizbangira bar ekefe, ezi e a mikimamin akabagh asa. E pura bizir ekar kam bagh God minamam!

10 Gumamazizir maba kamaghin akam na gasa na migia ghaze, Pol e ko ikia bar uabi abiragha iti. Egha a saghon ikia akar bar gavgaviba e ganidi. Ezi ki Pol, nan ifongiam kamakin, ia uari amiragha itir arazim, ko igharazibar asughasugha deragha me gamir arazir Kraisin amizim ginighnigh. Egh ki Kraisin arazir kabar gin ghua, akar ki migeiba ia deragh dagh nighnighasa ki ian azangsisi. **2** Ki kamaghin ia gaghora ia mikimasa, ia deravira ganigh fogh, ki izi ia ko ikiva uam akar bar gavgavitam ia mikiman maraghe. Gumazir e migia ghaze, e nguazimin bizibar gin zuiba, ki akar gavgavim me mikimamin gavgavim iti. **3** Guizbangira e nguazir kamin ikia, nguazir kamin itir gumamazizibar min misozir puvati. **4** Inogovir bizir e suighiziba, da nguazimin inogovir biziba pu. Bar puvati. Bizir kaba, Godin gavgavim dar iti. Eghti e dar suighiva apanibar divinir gavgavim abighirarigham. **5** Egha e ifavarir akaba, ko nighnizir guar aviriba dikabiri. Nighnizir kaba, gumamaziziba Godin fofozim iniasava amima, da men tuaviba apiri. Ezi e gumamazizibar nighniziba ikiagharisi, mati me gumazir kuram isa kalabus gati. Egh e men nighnizibar amighti, men nighniziba Kraisin akamin girara mangam. **6** Ezi e iarara mizuai. Ia en akaba bar dar gin mangiti, e gumamazizir

akaba batoziba, mizazim me daningam. **7** Ia bar deravira bizir azenan itir ia gariba tuisigh. Egh gumazitam o amizitam uabira uabi mikim suam, a guizbangira Kraisin anav, a bar deravira nighnigh kamaghin fogh, e uaghan an mirara Kraisin adarasi. **8** Ekiam ingangarir kam damuasa gavgavim e ganingi. Egha, e ian nighnizir gavgaviba fasa, a ifonge. Egha e ian nighnizir gavgavibagh asighasighan a bar aghua. Kamagh amizi, ki ingangarir e amir kam bagh bar akuegh, e uan ziaba tong ada fegh, akar mikemezir kamin aghumsighan kogham. **9** Ia kamaghin na ginighnighan ki aghua, ki gumazir akinafariba ia bagha da osira atiatim ia ganidim. **10** Gumamazizir maba guizbangira kamaghin na migei, Polin akinafariba akar gavgavir igharagha gariba dar iti. Ezi a uabi iza e ko migeir dughia, e an garima a gavgaviba puvati. Egha akam akurir arazim bar deragha a gifozir puvati. **11** Gumamazizir migirigiar kabagh amiba, me bar deragh nighnigh kamaghin fogh, arazir e iza ia ko ikia amiba, da mati arazir e saghon ikia ia bagha Akinafarim osirizi moghin, da dar mirara ghu. **12** E kamagh mikiman kogh, uari tuisigh suam, e gumamazizir uarira uan ziaba feba ko, e uaghara ghue. Egh e kamaghin mikiman kogham, en araziba men araziba ko magh ghu. Puvati, gumamazizir kaba uari uan araziba tuisisi. Egha gumazir mam uan arazim igharazitavin arazim koma a tuisisi. Gumamazizir kamaghin amiba, me fofozir aghuiba bar puvati. **13** E uari uarigh isivagh pin mavanangan aghua, eghti en ziaba bar pin mar ikiam. Puvati, e ingangarir God e bagha inabazim damuasa, God e bagha abarazi moghin, e uan araziba tuisighasa. Ezi ingangarir God e ganingizir kamin ababanim, ia Korinba uaghan aven iti. **14** Ezi ingangarir God e ganingizir kamin ababanim, a uaghan ia avara. Kamaghin, dughiar e akam ia mikirim, e ababanir kamin ikiavkinizir puvati. Erara bar faraghavira Korinin iza Kraisin Akar Aghuir kam ia bagha a inigha ize. **15** E uan ababanim gafirariz puvatigha, gumamazizir igharaziba amizir ingangarim ginighnigha, uan ziaba fer puvati. Bar puvati: E ingangarir God e ganingizim guizbangirama a damuasa ifonge. Eghti ian nighnizir gavgaviba gavgavighiti, en

ingangarir kam ian tongin bar ekeveggham. **16** Eghti e Akar Aghuim inigh ian girakirangin itir kantribar mangam. E nguibar gumazamiziba ingangarim gamigha givazibar mangan aghua. Egha e gumazamizir igharaziba amigha givazir ingangarim bagh pura uan ziaba fan aghua. **17** Godin Akinafarim kamaghin migei, “Tina bar akongeghsi, an Ekiam amizir arazibagh nighnigh, a bagh bar akongegh.” **18** E fo, gumazamiziba bar akuegha uarira uan ziaba fe, gumazamizir kaba Godin damazimin ziaba pu. Bar puvati. Eghti Ekiam gumazamizibar ziaba fiti, gumazamizir kaba guizbangira ziaba iti.

11 la nan amamangatighti, ki onganizi moghin tong mikemeka. la nan amamangatigham, o? **2** God gumazamiziba anariram apengan ikiasava a ifonge. Ezi kamaghira, ia Kraistra gin mangasa, ki uaghan ifonge. la Kraisin adarazir mirara ikiasa ki ia misefe, mati amizir igiar bar zuezim ki a inigh mangi par a ko poroghamim daningam. **3** la kuruzim fomira Iv gifarazimin eghaghanim ginighnigh. Ki kamaghin atiati, bizir Iv batozir kam uaghan ia batogham. Gumazir kuram ia gifaraghan maraghe, eghti ia ua Krais baghavira itir guizin arazim ategham. **4** Ki fo, gumazamizir maba ia bagha iza Iesusin igharazimin akam ia mikiri. Kar Iesusin e akam ia mikinizim, puvati. Ezi arazir kamin ia duar igharagha garim ini. Kar ia faragha inizir Godin Duam puvati. la akar aghuir igharazim ini. Kar Akar Aghuir ia faragha inizim puvati. Ki fo, me ian tongin arazir kam gamizi, ia pura uari isa men migirigiabar gin mangasava ami. **5** la orakigh! Ki ghaze, ian gumazir “Aposelin Ekiabar,” ariziba, me na gafirazi ki men apengan itir pu. Bar puvati. **6** Guizbangira, ki akam akurir arazim mong deragha a gifozir puvati. Ezi nan fofozim otevezir puvati. Arazir e zurarama amiba, e uan fofozim gumazamiziba bar men akakazima, ia deravira dar gani. **7** la fo, ki Godin Akar Aghuim ia mikini, egha ingangarir kamin ivezitam inizir puvati. Arazir kamin, ki ia fasa, egha uabira uabi abiragha iti. Manmaghin ami, arazir ki amir kam, ki ti arazir kuram gami, o? Puvati. **8** Ki ian tongin ingangarim gamima, siosin igharaziba nan akurazi, ki me da dagiaba ini. Arazir kam mati, ki men biziba okemegha ian akura. **9** Dughiar ki ia ko itimin, ki dagiabar oteveggha, da bagha ian tavin azangsizir pu. Puvati, Kraisin marazi Masedonian Provinsin ikegha iza bizir ki oteveggha ifongeziba, me bar dar nan akura. Ki kamaghin nighnisi, ki osimtizim ia daningan aghuagha nighnizir kamin suiraghavira iti. **10** Ki fo, ki uan arazir kam bagha uan ziam fe. Ezi Kraisin guizin akam na ko itima ki guizin kamaghin migia ghaze, Akaian Provinsin nguibaba bar, dar gumazitam o amizitam ki uan ziam fer arazir kam bagh, nan tuavim apirighan kogham. **11** Ki tizim bagh kamaghin damuam? Ki ti ia gifongezir pu? Puvati, God bar fo, ki bar ia gifonge. **12** Gumazamizir maba uarira uan ziaba fasa tuaviba buria gumazamizibar damazibar e ko magh otivasava ami. Ezi ki men tuavir kam apirasava ami. Ki kamaghira ingar mamaghira ikiam. **13** Gumazamizir kaba me aposelin ifavariba ko ingarir gumazir ifavariba. Me gumazibagh ifar uan araziba otavkinti gumazamiziba men gan suam, me guizbangira Kraisin aposelbar iti. **14** Eghti ia men arazir kurabar gan, digavir kuram damuan marki. E fo, Satan uabi uan arazim oteghavkinigha, angazangarimin enselin min oto. **15** Kamaghin amizi, Satanin ingangarir gumazamiziba uaghan uan araziba otevkinnigh, Godin arazir aghuimin ingangarir gumazamizibar miraram otoghti, e kamaghin ganigh digavir kuram damuan kogham. Me gin me amir arazir kurar kam baghvira ivezim guizbangiram a iniam. **16** Ki faragha mikemegha givagha datirighin ua migei, ia nan migirigiar kam baragh kamaghin nighnighan marki, ki gumazir onganim. Egha ia gumazir onganimin na arisi, a uaghan dera. Egh ia nan amamangatightima, ki uan ziam tong a feka. **17** Ki Ekiamin ifongiamin gin ghua migirigiar kam gamir puvati. Ki gumazir onganimin min migia, uabi uan ziam fe. **18** Gumazamizir aviriba nguazimin bizibar gin ghuava, uari uan ziaba fe. Eghti ki uaghan arazir kamin gin mangiva uan ziam fam. **19** la gumazir nighnizir aghuiba itiba, gumazir onganiba migirigiar onganiba ia daningasa, ia bar ifonge. **20** Bar guizbangira, gumazitam ia gativaghti, ia

mati kalabuziar gumamazizibar min ikiam, o a ian biziba bar ada givagham, o a ia gifar ia isi uan gavgavimin apengan darigham, o a uabi uabi damigh gumazir ekiamin min ikiam, o a ian tav akar kurabar a damuva, an guam apezegham. Eghti gumazir arazir kabar ia gamiba, ia uari men amamangatighti, me uari ifongezi moghin ia damuam. **21** Iavzika, e arazir kabar ia damuamin gavgaviba puvati. Ki ian arazir kurar kaba aghuran bar aghumsiki. Gumazitam uan arazir an amiba bagh gavgavigh mikimti, ki uaghan gavgavigh mikimam. Ki fo, ki datirighin gumazir onganimin min migei. **22** Me ti Hibruian gumaziba? Ki uaghan, Hibruian gumazir mam. Me ti Israelian gumaziba? Ki uaghan Israelian gumazir mam. Me ti Abrahamin adarasi? Ki uaghan Abrahamin adarazir mav. **23** Me ti Kraisin ingangarir gumaziba? Ki datirighin gumazir bar onganimin min migei. Kraisin ingangarimin, ki bar me gafira. Nan ingangarir ki amir kam, bar men ingangarim gafira. Dughiar aviribar gumaziba na isa kalabus gati, ezi osimtizir kabar ki gumazir kaba guizbangira bar me gafira. Dughiar bar aviriba me na fozorosi, ki dar dibobonim gifozir puvati. Dughiar aviribar ki atam ovia taghirasi. **24** Ezi Judaba benim isa, 39plan ifozorozibar na gami. Arazir kam, 5plan dughiaabar na bato. **25** Dughiar 3plan, me aghorimin na misoke. Egha dughiar mamin me dagiaba na ginifi. Ezi dughiar 3plan, ki kuribar aven itima da ongarim giraghue. Ki dimagarim ko aruer vamiran ongarim gisin pura iti. **26** Dughiar aviribar ki saghuiaabar ghua, dipabar ovengasava amua okimakiar gumazibar dafaribar atam ovei. Egha uan adarazi Judabar dafaribar atam ovia, uaghan Kantrin Igharazibar Gumamazizibar dafaribar atam ovei. Egha nguibar ekiabar aven atam ovei. Egha ruaribagh arua atam ovei. Egha ongarim gisin arua atam ovei. Egha ifavarir Kraisin adarazir dafaribar atam ovei. **27** Ki osimtiziba itir ingangarir bar aviribagh ami. Ki dughiar aviribar dimagaribar ingara deraviram akuir puvati. Mitiriaba nan azi ki pura iti. Egha dipam bagha kuarim nan piri. Dughiar aviribar ki dagheba puvati. Ezi dughiar aviribar arugharuzim na isima, ki daghuamin korotiar mitiaba puvati. **28** Ezi

osimtizir avirir igharazir na bativiziba, ki dav kiman aghua. Egha ki dughiaabar bar, siosbar ganamin ingangarim atera a ginighnisi. Ezi bizir kam osimtizir ekiam na gati. **29** Eghti Kraisin adarazir tav, gavgaviba puvatighti, ki uaghan gavgaviba puvatigham. Eghti bizitam otogh Kraisin adarazir tav damighti, an arazir kuramin irighti ki arazir kam bagh guizbangira osemegh ataram. **30** Tuaviba bar puvatighti, bizir otovigha ki gavgaviba puvatzir arazim akaziba ki dav kimam. Bizir kam bagh ki uan ziam fam. **31** God, a en Ekiam Iesusin God koma an Afeziam, a fo, ki ifarir puvati. E an ziam zurazuraram a fam. (aion g165) **32** Ki Damaskusin nguibar ekiamin itima, Atrivim Aretas nan suiragh na kalabus darighasa, uan midorozir gumazibav kemezi, me nguibamin divazimin tiar akabar tuivigha na bagha gari. **33** Ezi Kraisin adarazir marasi, na isa akirar ekiam garugha, akiram isa divazir torimin azenan nimira na ataghirazima, ki izaghira azenan nguazimin otogha tu. Ezi arazir kamin ki midorozir gumazibar dafarimin modogha arav ghu.

12 Ki tuaviba ua puvati. Ki uabi uan ziam fam. Arazir kam guizbangiram en akuraghan kogham. Ezi marki, ki irebaba ko akar mogomer God nan akazibav kimam. **2** Ki Kraisin adarazir mav gifo, God fomira, 14plan azenibar faragha, a inigha ghua namba 3 overiamin ghuavanabogha Godin Nguibamin oto. Ki fozir puvati, a ti uan inivafizim sara ghu, o a uan inivafizim ategha duamin ghu. God uabira bizir kam gifo. **3** Ki kamaghin fo, God gumazir kam inigha uan Nguibar Aghuarimin ghu. (A uan inivafizimin ikiavira iti, o uan inivafizim ategha duamin iti, ki fozir puvati, God uabira fo.) Egha a Nguibar Aghuarir kamin ikia akar gumamazizibav kiman koghamiba barasi, ezi akar kaba akunamin anogorozim iti. **5** Ki gumazir kamin ziam fasa ifonge, egh uabira uan ziam fan kogham. Ki kamaghin mikim suam, ki gavgaviba puvati, egh ki bizir kam baghvira uan ziam fam. **6** Ki guizbangin uan ziam fisi, gumazir onganimin min mikiman kogham. Ki guizin akamra akunam. Ki ghaze, gumamaziziba nan nighnizimra gin mangi ziar ekiam na daningan,

ki aghua. Nan nighnizim kamakin: Me nan arazir ki amiba, ko akar ki kuribara gan, arazir kamin me nighnizir aghuim nan iki. Kamaghin, ki uabira uan ziam fan aghua. 7 God bizir bar aghuiba nan akakaki, egha kamaghin aghua, ki bizir kabagh nighnigh uan arazim bagh bar akuegham. Ezi a dikonir atarimin min garir bizir mam ataghizi a iza nan mikarzim mitiva na ko ikiavira iti. Bizir kam, a Satanin ingangarir gumazim, a na dikabiraghti ki bar akuegh uabira uan ziam fan koghasa, a ize. 8 Ki dughiar 3plan bizir kam batoghasa Ekiamin azangsigha a gakaghone. 9 Ezi a kamaghin na migei, "Nan apangkuvim ni baghavira iti, eghti ni bizitamin oteveghan kogham. Guizbangira, nan gavgavim, gumazamizir gavgaviba puvatiziba, bar me gizefi." Ekiam kamaghin mikemezi, ki datirighin gumazir gavgaviba puvatizimin min ikia bar akuegha iti, eghti Kraisin gavgavim na ko iki na avaragham. 10 Guizbangira, dughiar ki gavgaviba puvatizim, dughiar kamra ki gavgavir bar ekiam iti. Kamaghin amizi, Kraisin ziam bangin ki gavgaviba puvati, ezi gumazamiziba pazavira na gamima, osimtizir aviriba na bativima gumazamiziba arazir kurabar na gami, ezi gumazamiziba bar na gasighasighasava ami. Ezi ki arazir kabagh nighnigha nan navir averiam bar deravira uabin asugha iti. 11 Ki migeir migirigiar kam, a gumazir onganimin migirigiamin min ghu. Ezi ia uari na gamizi, ki migirigiar kam gami. Ia nan arazir aghuibar gun mikemeghti, deragham. Ia kamaghin amizir puvatizi, ki uabi migei. Guizbangira ki pura bizim, egha ki ian "Aposelin Ekiaba," bar men apengan itir puvati. 12 Ki ian tongin ikia bizir bar aviribagh ami, egha kamaghin uabi ian aka, ki guizin Aposel. Ki tugha gavgavigha osimtiziba atera, mirakelin aviriba, ko digavir kuram gamir araziba, ko Godin gavgavim itir ingangariba, ian tongin dagh ami. Ezi bizir kaba kamaghin nan ian akazi ia fo, ki Godin ingangarim gami. 13 Ki siosin igharazibagh amir arazibara, ki uaghan dar ia gami. Bizir bar vamira, ki ian tongin a gamizir puvati, a kamakin: Ki dagiabar uabin akurvaghasa osimtizim ia gatizir puvati. Kar ki pazava ami, o? Ki paza damighiti, ia nan arazir kurar kam gin amadagh. 14 Ki datirighin namba

3in dughiamin ia bagh izasa. Ki izegh uam osimtizim ia daningan kogham. Ki ian biziba iniasa puvati, ki iarara iniasa. Ia fo, boriba uan ameboghfeziaba bagh dagheba buri dar pozim mikinan kogham. Puvati. Ameboghfeziaba uan boriba bagh dagheba buri dar pozim mikinamin ingangarim iti. 15 Ki uan biziba isi ia daningasa bar akuegha iti. Egha ki ian duabar akurvaghsi, bar moghira uan ikirimirim aningasa bar akonge. Ki guizbangira bar ia gifonge, ezi bizir kam ti ia gamizi, ia mong na gifongezir puvati. 16 Ezi ia bar moghira nan arazibagh fogha ghaze, "Pol dagiabar uabin akurvaghasa osimtizim e gatizir puvati." Ezi marazi ghaze, "An e apezeperir migirigiabagh amua, e gifara en bizir aviriba pura dagh ekua da isi." 17 Ezi manmaghin ami? Gumazir ki ia bagh amadaziba, men tavin dafarimin, ki ti ia gifaragha ian biziba okeme, o? Puvati. 18 Ki Taitus nighnizim a ganingizi, a ia bagha zui. Ezi ki en aveghbuar igharazir mam amadazima an an gin ghu. Taitus ti ia gifaragha ian biziba okeme, o? Bar puvati. Ga nighnizir vamira iti. Egha ga tuavir vamiran gin zui. 19 Ki ghaze, ia ti migirigiar kabar garava nighnigha ghaze, e uan arazibar ian damazibar dar akirasa, da osiri. Bar puvati. God guizbangira en garima, e Kraisin ingangarir gumazibar mirara migei. Nan adarasi, e amir biziba bar, da ian akurvaghasa, e dagh ami. 20 Ki kamaghin nighnigha atiati, ki ia bagh izi ian ganti, ia gumazir ki ganasa ifongezir puvatizibar miraram otivigham. Eghti ia uaghan nan ganti, ki gumazamizir ia ganasa ifongezir puvatizimin miraram otogham. Ki ua ian ganti, arazir guar avirir kaba ian tongin ikian, ki atiatingi. Arazir kabanang, akaba uari batogha, naviba uarir ikuva, adarir migirigiabagh amua, uan biziba baghavira nighnigha, akar kuraba igharaz daraziv gia, girakirangin uariv gia, uan ziaba fava, ingangaribagh ami da pazaviram otifi. 21 Ki kamaghin atiati, ki magh mangiti faragha otozir bizir kam, ikivira ikiam. Eghti God na damighiti, ki ian damazibar aghumsizir bar dafam inigham. Ki kamaghin atiatingi, arazir kurar gumazamiziba fomiram amiziba, me datirighin dagh amuavira iti, eghti ki mangi men ganigh ua me bagh aziam. Me afiar araziba

ko, pura tintinibar uari koma akuir araziba ko, aghumsizir puvatizir araziba, me da tegha navibagh irazir puvati.

13 Ki datirighin namba 3in dughiamin, ki ia bagh izasa. Godin Akinafarim kamaghin migei, “Gumazir pumuning, o pumuning ko mikezim uaghara, gumazim amizir arazir kuramin ganigh a mikimti, kamaghin e osimtizibar akiramin tuavim iti.” **2** Ki namba 2in dughiamin izegha ia ko ikia, gumazir arazir kuraba faragha dagh amiziba, ko gumazir igharaziba sara, ki men arazir kuram ikarvaghamin arazim, ki me mikeme. Ki datirighin saghon ikia, egha ua kamaghin me mikimasa, ki ua ia bagh izegh, gumazir arazir kurabagh amiziba ateghti me pura mangighan kogham. **3** Ia kamaghin foghasa, Kraisin nan akamin aven, akam akuri, o puvati. Arazir kamin ki ia damighti, ia bar deraghvira fogham. Ia orakigh. Kraisin ian arazir kuraba akirsi amirvaghan kogham. Puvati. A guizbangira uan gavgavim ian akagham. **4** Guizbangira, fomira Iesus gavgaviba puvatizi, me a isa ter ighuvimin a gafu. Ezi datirighin Godin gavgavimin an angamira iti. E uaghan an puegha gavgaviba puvati. Egh Godin gavgavimin, e angamira a ko ikiam. Egh e gavgavir kam ian tongin anekaghti, ia an ganam. **5** Ia zurara uan nighniziba ko araziba tuisigh, egh uan nighnizir gavgavim gifogham, a gavgaviz, o puvati. Ia bar deraghvira uari uan araziba tuisigh. Ia ti kamaghin fozir puvati, Kraisin Iesus ian navir averiabar iti? Egh a ia ko ikian koghti, e fo, ia guizin nighnizir gavgavim an itir puvati. **6** Ki kamagh ifonge, ia deravira e tuisigh kamaghin fogh, e guizbangira Kraisin ingangarim gami. **7** E ia bagha God ko migia ghaze, a ian akuraghti, ia arazir kuratam damuan kogham. E kamaghin nighnizir puvati, ia kamaghin e ginighnigh suam, e Kraisin ingangarir gumazibar ikia egha migirigiar kabagh ami. Puvati. E fo, marazi e ginighnigha ghaze, e pura ifara ingangarir kam gami. Ezi pura bizim. En ifongiar ekiamra kara, ia arazir aghuibara damuasa, e ifonge. **8** Ia fo, e guizin akam dikabinamin bizitam damighan kogham. Puvati, e guizin akamin

akurvaghasavira ingari. **9** Ia gavgaviba ikiti, e gavgaviba puvatigham, egh e bizir kam bagh bar akongegham. E zurara ia bagha God ko migia ghaze, ia ua tugh, gavgavighvira ikiam. **10** Ekiam uan ingangarimin ganasa na misevegga ingangarir kam damuasa gavgavim na ganingi. A ghaze, ki ian nighnizir gavgaviba gavgavim dar aning, egh ia gasighasighan koghasa, a gavgavir kam na ganingi. Ki kamaghin aghua, ki ia bagh iziva, gavgavir kam gisin, akar gavgavibar ia mikimiva ian arazir kurabar kiram. Kamaghin, ki saghon ikia, egha akinafarir kam ia bagha an osiri. **11** Nan adarasi, ki datirighin uan akam agivasa. Ia uan arazibar kirigh, ua tuivigh gavgavighvira iki. Egh nan akam baragh. Egh ia bar moghira navir vamira ikiva navir amirizimin iki. Eghti Godin ia gifongegha, navir amirizim ia ganingizim, a bar moghira ia ko ikiam. **12** Eghti mati e Godin gumazamiziba ami moghin, ia vaghvagh uarira uan agharibar suigh. **13** Godin gumazamizir na ko itiba uan akam isa, ia bagha anemaga ghaze, Afeziam ia ko iki. **14** Ki ia bagha Godin azangsigha ghaze, Ekiam Kraisin Iesusin apangkuvim, ko God ia gifongezir arazim, ko arazir Godin Duam ia gamima ia navir vamira itim, da bar moghira ian iki.

Galesia

1 Ki Pol. Nguazir kamin gumazitam o amizitam aposelin ikiasa na misevegha ingangarir kam na ganingizir puvati. God, en Afezias Iesus gamizi a ua dikavizim, a ko Ekiam Kraias Iesus, aning aposelin ikiasa na misefe. **2** Ki, na ko itir darazi ko, e Galesian Provinsin itir Kraisin adarazi bagha akinafarir kam amadi. **3** Datirighin e nguazir kamin itima, arazir kuraba bar e ikiava e adafi. Ezi God en Afeziam en akurvaghasa ifonge. Ezi kamaghin Ekiam Kraias Iesus en arazir kuraba batoghiva, en akurvaghasava areme. En Afeziam God ko Ekiam Kraias Iesus, aning apangkuvim ko navir amirizim ian ikia, egha kamaghin ami. Eghti gumamaziziba zurazurara ziar ekiam God daning mamaghira ikiam. Bar guizbangira. (aiōn g165) **6** Ki faragha Kraisin Akar Aghuimin ia mikemezi, ia fo, Kraisin apangkuvim ian iti. Ia foz, kamaghin God ian dia ghaze, ia izi. Ezi ia zuamira Godin ian diazim ataki. Egha ia akar aghuir igharazimin gin zui. Ezi kamaghin ki ian arazir kamin digavir kuram gami. **7** Ia ghaze, ia akar aghuir igharazimin gin zui. Bar puvati, akar aghuir igharazitam ua itir puvati. Ezi gumamazizir maba Kraisin Akar Aghuim giraghava akar ifavaribar amuasa. Egha ia gamizi, ia okam nighnisi. **8** Eghti e uari, o Godin Nguibamin enselin tam Akar Aghuir e faragha ia mikinizim ia mikinighan kogh, egh akar igharazitam ia mikinighan, egh gumamazizir kaba, helin mangi zurara iki. **9** E faragha ia mikemezi moghin, ki datirighin ua ia migei. Gumamazitaba akar igharazitam ia mikinighi, an Akar Aghuir ia faragha gin zuimin min mangan koghti, gumamazizir kaba helin mangiva zurara iki! **10** Ia manmaghin nighnisi? Ki ian navibar amuti da deraghasa, ki ti migirigiar kam gamiz? O ki Godin navim damuti a deraghasa, ki ti migirigiar kam gami? Ki gumamazizibar damazimin ziam iniasa, migirigiar kam gami, o? Bar puvati. Ki ingangarir kam damu, gumamazizibar damazimin ziam iniva, egh kamaghin ki Kraisin ingangarir gumazimin ikian kogham. **11** Nan adarasi, ki guizbangira ia migei. Ki ti pura gumazitam

o amizitamin akam ia mikinizi ia anetegha akar igharazimin gin zuima, ki ti digavir kuram gamighan koghai. Ezi gumamaziziba Akar Aghuir kam na ganingizir puvati. Egha gumamaziziba akar kam nan sure gamizir puvati. Kraias Iesus uabi Akar Aghuir kam nan akazi ki a gifo. Kamaghin ia foghasa, ki ia migei, Akar Aghuir ki ia mikinizim, kar puram akar gumamazitabar akamin otozir puvatizim. **13** Ki eghaghanitam ia damuti ia fogh suam, bizir ki migeir kaba da guizbangira. Nan Judan ovavibar araziba ikivira ikiasa, kamaghin ki pamtem dar gin zui. Ki Judan Araziba bar dar gin ghua, kamaghin ki Judan igiar na ko aghungizibagh afira. Kamaghin ki Kraisin adarazigh asighasighasa osimtiziba me garisi. Ki Judan Arazibar gin ghua arazir kam gamizi, ia a baraki. (Ia fo, dughiar kam ki nighnizir gavgavim Iesusin Akar Aghuimin itir puvatigha, arazir kabagh ami.) **15** Nan amebam tighar na batamin dughiamin God aposelin ikiasa na ginaba. Egha gin a nan apangkuvigha ingangarir kam damuasa nan dia. Egha kamaghin migia ghaze, ni nan otarimin Akar Aghuimin gun Kantrin Igharazibar Gumamazizibav kinas, ki ifonge. Bizir kam bagha a uan otarim nan akaghasa ifonge. Ezi ki maghira Akar Aghuim gumamazizibav kinas ua tavin azarazir puvati. Dughiar kam ki aposelin faragha ingariba bagha Jerusalemin nguibar ekiamin ghuavanabozir puvati. Ki maghira Arabian kantrin ghugha gin uamategha Damaskusin nguibar ekiamin ghu. **18** Egha gin azenir pumuning ko mizezim givazima, ki Pita gifoghiva a ko mikimasa Jerusalemin nguibar ekiamin ghuavanabo. Ki ghugha 15plan dughiaabar a ko ike. **19** Dughiar kam ki Ekiamin dozim, Jemsra gani. Egha ki aposelin igharazitam uam an ganizir puvati. **20** Ia oregh fogh suam nguazimin gumamaziziba Akar Aghuir ki ia mikinizir kam na mikemezir puvati. Kamaghin ia fogh suam, eghaghanir ki eghara akinafarimin osirir kamnagh, a guizbangira. God fo. **21** Egha ki gin Jerusalem ategha ghua Sirian Provins ko Silisian Provins bar aningin aven arui. Ki kamaghin amima, Judian Distrighin aven itir Kraisin adarazi me tong nan guamin ganizir puvati. Ezi gumamazizir maba ghaze, Pol fomira

en nighnizir gavgavir Godin itim gasighasighasa osimtiziba e garisi. Egha datirighin gumazir kamra Godin Akar Aghuim gumazamizibav kira ghaze, ia nighnizir gavgavim Kraisin iki. **24** Judian Distirighin itir gumazamiziba orazi, God nan nighnizibagh irazima, me bizir kam bagha Godin ziam fe.

2 Ki kamaghin atiati, Kantrin Igharazibar Gumazamiziba gin Judan Araziba me ikirarigham. Ki kamaghin nighnisi, gumazamizir kaba Judan Arazibar gin mangiti, ingangarir ki fomiram amizim ko ingangarir datirighin amim aning pura ingangarir kinim gavagham. Ki kamaghin nighnizima, God bizir kam nan akagha ghaze, ni Jerusalem in mangasa ki ifonge. Ki fomira Jerusalem in ghuavanabozi, 14pla azeniba datirighin givazi, ki datirighin God nan akazir bizimin mirara ki uamategha Jerusalem in ghuavanabo. Ki ghua Barnabas ko ghua, egha Taitus uaghan a inigha ghu. E ghuegha, ki Kraisin adarazir ziaba itir gumazir dapanibara, me akuvaghava, Akar Aghuir ki Kantrin Igharazibar Gumazamizibav kemezimra, ki me migei. Taitus, na ko ghuzir gumazim, a Grighin gumazimra. Ki Akar Aghuir Kantrin Igharazibar Gumazamizibav geir kamra gumazir dapanibav geima, me oregha Taitusin mikarzir mogomemin inim aghorasa a gaghorir puvati. **4** Taitusin mikarzir mogomemin inim aghorir migirigiam in mingarim kamaghin oto. Gumazir ifavarir maba mogomemin en tongin ize. Me e gifara mati me guizbangira en marasi. Me orazi, e fomira Judan Arazibar apengan itima, da e ikiaghariki, ezi Iesus e gamizima, e datirighin firighiri. Ezi gumazir kaba Kraisin e firizir arazibar ganasa iza ifarava en tongin iti. Gumazir kaba e damuti e ua Judan Arazibar apengan ikiti da uam e ikirarighasa, me ifonge. Egha me Taitusin mikarzir mogomemin inim aghorasa, e migei. **5** Ezi e ghaze, Akar Aghuim a guizbangira migirigiam, ezi a ia ko ikivira ikiasa, e ifonge. Kamaghin e me baragha tong men akabar gin zuir puvati. **6** Ezi Jerusalem in itir gumazir dapaniba, me akar otevir igharazitam nan migirigiam isafurazir puvati. Gumazir kaba me gumazir dapaniba, a dera. God gumazir

ziaba itibar garir puvati. Kamaghin, tina ziam iti, o tina ziam pu, nan nighnizim, ziar ekiam pura bizim. Ki migeima gumazir dapaniba oraghava kamaghin migeir puvati, “Ni paza bizir mabav gei.” Egha me bar akar otevir igharazitam nan migirigiam isafurazir puvati. **7** God faragha Judan gumazamizibar tongin aposelin ingangarim damuasa, Pita ginaba. Egha ingangarim damuasa gavgavim a ganingi. Egha Akar Aghuim Judan gumazamizibav kinasa Pita mikeme. Kamaghira God Kantrin Igharazibar Gumazamizibar tongin aposelin ingangarim damuasa, ki Pol na ginaba, egha God uabi gavgavim na ganingi. Egha ghaze, ni Pol ni Kantrin Igharazibar Gumazamiziba Akar Aghuim me mikin. Kraisin adarazir gumazir dapanir pumuning ko mikezim, Jems, Pita ko Jon, me nan migirigiaba baregha, fo, God uabi ingangarir kam na ganingi. Me fo, God in apangkuvim na ko itima, a ingangarir kam na ganingi. Me kamaghin fogha, bar akar otevir vamira na ko Barnabas ganingi, “E Judan gumazamizibar tongin ingarti, ni ko Barnabas Kantrin Igharazibar Gumazamizibar tongin ingar. **10** Gua me ko ingariva gumazamizir onganarazir Jerusalem in itiba, gua men akurvaghamin nighnizim ginamangan marki.” Ki fomira akurvazir kam gamua iza datirighin a damuasa ifongegha nan nighnizim a bagha bar gavgafi. Egha e ingangarim kamaghin anebigha uari ganigha, egh nighnizir vamira ikiasa uan agharibar suisi. **11** Dughiar mam Pita Antiogh in nguibar ekiam in izegha, Kantrin Igharazibar Gumazamiziba koma api. Ezi gin nighnizir gavgavim Iesus in itir Judan marazi me Jems ko ikegha uaghan Antiogh in ize. Me izezi, Pita kamaghin nighnisi, ki Kantrin Igharazibar Gumazamiziba ko iki damiti, Judaba me mikarzir mogomebar iniba aghorezir darasi, me nan ataram. A kamaghin atiatigha, Judan izezir darazigh ifara, egha Kantrin Igharazibar Gumazamiziba me ategha saghon ikiasa. Egha a Kantrin Igharazibar Gumazamiziba koma uam apir puvati. Egha Judabar gumaziba me koma api. An arazir kam gamizi, Judan Antiogh in itir nighnizir gavgavim Iesus in itir darasi, me uaghan Kantrin Igharazibar Gumazamiziba

ko iki daman aghua. Me ifavarir arazir kam gamima, Barnabas uaghan men min ami. Ezi gumazir kaba Pitan arazir ifavarimin gin zui. Ezi an arazir kurar kam azenim girizi me bar fo, an arazir kuram gami. Kamaghin amizi, ki Pitan arazir kurar kam bagha an guam gatigha an atari. **14** Me Akar Aghuimin guizbangira migirigiaba deravira dar gin zui puvati. Ezi ki kamaghin men arazir kurabar ganigha, Pita men damazimin kamaghin a migei, “Pita, ni Judabar gumazir mam, egha ni nighnizir gavgavim Krai lesusin iti, egha ni Judan Araziba ategha, Kantrin Igharazibar Gumamazibar arazir mabagh ami. Gumazir maba Jems ko ikegha izezima, ni Kantrin Igharazibar Gumamazibar araziba ategha, manmaghsua ua Judan Arazibagh ami? Ni kamaghin amuava, manmaghsua Judan Arazibar gin mangasa Kantrin Igharazibar Gumamazibav gia, me abiri?” **15** Egha Pol migia ghua kamaghin Pita migei, “Guizbangira, e Judan gumamazibara, egha ghaze, e ti bar dera. Ezi Kantrin Igharazibar Gumamazibara, arazir kurabagh ami. **16** Ezi e fo, gumamaziziba Moses Osirizir Arazibar gin zuima, God kamaghin me migeir puvati, ia nan damazimin dera. Bar puvati. Gumamaziziba nighnizir gavgavim Iesusin ikiti, merara God kamaghin me migei, ia nan damazimin dera. Kamaghin amizi e Krai Iesus nighnizir gavgavim an iti. E fo, gumamaziziba Moses Osirizir Arazibar gin mangiti, God kamaghin me mikemeghan kogh suam, ia nan damazimin dera. Nighnizir gavgavim Iesusin itir tuavimra God suam, ia nan damazimin dera. Ezi Moses Osirizir Arazibar gin zuir tuavim puvati. God kamaghin e mikim suam, ia nan damazimin dera, kamaghsua, e nighnizir gavgavim Iesusin iti. **17** “E nighnizir gavgavim Kraisin ikiti, God tuavir kamin suam, e an damazimin dera. Tuavir kamin e fo, e Judaba uaghan Kantrin Igharazibar Gumamazibar min arazir kurabagh ami. Egh e ti kamaghin mikimam, Krai uabi arazir kurabar amuasa, gumamaziziba abiri. Bar puvati. E, Moses Osirizir Araziba ateghiva, kamaghin e arazir kurabagh amir puvati. Ki nighnizir gavgavim Godin Otarimin iti. A bar na gifuegha nan akurvaghasa uan mikarzim gasighasiki. Ezi ikirimirir ki

datirighin nguazir kamin amim, ki nighnizir gavgavimin tuavimin gin ghuava, ikirimirir kam gami. Ki Krai ko ter ighuvimin aremegha, ikirimirir igiam ini. Ezi ikirimirir kam a nan ikirimirimra puvati. Krai angamira nan aven iti. Ki ikiva Godin ingangarim damuasa, kamaghin Moses Osirizir Araziba na gamizi ki aremegha ua Moses Osirizir Arazibar gavgavimin apengan itir puvati. Bizir ki Mosesin Osirizir Arazibar apengan ikiava amiziba, ki da agifa. Egh gin ua dar amuva, kamaghin mati ki arazir kurabagh amir gumazim. **21** Egh ki Moses Osirizir Arazibar gin mangi Godin damazimin deraghti, Kraisin ovevem mati pura bizim. Ezi God uan arazir Moses ganingizibar gin mangan gumamazibar anogoroke. Me dar gin mangiva Godin damazimin deraghan kogham. Kamaghin ki Godin apangkuvim damighti a pura bizir kinimin min otivan, ki aghua.”

3 O Galesiaba, ia bar ongani. E Krai Iesusin gun bar deravira ia mikeme. Ezi mati ia uari an garima, a ter ighuvimin areme. Ezi tinara ian nighnizibagh asighasiki. **2** Ki bizir vamira gifoghasa ian azai. Ia, Moses Osirizir Arazibar gin ghua, Godin Duam iniz, o ia Akar Aghuim baregha nighnizir gavgavim an ikia, Godin Duam ini? Ia faragha Godin Duamin gavgavimin amodoghin ghuava, datirighin ia Godin Duam ategha uan gavgavibar darorim agivasa. Ia ti bar onganighama? Bizir faragha ia bativiziba, ia pura a da isi, o? Nan nighnizimin, ia pura da inizir puvati. **5** God gari, ia Moses Osirizir Arazibar gin zuima, a uan Duam ia ganigha, ian tongin mirakelbagh ami? O a gari, ia nighnizir gavgavim an Akar Aghuimin itima, a uan Duam ia ganigha ian tongin mirakelbagh ami? **6** Ia Abrahamin eghaghanim ginighnigh. God fomira kamaghin fo, gin Kantrin Igharazibar Gumamaziziba nighnizir gavgavim Akar Aghuimin ikiti, a kamaghin me mikim suam, ia nan damazimin dera. Ezi Godin Akinafarim kamaghin mikeme, God fomira Akar Aghuim Abraham ganigha kamaghin migei, “Ni bangin, ki nguazir kamin itir kantriba bar deravira me damuam.” Godin Akinafarim ghaze, “Abraham nighnizir gavgavim Godin

itima, ezi God kamaghin a migia ghaze, ni nan damazimin dera." Kamaghin, ia fogh suam, gumamazizir nighnizir gavgavim Krais Iesusin itiba, me uaghan Abrahamin ovavir boriba. Abraham nighnizir gavgavim itima, God deravira a gami. Kamaghira gumamaziziba bar nighnizir gavgavim Godin ikiti, a uaghan deravira me damuam. **10** Moses Osirizir Arazibar mingarim, a nighnizir gavgavimin bizim puvati, a bizir igharazim. Ezi Godin Akinafarim ghaze, "Gumamaziziba Moses Osirizir Araziba migei moghin damu egh dughiaaba zurara dar amuti, arazir kaba me damuti, me ikivira ikiam." Egha Godin Akinafarim kamaghin migei, "Gumazitam o amizitam nighnizir gavgavim Godin ikiti, God suam, ni nan damazimin dera, gumazir kamra zurara deravira ikivira ikiam." Kamaghin, e bar fo, gumazitam o amizitam Moses Osirizir Arazibar gin ghua, Godin damazimin derazir puvati. Godin Akinafarim kamaghin migei, "Gumazitam o amizitam akinafarimin aven itir araziba deravira dar gin mangan koghti, God gumazir kam gasighasigham." Eghti kamaghin tina suam, e Moses Osirizir Arazibar gin mangiva Godin damazimin deragham, kamaghin amir gumamaziziba, God me gasighasigham. **13** Moses Osirizir Araziba kamaghin mikeme, e gumamaziziba bar Moses Osirizir Arazibar gin mangiva, egh ikuvigham. Godin Akinafarim kamaghin mikeme, "Gumazir ter ighuvimin duiba God ghaze, me gumazir kuraba." Ezi kamaghin Krais en akurvaghasa ziar kam ini, "gumazir kuram." Egha ziar kam bangin a uam e ini. **14** God Abraham deravira a gamigha ghaze, ki Abraham gamizi moghira, ki Krais Iesusin ingangarimin tuavimin Kantrin Igharazibar Gumamaziziba deravira me damuam. Egha God kamaghin ifonge, e nighnizir gavgavim Krais Iesusin ikiva, an Duam iniam. Egha kamaghin a uam e ini. **15** Fomira God bizir aghuir gin otivam an gun mikeme. God Akar Dikirizir Gavgavir kam Abraham uan ovavim ko aning ganingi. Godin Akinafarim kamaghin mikemezir puvati, "Nin ovavir boriba." An ovavir aviribav geir puvati. An ovavir vamira migia ghaze, "Nin ovavir borim." Kar a Krais migei. God e bagha inabazir biziba inisiva e Moses Osirizir Arazibar gin mangi, egh akar dikirizimin tuavimin da inighan kogham. E fo, God fomira akar dikirizimin min bizir kaba Abraham ganingi. Nan adarasi, datirighin ki e gumamaziziba zurara amir arazim mikimasa. Gumazitam aremeghsi, egh uan biziba tuiragh uan boribar aningsi, migirigiar tam osirighti, an migirigiar kam mati Akar Dikirizir Gavgavim. Eghti gumazitam uam akar igharazitam akar dikirizir kam gifuraghan kogham. Egha kamaghin migeir puvati, "E akar dikirizir kamin gin mangan kogham." Nan migirigiar mingarim kamakin: Faraghavira God, Abraham ko Akar Dikirizir Gavgavim gami. Ezi 430pla azeniba givazi gin God uan arazir osiriziba Moses ganingi. Moses Osirizir Arazir kaba bar gin otifi. Egh da Godin Akar Dikirizir Gavgavimin migirigiam batueghan kogham. Egh Godin Akar Dikirizir Gavgavir kam angarighan kogham. **19** Ezi kamaghin manmaghsua God uan osirizir araziba Moses ganingi? God gumamazizibar amuti, me arazir kurabar mingarim gifoghasa, uan osirizir araziba aningi. God faragha akar dikirizim Abraham ganigha ghaze, nin ovavim gumamaziziba bar men akurvagham. Ezi gumazir kam zuamira izezir puvati. Ezi arazir kurar kaba bagha, God gin uan osirizir araziba aningi. A kamaghin ifonge, an osirizir araziba iki mangi, ovavim otoghamin dughiamin tugham. God uan osirizir arazir kaba isa enselbar dafarim gatizi, me da isa abuir gumazim Moses ganingizi, abuir gumazim e ganingi. **20** Egh gumazitam ingangaritam damusi gumazir igharazitam ko Akar Dikirizir Gavgavim akirsi, an a isiva abuir gumazimin dafarim datightima, abuir gumazim a isiva gumazir igharazim daningan kogham. Ezi God uabira, a uabi uan Akar Dikirizir Gavgavim Abraham ganingi, egha enselin tam ganingizir puvati, o abuir gumazitam ganingizir puvati. **21** Ki kamaghin mikimam, Moses Osirizir Araziba Godin akar fomira dikirizimin apanim gami, o? Bar puvati. Osirizir arazitam ikirimirir aghuim e ganidir puvati. Osirizir arazitam ikirimirir aghuim e danighti, e ti fomira Moses Osirizir Arazibar gin zuima, da e gamizi e Godin damazimin deraghai. Moses Osirizir Araziba ikirimirir aghuim anidi puvati. **22**

Godin akar dikirizimin mirara e gumazamizir nighnizir gavgavim Krais Iesusin itir darasi, God bizir kaba e daningasa ifonge. Kamaghin amizi, Godin Akinafarim kamaghin mikeme, nguazir kamın gumazamiziba, arazir kurabar gavgavim bar me ikiaghariki. **23** Faraghavira nighnizir gavgavir kam izezir puvatizi, arazir kurabar gavgavim e ikiagharighizi, e Moses Osirizir Arazibar apengan iti. Egh mangi God nighnizir gavgavimin tuavim en akaghamin dughiam otogham. **24** God kamaghin ifonge, e nighnizir gavgavim Akar Aghuimin ikiti, a suam, ia nan damazimin dera. Egha, a uaghan kamaghin ifonge, Moses Osirizir Araziba e inigh Krais bagh mangam. Egha kamaghin a Moses Osirizir Arazibagh amizi, da e gativagha en garir gumazimin min oto. **25** Ezi datirighin nighnizir gavgavim azenimin otozi, e ua Moses Osirizir Arazibar apengan itir puvatizi da ua e gativagha en gari puvati. **26** Ia gumazamizir dipamin rueziba, ia Kraisin puegha, Kraisin min otifi. Egha datirighin Krais Iesusin aven ia ikizir vamira. Bar guizbangira, ia datirighin Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumazamizibar min itir pu. Ia ingangarir gumazamizir kiniba ko gumazamizir firiaghirezibar min itir pu. Ia gumaziba ko amizibar min itir pu. Bar puvati. Ia nighnizir gavgavim Krais Iesusin ikia, ia bar moghira Godin boriba. Kamaghin, e ua Moses Osirizir Arazibar apengan itir puvatizi, da ua e gativagha en garir puvati. **29** Krais an Abrahamin ovavim. Ezi ia Kraisin ikizimin ikiva, egh ia uaghan Abrahamin ovaviba. Ia Kraisin ikizir kam, iarara God fomira Abrahamin ovaviba bizir aghuir kaba me daningasa Abraham ko akam akiri. Kar iarara, God ia migei.

4 Ezi datirighin ki akar isin zuimin bizir kam deravira ia mikimam. Afeziatam borir aghiritam ikiva, egh gin a uan biziba bar da isiva borir kam daningam. Bizir kaba borim bagha fomira iti. Ezi borim tighar aghuir dughiam, a pura mati a uan afeziamin ingangarir gumazir kinir mam. Bizir kaba, an biziba. **2** Egha a suvighavira itima, gumazir an gariba ko an bizibar gariba, an garava an biziba sara gari. Egha ghua dughiar an afeziam biziba

an agharim darighamim oto. Egha dughiar kamın, a uabi uan biziba inigha dar gari. **3** Ezi e uaghan kamaghin ami, e borir aghiribar min itir dughiam, e nguazim ko overiamin bizibagh ativagha dar garir duar kuraba ko bizir nedaziba, e dar ingangarir gumazamizir kinibagh ava. **4** Ezi God kamaghin ifonge, e an boribar otivasa, egha Moses Osirizir Arazibar apengan itir gumazamiziba, a uam e givezasa. God fomira e givezasa dughiam ginaba. Ezi dughiar a fomira inabazim datirighin otozi, a uan otarim amadazima a ize. Ezi amizim a bate. Ezi a gumazir Moses Osirizir Arazibar apengan itimin min oto. Egha e Moses Osirizir Arazibar apengan itir gumazamiziba, a ua e ini. **6** Ezi ia datirighin Godin boribagh ava. Ezima God uan Otarimin Duam amadazima an en navir averiabar iti. Ezi Duar kam en aven kamaghin dei, “O Ame! Nan afeziam.” **7** Kamaghin, ni ua pura ingangarir gumazamizir kinimin itir puvati. God ni gamizi ni an borim gava. Egh ni fogh, ni an bizir aghuir inabaziba iniam. **8** Fomira ia God gifozir puvatigha, bizir guizbangira God puvatizibagh amuava, dar ingangarir gumazamizir kinibar min iti. **9** Ezi datirighin ia Godin boroghin zui. O ki kamaghin mikimam, God ian boroghin zui. Ia kamaghin nighnigha ghaze, ia zurara Moses Osirizir Arazibar dughiar ekiaba ko iakinir igiabar dughiaaba ko azenir igiabar dughiaaba ko dagheba otir dughiaabar gin mangam. Manmaghsua ia ua nguazim ko overiamin bizibagh ativagha dar garir pura duar kurabar gin zui? Da gavgaviba puvati. Ia ti uamategh dar ingangarir gumazir kinibar ikiasa? **11** Ki ian arazir kam ginighnigha, kamaghin atiati, ingangarir ki ian tongin amizim an daghem puvatigham. **12** Nan adarasi, ki uabi Moses Osirizir Araziba ategha ian min iti. Ezi ia nan min ikiasa ki ia gakaghorı. Ia fo, fomira ki Galesian Provinsin izeghava, nguibar igharazitamin mangasava amuava arimariam ini. Egha dughiar kamra Akar Aghuim faragha ia mikini. Nan mikarzim gavgavim puvatigha osimtizir ekiam ia ganingi. Ezi ia akirim ragha na gasarazir puvati, egha na ko ikian aghuazir puvati. Enselin tam, o Krais Iesus uabi iziva ia ko ikiti, ia aning inigh bar deravira aning damuam.

Ezi ki areir dughiamin, ia na inighava arazir kamra na gami. Ia na inizi ki ian gara itima, ia arazir kuratam na gamizir puvati. Ki guizbangira kamaghin mikimam, dughiar kamin ia nan akurvaghasa bar ifonge. Egha ia uan damaziba na bagha da asiasa ifuegha da asigha na ganighai. Ia faragha na gifuegha na bagha bar akonge. Ezi ia na gifongezir navir kam datirighin managh iti? **16** Manmaghin ami? Ki guizbangira akam ia mikini, egha kamaghin ki ti ian apanim gava? **17** Ifavarir gumazir kaba kamaghin ifonge, ia me baghavira ikiasa, me pura ian kuariba isava, egha guizbangira ian akurvaghamin nighniziba puvati. Ia men nighnizibar gin mangiva egh ia en saghon ikiasa, me ifonge. **18** Tina gumazamizir igharaziba baghvira iki, egh men akurvaghamin nighnizir aghuim ikiti, kamaghin dera. Ia zurara arazir kam damuvira iki. Egh ki ia ko ikiamin dughiabara puvati. **19** Ki orazi, ia arazir kam gamima, ki ia bagha okam nighnigha ghaze, ki manmaghin ian akurvagham. Ki ia ko itir puvati, Iavzika. Ki ia ko ikia, ti tong akar aghuitam ia mikemeghai. Nan boriba, ia guizbangira Godin boribagh avaghiva Kraisin min ikiasa, kamaghin ki ia bagha ua mizazir kam barasi. Mati amizim borim batasa isir mizazim. **21** Ia gumazamizir Moses Osirizir Arazibar apengan ikiasa ifongeziba ia na mikim. Ia ti Moses Osirizir Araziba mikemezi moghin fozir puvati? Godin Akinafarim kamaghin mikeme, Abraham otarir pumuning iti. Ingangarir amizir kinim, Hagar, mam bate. Ezi guizbangira an amuim, Sara, mam bate. Ingangarir amizir kinimin borim nguazimin amiziba boriba isi moghin oto. Ezi guizbangira an amuimin borim, an akar dikirizimin tuavimin oto. **24** Amizir kamning Akar Dikirizir Gavgavir pumuningin min iti. Eghaghanir kamnagh akar isin zuim an iti. Hagar, a Sainain Mighsiamin Akar Dikirizir Gavgavimin min iti. Sainain Mighsiam, a kantri Arabian iti. Hagar ingangarir amizir kinir mam. Ezi an boriba uaghan ingangarir gumazir kiniba. Hagar uan boriba ko me ingangarir gumazir kinibar min ti. Ezi Jerusalem datirighin itim, an Hagarin min iti. Datirighin itir Jerusalem uan boriba ko, me Moses Osirizir Arazibar apengan ikia ingangarir gumazamizir kinibar min ami.

26 Godin Akinafarim kamaghin mikeme: “Amizir boriba puvatizir kam, nin boriba gin bar avirasemegham. Ni mati amizir nin pam ni ataghizim. Egh ni gin borir bar aviriba inighti, nin boribar dibobonim, amizir uan pam ko itimin boribar, dibobonim gafiragham. Kamaghin ni amizir boriba isir puvatizim, ni bar akongegh. Ni amizir otirimir mizazibagh fozir puvatizim, nin navim deragh, ni bar akuegh, pamtem dimiva araghasi.” Ezi kamaghin Jerusalem igharazim a Godin Nguibamin iti, Moses Osirizir Araziba a ikiagharighizir puvatizima, a datirighin firiaghiri. Ezi an en amebamin min iti. **28** Ezi nan adarasi, ia Aisakin min ami. Godin akar dikirizim mirara, ia an boriba. **29** Nguazimin amiziba boriba isi moghin otozir otarim, a Godin Duamin gavgavimin otozir otarim pazava a gami. Kamaghira, datirighin Moses Osirizir Arazibar apengan itir gumazamiziba, e tina Godin Duamin apengan iti, me en aghuagha osimtiziba e garisi. **30** Ezi Godin Akinafarim manmaghin mikeme? A kamaghin migia ghaze, “Ingangarir amizir kinimin borim, a guizbangira Abrahamin amuimin borim ko afeziamin bizir aghuiba da inian kogham. Kamaghin, ni ingangarir amizir kinim uan otarim ko aning batokegh.” **31** Nan adarasi, e ingangarir amizir kinimin boriba puvati, e guizbangira Abrahamin amuimin boriba.

5 Krais, e Moses Osirizir Arazibar apengan ikian aghuaghava, kamaghin an e gamizi, e firiaghiri. Kamaghin amizi, ia tuivigh gavgafigh. Ia gumazamizitabar ganti, me ua ia damuti, ia ua ingangarir gumazamizir kinibar min ikian marki. **2** Ia na baragh. Ki Pol, ki ia migei, ia men gantima me ian mikarzir mogomebar iniba aghoreghtima, Kraisin ingangarim tong bar ian akuragham kogham. Bar puvati. **3** Ki datirighin ua derivira kamaghin ia mikimasa, ni tina gumazitamin ganti, a nin mikarzir mogomemin inim atughti, kamaghin ni uaghan Moses Osirizir Araziba bar dar gin mangam. **4** Ia gumazamizir Moses Osirizir Arazibar gin mangasava amiba, ezi tuavir kamin ia ghaze, e Godin damazimin dera, ia kamaghin Krais ategha gifa. Ia Godin apangkuvimin tuavim ategha gifa. **5** Egh

gumazim Krais Iesus ko ikiti, gumazibar mikarzir mogomebar iniba aghorir arazim, a pura bizim, egh gumazibar mikarzir mogomebar inibar aghorir puvatizir arazim, a uaghan pura bizim. Ezima gumazir nighnizir gavgavim itim, an nighnizir gavgavim a gamima, a bar gumazir igharazibagh ifonge, kar guizbangin bizim. Godin Duamin gavgavimin, e nighnizir gavgavim Godin iti. Egha e, dughiar God suam, ia nan damazimin derazim, mizuai. 7 Ia fomira deraghavira Kraisin tuavimin zui. Ezi tina tuavim apirizima ia ua guizbangin akamin gin zuir puvati? 8 Nighnizir ia datirighin gintizim, a Godin ian diazimin izezir puvati. 9 Yisin muziarim, a bret bar a damighti, a buigham. 10 Ki kamaghin nighnizir gavgavim iti, Ekiam ian akuragham. Egh ia nan nighnizimin gin mangiva, nighnizir igharazim atakigh. Ki fozir pu, tina ian nighnizibagh asighasisi. Gumamazizir kaba arazir kurar ia gamizim bagh ivezir kuram iniam. 11 Nan adarasi, ia orakigh, gumazir maba ghaze, Pol gumaziba uan mikarzir mogomebar iniba aghorir akam dughiaabar anekuravira iti. Egh me guizbangira kamaghin nighnigh, me tizim bagha osimtizim na garisi? Kar guizbangira nighnizim puvati. Ezi ki ter ighuvimin akam akurima, akar kam gumamazizibar nighnizibagh asighasisi. Egh ki mikarzir mogomemin inim aghorir akam akuniva, ter ighuvimin akam akunan koghti, ter ighuvimin akar gumazibar nighnizibagh asighisizim, a pura akar amirizimin min otogh, ua gumazibar nighnizibagh asighasighan kogham. 12 Gumazir ian navibagh inivir kaba, me mikarzir mogomebar iniba aghoramin arazim bagha bar gavgafi. Kamaghin me uarira uan inibar ghor, magh suegh bar dar ghoregh. 13 Nan adarasi, ia firighirasa God ifonge, egha kamaghin a ian dia. Eghti ia ua Moses Osirizir Arazibar apengan ikian kogh kamaghin nighnighan marki suam, "Moses Osirizir Araziba e ikiagharighizi, e arazir kaba ategha firiaghire. Egh e navir ghurimin arazibar amuam." Moses Osirizir Arazibar migirigiaba, da bar uari inigha akar vamiran iti, "Ni uabira uabi gifongezi moghin, gumamazizir igharazibagh ifongegh." Ia bar Godin gumamazizibar ingangarir gumamazizibar min iki, uarira uarigh ifongegh. Egh ia uarir atar pura tintinibar uariv sogh, egh deravira nighnigh. Ia uarigh asighasigham. 16 Godin Duam koma nin navir ghurim, bizir kamning uaningin apanimning gami. Godin Duam ghaze, ni Godin arazir aghuibara damu. Ezi kamaghin ni dar amuasa. Kamaghin amizima, ni arazir aghuibar gin mangisi damuti, nin navir ghurimin araziba suam, marki. Nin navir ghurim suam, "Arazir kuratam damu." Eghti ni tam damuam. Kamaghin ni arazir kurabar gin mangiti, Godin Duam suam, markiam. E fo, navir ghurimin araziba Godin Duam dikabinasa. Ezi Godin Duam navir ghurimin araziba dikabinasa. Aning uaning adosi. Ezi bizir ia damuasa ifongezim, ia a damighan kogham. Ia Godin Duamin gin mangiva, Moses Osirizir Arazibar apengan ikian kogham. Egh, ia navir ghurimin arazibar gin mangan kogham. Ezi ki kamaghin ia migei, ia navir ghurimin araziba ateghtima, Godin Duamra ian faraghtima, ia an gin mangi. 19 Ia navir ghurimin arazibagh fogha gifa. Arazir kaba, gumamaziziba tintinibar uari koma akua arazir mizirizibagh amuava, afiar arazibagh ami. 20 Egha nguazir kamin biziba e God gami moghin e uari isa dagh anidi, imezibagh amir arazibagh amuava, munavin biziba bagha navim ikuvigha da iniasa navim isi. Egha atara bizibagh asighasisi, uarir apanibagh ami, gumamazizir igharazibar aghuagha, uabira uabi ginighnisi, biziba bagha uari batogha uari abisi. 21 Egha dipar onganiba apava onganigha, pura gumamaziziba isa pamtemin diava ighiar kurabar arazibagh ami. Egha arazir kurar maba uaghan kamaghin iti. Ki fomira ia mikemegha gifa. Egha ki datirighin akar kamra ua ia migei. Gumamazizir arazir kabagh amiba, me God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven mangan kogham. 22 Ezi Godin Duam arazir aghuir kabar amuasava en naviba fe: arazir bar igharaz darazigh ifongezim, bar akongezim, navir amirizim, dughorir amirizim, gumazibar akurvagha arazir aghuibar me gami. Egha guizbangira migia deravira bizibagh amua, gumazibar asughasusi, egha navir ghurimin araziba dikabiri. Moses Osirizir Arazitam arazir kabar anogoroghezir puvati. 24 Gumamazizir

Krais Iesusin gin zuiba, me navir ghurimin araziba ko biziba bagha bar ifongezir arazir kuraba inigha, ter ighuvimin da gura. Egha dagh afuzima, da aremegha gifa. 25 Godin Duam ikirimirir aghuim e ganingi. Kamaghin, anarira e ko daruva en akurvagham. 26 Kamaghin amizi, e pura uarira uan ziaba fan kogham. Egh e igharaz darazir navibagh inivti, me uarir ataran kogham. Egh e men biziba bagh naviba isian kogham.

6 Nan adarasi, ian tav arazir kuratam damighiti, ia gumazir Godin Duamin gin zuiba, ia navir amirizimin arazibar a damuva, an akuraghti, a uan arazir kuraba ategham. Kamaghin ia deravira uari bagh gan, Satan ia gifaraghtima, ia uaghan arazir kuratam damigham. 2 Eghti gumazitam suam, a ziar ekiam iti, puvati, a ziam pu, egha kamaghin gumazir kam uabira uabi gifari. Ia igharaz darazir akuragh men osimtiziba ater. Egh ia kamaghin damuva, guizbangira Kraisin arazibar gin mangam. 4 Gumamaziziba bar, me uari uan arazir me amibar osimtiziba ateram. Gumamaziziba uari uan ingangaribar gan, da deras ti puvati. Gumamaziziba kamaghin damuva, me uari uan arazibar gan dagh ifongegh. Egh me uan arazibar gan, egh gumazir igharazimin arazibara gan dav kiman marki. 6 Gumazir Godin akam barazim, a uan bizir aghuitaba an sure gamir gumazim daning. 7 Bizir manam ni uan navir averiamin anekara, bizir kamnaghira, an otogham. Gumazitam o amizitam uan navir ghurimin arazibar gin mangitima, an navir ghurir kamin dagher kuraba otivtima a bar ikuvigham. Egh gumazitam o amizitam Godin Duamin gin mangiti, Godin Duam a damuti, dagher aghuiba otivtima, a ikirimirir aghuir zurara itim iniam. Egh ia suam, ia God gifari, bar puvati. Ia uarira uarigh ifariva, kamaghin damuan marki. (aiōnios g166) 9

Egh e ingangarim damusi amirvaghan kogh, dagheba iniamin dughiamin, e dagher bar aghuiba iniam. Kamaghin e arazir aghuibar amusi amirvaghan kogham. 10 Kamaghin amizima, datirighin dughiam ikiavira iti, e arazir aghuibar gumamazizir igharaziba bar

deravira me damuam. Egh bizir ekiam, e deravira gumamazizir nighnizir gavgavim Ekiamin itibar amuam. 11 Ki osirizir osirizir ekiar kaba, ia dar gari, kar ki uabi uan dafarimin osirizir akaba. 12 Ifavarir gumaziba atiatia kamaghin nighnisi, “Gumazir igharaziba kamaghin fogh suam, e nighnizir gavgavim Kraisin ter ighuvimin iti, egh me pazi e damuam.” Kamaghin me ian mikarzir mogomebar iniba aghorasa bar gavgafi. Me ghaze, me ian mikarzir mogomebar iniba aghoreghti, gumaziba bizir kam bagh men ziaba fam. Ezi gumazir uan mikarzibar iniba aghorezir kabanagh, uaghan deravira Moses Osirizir Arazibar gin zuir puvati. Ia oragh. Gumazir kaba ian mikarzir mogomebar iniba aghorasa bar gavgafi. Me kamaghsua, me kamaghin ia damigh gumazir igharazibar damazimin ziar ekiaba iniasa. 14 Ezi mikarzir mogomemin inim aghorir arazim, a pura bizim. Egha mikarzir mogomemin inim aghorir puvatizir arazim, a uaghan pura bizim. God e gamizima e gumamazizir igiabar otifi, kar bizir ekiam. En Ekiam Krais Iesus ter ighuvimin areme. Ezi ki bizir kam bagha uan ziam o gumazir igharazitamin ziam fer puvati. Ki Godin ziamra fe. Iesus ter ighuvimin areme, ezi tuavir kamin nguazir kamin araziba nan nighnizimin aremegha gifa. Egha mati ki uabi ter ighuvimin areme. Egh ki uam nguazir kamin arazibar gin mangan kogham. 16 Nighnizir kamin suiragha an gintiziba, Godin apangkuvim men ikiam. Egh a men navibar amutima me nimira ikiam. Eghti gumamazizir kaba, me guizbangira Godin Israelia. 17 Gumaziba na misoghezi, men duar kuriba nan mikarzimin iti. Ia bizir kabar gan suam, ki guizbangin Iesusin ingangarir gumazim. Eghti gumazitam uam osimtizitam na darighan ki aghua. 18 Nan adarasi, en Ekiam Krais Iesusin apangkuvim ian duaba ko iki. Guizbangira.

Efesus

1 Ki Pol, God uan ifongiamin gin ghua Kraisin Iesusin aposelin ikiasa na misefe. Ia, Efesusin itir Kraisin adarasi, ia Kraisin ko poroghav ikia deraghavira an gin zui. Ki ia bagha akinafarir kam osirigha anemadi. **2** Ki kamaghsua, God en Afeziam ko Ekiam Kraisin Iesus, aning apangkuvim ko navir amirizim ia daningam. **3** E Kraisin Iesusin poroghav iti, ezi tuavir kamin God deravira e gamua en duabar akurvaghasa uan Nguibamin otivir bizir aghuiba e ganidi. Kamaghin, e God minamam, a en Ekiam Kraisin Iesusin Afeziam ko an God. **4** Dughiar God tighar nguazir kamin ingaramim, a kamaghin ifonge, e a baghvira itir gumamazizibar ikiva, an damazimin arazir kuratam ikan kogham, egha a fomira e ginaba. Egha ghaze, e Kraisin ko poroghiv iki, egh tuavir kamin e an gumamazizibar min otogham. A fomira bar e gifongegha e ginabagha ghaze, a Kraisin Iesusin ingangarimin tuavimin e damighti, e an boribar otivigham. God uan bar akongezir arazim ko uan ifongiamin gin ghua bizir kam gami. **6** A ifongezir Otaramin ziamin, a bar pura bizir aghuimin min uan apangkuvim isa e ganingi. Kamaghin e apangkuvir bar ekiam kam ginighnighiva, Godin ziam fam. **7** E fo, Kraisin ovevem God uam e inigha en arazir kuraba gin amada. Godin apangkuvim guizbangira bar ekevegga izifa. Kamaghin a uan apangkuvim e gufusfuzima an e girava, fofozir aghuim ko nighnizir aghuim e ganidi. **9** God fomira uan ifongiamin gin ghua, Kraisin ingangarimin tuavimin uan nighnizir mogomem azenim darighasa nighniki. Ezi datirighin an nighnizir mogomer kam a en akazi an azenan oto. **10** Godin nighnizir kam a kamakin, a ingarizir biziba bar dar amuti da mangiva dughiar a inabazimra a da isi Kraisin apengan dar arigham. Overiamin itir biziba ko nguazimin itir biziba sara bar. Eghti Kraisin biziba bar dar dapanimin ikiam. **11** God uan ifongiam ko nighnizimin gin ghua, bizibagh amima da otifi. A faraghavira uan nighnizimin gin ghua, e Kraisin ko porogh an gumamazizibar min ikiasa, an e amisefe. **12** E Judaba, e faraghavira Kraisin mizuava an gin zuir

gumamaziziba, e Godin ziar ekiam bar a pirafam. **13** Ezi ia Kantrin Igharazibar Gumamaziziba uaghan, ia guizin akam baraghizima God ia gamizi ia an gumamazizibar otifi. Akar aghuir kamra kara: God ian akurvasi. Ia nighnizir gavgavim Kraisin itima God uan Duam ia gati. Kamaghin me fogh suam, ia an gumamazizibara. Kar Godin Duar a fomira akar dikirigha amizim. **14** E Godin Duam inigha gifa, kamaghin e bar fo, e bizir God akar dikirizimin uan gumamazizibav kemeziba, e bar da iniam. Bizir kamin e fo, God uan gumamazizibar amighti me guizbangira firighiregham. Kamaghin e Godin ziar ekiam bar a pirafam. **15** Ki fo, God bizir kabanang gami, ezi ki orazi, ia nighnizir gavgavim Ekiam Iesusin ikiava, Godin gumamaziziba bar me gifonge, **16** kamaghin amizi, ki zurara ia ginighnigha God ko migia ia bagha God minabavira iti. **17** Egha ki Godin azangsisi, en Ekiam Kraisin Iesusin God, Afeziar ziar ekiam itim, ki an azangsigha ghaze, a uan Duam ia danighti a ia damuti, ia fofozir aghuim iniam. Eghti Godin Duam uan guizin akam ian akaghti, ia deragh Godra fogham. **18** Ki kamaghin Godin azangsisi, ian nighnizim kuighirighiti ia Godin angazangarimin ganam. Egh ia kamaghin fogham, God ian diazima bizir aghuir ia fogha iniamiba bagha mizuai iti. Egh kamaghin fogham, bizir aghuir God uan gumamazizibar aningamiba, da bar ekevegga pin ko. **19** Egh ia kamaghin fogham, e nighnizir gavgavim Godin itir darasi, an gavgavim zurara en navibar aven ikia ingara en akurvasi. Gavgavir kam, guizbangira bar ekevezi, e guizbangira an gavgavim tuisighiva avegham. Gavgavir en aven ingarir kamra, dughiar Kraisin ovegezimin, God gavgavir kamin Kraisin gamizi, a ua dikafi. Egha a inigha uan Nguibamin ghua a isa uan agharir guvimin amadaghan anefa. **21** Kamaghin Kraisin Godin Nguibamin ikia egha duar gavgaviba itiba bar, ko gumazir dapaniba, ko gavmanin gumaziba, ko atriviba, a bar men gavgavibagh afiragha me gatifa. Egha Ziar Kraisin uan ingangarim bagha inizim a ziar manaba, manaba bar dagh afira, dughiar kamin ziaba ko dughiar tighar izamimin ziaba bar. (aiōn g165) **22** God biziba bar dagh amizima da Kraisin apengan iti. Egha a

gamizi, a sios bagha biziba bar dar dapanimin oto. **23** Sios mati Kraisin namnam. Ezi Krais biziba bar dar aven ikia bar dagh izifa. Egha Krais uan siosin aven ikia bar a gizifa.

2 Ia fomira Godin akam barazi puvatigha arazir kurabagh amuava, kamaghin ian duaba guizbangira aremezi moghin iti, mati gumazamizir ariaghireziba. **2** Faragha zuir dughiamin, ia nguazir kamin arazir kurabar gin zui. Egha ia duar kurar overiamin itibar atrivim, ia an akam baregha an gin zui. Duar kurar kam, gumazamizir Godin akam barazi puvatizibar navir averiabar aven ingari. (aiōn

g165) **3** Fomira e bar moghira men min ami, egha uan navir ghurimin ifongiamin gin zui. E uan inivafizir agorogem ko uan nighnizir kurabar gin zui. Dughiar kamin e nguazimin itir gumazamizibar min amima, kamaghin God bar en arazir kuraba bagh ivezir kuram e daningasa nighnizim gami. **4** Guizbangira, en arazir kuraba e gamizi en duaba guizbangira aremezi moghin iti, mati gumazamizir ariaghireziba. Ezi God bar e gifongezi, an apangkuvir dafam bar e avara. Kamaghin an e gamizi e Krais ko angamira iti. Ezi God uan apangkuvimin tuavimra, a en akura. **6** A kamaghsua, e Krais Iesus ko Godin Nguibamin atrivimin ikiam. Kamaghin an e gamizi e Krais ko poroghav ikia, a ko ua dikafi. **7** A kamaghsua, a uan apangkuvir bar dafam, tighar izamin dughiar gumazamiziba bar men akaghasa. Eghti me fogh suam, a Krais Iesusin ingangarimin tuavimin a bar me gifonge. Kamaghin an arazir aghuir kamin e gami. (aiōn g165)

8 Ia nighnizir gavgavim Godin itima, a uan apangkuvimin tuavimra ian akurvasi. Kar ia uari amizir puvatizir bizim. Puvati. God pura ia ganingi. Kar ian ingarimin ivezim puvati. Kamaghin bizir kam bagh gumazitam uabi uan ziam fan marki. **10** God fomira e bagha, ingangarir aghuir e gin damuamiba, a dagh nighnigha da ati. A kamaghsua, e ingangarir kabar amuasa, egha kamaghin an e gamizi, e Krais Iesus ko poroghav ikia datirighin gumazamizir igiabar otifi. **11** Ia Kantrin Igharazibar otivir gumaziba, ia kamaghin fo, Judaba, uan gumazibar mikarzir

mogomebar iniba aghori. Egha me kamaghin ia dibori, ia gumazir mikarzir mogomebar iniba aghorir puvatiziba. Arazir kam kamakin, gumaziba uari uan mikarzir mogomebar iniba aghori. Eghti ia deravira nighnigh, ia fomira Kantrin Igharazibar Gumazamizibar min ike.

12 Egha dughiar kam ia Kraisin saghon iti. Ia Israelin gumazamizibar azenan iti, kamaghin ia nguibar igharazibar gumazamizibar min iti. God uan adarazi ko akam akirigha, uan gumazamiziba Akar Dikirizir Gavgavim me ganingi. Ezi ia Akar Dikirizir Gavgavir kamin aven itir puvati. Ia nguazir kamin ikiava God gifozir puvati, egha bizir aghuir mizuai iti tam itir puvati. **13** Ia faragha saghon iti, ezi datirighin Kraisin ghuzim ia ruegha ian akua izezi, ia Krais Iesus ko poroghav ikia, Godin boroghin iti. **14** Krais uabi e gamizi e navir amirizim ikiava deravira uari inigha iti. Fomira Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumazamiziba uarir apanim gami. Ezi arazir kam a divazimin min men tongin ikia me abiki. Ezi Krais uan ovevemin tuavimin divazir kam anakariaghatigha egha apanir arazir kam agifa. Ezi Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumazamiziba ikizir vamiram oto. **15** Krais, Moses Osirizir Araziba, ko Akar Gavgaviba, ko bizir a damuasa e mikemeziba sara, bar da gifa. A ghaze, a kamaghin damigh, ikizir pumuning damuti, aning a ko porogh ikiva ikizir igiar vamiran otogham. A tuavir kamin an e gamizi e navir vamira iti. **16** Krais ter ighuvimin aremegha tuavir kamin ikizir pumuning gamizi aning ikizir vamiran oto. Egha uam aning inigha God bagha ize. Egha an ovever tuavir kamra me uarir apanim gamir arazim anegifa. **17** Kamaghin Krais izeghava Akar Aghuim gumazamiziba bar me mikira ghaze, ia navir vamira iki. A, gumazamizir Godin saghon itiba ko gumazamizir Godin boroghin itiba bar, Akar Aghuim me mikiri. **18** Kamaghin Kraisin ingangarimin tuavimra e bar, Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, Godin Duam en akurvazima e uari akuvagha Afeziamin boroghin izi. **19** Kamaghin amizi, datirighin ia Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, ia ua kamaghin nighnighan marki suam, ia nguibar igharazibar gumazamiziba o nguibaba

puvatizir gumamaziziba. Puvati. Ia Godin adarazi ko uaghara ghu, egha uaghan Godin gumamazizibar tongin itir marasi. **20** Ia uaghan mati God ingarizir dipenimin min iti. Gumazim dipenim ingarasa ter akiniba kuazizi moghin, God aposelba ko uan akam inigha izar gumazibav sevezi me tuivigha ingangarim gami. Ezi Kraises Iesus, a uabi dipenir guarimin min iti. **21** Dipenir guarim a dipenir agharim bar a gupuzi moghin, Kraises bar e isafuragha e gamima e aghua, ghuava God baghavira itir dipenimin oto. **22** Ia uaghan Kraises ko poroghav iti, ezi God igharaz darazi ko ia isafuragha ia gamizi, ia guizin Godin Dipenimin min oto. Ezi Godin Duam dipenir kamin aven iti.

3 God guizbangira deravira ia gami. Ezi bizir kam bagha ki Pol, ki Kraises Iesusin ingangarim gamua egha ia Kantrin Igharazibar Gumamaziziba ian akurvagha, kamaghin ki kalabusin iti. Egha ki ia bagha God ko migei. **2** Ia ti oreghama, God apangkuvim ikia ia bagha ingangarir kam na ganingi. **3** Egha God uan nighnizir mogomem azenan anakagha na gamizi, ki a gifo. Ki mong an gun osiri, **4** eghti ia migirigiar ki osirizibar gan fogh suam, Kraises amizir ingangarimin nighnizir mogomem, ki bar a gifo. **5** Faragha zuir dughiaaba, God gumamaziziba nighnizir mogomer kamin me mikemezir puvasi. Ezi datirighin God uan Duamin tuavimin uan aposelin a baghavira itiba ko an akam inigha izar gumazibar akazi an azenim giri. **6** Nighnizir mogomer kam a kamakin: Akar Aghuimin aven Kantrin Igharazibar Gumamaziziba ko Judaba uaghara, God uan bizir aghuiba isa bar moghira me ganidi. Me uari ko ikia mati inivafizir vamiran aven iti. Me bar moghira, Kraises Iesusin ingangarimin tuavimin, bizir God e bagha akam akiriziba e da iniam. **7** Godin apangkuvimin tuavimin, a bizir aghuir kam pura na ganingi, egha a na gamizi an gavgavim nan aven ingari, ezi ki Akar Aghuimin ingangarir gumazimin oto. **8** Ki, Godin gumamazizibar abuan itir gumazim, ki bar men gin iti. Ezi God bar nan deragha Kantrin Igharazibar Gumamaziziba Akar Aghuim akunasa ingangarir ekiar kam

na ganingi. Akar Aghuir kam, a Kraises bizir aghuir gun migei. Bizir aghuir kaba, gumamaziziba dagh nighnigh da tuisighiva avegham. **9** God biziba bar dar ingari, egha faragha zuir dughiaaba uan nighnizir mogomem men ghuara. Egha iza datirighin a uan nighnizir mogomem aghurasa, ingangarir kam na ganingi, eghti ki gumamaziziba bar me damuti me God damuamin araziba bar dagh fogham. (aiön g165) **10** God kamaghsua, datirighin dughiar kam a uan sios damuti, sios, enselba ko duar gavgavir overiamin itibar amuti, da an fofozir aghuimin tuavir aviribagh fogham. **11** God fomira bizir kam damuasa nighnigha datirighin en Ekiam Kraises Iesusin ingangarimin an a gamizi an oto. (aiön g165) **12** E Kraises ko poroghav ikia nighnizir gavgavim an ikia, tuavir kamin e Godin boroghin mangasa gavgavigha, atiatir puvasi. **13** Ki pamtem ia gakaghor, ia osimtizir ki ia bagha aterir kam, ia a ginighnigh osiman marki. Guizbangira ki ian dabirabir aghuarim bagha osimtizir kam ater. **14** Ki bizir Afeziam amizir kabagh nighnigha, an damazimin uan tevimning apiri. **15** A uan Nguibamin itir ikiziba ko nguazimin itir ikiziba bar, a bar men Afeziam. Egha vaghvagha ziaba me gariki. **16** Ezi ki bizir kam bagha Godin azangsigha ghaze, God bizir aghuir an Nguibamin otivi taba ia daning, eghti an Duam gavgavim ia daningti, ian navir averiaba gavgavigham. **17** Ki kamaghin Godin azangsis, ian nighnizir gavgavimin tuavimin Kraises zurara ian navir averiabar ikiam. Eghti igharaz darazigh ifongezir arazim, a ian navir averiabar aven iki gavgavigh ia damuti, ia tuivigh gavgavigh, mati nguazim temer bibar suirazi temem tugha gavgavigha aghui. **18** Egh ia Godin gumamazizir igharaziba ko, gavgavim iniva deravira fogham, Kraises gumamazizibagh ifongezir arazim bar ekevegga, bar pin ghuavanaga, bar ruarvagha, bar vin uaghiri. **19** Guizbangira Kraises gumamazizibagh ifongezir arazim a gumamazizibar fofozim bar a gafira. Eghti ia guizbangira arazir kam gifogham. Eghti bizir aghuir God gizivaziba, uaghan bar ia gizivagham. **20** Godin gavgavim en navir averiabar ingari, ezi gavgavir kam bar en nighnizibagh afira. Bizir God damuasa e an

azangsiziba, o bizir God damuasa e nighniziba, da mati pura biziba, an gavgavim bar dagh afira. **21** Kamaghin dughiaaba bar, e siosin aven itir gumazamiziba Kraiś Iesus ko poroghiv iki, zurazurara ziar ekiam a daning mamaghira ikiam! Bar guizbangira. (aiōn g165)

4 Ki Pol, ki Ekiamin ingarim gamua, kamaghin ki kalabuziamin iti. Ki fo, God ian diagha ghaze, ia an arazir bar pin itibar gin mangi. Kamaghin, ki mighighavira ia migia ghaze, ia bar deraghvira Godin arazir kabar girara mangi. **2** Ia igharaz darazir apengan iki, men asughasugh, egh dughorir amirazimin iki, osimtizir me ia gariziba da ateriva, tuavir kamin bar me gifongegh. **3** Godin Duam e gamima e navir amirizim iti. Egha tuavir kamin an arazir navir vamiran ikiamim e ganingi. Ezi arazir kam benimin min e ikegha gavgavizi e ikizir vamiran iti. Kamaghin amizi, ia arazir kamin suiragh gavgafigh. **4** E fo, e uari inigha inivafizir vamiran min iti. Ezi Godin Duar vamira iti. Ezi kamaghira, God ian diagha ghaze, bizir vamira ia a daningam, eghti ia a baghvira mizuamam. **5** En Ekiar vamira iti. Ezi nighnizir gavgavir arazir vamira iti. Ezi rurir arazir vamira iti. **6** Ezima Godin vamira iti. A bar moghiram en Afeziam. A gumazamiziba bar me gativagha men tongin ingara egha men aven iti. **7** E fo, Kraiś vaghvagha bar en apangkufi. Egha kamaghira uan apanguvir ekiamin abaragha an mirara, a bizir bar aghuim vaghvagha e ganingi. **8** Godin Akinafarim kamaghin mikeme: “A bar pin ghuavanabogha, kalabuziar gumazir avirim inizi, me a ko ghue. Egha bizir bar aghuiba pura gumazamizibagh aningi.” **9** Akar kam, “A ghuavanabo,” a kamaghin en akazi e fo, Kraiś a faragha nguazir bar vin mar itim giraghu. **10** Egha gumazir faragha iraghuzir kam, a uaghan pin ghuavanaga, uabi isi biziba bar dagh izivaghasa, kamaghin an overiar bar pin itimin ghuavanabo. **11** Gumazir kamra a “bizir bar aghuiba pura gumazamizibagh aningi.” A bizir aghuir kaba me ganingi, marazi an aposelin ingangarim me ganingi. Marazi, a Godin akam inigha izir gumazimin ingangarim me ganingi. Marazi,

a Godin Akar Aghuim akunamin ingangarim me ganingi, marasi, a Godin gumazamizibar ganamin ingangarim me ganingi, egha marasi, gumazamiziba God ifongezir arazibar men sure damuamin ingangarim me ganingi. **12** Kraiś kamaghin ifonge, e Godin gumazamiziba a en akuraghti e a bagh ingangarir aghuibar amuam. Eghti kamaghin e Kraiśin inivafizimin otogh gavgavigh deravira ikiam. Kamaghin a bizir aghuir kaba e ganingi. **13** Eghti ingangarir kam mamaghira iki mangiti en nighnizir gavgavim bar gavgavighiti bizir kam e damuti e bar moghira navir vamira ikiamin arazim inigh, egh Godin Otariś guizbangira bar a gifogham. Kamaghin damighiti e Kraiśin gin zuir darorir kamin aven, e tugh gavgavigh aghung mangi, gumazir aruabar avaghiva e guizbangira Kraiśin min otogham. **14** E ua boribar min ikian kogham. Ia fo, gumazir ifavariba, me gumazamizibagh ifara me gamima me tuavir kurabar zui. Eghti men migirigiar ifavariba uaghan ia munamangan kogham, mati ongarim ko aminim kurim givai. **15** E men migirigiar ifavariba baragham kogham. E igharaz darazigh ifongezir arazim damuva guizin akabar me mikimam. Egh e Kraiśin mirara aghungiva a ko poroghiv ikiti a en dapanimin ikiam. **16** A en dapanimin itima en soroghafariba ko damaziba ko inivafizimin bizir maba sara dar min iti. Egha an e gamima e inivafizimin aven bar uari isavsuira. Ezi mati inivafizimin aven itir tevir agiriba ko aghariba uari isavsuighizi moghin, an e gamima e uari isavsuiki, egha bar uarigh ifongezir arazim gami. E vaghvagha uan ingangarir aghuim gamua, kamaghin inivafizir kam uabi aghua ghua gavgafi. **17** Kamaghin amizi, ki Ekiamin ziamin akar mam pamtem kamaghin ia mikimasa. Ia uam gumazir Ekiam gifozir puvatizibar arazibar gintighan marki. Men nighniziba, mingariba puvati. **18** Egha men nighniziba mati me mitatemin iti. Egha me fofoziba bar puvatigha men naviba bar gavgafi, kamaghin me Godin ikirimirimin azenan iti. **19** Me arazir kurabagh amuavira ikiava datirighin uam aghumsiziba puvati. Me bar uari isa arazir kurabagh anigh arazir mizirizir avirir igharazibar amusi bizitam men suiragham

kogham. **20** Ezi ki ghaze, ia Kraisin guizin akam baraghizir dughiamin, me bizir kurar kabar ian sure gamizir puvati. **21** Ia guizbangira Kraisin akam baregha gifa. Ezi ia an gin zuir darasi, me guizin akamin ian sure gamigha gifa. Guizin akar kam, a Iesusin aven iti. **22** Ia fomira uan navir ghuribar arazibar gin zuima da ia gamima ia arazir ifavariba ko arazir kurabar amuasa navim dikavava, ia gasighasisi. Ezi datirighin ia navir ghurim ateghiva mati gumazim korotiar ghurim sue. **23** Ian nighniziba ko navibagh ighighiregh bar igiabar otifigh. **24** Ia navir igiaba inigh mati gumazim korotiar igiam aru. God uabi navir igiar ian aven itibagh amizi ia an min otifi. Eghti gumamaziziba bar ian gan fogham, ia Godin damazimin deragha a baghavira iti. **25** Kamaghin ia ifavarir arazim atakigh. E bar moghira Kraisin inivafizimin soroghafariba ko an bizibar min iti. Kamaghin amizima, ia bar moghirama guizin akabar gumamazizir igharazibav kim. **26** Ia atariva, uari bagh gan egh arazir kuratam damighan kogham. Ian adarim ikivira ikiti aminim piran marki. **27** Ian adarim zuamira givaghan koghti, kamaghin ia Satan bagh tiam kuighi a ian nighnizibagh asighasigham. Ia kamaghin damuan marki. **28** Okimakiar gumaziba uam okiman marki. Me uari uan dafaribar ingangarir aghuibar amu. Egh uaghan gumamazizir onganarazibar akurvaghsi, ingariva bizitaba inigh me daning. **29** Eghti akar mizirizir kuraba ian akabar otivan marki. Ia gumamazizibar akurvaghamin akabara mikim. Akar aghuir igharaz darazi gavgavim me daningamibara, da ian akabar otiv. Egh akar ia migeir kaba, da gumamazizir ia barazibar akurvagham. **30** Eghti ia Godin Duam osimtizim a daningan marki. Ia fo, God ia an gumamazizibar otivasa, a uan Duam ia ganingi. Eghti a ian akaghti ia fogh suam, ia guizbangira an gumamazizibara, egh dughiar a uam ia iniamimin a ia damighi ia bar firighiregham. **31** Ia arazir kurar kaba atakigh: navir kurar igharazi tavin itir arazim, ko aningagharim, ko adarir arazim, ko pamtem dagarvagha uari adoghodozir arazim, ko akar kuraba uari gasir arazim, ko igharaz darazir aghuaghuazir arazir maba sara. **32** Egh ia arazir aghuibar

Kraisin adarazi me damu, men apangkuv. Egh uaghan uari uan arazir kuraba gin amang, mati God Kraisin ingangarimin tuavimin, ian arazir kuraba gin amadi.

5 Ia God bar ifongezir boriba, kamaghin ia an amir arazibar gin mangi. **2** Ian arazir ia amiba, arazir gumamazizibagh ifongezir arazim gisin tugh, mati Krais bar e gifuegha e bagha uabi anigha areme. Kamaghin an ovevem mati ofan mughurir aghuir God ifongezim. **3** Ia Godin gumamazizibara. Kamaghin ia, gumamaziziba tintiniba uari bakia uari isava akuir arazim, ko arazir miziriziba, ko igharaz darazir bizibar ganiva da ifongamin araziba, ia arazir kabar amuan marki. Egh uaghan arazir kabar migirigiaba tong ian tongin otivan marki. **4** Egh ia akar miziriziba ko akar onganiba ko asuir migirigiar kurabar amuan marki. Kar uaghan ia damuamin araziba puvati. Arazir ia damuamimra kara, ia God minabi. **5** Ia kamaghin fogh, gumamazizir tintiniba uari isava akuir arazim gamiba, ko gumamazizir arazir mizirizibagh amiba, ko gumamazizir marazir bizibar gara ifuer arazim gamiba, (arazir kam mati ia uari isa God ganidi moghin ia uari isa bizir ifongezibagh anidi), ezi gumamazizir kamaghin amiba, me God ko Krais Ativir Gumamazizibar tongin ikian kogham. **6** Ia tav ateghti a ia gifar ia damuti, ia akar ifavaribar gin mangan marki. Arazir kurar kaba bagh Godin aningagharim gumamazizir an akamin gin zuir puvatiziba me bativam. **7** Kamaghin, ia ifavarir gumazir kaba tong men poghan marki. **8** Ia faragha mitatemin aven ike, egha datirighin ia Ekiamin gumamazizibar otivigha, angazangarimin aven iti. Kamaghin ia gumamazizir angazangarimin aven itibar min daru. **9** (Angazangarim arazir aghuiba ko Godin damazimin derazir araziba ko guizin akamin arazibagh ami, da otifi.) **10** Ia, arazir God damuti a bar akongeghamiba, ia da buri dagh fogh dar amu. **11** Ia arazir mitatemin itibagh amir gumamazizibar poghan marki. Men arazir kinir kaba, da gumamazizibar akurvazir puvati. Ia men arazibar amuti, da azenan otogh, mati angazangarim dagh isirazi moghin, eghti me

fogh suam, arazir me amiba, da ikufi. **12** Me amir arazir mogomeba, ki dar gun mikiman kogham. Ki dav mikiman bar aghumsiki. **13** Angazangarim bizibagh isiraghti, da azenim girighi, gumamaziziba fogh suam, bizir kabar mingariba kamakin. **14** Bizitam bar azenim girigh egh a guizbangira angazangarimin min otogham. Kamaghin, marazi ghaze: “Ni aremezir gumazim, ni ua dikavigh, mozim ategh uam azenan izi. Eghti Kraisin angazangarim ni gisiragham.” **15** Kamaghin, ia uan daroriba deravira dar gan. Ia gumamazizir onganibar min daruan marki. Ia fofoziba itir gumamazizibar min daru. **16** Datirighin ia Godin Arazibar amuamin dughiam iti. Ezi e datirighin itir dughiam, a gumamaziziba arazir kurabagh amir dughiam, a dughiar kuram. Kamaghin amizi, ia deravira gan, dughiar kam pura mangi givaghan kogham. Dughiaa vaghvagh ia arazir aghuibar amu. **17** Kamaghin ia arazir onganibar amuan marki. Egh arazir God damuti a bar akongeghamiba, ia da buri dagh fogh dar amu. **18** Ia wainin dipar avirim amiva onganan marki, arazir kam ia gasighasigham. Ia Godin Duam ateghti a ia gizifagh. **19** Egh ia uariv kimsi, Onger Akabar Akinafarimin aven itir ighiaba ko, Godin ziam fer ighiaba ko, Godin Duam ian navir averiabagh atizir ighiaba, ia uariv kim. Egh ia ighiabar amuva, Ekiamin ziam fiva, uan navir averiabar aven, ziar ekiam a daning. **20** Egh ia zurara, en Ekiam Krai Iesusin ziamin, bizir otiviba bar, da bagh God Afeziam minabi. **21** Ia Kraisin apengan ikia an ziam fe, kamaghin ia uarira uarir apengan ikiva uari baghivira iki. **22** Ia amizir paba itiba, ia Ekiamin apengan ikia a baghavira iti moghin, ia uan pabar apengan iki me baghivira iki. **23** E fo, Krai uan siosin dapanimin iti moghin, paba uan amuibar dapanibar iti. Ezi Krai uabi siosin Akurvazir Gumazim, ezi sios Kraisin inivafizimin min iti. **24** Sios Kraisin apengan ikia a baghavira iti moghin, ia amuiba uaghan uan pabar apengan iki me baghivira iki. **25** Paba, ia uan amuiba bar me gifongegh, mati Krai uan sios gifongegha a bagha uabi isava a ganigha a bagha areme. **26** Krai kamaghin ifonge, an akamin tuavimin, a uan sios dipamin a rueghti a

Godin damazimin zuegham. **27** A kamaghsua, a sios damighti an an damazimin bar aghungigh, egh bar zueghiva, arazir kuratam puvatigh, duar kuriba ko seghsariba puvatighiva, bizir kurar maba sara uaghan puvatigham. Kamaghin Krai a bagha uabi isa a ganingi. **28** Ezi kamaghira ia gumaziba uan inivafizibagh ifongezi moghin, ia uan amuibagh ifongegh. Gumazir uan amuim gifongezim mati a uabi gifonge. **29** E fo, tav uabi uan inivafizimin apanim gamir pu. Puvati, a dagheba a ganigava an akurvasi, mati Krai siosin akurvasi. **30** E fo, erara, e Kraisin inivafizimin aven itir soroghafariba ko bizibar min iti. **31** Godin Akinafarimin aven itir osizirim kamaghin migei: “Kamaghin amizi, gumazim uan ameboghfeziaba ategh mangi, uan amuim ko aning uaningin porogham. Egh aning inivafizir vamiram otogham.” **32** Akar mogomer kam, a mingarir ekiam iti. Ezi ki uabi kamaghin nighnisi, a Krai uan sios ko aning geghari. **33** Ezi akar kam a uaghan ia migia ghaze, ia gumaziba vaghvagh uarigh ifongezi moghin uan amuibagh ifongegh. Eghti ia amuiba vaghvagh uan paba baghivira iki.

6 Ia boriba, arazir aghuir ia damuamimra kara, ia Ekiam ko porogh uan ameboghfeziabar akaba baragh. **2** Godin Akinafarim ghaze, “Ia uan ameboghfeziabar apengan ikiva men akabar gin mangi.” Akar Gavgavir kam, an Akar Gavgavibar tongin ikia, egha dar faraghavira akar dikirizim sara iti. **3** Akar dikirizir kam kamakin, “Ia kamaghin damuti, ian dabirabim bar deraghti ia nguazir kam dughiar ruarimin an ikiam.” **4** Ia afeziaba, ia uan boribar nighnizibagh asighasigh me damuti, me ataran marki. Egh ia deravira men ganiva Ekiamin damazimin men kuariba iniva men araziba akiriva, Ekiamin arazibar men sure damu. **5** Ia ingangarir gumamazir kiniba, ia uan gumazir ekiar ian garibar men atiatingiva, men akaba baraghiva men apengan iki. Egh ia ifaran kogh, navir zuruzimin ingangarim damu, mati ia Kraisin akam baragha an ingangarim gami. **6** Ia fo, ian gumazir ekiar ian gariba ian gan suam, ia ingangarim deraviram a gamizi me ia gifonge. Egh ia kamaghin nighnighan marki, me ian garir dughiabara, ia ingangarir aghuim

damuam. Puvati. Ia Kraisin ingangarir gumazir kinibara, kamaghin ia God ifongezi moghin ia uan nighniziba bar da isi ingangarim daningiva a damu. **7** Kamaghin ia ingangarir gumazamizir kinibar min ingangarim damuva, ian naviba bar akongegh suam, e uan gumazir ekiar en gariba me baghavira ingangarim gamir puvari, e Ekiam bagha ingangarim gami. **8** Ia ingangarir gumazamizir kinibar min iti, o ia tavin apengan ingangarim gamir puvariziba, ia kamaghin fogh, gumazamizir ingangarir aghuibagh amiba, Ekiam da bagh ivezir aghuiba bar vaghvagh me daningam. **9** Kamaghira ia, men garir gumazir ekiaba, ia uaghan arazir aghuiba uan ingangarir gumazamizir kinibar amu. Ia atiatir araziba me damuan marki. Ia zurara bizir kam ginighnigh, ia ko ian ingangarir gumazir kiniba, ia bar Gumazir Ekiar Ian Garir vamira iti, eggha a uan Nguibamin pin iti. An arazir vamira gisin tugha gumazamiziba bar me tuisisi. **10** Nan migirigiar abuananaba, ezi ki kamaghin mikimasa, ia Ekiamin poroghti an gavgavir ekiam ia damuti ia tuivigh gavgavigham. **11** God ia ganidir midorozir biziba, ia bar dar aghuigh dar suikigh. Kamaghin ia tugh gavgavigh Satanin ifavarir nighnizir kuraba da munamangam. **12** Ia deravira nighnigh, e gumazamizir igharaziba ko uariv sozir puvari. E duar kurar overiamin itiba ko uariv sosi. Duar gavgavir gumazamizibagh ativiba, ko aser gavgaviba itiba, ko nguazir kamin garir adariaba, duar kurar kaba dughiar mitater kamin aven ingarima e da ko uariv sosi. (aiōn g165) **13** Kamaghin ia God ia ganingizir midorozir bizibar suigh dar aghuigh. Egh arazir kuraba otivamin dughiam, ia tugh gavgavigh uan apanim munasi, mangi midorozim givaghamin dughiam, ia tugh gavgavigh mamaghira ikiam. **14** Ia tugh gavgavighsi, Godin guizin akam letiamin min uan ivariam gikegh. Egh arazir aghuir ia zuraram amiba evarimin pizir korotiamin min anerugh. **15** Egh ia Akar Aghuim anekunsi zurara bar ifongegh, arazir kam mati ia dagarir asuabar min da zui. Akar Aghuir kam kamakin, God e ko navir vamira ikiasa. **16** Egh dughiaaba bar ia oramin min nighnizir gavgavim uaghan an suiragh, eghti gumazir kuram, Satan, a barir

avim itiba ia gasavamangiti, ia orar kamin amodoghin barir avir kaba mungam. **17** Ia God ian akurazir arazim ginighnigh, egh nighnizir kam, dapanir asuar gavgavimin min anerughti a ian dapaniba avi. Egh Godin akam, an Duam ia ganingizir midorozir sabamin min ia an suiragh. **18** Ia bizir kabar amuva, egh God ko mikim. Egh a ian akurvaghsi ia an azangsigh. Ia zurara, Godin Duam ian navibagh inviti, ia God ko mikim. Egh angamira iki gan, egh dughiatam God ko migeir arazim ataghiraghan marki, egh zurara Godin gumazamiziba bar me bagh a ko mikim. **19** Egh ia uaghan na bagh God ko mikim suam, God uan akam na danighi, ki anekunsi, ki atiatingan koghiva, bighivira mikimam. Egh Akar Aghuimin nighnizir mogomem aghuram. **20** Ki Akar Aghuim gumazamizir igharazibav kimasa, eggha Kraisi Iesusin abuir gumazimin ikia, kamaghin ki datirighin kalabusin iti. Eghti ia God ko mikim suam, ki an Akar Aghuimin gun mikimsi, a gavgavim na danighi, ki atiatingan koghiva bighivira Akar Aghuim mikimam. **21** Tikikus, a mati en aveghbuar e bar ifongezim, a Ekiam baghavira ikiava an ingangarim gami. A na bativir bizibar gun ia mikimam. Eghti ia fogham, ki manmaghin iti. **22** Ezi bizir kam bagha, ki ia bagha anemada. Ki ghaze, ia fogham, e manmaghin iti, eghti akar kam gavgavim ian navibar amuti ia ua bar akuegham. Kamaghsua, ki Tikikus amadazi, a ia bagha zui. **23** Ki ia bagha God ko migia ghaze, God en Afeziam ko en Ekiam Kraisi Iesus, aning navir amirizim ko igharaz darazigh ifongezir arazim, ko nighnizir gavgavim sara, Kraisin adarazi me daning. **24** Eghti, gumazamizir en Ekiam Kraisi Iesus gifuegha mamaghira itiba, Godin apanguvim bar me ko iki.

Filipai

1 Pol ko Timoti, Krais Iesusin ingangarir gumazimning, ga, ia Godin gumazamizir Filipain nguibar ekiamin itiba bagha akinafarir kam osiri. Ia Krais Iesusin poroghav iti. Ia ko ian tongin itir gumazamizir dapaniba ko siosin ingangarir gumazamiziba, ga bar ia bagha osiri. **2** E ghaze, God en Afeziam, ko Ekiam Krais Iesus, aning ian apangkuvighiva, ia damuti ia navir amirizimin iki. **3** Dughiar ki ia ginighnigha, ia bagha uan God minabi. **4** Dughiar faragha zuimin ghua iza datirikin, ia nan akurvagha na ko Akar Aghuimin ingangarim gami. Kamaghin, dughiar ki ia bagha God ko migeiba, ki zurara bar akonge. **6** Ezi ki kamaghin fo, God uabi ingangarir kam ia ganiga, ian navir averiabar aven ingar mangi, Krais Iesus Ua Izamin Dughiamin ingangarir kam agvivagham. **7** Ki uan navir averiamin aven bar ia gifuegha ia ginighnighavira iti. Datirighin dughiar ki kalabusin itim, ko dughiar faragha ki pura itim, ki Akar Aghuim deragha a migia gumazamizibagh amima me fo, Akar Aghuim a bar guizbangira, egha nighnizir gavgavim an iti. God uan apangkuvimin ingangarir kam na ganingizima, ia bar nan akurvagha na ko ingari. Kamaghin amizi, bar deragha ki nighnizir aghuir kam ian iti. **8** God kamaghin fo, Krais Iesusin apangkuvim uabi nan navim gamima ki bar ian ganasa bar ifonge. **9** Ezi ki zurara kamaghin God ko migia ghaze, arazir igharaz darazigh ifongezim, a ian ikiva aghungiva ekevegh mangivira iki. Eghti ia fofozir ekiam ikiva, ian nighniziba bar dikirimigham. **10** Ki ghaze, ia deravira araziba bar dar gan da tuisigh arazir aghuibar gin mangi. Eghti Krais Ua Izamin Dughiamin, ia Godin damazimin bar zuegh ikiti arazir kuratam ian poroghan kogham. **11** Eghti arazir aghuir Krais Iesus ami otiviba, da bar ia gizivagham. Eghti gumazamiziba dar ganiva ziar ekiam God daningiva egh an ziam fam. Kamaghin, ki ia bagha God ko migei. **12** Nan adarasi, ki ia foghasa, na batozir bizir kaba da Akar Aghuimin anogorozir puvati. An Akar Aghuim gamima a ghuavira iti. **13** Kamaghin midorozir gumazir Romin atrivimin dipenimin

gariba ko gumazir igharaziba sara, me bar kamaghin fogha gifa, ki Kraisin ingangarim gamima, me bizir kam bagha na isa kalabus gati. **14** Ezi en adarazir aviriba oraki, ki kalabusin iti, ezi me na ginighnisi. Ezi bizir kam gavgavim men navibagh anidima me nighnizir gavgavim Ekiamin iti. Egha me atiatir arazim ataghiragha bar gavgavigha Godin akam akura ghuavira iti. **15** Guizbangira, marazi gumazamizibar garima, me ziar ekiam na ganidima, men naviba nan ikuvigha na dikabinasa. Egha kamaghin me Kraisin akam akuri. Ezi marazi me nighnizir aghuiba ikiava akam akuri. **16** Gumazamizir kaba me fo, God ingangarim na ganiga na misefe, ingangarir kam an Akar Aghuim deragha an gun migeir ingangarim, ezi bizir kamin ki kalabusin iti. Kamaghin amizi, me bar na gifonge, egha akam akuri. **17** Ezi gumazamizir igharazir ki faragha migeiba, me uari ziar ekiaba iniasa, egha Kraisin akam akuri. Me guizin nighnizir aghuiba puvatigha kamaghin ami. Me kamaghin nighnisi, ki kalabusin itir dughiamin me uam osimtizir taba na darighasa. **18** Ezi a pura bizim. Me nighnizir aghuim iti, o nighnizir kuram iti, gumazamizir kaba zurara Kraisin akam akuri. Ezi bizir kam bagha ki bar akonge. Egh bar akuegh mamaghira ikiam. **19** Ki bar fo, ia zurara nan akurvaghasa God ko migei, ezi Krais Iesusin Duam gavgavim na ganidi. Ezi tuavir kamin God nan akurvaghti, ki kalabus ategh azenan izam. Ki bizir kam gifo, egh bar akueghiva mamaghira ikiam. **20** Egha nan nighnizir bar ekiam kamakin, ki arazir derazir puvatizitam damuva an aghumsizim inian kogham. Puvati. Nan nighnizim kamakin, datirighin ko gin, ki zuraram ami moghin, atiatingan koghiva tugh gavgavigh arazir aghuibara damuam. Ezi ki angamira ikiam o ki aremegham, bizir ki amiba bar, ziar ekiam Krais daningam. **21** Nan nighnizim kamakin, ki nguazir kamin itir ikirimirimin iki, Krais baghvira ikiam. O ki aremeghiva, nan ovevem nan ikirimirir kam gafiragham. **22** Egh ki angamira nguazir kamin ikivira iki, kamaghin ki gumazamizir aviribar akurvagham. Egh ki tuavir manamin mangam? Ki fozir puvati. **23** Nighnizir pumuning na getui. Ki bar ifonge, ki aremegh Krais ko

ikiam. Nighnizir kam a bar dera. **24** Ki ia bagha nighnigha, ian akurvaghasa, kamaghin ki angamira ikiam. **25** Ki kamaghin ifonge, ki ua mangi ia batoghiva ia ko ikiti, ia Krai Iesusin poroghiv ikiva ki ia ko ikiamin bizim bagh ia na bagh bar akuegham. Kamaghin ki bar fo, ki ian akurvaghamin ingangarim ikiavira iti. Eghti ki iki ia ko ingariva, ian akurvaghti ia nighnizir gavgavim iki egh bar akuegham. **27** Ezi bar bizir ekiam kara, ian daroriba Kraisin Akar Aghuim mikemezi moghin an gin mangiva bar deragh iki. Ki kamaghin ifonge, ki izi ian ganam, o ki saghon ikiva ia baragham, egh ki fogh suam, ia tuivigha gavgavigha egha navir vamira iti. Egha ia uari inigha nighnizir vamiran ingarava, gumamazizibar nighniziba fema me nighnizir gavgavimin Akar Aghuimin iti. Kamaghsua, ki ghaze, ia deravira daru iki. **28** Kamaghin, ian apaniba ia damuti ia atiatingan marki. Ia zurara uan nighnizir gavgavim men akakaghsi gavgafigh. Kamaghin me fogham, me ovengam, eghti Godra, a uabi ian akurvagham. **29** Ia fogh, God deravira ia gamuava ingangarim ia ganingizima, ia Kraisin ingangarim gami. Ingangarir kam, a nighnizir gavgavimra Kraisin itir pu. Puvati. Ia uaghan ingangarir kam damuva Kraisin ziam bangin mizaziba iniam. **30** Fomira ia nan garima ki midorozir kamin aven iti. Ezi datirighin ia nan akam barasi, ki misoghavira iti. Ezi ia na ko e midorozir kamin aven ikia, kamaghin, ia mizaziba isi.

2 Krai ti ian naviba gavgavim dagh anidi?

A ti bar ia gifuegha ia gamima ia navir amirizimin iti? Ia ti Godin Duam ko poroghav iti? Egha ia ti igharazi darazir apangkuvigha deravira me gami? Egh kamaghin, ia arazir aghuibar amuti, nan agorogem bar izivagham. Ia bar nighnizir vamira iki, egh igharaz darazigh ifongezir arazir vamiran gin mangi. Ia bar navir vamira ikiva bizir vamira bagh nighnigh. **3** Ia uarira uarigh nighnighan kogham, egh uaghan ziar ekiaba inisi ingaran marki. Puvati. Ia bar uari dikabiragh, kamaghin mikim suam, igharaz darazi ian pin iti. **4** Ia uarira uan bizibara ganam marki. Puvati. Ia uaghan vaghvagh gumamazizir igharazibar bizibar ganiva men akurvagh. **5** Ia,

nighnizir Krai Iesus suirazir kamra, ia uaghan nighnizir kamra suiraghtima a ian iki. **6** A guizbangira God, egha an arazir Godin min itimin suighasa nighnizir pu. Bar puvati. **7** A uabi arazir kam bar anetegha, pura ingangarir gumazir kinimin min oto. A nguazir kamin gumazimin otozi gumamaziziba an garima, a guizin gumazimin iti. **8** Egha a uabi dikabiragha Godin akam baragha bar an gin ghua egha areme. Guizbangira a gumazir bar kuramin mirara, ter ighuvimin areme. **9** Ezi bizir kam bagha God Iesus fegha a isa bar pin aneti. Egha God ziar bar aghuir mam a ganingizi, ziar kam bar ziabagh afira. **10** God kamaghin ifonge, Godin Nguibamin itiba ko, nguazir kamin itiba ko, nguazimin apengan itiba, me bar moghira Iesusin damazimin uan tevirbar apirigh an apengan ikiva an ziam fam. **11** Egh me bar azenan an gun kamaghin mikim suam, “Krai Iesus, an Ekiam!” Egh tuavir kamra, me ziar ekiam God en Afeziam daningam. God kamaghsua, ziar bar aghuir kam Iesus ganingi. **12** Kamaghin amizi, nan namakar aghuiba, ia zurara nan akaba barasi, ezi datirighin ia uaghan kamaghin damu. Ki ia ko itir dughiamin orazi ia dera. Ki datirighin ian saghon ti, kamaghin ia deravira nan akabar gin mangi. E fo, God ian akura, egha a ian navir averiabar ingaravira iti. Egha a uabi ian nighniziba fema ia a ifongezir arazibagh ami, ezi an arazir kabar amuasa gavgavim ia ganigavira iti. Kamaghin, ia datirighin Godin atiatingiva akongiva puvira ingariva, egh akurvazir aghuir God ia bagha atizir kam, a iniam. **14** God kamaghin ifonge, ia an borir bar aghuibara ikiam, egh arazir kuratam ian puvatighti, ia navir averiabar aven bar zuegham. Egh ia akar angamira itimin suiragh, egh mati overiamin itir mikoveziba isia taghtazi moghin nguazir kamin gumamazizibar tongin ikiam. Kar gumamazizir arazir aghuiba ategha arazir kurabagh amiba. Bizir kam bangin, bizir ia bar amiba, ia nimira iki dar amu. Ia akar aviribav kim, egh akabar uariv soghan marki. Ia kamaghin damuti, Krai Ua Izamin Dughiamin, ki ian araziba bagh bar akuegham. Egh ki kamaghin fogham, ingangarir dafar ki ian tongin amizir kaba, ki pura dagh amizir

puvati. 17 Ian nighnizir gavgavim, a mati ofan mam ia a isa God ganidi. Ki foghan kogham, me ti na misueghti ki aremeghti me nan ghuzim ingeghiva wainin ofan min a inigh ian ofan kam sarama a ingegham. Bizir kam otoghti, ki bar akuegham. Ki guizbangira ia ko, e bar moghira bar akuegham. 18 Ezi kamaghira ia uaghan bar akongegh. Ia guizbangira na ko, e bar akuegham. 19 Ekiam Iesus a ifueghtima, ki zuamira Timoti amadaghti a ia bagh izam. Ki ghaze, a ua izi ian gun na mikimam, eghti nan navim bar deragham. Kamaghin, ki anemangasa. 20 Gumazir igharazitam Timotin min amua na ko itir puvati. A na ko navir vamira ikia egha zurara ian akurvaghamin tuavibagh nighnisi. 21 Ezi gumazir maba bar uan bizibara nighnisi, me Krai Iesusin ingangarim ginighnizir puvati. 22 Ezi Timoti uan ingangarir aghuim ian akazi, ia a gifogha gifa. Ia kamaghin fo, an Akar Aghuimin ingangarimin nan akurvasi, mati borim uan afeziamin akurvasi. 23 Kamaghin amizi, ki tong mizuam egh ganigham, bizir tizimra na batogham. Ki foghiva egh zuamira anemadaghtima a ia bagh mangigham. 24 Ezi nan nighnizir gavgavim kamakin, Ekiam tuavim atigham, eghti dughiar ovezinim ki uaghan mangi ian ganam. 25 Ki kamaghin nighnigha ghaze, ki ti en aveghbuam Epafroditus amadaghtima a ia bagh izam. A na ko ingarava, uaghan nan akurvagha misosi. Ia faragha, a nan akurvaghasa, ia anemadazi a ize. 26 A bar ian apangkuvigha ian ganasa bar ifonge. A fo, ia an arimariar akam baraki, ezi bizir kam a gamima a bar osemi. 27 Guizbangira, a faragha aria, egha atam aremeghai. Ezi God an apangkufi. Ezi ki fo, osimtizir bar ekiam na avaragham God aghua. Kamaghin amizi, God anariram apangkuvir puvati, a uaghan nan apangkufi. Kamaghin an a gamizima a ua dera. 28 Ezi bizir kam bagha ki Epafroditus amangasa bar ifonge, eghti ia an ganigh ua bar akuegham. Eghti ki uaghan osemeghan kogham. 29 Kamaghin, ia Ekiamin ziamin Epafroditus inisi bar akongegh. A, ingangarir ia na bagh damuan koghamim, an a gami. Kamaghin, a Kraisin ingangarim gamuava atam areme. A deravira ikiasa uabi ginighnizir puvati. Egha uan arimariam adogha

ingangarim gamuavira iti. Kamaghin amizi, ia ziar ekiam a daning uaghan an miraram amir gumazamiziba sara ziar ekiam me daning.

3 Nan adarasi, ki uan migirigiam agivasa kamaghin ia migei, ia Ekiam ko poroghav iki, egh ia bar akongegh. Ki fo, ki faragh osirizir akaba, da ian akurvasi. Kamaghin, ki ua ia bagha akar kabara osiran amirazir puvati. 2 Ia arazir kurabagh amir gumaziba bagh gan, me afiar atiabar min arazir mizirizibagh ami. Gumazir kaba ghaze, e bar Israelin arazimin gin mangi uan mikarziba aghoriva dagh asighasigham. 3 Erara guizbangin mikarzir mogomebar iniba aghorir arazimin gin zuir darasi. Ezi me puvati. Erara Godin Duamin akurvazimin uari isa God ganigha Krai Iesus ko poroghav ikia bar akonge. E fo, arazir gumaziba uan mikarzibar amiba, da tong men akuragham kogham, ezi e nighnizir gavgavim dar itir puvati. Kamaghin amizi, e fo, erara guizbangin mikarzir mogomebar iniba aghorir arazimin gin zuir darasi. 4 Ia oragh. Arazir gumaziba uan mikarzibar amiba, da en akurvaghti, kamaghin ki uabi ki deravira ikiam. Gumazitam uan mikarzinim otivir biziba bagh nighnigh nighnizir gavgavim dar ikiti, ki kamaghin ia mikimam, nan otivizir biziba, an otivizir biziba bar dagh afira. 5 Nan amebam na batezi, 7plan dughiaaba givazi, me namba 8in dughiamin nan mikarzir mogomemin inim atu. Nan afeziam ko amebam, aning Israelin gumazim ko amizim, ezi ki Israelin gumazir mam. Ki Benjaminin adarazir gumazir mam. Ki Hibrun akam migei, ezi nan inazafeziaba uakan. Ki Farisin gumazimra, egha Moses Osirizir Araziba bar deravira dar gin zui. 6 Ki fomira bar gavgavigha Godin ingangarim damuasa bar ifonge, kamaghin ki Kraisin adarazigh asighasigha mizazim me ganidi. Ezi gumaziba Moses Osirizir Arazibagh nighnigha, nan araziba tuisigha, me fo, osimtizitam nan itir puvati. 7 Ki fomiram amir bizibagh nighnigha ghaze, ki ziar ekiam iti. Egha datirighin ki Kraisin tuavimin gin zui. Egha a na bagha amir bizibagh nighnigha ghaze, ki faragha amizir biziba, da bar pura biziba. 8 Ki Judan bizibara migeir pu. Puvati. Ki Krai Iesus gifo a nan Ekiam, ezi ki

fofozir kam ginighnigha ghaze, a guizbangin bizim, ezi nguazir kamin biziba bar pura mineghminezir kiniba. Ki Kraisa gin mangasa ifonge. Egha bizir igharaziba bar da ategh, ki Kraisin suiragh, **9** egh a ko bar porogh ikiam. Ki Moses Osirizir Arazibar gin ghua, gumazir aghuimin otivasa nighnizir pu. Puvati. Ki tuavir igharazimin ghua Godin damazimin derazir gumazimin oto, kar nighnizir gavgavim Kraisin itir tuavim. E nighnizir gavgavim Kraisin itima, God uabi ghaze, e an damazimin dera. **10** Ezi ki Krai bar a gifoghasa. Krai mozimin ua dikavigha, gavgavir ekiam iti, ezi ki an gavgavir kam gifoghasa. Egh ki a ko mizaziba isir arazimin aven ikiam. Egh ki, nighnizir a suiragha ikia ovengezir kamra, ki uaghan an suiraghasa. **11** Egha kamaghin ki nighnisi, God uaghan na damighti ki mozimin ua dikavigh egh angamira ikiam. **12** Ki kamaghin nighnizir puvati, ki Krai Iesusin arazim inigha givagha, gumazir aghuimin otogha gifa. Puvati. Ki zurara ingangarir gavgavim gamua arazir kamin suizi moghin, Krai nan suira. **13** Nan adarasi, nan nighnizim, ki arazir kam tigharmaghin a iniam. Ki nighnizir vamira iti, ki fomira itir biziba gin amadagh, egh gin na bativamin bizim inisi a bagh mighin ingaram. **14** Kamaghin ki ivemar ivemarim givazi naghin otoghiva ivezir aghuim iniasa, egha ivemaravira iti. Ivezir aghuir kam a kara. Krai Iesusin ingangarimin tuavimin, God nan dia. Eghti ki an Nguibamin mangiva a ko bar deravira ikiam. **15** Eghti e gumazir Kraisin arazibar gin ghua gumazir aruabar nighniziba itiba, e bar nighnizir ki gun mikemezir kamin gin mangam. Egh ia nighnizir igharazim ikiti, God ian nighnizir derazir puvatizir kam, ian akagham. **16** Ezi nighnizir aghuiba e da inigha gifa, e pamtemin dar suiragham. Bizir kam a bizir ekiam. **17** Nan adarasi, ia bar nan arazibar gin mangi. Egh ia bar deravira gumazir en arazibar gin zuibar arazibar gan, egh men arazir aghuibar gin mangi. **18** Ia fo, gumazir aviriba Kraisin ter ighuvimin apanimin iti. Ki dughiar aviribar men arazibar gun ia mikemegha, datirighin ua ia migia, egha teriba nan damaziba azui. **19** Me uan mikarzibar ifongiabar gin mangasa bar ifonge, ezi bizir kam

mati men godin min iti. Me aghumsizir arazibar amuasa bar akongegha, zurara nguazir kamin bizibara nighnisi. Kamaghin, gumazir kaba helin mangiti God me gasighasigham. **20** Ezi eia, e Godin Nguibamin gumazamiziba. E, Ekiam Krai Iesus en Akurvazir Gumazim, a pin munagh ikegh izighiriva uam e iniam, ezi e a baghavira mizuai. **21** Krai uan gavgavimin bizibar amuti da bar an apengan ikiam. Egh a gavgavir kamra en mikarzir apengtizir oveavira itir kabar amighti, da mikarzir igiabagh avagham. Egh Kraisin mikarzir aghuir angazangarimin itimin miraram otivigham.

4 Kamaghin, nan adarasi, ia Ekiam ko poroghiv iki tuivigh gavgafigh. Ki uan navim isa ia ganingi! Ki ian saghon ikia, ia bagha puvira nighnisi! Ki ian arazir aghuibar gun igharaz daraziv gei! Egha ki ia bagha bar akonge, nan namakar aghuiba! **2** Ki ghaze, Yuodia ko Sintike, gua oragh. Gua virara Ekiamin amizimning, gua navir vamira ikiasa, ki kamaghsua gua gakaghor. **3** Ezi ni bar guizin na ko ingarir gumazim, ki ni migei, ni amizir kamningin akuragh. Aning na ko, e Akar Aghuimin ingangarim ateri. Ezi Klemen ko, na ko ingarir gumazir maba, me uaghan e ko ingari. Gumazamizir kabar ziaba, akinafarir God gumazamizir ikirimirir zurara itim iniamin ziaba osirizim, da an aven iti. **4** Ia Ekiam ko porogh iki egh zurara bar akongegh. Ki ua migei, ia bar akongegh. **5** Ia gumazamiziba bar men asughasughti, me ian arazir aghuir kamin ganigh. Ia nighnigh, Ekiam roghira izi. **6** Ia bizitam bagh nighnigh osiman marki. Ia zurara uan osimtiziba bagh God ko mikim. Ia God ko mikim a minabi, egh a ian akurvaghsi ia an ahang. **7** Eghti kamaghin God ia damuti ia navir amirizimin ikiam. Egh ia Krai Iesus ko porogh deragh ikiam, eghti tuavir kamin Godin navir amirizim deravira ian naviba ko nighnizibagh eghuvti da bar deravira ikiam. God navir amirizir e ganingizir kam, a bar bizir aghuim, ezi navir amirizir kam gumazibar fofozim bar a gafira. **8** Nan adarasi, ki migirigiar abuananam ia mikimasa. Ia zurara arazir kabagh nighnigh: guizin araziba, arazir aghuariba, God

ko gumazibar damazimin derazir araziba, arazir bar iti. Egh ia otevezir biziba, a bar dar ganiva, zuruziba, gumamaziziba ifongezir bizir diriba, egh Krai Iesusin ingangarir amizimin tuavimin, arazir gumaziba gara bar akongeziba. Ia fo, a uan bizir aghuibar avirimin amodoghin, biziba arazir aghuir pin itiba ko arazir me gara feba, isi ia daningam. **20** God, a God en Afeziam, da iti. Arazir aghuir kabara, ia dagh nighnigh. ezi e zurara ziar ekiam a daning mamaghira **9** Arazir ki ian sure gamizi ia foziba, ko nan ikiam. Bar guizbangira! (aiōn g165) **21** Eghti, Godin migirigiar ia iniziba, ko nan akar ia oraghiziba, gumamazizir Krai Iesus ko poroghav itiba, ia ko ia nan gari ki amir araziba, ia bar dar amu. vaghvagh kamaghin me mikimam, Pol ghaze, Eghti Godin navir amirizim e ganingizim, a ia Afeziam ia ko iki. En aveghbuar na ko itiba, ko iki. **22** Kagh itir Godin gumamaziziba bar, me ia me ia bagha akam amaga ghaze, Afeziam ia ko iki. **23** Kagh itir Godin gumamaziziba bar, me ia migia ghaze, Afeziam ia ko iki. Atrivim Sisarin dipenimin aven ingarir darasi, me akar kam ia daningasa mighigha na migei. **23** En Ekiam Krai Iesusin apangkuvim vaghvagh ian duaba ko iki.

ko gumazibar damazimin derazir araziba, arazir zuruziba, gumamaziziba ifongezir bizir diriba, arazir gumaziba gara bar akongeziba. Ia fo, arazir aghuir pin itiba ko arazir me gara feba, da iti. Arazir aghuir kabara, ia dagh nighnigh. **9** Arazir ki ian sure gamizi ia foziba, ko nan migirigiar ia iniziba, ko nan akar ia oraghiziba, ko ia nan gari ki amir araziba, ia bar dar amu. Eghti Godin navir amirizim e ganingizim, a ia ko iki. **10** Dughiar ruarim givazi, datirighin ia ua nan akurvaghasa nighnisi, ezi kamaghin ki Ekiam ko poroghav ikia a minabava, bar akonge. Guizbangira, ia faragha na ginighnighavira ikia, egha nan akurvaghamin tuaviba puvati. **11** Ki bizitamın otevezir puvatigha migirigiar kam gamir pu. Puvati. Bizir manatam na batoghti, ki nighnizir aviribar amuan kogham. Ki bizitam uam a iniamin nighnizim ategha, nimira ikia bar akongezir arazim gifo. **12** Ki onganarazibagh ami, o ki bizir aviriba iti, ki pura nimira iti. Ki arazir pura nimira itimin fofozim ini. Ki dagher aviriba iti, o mitiriam nan azi, o ki bizir aviriba iti, o biziba puvati, bizir kaba mar na bativ, ezi ki navir amirizim sara zurara nimira iti. **13** Krai zurara gavgavim na ganidi, ezi an akurvazimin ki biziba bar dar amuamin gavgavim iti. **14** Ezi ia na ko nan osimtizim aterasa nighnigha, arazir aghuir kam gami. Ezi kamaghin, ki ia nan akurazir arazim bagha bar akonge. **15** Ia Filipain gumamaziziba, ia uari kamaghin fo, dughiar ki faragha Akar Aghuim akuribar, ki Masedonian Provins ataki, dughiar kamın siosin igharazitam dagiaba na ganiga, nan akurazir puvati. Ia uarira arazir kam gami. **16** Dughiar ki Tesalonikan itim, ki biziba puvatizi, ia dughiar mabar nan akurvasi. **17** Ia kamaghin nighnighan marki, ki bizir aghuiba ia na daningasa ki ian azangsisi. Puvati. Ian arazir aghuim mangivira ikiasa, ki ifonge. Eghti God ivezir aghuim ia daningam. **18** Ezi akinafarir kamin aven, ki ia na gamizir biziba bagha ia minabi. Ia na bagha biziba inigha Epafroditusin dafarim gatizi a da inigha izezi ki da ini. Egha datirighin ki bizitam otevezir puvati, ki mong bar izifa. Ia na ganingizir biziba, da mati mughuriar aghuim zuir ofa ia God ganidi. God ofan kamin gara a gifuegha bar akonge. **19** Nan God a bizir aviriba

Kolosi

1 Ki Pol, God uan ifongiamin gin ghua Kraiss Iesusin aposelin ikiasa na misefe. Ezi ki ko en aveghbuam Timoti, ga ia bagha akinafarir kam osiri. Ia Godin gumazamizir Kolosin nguibar ekiamin itiba gan adarasi, ia nighnizir gavgavim Kraissin ikia a ko poroghav itir darasi. Ga, e uan Afeziam God ko migia ghaze, a ian apangkuvigh ian navibar amuti ia navir amirizimin iki. **3** Ga ian arazir aghuim baragha kamaghin fo, ia nighnizir gavgavim Kraiss Iesusin ikiava Godin gumazamiziba bar, me gifonge. Kamaghin amizi, dughiaa bar ga ia bagha God ko migia, ia ginighnigha God minabavira iti. A en Ekiam Kraiss Iesusin Afeziam. **5** E fo, guizin akam, an Akar Aghuim, a faragha ia bagha ghuzima ia kamaghin oraki, bizir aghuir God ia daningamiba da An Nguibamin iti, egh ia da bagh mizuamiva da iniam. Egha ia nighnizir gavgavim bizir kamin iti. Kamaghin, ia guizbangira nighnizir gavgavim Kraiss Iesusin ikiava Godin gumazamiziba bar, me gifonge. **6** Ezi nguazir kamin danganiba bar, me Akar Aghuir kamin akurazi, gumazamizir aviriba nighnizir gavgavim an ikiava an gin zuima, Akar Aghuimin dagher aghuiba otiva ghuavira iti. Ezi ia uaghan, arazir kamra ian tongin oto. Dughiar ia faragha Godin apangkuvimin eghaghanim baregha bar guizbangira a gifozim, dughiar kam iza datirighin arazir kamra ian tongin otogha, ian ingaravira iti. **7** Epafras Akar Aghuir kam ian sure gami, ezi ia a gifo. Epafras, a ingangarir gumazir bar aghuir ga bar ifongezim, a ga ko ingarir mav. A ga gisin ian akurvagha, bar deravira Kraissin ingangarim gami. **8** Egha Epafras ga migia ga geghari, Godin Duam ia gamima ia Godin gumazamiziba deraghavira me gifonge. **9** Bizir kam bagha, ga fomira ian araziba baragha iza datirighin, ga zurara ia bagha God ko migei. Ga kamaghin an azangsisi, Godin Duam fofozir aghuiba ko nighnizir aghuiba ia daningt, nighnizir kaba bar ia gizivagham. Eghti bizir kamin ia Godin ifongiam bar a gifogham. **10** Kamaghin amizi ia Ekiamin gumazamizibar min ikiva an arazibar amutima, a ia amir araziba dagh ifuegham. Egh

ia ingangarir aghuir igharagha garir aviribar amuam. Egh ia uaghan God gifogham, eghti fofozir kam bar mangiva ekevegham. **11** Ezi ga kamaghin God ko migei, an gavgavir ekier aghuimin, God gavgaviba bar ia daningt, ia tuivigh gavgavigh osimtiziba ateram, egh aghumra ikiva osimtiziba givaghamin dughiam mizuam. Egh ia bar akueghiva, en Afeziam minabagh. A ia gamizima ia arazir aghuibar gin zui, egh bizir aghuir a ia bagha miseveziba iniam. Ia Godin gumazamiziba ko da iniam, kar Godin Nguibamin angazangarimin aven itir darasi. **13** Faragha mitarmemin gavgavim e ikezima e an apengan itima, God en akuragha e inigha uan Otarimin gavgavimin apengan e atizi an en Atrivim iti, Otarir kam a bar a gifonge. God uan Otarimin ingangarimin e gamizi e firiaighire, egha tuavir kamra an en arazir kuraba gin amada. **15** E Godin ganighan kogham, ezi Kraiss an mirara gari. Kraiss an Otarir ivariam, a God ingarizir bizir kaba bar dar dapanim. **16** Ezi Kraissin agharimin, God uan nguibamin itir biziba ko nguazimin itir biziba bar dar ingari. Kar bizir e gariba ko garir puvatiziba, da enselin gavgaviba ko duar gavgaviba ko aseba ko adariaba, ko bizir gavgaviba itiba. God Kraiss ko, aning bizir kaba bar dagh amizi, da bar Kraiss baghavira iti. **17** Ezi bizir kaba tighar otivam, Kraiss fomira iti. Egha a biziba bar dagh amima da deravira uari isasuigha bar deravira ingari. **18** Kraiss, a siosin dapanim, ezi sios an inivafizim. Egha a uabi ikirimirir igiamin faragha zuir gumazim. Kraiss Godin Otarir ivariam, egha a faragha ovevemin ua dikafi. God ghaze, Kraiss uabi biziba bar dar dapanimin ikiam. Kamaghsua, a Kraiss gamizi, a ua dikafi, **19** God kamaghin ifonge, an ikirimirir aghuim ko an araziba ko an gavgaviba Otarir kam gizivagham, kamaghin God uabi Kraissin aven iti. Kamaghin amizi, Kraiss Godin mirara gari. **20** Bizir God ingariziba, da an saghon ikegha apanir arazibar a gami. Ezi God kamaghin ifonge, a bizir kaba bar dar amuti da uam a ko navir vamira ikiam. A ghaze, a Kraissin ingangarimin arazir kam damuam. Kamaghin amizi a Kraiss ataghizima a ter ighuvimin areme. Ezi an ghuzim irezi tuavir kamin en apanir

araziba da gifa. Egha bizir a ingariziba a bar ua da inizi da uam a ko iti, bizir an Nguibamin itiba ko nguazimin itiba uaghara. **21** Iarara, ia fomira arazir kuraba ko nighnizir kurabagh amuavira iti. Kamaghin amizi ia Godin saghon ikiava uan nighnizibar aven an apanim gami. **22** Ezi God kamaghin ifonge, a ia inigh ua bagh izam. Eghti ia an gumazamizibar min ikiva, an damazimin bar zueghiva, arazir kuratam ian ikian kogham. Kamaghsua datirighin Godin Otarim angamira gumazir mikarzim sara areme, ezi tuavir kamin God uam e ko navir vamira inis. **23** Ezi dipenir guarim dipenimin suirazi moghin, ia nighnizir gavgavimin suiragh bar tuivigh gavgavigh iki. Ia Akar Aghuim baregha dughiar kamin fo ia bizir aghuiba iniam, egha ia dav zuava nighnizir gavgavim iti. Egh ia akongiva nighnizir gavgavim ataghiraghan marki. Ki Pol, ki Akar Aghuir kamin ingangarir gumazim, egha e gumazamizir nguazimin itiba bar me bagha anakuri. **24** Ezi datirighin ki ian akurvaghasa mizazim ini. Krais siosin akurvaghasa inizir mizaziba, da givazir puvati. Ki da givasava ami. Ezi ki siosin akurvaghasa ifonge, a Kraisin inivafizimra. Bizir kam bagha ki bar akonge. **25** God uabi, ian akurvaghasa na misevegha, ingangarir kam na ganingi, ezi ki siosin ingangarir gumazimin oto. Ezi ki deravira Godin akam akurir ingangarim nan iti. **26** Dughiar fomira itibar iza datirighin, akar kam bar modo, ezi gumazamiziba bar a gifozir puvati. Egha datirighin Godin gumazamizibar damazibar an azenim giri. (aiōn g165) **27** Ezi Godin nighnizim kamakin, a uabi Akar Aghuir modozir kam e an gumazamiziba, an en aka, eghti e fogham, akar modozir kam a guizbangira bar dera, egh Kantrin Igharazibar Gumazamiziba bar men akuragham. Akar modozir kam kamakin, Krais ian navir averiabar aven iti, ezi ia fo, a ia inighti ia a ko mangiva Godin Nguibamin ikiva, egh ia an bizir aghuiba iniam, ezi ia bizir kam bagha mizuai. **28** Ezi e Kraisin Akar Aghuim bar vaghvagha gumazamizibav kiri. E kamaghin ifonge, me Krais ko porogh ikiva fofozir aghuitamin oteveghan kogham, eghti e me inigh Godin damazimin mangam. Kamaghsua, e nighnizir aghuim ko fofozir

aghuimin gin ghua men sure gamua, egha akar gavgavim me ganidi. **29** Kamaghin amizi, Krais na ganingizir gavgavir ekiam, a nan akurvazima, tuavir kamin ki osimtiziba sara ingangarir dafar kam gami.

2 Ki ia foghasa, ki akurvazir ingangarir dafam ia ko Laodisian nguibamin itir gumazamiziba bagha a gami, egha uaghan nan guamin ganizir puvatizir igharaziba sara. **2** Ki kamaghin ifonge, ki gavgavim men navibar aningti me atiatingan kogham, egh ki me damuti me uari gifueghiva uari inigh ikiva, fofozir aghuim inighti nighnizir aghuir kam me damuti men nighnizir gavgavim bar ekevegham. Egh kamaghin me Godin akar modozimin mingarim deraghvira a gifogham, a Krais, a uabi akar modozir kamin mingarim. Kamaghsua ki ingangarir kam gami. **3** Godin fofozir aghuim ko nighnizir aghuim bar pin kogha Krais gizivagha modogha iti, mati dagiaba dagiabar dipenimin iti. Ezi Krais uabira fofozir aghuir kam en aka. **4** Ezi ki ghaze, tav ia gifariva akar amirizibar ia mikimiva ia apezaperan kogham. Kamaghsua, ki akar kam ia migei. **5** Ki uabi uan mikarzimim ia ko itir puvatigha, ki ia ginighnighavira iti. Kamaghin ki akurvazir ingangarir dafar kam ia bagha a gami. Egha ki ian garima, ia uari inigha tuivigha deragha ingara egha nighnizir gavgavim Kraisin iti. Bizir kam bangin ki bar akonge. **6** Ezi ia Krais Iesus en Ekiam a inigha gifa, kamaghin amizi ia a ko daruva an poroghiv iki. **7** Egh ia a gisin tuivigh gavgavigh, mati temem biba sara nguazimin tughav gavgafi. Uaghan mati dipenim dipenir akinir gavgavibagh isin tughav iti. Ia nighnizir gavgavim Akar Aghuir Epafra ian sure gamizir kamin iti, egh kamaghin ian nighnizir gavgavim aghung mangivira iki. Egh zurara God minabivira iki. **8** Ia bar deragh uari bagh gan, gumazitam fofozir ifavariba ko akar kinitabar gun ia mikimtima, ia an nighnizibar gin mangan marki, eghti da ia ikirarighan kogham. Gumazir kaba, inazir afeziaba ko duar kurar overiam ko nguazim gativaziba, me me da fofozir kaba ini. Ezi fofozir kaba da Kraisin izezir puvati. **9** Ia fo, Krais a en mirara gumazimin oto, ezi Godin ikirimirim ko araziba ko an gavgaviba

bar a gizifa. **10** Egha a duar gavgaviba ko bizir gavgaviba itiba bar, dar dapanim. Ia Kraisin poroghav itima, God ia gamima ia guizbangira angamira ikiavira iti. **11** Ezi ia Kraisin poroghav ikia, mati ia uan mikarzir mogomebar inibar ghorir arazim ini. Ezi arazir kam, gumazitam uan dafarimin a gamizi an otozir pu. Puvati. Krai uabi mikarzir mogomebar inibar ghorir arazir kam ati. Kraisin arazir kamin e, navir ghurimin gavgavir e ikiagharighizim, anetughavkinigha, a gin amadagha firiaghiri. Kar guizbangira mikarzir mogomebar iniba aghorir arazim. **12** Ezi dughiar e ruezimin e Krai ko poroghav itima, God Krai ko e sara mozim gati. Ezi e fo, God uan gavgavir ekiamin amodoghin ingarava Krai mozim in a gamizi a ua dikafi. Ezi e nighnizir gavgavim an ingangarir gavgavir kamin iti, ezi dughiar e ruezimin, God Iesus ko e gamizima e uaghan ua dikafi. **13** Ia faragha uan arazir kurabagh amir arazim bangin, ia mati gumazir mikarzir mogomebar iniba aghorir puvatizibar min amua, gumazir aremezibar min iti. Ia navir ghurimin arazibar gin zui. Dughiar kamin Krai ian navir ghurimin araziba tighar da atughuvkinighiva da gin amadagham, kamaghin amizi ia gumazir aremezibar min amuavira iti. Ezi datirighin God ia gamizi ia Krai ko angamira iti. Ezi God en arazir kuraba bar a da gin amada. **14** Moses Osirizir Araziba, akam e gasaragha, en arazir kuraba aghurigha azenim gatigha, e gamima e an akam ko an gavgavimin apengan iti. Ezi e gasir akar kaba God bar da batoke, egha uaghan Moses Osirizir Araziba isa Iesusin ter ighuvimin a gafu, egha tuavir kamin Moses Osirizir Arazibar gavgavim agifa. **15** Ezi Krai ter ighuvimin duar gavgaviba ko bizir gavgaviba itiba, a dar gavgaviba adeggha gifa. God ter ighuvimin, kamaghin gumazamiziba bar men aka, a bar da dikabiragha dagh amima da pura bizir kinibar min otifi. **16** Kamaghin amizi, ia tav ateghtima an akaba ia gasan marki, egh ia mikim suam, ia dagheba ko dipaba apir arazibar gin zuir puvat, o ia Godin ziam fer dughiar gin zuir puvat, o iakinir igiabar isar araziba ko Sabatin dughiar arazibar gin zuir puvat. **17** Arazir kaba, da bizir gin izamibar nedazir kiniba, ezi Krai a uabi guizbangin bizim. **18**

Eghti gumazitam bizitam irebamin min bizim ganigh, kamaghin a uabira uan ziam fiti, ia an akam baraghan marki. Gumazir kam suam, ia uarigh ifariva uari dikabiniva egh enselbar ziaba fi. Eghti ia an akam baraghan marki. Gumazir kam a uan nighnizim ko navir ghurimin arazibar gin ghua, pura migia ghaze, ki uabi bar fo. Eghti ia gumazir kamaghin amitam ateghti a ia dikabiragh, ian ivezir aghuim okiman marki. **19** Egha a Kraisin suirazir puvatigha anetaki, Krai en dapanim, e an inivafizim. E an poroghav ikia dagheba isa, egha a ko inivafizir agiribar min uari isasuiragha iti. Inivafizir kam Kraisin apengan itima an a gamima a God ifongezi moghin aghua gavgafi. **20** Ezi ia Krai ko poroghav ikia a ko areme, kamaghin amizi ia duar kurar overiam ko nguazim gativaziba bar ada ategha uam adar apengan itir puvat. Egha tizimsua ia nguazir kamin itir gumazamizibar min aruavira iti? Egha tizimsua ia nguazir kamin arazibagh amuavira iti? Arazir kaba kamakin, **21** "Ia bizir kabar suighan marki," egh "Dagher kabar aman marki," egh uaghan "Bizir igharazir maba sara suighan marki." **22** Ezi bizir kaba, e dar ingangaribagh amima da zuamira ikufi. Arazir kaba, gumazamizibara uari dagh amuava da arigha en sure gami. **23** E bar fo, arazir kaba me dav kim suam, da nighnizir aghuibar gin zui. Da guizbangira bar puvat. Arazir kaba ghaze, ia uari uan ifongiamin gin mangiva mighighvira Godin ziam fer arazibar amu. Egha ghaze, ia uarigh ifariva uari dikabin. Egha ghaze, ia Godin ingangarim damuva uan mikarzim mizazir kuram a daning. Egh arazir kaba, da en mikarzibar akuragh navir ghurimin araziba dikabiragh da givaghan kogham. Bar puvatigham.

3 God ia gamizima ia Krai ko ua dikavigha ikirimirir igiamin iti. Kamaghin amizi, ia Godin Nguibamin pin itir biziba bar dagh ifongegh, da Krai iti naghin iti. Krai, Godin agharir guvimin amadaghan uan atrivir dabirabimin aperaghav iti. **2** Ezi ia bizir pin itiba baghvira nighnigh, egh nguazimin itir bizibagh nighnighan marki. **3** Ia fo, ia aremegha gifa, ezi ian ikirimirir angamira itim Krai ko ikiava,

Godin poroghav ikia egha modoghav ikia tighar azenimin otivam. **4** Ezi Kraistra, a guizbangira ian ikirimir angamira itimin mingarim. Eghti Krai uamateghe izamin dughiam, ia uaghan a ko an angazangarir gavgavir ekiamin aven otivam. **5** Kamaghin amizi, ia nguazimin itir arazir kurar ian navir averiamin itiba bar da gifagh. Bizir kaba, gumazamiziba uari bakia uari ko akuir arazim, ko arazir miziriziba, ko afiar araziba, ko arazir kurabar amuasa naviba dikavir arazim, koma gumazir igharazibar bizibar gara da ifuer arazim. Bizibar gara dagh ifuer arazir kam, mati ia uari isa ifavarir godbar aningizir arazimin min ami. **6** Ezi bizir kaba bagha God uan aningagharimin ivezir bar kuram gumazir arazir kabagh amiba me bagha anetizima a iti. Kar gumazamizir Godin akam iriaghiriabar ivezir kuram. A izam. **7** Ia faragha arazir kurar kabar gin zuima, da ia gativagha ia ikiaghariki. **8** Ezi datirighin ia arazir kaba uam adar amuan marki. Arazir kaba: adariba, ko aningaziba, ko navir kuraba ko akar kuraba uari gasir araziba, koma migirigiar mizirizir ian akatoribar otiviba, **9** ko uarigh ifarir arazim, ia arazir kabar amuan marki. Ia fo, ia navir ghurimin araziba ategha, **10** gumazamizir igiabar otifi, mati gumazim korotiar ghurim sueghava korotiar igiam aru. Ezi God, gumazir ian ingarizi ia gumazamizir igiabar otivizir kam, a kamaghin ifonge, a ia damuti ia bar deraviram a gifogham. Kamaghsua, a ia gamuavira itima ia an miraram otivavira iti. **11** Kamaghin amizi, datirighin bibiziba puvati. Ia ua kamaghin nighnighan marki, e Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, o e mikarzir mogomebar iniba aghore, o da aghorezir puvati, o igharazir darazir akabav gei, o nguibar atiabar gumazamiziba, o e pura ingangarir gumazibar iti, o e firiaghirezir gumazamiziba. E kamaghin nighnighan kogham. E fo, Krai uabira iti, egha Krai uabi bar en aven iti. **12** God ua baghavira ia misevezi, ia an gumazamizibar otivigha gifa, ezi a bar ia gifonge. Kamaghin amizi, ia arazir kabar amu: ia gumazamizibar apangkuv, egh arazir aghuibar gumazamizir igharazibar amu, egh uari dikabiragh, egh gumazamizibar asughasugh, egh dighorim amirazir arazim damu. **13** Egh ian tongin tav arazir kuratam igharazitav damightima an an osemeghiva, egh ia zuamira uari uarir aningaghan marki, egh uari uan arazir kuraba gin amang. Ia fo, Ekiam ian arazir kuraba gin amada, ezi kamaghira ia uaghan uarira uan arazir kuraba gin amang. **14** Egh ia bar uarigh ifongegh. Arazir kam a bar arazir igharazibagh afira. Arazir kam, an arazir aghuir igharazibagh amima da bar deraviram otiva, uari isa ingari. **15** Krai navir amirizim ia ganingi, egh ia gamizima ia navir vamira iti, ezi navir amirizir kam ian navir averiabar ikiva ia gativagh nighnizir aghuiba ia daningam. Ia fo, navir amirizir kam bagha God ian diazima ia bar uari inigha inivafizir vamiran min oto. Egh zurara God minabi. **16** Egh Kraisin akam ian navir averiabar iki gavgafigh. Eghti ia vaghvagh nighnizir aghuiba ko fofozibar gin mangiva uarira uarir sure damuva akurvazir akam uari daning. Egh Onger Akabar Akinafarimin aven ighiabar amuva, Iesusin ziam fer ighiabar amuva, Godin Duam ian navir averiabar atizir ighiabar amu. Dughiar ia ighiabar amuamim, ia uan navir averiabar God minabi. **17** Ezi bizir manaba ia dagh ami, migirigiaba o ingangariba, ia bizir kaba bar Ekiam Iesusin ziamin dar amu. Egh an ziamin ia God Afeziam minabi. **18** Ia amuiba vaghvagh, uan pabar apengan iki me baghivira iki. Kar Ekiam ifongezir arazim. **19** Ezi ia paba vaghvagh, uan amuiba bar deraghvira me damuva bar me gifongegh. Egh men ataran kogh, pazi me damuan marki. **20** Ia boriba, ia zurara uan ameboghfeziabar akaba baraghiva dar gin mangi. Ia fo, Ekiam ian arazir kam bagh bar akuegham. **21** Ia afeziaba uan boriba mighi me amir biziba bagh mikimiva men nighnizibar amuti me ataran marki. Ia kamaghin damuti, borim osemegh kamaghin mikim suam, ki bizitam damuan kogham. Marki. Ki aghua. **22** Ia ingangarir gumaziba vaghvagh, uan gumazir ekiar ian garibar akaba baragh, egh biziba bar dar amu. Egh ia kamaghin nighnighan marki, “egh suam, dughiar me en gara itibar, e me apezepir ingangarir aghuibar amuti me e gifuegham.” Puvati. Ia Ekiamin atiating, egh dughiaaba bar uan navir averiabar aven deravira nighnigh, guizbangira ingangarim damu. **23** Ezi ia amir biziba bar, ia uan gavgaviba sara dar

amu. Kar, ia gumaziba bagha ingarir puvati. Ia Ekiam bagha ingangarim gami. **24** Ia bizir kam ginighnigh, ia Ekiam Kraisin ingangarir gumamaziziba, a uabira ian garir gumazir bar ekiam. Egha ia fo, Ekiam ivezir aghuir uan gumamaziziba bagha atizim, a gin ia daningam. **25** Ia fo, God gumamazizir vabara a men garir puvati, a bar gumamazizibar gara men araziba ko navir averiaba deravira dar gara tuavir vamira me tuisisi. Kamaghin amizi, gumazir arazir kurabagh amizim, a uan arazir kurar an amizim bagh ivezir kuram iniam.

4 Ia ingangarir gumamazizibar garir gumazir ekiaba, ia kamaghin fogh, ia uaghan gumazir ian garir ekiam a Godin Nguibamin pin iti. Kamaghin amizi, ia uan ingangarir gumamaziziba deravira men ganiva Godin damazimin derazir arazimin me damuva arazir aghuibar me damu. **2** Ia God ko mikim mamaghira ikiva, deraghvira ganiva nighnigh God ko mikim, egh God minabivira iki. **3** Ia God ko mikimiva egh uaghan e bagh an azangsighti, an e bagh tiam kuightima e Kraisin akam akunam. Akar kam a fomira modoghav iti. Ia fo, ki akar kam akunizi, me a baraghan aghuagha na isa kalabus gati. **4** Ia God ko mikim egh suam, a nan akuraghti ki God ifongezir moghira, deraghvira akar kam akunam. **5** Ezi ia, nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatizir darasi, ia nighnizir aghuibar gin mangiva egh arazir aghuibar me damu. Egh ia dughiaba vaghvagh Kraisin arazibar men akakaghsivira damuvira iki. **6** Ia zurara akar aghuir singtizibav kintima, gumamaziziba da baragh dagh ifuegham. Kamaghin amizi ia bar deravira foghiva gumamaziziba vaghvagh men akaba ikarvagh. **7** Tikikus e ko ingangarir gumazir mam, a en aveghbuar aghuir e bar ifongezim, egha a guizbangira Ekiamin ingangarir gumazir bar aghuim. A nan ingangariba bar dar gun ia mikimam. **8** Ezi bizir kam bagha, ki ia bagha anemada. Ki ghaze, ia fogham, e manmaghin iti, eghti akar kam gavgavim ian navibar amuti ia ua bar akuegham. Kamaghsua, ki Tikikus amadazi, a ia bagha zui. **9** Eghti Onesimus, a Tikikus ko izam, a guizbangira en guizin aveghbuar

bar aghuir e bar ifongezim, a dughiaba bar Godin ingangarim gami. A ian mav. Eghti aning bizir kagh otiviziba bar dar gun ia mikimam. **10** Aristarkus, a na ko kalabusin ikia, egha ghaze, Afeziam ia ko iki. Ezi Mak, Barnabasin imurim, a uaghan akam amaga ghaze, Afeziam ia ko iki. (Egh a izi ian tongin otoghti ia a inigh uan dipenimin mangi. Ia Mak iniasa, ki ia bagha akar kam amadagha gifa.) **11** Ezi Iesus, an ziar mam Jastus, a uaghan ghaze, Afeziam ia ko iki. Judan tongin itir gumazir mikarzir mogomebar iniba aghorezir kabara, me na ko ikia God Gumamazizibagh Ativir Ingangarim gamua egha me bar deraghavira nan akurvasi. **12** Epafras uaghan ia ginighnigha ghaze, Afeziam ia ko iki. A uaghan ian mav, egha Kraisi Iesusin ingangarir gumazim. A zurara ia bagha pamten God ko migiavira iti, egha ghaze, God ian akurvaghti, ia tuivigh gavgavigh, egh fofozir aghuitam oteveghan koghiva, egh Godin ifongiam bar a gifoghiva an gin mangam. **13** Ezi ki kamaghin ia mikimasa, a bar akurvazir dafam ia bagha a gamuava egha uaghan Laodisian nguibamin itir darazi ko Hierapolisin nguibamin itir darazi bagha a gami. **14** Ezi Luk, a doktan e bar ifongezim, a Demas ko aning ghaze, Afeziam ia ko iki. **15** Egh ia Laodisian itir siosin mikim suam, Pol ghaze, Afeziam ia ko iki. Egh ia Nimfa ko siosin an dipenimin uari akuvim sara, bar me mikim suam, Pol ghaze, Afeziam ia ko iki. **16** Egh ia akinafarir kam uarir tongin a dipon, egh gin Laodisian itir sios bagh anemadagh, eghti me uaghan uarir tongin a diponam. Egh uaghan akinafarir ki Laodisiaba bagha amadazim, me ia bagh anemadaghti, ia a inighiva uarir tongin a diponam. **17** Egh ia kamaghin Arkipus mikemegh, “Ekiam ni ganingizir ingangarim, ni deravira a damuva bar anegifagh.” **18** Ki Pol, ki uan dafarimningin akar abuananam ia bagha an osira ghaze: God deravira ia damu. Ki kalabusin ikiavira iti, ezi ia na gin amangan marki. Ki ia bagha God ko migia ghaze, Godin apangkuvim ia ko iki.

1 Tesalonika

1 Ki Pol, ko Sailas ko Timoti, e Tesalonikan itir sios bagha akinafarir kam osiri, me God Afeziam ko Ekiam Kraiss Iesusin poroghav itir gumazamiziba: Godin apangkuvim ko navir amirizim ia ko iki. **2** E zurazurara God minabava ia bagha God ko migei. **3** E ian arazibagh nighnigha e fo, ia nighnizir gavgavim Godin itima, bizir kam ia gamima ia ingangarir aghuibagh ami. Egha ia igharazibagh ifuegha, bizir kam ia gamima, ia pamtem ingari. Egha ia en Ekiam Kraiss Iesusin mizua ikia, uan naviba gavgavim dagh anigavira iti. E ian arazir kaba Godin damazimin dagh nighnisi. Kamaghin, e bizir kaba bagha God minabavira iti. **4** En adarasi, e kamaghin fo, God bar moghira ia gifongegha, ua baghavira ia amisevegha gifa. **5** Akar aghuir e inigha ia bagha izezim, an akar kinimin min ia bagha izezir puvati. A Godin Duam ko gavgavim sara ize. Kamaghin amizi, ia guizbangira fo, akar kam a bar guizin akam. E ian tongin ikiava ian akuraghasava amizir arazim, ia uari a gifo. **6** Egha ia Godin akam inizi, osimtizir aviriba ia batifi, ezi ia Ekiamin araziba ko en arazibar gin zuima, Godin Duam ian navibagh amima ia bar akonge. **7** Kamaghin ia arazir aghuim Masedonia ko Akaiian Provinsin itir Kraissin adarasi, bar men aka. Eghti me ian arazimin ganiva an gin mangam. **8** Ezi Ekiamin akar ia kunizim, a dibiirimin araremin min bar ghu. Egha a Masedonia ko Akaiara aningin ghuzir puvati, ian nighnizir gavgavir Godin itir kamin eghaghanim, nguibaba bar a baraki. Kamaghin amizi, marki e ua me mikiman kogham. **9** Ezi dughiar e ia bagha iziba, me uari bizir otivizibar gun e geghari. Egha ia marvir guaba ategha navibagh iragha guizbangira Godin gin zuir arazibar me geghari. A guizbangira ko zurara itir God. **10** Ezi ia an Otarim mizuai, a Godin Nguibam ategh uamategham. Otarir kam aremezima God a gamizi, a ua dikafi. A Iesus, an en akurvasi, egh dughiar Godin aningagharim izamim, an en akuragham.

2 En adarasi, ia uari fo, ingangarir e ian tongin ikiava amizim, a pura ghuzir puvati. **2** Ia fo, e tighar ia bagh izamin dughiam, e Filipain nguibar ekiamin ikia mizaziba isima, me en ziabagh asighasisi. Ezi dughiar e ia bagha izezim, en God en naviba gavgavim dagh aningizima, e uan apanir avirir kabar atiatir puvati. E tugha gavgavigha Godin Akar Aghuim ia mikiri. **3** Egha e ia nighnizir gavgavim Kraissin ikiasava, e ia migia, egha pazav akatamin ia mikemezir puvati, egha e nighnizir zuezir puvatizitam sara ia migia ia gifarazir puvati. **4** Bar puvati. En nighnizim a igharagha iti. God en navir averiabagh fogha givagha, a uabi ifongegha Akar Aghuim akunamin ingangarim e ganingi. Gumazamiziba en ingangarim gifueghasa, e akam akurir puvati. Godra en navir averiabar gari. Ezi e kamaghsua, a uari amir ingangarim gifongegham. **5** Ia fogha gifa, God en garava e gifoizima e kamaghin ia migei, e akar ifavaritamin ia gifarazir puvati, egha e ian bizibagh ifuegha ia apezepera migeir puvati. **6** E, ia ko gumazamizir igharazibar damazimin ziam iniassa ingarir puvati. **7** E guizbangira Kraissin aposelbar min iti. Kamaghin e ti ifuegha, uarir akurvaghasava biziba bagha ia migiai. Egha e ingangarir ekiam ia daningan aghua. E bar aghumra ia ko ikiava ian asughasusi. Kamaghira amebam uan borir aghiribar asughasugha deragha men gari moghin e deravira ian gari. **8** Ia bar guizbangira en namakaba, kamaghin amizima, e guizbangira bar ia gifongegha, Godin Akar Aghuim ia mikimasa, egha e uaghan uan ikirimirim ian akurvaghasa. **9** En adarasi, ia uari en ingangarir ekiar e ia ko ikia Godin Akar Aghuir kunizim gifo. E ghaze, e daghebar uarir akurvaghsi osimtizir ekiam ia daningan kogham. Egha e dimagariba ko aruebar bar puvira ingari. **10** Ia foz, God uaghan fo, arazir manam e ia gami, ia nighnizir gavgavim Kraissin itir gumazamiziba. E Godin damazimin derazir arazir aghuibagh amua, egha arazir kuratam gamizir puvati. **11** Ia fo, afeziam uan boribagh amir arazibar mirara e uaghan vaghvagha dar ia gami. **12** Egha e ian nighnizir gavgavim damuti ia tugh gavgavighamin migirigiabagh ami. Egha ia osimtiziba aterir dughiamin e

agharim ia ganidi. Egha e ikirimirir aghuir God uabi ifongezimin gin mangasa ia migei. God Bizibagh Ativir Dughiam oto, ezi a ian dia ghaze, ia dughiar kamin aven izi nan apengan ikiva na ko pin iki, dabirabir aghuarim nan Nguibamin a iniam. **13** Ia en akam baregha Godin akam ini, egha gumazibar akamin min a inizir puvati, ia guizbangira Godin akamra ini. Ezi akar kam bar pamten ia gumazamizir nighnizir gavgavim Kraisin itibar navir averiabar ingari. Kamaghin amizi, e bizir kam bagha zurara God minabi. **14** En adarasi, Godin siosin Judian Provinsin itiba, me Krai Iesusin adarasi, bizir me batozibara, da uaghan ia batifi. Ian nguibamin gumazibara osimtizir ekiaba ia ganidi moghira, Judian itir siosba, Judaba osimtiziba me garisi. **15** Judaba, Ekiam Iesus ko Godin akam inigha izir gumazibav soghezima me ariaghirezi, me uaghan e batosi. Egha me God ifongezir arazibar aghuagha, gumazamiziba bar men apanimin iti. **16** Egha me God ua gumazamizir kaba inian me aghuagha, kamaghin e Kantrin Igharazibar Gumazamiziba akam e me mikiman me aghuagha, en tuaviba apiri. Kamaghira me zurara arazir kurabagh amima, da ghua bar ekefe, ezi datirighin Godin aningagharim men izegha gifa. **17** En adarasi, Judaba kaghira e arizima, e dughiar bar otevimin ia ategha, ian garir puvati, ezi en nighniziba ia ko iti. Ezi e ua mangi ian ganasaba bar ifuegha egha tuaviba buriavira iti. **18** E ia bagh izasa; ki Pol guizbangira dughiar aviribar izasa ingari, ezi Satan en tuaviba apiri. **19** Eghti en Ekiam Iesus uamateghamin dughiam, bizir tizim e damighti e an damazimin bar akuegha a mizuam iki tugh gavgavigham? E bizir tizim inigh mangi an akagh suam e ingangarir aghuim gami? E ghaze, iarara. E ia baghavira bar akuegham. **20** Guizbangira, e ia baghavira bar akuegham. Ezi iarara e gamima e bar akueghavira iti.

3 E ia bagha nighnighavira ikia ghua, gin e ghaze, e sughsughan kogham. Egha akam misuegha ghaze, ga Atensin ikiam. **2** Egha Timoti amadazima a ia bagha izi. Timoti a en aveghbuam. Egha a Godin ingangarir gumazir Kraisin Akar Aghuim akurim. Ga

gavgavim ia daningiva, ian nighnizir gavgavimin akurvaghasa anemada. **3** E kamaghin aghua, osimtiziba ko mizazir ia isir kaba ia damuti ia nighnizir aviribar amuam. Ia uari fo, God uabi osimtizir kamagh gariba aterasa e amisefe. **4** E faragha ia ko ikia egha kamagh ia miaviavira iti, osimtizitaba e bativam. Ezi ia datirighin deragha kamaghin fo, dughiar kurar kam e bato. **5** Bizir kam bagha, ki sughsughan aghuagha, ian nighnizir gavgavim gifoghasa Timoti ia bagha anemadazi a izi. Ki kamagh atiati, gumazir kuram Satan ian nighnizir gavgavibar amuti, da ireghti, en ingangarim pura mangigham. **6** Ezi Timoti ia ategha datirighira iza e batogha, Akar Aghuim e migia ghaze, ia nighnizir gavgavim Godin ikiava God ko gumazir igharazibagh ifonge. Egha a kamaghin migia ghaze, ia zurara e ginighnigha ian naviba bar en dera. Egha ia en ganasava ami moghin e uaghan ian ganasava ami. **7** Kamaghin amizi, en adarasi, dughiar e osimtiziba ateri nighnizir aviriba e bativimin, e kamaghin oraki, ia nighnizir gavgavir Godin itim ikiavira iti; ezi bizir kam gavgavim e ganingi. **8** E kamaghin fo, ia Ekiam bagha tugha gavgavizima, e kagh uaghan, en dabirabim datirighin bar dera. **9** E ia ginighnigha uan Godin damazimin guizbangira bar akonge. Kamaghin amizi, e ia bagha God minabavira iti. **10** Egha dimagariba ko aruebar, God ko pamtem miaviavira ikia ghaze, God en amamangatighti e uari izi ian ganam. Eghti ian nighnizir gavgavim oteveghti, e ua ian akurvaghiva ian nighnizir gavgavim damutima, a gavgavigham. **11** E kamaghsua, en God en Afeziam uabi ko Iesus en Ekiam, e bagh tuavim azeneghti e ia bagh izam. **12** En ifongiam, Ekiam ia damighti arazir igharazir darazigh ifongezim bar moghira ia gizivagh egh fasfagham. E bar ia gifongezi moghira, ia vaghvagh Godin gumazamiziba ko gumazamizir igharaziba bar me gifongegh. **13** Eghti God gavgavim ia daningti, gumazamizir en Ekiam Iesusin damazimin zueziba bar, a ko uamateghti, en God en Afeziam ian gantima ia an damazimin zuegh arazir kuraba puvatigham.

4 Kamaghin, en adarasi, e God ifongezir araziba bar ian akagha ghaze, arazir kaba ia dar

amu. Arazir kaba, ia datirighin guizbangira dagh ami. E datirighin Ekiam Iesusin ziamin gavgavimin ia gakaghora ghaze, ia arazir kabar amu mamaghira iki. **2** E Ekiam Iesusin ziamin ian sure gamizir akaba, ia dagh fo. **3** God kamaghin ifonge, ia bar uari isiva a danigh an damazimin zuegh. Egh gumazamiziba tintinibar uari isava akuir arazim gitagham. **4** Egh ia vaghvagh uan amuibar ikiva deravira men gan. Egh Godin damazimin zuezir araziba ko a ifongezir arazibar amu. **5** Ia uan mikarzim in ifongjabara, gin mangan marki, mati God gifozir puvatizir gumazamiziba amir araziba. **6** Kamaghin ia uan aveghbuaba osimtiziba me darigh me gifar arazir kurabar men amuibar amuan marki. E fomira akar gavgavim ia migia ghaze, gumazir arazir kurar kabagh amiba, God gin ivezir kuram me daningam. **7** E fo, God arazir miziriziba bagha en diazir pu. Bar puvati. A en diagha ghaze, ia nan gumazamizibara, kamaghin ia arazir zuruzibara damu. **8** Kamaghin amizi, ni tina akar kaba akirim dagh asara, ni akirim gumazim gasarazir puvati, ni God akirim a gasara, Godin kamra uan Duam ia ganingi. **9** Ki Kraisin adarazi uarigh ifongezir arazim ia bagh osiran kogham. Ki fo, God uabi ia uarigh ifueghamin arazim bagha ian sure gami. **10** Ezi ia Provins Masedonian itir Kraisin adarazi uarigh ifongezir arazibar bar me gami. En adarasi, ia arazir kam damu mangi mamaghira ikiasa e ian azangsisi. **11** Ki kamaghsua, ia bizitamin oteveghan kogham, eghti gumazir Kraisin azenan itiba ian ganiva kamaghin mikim suam, Kraisin adarazi arazir aghuibagh ami. Bizir kam bagh ia uan dabirabar amirizim damuti a deraghsi, puvira uari bagh ingar. Egh uan agharibar uari ingar egh ia uari uarir akurvagh, mati e fomira ia mikemezi moghira. **13** En adarasi, e kamaghsua, ia bar deravira Kraisin gumazamizir ovengeziba bativamin bizim gifogh. Ia gumazir igharazir nighnizir gavgavim Godin itir puvatizibar min pamten osemegh ikian marki. Me ua dikavamin dughiam mizuair puvati. **14** E kamaghin nighnizir gavgavim iti. Iesus aremegha ua dikafi. Kamaghin amizi, en nighnizir gavgavim kamakin, God gumazir nighnizir gavgavim an ikiava ovengezibar

amighti, me ua dikavigh egh Iesus ko ua izam. **15** Ekiamin akam e kamaghin ia mikeme, Ekiam uamateghtima e gumazamizir angamira itiba, gumazir ariaghirezibar faragh mangan kogham. Puvati. **16** Ekiam pamtem mikimti, an enselin faragha zuimin tiarim mikimti, Godin sigham sara arangam. Eghti Ekiamra uan nguibam ategh izighiritima gumazamizir Ekiamin poroghav ikiava ariaghireziba faragh ua dikavigham. **17** Dughiar kam in gin e gumazamizir angamira ikiavira itiba, e gumazamizir kaba ko ghuariabar tongin mavanangam, egh e bar Ekiam overiamin a bativam. Kamaghin e bar Ekiam ko zurazurara ikiam. **18** Egh ia akar kam Godin gumazamizir igharazibav kim, egh gavgavim uari daning.

5 En adarasi, e biziba otivamin dughiatam diborogh ia bagh an osirighan kogham. **2** Ia uari fogha gifa, Ekiam Izamin Dughiam okimakiar gumazim dimangan izi moghin zuamirama otogham. A izamin dughiam, ia a gifoghan kogham. **3** Gumazamiziba kamaghin mikimam, “Datirighin dughiar amirizim e batozi, e deravira iti.” Eghti bizir me gasighasighamim bar zuamira me batogham, mati mizazir amizir naviba adaiba borim batasa isir mizaziba. Men tav osimtizir kam gitagh ari mangan kogham. **4** Kamaghin amizi, en adarasi, ia mitatemin itir puvati, egh dughiar kam okimakiar gumazimin min iziti, ia an ganigh digavir kuram damuan marki. **5** Ia fo, ia bar aruem ko angazangarimin gumazamiziba. E dimagarim ko mitarmemin adarazi puvati. **6** Kamaghin amizi, e gumazamizir igharazibar min daku ikian kogham. En damaziba kurighireghti e deraghvira nighnigham. **7** E fo, gumazamizir akuiba me dimagaribar akui. Ezi gumazir dipar kuraba apa onganiziba, dimagaribar da api. **8** Ezi e aruemin adarasi, kamaghin e deraghvira nighnigham. E nighnizir gavgavim Godin itir arazim ko igharaz darazigh ifongezir arazim inigham, egh bizir kamning midorozir korotiamin min uan evariba ikeghti da e apazagham. Egh God mizuam iki an akurvazir arazim inigham, egh e midorozir dapanir asuamin min anerughti an e apazagham. **9** God, uan aningagharimin aven mangasa e

amisevezir puvati. A en Ekiam Krai Iesusin a en akuraka. 26 Ia Kraisin gumazamiziba, ingangarimin en akurvaghasa e amisefe. 10 Iesus vaghvagh uan dafaribar suigh. 27 Ki Ekiamin en akurvaghasava e bagha areme. Kamaghin ziamin akinafarir kam Kraisin gumazamiziba amizi, e ovenge, o e angamira iti, e a ko angamira bar me bagh a dipon me mikimasa ia gakaghori. 28 En Ekiam Krai Iesusin apangkuvim bar ikiam. 11 Kamaghin, ia uari vaghvagh akar moghira ia ko iki.

28 En Ekiam Krai Iesusin apangkuvim bar aghuibar uariv kim egh gavgavim uari daning, mati ia datirighin ami mokin. 12 Nan adarasi, e kamaghin ian azangsisi, ia gumazamizir ian akurvagha ia ko ingaribar apengan iki. Ekiam ian gumazamizir dapanibar ikiasa me amisefe, eghti me ian araziba akiramin migirigiabar amuam. 13 Ia men ingangarir me amir kam ginighnigh, egh naviba bar men deraghiva me gifongeghiva men apengan iki. Egh ia bar uari inigh navir amirizimin iki. 14 Nan adarasi, e kamaghin ian azangsighasa, ia gumazamizir amirazibar araziba akiriva, egh gumazamizir atiatiabar naviba gavgavim me daningiva, gumazamizir gavgaviba puvatizibar akurvagh, egh ia gumazamiziba bar dughorir amirazim men iki. 15 Ia deravira gan, gumazitam o amizitam arazir kurabar ia damutima, ia an arazir kuraba ikaravaghan marki. Ia zurara arazir aghuibar Godin gumazamizibar amusi gavgavigh, uaghan gumazamizir igharaziba sara. 16 Egh ia zurara bar akongegh, 17 egh ia God ko zurara mikimvira iki. 18 Bizir tizim ia bato, God minabivira iki. God kamaghsua, ia gumazamizir Krai Iesusin poroghav itiba ia arazir kaba bar, dar amu. 19 Eghti Godin Duam bizitam damusi ia mikimtima, ia an anogoroghan marki. 20 Eghti Godin akam inigha izir gumazamizibar akam me ia mikimtima ia navir kuram men ikian marki. 21 Egh ia bar deravira araziba ko akaba bar, da tuisigh. Egh arazir aghuibara, ia dar suigh. 22 Egh arazir kuraba ia bar da atakigh. 23 God uabi navir amirizimin mingarim, a ia damightima ia uari isi bar a daning, egh an damazimin bar zuegham. Eghti a ian duaba ko, mikarziba ko, ikirimiriba bar moghira deraghvira dar ganti, da deraghvira ikiva en Ekiam Krai Iesus izamin dughiamin ia arazir kuratam Godin damazimin bar puvatigham. 24 Godin ian diazim, a uan akabar gin ghua bizibagh amima da guizin otifi. Kamaghin e fo, a guizbangira bizir kabar amuam. 25 En adarasi, ia e bagh God ko mikimti,

2 Tesalonika

1 Ki Pol, ko Sailas ko Timoti, e Tesalonikan itir sios bagha akinafarir kam osiri, me God en Afeziam ko Ekiam Krai Iesusin poroghav itir gumazamiziba. **2** God en Afeziam ko Ekiam Krai Iesusin apangkuvim ia damightima, ia navir amirizim iki. **3** En adarasi, e zurara ian ziaba diponiva ia bagh God minabiva God ko mikimam. E fo, ian nighnizir gavgavim bar moghira gavgafi, ezi ia bar moghira vaghvagha bar uarigh ifonge, ezi arazir kam ekiva ghuavira iti. Kamaghin bar derazi, e ia bagha God minabi. **4** Kamaghin amizi, e tintinibar Godin siosbar ghuegha ian ziaba fe. E arazir kurar apaniba ia gamiba bar dar gun me migiava, osimtiziba sara me migei. Egha e kamaghin migei, “Godin gumazamiziba me uan nighnizir gavgavimin tugha gavgavigha, osimtiziba ko mizaziba ateri.” **5** Ezi bizir ia bativir kaba, God kamaghin en aka, an arazir aghuim gamua egha en araziba tuisisi. Ia kamaghin ifonge, God Bizibagh Ativamin Dughiam otogham. Kamaghin, ia mizaziba isi. Eghti God suam, ia dera egh ia inigh dughiar kamin aven mangam. **6** Godin arazir aghuim a kamaghin damuam, gumazamizir osimtiziba ia gariziba, a ua men osimtiziba ikarvagham. **7** Egh ian osimtizir datirighin ia ateriba God da givagh, avughsazim ia daningiva uaghan e daningam. Dughiar kamin Ekiam Iesus uan enselin bar gavgavim itiba ko Godin Nguibam ategh azenara otogham, eghti e avughsam. An avir bar gavgavir mizariaba sara izam. **8** Egh God gifozir puvatiziba ko en Ekiam Iesusin Akar Aghuimin gin zuir puvatiziba, Iesus ivezir kuram me ikarvagham. **9** Kamaghin amir gumazamiziba ivezir kurar kam inigh; bar ikuvigh mamaghira ikiam. Egh me Ekiamin saghon ikiva, uaghan an gavgavimin angazangarir ekiamin saghon ikiam. (aiōnios g166) **10** Ezi Dughiar God atizim, Ekiam ua izitima an gumazamizir nighnizir gavgavim an itiba, me an ziam fiva, ziar ekiam a daning a bagh bar akuegham. Ia Godin akar e ian tongin kunizim, ia nighnizir gavgavim an iti. Kamaghin amizi, ia dughiar kamin uaghan me ko ikiam. **11** Ezi e bizir kabagh nighnigha

zurara ia bagha e uan God ko migei, eghti a ian akurvagham. E kamaghsua, a ia damuti arazir aghuir a damuasa ian diaziba, ia dar amuam. E a ko mikimtima, a gavgavim ia daningam. Eghti ia, arazir aghuir ia damuasa ifongeziba bar, ia dar amuam. Eghti Godin gavgavim ian nighnizir gavgavim damuti, an ekeveghti ia arazir aghuir aviribar amuam. **12** Ezi arazir kamin ia Ekiam Iesusin ziam fitima a uaghan ian ziaba fam. En God ko Ekiam Krai Iesus ian apangkuvigh egh bizir kabar amuti da guizbangin otivam.

2 En adarasi, e bizitam ia mikimasa, en Ekiam Krai Iesus a uamategh izam, eghti e a ko uari akuvagham. E kamaghsua, ia bar derivira akar kam baragh. **2** Gumazir taba ti ia migia ghaze, Ekiam Izamin Dughiam otogha gifa. Gumazir mamin nighnizim ghaze, Godin Duam ti uan akar kam a ganingizi an an gun migei. O gumazir mam Godin akam akura akar kamin gun migei. O gumazir mam ghaze, e osirizir akinafarir mam, akar kam an iti. Ezi ia akar kam managh a baraki, ia zuamira digavir kuram damighiva okam nighnighan marki. **3** Ia gumazitamin ganti a uan akatam o arazir an amitamin ia gifaran marki. Ia oragh! Dughiar kam puram otoghan kogham. Puvati. Faraghivira gumazir avirim Godin akaba batoghiva akirim ragh God gasaragham. Eghti Godin Araziba adoghodozir gumazir mam azenara otogham, gumazir kam God helin a gasighasigham. **4** Bizir gumazamiziba ziaba feba ko dar bora ghaze men godba o men aseba, a dar apanimin ikiam. Egh a uabira uan ziam fiva egh a bizir kaba bar da dikabiragham. Egh a Godin Dipenimin aven daperagh ikiva kamaghin mikimam, “Ki uabira God.” **5** Ia fo, ki ia ko itir dughiam, ki bizir kabar gun ia mikeme. Ia ti okinighnighiz, o? **6** Ia fo, bizir mam gumazir kamin tuavim apirima an azenaram otivan kogham. A gin God a bagha atizir dughiamra, an azenim giram. **7** Ia fo, datirighin Godin Araziba adoghodozir arazir kam averara ingari iti. A modogh averara iki mangiti, gumazir an tuavim apirizim, sivagh mangiti, an azenaram otogham. **8** Egh Godin Araziba adoghodozir gumazir kam dughiar kamin azenim giram. Eghti Ekiam Iesus uan akamin a giveragh

a misuegħtma an aremegham. Ekiam uan angazangarim ko gavgavir ekiam sara iziva, uan angazangarim ko gavgavir kamra a gumazir kam bar a gasighasigham. **9** Godin Araziba adoghodozir gumazir kam, a Satanin gavgavimin azenan otogham. Egh Satanin ifavarir arazimin, a digavir kuram gamir arazir aviriba ko arazarazir igharaziba ko mirakelin ifavarir igharagha gariba, dar amuam. **10** An arazir kurar avirir igharazibar amu, ovevem in tuavimin gin zuir gumazibagh ifaram. Me guizin akam gifongeghan aghua, ezi God men akuraghan kogham. Kamaghin amizi, gumazamizir kaba bar arighiregham. **11** God kamaghsua, gumazamizir nighnizir gavgavim guizin akamin itir puvatigha arazir kurabagh amua bar akongeziba, me nighnizir gavgavim akar ifavarimin ikiva, Godin kotin ivezir kuram iniam. Kamaghin amizi, God men nighnizibagh amizi, me paza nighnisi. **13** En darasi, ia Ekiam bar ifongeziba, God faragha inizir gumazamizibar tongin ikiasa ia misefe. God uan Duamin gavgavimin ian navir averiamin ingarima, ia a baghavira itir gumazamiziba, egħa ia guizin akam nighnizir gavgavim an iti. Ezi tuavir kamin God ian akurvagħasa. Kamaghin amizi, e zurara God ia bagħ a minamam. **14** God kamaghsua, ia uan Ekiam Krais Iesusin angazangarir ekiamin aven a ko ikiasa a ifonge. Egħa a uan Akar Aghuir e ia mikemezir kamin ian dia. **15** Kamaghin amizi, en adarasi, ia bar tuivigh gavgafigh. Egħti Godin akar e ia mikemeziba, o akar ian sure damuasa osiriziba, ia dar gin mangi. **16** E kamaghin God ko migia ghaze, en Ekiam Krais Iesus ko God en Afeziam bar e gifonge. Egħa en apangkuvigha en navibagh amima, da deragh, mamaghira ikiam. Egħa en akurvazima en nighnizir gavgavim ikiava God mizuai, egħti an arazir aghuimin e damuam. (aiōnios g166) **17** Egħ a gavgavim ian navibar aning, ian akurvagħti ia arazir aghuiba bar, dar gin mangiva akar aghuibav kimam.

3 En adarasi, en akar abuananam, a kamakin.

Ia God ko mikimtima, an en akuragham, egħti Ekiamin akam zuamira nguibaba bar a dar mangiti gumazamiziba a iniva an gin mangi, nighnizir gavgavim an ikiam, mati ia

faragħa a inizi mokin. **2** Ia God ko mikimtima a gumazir kurabar dafaribar e inigh, kar arazir kurabagh amir gumaziba. Ia fo, gumazamizir maba nighnizir gavgavim Ekiamin itir puvati. **3** Ezi Ekiam guizin arazibagh ami, egħti ia bar nighnizir gavgavimra an iki. A gavgavim ia daningiva, ia gegħuvti, Satan paza ia damighan kogham. **4** Ezi Ekiam e gamizima e bar deravira kamaghin fo, ia arazir e ia mikemeziba, bar dagħ amuavira iti. Egħ gin ia kamaghira damuam. **5** E kamaghsua, Ekiam ian faragħ mangi, ian navibar amuti, ia fogħ suam, God guizbangira ia gifonge. A ian navibar amuti, ia Kraisin arazimin gin mangiva osimtiziba ateriva tugħ gavgavigham. **6** En adarasi, en Ekiam Krais Iesusin ziamin e akar gavgavim migia kamaghin ia migei, en marazi pura amirvagħa ikia, akar e ia ganingizimin gin zuir puvati. Ia vagħvagħ men sagħon iki. **7** Ia fo, ia en arazibar gin mangi. Dughiar e ia ko itiba, e pura apiaghav itir puvati. **8** E pura ian dafaribar dagħetaba inizir puvati. E dagħ ivesi. E kamaghsua, e osimtiziba ia darighan kogham. Kamaghin e puvira arueba ko dimagaribar ingari. **9** God ghaze, e dagħeba bagħ ian azangsightima, ia en akurvagħam. Ezi e ian azangsizir pu. E ghaze, e arazir aghuim ian akagħtima ia an gin mangam. Ezi kamaghin, e ian azangsizir puvati. **10** Ia fo, dughiar e ia ko itibar, e akar gavgavim ia ganingi: gumazamiziba ingangaribar amuan aghuagħti, ia dagħeba me daningan kogham. **11** Ezi e datirighin orazi, ian marazi pura iti. Me ingangaritam gamir puvati. Me pura gumazamizir igharazibar biziba tintinibar dav gei. Kar men biziba puvati. **12** Ezi datirighin Ekiam Krais Iesusin ziamin e akar gavgavir kam kamaghin gumazir kabav gei, me bar deravira dapiaghiva, ingariva, me dagħebar uarira uarir akurvagh. **13** Ezi en adarasi, ia arazir aghuibar amua dar amirvagħan marki. **14** Egħti gumazitam o amizitam akar e akinafarir kamin osirizibar gin mangan kogħtima, ia deraviram an gan. Ia kamaghin damuti, gumazir kam uan arazir kam gifoghiva aghumsigham, kamaghin ia an sagħon iki. **15** Ia apanimin min a ginighnighan marki, ia aveghbuamin min a damuva, egħ arazir aghuibar amusi an sure damu. **16** Ekiam a navir amirizimin mingarim, a

zurara ia damuti ia navir amirizimin biziba bar dar ikiam. Ekiam bar moghira ia ko ikiam. **17** Ki Pol, ki uan dafarimin osira ghaze, Afeziam ia ko iki. Nan akinafariba bar, osizirir abuananam ki zurara uan ziam kamaghin an osiri. Kar ki kamaghin osiri. **18** En Ekiam Krai Iesusin apangkuvim bar moghira ia ko ikiam.

1 Timoti

1 Ki Pol, ki Krai Iesusin aposel. God, en Akurvazir Gumazim, ko Krai Iesus, gumazir e ganasa mizuaim, aning na misevezima ki aposelin oto. **2** Timoti, ni na ko nighnizir gavgavim ikiava, mati guizbangira nan otarim. Ezi ki akinafarir kam ni bagha an osiri. God en Afeziam ko Krai Iesus en Ekiam, aningin apangkuvim ko kuarkuvim, ni damuti ni navir amirizimin iki. **3** Ki fomira Masedonian Provinsin ghughava, dughiar kamin ki akar gavgavir mam ni ganingi, egha datirighin ki akar kamra ua kamaghin ni mikimasa. Ki ghaze, ni Efesusin Nguibar Ekiamin ikiva gumazir maba migirigiari gavgavim me daning suam, me gumazamiziba Godin akamin men sure damuva, akar ifavarir taba me damuvira ikian marki. **4** Egh me pura eghaghanir araziba ko men ovavibar ziar migirigiari me zurara migiavira itiba, da atakigh. Akar kaba men nighnizibagh amima me onganighava tintinibar uariv gia uari adosi. Akar kaba me damuti, me nighnizir gavgavim Godin ikian kogham, egh God e damuamin bizim me deragh a gifoghan kogham. **5** Nan akar gavgavir kamin mingarimra kara, e bar uarigh ifuegham. E fo, e guizin nighnizir gavgavim Iesusin ikia, navir zuruzim ikia, egha uan araziba deravira da tuisigha arazir aghuibar gin zui. Eghti bizir kaba e damuti, e bar uarigh ifuegham. **6** Marazi arazir kam ataki, egha datirighin me onganigha pura akar mingariba puvatizibav gei. **7** Egha me igharaz darazi Godin Arazibar men sure damuasa. Egha me ghaze, men migirigiaba bar guizbangira. Ezi akar me gun migeim, an mingarim me uari a gifozir puvati, egha me uari uan akam deragha a gifozir puvati. **8** E kamaghin fo, Moses Osirizir Arazir God a Ganingiziba, da bar dera. Eghti gumazitam bar deragh Godin Arazir kabar gin mangiti, Arazir Kaba an deragham. **9** Ezi e uaghan kamaghin fo, God uan Araziba isa gumazamizir aghuiba bagha da aningizir pu. Puvati, a gumazamizir arazir kurabagh amiba bagha, da me ganingi. Gumazamizir akaba batoziba, ko akaba barazir puvatiziba,

ko gumazir akirim ragha God gasaraziba, merara God me bagha uan Araziba aningi. Kar gumazamizir Godin ziam fer puvatiziba, ko gumazamizir Godin aghuaziba, ko gumazamizir uan amebaba ko afeziaba misoghezi me aremeziba, ko gumazamizir igharaz darazi misozima me ariaghireziba, **10** ko arazir mizirizibagh amiba, ko gumazir uarira uari isava akuiba, ko gumazir gumazamiziba okiava me gamima me pura ingangarir gumazamizibar otiviba, ko gumazamizir ifariba, ko gumazamizir kotin aven ifariba, merara God me bagha uan Araziba aningi. Egha uaghan gumazamizir Godin guizin akamin apaniba, God me bagha uan Araziba aningi. **11** Ezi guizin akar kam, God an gun mikimasa na ganingizir akam, an Akar Aghuir kamin mirara ghu. Ezi Akar Aghuir kam e migia ghaze, God angazangarir ekiamin aven ikia, egha gavgavir ekiam iti. A bar derazima gumazamiziba an ziam fe. **12** En Ekiam Krai Iesus, ingangarim bagha gavgavim na ganigha ghaze, ki an ingangarim damuam. Egha ingangarir kam damuasa na amisefe. Ezi ki kamaghsua a minaba. **13** Guizbangira, fomira ki dibovir akabar an ziam gasighasiki, egha an apanim gamuava, akar kurabar a mikeme. Ezi a fo, ki deragha a gifozir puvatigha, nighnizir gavgavim an itir puvati, egha arazir kabagh ami. Kamaghin amizima, a nan apangkufi. **14** Ezi Krai Iesus en Ekiamin apangkuvim bar na gizivagha, na gamima, ki nighnizir gavgavim an ikiava gumazamizir nighnizir gavgavim Krai Iesusin itiba, bar me gifonge. **15** Krai Iesus, gumazamizir arazir kurabagh amiba men akuraghasa nguazir kamin ize. Ezi men tongin, nan arazir kuraba bar men arazir kurabagh afira. Ezi akar kam a guizbangira, gumazamiziba a baregh nighnizir gavgavim an iki. **16** Ezi Krai Iesus kamaghsua ifonge, gumazamiziba bar kamaghin fogh, a gumazamizir arazir kurabagh amibar asughasugha nimira me gamua zui. Kamagh amizi a faragha nan apangkufi, ezi ki an ababanimin min iti, eghti a na gamizir biziba men akaghti me dar ganiva, nighnizir gavgavim an ikiva, ikirimirir ikia mamaghira itim iniam. (aiōnios g166) **17** Ezi an Atrivir Zurara Itim. An oveghan kogham, ezi e gumazamiziba

an ganighan kogham. A uabira bar guizbangin God. Kamaghin amizi, e zurazurara ziar ekiam a daning mamaghira iki mikim suam, God ni bar ekeveghe bar dera. Bar guizbangira. (aiñ g165) 18 Nan otarim Timoti, ki fo, Godin akam inigha izir gumazim fomira nin arazibar gun mikeme. Ezi ki akar kam ginighnigha, bizir ni damuamiba bar dar gun ni migei. Ki kamaghin ifonge, ni nighnizir gavgavim Iesusin ikiva an suiragh gavgavigh, uan araziba deravira da tuisigh arazir aghuibar gin mangi. Ki kamaghsua, ni Godin akam inigha izir gumazim ni ganingizir akar kabar gin mangi, egh tuavir kamin ni midorozir aghuim misoghiva nighnizir gavgavimin aven tugh gavgafigh. Bizir kam bagha, ki akar kam ni ganidi. Ezi gumazir maba, me uan araziba deragha da tuisigha, arazir aghuibar gin mangan aghuagha da batosi. Egha tuavir kamin me uan nighnizir gavgavibagh asighasiki. 20 Ezi men tongin Himeneus ko Aleksander kamaghin ami. Ezi ki kamaghin ifonge, aning ua Godin ziam gasighasighan markiam. Aning kamaghin foghasa, ki aning isa Satanin agharim gati.

2 Ki mighighavira ia migei, faragh damuamin bizim a kamakin, ia gumazamiziba bagh God ko mikimiva a minabiva an azangsighiva, egh a gumazamiziba bar men akurvaghsi a gakaghon. 2 Egh uaghan atriviba ko gavmanba bagh Godin azangsigh. Kamaghin, e bar deragh ikiva navir amirizibar ikiva, God baghavira itir arazibar amuva, God ifongezir araziba bar dar gin mangam. 3 God ko migeir arazir kam, a Godin damazimin bar dera. God, en Akurvazir Gumazim, an arazir kam gifonge. 4 A kamaghsua, a bar gumazamiziba men akurvagham. Eghti me bar guizin akamin mingarim gifogham. 5 E fo, Godin vamira iti. Ezi abuir gumazir vamira iti, a God ko en tighin iti. A gumazir kamra, Krais Iesus. 6 Dughiar God inabazimin, Krais Iesus gumazamiziba bar me bagha uabi isa God ganigha aremegha ua me givese. Ezi arazir kamin God kamaghin en aka, a uan gumazamiziba bar moghira ua me iniam. 7 Egha ingangarir kam bagha, God aposel ko akam akunamin gumazimin ikiasa na misefe. Ki guizbangira migei, ki ifarir puvati. A Kantrin

Igharazibar Gumazamizibar sure damuasa ingangarim na ganingi, eghti me nighnizir gavgavim Kraisin ikiva guizin akam gifogham. 8 Ki kamaghin ifonge, nguazir kamin gumaziba bar dafariba fiva God ko mikim. Ki kamaghsua, me bar uari isiva God daningiva, zuegh ikiva, aningagharir arazim ko adoghodozir arazim atakigh. Me arazir kam damuva, God ko mikim. 9 Ki uaghan kamaghin ifonge, amiziba korotiar aghuibar aghuti, da men tughatigham. Eghti men korotiaba, igharaz darazi men ganiva nighnizir kuraba ko aghumsizir nighniziba ikian kogham. Me uan dapanir ariziba mighvira da asingan marki, egh uan mikarziba, manmaniaba ko gol ko korotiar bar pin koziba, puram azenan dar kurukan marki. 10 Amizir Godin akamin gin mangasa ifongeziba, me arazir aghuibar amu. Arazir kaba, kar guizin men kurukazim. 11 Egh amizir mam bar uabi dikabiragh nimira ikiva Godin akamin fofozim iniam. 12 Ki kamaghin amizir kamin amamangatizir puvati, a uabi fiva gumazimin faraghfaragh mangi, egh an sure damuan kogham. Amizir kam nimira iki. 13 Ia oragh! God faragha Adamin ingarigha, gin Ivin ingari. 14 Ezi Adam akar ifavariba nighnizir gavgavim a dar itir puvati. Amizimra akar ifavariba nighnizir gavgavim a dar iti, egha arazir kuram gami. 15 Amizim boriba batir ingangarim damuva, egh nighnizir gavgavim zurara Kraisin ikiva uabi isiva a daningiva zuegh iki, egh a igharaz darazigh ifongegh, arazir aghuibar gin mangiti, God an akuragham.

3 Akar kam a bar guizbangira, tina siosin dapanir mamin ikisi a ingangarir aghuim gifonge. 2 Siosin dapanim, an arazir aghuibar gin mangi, eghti me arazir kuratam bagh an ganiva avegham. An amuir vamira iki, egh poroghamir arazim abighan marki. Egh an dabirabim bar moghira deragh, navir ghurimin araziba dikabiragh, egh arazir aghuibara damu ziar aghuim iniva, gumazamizir igharaziba ini dipenimin mangiva, deravira gumazamizibar sure damu. 3 A wainin dipar aviribar amiva onganan marki. A zuamira aningaghiva gumazibav soghan kogham, a men asughasugh. Egh biziba bagh gumazamiziba adoghan marki,

egh a dagiaba baghvira ikian marki. 4 Egh deravira uan dipenimin itir darazi men ganiva, boribav kintima me deravira an akaba baragh dar gin mangi. 5 Siosin gumazamizir dapaniba, me uan dipenibar itir darasi deraghvira men ganan kogh, manmaghin me Godin siosin ganamin ingangarim iniam? Bar puvati. 6 Gumazamizir datirighira nighnizir gavgavim Iesusin itiba, me Godin siosin ganan kogham. Me kamaghin nighnigh suam, e gumazamizir aghuiba, egh uan ziaba fam. Eghti God ivezir kuram Satan ganingizi moghin ivezir kuram me daningam. 7 Siosin gumazamizir dapaniba, siosin azenan itir gumazamiziba me mikim suam, me ziar aghuim iti. Me ziar aghuim ikian koghtima, gumazamiziba akar kurabar me mikimti, me aghumsighiva, Satanin azuazimin aven mangigham. 8 Kamaghira siosin ingangarir gumaziba, gumazibar damazibar me ziar aghuim iki. Egh me mizer pumuningin ikian marki, egh wainin dipar aviribar amiva onganan marki. Egh dagiaba bagh bar ikuvigh ifar da inian marki. 9 Me uan araziba deraghvira da tuisigh arazir aghuibar gin mangi, egh guizin akar e nighnizir gavgavim an itimin suiragh gavgafigh. 10 Ia faragh me isi ingangaritam datigh ganigh. Eghti men ingangarim deraghti, me siosin ingangarir gumazibar ikiam. 11 Kamaghira, siosin ingangarir amiziba uaghan, gumazamizibar damazibar me ziar aghuim iki. Egh me igharaz darazi girakirangin me mikiman marki. Egh men dabirabim bar moghira deragh, egh me guizin deraghvira ingangarir me inizibar amu. 12 Egh siosin ingangarir gumazamiziba, me poroghamir arazim abighan marki. Egh me uan boriba ko men dipenibar itir darazi deragh men gan. 13 Gumazamizir deravira ingariba, me ziar aghuiba iniam. Egh me atiatingan kogh uan nighnizir gavgavir Kraiss Iesusin itimin gun mikimam. 14 Ki gurumra izi ian ganasa ifonge, eggha migirigiar kam ia bagha an osiri. 15 Kamaghin amizi, ki zuamira izeghan koghti, ia migirigiar kabar ganiva ia arazir aghuibagh fogham, arazir e Godin adarazi damuamiba. E Godin adarasi, e Godin zurara itimin sios. Eggha siosin aven itir darasi, erara, e dipenir akinibar min gavgavigh guizin akam gupughiva

tugh gavgavigham. 16 E guizbangira fo, Godin Arazibar akar mogomem, a bar bizir ekiam. Ezi akar God en akazir kam, a kamakin: A guizin gumazimin oto, ezi gumazamiziba an gani. Ezi Godin Duam kamaghin en aka, an araziba bar dera, Ezi enselba an gani. Ezi gumaziba ghua an akamin gun bar gumazibav kiri. Ezi nguazimin itir gumazamiziba nighnizir gavgavim an iti. Ezi God a inigha uan Nguibamin ghuavanabozi a ziar ekiam ini.

4 Godin Duam guizbangira kamaghin migei, Dughiar Gin Izamim, gumazamizitaba uan nighnizir gavgaviba ategham. Egh me ifavarir duaba ko duar kurabar akaba baragh dar gin mangam. 2 Eghti ifavarir gumaziba, me akar ifavaribar gumazamizibar sure damuam. Men arazir aghuibar gin mangamin nighniziba ariaghire mati avim dar isizi, me ua uan arazir aghuiba ko kurabagh fozir puvati. 3 Me gumaziba amuiba ikian men anogoroke. Eggha dagher God e bagha ingarizir maba, me ghaze ia dar aman marki. Dagher kaba, God ghaze, gumazamizir guizin akam gifogha nighnizir gavgavim an itiba, merara dagher kaba iniam. 4 E fo, God ingarizir biziba bar, da bar dera. Ezi e bizir kurabar min a dar ganan kogham. Puvati. E God minabagh da iniam. 5 E fo, e daghebar amisi, e God ko migeir arazim ko Godin akamin gun migeir arazim damuti, God arazir kamin daghebar amuti, da Godin bizibar miraram otogham. 6 Egh ni akar gavgavir kam Godin gumazamizibar aningiva, ni Kraiss Iesusin ingangarir gumazir aghuimin ikiam. Egh ni, guizin akar e inigha nighnizir gavgavim an itim, ko fofozir aghuir ni gin zuiba, da ni damuti, tuavir kamin ni gavgavir ekiam iniam. 7 Egh ni eghaghanir kiniba ko eghaghanir kuraba akirim ragh dagh asaragh. Egh ni deravira Godin Arazibar sure damuam. 8 Ni fo, e uan mikarzarbar amuti da gavgavighsi, e ingariva bizir maba sara damuti en mikarzariba gavgavigham. Eghti e Godin Arazibar sure damuti da en ikiti e gavgavigham, da bar en akurvaghvira ikiam. Egh da e datirighin itir ikirimirim ko ikirimirir gin iniamimin en akurvaghham. 9 Ezi akar

kam a bar guizbangira. Gumamaziziba bar a baraghiva nighnizir gavgavim an ikiam. **10** Godin ikia mamaghira itim, a gumamaziziba bar men Akurvazir Gumazim, an nighnizir ekiam kamakin, gumamazizir nighnizir gavgavim an itiba a men akuragham. E nighnizir gavgavim an ikia, bizir e fogha iniamiba bagha mizua iti. Kamaghin amizima, e zurara bar puvira ingari. **11** Ni gumamaziziba akar gavgavir kam me mikimiva men sure damuti me dar gin mangi. **12** Marazi nin gara ghaze, ni gumazir igiam. Egh gumazitam kamaghin ni mikiman markiam, kar gumazir kinim. Eghti ni nighnizir gavgavim itiba bagh ababanimin uabi atigh. Egh arazir aghuibar amuti, me nin arazibar ganiva, nin gin mangam. Nin arazir aghuibara kara: nin akar aghuiba, ko nin daroriba, ko nin arazir igharaz darazigh ifongezim, ko nighnizir gavgavimin arazim, ko Godin damazimin zuegha itir arazim. **13** Datirighin tugh mangi ki izamin dughiam, ni Godin Akinafarimin akabar gan me mikim, egh Godin akabar me mikin, egh dar mingarimin men sure damu, egh uan gavgavim isi ingangarir kabar aning. **14** Ni fo, fomira siosin gumamazizir dapaniba uan dafariba isa nin dapanim gariki. Ezi dughiar kamin, Godin akam inigha izir gumazir mam akamin gun ni mikeme, ezi tuavir kamin God bizir aghuimin min uan gavgavim isa ingangarim bagha ni ganingi. Ezi ki ni migei, ni gavgavir kam ataghiraghan marki, ni a sara Godin ingangarim damuvira iki. **15** Ni uan ingangarir kaba ni deravira dar gan. Egh ni bar uabi isi ingangarir kam daningiva a damuti a deragh otogh. Eghti gumamaziziba bar nin ingangarir arazibar gan fogham, da bar dera. **16** Egh ni bar deragh uan arazibar ganiva, uaghan ni gumamazizibar sure gamir ingangarimin gan. Ni kamaghin damu gavgavightima, tuavir kamin God nin akuragh, egh gumamazizir nin akam baraziba uaghan men akuragham.

5 Ni gumazir aruabar atar pamten me mikiman marki. Puvati, ni uan afeziamin min aghumra me mikimiva me fi. Egh gumazir igiaba, ni uan aveghbuabagh ami moghin, deragh me damu. **2** Egh amizir aruaba, ni uan amebam gami moghin, arazir kamra deragh me damu.

Egh amizir igiaba, ni uan buaramizibagh ami moghin, deragh me damu. Kar arazir bar Godin damazimin zuezim. **3** Eghti amizir odiaritam bar uabira ikitima, ni bar arazir aghuimin a damu. **4** Eghti amizir kam boriba ko igiaba ikiti, ni borir kabar akurvaghti, me deraghvira kamaghin fogh suam, men ingangarir faragh Godin damazimin damuamim a kara, me bar deraghvira uan amebamin ganam. Egh arazir kamin, me uan amebam ko afeziamin akurvazim ko ingangarir dafar aning fomira me gamiziba ikarvagham. God arazir kam bar a gifonge. **5** Ezi amizir odiarim bar uabira iti, ezi tav an garir puvati, a kamaghin ami, a nighnizir gavgavim Godin ikiava egha bizir aghuir a fogha iniamibav zua iti. Egha a zurara arueba ko dimagaribar God ko miagiava, uabin akurvaghasa an azangsisi. **6** Ezi amizir odiarir uan mikarzim isa pura tintinimin bizir igharazibagh amim, an angamira ikiava, navir averiamin aven, a mati aremegha gifa. **7** Eghti ni akar gavgavir kam uaghan, gumamaziziba me daningti, me arazir aghuibar amuti, kamaghin gumamazizir igharaziba men gan akar kuraba me mikiman kogham. **8** Ni oragh. Tina uan anababar ganan kogh, egh uaghan uan adarazir ganan koghiva, a guizbangira uan nighnizir gavgavim ataki. An arazir kurar kam, a gumamazizir nighnizir gavgavim puvatiziba, men arazir kurabagh afira. **9** Ni amizir odiaribar ziaba akinafarimin aven da osirisi, ni amizir kamaghin amiba men ziaba osir: Amizir 60plan azenibar tugha ghuavanadiba, ko poroghamir arazim abighizir puvatiziba. **10** Amizir kabanang, gumamaziziba bar me gifo, me ingangarir aghuibagh ami: me uan boriba deravira men garava, dagheba nguibamin itir gumamazizibagh aniga, Godin adarazir dagariba ruava, gumamazizir osimtiziba itibar akurvagha, uaghan ingangarir aghuir igharazibagh ami. Kamaghin amir amizibara, ni men ziaba osir. **11** Ezi amizir odiarir bar ghurizir puvatiziba, ni men ziaba akinafarir kamin da osiran marki. E fo, men naviba ua pabar ikisi dikavti men arazir kam, a men arazir Krais baghavira itim gafiragham. **12** Egh tuavir kamin me akar dikirizir me faragha amizim ateghiva, me fogham, Godin damazimin men arazim ikufi. **13** Egha arazir

mam me uaghan a gami. Me amirizir arazim gamuava pura dipenibagh arui. Me amirvazir arazimra amir puvati, me gumazamiziba amir arazibar akaba baragha dagh ifongegha, aruava girakirangin me migei. Me uaghan akar e mikiman koghamibav gei. **14** Ezi ki kamaghin nighnisi, amizir odarir igiaba ua pabar ikiva boriba bati egh uan paba ko boribar gan. Egh me kamaghin damuti, en apaniba men arazir me amibar ganiva, akar kurabar e mikiman kogham. **15** Ni fo, amizir kabar maba me tuavir aghuim ategha, Satanin gin zui. **16** Egh amizir nighnizir gavgavim Kraisin ititam, an nguibamin amizir odariba uaghan ikiti, amizir kam uabi men gan. A kamaghin damuti, siosin gumazamiziba men ganamin osimtiziba puvatigham. Egh siosin gumazamiziba, me amizir bar uarira itibar ganam. **17** Siosin gumazamizir dapanir ingangarir aghuim gamiba, ia ziar ekiam ko ivezir aghuim me daning. Bizir kaba faragh da iniamiba, kar gumazamizir dapaniba, me ingangarir dafam gamua Godin akam akura, egha God ifongezir arazibar gumazamizibar sure gami. **18** E fo, Godin Akinafarim kamaghin migei, “Ia, bulmakau raizin iniba tuir dughiamin, ia an akam ikeghiva damisi an anogoroghan marki.” Ezi e fo, “Ingangarir gumazim, a uan ivezim iniam.” **19** Eghti tav kamaghin mikim suam, siosin dapanitam arazir kuram gami, eghti ni akar kam baraghan marki. Eghti, gumazamizir pumuning, o pumuning ko mikezim, an ganigh bar moghira akar kamra mikimti, ni me baragh. **20** Eghti gumazamizir dapanitaba arazir kuram damighti, ni gumazamiziba bar men damazimin me akirigh. Eghti kamaghin igharaz darazi me uaghan atiatingam. **21** Ezi ki Godin damazim ko Krai Iesusin damazim ko Godin enselbar damazibar, ki bar deragha kamaghin ni migei, ni bar deravira ingangarir ki ni mikemezir kabar amu. Egh ni ingangarim damuva, ni gumazir ekiaba ko namakabara me isi uabin toroghan marki. Ni arazir vamira gumazamiziba bar, me damu. **22** Egh ni zuamira Godin ingangarim damusi gumazitaba amisivisi dafariba me gisin darighan marki. Eghti gumazamizir kabar arazir kuraba, dar osimtizim nin ikian kogham. Ni ua bagh ganiva, egh Godin damazimin bar zuegh

ikiam. **23** Ni pura dipar kinibar aman marki. Ni wainin dipar muziarir taba sara damiti, da nin navimin akuragham. Eghti arimariar zurara ni bativir kam, a givagham. **24** Gumazamizir mabar arazir kuraba, bar azenara itima, me dar gara ghaze, men araziba bar ikufi. Ezi mati men arazir kurar kaba da faragha ghua kotin otifi. Ezi gumazamizir igharazibar arazir kuraba da mueghav iti. Egh gin da aghurighiram. **25** Ezi kamaghira arazir aghuiba uaghan azenan otivizi, me dar gari. Ezi arazir aghuir maba zuamira azenan otivir puvati, da uaghan mongegh mamaghira ikian kogham.

6 Gumazamizir igharazibar apengan itir ingangarir gumazamiziba, me bar uan gumazamizir ekiar men gariba deragh me damuva, ziar ekiaba me daningiva men apengan iki. Eghti gumazamizir ekiar men gariba, Godin ziam ko en suren migirigiaba, akar kurabar dav kiman kogham. **2** Eghti ingangarir gumazitamin garir gumazir ekiatam a nighnizir gavgavim ikiti, an ingangarir gumazir kam kamaghin mikiman marki, a nan mav, kamaghin ki an akaba batogham. Puvati, a kamaghin nighnigh suam, gumazir kam ki an akurvaghshi ingangarim damuam, a nighnizir gavgavim itima, ki bar a gifonge. Egh nighnizir kam a damuti, a ingangarir aghuim damuam. Timoti, ni gumazamiziba akar kaba me mikiniva men sure damu. **3** Tav akar igharizitam ian sure damuva, kamaghin mikim suam, En Ekiam Krai Iesusin guizin akam ko Godin gin zuir arazimin suren migirigiaba, da guizin akaba puvati, **4** gumazim o amizir kam uan nighnizibara ifuegha uabira uabi fe, egha bizitam gifozir puvati. A nighnizir kuram ikia, ariava onganizi moghin, akabar gumazibagh afighasa, pura bizir muziariba bagha akabar uari adoghodosi. Akar kamaghin amiba, da gumazamizibagh amima men naviba gumazamizir igharaziba bagha men derazir puvati, egha uari abigha, gumazamizibar ziabagh asighasigha, nighnizir kurabar igharaz darazigh amua, **5** egha me zurara pura uarir atari. Ezi gumazamizir arazir kabagh amiba, men nighniziba derazir puvatizi me bar onganigha guizin akam gifozir puvati.

Me ghaze, Godin gin zuir arazim, mati biziba isir tuavim. **6** Guizbangira, e God e ganidir biziba bagh bar akueghiva, an arazibar gin mangiti, God bizir aghuir bar aviriba e daningam. **7** E fo, en amebaba e batezi e nguazir kamin otozir dughiamin, e bizitam suiragha izezir puvati. Egh dughiar e ovegh mangamim, e uaghan bizitamin suiragh mangan kogham. **8** Kamaghin amizi e dagheba ko iniba iki, suam, “Kabanang, en tughati.” **9** Ezi gumazamizir dagiaba iniasa bar ifongeziba, Satan me gifara men nighnizibagh etui, mati asizim azuazim gupuzi moghin, men naviba, arazir onganir avirir osimtiziba anidibar amusi dikavti, bizir kam bar me damu me gasighasighti me bar ikuvigham. **10** Ezi dagiabagh ifongezir arazim, an arazir kurar guar aviribar mingarim. Gumazamizir maba dagiaba baghavira ifonge, ezi arazir kam me gamima, me uan nighnizir gavgaviba ataghirasi. Egha me osimtizir kurar ekiam isa, mati afuzim navim okoregha vongin oto. **11** Ezi no, ni Godin gumazimra, ni bizir kurar kaba akirim ragh dagh asaragh. Egh ni arazir aghuibar amuva, guizin Godin Araziba iniva, nighnizir gavgavim ikiva, igharaz darazigh ifongezir arazim ikiva, arazir tugha gavgavigha osimtiziba bar da ateramim ikiva, egh gumazibar asughasughamin arazim iki. Ni arazir kaba bar pamtem dar suiragh dar gin mangi. **12** Gumazir nighnizir gavgavim Kraisin itim, a mati gumazir deragha misozimin min, uan nighnizir gavgavimin aven tugha gavgafi. Kamaghin amizi ki ni migei, ni uan nighnizir gavgavimin aven tugh gavgavighiva, bar deragh misogh. Fomira ni uan nighnizir gavgavir Kraisin itimin gun gumazamizir aviribar damazimin migeima me ni baraki. Dughiar kamin God ikirimirir aghuir mamaghira itim iniasa nin dia. Eghti ni deragh misoghiva, ikirimirir kamin suigham. **(aiōnios g166)** **13** Godin biziba bar dagh amizi da angamira itim, ko Kraisi Iesus, gumazir Pontius Pailatin damazimin deragha bighavira uabin gun mikemezim, ki aningin damazimin akar gavgavimin ni migei. **14** Akar gavgavir ni inizir kam, ni bar deraviram an gin mangi. Ni migirigiar kuratam, o bizitam damuan marki, eghti me akar kuratam ni mikiman kogham.

Egh ni bar deragh akar kamin gin mangiva, en Ekiam Kraisi Iesus ua izamin dughiamin tugham. **15** A dughiar God atizimin otogham. God uabira, gumaziba an ziam fe. Egha a uabira, biziba bar dar gari da an apengan iti. A guizbangira Atrivibar Atrivir Ekiam, ko Gumazamizir Ekiabar Gumazir Ekiam. **16** A uabira oveghan kogham. An angazangarir ekiamin aven iti, ezi e an boroghin mangighan kogham. Tav an ganizir puvati. Eghti gumazitam o amizitam an ganighan kogham. Kamaghin amizi, e zurara an ziam fam, egh mikim suam, an gavgavim ikivira ikiam. Bar guizbangira! **(aiōnios g166)** **17** Gumazamizir dagiar aviriba ikia nguazir kamin itiba, ni kamaghin me mikim, me uari uan ziaba fan marki. Egh me uan bizir pura ikuviba nighnizir gavgavim dar ikian marki. Me guizbangira nighnizir gavgavim Godra iki. An e damuti, e bar akongeghasa, a bizir aghuir aviriba e ganidi. **(aiōn g165)** **18** Ni kamaghin me mikimam, me arazir aghuir aviribar amuva igharaz darazir akurvagh. Egh me zurara bizir aviriba gumazamizir biziba puvatizibar aning. Egh me uan dagiabagh nighnigh suam, kar en bizimra puvati. Guizbangira, me bizir taba isiva igharaz darazir akurvagh. **19** Egh me kamaghin damuva, me mati gumazim gin uan dabirabim bagha bizir aviriba arisi. Egh me gin iniamin dabirabim uari bagh anerkir, egh ikirimirir guizbangira itim iniam. **20** Timoti, ni bar deravira ingangarir God ni ganingizir kamin gan. Egh pura akar Godin nighnizimin gin zuir puvatiziba akirim ragh dagh asaragh. Egh ni gan fogh, gumazamizir kaba ifara ghaze, e Godin fofozim iti, egha men nighniziba ko Godin nighniziba uari adosi. Ni gumazamizir kaba bar men saghon iki. **21** Gumazamizir maba fofozir kamin gin ghua, egha nighnizir gavgavimin tuavim ataki. Godin apangkuvim ni ko iki.

2 Timoti

1 Ki Pol, ki Kraiſ Ieſuſin apoſel. God uabi uan ifongiamin gin ghua, apoſelin ikiaſa na miſefe. A fomira akar dikirizim gamua ghaze, e Kraiſ Ieſuſ ko porogh ikiva, ikirimirir zurara itimin ikiam. God bizir kamin gun mikimamin ingangarim na ganingi. **2** Timoti, ni guizbangira mati nan otarim, ezi ki akinafarir kam ni bagha an oſiri. God en Afeziam ko en Ekiam Kraiſ Ieſuſ, aningin apangkuvim ko kuarkuvim ni damuti, ni navir amirizimin iki. **3** Nan ovaviba Godin ingangarim gamua uan araziba deravira da tuiſigha arazir aghuibar gin zui. Ezi ki uaghan kamaghira Godin ingangarim gami. Egha ki arueba ko dimagaribar God ko migia zurara ni ginighnigha God minabi. **4** Ki nin temeribagh nighnighavira ikia ua nin ganasa bar ifonge, egh kamaghin ki bar akuegham. **5** Ki kamaghin fo, ni guizbangira nighnizir gavgavim Kraiſin iti. Ezi arazir kamra nin inaghamim, Loiſ ko nin amebam Yunis, aning nighnizir gavgavim iti. Ezi ki fo, ni uaghan nighnizir gavgavir kam iti. **6** Egha ki ua nighnizir kam ni ganidi, ni God ni ganingizir bizir aghuim damuti, a nin iki bar gavgavigh, mati gumazim avim givima, an mizariam bar ekefe. Ni fo, ki fomira uan dafarim iſa nin dapanim gatizi, God gavgavim iſa bizir aghuimin min ni ganingi. Ki datirighin gavgavir kam bagha ni migei. **7** Ni fo, Duar God e ganingizir kam, an e damuti e atiatingan kogham. Godin Duam gavgavim e ganiga, egha en akurvazima e igharaz darazigh ifonge. Egha e gamima, e uaghan deravira uan ikirimirimini gari. **8** Kamaghin amizi, ni e uan Ekiamin akam akunſi aghumſighan kogham. Egh ni uaghan nan aghumſighan marki, ki an kalabuziar gumazim. Egh, ni Godin gavgavimin amodoghin na ko Akar Aghuim akunamin ingangarim bagh oſimtizim iniam. **9** God en akuragha en diagha ghaze, e an gumazamizibara. An en arazir aghuiba bagha en diazir puvati. Fomira dughiar biziba tighar otivamimin, God uabi uan ifongiamin gin ghua en dia. Egha Kraiſ Ieſuſin ingarimin a en apangkuvigha e gamizima e an gumazamizibar otifi. (aiðnios g166)

10 Ezi datirighin Kraiſ Ieſuſ, a en Akurvazir Gumazim, a bar azenim girigha gifa. Ezi an ingangarimin, Godin apangkuvim uaghan en azenim giri. Kraiſ Ieſuſ, ovevemin gavgavim gaſighaſiki. Ezi an Akar Aghuimin tuavimin, a gumazamiziba bar me gamima me ikirimirir zurara itim gifo. **11** Ezi God kamaghin ifonge, ki Akar Aghuimin ingangarim damuasa. Kamaghin amizi, an apoſelin ingangarim, ko akam akurir ingangarim, ko gumazamizibar ſure damuamin ingangarim bagha na miſefe. **12** Kamaghin amizima ki oſimtizir kaba atera egha aghumſizir puvati. Ki, gumazir nighnizir gavgavim an itim, ki a gifogha gifa. Ezi ki fo, ingangarir a nan dafarim gatizir kam a deraghviram an ganam, egh mamaghira iki mangiva dughiar Kraiſ otoghamimin tugham. Bizir kam bagha ki aghumſizir puvati. **13** Ni guizin akar ki ni ganingizir kabagh nighnighvira iki, egh ni arazir kamra gun mikimiva gumazamizibar ſure damu. Egh ni Kraiſ Ieſuſ ko porogh iki, bar nighnizir gavgavim an ikivira iki, bar uan navim iſi igharaz darazir aningiva me gifongegh. Arazir kamin, ni an gun me mikim. **14** Eghti Akar Aghuir God iſa nin dafarim gatizim, ni bar deravira an gan. A bar bizir aghuim, kamaghin ni bar deragh an gan. Eghti Godin Duar en aven itim, a ingangarir kam bagh nin akuragham. **15** Ni kamaghin fo, Eſian Provinsin gumaziba bar na ategha gifa. Ezi Figeluſ ko Hermogeneſ uaghan na ataki. **16** Ki Ekiam ko migia ghaze, an Oniſiforuſ ko an amuiroghboriba men apangkuvigham. A fo, Oniſiforuſ dughiar aviriba nan navim gamima ki bar akonge. Egha ki kalabuſin itima a nan aghumſizir puvati. **17** A Romin nguibar ekiamin ghughava, na buriagharuaviava, ghua bar gin na bato. **18** Ki God ko migia ghaze, Ekiam Godin Kotiamin Dughiamin an apangkuvigham. Ni fo, Oniſiforuſ Efeſuſin nguibar ekiamin ikia nan akurvagha ingangarir aviribagh ami.

2 Nan otarim Timoti, ni zurara Kraiſ Ieſuſin apangkuvimin amamangatightima, a nin akuraghti ni bar gavgavigham. **2** Ni fo, ki fomira gumazamizir aviribar damazimin akar mabav kemezi, ni da baraki. Ezi akar kabara ni da iſiva gumazamizir deravira Godin ingangarim

damuamibar aningigh. Eghti gumazamizir kaba, uaghan gumazamizir igharazibar sure damuamin fofozim ikiam. **3** Ni, Krais Iesusin midorozir gumazir aghuir mamın mın, ni e ko osimtizim ateram. **4** Ni midorozir gumazimin arazim gifo. Gumazitam a midorozir ingangarim gami, a ingangarir igharazibagh amir pu. Bar puvati. An garir gumazir ekiaba an ingangarim gifueghasa, a midorozir ingangarir aghuimram ami. **5** Kamaghira, gumazitam igharaz darazi ko ivemariva me gafiragh faragh otivsi, a ivemarimin arazibar gin mangiva, egh bizir aghuitam iniam. A ivemarimin arazibar gin mangan koghiva, a bizir aghuitam inighan kogham. **6** Eghti gumazitam o amizitam puvira uan azenimin ingariva an opariva an ganam, a gumazamizir mabagh itaghiva faragh uan daghebar amam. **7** Ni akar ki mikemezir kabagh nighnigh, eghti Ekiam nin akuraghtima ni akar kabar mingariba bar dagh fogham. **8** Egh ni zurara Krais Iesus ginighnigh. An aremegha ua dikafi, an Atrivim Devitin ovavimra. Ezi Akar Aghuir kamra, ki an gun migei. **9** Ezi Akar Aghuir kam bangin, gumaziba nan gara ghaze, kar gumazir kuram. Egha me osimtiziba na garigha, na isa kalabus gati. Eghti Godin akam, a kalabusin ikeghan kogham. **10** Ki kamaghin ifonge, gumazamizir God ua bagha miseveziba, uaghan Krais Iesus ko poroghiv iki Godin Akurvazim iniva, ikirimirir aghuir zurara itim iniam. Kamaghin, ki gavgavim uan navim ganigava me bagha osimtizir kaba bar ada ateri. (aiōnios g166) **11** Kar guizin akam, e nighnizir gavgavim an ikiam: “E Krais ko aremeghiva, a ko ikirimirir kamin ikiam. **12** Egh e gavgavighvira ikiva osimtiziba bar a da ater, egh uaghan a ko atrivimin ingangarim damuam. E akirim ragh a gasaraghti, a uaghan akirim ragh e gasaragham. **13** Eghti e an gin mangisi a ko akam akirigh, egh gin e uan akar kamin gin mangan koghti, a uan akar an amizimin gin mangivira ikiam. A uabi uan akam giragham kogham. Bar puvati.” **14** Ni gumazamizibav kimvira ikitima me akar kam ginighnigh. Egh Godin damazimin mighighvira me mikim suam, me pura akar muziariba bagh uari adoghodogham marki. Arazir kam gumazamizibar akuragham

kogham. Arazir kam uaghan gumazamizir orazibagh asighasisi. **15** God nin ingangarim gan fueghsi, ni pamtem ingar. Ni ingangarir gumazir aghumsizir puvatizimin mın ikiva, deravira guizin akam bighvira a mikim. **16** Marazi mizer kinibav gia akar Godin nighnizimin gin zuir puvatizibav gei. Eghti ni akar kaba akirim ragh dagh asaragh. Ni fo, akar kaba gumazamizibagh amima me Godin saghon ghuavira ikia ghua bar an saghuimin iti. **17** Gumazamizir kabanang uan akar kamin gumazamizibar sure gami. Ezi men akar kam, mati duam, a gumazimin namnam ikia an isiava anepava a gasighasisi. Men tongin ikia akar kabav geir gumazimning, Himeneus ko Filetus. **18** Aning guizin akamin tuavim ataki, egha kamaghin migei, “E aremegh ua dikavigha gifa, kamaghin e gin ua dikavighan kogham.” Ezi me akar kamin gumazamizir mabar nighnizir gavgavibagh asighasisi. **19** Ezi God mati gumazim dipenimin ingari moghin, a uan siosin ingarasa dipenir akinir gavgaviba akunizi da tugha ikia gavgafi. Egha dipenir akinir kabar a kamaghin osiri, “Ekiam bar uan gumazamizibagh fo.” Egha ua kamaghin osiri, “Gumazamizir Ekiamin ziam itiba, me akirim ragh bar arazir kurabagh asaragh.” **20** E fo, dipenir ekir mamın averiam, itarir maba iti, me silva ko golin a dar ingari, egha maba me tememin dar ingari, egha maba me nguazimin dar ingari. Maba, me ingangarir aghuim bagha dar ingari, egha maba, me ingangarir kiniba bagha dar ingari. **21** Kamaghin amizi, gumazitam o amizitam uan arazir kuraba ateghiva, Godin damazim zuegham, a itarir me ingangarir aghuim bagha amizimin mın otogham. A God baghavira itir gumazimin ikiam, egh guizbangira uan Ekiamin akurvagham. Egh a ingangarir aghuir guar aviribar amusi ikiam. **22** Kamaghin amizi, ifongiar kurar gumazir igiabar navibar otiviba ni akirim ragh dagh asaragh. Egh ni, arazir aghuiba, ko nighnizir gavgavim, ko igharaz darazigh ifongezir arazim, ko navir amirizimin arazim, arazir kabanang ni bar pamtem dar suiragh dar gin mangi. Gumazamizir Godin damazimin zueziba, me Ekiamin ziam fer gumazamiziba, ezi ni me ko ikiva arazir kabar amu. **23** Marazi akar onganiba

ko akar kinibagh amua uari adoghodosi. Ezi ni akirim ragh akar kabagh asaragh. Ni fo, akar kaba da gumazamizibagh amima me akabar uari adosi. 24 Godin ingangarir gumazim igharaz darazi ko uari adoghan kogham. Puvati, a bar men asughasugh deravira me damuam. Egh men tisan aghuimin ikiam. Eghti me an akaba batoghti, an aghumra ikiam. 25 Egh a gumazamizir akaba batoziba men asughasugh me akirmigh mangivira ikiam. Egh a kamaghin damuti, God men akuraghti me ti uan navibagh iraghiva, guizin akam gifogham. 26 Satan fomira me gifara me gamizi me an azuazimin aven ikia egha an ifongiamin gin zui. Egh me guizin akam gifogh, men nighnizir aghuariba uamateghtima, me Satanin azuazim ategh ua firighiregham.

3 Ezi ni bizir kam gifogh, Dughiar Abuananaba, osimtizir bar kuraba otivam. 2 Gumazamiziba vaghvagh uari baghvira nighnigham, egh me dagiaba baghiva bar ikuvigham. Egh me uari uan ziaba fiva, igharaz darazir gan suam me pura biziba, egh igharaz darazir ziaba gasighasighiva, egh uan ameboghfeziabar akaba baraghan kogham. Egh gumazamizir arazir aghuibar me gamiba, me me minabaghan kogham. Me Godin aghuaghham. 3 Egh me namakabagh ifongezir arazim gifoghan kogham. Egh igharaz darazi ko uarir atariva, adariba givan tuaviba puvatigham. Me akar kurabav kimiva igharaz darazi girakirangin me mikimam. Egh me uan navir ghurimin araziba dikabiniva avegham, egh pura gumazamizibav soghiva me gasighasigham. Egh me arazir aghuibar apanimin ikiam. 4 Egh me pazi uan namakabar amuam. Egh me deraghvira nighnighan kogh, atamra uan nighnizir kurabar gin mangam. Egh me uarira uarigh nighnigh suam, erara gumazir ekiaba, e bar pin iti. Egh me uan inivafizir agorogeban gin mangisi, God gifueghan kogham. 5 Egh me pura ifar mikim suam, me Godin gin zui. Me guizbangira akirim ragha Godin gavgavim gasara. Ni gumazir kamaghin amibar saghon iki. 6 Ezi men marazi tuaviba buria dipenibar aven ghua amizir nighnizir aghuiba puvatiziba apezepera, kalabuziabar min me gamima me men apengan iti. Amizir onganir

kaba me arazir kurar avirim gamizi, dar osimtiziba me taragha uaghiri. Ezi men naviba me gaghuavkirima me arazir kurar mingariba puvatizibar amuasa ifonge. 7 Egha amizir kaba me sure damuasa bar ifongegh, guizin akam gifoghan kogham. 8 Fomira Janes ko Jambres aning Mosesin apanimin iti moghin, gumazir kaba guizin akamin apanim gami. Ezi men nighniziba deragha ingarir puvatizima me nighnizir gavgavim Godin itir puvati. 9 Eghti men arazir kam bar ekeveghan kogham. Gumazamiziba bar men arazir kabar ganigh fogh suam, da bar ikuvigha ongani, mati gumaziba fomira Janes ko Jambresin arazibar gara ghaze, da bar ikuvigha ongani. 10 Ezi ni na ko ikiava, nan arazir ki manmaghin gumazamizibar sure gamim, ni a gifo. Nan dabirabir arazim ni a gifo, egha uaghan nan arazibar mingarim sara. Ni fo, ki nighnizir gavgavim Godin iti, egha zurara uan navim gavgavim a ganiga ingangarim gami. Egha ki igharaz darazigh ifuegha, tugha gavgavigha osimtiziba ateri. 11 Ni arazir kurar gumazamiziba na gamiziba, ni dagh fo, egha uaghan mizazir ki Antiok ko Aikoniam ko Listran ikia iniziba sara. Ezi ni fo, me nguibar ekier kabar arazir bar kurabar na gami. Ezi Ekiam osimtizir kabar aven nan akurazima ki deravira iti. 12 Bar guizbangira, gumazamizir Kraiss Iesus ko iki Godin Arazibar gin mangasa ifongeziba, me bar, gumazamiziba pazi me damuam. 13 Eghti gumazamizir kuraba ko ifavarir gumazamiziba, gumazamizir igharazibagh ifar mangivira ikiam. Eghti Satan uaghan me gifarti, men araziba bar ikuvigham. 14 Ezi nirara, ni mighvira guizin akar kamin suiragh, akar ni inigha nighnizir gavgavim an itim. Guizbangira, ni bar deragha e gifo, e gumazamizir akar kamin nin sure gamiziba. 15 Egha ni fo, dughiar ni aghirimra itim, ni faragha Godin Akinafaribar fofozim ini. Akinafarir kaba da nighnizir aghuiba ni ganidima, ni nighnizir gavgavim Kraiss Iesusin iki Godin Akurvazim iniam. 16 E fo, Godin Duam uabi, Godin Akinafarimin aven itir akabagh amizi da otifi. Ezi akar kam a bar bizir aghuim, a guizin akamin en sure gamuava, nighnizir aghuiba puvatizir gumazamiziba akirava, en daroriba akirava, egha arazir Godin damazimin

derazibar en sure gami. 17 Kamaghin amizi, e Godin gumamaziziba, akar kaba e gamima e arazir aghuiba bar ada inigha ingangarir aghuibar amuasava ami.

4 Krais Iesus uamategh izi atrivimin ikiamin dughiam, a en araziba kotiamin da tuisigham, gumamazizir ikiavira itiba ko ariaghireziba uakan. Kamaghin ki Godin damazim ko Krais Iesusin damazimin mighighavira kamaghin ni migia ghaze, 2 ni Godin akam akunsi bar gavgafigh. Gumamaziziba akam baraghasa ifonge, o a baraghan aghua, ni zurara Kraisin akam akunsi pamtem ingar. Egh ni men navibagh inivsi akar gavgavibar me mikim, egh me uan arazir kuraba akirsi me mikimiva, me Godin Arazibar gin mangisi me mikim. Egh ni asughvira me damuva deravira God ifongezir arazibar men sure damu. 3 E fo, dughiam izitima, gumamaziziba ua guizin akam baraghsi ifueghan kogham. Men kuariba akar igharaziba baraghsi bar ikuvigham. Egh me uari bagh tisan aviriba inighti, me akar me oraghasa ifongezibar men sure damuam. 4 Kamaghin me guizin akam akirim ragh a gasaragham. Egh me pura eghaghanir kinir igharaziba baragham. 5 Eghti ni uabi, ni zurara deravira nighnigh ikiva osimtiziba ko mizaziba ater. Egh Akar Aghuim akurir ingangarim damu. God gumamazizibar akurvaghamin ingangarim ni ganingi. Kamaghin amizi ni ingangarir kam deraviram a damu. 6 Ezi ki uabi, nan ovevemim dughiam roghira ize. Eghti nan ghuzim mati wainin dipar me God ganidimin min, abuan irasava ami. Nan dughiar ki mangamim a roghira izegha gifa. 7 Ki pamtem ingara Akar Aghuim deraviram anakuri, mati ivemarir gumazim pamtem ivemari. Egħa ingangarir God na ganingizim ki anegifa, mati ivemarir gumazim uan ivemarim anegifa. Egħa ki nighnizir gavgavir Godin itim, ki pamtem an suiragha mamaghira iti. 8 Ezi ivezir aghuim na mizuai iti, mati ivemarir gumazim an ivezir aghuim a mizuai. Ezi ivezir aghuir kam a kamakin, God na mikim suam, ni nan damazimin dera. Ekiam arazir aghuimra gin mangiva gumamazizibar araziba tuisigham. Egh Dughiar Krais Otoghamim, a ivezir aghuir kam

na daningam. Egh a narara daningan kogham. Puvati. A ivezir aghuir kam isi, gumamazizir a mizua a uamategh izamin dughiam gifongeziba, a bar me daningam. 9 Ni zuamira na bagh izisi damu. 10 Ni oragh! Demas, a nguazir kamin biziba bagha bar ifonge, kamaghin amizi a na ategha givagha Tesalonikan nguibar ekiamin ghu. Ezi Kresens Galesian Provinsin ghu, ezi Taitus Dalmesian Distrighin ghu. (aiōn g165) 11 Luk uabira na ko iti. Kamaghin amizima ni Mak batoghiva a inighiva a ko izi. A gumazir aghuir ingangaribar nan akurvazim. 12 Ni fo, ki Tikikus amadazima an Efesusin nguibamin ghu. 13 Ni izisi, nan azenan azuir korotiar ruarim inigh izi. Ki Troasin nguibamin ikia Karpusin dipenimin anetaki. Egh akinafarir righiziba sara inigh. Bar bizir ekiam, ni akinafarir me asizir inibar ingariziba inigh izi. 14 Aleksander, gumazir ainin bizibar ingarim, a bar paza na gami. Ekiam gin arazir kurar an amizir kam ikaragham. 15 Eghti ni uaghan gumazir kam bagh gan. A bar guizbangira en akabar apanim gami. 16 Ki faragha Kotin tugha akaba ikarvazima, gumazitam na ko tugha nan akamin akurazir puvati. Gumaziba bar na ataki. Ki God ko mikimtima, a men arazir kurar kam ginighnighan kogham. 17 Ezi Ekiam uabi nan boroghin ikia gavgavim na ganidi. Kamaghin amizi ki Akar Aghuim bar anakurima, Kantrin Igharazibar Gumamaziziba, me bar a barasi. Ezi ki ovengasava amima God nan akura, mati a laionin akamin ua na ini. 18 Ezi Ekiam me na damuamin arazir kuraba, a nan akuragham. Egh a deravira na damuva nan aku uan Nguibar a ikiava atrivimin itimin mangam. Eghti e zurazurara ziar ekiam a daning mamaghira ikiam. Bar guizbangira. (aiōn g165) 19 Ni nan akam isi, Prisila ko Akwila, ko Onesiforusin amuiroghboribar aning suam, Afeziam ia ko iki. 20 Erastus Korinin nguibamin ikiavira iti. Ezi Trofimius areima ki anetaghizima a Miletusin nguibamin iti. 21 Ni damu, zuamira na bagh izi. Ni suighsuightima, amozim ko aminir orangtizimin dughiam otogham. Yubulus ko Pudens ko Linus ko Klodia ko Romin nguibamin itir Kraisin adarasi, me akam amaga ghaze,

Afeziam ni ko iki. 22 Ekiam nin duam ko iki.
Egh an apangkuvim bar moghira ia ko iki.

Taitus

1 Ki Pol, ki Godin ingangarir gumazim, egha Kraiss Iesusin aposel. God ua bagha misevezir gumazamizir nighnizir gavgavim an itiba, ki gavgavim me daningasa, God na amada. Egh men akuraghti me guizin akam gifogh egh Godin Arazibar gin mangam. **2** Ki me damuti, me nighnizir gavgavim Godin ikiva, egh God me daningamin zurara itir iikirimirir aghuarim mizuamam. Fomira fomira nguazir kam otozir puvatizir dughiamin, an akar dikirizim e ganigha givagha ghaze, a iikirimirir kam e daningam. A Godin ifarir puvatizim. (aiōnios g166) **3** Egha a uabi inabazir dughiamin an migirigiam bar azenim giri. God en Akurvazir Gumazim, a uabi na amiseveghe akar gavgavim na ganigha, uan akam akurir ingangarim na ganingi. **4** Taitus, ki ni bagha akinafarir kam osiri. Ni na ko nighnizir gavgavir vamira iti, ni guizbangira nan otarimin min iti. Afeziar Ekiam God ko Kraiss Iesus, en Akurvazir Gumazimin apangkuvim ko navir amirizim ni ko iki. **5** Ki kamaghin nighnisi, ni uan ingangarir otevir ni amua givazir puvatiziba agivagh, egh ki ni mikemez moghin vaghvagh nguibar ekiabar itir siosbar gumazamizir dapaniba amisiv. Ki kamaghsua Kritin Arighatizimin ni ataki. **6** Siosin gumazamizir dapaniba, me gumazamizir igharazibar damazibar deraghvira iki. Siosin gumazir dapanim amuir vamira iki, egh poroghamir arazim abighan marki. Eghti men boriba nighnizir gavgavim Kraissin ikiva, gumazamizibar damazibar arazir kurabar amuan marki. Egh uan afeziaba ko amebabar akaba munasan kogham. **7** E fo, Kraissin adarazir garir gumazamizir dapaniba, me Godin ingangaribar garir gumazamiziba. Kamaghin me deraghvira daru, egh gumazamizibar damazimin deraghvira iki, kamaghin nighnighan kogh suam, me ziar ekiam inisi me gativagh men ganam. Egh me zuamiram aningaghan marki. Egh dipar onganir aviribar aman marki. Egh me tintinibar gumazamizibav soghan marki, egh me uari baghvira dagiar aviriba inisi, nighnighan

marki. **8** Men dipenimin izir gumazamiziba me deraghvira men gan. Egh arazir aghuiba bar dagh ifongegh, navir ghurimin araziba dikabiragh. Me arazir aghuibar amuva, Godin damazimin zuezir arazibara gintigh. Egh uan iikirimirir deraviram an gan. **9** Egh me gumazamizibar sure damuti, me nighnizir gavgavim guizin akabar ikiti, da men naviba fiti, me guizin akar kabar gin mangi. Egh me uaghan gumazir guizin akaba batoziba, pamtemin me mikintima, me suam, a guizbangira migei. Me kamaghin damusi, me guizin akar e men sure gamizim, me an suiragh gavgafigh. **10** E fo, Kritin Arighatizimin itir darasi, me akar aghuiba munasir gumazamizir aviriba iti. Me pura akar aviribav gia, gumazamizibar nighnizibagh ifari. Gumazamizir kaba men aviriba, me Judaba, me gumazibar mikarzir mogomebar inibar ghorasa gavgafi. Kamaghin amizi, ni siosin gumazamizir dapaniba amisefegh. **11** Gumazamizir kurar kaba arazir kuram damuva gumazamizibar biziba ko men dagiaba uari bagh da iniasa. Kamaghin amizi, me arazir e damuan koghamibar men sure gami. Egha arazir kamin me gumazamizir mabar men adarazi sara, men nighnizir gavgavibagh asighasisi. Kamaghin amizi, ni me mikemeghti me akar katam mikiman marki. **12** Fomira, Kritin gumazir fofozir mam, anarira kamaghin mikeme, "Kritin gumaziba, me zurara ifarir gumaziba, me gumazir bar kuraba. Me damasavira nighnigha ikia, egha ingangaribar amuan bar amira. Me mati asizir atiaba." **13** Akar kam guizbangira. Kamaghin amizi, ni men araziba akirsi, akar bar gavgavimra me mikim, eghti me nighnizir gavgavim Godin ikiva, egh Judabar eghaghanir kinir aviriba baraghan marki, egh guizin akam munasir gumaziba migeir akar gavgaviba baraghan marki. **15** Godin damazimin zuezir gumazamiziba, me ghaze, dagheba ko biziba uaghan zue, eghti me da iniam. Ezi gumazamizir Godin damazimin arazir kurabagh amua, nighnizir gavgavim Godin itir puvatiziba, men bizitam zueghan kogham. Men nighniziba ko naviba Godin damazimin bar mize. Egha me uan araziba deravira da tuisigha arazir aghuibar gin mangan aghua. **16** Me kamaghin migia ghaze, "E God gifo."

Ezi men araziba men akakagha ghaze, me akirim ragha God gasaragha gifa. God bar me gifongezir puvati. Me Godin akaba munasir gumazamiziba, egha me bar arazir aghuitam damighan kogham.

2 Ezi no, ni gumazamizibar sure damu suam, me arazir guizin akaba ko zuiba bar dar amu. **2** Egh ni gumazir ghuribar sure damu suam, me dipar onganir aviribar ami onganan marki. Me arazir aghuibar amuti, igharaz darazi me mikim suam, me bar dera. Egh me navir ghurimin araziba dikabin. Me Godin guizin akam deraviram a gifogh, egh arazir bar igharaz darazigh ifongezim damu, tugh gavgavigh osimtiziba bar a da ater. **3** Egh ni uaghan amizir ghuribar sure damu suam, me God ifongezir arazimin daru. Me akar kurabar igharaz darazi girakirangin me mikiman marki. Me wainin dipar onganibar amiti da me iklarighan kogham. Me arazir aghuibar amusi, igharaz darazir sure damu. **4** Egh amizir igiabar sure damuti, me uan paba ko boribagh ifongeghamin arazim damu. **5** Eghti amizir igiaba uan navir ghurimin araziba dikabin, egh me Godin damazimin bar zuegh iki. Egh me arazir bar deravira uan dipenibar ganamim gifogham. Egh igharaz darazir akurvaghamin arazim damu. Egh me vaghvagh uan pabar apengan iki me baghivira iki. Igharaz darazi akar kurabar Godin akamin mikiman koghsi, amizir ghuriba amizir igiabar sure damuti, me navir ghurimin araziba dikabin. **6** Kamaghira, ni uaghan gumazir igiabav kim men naviba fiti, me uan navir ghurimin araziba dikabinam. **7** Arazir ni uabi amiba bar, ni arazir aghuibara damu, eghti gumazir igiaba nin arazibar gan dar gintigham. Egh nin ingangarir ni gumazamizibar sure gamim, ni me gifaran marki, egh ni dibovir akabav kim ifaghatan marki. Ni zurara guizin akabagh nighnigh deraviram akam akun. **8** Eghti en apaniba akar kuratamin e damighan koghiva, uan nighnizir kuramin aghumsighsi, kamaghin ni bar deraviram akabav kimtima, gumaziba akar kuratamin apighan kogham. **9** Ni kamaghin ingangarir gumazamizibar sure damu, me gumazir men garibar apengan iki,

egh ingangarir aghuir men garir gumaziba ifueghamibar amu. Egh me akar kurabar men garir gumaziba ikarvaghan marki. **10** Egh me, gumazir men garibar biziba okiman marki. Bizir me amiba bar, men garir gumaziba dar ganiva egh me akar e kurir kamin ziam fam. A God en Akurvazir Gumazimin akam. Me akar kamin ziam fisi, ingangarir gumaziba bar deravira men garir gumazibar akabar gin mangiva arazir aghuim men akakagh. **11** E fo, Godin apangkuvim azenim girigha givazi, gumazamiziba bar an gari. God uan apangkuvir kamin en akurvasi. **12** God uan apangkuvir kamin en sure gamua ghaze, e God aghuazir araziba ataghiraghiva egh nguazir kamin arazir ifongeziba ataghiragham. Egh uaghan navir ghurimin araziba dikabiniva egh arazir God ifongezir aghuibar amuasa, en sure gami. Guizbangira e nguazir kamin gumazamizibar tongin iti, ezi God uan apangkuvimin tuavimin a ifongezir arazibar gin mangasa, en sure gami. (aiōn g165) **13** Dughiar e nguazir kamin itim, e bizir e damuti e bar akueghamim bagha mizuai. E Krai Iesusin angazangarim ko gavgavir ekiam sara izamin dughiam bagha mizuai. A en Godin Gavgavim ko en Akurvazir Gumazim. **14** Krai kamaghin ifonge, a uam e inigh en arazir kuraba adangasa. Eghti e bar zuegh an gumazamizibar min ikiam. Egh e arazir aghuibar amusi bar ifongegham. Bizir kam bagha, a uabi uan mikarzim anigha, areme. **15** Kamaghin amizi, ni zurara akar kabara gumazamizibar sure damu. Egh ni akar kabar gin mangisi men naviba fi. Egh akaba batozir gumazamizibar arazir kuraba akirsi, me mikim. Ni akar kaba Godin gavgavim sara pamtem me mikim. Ni pura men ganti, me nin aghuagh ni iriaghiriaghan marki.

3 Ni Godin gumazamizibav kim suam, me gavmanba ko atrivibar apengan iki, egh me men akabar gin mangi. Egh me zurara ingangarir aghuibar amusivira iki. **2** Egh me akar kuratam girakirangin gumazamizibav kiman marki. Me zurara nimira ikiva, arazir aghuimin gumazamizibar amu. Me guizin uari abirir arazim, gumazamiziba bar men akakagh. **3** Ni fo, e faragha uaghan nighnizir aghuiba puvati,

egha e akaba batosi. Satan e gifarazima, e Godin tuavimin zuir puvati. E inivafizir kam ifongezir arazibar gintigha nguazir kamin arazibar gara dar amuasa naviba dikafi. Egha dar ingangarir gumazir kinibar min iti. E nighnizir kuraba ko arazir kurabar igharaz darazigh amuava igharaz darazir biziba bagha naviba isiava arui. Gumamaziziba en apanim gamima, e uaghan men apanibagh ami. **4** Ezi God, en Akurvazir Gumazim, a bar e gifongegha en apangkuvigha arazir aghuimin e gami. Ezi an arazir kam azenim girizi, **5** an en akura. A en arazir aghuir e uari amizibagh nighnizir puvati, egha en akura. Puvati. An apangkuvimra, an en akura. An e rue, ezi tuavir kamin a en akura. Dughiar kamin a uan Duam e ganingizi, an Duam e gamizi, e an borir bar igiabar min otifi. **6** Krai Iesus, a Gumazir en Akurvazim, an ingangarimin God uan Duamin gavgavir aviriba bar e ginge. **7** God kamaghin ifonge, Krai en apangkuvigha e gamizi, e Godin damazimin gumamazizir aghuibar otifi. E an boribagh ava, egh gin bizir aghuir an e bagha inabaziba iniam. Kamaghin e ikirimirir aghuir an e bagha inabazim mizuai iti. (aiōnios g166) **8** E nighnizir gavgavim akar kamin ikiam. Ki kamaghin ifonge, nighnizir gavgavim Godin itir darasi, me arazir aghuibar amu gavgavigh mamaghira iki. Kamaghin ni pamtemin bizir kabav kimasa ki ifonge. Bizir kaba bar dera, egha bar gumamazizibar akurvasi. **9** Egh ni, gumamazizir Moses Osirizir Arazibar migirigiaba bagha uari adoziba, ni da baraghan marki. Gumamazizir adarir onganiba ko adoghodoziba bagha bar ifongeziba, ko uan ovavibar ziaba bagha uari adoziba, ni bar dagh itagh. E fo, akar kaba arazir aghuibar gin mangisi bar en akuraghan kogham. **10** Gumazitam o amizitam, a Kraisin adarazir navir vamiran itir arazim abizir arazim damuti, eghti ni an nighnizim akirsi migirigiatamin a mikim. Ni faragh an mikimti an oraghan koghti, ni gin uam an mikimti an uam oraghan koghti, ni bar anetakigh. **11** Ni fo, gumazim o amizir kamaghin amim, an nighnizim ikuvizi a pazava amir gumazim, egha an arazir kurabagh ami. Ezi an arazir kurabara, akam a gasa ghaze, a bar ikufi. **12** Ki aminir gavgavim ko orangtizimin dughiamin

Nikopolisin nguibar ekiamin ikiasa. Kamaghin amizi, ki Artemas o Tikikus amadaghtima aningnin tav, ni bagh izitima, ni na bagh Nikopolisin nguibar ekiamin izisi bar gavgafigh. **13** Ni gavman osirizir arazibagh fozir gumazim Senas, ko Apolos deraviram aningnin gan. Bizir aning inigh mangamiba, ni dar aningnin akurvagh. Eghti aning tuavimin daruamin dughiamin bizitamin otevegghan kogham. **14** Ki kamaghin ifonge, en gumamaziziba, me biziba bar puvatizir gumamazizibar akurvagh, egh pura uan ikirimirim ko dughiaa makunan marki. Eghti me gumamazizir igharazibar akurvaghamin arazimin fofozim inighiva an suiragh gavgafigh. **15** Gumamazizir na ko itiba, me ni bagha akam amaga ghaze, Afeziam ni ko iki. Ni nighnizir gavgavim Iesusin ikia e gifongezir darasi, ni kamaghin me mikim suam, Afeziam ia ko iki. Godin apangkuvim bar ia ko iki.

Filemon

1 Ki Pol, ki Krais Iesus bangin kalabusin iti, egha ki e uan aveghbuam Timoti ko, ga akinafarir kam Filemon bagha an osiri. Filemon, ni en namakar aghuimra, egha e ko ingangarir vamiram ami. **2** Ga uaghan, e uan amizim Apia ko e ko Godin ingangarim damuamin midorozir gumazim Arkipus bagha akinafarir kam osiri. Ga uaghan, nin dipenimin uari akuvir Kraisin adarasi, ga me bagha uaghan osiri. **3** E God ko migia ghaze, God en Afeziam ko Ekiam Krais Iesusin apangkuvim ko navir amirizim ia ko iki. **4** Ki uan God ko migiava, egha ni ginighnigha zurara ni bagha God minabi. **5** Ki orazi me zurara kamaghin na migei, ni bar Godin gumamazizibagh ifonge, egha ni nighnizir gavgavim Ekiam Iesusin iti. Kamaghin amizi, ki ni bagha God minabi. **6** E ni ko, e uari inigha ikia, nighnizir gavgavim Kraisin iti. Egha ki God ko migia ghaze, a en nighnizir gavgavibar amuti da fofozir aghuim damuti an ekevegham. Eghti e fogham, e Krais ko poroghav ikia egha bizir aghuiba an agharimin da isi. Egh e deravira vaghvagh dagh fogham. **7** Nan namakar aghuim, ni igharaz darazigh ifongezir, arazir kam Godin gumamazizibar naviba fema me bar akonge. Ezi bizir kam na gamima ki bar akonge, egha gavgavim nan navim ganidi. **8** Ki kamagsua, bizir ki ifongezir mam iti, ki Kraisin ziamin ni mikemeghti ni a damuam. Ki nin arazir aghuibagh fo, ni Kraisin adarazigh ifongezir arazim gifo, kamaghin ki akar gavgavim ni danighan kogham. Ezi igharaz darazigh ifongezir arazim ga isa uaningin suira, kamaghin amizima ki nimira ni mikimasa. Ki Pol, ki Krais Iesusin abuir gumazim, egha datirighin ki a bangin kalabusin iti. **10** Ki kamagsua nin azangsisi, ni arazir aghuibar nan otarim Onesimus damu. Ki kalabusin itir dughiamin, Onesimus na bagha ize, ezi ki an akurazima a nighnizir gavgavim Kraisin iti. Egha a guizbangira mati nan otarim. **11** A fomira nin akurvaghasa ingangarir aghuitam gamizir puvati. A ti datirighin ingangarir aghuim damu virara gan akurvaghham. **12** Ezi ki datirighin

uan Onesimus ni bagha anemadi, nan navim uaghan a ko zui. **13** Dughiar kam ki Kraisin Akar Aghuim bangin kalabusin ikia ghaze, Onesimus nin danganim inigh nan akurvaghti deraghham. Ki kamagsua, a na ko ikiasa ki bar ifonge. **14** Ki kamaghin nighnisi, ni bizir kam gifueghan koghtima, ki bizir kam damuan kogham. Kamaghin ami, Onesimus na ko ikiasa, ki ni migeir puvati. Bizir tizim ni a damuasa, ki mighighvira ni gakaghonan aghua. Ki kamaghin nighnisi, ni arazir aghuim nan akurvaghshi ni damu, kamaghin ni uan ifongiamin gin mangiva a damu. **15** Guizbangira, Onesimus mong dughiar otevimin ni ategha saghon ike. Ezi e foghan kogham, ni ti uam a inighti, a ni ko iki mamaghira ikiasa, kamagsua a dughiar otevimin nin saghuiamin ike. (aiōnios g166) **16** Ezi datirighin ni pura ingangarir gumazir kinimin a ginighnighan marki. Bar puvati. A pura nin ingangarir gumazir kinim, egha datirighin a bar nin aveghbuamra, ezi ni bar a gifuegham. Ki uabi an garima a Kraisin anav, ezi ki uan navim isava a ganingi. Kamaghin ki fo, ni bar a gifuegham. Ni an arazir a pura ingangarir gumazir kinim min ikiava amim gifuegham. Egh Ekiamin aven ni aveghbuamin min an ganiva bar a gifuegham. **17** Kamaghin ni nan gara ghaze, ga uaning inigha Kraisin ingangarim gami, ezi ki ni migei, ni arazir ni na isi moghira, ni ua Onesimus inigh. **18** Ezi a bizir kurar manam ni gami, o a pura bizitam ini, kamaghin ni an danganimin, nan ziam atighti, ki da ikarvaghham. **19** Ki Pol, ki uan dafarimin akar kam osiri. Egh ki uabi Onesimusin biziba ikarvaghham. (Ni fo, ki uabi nin akurazima, ni navim gira, ezi kar ni ikarvaghamin bizim. Ezi ki bizir kam mikiman aghua.) **20** Nan aveghbuam, ki kamaghin ifonge, ni Ekiamin ziamin arazir aghuir kamin nan akuragh. Ga Kraisin gumazimningin min iti. Kamaghin ni nan navim feghti ki bar akuegham! **21** Ki guizbangira fo, ni nan akamin gin mangam, egha ki ni bagha akinafarir kam osiri. Ki fo, arazir ni Onesimus damuamim, a ki damuasa ni mikemezir arazim bar a gafiraghham. **22** Ezi ki akar mam ua iti. Nan nighnizir gavgavim kara, God ian azangsiziba baregh, na ateghti, ki ua ia bagh izam. Eghti ni na bagh uan dipenimin

danganitam akirighti, ki izi a dakuam. **23** Epafras
ni bagha akam amaga ghaze, Afeziam ni ko iki.
A uaghan kalabusin iti, egha ga virara Krai
Iesus bangin kalabuziar gumazimning. **24** Na ko
ingarir darasi, Mak ko Aristarkus ko Demas ko
Luk, me uaghan ghaze, Afeziam ni ko iki. **25** En
Ekiam Krai Iesusin apangkuvim vaghvagh ian
duaba ko iki.

Hibru

1 Fomira God dughiar aviriba ko tuavir aviribar uan akam isa an akam inigha izir gumazibagh aningizi, me en inazir afeziabav keme. **2** Ezi datirighin dughiar kam, kar dughiar abuananaba, God e mikimasa uan akam isa uan Otarim ganingi. God biziba bar da iniasava Otarir kam amisefe. Otarir kamin agharimin, God fomira overiam ko nguazimin ingari. (aiōn g165) **3** Ezi Otarir kamra Godin angazangarim en akagha ghaze, God a bar dera. Egha uaghan a Godin mirara gari. An akam bar gavgafi, egha akar kamra a bar bizibagh amima, da gavgavighavira iti. Egha an arazir kuraba gin amadir ingangarim agivagha, gumazamizibagh amima me zuegha iti. Egha a gin Godin Nguibamin ghuavanabogha Pin Tir Atrivir Ekiamin agharir guvimin boroghin apera. **4** Afeziam ziam uan Otarim ganingi. Ezi ziar kam a bar dera, egha enselbar ziabagh afira. Kamaghin amizi, an Otarim gamizima a enselbar ekiamin oto, ezi me an apengan iti. **5** Egha God dughiatam uan enselin tam kamaghin a mikemezir puvati, “Ni nan Otarim, ezi datirighin ki nin Afeziamin oto.” O a kamaghin enselin tam mikemezir puvati, “Ki uabi ia inigh, egh ian Afeziamin min ikiti, ia nan Otarimin min ikiam.” Bar puvati. **6** Egha dughiar God ua uan Otarir ivariam nguazir kamin anemangasa uaghan ghaze: “Godin enselba bar an apengan ikiva an ziam fam.” **7** God enselbagh nighnigha kamaghin migei, “A uan enselbagh amima da aminimin min otifi, egha uan ingangarir gumazibagh amima me avir mizariabar min otifi.” **8** Egha Otarim ginighnigha kamaghin migei: “Nin atrivir dabirabir God ni ganingizim, a zurara iki mamaghira ikiam. Eghti ni guizin arazimin uan gumazamizibagh ativagh men ganam. (aiōn g165) **9** Ni arazir aghuibara ifuegha, egha arazir kuraba bar dar aghua. Kamagh amizi, God ni amisevegha, ni ziar ekiam ikiasa a boremin dapanim ginge. A kamaghin ni gamizi ni bar akonge, ezi ni bar akongezir bizir kam, atrivir igharaziba bar me gafira.” **10** Egha God uan Otarim kamaghin a migei: “Ekiam, ni

fomira nguazir kamin ingari. Guizbangira, ni uabi uan dafaribar overiam ko bizir pin itibar ingari. **11** Bizir kaba bar givagham, eghti ni ikivira ikiam. Overiam ko nguazim, aning bar ikuvigham, mati inim ghurigha bar biaghire. **12** Ni aning righam, mati gumazim atuim riki. Ni aning damighti aning igharagh otogham, mati gumazim korotiar ghuriba suagharisi. Ezi ni, kamaghira iti, ni igharagha garir puvati. Nin dughiam givaghan kogham.” **13** Fomira God kamaghin uan Otarimra kamaghin a mikeme, “Ni nan agharir guvimin daperagh iki mangiti, ki nin apaniba dikabiragh me isi nin dafarim datighti me nin dagarimningin apengan ikiam.” Egha God dughiatamin akar katam enselin tam mikemezir puvati. Bar puvati. **14** Guizbangira enselba me duaba, egha me Godin ingangarim gami. Ezi God gumazamizir a ua iniamibar akurvaghassa me amadi, me arui.

2 Godin Otarim ziar ekiam isi, kamaghin amizi, akar e oraghizir kamnagh, e bar mighviram an suiragham. E ireghan koghsi, e akar kam deraghvira an suiragh gavgavigh ikiam. **2** Fomira God en inazir afeziabav kimasa, uan akam isa enselbagh aningi, egha kamaghira tuavir kamin a kamaghin men aka, akar kam a guizbangira. Ezi gumazamiziba akar kamin gin zuir puvatigha a batoke, me ivezir kuram iniam. Men arazir kurar me amizibar mirara, me uan ivezir kuram inis. **3** Ezi datirighin, God en akurazir arazim, a bizir bar ekiam. E akirim ragh Godin akurvazir arazim gasaraghiva, e manmaghin arazir kuramin ivezim gitagham. Bar puvatigham. Ekiam uabi faragha en akurvaghassa mikeme, ezi gumazamiziba an akam baraki. Ezi me kamaghin migia en aka, akar kamnagh a guizbangira. **4** Dughiar kamin, God mirakelin igharagha gariba ko digavir kuram gamir arazibagh amua uan ifongiamin gin ghua Godin Duamin bizir aghuiba tuiragha gumazamizibagh anidi. Ezi arazir kamin a kamaghin en aka, an Otarimin akar kam a bar guizbangira ghu. **5** E nguazir igiar God gin damighti otivamim ginighnigh fogham, God nguazir igiar kam gativasa, enselbav kemezir puvati. Bar puvati. **6** Ezi Godin Akinafarimin aven akar mam kamaghin iti: “O

God! E gumamaziziba ti manmaghiram amizir biziba, ezi ni mighigha e ginighnisi? E pura biziba. Manmaghiram amizi, ni bar puviram e ginighnisi? 7 Ni uabi en ingarigha, e isa enselbar apengan e ati. Ni gavgavim ko ziar ekiam isa e ganiga e afazi, bizir ni ingariziba bar en apengan iti. 8 Biziba bar moghira ni da isa e gumamaziziba en suemningin apengan da ariki. Eghti e bar dagh ativagham.” Godin akar kam ghaze, God gumamazizibagh amizi, biziba bar men apengan ikiti me dagh ativagham. Akar kamin mingarim a kamakin, God bizir a ingariziba bar da isa en apengan da ariki. Ezi e fo, datirighin e garima, biziba bar en apengan itir puvati. 9 Ezi e Iesus gifo, a ziar ekiam ini. God kamaghsua, a bar en apangkuvighiti, tuavir kamin Iesus gumamaziziba bagh aremegham. Egha kamaghin bar dughiar otevimin an enselbar apengan ike. Egha mizazir dafam inigha areme, ezi bizir kam bagha God ziar ekiam a ganiga a ghufe. 10 E fo, God a biziba bar dar mingarim, egha a biziba bar dar ingari. Egha kamaghin ifonge, Iesus uan borir aviriba inigh men aku Godin Nguibamin mangam, eghti me Iesus ko ziar ekiam iniam. God kamaghin ifonge, Iesus gumamazizibar akurvaghamin ingangarim damuam, kamaghin amizi, a Iesus ataghizima a mizazim isi. Ezi mizazir kam Iesus gamima a gumamazizibar akurvaghamin gumazir bar faragha zuimin otogha, tuavim men aka. Arazir God a gamir kam, a bar dera. 11 E fo, gumazir kam Iesus, a gumamazizibagh amizi me Godin gumamazizibar min ikia egha me bar zue. A me ko afeziar vamira iti. Kamaghin amizi, an aghumsizir puvatigha me dibora ghaze, “Nan aveghbuaba ko buaramiziba.” 12 Egha a kamaghin God migei: “Ki uan adarazir tongin iki nin ziamin gun me mikimam. Ki gumamaziziba uari akuvamin danganimin iki men tongin nin ziam fam.” 13 Egha a ua ghaze, “Ki datirighin, God damuasa mikemezir biziba, ki puram a mizuam da bagh gan ikiti God damuasa amir biziba, a mikemezi moghin dar amuam.” Egha ua ghaze, “Ia gan, ki borir God na ganingiziba me ko iti.” 14 Kamaghin amizi, borir kaba, me guizbangira inivafiziba ko ghuziba iti. Kamaghira Iesus uaghan men min ikia guizin

gumazimin oto. A kamaghsua, an aremegh egh arazir kamin a Satan bar a gasighasigham, a gumazir gumamazizibagh amima me ariaghirir gavgavim itim. Gumamaziziba nguazir kamin ikiava ovevemini atiati. Ezi men atiati kam me ikiagharisi. Kamaghin amizi, Iesus me firasa, bizir kam bagha, a gumazimin min otogha egha areme. 16 Guizbangira, Iesus ingangarir kam enselbar akurvaghasa a gamizir pu. Puvati. An Abrahamin boriba akurvaghasa a gami. 17 Kamaghin amizi, a uan doziba ko buaramizibar miraram oto. A kamaghsua, a men Ofa Gamir Gumazibar Dapanimin iki, egh Godin akamin gin mangi apangkuvim gumamazizibar ikiva Godin ingangarim damu, egh ingangarir kamin gumamazizibar arazir kuraba gin amangam. Kamaghin a gumamazizibar min oto. 18 Ezi Satan a gifarasa arazir kuraba bagha a gakaghor, ezi an osimtiziba ateri. Kamaghin amizi, Satan gumamazizibagh ifaramin dughiar, Iesus men akurvaghamin fofozim iti.

3 Kamaghin amizi, Kraisin adarasi, God uaghan Uan Nguibamin mangasa, a ian dia. Ia deravira Iesus ginighnigh, e nighnizir gavgavim an ikia, egha an ziamin gun migia ghaze, a God misevegha amadazir abuir gumazim, egha uaghan Ofa Gamir Gumazibar Dapanim. 2 God anemisevegha ingangarir kam a ganingizi, a Godin gumamaziziba bagha ingari. Moses fomira Godin gumamaziziba bagha deravira ingarizi moghira, a ingari. 3 E fo, gumazir dipenimin ingarim, a ziar ekiam isi, ezi an ziar ekiam, an dipenimin ziar ekiam gafira. Ezi kamaghira God ziar ekiam Iesus ganingi, ezi an ziar ekiam, Mosesin ziar ekiam gafira. 4 Ezi dipeniba bar, gumaziba dar ingari. Ezi Godra, a biziba bar dar ingari. 5 Moses a Godin ingangarir gumazimin iti, egha Godin akamin gin ghua Godin gumamaziziba bagha deravira ingari. A bizibar gun mikimamin ingangarim iti, akar God gin a mikimamiba. 6 Ezi Krais a Godin Otaram, a Godin gumamazizibagh ativagh men ganam. Egha guizbangira Godin akamin gin ghua ingangarir kam deravira a gami. Eghti e atiatingan koghiva, nighnizir gavgavim ikiva egh bizir aghuir e iniamiba e dav zuamam, egh

kamaghin damuva, e uaghan Godin Dipenimin min ikiam. 7 E Godin gumazamiziba, egha uaghan an dipenimin min iti, kamaghin amizi, e Godin Duamin akam baragham. A kamaghin migei: "Ia datirighin Godin tiarim baraghiva, egh ia uan navibar kuman marki, mati ian inazir afeziaba fomira an akaba batogha orazir puvati. Me gumazamiziba puvatizir danganimin ikia God damuti a irasa an akam batosi. 9 God ghaze, Me danganir kamin ikia nighnizir gavgavim nan itir puvatigha, nan gavgavim tuisigh fofoghasa nan azai. Me garima, ki 40plan azenibar arazir aghuiba me bagha dagh ami. 10 Kamaghin amizi, ki bar gumazamizir kabar aningaghegha ghaze, 'Gumazamizir kabar naviba bar saghon ikia nan gin zuir puvati. Me zurara tuavir ki me bagh atizim gitavirasi.' 11 Ki men aningaghegha bar guizbangira akar gavgavim gamua ghaze, 'Me nan aghuvsazir danganimin aven mangighan kogham. Bar puvati!'" 12 Kraisin adarasi, ia uari bagh deravira gan, ian tongin tav nighnizir kuratam an navir averiamin ikiti a nighnizir gavgavim ategh, akirim ragh Angamira Itir God gasan marki. 13 Ezi ia kamaghin damuan marki, ia kamaghin damu, ia zurara dughiarbar ia vaghvagh Godin gumazamizir igharaziba ko ia, akar aghuim uari daning uarir akurvagh egh uan naviba gavgavim dar aning. Kamaghin arazir kuram tav gifaraghti, a Godin gin zuir tuavim ateghan kogham. Godin Akinafarim ghaze, "Datirighin," e fo, e datirighin ingangarir kam damuam. 14 Ia fo, dughiar e faragha nighnizir gavgavim Godin itim, en nighnizir gavgavim bar gavgafi. Egh e uan nighnizir gavgavibar amuti da gavgavigh iki maghira mangi dughiar e ovengamimin otogham. E kamaghin damuva, e bar Krais ko poroghiv iki a ko ingar ikiam. 15 E fo, Godin Akinafarim kamaghin migei: "Datirighin ia Godin tiarim baraghiva, egh ia an akamin aghuaghan marki, mati ian inazir afeziaba fomira an akaba batogha egha orazir puvati." 16 Fomira te Godin tiarim baregha, an gin zuir puvati, egha an akam batosi? Kar gumazamizir Moses inigha Isipin ghueziba, meraram arazir kam gami. 17 Ezi God 40plan azenibar ten aningaghe? A gumazamizir arazir kurabagh amiziba, me gumazamiziba puvatizir

danganimin ariaghirezir gumaziba, merara, a men aningaghe. 18 God fomira guizbangira akar gavgavim akira ghaze, "Me nan aghuvsazir danganimin aven mangan kogham." Akar kam, a te ganingi? Kar gumazamizir an akam barazir puvatiziba. A me baghvira migei. 19 Kamaghin e fo, gumazir kaba me nighnizir gavgavim Godin ikian aghua. Ezi bizir kam bagha me Godin aghuvsazir danganimin aven mangan ibura.

4 Datirighin, God uaghan e inigh aghuvsazir danganimin aven mangasa akam akiri. Ezi kamaghin ia uari bagh deravira gan, ian tav atam akuigh egh danganir kamin aven mangighan kogham. 2 E Akar Aghuim baraki, mati fomira Israelia a baraki. Egha Israelia me puram akam a baraki, egha nighnizir gavgavim an itir puvati. Ezi bizir kam bagha Akar Aghuir me oraghizir kam, a men akurazir puvati. 3 Ezi e gumazamizir nighnizir gavgavim Godin itiba, an e ateghtima e an aghuvsazir danganimin mangam. A fomira nguibar kam ginighnigha egha a mikemezir moghira: "Ki aningaghegha akar gavgavim akira ghaze, 'Me nan aghuvsazir danganimin aven mangighan kogham. Bar puvati!'" Guizbangira, God Mosesin dughiamin akar kam migei, ezi e fo, bar fomira dughiar a nguazir kamin ingarizim, a nguazir kamin ingarasa nighniziba a dagh amigha gifa. 4 Godin Akinafarimin aven akar otevir mam iti, a namba 7in dughiam migei, "Aruer namba 7in, God garima an ingangariba bar gifa, ezi a dughiar kamin avughse." 5 Ezi migirigiar otevir kamra e faragha a baraki, a ua migia ghaze, "Me nan aghuvsazir danganimin aven mangighan kogham. Bar puvati!" 6 E kamaghin bizir kam gifo, Godin aghuvsazir danganir kam a ikiavira iti, ezi gumazamizitaba an aven mangam. Ezi gumazamizir faragha Akar Aghuim baraghiziba, me nighnizir gavgavim an itir puvati, kamaghin amizi, me aven ghuezir puvati. 7 Ezi gumazamizir kabar gin, azenir aviriba ghua gifa, ezi God uan akam isa Devit ganingi, ki Godin Akinafarimin aven itir akar kamin gun mikemegha gifa. A ghaze: "Datirighin ia Godin tiarim baraghiva, egh ia an akamin aghuaghan marki." Devitin dughiamin, God ghaze, "Datirighin," egha

kamaghin en aka, a dughiar igharazim ginaba. Dughiar a inabazir kam, gumazamiziba an aghuvsazir danganir kamin aven mangam. **8** Josua ti fomira aghuvsazim gumazamizibagh aningizi, ezi God gin dughiar igharazitam ginabaghan koghai. **9** Kamaghin amizi, e fo, Godin gumazamizibar aghuvsazim a ikivira ikiam, a mati Sabatin aghuvsazir dughiam. **10** E fo, gumazim Godin aghuvsazir danganimin aven ghua, a uan ingangarim agivagha aghuvs, mati fomira God uan ingangarim agivaghava aghuvs. **11** E kamaghin aghua, me fomira amizi moghin, gumazitam o amizitam uan akaba batozir arazimin gin mangi, aremegh uan aghuvsazir danganimin aven mangighan kogham. Kamaghin e aghuvsazir danganimin aven mangisi pamtemin ingaram. **12** Godin Akam an angamira ikia, egha pamtemin ingara iti. A bar ghumigha, midorozir sabar ghumtizir pumuning itim gafira. Ezi akar kam, sabar ghumtizimin min, a bar gumazimin namnam okoregha bar aven ghua, duam ko navir averiam uaning bativi naghin oto, egha uaghan aghariba uari isasuirazir naghin, ko agharibar aven itir ovim, aning uaning bativi naghin oto. Egha a bar en nighniziba ko en navir averiabar aven itir ifongiabagh fogha da tuisisi. **13** Ezi bizir God ingariziba, tam Godin damazimin modoghan kogham. Bar puvati. Ezi biziba bar kuiaghiregha Godin damazimin bar azenara ikiam. Eghti Godra arazir e amiba tuisightima e dar a geghanam. **14** Ezi e Ofa Gamir Gumazibar Dapanir mam iti, ezi a bar Godin Nguibamin aven ghu. A Iesus, Godin Otarim. Kamaghin amizi, e nighnizir gavgavir e gun migeir kamin suiragh gavgavigham. **15** E uari arazir kuraba dikabinamin gavgaviba puvati. Egh e kamaghin nighnighan kogham, Ofa Gamir Gumazibar Dapanir kam, en nighnizibagh fogh en kuarkuvighan kogham. Puvati. Satanin ifavarir arazir e bativiziba, da uaghan bar a bativigha gifa. Ezi an arazir kuratam gamizir puvati. **16** Kamaghin amizima, e atiatingan koghiva Godin atrivir dabirabimin boroghin mangam, Godin apangkuvim a gizifa. E a bagh mangitima God en kuarkuvigh en

apangkuvigham. Egh e osimtizitam ikiti an apangkuvim en akuragham.

5 Ia nighnigh. Ofa gamir gumazibar dapaniba bar, God vaghvagha men adarazir tongin me amisefe. God men mav amisevezima, a gumazamiziba bagha Godin ofa gami. Egha uaghan bizir aghuiba isa God ganidi. Egha arazir kuraba bagha ofa gamima God arazir kuraba gin amadi. **2** Egha a uabi a Godin damazimin bizibar amuamin gavgaviba puvati. Kamaghin amizi, gumazir fofoziba puvatigha pazav amiba, a men asughasusi. **3** Egha a uabi a bizibar amuamin gavgaviba puvati, kamaghin amizi, a gumazamizibar arazir kuraba ko a uan arazir kuraba sara gin amangisi ofabar amu. **4** Ezi gumazitam ofa gamir gumazibar dapanimin ikiasa uabi uabi amisevegha ziar ekiam inizir pu. Puvati. God uabi an diazima a ingangarir kam ini. Mati God fomira Aronin diazi mokin. **5** Ezi kamaghin, Kraiis uaghan kamaghiram ami. A uabi uan ziam fer puvati, egha Ofa Gamir Gumazibar Dapanimin otozir pu. Puvati, God uabi ingangarir kam damuasa anemisefe. Egha God kamaghin a migei, “Ni nan Otarim, ezi datirighin ki nin Afeziamin oto.” **6** Egha uan Akinafarimin aven itir akar igharazir mam, a ghaze, “Ni ofa gamir gumazim, Melkisedekin min iki mamaghira ikiam.” (aiōn g165) **7** Ezi dughiar Iesus nguazimin itim, a pamtemin God ko migia egha diav azi. A fo, an ovengan koghsi, God an akuraghamin gavgavim iti. Kamaghin amizi, a uabi uan ifongiam dikabiragha Godin apengan ikia, an akam barasi. Ezi God an dimdiam barasi. **8** Guizbangira Iesus a Godin Otarim, egha a mizazim ini. Ezi tuavir kamra a Godin akamin gin zuir arazim an a gifo. **9** Egha a uan ingangarir a damuamiba, a bar da gifa. Ezi God anemisevegha ghaze, “Ni Ofa Gamir Gumazibar Dapanimin ikiam, egh Melkisedekin min ikiam.” Ezi a gumazamizir an akam baragha an gin zuiba, a men Akurvazir Gumazimin oto. Egh a men akurvaghti me deravira iki mamaghira ikiam. (aiōnios g166) **11** E fo, Iesus Ofa Gamir Gumazibar Dapanimin oto, ezi e migirigiar aviriba akar kamin iti, e dar gun ia mikimasa. Ezi ia oraghan aghua. Kamaghin

amizima, e akar kamin mingarim ia mikiman ibura. **12** Ia fomira Kraisin adarazir otivigha gifa, ezi kamaghin ia gumazamizibar Godin akam men sure gamighai. Puvati, ian nighniziba oteveghavira iti, kamaghin gumazir igharaziba, Godin akar faraghavira ian sure gamiziba, me ua ian sure damuam. Ia dagher gavgaviba inian firin, ia otem apavira iti. **13** Ezi tina otem apavira iti, an aghirimra iti. Egha an arazir aghuimin akar mingarim gifozir puvati. **14** Ezi dagher gavgaviba, da gumazir aruabar daghem. Ezi gumazir kaba, me dughiar aviribar araziba tuisisi, arazir manam dera ezi arazir manam ikufi. Egha datirighin me deravira fofoghava egha me nighnizir dikiriaba iti.

6 E datirighin Kraisin adarazir migirigiar faragha iniziba ataghiragham, migirigiar kaba: navibagh ighegh akirim ragh ovever arazibagh asaraghamin migirigiaba ko, nighnizir gavgavim Godin ikiamin migirigiaba ko, rurir arazimin migirigiaba ko, dafariba gumazibagh isin arizir arazimin migirigiaba ko, gumazamizir ovegha ua dikavibar migirigiaba ko, God gumazamizibar araziba tuisighti me mizaziba iniam, o zurara ikivira ikiamin migirigiaba, e migirigiar kaba ateghti, da zurara en nighnizibar ikian kogham. E kamaghin nighnighvira ikiva, mati e dipenir akiniba dughiar aviribar da akuravira iti, egh dipenim asaragham kogham. E gumazir aruabar min akaba baragh egh dar gin mangam. (aiōnios g166) **3** God en amamangatightima, e kamaghin damuam. **4** Gumazir maba, Godin angazangarimin aven ikegha, akurvazir aghuir Godin Nguibamin izezim inigha ghaze, a bar dera, egha igharaz darazi ko, Godin Duam inis. Egha Godin akam baregha fo, a bar dera. Me Godin gavgavimin aven ghua deragha an gani, gavgavir kam, a gin izamim dughiamin miseveghirigh azenimin otogham. Kamaghin amizi, gumazim akirim ragh God gasaragh tuavir manatamin izi ua navim giragham? Bar puvati. A kamaghin amua, mati, a uan navir averiamin aven Godin Otarim uam a isa ter ighuvim gafugha, a gurazi gumaziba ua dibovir akabar a migei. Kamaghin amizi, gumazir uan nighnizir

gavgaviba ataghizir kaba, me ua navibagh iraghamin tuaviba puvati. (aiōn g165) **7** Amozim dughiar aviribar izava nguazimin aven zui. Eghti nguazim daghebar amuti dagher aghuiba otivam, egh gumazir me me bagha da oparizibar akurvagham. Eghti God nguazir kam deragh a damuam. **8** Eghti benir ataghatariba ko benir kuraba an ikiti, kamaghin nguazim ikuvigham. A dughiar ruarim ikeghan kogham, eghti God suam, ni ikufi, ni bar isigham. **9** Namakar aghuiba, e migirigiar gavgavir kabar ia gami. Egha e ia ginighnigha kamaghin fo, ia tuavir aghuimin gin mangam, a tuavir God ian akurazim. **10** God a gumazir kuram puvati, a ingangarir aghuir ia amizibagh fo, ia God gifongezir arazimra Godin gumazamizibar akagha men akurvasi, egha ia kamaghin amuavira iti. Egh a bizir kaba bakinighnighan kogham. **11** E kamaghin bar ifonge, ia bizir aghuir ia fogha iniamibav zuam iki, kamaghin ia God gifongezir arazimin gin zui moghin, ia bar moghira tuivigh gavgavighvira iki, mangiti ikirimirir kam givagham. **12** Ia amirvagham marki. Ia gumazir nighnizir gavgavim ikia egha zuamiram amirvazir puvatizibar min iki. Egh bizir God fomira uan boribar aningasa akam akiriziba, ia da iniam. **13** God fomira akar dikirizim Abraham daningasa, a fo, gumazitam ekevegha a gafirazir puvati, egha a uabi uan ziam dibora ghaze, bar guizbangira. **14** Egha ghaze, “Ki guizbangira ni migei, ki deragh ni damuva, egh nin ovavir boribar amighti me bar avirasemegham.” **15** Abraham a mizua zuamiram amirvazir puvati, ezi God, gin bizir an akar dikirizimin mirara Abraham daningasa mikemeziba, a ganingi. **16** Gumazim gavgavim uan akam daningisi, a gumazir a gafirazimin ziam dibora ghaze, bar guizbangira. A kamaghin damighti, gumazitam anedueghan kogham. **17** God fomira, gumazamiziba uan akar dikirizim me ganingizi, me fo, me gin an akam akirizir biziba iniam. Dughiar kam a deraghvira kamaghin men akaghasa ifongegha ghaze, nighnizir kam uam an otevkinnighan kogham. Kamaghin amizi, a gavgavim uan akar dikirizim ganiga uan ziam dibora ghaze, bar guizbangira. **18** Egha datirighin akar pumuning iti, kar

Godin akar dikirizim, ko Godin arazir uan ziam diborim, aning otekinighan kogham. God uabi ifarir puvati. Kamaghin amizi, e gumazamizir ara ghua Godin boroghin mongeziba, e Godin akar dikirizim ginighnigh egh e uan naviba gavgavim dar aning, egh bizir aghuir e fogha iniamiba mizuamvira ikiam. **19** Egha e bizir aghuir e fogha iniamiba bagha mizuair arazir kam, a en akuragha en ikirimirim suiragha gavgavim e ganidi, mati angka kurimin suirazi a gavgavigha danganir vamiran iti. E Iesus mizuaima, an aven ghua inir ekier me Godin Dipenimin gurazimin girakirangin Bar Anogoroghezir Danganimin oto. **20** Iesusra e bagha faraghavira aven ghugha Ofa Gamir Gumazibar Dapanimin oto. Egha a Melkisedeghin min Ofa Gamir Gumazimin oto, egh a zurara ikivira ikiam. (aiōn g165)

7 Ia fo, Melkisedeghin kam, a Salemin nguibamin atrivim, egha a Godin Bar Pin Itimin ofa gamir gumazim. Ezi dughiar mam Abraham atrivir 4pla misogha me abini. Egha a uamategha izima, Melkisedek tuavimin a batogha a bagha God ko migia ghaze, God bizir aghuiba a bagh dar amuam. **2** Ezi Abraham bizir a midorozimin iniziba, a bar a da tuirazi, da 10plan pozibar otifi, ezi a pozir mam isa Melkisedek ganingi. (Ia nighnigh, Melkisedeghin ziamin mingarim a kamakin, Arazir Aghuibar Atrivim. Egha a uaghan Salemin atrivim, ezi an ziar kamin mingarim kamakin, Navir Amirizimin Atrivim.) **3** Ezi Godin Akinafarimin aven, me Melkisedeghin ameboghfeziabar ziaba osirizir puvati, egha an ovavitamin ziam osirizir puvati. Egha uaghan amebam a batezir dughiam ko an ovever dughiam me da osirizir puvati. A Godin Otarimin min ikia Ofa Gamir Gumazimin ikia mamaghira iti. **4** Ia Melkisedeghin kam ginighnigh, a ziar bar ekiam iti! En inazir afeziar faragha zuim Abraham bizir a midorozimin iniziba, a bar a da tuirazi, da 10plan pozibar otifi, ezi a pozir mam isa Melkisedek ganingi. **5** E fo, Livain ovaviba me Godin ofa gamir gumazibar otifi. Ezi Moses Osirizir Araziba ghaze, Israelian gumaziba, me uan biziba 10plan pozibar da tuiraghti, Livain gumaziba me da pozitam iniam. Livaiba me uaghan Israelian marasi. Egha

me uaghan Abrahamin ovaviba. Ezi Israelia uan biziba tuiragha maba isa uan marazigh aningizi me da ini. **6** Melkisedek a Livain adarazir ovavimin otozir puvati. Ezi Abraham uan biziba tuirazi, da 10plan pozibar otozi, Melkisedek a da pozir mam ini. Egha Melkisedek, bagha God ko migia ghaze, God bizir aghuiba a bagh dar amuam. Gumazir kam Abraham, a Godin akar dikirizim ini. **7** E kamaghin fo, gumazim God ko migia ghaze, God bizir aghuiba gumazir igharazim damuam, a gumazir bar ekiam. Ezi bizir aghuiba iniamin gumazim, an an apengan iti. **8** Ezi Livaiba me Israelian 10plan pozibar arizir bizibar akuar maba isi, kar gumazir ovengamiba. Ezi Melkisedekra, gumazir Abrahamin bizir akuaba inizim, Godin Akinafarim ghaze, an ovever akatam itir puvati, a ikivira ikiam. **9** E kamaghin mikim suam, Livai uabi, gumazir Israelian 10plan pozibar arighizir bizir akuaba inizim, a uaghan Abrahamin ovavimin ikia, egha a tuavir kamin uan bizir akuaba isa Melkisedek ganingi. **10** Guizbangira, Livai tighar otivamin dughiamin, a uan ovavim Abrahamin mikarizimin aven iti. Ezi Melkisedek tuavimin Abraham batozi Abraham bizir kaba isa Melkisedek ganingi. Kamaghira e mikim suam, Livai uaghan uan biziba isa Melkisedek ganingi. **11** Fomira Israelian gumazamiziba, Moses Osirizir Araziba ini, ezi arazir kam kamaghin migei, Livain gumaziba Godin ofa gamir ingangarim damu. Eghti Livain gumazibar ofa gamir ingangarim, a gumazamizibar amuti me bar deraghvira ikiti, manmaghsua God ghaze, ofa gamir gumazir igharazim gin otivam? A Melkisedeghin min ikiva, Aronin min ikian kogham. **12** Eghti Godin ofa gamir gumazibar araziba iragh igharagh otivtima, eghti Moses Osirizir Araziba uaghan iragh igharagh otivam. **13** Ezi en Ekiam, gumazir Godin Akinafarim gun mikemezim, an anabar igharazimin gumazim. Ezi an anabamin adarazir tav dughiatamin Godin ofa gamir ingangarim gamizir puvati. **14** Ezi e bar fo, en Ekiam a Judan anabamin adarazir aven oto. Ezi Moses ofa gamir gumazibar ingangarim migia, anabar kamin adaraziv kemezir puvati. **15** Ezi ofa gamir gumazir igharazim otozi e an gari, a Melkisedeghin miraram oto. Egh

e kamaghin deraghvira fogham, a Livain ofa gamir gumaziba bar me gafira. **16** Gumazir kam ofa gamir gumazimin oto, me nguazir kamin arazibar gin ghua an anabam ginighnigha ingangarir kam a ganingizir pu. Puvati. An ikirimirir aghuimin gavgavim zurara ikiti bizitam a gasighasighan kogham. Gavgavir kam a gamizima a ofa gamir gumazimin oto. **17** E fo, Godin Akinafarim kamaghin migia ghaze: “Ni ofa gamir gumazimin iki mamaghira ikiam. Ni Melkisedeghin min ofa gamir gumazimin ikiam.” (aiōn g165) **18** Kamaghin e fo, arazir ghurir kam, gavgaviba puvatigha egha a deragha en akurvazir puvati. Egha a bizitam gamima a derazir puvati. Kamaghin amizi, God anegifa. Egha God datirighin tuavir bar aghuir mam kui. Tuavir kamra kara, e bizir aghuir e fogha iniamiba bagha mizuai. Ezi tuavir kam Moses Osirizir Arazibagh afira. E tuavir kamin mangi Godin boroghira mangam. **20** Ezi uaghan, dughiar God gumazir kam amisevezi an ofa gamir gumazimin otozim, a pura anemisevezir puvati. A uabi uan ziam dibora ghaze, bar guizbangira, egha anemisefe. Ezi me ofa gamir gumazir igharaziba amisivasa, gumazitam uan akam gavgavim ganiga Godin ziam diborozir puvati. **21** God uabi guizbangira mikemezi, tuavir kamin Iesus ofa gamir gumazimin oto. God kamaghin mikeme: “Ekiam bar guizbangira mikemegha akar dikirizim gamua ghaze, ‘Ni ofa gamir gumazimin iki mamaghira ikiam,’ egh uan nighnizim giraghan kogham.” (aiōn g165) **22** Godin akar dikirizir kam kamaghin en akazi e fo, Iesus Akar Dikirizir Gavgavir kam deragh an ganiva a damighti, a guizbangiram otogham. E fo, Akar Dikirizir Gavgavir kam a bar deragha, Akar Dikirizir Gavgavir Ghurim gafira. **23** Fomira, gumazir avirim Godin ofa gamir gumazibar otifi. Egha me ariaghira, egha uan ingangarim gamir puvati. Bizir kam bagha, gumazir aviriba ofa gamir gumazibar otifi. **24** Ezi Iesus angamira ikia mamaghira ikiavira iti. Kamaghin a Godin ofa gamir ingangarim gamua mamaghira ikiavira iti. Eghti tav an min ofa gamir gumazimin otogham kogham. (aiōn g165) **25** An angamira ikia mamaghira ikia egha gumazamiziba bagha Godin azangsis. An ingangarimin tuavimin

a me inigha Godin boroghira zui. Kamaghin, datirighin ko zurara, a men akurvagh. **26** Guizbangira, Ofa Gamir Gumazibar Dapanir kam e bagha ingara bar deravira en akurvasi. A God ifongezir arazibara, dar gin zui. Egha arazir kuratam an itir puvati. A Godin damazimin bar zue. Ezi God a isa uan Nguibam bar pin aneti, ezi an arazir kurabagh amir gumazamizibar saghon iti. **27** Fomira ofa gamir gumazibar dapanir igharaziba, me dughiar zurara ofabagh ami. Me faragha uan arazir kuraba gin amangasa ofabagh ami. Egha gin me gumazamizibar arazir kuraba gin amangasa ofabagh ami. Ezi Iesus kamaghin amir pu. Bar puvati. A dughiar bar vamiran, e bagha uan mikarzim isa ofan min God ganigha egha aremegha gifa. **28** E fo, me Moses Osirizir Arazibar gin ghua, gumazir gavgaviba puvatiziba amisevima me ofa gamir gumazibar dapanibar otifi. Ezi God akar dikirizim gamua uan ziam dibora ghaze, bar guizbangira, egha uan Otarim amisefe. Akar dikirizir kam, a Moses Osirizir Arazibar dughiamin gin otogha dagh afira. Ezi Ofa Gamir Gumazibar Dapanir kam, a gumazir bar aghuim. Egha an en akurvaghamin gumazir bar faraghavira zuimin oto. Egh a iki mamaghira ikiam. (aiōn g165)

8 Ezi migirigiar e amizir kam, an mingarim kamakin, e Ofa Gamir Gumazibar Dapanir mam iti, a Godin Nguibamin ikia Godin atrivir dabirabimin agharir guvim gaperaghav iti. **2** Egha an Anogoroghezir Danganimin ikia Ofa Gamir Gumazibar Dapanimin ingangarim gami, danganir kam a guizbangira Godin Purirpenim, dipenir gumaziba ingarizir puvatizim, Ekiam uabi an ingari. **3** E fo, ofa gamir gumazibar dapaniba bar, me asiziba ko biziba isi ofa damuasa me amisefe. Kamaghin amizi, en Ofa Gamir Gumazibar Dapanir kam, a uaghan bizitam isi ofan min God daningam. **4** Nguazir kamin ofa gamir gumaziba, me Moses Osirizir Arazibar gin ghua biziba isava ofan min God ganidi. Kamaghin amizi, Iesus ti nguazimin ikiai, an ofa gamir gumazimin ikian koghai. Ezi puvati, a Godin Nguibamin iti. **5** Ezi me nguazimin ikia ofa gamir ingangarim gamima ingangarir kam guizbangira Godin Nguibamin

itir ingangarimin nedazim ko ababanim gami. Arazir kam uaghan Moses bato. A Godin Purirpenimin ingarasava amima, God kamaghin a migei, “Ni Purirpenimin ingarsi, ni mighsiamin ikia ganizir ababanimra, an gin mangi deragh an ingar.” **6** Ezi Iesus ofa gamir ingangarim inizima, an ingangarim nguazimin itir ofa gamir gumazibar ingangaribagh afira. God, Akar Dikirizir Gavgavir faragha zuim, Israelia ganigha akar mabar kiri. Egha gin Akar Dikirizir Gavgavir igharazim gamua egha akar bar aghuibar kiri, ezi akar dikirizir kam, Akar Dikirizir Gavgavir faragha zuim bar a gafira. Kamaghin amizi, Iesus God ko gumazamizibar abuir gumazimin ikiava Akar Dikirizir Gavgavir Igiar gavgavim a ganingi. Ezi an Akar Dikirizir Gavgavir Ghurim gafira. **7** Ezi Akar Dikirizir Gavgavir faragha zuim, a ti derazi God Akar Dikirizir Gavgavir Igiar gamighan koghai. **8** Egha God uan gumazamizibar arazir kuraba aghurigha kamaghin migei: “Ki ian Ekiam, egha ki kamaghin ia migei. Dughiam a iziti, ki Israelia ko Judaba, me ko Akar Dikirizir Gavgavir Igiar damuam. **9** Eghti Akar Dikirizir Gavgavir Igiar, ki fomira men ovavir afeziaba ko amizir Akar Dikirizir Gavgavim, an an min mangan kogham. Fomira itir dughiam, ki uan dafarimin men suigha me inigha Isipin kantri ategha azenan ize, egha ki men pamin min itima me nan amuimin min iti. Egha me Akar Dikirizir Gavgavir Ghurir kam abiki. **10** Ki ian Ekiam, egha ki kamaghin ia migei, gin izamin dughiam otoghti, ki Israel ko Akar Dikirizir Gavgavim damighti, eghti a kamaghin mangam: Ki uan araziba men nighnizibar arigh, egh da isi men navir averiabar da osiram. Egh ki men Godin ikitima me nan gumazamizibar ikiam. **11** Dughiar kamin gumazamiziba vaghvagh uan namakaba ko uan adarazir sure damuan kogh suam, ‘Ia Ekiam gifogh.’ Puvati. Me bar moghira na gifogham, gumazamizir kiniba ko ziaba itir gumazamiziba. **12** Eghti ki men apangkuvigh men arazir kuraba gin amangiva, egh ua dagh nighnighan kogham.” **13** Akar Dikirizir Gavgavir Igiar kam, God an gun migia egha maghira Akar Dikirizir Gavgavir faragha zuim gamizima a

ghurigha bar gifa. E fo, bizitam ghurighiva a bar dughiar otevimin ikegh bar givagham.

9 E fo, God Akar Dikirizir Gavgavir faragha itim, Israelia ganiga Godin ziam fer araziba sara me ganingi. Egha ghaze, me Godin Dipenir gumaziba ingarizimin aven an ziam fam. **2** Me Godin Purirpenir mamin ingarizi danganir pumuning an iti. Purirpenir kamin aven itir danganir me faragha aven mangamim, a lamin aghorim ko bret itir dakozir Godin damazimin itimin iti. Danganir kam me kamagh a dibori, “Anogoroghezir Danganim.” **3** Egha me inir bar ekiam, birimin min Anogoroghezir Danganimin girakirangin anegura. Ezi inir kamin girakirangin danganir igharazir mam uaghan iti, me kamagh a dibori, “Bar Anogoroghezir Danganim.” **4** Ezi danganir kamin aven bizir kaba iti: Pauran mughurir aghuim tuamin ofa gamir dakozim, me gol an pogha a noke, ko Godin Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiam. Boksia kam me gol an poghava a noke. Egha Boksiamin aven me golin minner manan daghem itim a gati. Egha me Dagiar Godin Akar Dikirizir Gavgavimin Osizirim itimning, me uaghan aning Boksia kam gati. **5** Ezi Boksia kamin asuam, a danganir gumazamizibar arazir kuraba gin amadim. Ezi enselin min garir bizimning Boksia gisin ikia, egha aningin aviziba an asuam avara. Bizir kamning Godin danganimin ababanim gamua ghaze, God gumazamiziba ko iti. Ezi datirighin ki bizir kabar mingariba bar dar gun mikemeghan kogham. **6** Me kamagh bizibar ingarigha egha dughiaa bar ofa gamir gumaziba Godin Purirpenimin azenan itir danganimin aven ghua uan ingangaribagh ami. **7** Ezi ofa gamir gumazibar dapanim uabira Bar Anogoroghezir Danganimin aven zui. Azeniba vaghvagh, a dughiar vamiran aven zui. Egha a purama aven zuir puvati. An asizibar ghuziba inigha aven zui. Egha ghuzir kamin a uan arazir kuraba gin amangasa ofa gamua, egha gumazamizir deragha nighnizir puvatizibar arazir kuraba, da gin amangasa

ofabagh ami. **8** Ezi Godin Duam arazir kamin bizir mam en aka, Godin Purirpenimin azenan itir danganim ikiavira itima, ezi tuavir e Bar Anogoroghezir Danganimin aven mangamim an en piri. **9** Godin Purirpenimin eghaghanir kam, a bizir datirighin e bativamibar ababanim gami. Purirpenir kamin aven, me asiziba ko bizir guar bar avirir aghuiba ofabar min God ganiga egha an ziam fe. Ezi bizir kaba bar gumazir Godin ziam febar navir averiatam akirighan kogham, eghti me kamaghin fogh suam, me arazir kuraba pu. Bar puvati. **10** Bizir Godin ofa gamir kaba, da dagheba apir arazim ko dipaba apir arazim ko arazir avirir gumazibar amuti me zueghamin arazimra. Da inivafizimin bizibara. God ofa gamir arazir kaba gumazibagh aningizi, me dar gin zui, eghti God gin bar moghira bizibar kirighi bizir igiaba otivam. **11** Ezi datirighin Kraiss otogha gifa, egha bizir aghuir otivigha givazibar Ofa Gamir Gumazibar Dapanimin iti. A Purirpenir aghuir kamin aven ghua e bagha ingari. Purirpenir kam Purirpenir faragha ikezim bar a gafira. Gumazitam dipenir kam uan dafarimningin an ingarizir puvati. Bar guizbangira kar nguazir kamin bizim puvati. **12** Ezi Kraiss bulmakaun apurim ko memen ghuzitam inigha egha Bar Anogoroghezir Danganimin aven ghuzir pu. Puvati. A uabi uan ghuzim isa ofa gamigha dughiar vamiran danganir kamin aven ghu. Egha en akurazi, e ikirimirir aghuarir zurara itim ini. (aiðnios g166) **13** E fo, gumazamiziba Godin damazimin mizeghti, ofa gamir gumaziba memen ghuzim ko bulmakaun apurimin ghuzim ko bulmakaun nguzir aborozir bar isizimin sirim inigh, gumazamizibagh isin a kavkinam. Me kamaghin damighi, arazir kam Godin damazimin mizezir araziba batueghti gumazamiziba ua zuegham. **14** Ezi Kraissin ghuzis asizibar ghuzim bar a gafira! Kraiss arazir kuratamin osimtizitam an itir pu. Bar puvati. Godin Duar zurara itimin gavgavimin, a ofan min uabi isa God ganingi. Kamaghin amizi, an ghuzim en inivafizibarama amizi da zuezir pu. Puvati. A en navir averiamin aven itir arazir kuraba agivazi, e kamaghin fo, e Godin damazimin bar zuegha iti. Kamaghin amizi, e ua arazir

ghurir angamira itir puvatizir kabar gin mangan kogham, egh e Godin zurara angamira itimin ingangarim damuam. (aiðnios g166) **15** Kraissin ghuzim e gamizima e Godin damazimin bar zue. Egha an aremegha gumazamizibagh ivezegha men arazir kurar me Akar Dikirizir Gavgavir faragha ikezim dughiamin amiziba, da gin amada. Kamaghin, Iesus Akar Dikirizir Gavgavir Igiar kam gavgavim a ganiga egha an abuir gumazimin iti. Kamaghin amizi, gumazamizir Godin dimdiam baregha an gin zuiba, me God fomira uan boribar aningasa mikemezir ikirimirir kam iniam. God kamaghin akam akira ghaze, me zurazurara ikivira ikiam. (aiðnios g166) **16** Gumazim nighnigh suam, a gin aremegham, egh suam gumazir manam an biziba iniam, egh an akinafarim osirigham. Kar mati an Akar Dikirizir Gavgavim. Eghti borim Akar Dikirizir Gavgavir kamin gin mangi, egh afeziam a ginabazir biziba iniam. Eghti gumaziba deragh fogh suam, afeziam aremegha gifa, egh me biziba bar an borimin tegham. **17** E fo, gumazir akam akirizir kam angamira ikivira ikiti, an Akar Dikirizir Gavgavim pura iki ingangariba puvatigham. Eghti gumazir kam aremegham, eghti Akar Dikirizir Gavgavir kam gavgavim iki daghem otogham. **18** Ezi kamaghira, me asizim misoghezi an aremezi, me an ghuzim inge, egha tuavir kamra Akar Dikirizir Gavgavir faragha ikezim gamizima, a gavgafi. **19** Dughiar kamin, Moses faragha Godin Akar Gavgaviba, bar dar gun gumazamizibav keme. Akar kaba, da Moses Osirizir Arazibar aven iti. Egha a gin bulmakaun apuribar ghuzim ko memebar ghuzim inigha dipam sara da vere. Egha a, isopin temer agharir me benir aghevimin ikezim, benir kam me sipsipin arizibar an ingari, Moses a inigha ghuzim gati. Egha an anesigha temer agharir kamin ghuzir muziarim inigha Akar Gavgavimin itir Akinafarim ko gumazamiziba bar me gisin a kavamadi. **20** Egha a kamaghin migei, “Kar ghuzir Akar Dikirizir Gavgavir kam gavgavim a daningamim. God Akar Gavgavim ia ganiga ghaze, ia Akar Dikirizir Gavgavir kamin gin mangi.” **21** Kamaghira Moses ghuzir muziarim inigha Godin Purirpenim ko Godin ziam fer bizibagh isin a kavamadi. **22** Guizbangira, e ti

kamagh mikim suam, Moses Osirizir Araziba ghaze, ghuzimra bizibar amighti, da Godin damazimin bar zuegham. Eghti me bizitam misuegh an ghuzim inigh a ingeghan koghti, God gumamazizibar arazir kuraba gin amadaghan kogham. **23** Ezi bizir Godin Purirpenimin itir kaba, da pura Godin Nguibamin itir bizibar ababaniba. Ezi me asizir ghuziba isa a dagh amima da zuegha Godin damazimin zue. Eghti Godin Nguibamin itir bizibar amighti da guizin zueghsi, ofan bar aghuim iki, asizibar ofabagh afiragham. **24** E fo, Krai gumaziba uan dafaribar ingarizir Anogoroghezir Danganimin aven ghuzir pu, danganir kam, a pura guizin Godin Dipenimin ababanim. Puvati. A guizbangira Godin Nguibamin aven ghu. Egha datirighin an e bagha God ko mikimasa, Godin damazimin tughav ikia en akurvasi. **25** E fo, azeniba bar, Ofa Gamir Gumazibar Dapanim asizibar ghuziba isa egha Bar Anogoroghezir Danganimin aven zui. Ezi Iesus kamagh amizir puvati, a Godin Nguibamin ghugha ofan min uabi uabi isa God ganingi. Egha a dughiar aviribar a gamizir puvati. **26** A dughiar aviribar kamaghin damuvira iki, egh a dughiar aviribar mizaziba ini mamaghira ikiam, dughiar God nguazir kamin ingarizimin ikegha iza datirikin. Ezi puvati. Datirighin dughiar abuananamin Krai dughiar bar vamiran nguazimin ize, egha gumamazizibar arazir kuraba gin amangasa ofan min uabira uabi isa God ganingi. (aiōn g165) **27** Gumaziba bar dughiar vamiran ovegh egh gin Godin kotiamin otivam. **28** Kamaghira, Krai gumazir aviribar arazir kurabar osimtiziba aterasa, dughiar vamiran ofan min uabi isa God ganigha areme. Egh gin a dughiar namba 2in ua izam, egh dughiar kamin an arazir kuraba gin amangisi izan kogham. Puvati. A gumazir a mizua itiba guizbangira men akurvagh me iniam.

10 Moses Osirizir Arazibar aven, e pura guizin bizir gin otivamibar ababaniba ko nedazibar gari. Ezi a guizbangin deravira bizir kabar en akazir puvati. Moses Osirizir Araziba ghaze, me ofan kamaghin garibara, zurara azeniba bar dar amu. Kamaghin amizi, e fo,

gumamazizir Godin boroghin zuiba, Moses Osirizir Arazibar gin mangi ofan kabar amighti, ofan kaba me akirighiti, me deraghviram otoghan kogham. Puvati. **2** Ezi ofan kamaghin garim gumamazizibagh amizi me bar zuegha, uam ofabagh amuan koghai. Egha asizibar ofan vamirama, God bagha ingarir gumazibagh amizi me zuegha, uan navir averiabar aven ua kamaghin nighnighan koghai, e arazir kuraba iti. **3** Ezi puvati. Azenibar zurara, asizibar ofan kaba me gamima me ua uan arazir kurabagh nighnisi. **4** Bizir kamin mingarim kamakin: bulmakaun apuriba ko memen ghuziba, da arazir kuraba gin amadaghan kogham. Bar puvati. **5** Ezi bizir kam bagha, Krai nguazir kamin izasava amir dughiamin a kamaghin God migia ghaze: “Ni guizbangira, asizibar ghuziba ko bizir ofan min me ni ganidiba, ni bizir kabagh ifongezir puvatigha da inian aghua. Kamaghin ni mikarzir mam na daningasa an ingari. **6** Ofan bar isia mighiriba ko, arazir kuraba gin amadir ofaba, da ni gamima ni dar agorogem itir puvati. **7** Ezi ki kamaghin migei, ‘God, kira kara. Moses fomira nan gun Akinafarir righizimin aven osirizi moghin. Datirighin ki izegha gifa, egha nin ifongiamin gin mangasava ami.” **8** A faragha ofabav gei, ofan kaba, Moses Osirizir Arazibar amuasa mikeme. A kamaghin migei, “Ni asizibar ghuziba ko, bizir me ofan min ni ganidiba ko, ofan bar isia mighiriba ko, arazir kuraba gin amadir ofaba, ni bar dagh ifongezir puvatigha da inian aghua.” **9** Egha a gin kamaghin migei, “God, kira kara. Datirighin ki izegha gifa, egha nin ifongiamin gin mangasava ami.” Kamaghin amizi God ghaze, ofa gamir arazir ghuriba, da gavgaviba puvatigha, gifa. Ezi ofa gamir arazir igiam, an danganim inigha gavgavim ikia ingari. **10** Krai Iesus a Godin ifongiamin gin ghua, egha dughiar bar vamira uabi uan mikarzim isa ofan min en arazir kuraba bagha God ganingi. Ezi arazir kamin an e gamizi, e Godin damazimin zuegha an gumamazizibar otifi. **11** Godin ofa gamir gumaziba bar, me zurara tuivava ofabagh ami. Egha me ofan magh gariba, dughiar aviribar dagh ami. Ezi ofan kaba, da arazir kuratam gin amadaghan kogham. **12** Ezi Krai arazir kuraba gin amangasa uabi uan

mikarzim dughiar vamiran a isa ofan min God ganingi. An ofan kamin gavgavim ikivira iki ingar mangivira ikiam. A kamaghin amigha givagha, Godin agharir guvimin amadaghan aperaghav ikia mamaghira iti. 13 Egħa a, God an apaniba isi an apengan darighamin dughiam bagħa mizua iti. 14 A ofan vamira gamua egħa tuavir kamin gumazamizir Godin damazimin zuegħa, a me akirizi me bar deraviram oto, egħ iki mamaghira ikiam. 15 Ezi Godin Duam uaghan bizir kamin gun e mikeme: 16 “Ekiam kamaghin migia ghaze, ‘Gin izamin dughiam otogħti, ki Israelia ko Akar Dikirizir Gavgavim damighiti, egħti a kamaghin mangam: Ki uan araziba men nighnizibar arigh, egħ da isi men navir averiabar da osiram. Egħ ki men Godin ikitima me nan gumazamizibar ikiam.” 17 Egħa gin a ua ghaze: “Ki men arazir kuraba gin amadagh ua dagħ nighnighan kogħam.” 18 E kamaghin ganigha fo, God arazir kuraba gin amadazi, kamaghin uam arazir kuraba gin amangamin ofaba, da ua ingangariba puvati. 19 Kamaghin amizi, nan adarasi, Iesusin ghuzim en arazir kuraba gin amadagħa gifa. Egħ tuavir kamin e Bar Anogoroghezir Danganimin aven mangi egħ atiatingan kogħam. 20 Iesus aremegħa ua angamira iti, an e bagħa tuavir igiar kam kui, tuavir ikia mamaghira itim. A tuavir kamin inir ekiar kamin girakirangin ghua danganir kamin aven ghu, inir kam a danganir kamin tiar akamin min guraghav iti. Ezi inir kam, a mati an mikarzim in ovevemra. Egħti e tuavir kamin danganir kamin aven mangam. 21 E Ofa Gamir Gumazibar Dapanim iti, ezi a Godin gumazamiziba bar men gara me gatifa. 22 A uan ghuzim isa en navir averiaba dav kinizi an e akirizi, e kamaghin fo, e arazir kuraba puvatigha Godin damazimin bar zue. Egħa a dipar bar dikiriamin en mikarziba rue. Kamaghin amizi, ifavarir arazir en navir averiabar itiba, e bar ada ategħiva, okam nighnighan kogħ nighnizir gavgavim Godin iki, egħ an boroghin mangam. 23 E fo, bizir God ingarasa akam akiriziba, a bar guizbangira dar ingaram. Kamaghin amizi, e uan nighnizir gavgavibar gun migia ghaze, bizir aghuir e fogħa iniamiba bagħa mizua iti. Egħ e uan nighnizir gavgavimin suiragh bar gavgavigham. 24 E vaghvagh Godin gumazamizir igħarazibagh nighnighiva, me damuti men naviba dikavti, me igħaraz darazigh ifuegh, arazir aghuibar me damuam. 25 Ezi e Godin gumazamiziba, e uari akuvir arazim atagħiraghan kogħam, mati gumazamizir maba ami mokin. Kamaghin marki. E fo, Dughiar Ekiam Gumazamiziba Tuisighamim, a rogħira izi. Kamaghin amizi, e vaghvagh pamtem ingariva, igħaraz darazir akurvagh egħ gavgavim me daningam. 26 Ia oragh. E guizin akam gifogh a inigh, egħ gin mikim suam, marki, egħ uan ifongiabar gin mangi arazir kurabar amuvira ikiam, egħti kamaghin ua ofa damuamin tuavir igħaraziba puvatigham. 27 Ezi bizir e damuamin mam kamaghin iti: E atiatir kuram damuva Godin Kotiamin Dughiam ko, avir bar puvira isim mizuamam. Avir kam Godin apanibar isi me gasighasigham. 28 E fo, gumazitam Moses Osirizir Arazitam baraghan aghuaghām, egħti gumazir pumuning o pumuning ko mikezim ganigh egħ an gun mikemegħam, egħti me an apangkuvan marki, me a misuegħti an aremegħ. 29 Ia manmagħin gumazir akirim ragħa Godin Otarim gasarazim ginighnisi? Gumazir kam a bar osimtizir ekiam iniam. Egħ an ivezir kuram, gumazir Moses Osirizir Araziba batoghezimin ivezir kuram, bar a gafiraghām. Kraisin ghuzim Akar Dikirizir Gavgavir Igiam gamima a gavgafi. Ezi ghuzir kam gumazir kam gamizima a zuegha Godin gumazimin oto. Egħa datirighin gumazir kam a Kraisin ghuzim migia ghaze, a pura bizim. Egħa a, Godin Duar apangkuvim en itim, an tiragħa akaba a gasi. 30 Ezi e fo, God kamaghin mikeme, “Arazir kuraba ikarvaghamin ingangarim, ka nan bizim. Ki uabi men arazir kuraba ikarvagh egħ ivezir kuraba me daningam.” Egħa ua kamaghin migei, “Ekiam uabi uan gumazamizibar araziba tuisigham.” 31 Kamaghin, Godin ikia mamaghira itim, a tavin suiragh ivezir kuram a daningam, egħti gumazir kam guizbangiram atiatingam. 32 Ia dughiar faragħa ghuzim uam a ginighnigh, dughiar ia Akar Aghuimin angazangarim inigha nighnizir gavgavimin an itim. Dughiar kamin me osimtizir ekiaba ia garizima, ezi ia mizazir

aviriba ini. Egha ia tuivigha gavgavizi osimtizir kaba ia dikabirazir puvati. **33** Ezi dughiar maba me gumazamizibar damazibar ia afima ia tuivav iti, ezi me dibovir akabar ia migia egha paza ia gami. Egha dughiar mabar osimtizir kamagh gariba aterir gumaziba, ia men puegha me ko iti. **34** Egha dughiar me ian marazi isa kalabus gatizim, ia men kuarkuva deravira me gami. Ezi dughiar me ian biziba suiragha inigha ghuziba, pura men gara bar akuegha iti. Ia kamaghin guizbangira fo, ian bizir ia gin iniamiba Godin Nguibamin ia mizua ikia mamaghira iti. **35** Kamaghin, ia arazir aghuir ia faragha amizibagh nighnigh, uan nighnizir gavgavir kam deragh an suiragh, egh bizir kinimin min puram a makunan marki. Egh ia kamaghin damuva ivezir aghuir ekiam iniam. **36** Ia Godin ifongiamin gin mangiva, egh bizir aghuir a fomira ia daningasa akam akiriziba, ia da inisi, tuivigh gavgavigh iki. **37** Guizbangira, Godin Akinafarim kamaghin mikeme: “Dughiar bar ovezimin gumazir izamim, a izam. A bar zuamira izegham. **38** Ezi nan damazimin derazir gumaziba, me nighnizir gavgavim nan iki, kamaghin me angamira ikivira ikiam. Eghti men tav uan nighnizir gavgavim ategh akirim ragh na gasaraghti, ki a gakuaghan kogham.” **39** Ezi eia, e gumazamizir akirim ragh God gasaragh ovengamiba pu. Bar puvati. E nighnizir gavgavim Godin iki ikirimirir aghuarir zurara itim iniamiba.

11 Nighnizir gavgavimin arazim a kamakin. E guizbangira kamaghin fo, bizir aghuir God e daningasa mikemezi e zuai itiba, e guizbangira da iniam. Egha e bar fo, bizir en damaziba ganizir puvatiziba, da guizbangira gin otivam. **2** Gumazir fomira itiba, me nighnizir gavgavim Godin iti, ezi God me gakuigha, gumazir aghuiba me garisi. **3** E nighnizir gavgavim ikia, egha e fo, God uan akamin overiam ko nguazim ingarizi da otifi. Ezi kamaghin, e garir biziba, God bizir e ganighan koghamiba, bar dar ingari. **(aiōn g165)** **4** Abel nighnizir gavgavim Godin ikia, egha bizir kam bagha Godin ofa gami. An ofa Godin damazim bar deragha, Keinin ofa gafira. Abel nighnizir gavgavim Godin iti,

ezi bizir kam bagha God Abelin bizir aghuir an a ganidim bagha ifonge. Ezi bizir kam kamaghin en aka, God a migia ghaze, a gumazir aghuim. Abel an aremegha gifa. Ezi an nighnizir gavgavir kam, datirighin an akamin gun e migiavira iti. **5** Ezi Enok uaghan nighnizir gavgavim Godin iti. Ezi bizir kam bagha God a inigha uan Nguibamin ghuavanabozi an aremezir puvati. Ezi gumazamiziba a buria, an apizir Puvati, God a inigha ghuavanabo. Godin Akinafarim ghaze, God tighar Enok iniamin dughiamin, an araziba bar Godin damazimin derazi an a bagha bar akonge. **6** Ezi gumazir nighnizir gavgavim Godin itir puvatizim, a Godin ifongiamin gin mangan koghti an a bagh bar akongeghan kogham. Guizbangira, gumazir Godin boroghira mangasava amim, a nighnizir gavgavim kamaghin iki, God a iti. Egh a nighnizir gavgavim kamaghin iki, God deravira gumazamizir a buribagh ami. **7** Ezi Noa uaghan kamaghira nighnizir gavgavim Godin iti. Ezi God bizir gin otivamibar gun a mikeme. Kar bizir Noa tighar ganamiba. Egha a nighnizir gavgavim Godin akamin ikia, egha bizir kam bagha a kurir mamim ingari. Egha uan amuiroghboriba ko, me kurimin aven ghuezi, bizitam me gasighasizir puvatizi, me deravira iti. Ezi Noan nighnizir gavgavir kam, a nguazimin itir gumazamizir igharaziba bar, men arazir kuraba da aghurigha azenim gati. Noa nighnizir gavgavim Godin itima, God bizir kamin a migia ghaze, a nan damazimin bar gumazir aghuim. Ezi God bar gumazir nighnizir gavgavim an itiba, a bar kamaghira me gami. **8** Ezi uaghan Abraham nighnizir gavgavim Godin iti. Egha bizir kam bagha God an diazir dughiamin, Abraham Godin akamin gin ghua, egha uan nguibam ataki. Egha a nguibar God a daningasa akam akirizimin ghu, kar guizin an nguibamra. Ezi Abraham fozir puvati, a managh mangam. Egha a nighnizir gavgavim ikia egha a zui. **9** A nighnizir gavgavim ikia ghua nguazir kamin apera, nguazir God fomira a daningasa akam akirizim. Egha a nguazir kam gaperagha mati nguibar igharazimin gumazim. A Purirpenim gaperaghav iti, moghin Aisak ko Jekop uaghan uan purirpenibagh apiaghav iti,

gumazir kamning God nguazir kam ginighnigha egha uaghan akar kam aning bagha anekiri. **10** Abraham zurara nighnizir gavgavim ikia nguibar ekiar gavgavigha itir kamin ganasa mizua iti. Nguibar ekiar kam, God uabira tuavir an ingaramibagh nighnigha, egha uabi an ingari. **11** Ezi Sara uaghan nighnizir gavgavim Godin iti. A guizbangin bar ghurigha boritam batan kogham. Egha a nighnizir gavgavim iti. Egha borim batamin gavgavim ini. Sara kamaghin nighnisi, “God na migia ghaze, ‘Ni boritam batam,’ egha akam kiri. Ki fo, God guizbangira mikeme.” **12** Kamaghin, gumazir kam Abraham a ghurigha egha aremeghasava ami, egha an ovavir borir aviribar afeziamin oto. Ezi an ovaviba otiva bar aviraseme, mati overiamin mikoveziba, o ongarimin dadarimin gigiba. Gumazitam da mengiva avegham. **13** Ezi gumazir kaba me nighnizir gavgavim Godin ikia ghua me ovengezir dughiamin tu. Ezi dughiar me nguazimin itim, me bizir aghuir God me daningasa akam akiriziba, da inizir pu. Puvati. Egha me tuivigha, mati bizir men saghuiamin itibar gari, egha bar akuegha dar gari. Egha aghumsizir puvatigha kamaghin migei, “E nguazir kamin ikia, mati kantrin igharazimin gumazamiziba, egha iza dughiar otevimin nguazir kamin iti.” **14** E fo, gumazamizir kamaghin migeiba, me guizbangira kamaghin migia ghaze, me uari bagh nguibatam buriam. **15** Egha me nguazir tegha izezir kamra bagha nighnighavira ikia, egha me uam an ghueghai. **16** Egha me uan nguazir ghurim ginighnizir pu. Puvati. Me nguazir igharazir iniasava amim, a bar deragha nguazir me ataghizim bar a gafira. A Godin Nguibamra. God me bagha nguibar kam akirizi a iti, eghti me an ikiam. Egha gumazir kaba kamaghin God migia ghaze, “Ni en God.” Ezi, God men akar mikemezir kamin aghumsighizir puvati. **17** Ezi God kamaghin Abraham ko akam akira ghaze, “Aisakrama nin ovavir boriba otivam.” Egha dughiar God Abrahamin nighnizir gavgavim tuisighamimin, a kamaghin Abraham migei, “Ni uan otarir vamira misueghiva egh ofan min a isi God daningigh.” Ezi Abraham nighnizir gavgavim Godin ikia, egha Aisak isa

God daningasava ami. **19** Abraham kamaghin nighnisi, “Aisak aremeghti, God uam a damighti a ua dikavigham.” Ezi bar guizbangira, e bizir otozir kam, akar isin zuimin kamaghin a mikimam, Abraham Aisak ua mozimin a inis. **20** Kamaghira Aisak nighnizir gavgavim Godin ikia egha Jepok ko Iso ginighnigha akam akira ghaze, God gin izamin dughiaabar, deravira gua damuam. **21** Ezi kamaghira Jepok a nighnizir gavgavim Godin ikia, egha an aremeghasava amir dughiamin, a Josepin otarimning migia ghaze, God deravira gua damu. Egha a uan fidizir zurara suiagha aruim gisin aviragha Godin ziam fe. **22** Ezi kamaghira Josep nighnizir gavgavim God ikia, egha dughiar an ovengamimin a kamaghin migia ghaze, Israelia gin kantri Isip ategh mangam. Egha me migia ghaze, me manmaghin an kuam damuam. **23** Ezi Mosesin afeziam ko amebam aning nighnizir gavgavim Godin ikia, egha dughiar amebam Moses batezimin, aning an garima a borir bar dirim. Aning atrivimin akam batoghan atiatingizir puvati, kamaghin amizi, aning iakinir 3plan a modo. **24** Ezi kamaghira Moses nighnizir gavgavim Godin ikia, egha dughiar a gumazimin otozimin, me kamaghin a diponan an aghua, Isipin Atrivimin guivimin borim. Puvati. **25** A kamaghin nighnisi, a dughiar otevimin agorogem bagh arazir kurabar arazimin gin mangan aghua. Egha a Godin gumazamiziba ko, osimtiziba ko mizaziba iniasa ifonge. **26** A ghaze, a Krai, God Ua E Iniasa Misevezir Gumazimin ziam bangin, me paza a damuti an aghumsizim iniam. Bizir kam a bar bizir ekiam, egha a Isipin dagiaba ko kurukaziba ko biziba bar dagh afira. Egha a ivezir aghuir God gin a daningamim ginighnighavira ikia, egha a tugha gavgafi. **27** Egha Moses nighnizir gavgavim Godin ikia egha a dikavigha Isip ataki. Isipin atrivim an aningaghe, ezi an atrivir kamin atiatir puvati. Guizbangira, e gumazamiziba uan damazibar Godin garir puvati. Ezi arazir kamra Moses a gami, mati a uan damazimningin Godin gani, egha a bar gavgavigha iti. **28** Ezi Enselin Ovevem Inigha Izim, otarir ivariabav soghasava ami, ezi Moses Enselin arazir kam apirasa, Israelia akam me ganiga ghaze, me sipsipin ghuzim isi uan tiar

akaba bar ada aghefegh. Dughiar kamin Moses nighnizir gavgavim Godin ikia, egha arazir kam me ganingi, ezi tuavir kamin God Israelia Gitazir Dughiamin Isar Ekiam gamizi, an oto. **29** Ezi Israelia me nighnizir gavgavim Godin ikia, egha me Ongarir Aghevim abigha a giregha mati me nguazir misingizimin zui. Ezi Isipba men gin zuima dipam me avarazi me dipam amegha ariaghire. **30** Ezi Israelia me nighnizir gavgavim Godin ikiava, egha me 7plan aruebar Jerikon nguibamin dagiar divazir ekiamin azenan a gighuagha arui. Ezi divazim bar akaraghire. **31** Ezi gumaziba isava akuir amizir mam, an ziam Rahap, a nighnizir gavgavim Godin ikia, egha gumazir moga garir pumuningin akuragha aning inigha uan dipenimin ghu. Kamaghin amizi, God gumazamizir an akam batogheziba me soghezi, a me ko aremezir puvati. **32** Ki nighnizir gavgavimin eghaghanir aviriba ia mikemegha gifa, egh datirighin akar manam uam an gun ia mikimam? Ki ti Gideon, Barak, Samson, Jepta, Devit, Samuel ko Godin akam nigha izir gumazibar eghaghanibar amuamin dughiaba puvati. **33** Gumazir kaba me nighnizir gavgavim Godin ikia, egha me Kantrin Igharazibar Gumazamiziba ko misogha bar men midorozir gumaziba dikabini. Me arazir aghuim gamua, egha me bizir God me daningasa akam akiriziba ini. Egha me laionbar akaba dukumi. **34** Egha me avir dafabagh amizi da mungue. Ezi midorozir sababa itir gumaziba me misoghasava amima, me men are. Egha me gavgavir ekiaba puvatigha, gin me gavgavim ini. Egha me midorozir gumazir gavgavibar otivigha, igharaz darazir modorozir gumazibar agintigha me misogha me abini. **35** Ezi gumazir ariaghirezir maba, me ua dikafi, ezi men amiziba ua me ini. Ezi apaniba gumazir maba kalabus gatigha, men mikarzipagh asighasigha ghuav iti, me ariaghire. Men apaniba ghaze, me akirimir ragh God gasaragham, eghti me me ateghti me mangam. Ezi me uan apanibar akaba batoke. Me ghaze, me aremegh, ua mozimin dikavigh ikirimirir aghuim iniam. Eghti ikirimirir igiar kam bar deragh nguazir kamin ikirimirim bar a gafiragham. Kamaghin amizi, apaniba me misoghezi, me ariaghire. **36** Ezi apaniba marazi

osimtiziba me garigha dibovir akabar me migia, me fozorogha senbar me ikia, me isa kalabusin me ariki. **37** Apaniba dagiabar marazigh inifi. Ezi marasi, apaniba soba inigha men namnaba abizi me akuabagh iri. Marazi, apaniba midorozir sababar me misozima me ariaghiri. Ezi gumazir nighnizir gavgavim itir maba, me sipsipin iniba ko memen iniba, me inibar min da ikegha zui. Egha me onganarazibagh amua ikia biziba bar puvati. Ezi gumaziba osimtiziba ko mizaziba me ganiga paza me gami. **38** Nighnizir gavgavimin itir gumazir kaba, men araziba bar dera, ezi nguazir kamin gumaziba arazir aghuibar me damuan firin, me men ikufi. Kamaghin amizi, me tintinibar ghua, gumazamiziba puvatizir danganiba ko mighsiabar puram arua, egha dagiar toriba ko nguazimin aven itir mozibar aven iti. **39** Gumazamizir kaba bar, nighnizir gavgavim Godin iti, egha ziar aghuiba Godin damazimin da ini. Egha me nguazimin itir dughiamin, me bizir aghuir God me daningasa akam akiriziba me da inizir puvati. **40** Me tizim bagha da inizir puvati? God fomira bizir bar aghuim e bagha anekirizi a ikia bizir faragha itiba bar dagh afira. God kamaghin nighnigha ghaze, gumazamizir faragha itir kaba deragh otogh en faragh mangan an aghua. Puvati. E me ko uari inigh deravira ikiasa, a ifonge.

12 Ezi gumazamizir fomira itiba, me ghuariamini min e okarigha tuivaghav ikia, egha nighnizir gavgavimin arazim en akakasi. Kamaghin amizi, bizir en tuaviba pirima e uan ivemarim deragha a gamir puvatiziba, ko arazir kurar en suiziba, e bar ada ataghiragham. Egh e naviba gavgavigh egh e ivemarir ekiar God e bagha atizir kamin ivemaram. **2** E Iesusra ganam, an en nighnizir gavgavimin mingarim, egh an en nighnizir gavgavim damighti, a gin deraghviram otogham. Iesus fo, a bar deravira Godin akamin gin mangi egh a gin bar deravira ikiva bar akuegh mamaghira ekiam. Egha a bizir kam ginighnigha gavgavigha ikia osimtiziba atera ter ighuvimin ovenge. Gumazamiziba kamaghin nighnigha ghaze, gumazir ter ighuvimin ovengezim, a bar gumazir arazir kurabagh amim, egha aghumsizir ekiam

isi. Ezi Iesus aghumsizim ginighnizir puvatigha, aghuimin daruvira iki. Ia kamaghin damuti eghe areme. Eghe datirighin a Godin agharir ian sueba bar ikuvighan kogham. Puvati, da guvimin atrivir dabirabimin aperaghav iti. **3** Ia bar deraghvira Iesus ginighnigh. Gumazir arazir kurabagh amiba fomira bar puvira Iesusin apanim gami. Ezi a bar tugha gavgafi. Ia bizir kam ginighnigh egh tugh gavgavighsi amirvaghan marki, egh uan nighnizir gavgavim ataghiraghan marki. **4** Guizbangira, ia arazir kuram abinasa midorozim gami, ezi midorozir kamin ian tav ovegha ghuzitam irezir puvati. **5** God gavgavim ian navibar aningasa, ia ganingizir migirigiaba, ia ti da bakinighnighiz, o? A ia dibora ghaze, ia an boribara, eghe ghaze: “Nan boriba, ia fo, gumamazizir Ekiam ifongeziba a me akirmisi. A gumazitam inigh uan borimin min a diponiva, egh uaghan a fozorogham. Kamaghin amizi, Ekiam ni akirsi bizitam ni damighi, ni kamaghin nighnighan marki, kar pura bizim. Egh ni uaghan osiman marki.” **7** Ia tuivigh gavgavigh, egh Godin amamangatighi a ia akirmigh. Osimtizim ia batoghti ia kamaghin fogh, mati afeziam uan boribagh amir arazimra, God uaghan ia gami. Borir manatam itima an afeziam ti anekirimizir pu? Puvati. **8** God uan boriba bar da akirmisi. A ia akirmighan koghti, ia fogh, ia guizbangirama an boriba puvati. Ia pura tuavimin otivizir boriba. **9** Ia bizir kam ginighnigh, en afeziar nguazimin itiba, e akirmizima e men ziaba fe. Kamaghin amizi, en duabar Afeziam, e bar guizbangira an apengan ikiva egh angamira ikivira ikiam. **10** En afeziar nguazimin itiba, dughiar bar otevirar me ifongezir moghin en araziba akirmisi. Ezi God kamaghin nighnisi, e guizin an damazimin zueghavira itir arazimra inigh an miraram otogham. Kamaghin amizi, an en akurvaghasa e akirmisi. **11** Afeziam e akirmighasa osimtizim e ganingizi, e ghaze, osimtizir kam bar e itarazima e ikia bar akongezir puvati. Eghe en navir averiaba bar osemi. Eghti an e akirigh givaghti, dagher aghuir en otivamibara kara: e Godin damazimin arazir aghuibara damuam, eghti en navir averiaba amiragh ikiam. **12** Eghti ian aghariba gavgaviba puvatigh egh amiragh ikiti, ia da fegh ingangarim damu. Eghti ian sueba aremegh pura ikiti, **13** ia da inigh tuavir

ian sueba bar ikuvighan kogham. Puvati, da ua deraghham. **14** Ia, gumamaziziba bar me ko, dabirabir aghuim damuva, navir amirizimin arazim baghiva mighighvira ingar aghariba kinkin. Egh ia uari isi God daningisi, Godin damazimin zuezir arazim bagh mighighvira ingar. Gumazir Godin damazimin zuezir araziba puvatizim, an Ekiamin ganan kogham. **15** Ia bar deraghvira uari bagh gan, ian tav irigh egh ua Godin apanguvir kam ataghiraghan marki. Eghti ian tav ua temer ovizir misozimin min otogh osimtiziba Kraisin adarazir aningan marki. **16** Egh ian tav poroghamiba uari bakia uari ko akuir arazim damuan marki. Egh tav Iso fomira amizi moghin, akirim ragh God gasan marki. An Aisakin otarir ivariam, egh bizir aghuir aviriba iniam firin, a dagher otevir vamira bagha pura uan bizir aghuiba bar da isa uan dozimin agharim gati. **17** Ia fo, a gin uamategha uan afeziamin bizir aghuir kaba iniasa migei. Ezi God ghaze, puvati. Iso bizir aghuiba iniasa zurarama aziava, eghe a navim gighan tuaviba puvati. **18** Ia uan dafaribar suighamin biziba ia da bativizir puvati, mati Israelia fomirama ami. Me iza Sainain Mighsiamin boroghin ikia, eghe maburan avim ko mitarmer bar pizimin gara aminir bar gavgavim ko, **19** sigham in arem baragha gumazir mamin tiarim barasi. Gumamaziziba tiarir kam baragha bar atiatigha kamaghin Moses migei, “E uam oraghan aghua.” **20** Ia fo, God Akar Gavgavim me ganingizi, me bar an atiatigha a baragha aghua. Akar kam kamaghin migei, “Gumazitam o asizitam mighsiar kamin mangi puram an suiragham, eghti ia dagiaba isi a ginivightima an aremegh.” **21** Ezi bizir me ganizir kam me bar an atiatingi, ezi Moses uaghan atiatigha ghaze, “Ki uaghan bar atiatigha eghe puvira nisi.” **22** Ia bizir kamaghin garitam batozir pu. Puvati. Ia Saionin Mighsiam ko Godin zurara itimin nguibar ekiamin otogha gifa, kar Jerusalem in nguibar Godin Nguibamin itim. Eghe ia tausen tausenpla enselba batifi, me uari akuvagha bar akuegha iti. **23** Ia Godin borir ivariabar iviriar ekiam batogha gifa, kar Godin Nguibamin itir Akinafarimin ziaba osirigha

givazir darasi. Ia Godin kam batogha gifa, a gumamaziziba bar men araziba tuisighamin Jas. Ia, gumazir fomira Godin damazimin bar deragha egha aremegha, deraviram otiviziba, ia men duaba batifi. **24** Ia Iesusra bato, an abuir gumazir God ko en tighin itim, egha Akar Dikirizir Gavgavir Igiar gami. Egha ia Iesusin ghuzimin otifi, a fomira Akar Dikirizir Gavgavir Igiar kam gavgavim a daningasa a kavkini. Ezi ghuzir kamra akar aghuim e mikiri, fomira Abelin ghuzim akam akunizi moghin an amir Puvati. Iesusin ghuzim akar bar aghuim akuri, ezi akar kam Abelin ghuzimin akam gafira. **25** Ia deraghvira gan, egh ia uan kuaribav kumigh Gumazir Migeimin akam baraghan aghuaghan marki. Fomira nguazir kamin God Akar Gavgavim gumamazizibagh aningi. Ezi me an akam baraghan aghua, egha gin me uan arazir kurabar ivezir kuram gitazir puvati. God datirighin uan Nguibamin ikia egha akar bar gavgavim e ganingi. E akirim ragh a gasaragh egh e uan arazir kuramin ivezir kuram gitaviragham, o? Bar puvati. **26** Fomira itir dughiamin, Godin akam nguazim gamizi mikimkizim an oto. Ezi datirighin a kamaghin akar dikirizim e ganigha ghaze, “Ki ua nguazim damighti mikimkizim an otogham, eghti nguazimra puvati, ki nguazim ko overiam uaghara kamaghiram aning damigham.” **27** God dughiatam uam a damuasa mikeme, kamaghin e fo, God nguazim ko overiam ginobaghti mikimkizim aning batoghtima, bizir a ingariziba ua ikian kogham. Eghti bizir akongan koghamiba, darara ikivira ikiam. **28** Bizibagh Ativamin Danganir e inizir kam, an akongan kogham. Kamaghin amizi, e danganir kam bagh a minabagham. E fo, en God mati avir puvira bizibagh asighasizim. Kamaghin amizi, e an atiatingiva an apengan iki, egh a minabiva a uabi ifongezir arazimin gin mangi an ziam fam.

13 Ia Kraisin adarasi, ia vaghvagh uarigh ifongegh mamaghira iki, mati ia uan adarazigh ifongezi mokin. **2** Nguibar igharazibar gumaziba ian bighan izamin dughiabar, ia me inigh uan dipenibar mangisi okinighnighan marki. Ia fo, fomira gumamazizir maba ghaze,

me gumazir kiniba isa uan dipenibar ghua egha men gari. Ezi gumazir me inigha izir kaba, me enselba. Me ghaze, me guizin gumazibar gari, ezi puvati, me enselbara gari. **3** Ia Godin gumamazizir kalabusin itibagh nighnigh, mati ia me ko kalabusin iti. Egh ia uaghan gumazir men apaniba paza me gamizibagh nighnigh. Ia fo, ia nguazir kamin ikiavira iti, ezi apaniba uaghan ti arazir kamra ia damuam. **4** Ia bar kamaghin fogh, gumazim ko amizim uaningin ikia poroghamimningin otozir arazim, a bizir bar aghuim, egha Godin damazimin dera. Ezi ia poroghamiba bar deravira uan arazibar gan. Eghti God gin ivezir kuram isi, gumamazizir uari bakiava akuiba ko afiar arazibagh amir gumamazizibar aningam. **5** Ia dagiar aviriba ikisi ifueghan marki. Ia kamaghin nighnigh, bizir ia itiba, da ian tughatizir puvati. Ia fo, God kamaghin e mikemegha gifa: “Ki ia ateghti bizitam paza ia damuan kogham. Bar puvati. Guizbangira, ki ia ateghan kogham.” **6** Kamaghin amizi, e gavgavim uan navibar aning egh mikim suam: “Ekiam nan Akurvazir Gumazim, na ko itima ki atiatir puvati. Ki fo, gumamaziziba arazitamin na damighan kogham.” **7** Ia uan siosin gumamazizir dapanibagh nighnigh, me fomira Godin akamin gun ia mikeme. Ia men arazir aghuiba ko men ovevem ginighnigh. Egh men nighnizir gavgavimin arazim, ia uaghan an gin mangi. **8** Kraisin Iesusin arazim, a fomira kamaghira ikia datirighin ikia, egh a gin zurara kamaghira ikiam. (aiōn g165) **9** Ia Akar Aghuimin min zuir puvatizir akar igharaziba ateghti, da ian nighnizibagh asighasighti, ia Godin gin zuir tuavir aghuim ataghiraghan marki. Kamaghin amizi, e Godin apangkuvim amamangatighti a gavgavim en navir averiabar aningam. Dagheba apir arazim gavgavim en navir averiabar aningan kogham. Arazir kam, gumamazizibar darorimin akurvazir puvati. **10** Ezi e Godin ofa gamir dakozir mam iti. Ezi Judabar Purirpenimin aven ofa gamizir gumaziba, God men anogoroghezima, me ofa gamir dakozir kamin daghebar aman kogham. **11** Ofa gamir gumazibar dapanim, an asizibar ghuziba inigha Bar Anogoroghezir Danganir kamin aven ghugha, arazir kuraba gin amangasa

ofa gami. Egha asizir kabar kuaba inigha gumazamiziba iti naghin azenan ghua saghon da tuema, da isia mighiri. **12** Kamaghira, Iesus uaghan nguibar ekiamin azenan mizazim ini. A ghaze, a uan ghuzimin gumazamizibar amighti me Godin damazimin zuegh egh Godin gumazamizibar otivigham, kamaghin an areme. **13** Kamaghin amizi, e uaghan a bagh nguibamin azenan mangiva, egh a inizir aghumsizim e uaghan a iniam. **14** E fo, nguazir kam in e zurara ikiamin nguibar ekiatam itir puvati. Egha e nguibar gin izamim bagha mizua iti. **15** Kamaghin amizi, e Iesusin ingangarimin tuavimin, e zurara ziar ekiam isi ofan min God daning mamaghira ikiam. Eghti en akatoriba zurara an ziam fi suam, a en Ekiam. **16** Egh ia arazir aghuibar gumazamizibar amu. Me bizitabar oteveghti, ia men akurvaghsi bizitaba me daning. Ofan kamaghin gariba, God bar dagh ifonge. Kamaghin amizi, ia arazir kabar amusi okinighnighan marki. **17** Ian gumazir dapaniba ian akurvaghasa zurara ian gari. Egh me gin ingangarir me amizibar gun God ko mikimam. Kamaghin amizi, ia men akaba baragh egh men apengan iki. Ia kamaghin damuti, me bar akuegh uan ingangarim damuam. Ia kamaghin damuan koghti, me osimtizim sara ian ganam, eghti bizir kam ian akuraghan kogham. **18** Ia e bagh God ko mikimvira iki. E kamaghin bar fo, e dughiabar zurara arazir aghuibara amuasa bar ifonge. E uan araziba bar deravira da tuisigha arazir aghuibar gin ghua egha en navir averiaba osimtiziba Godin damazimin puvati. **19** Ki mighira ia gakaghori, ia na bagh God ko mikim suam, a nan akuragh na amadaghti ki zuamira ia bagh izam. **20** Ki ia bagha God ko migei, Godin Navir Amirizimin Mingarim, a en Ekiam Iesus ovevem in a gamizi a ua dikafi. Iesus, Sipsipbar Garir Gumazir Gavgavim Itim, a uabi ofan min aremegha uan ghuzimin Akar Dikirizir Gavgavir kam, gavgavim a ganingi, eghti a iki mamaghira ikiam. (aiōnios g166) **21** Ezi ki ia bagha Godin kam ko migia kamaghin an azangsis, eghti a ian akuragh gavgavim ia daningti, ia arazir aghuibar amu, egh an ifongiamin gin mangam. Eghti Krai Iesusin ingangarimin tuavimin, an en navir averiabar aven ingarti, e a ifongezir

arazibar amuam. Egh e zurazurara ziar ekiam a daning mamaghira ikiam. Bar guizbangira. (aiōn g165) **22** Nan adarasi, akar ki ia bagha osirizir kam, a ruarazir puvati. Kamaghin amizi, ia nimira iki, egh akar ki gavgavim ian navibar aningasa osirizir kam, ia deraviram a baragh. **23** Ki kamaghin ia mikimasa ifonge, me kalabusin en aveghbuam Timoti firizi, a ua kalabusin itir puvati. A zuamira na bagh izeghiva, ga uaghara mangi ian ganam. **24** Ia uan gumazir dapaniba ko Godin gumazamiziba bar me mikim suam, ki ghaze, God deraghvira me damu. Ezi Kantri Italin itir Kraisin adarazi uaghan ia bagha akam amaga ghaze, God deraghvira ia damu. **25** Ki kamaghin God ko migia ghaze, Godin apangkuvim a bar moghira ia ko iki.

Jems

1 Ki Jems, ki God ko Ekiam Kraiss Iesusin ingangarir gumazim. Ki ia 12plan Israelin itir anababa bagha akinafarir kam osiri. Kar ia gumamazir uan nguibam ategha ghua kantrin igharazibar itiba. Ki dughiar aghuim ia ganidi. **2** Nan adarasi, ia fo, osimtizir ia bativiba, da ian nighnizir gavgavibar amuti ia tuivigh gavgavigh osimtiziba ater mangivira ikiam. Kamaghin amizi, osimtizir aviriba ia bativtima ia kamaghin nighnigh suam, ia bar akongegh. **4** Egh ia zurara tuivigh gavgavigh egh osimtiziba ater. Eghti arazir kam ian iki gavgavigh mamaghira ikiam. Kamaghin ia deravira ikiva, egh ia Godin bizitamin oteveghan kogham. Puvati. Ian araziba bar deraghti, ia Godin Arazibar aghung mangi gumamazir aruabar min otogham. **5** Ezi ian tav nighnizir aghuibar otevegh, a Godin azangsightima, God a daningam. God pura biziba gumamaziziba bar me ganidi, an atarir puvati. Kar Godin bizibar anogorozir puvatizim, me an azangsizima a me daningasa bar ifonge. **6** Eghti ni God ko mikimiva, ni nighnizir gavgavim iki, nighnizir pumuning ikian marki, egh suam, “God ti bizitam na danigham, o puvatigham?” E fo, gumazim o amizim nighnizir pumuning iti, a mati aminim ongarim givav amadima a pura tintinibar dikafi. **7** A kamaghin nighnighan marki, Ekiam bizitam a danigham. Puvati. **8** A okam nighnigha, nighnizir aviribagh ami, arazir an amiba, da nighnizir vamiran itir puvati. **9** Ezi nighnizir gavgavim itir gumamaziziba, onganarazibagh amua iti, me Godin damazimin ziar ekiam iti. Kamaghin, me bar akuegh iki. **10** Ezi nighnizir gavgavim itir gumamaziziba, bizir aviriba iti, me fo, God gin me dikabiraghti me akimarir atibabar min aremegham. Kamaghin, me uaghan bar akuegh iki. **11** E fo, aruem anaga pamtem gara temem gisirazima a midii. Ezi tememin akimarir aghuiba suaghira, egha dar ganganim bar ikufi. Ezi kamaghira gumamazir bizir aviriba itiba, me uan ingangarim damuvira ikiva an tongin aremegham. **12** Gumazim osimtiziba ateriva, egh uaghan osimtiziba bar dar aven tugh

gavgavigh, uan nighnizir gavgavim ateghan koghti, God ivezir aghuim a daningtima a zurara itir ikirimirir aghuim iniam. Ivezir aghuir kam, God akar dikirizim gamua ghaze, gumazir bar a gifongeziba, a me daningam. Kamaghin, gumazir kam bar akongegh. **13** Kamaghin gumazitam bizitam an navim abiraghtima an arazir kuratam damigham, a kamaghin mikiman marki, “God na abirazima ki arazir kam gami.” Puvati. E fo, gumazitam God abiraghtima an arazir kuratam damighan kogham, eghti God gumazitam abiraghtima an arazir kuratam damighan kogham. **14** Ezi en navir kuraba vaghvaghera arazir kurabar amuasa e gifarava e apezeperava e gakaghori. **15** Ezi navir digavir kam, a mati amizim navim adai, egha gin arazir kuram gamizima an oto, mati a borimin bate. Ezi arazir kuram ghua ekevezir dughiam, an ovevem gamizima an oto. **16** Nan adarasi, ia gumazitam ateghti a ia gifaran marki. **17** Bizir bar aghuir e isiba, ko bizir ikuvir puvatiziba, da bar Godin Nguibamin pin izaghiri. God Afeziam a biziba bar overiam dar ingari, a bizir aghuir kaba e bagha da amadi da izaghiri. Ezi Afeziar kam a uan araziba raghirazir puvati. A bizitamin nedazimin min aruem a gisirazi an otevegha ruarazir puvati. A kamaghira iti. **18** God kamaghsua, a biziba bar dar ingari, egha e gamizi e bar adar faragh mangam. Kamaghin God uabi uan ifongiamin gin ghuava en Afeziamin oto, a uan guizin akamin e gamizima e otifi. **19** Nan adarasi, ia deravira bizir kam gifogh. Ia bar zuamira kuaribar arigh akaba baragh, egh zuamira mikiman marki, egh zuamira ataran marki. **20** E fo, atarir gumazim, Godin damazimin arazir aghuibagh amima da otivir puvati. **21** Kamaghin amizi, ia bar arazir miziriziba ko arazir kurar otiviba, ia bar ada munamadagh. Egh ia bar uari dikabiragh egh Akar God ian navir averiamin dikarazim inigh. Eghti Akar kam ian akuragham. **22** Egh Akar ia inizir kam, ia an mirara mangi. Ia puram orarazir kinim damuan marki. Puvati. Ia pura orarazir kinimin damuam, kamaghin ia uarira uarigh ifari. **23** Gumamaziziba pura Godin Akam baregha, an gin zuir puvati, me mati gumamaziziba ganganimin uan guabar

gari. 24 Egha me deravira uan guabar ganigha, ua ghugha okinighniki, men guaba manmaghira gari. 25 Ezi Godin Akar bar deravira itim e gamima e firiaghiiri. Eghti gumazamiziba deravira Akar kam ginighnigh, egh pura Akam baragh zuamira okinighnighan kogh, bar an Akamin gin mangiti, gumazamizir kaba, God men ingangaribar amuti da bar deraviram otivam. 26 Gumazamizitaba kamaghin nighnigh suam, “E Godin gumazamizir bar aghuiba, egha guizbangira an ziam fe,” egha migirigiar aghuibar uan mizebar dav geir puvati, kamaghin me uarira uarigh ifari. Ezi kamaghin men nighnizir gavgavim ko Godin ziam fer arazim pura bizim. 27 Guizbangin nighnizir gavgavir God Afeziamin damazimin deragha osimtiziba puvatizim, a kamakin: E borir ameboghfeziaba ovengezibar akurvaghiva, amizir odiarir men paba ovengeziba sarama akurvagh, men osimtiziba ateram. Ezi uaghan bizir mam, e uari uan daroriba deravira dar ganam, eghti nguazir kamin araziba e damuti e Godin damazimin mizeghan kogham.

2 Nan adarasi, ia nighnizir gavgavim en Ekiam Kraiss Iesusin iti, a bizir aghuir Godin Nguibamin itibar Ekiam. Ia gumazamizir ziaba itiba deravira me damu egh gumazamizir ziaba puvatiziba akirim ragh me gasan marki. Ia amir arazir vamiran bar me damu. 2 Eghti gumazitam kurukazir bar aghuim damigh, egh golin ring uan dafarim datigh, God ko migeir dipenimin aven mangam, eghti gumazir onganarazim korotiar bibizibar kurukegh egh uaghan God ko migeir dipenimin aven mangam, 3 eghti kurukazir bar aghuim gamizir gumazim ia deravira a damuva, egh a mikim suam, “Aruam, ni izi dabirabir aghuir kam daperagh,” egh ia onganarazibagh amir gumazim kamaghin a mikim suam, “Ni munagh tugh,” o “Ni nan dagarimning boroghin magh vazim daperagh,” 4 Ian arazir kam mati, ia uan nighnizibar aven igharaz darazi abigha men araziba tuisisi. Egha ia deravira nighnigha gumazamizibar araziba arazir vamiran me tuisizir pu. Puvati. Ia mati jasbar min otivigha nighnizir bar kurabar gumazamiziba tuisisi. 5 Nan adarasi, ia

oragh. Nguazimin itir gumazamizibar damazibar itir gumazamizir onganaraziba, gumazamizir kaba God me amisevegha ghaze, me nighnizir gavgavimin arazimin iti. A fomira gumazamizir bar a gifongeziba bagha akam akira ghaze, a bar me gativagh men ganam. Kamaghin a gumazamizir onganarazir kaba misevegha ghaze, me God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikiam. 6 Ezi ia akar aghumsiziba onganarazibagh anidi. Ia nighnigh! Tina ia dikabira egha osimtiziba ia garisi, egha ia mikirvagha kotiabar zui? Kar gumazamizir dagiaba bar izivaziba arazir kabagh ami. 7 Ezi God Iesusin ziar aghuim ia gati, ezi tina ziar aghuir kam gasighasisi? Dagiar aviriba itir gumazamizir kabara. 8 God en atrivir ekiam, egha an Akinafarimin an akar ekiar mam e ganiga ghaze, “Ni uabira uabi gifongezi moghin, gumazamizir igharazibagh ifongegh.” Egh ia akar kam guizbangira a baragh an gin mangi, kamaghin ia arazir aghuim damuam. 9 Ezi ia arazir aghuim gumazamizir mabagh amua egha gumazamizir igharaziba akirim me gasara, kamaghin ia arazir kuram gami. Ezi Moses Osirizir Araziba kamaghin ia migei, ia an akamin gin zuir puvati. 10 Eghti ian tina Moses Osirizir Araziba bar dar gin mangiva, egh arazir vamira abighiva, kamaghin an arazir kuram gami. A mati gumazim o amizir Moses Osirizir Araziba bar da bighizim. 11 E fo, God kamaghin migei, “Ia poroghamiba uari bakeir arazim damuan marki.” Egha a uaghan kamaghin migei, “Ia gumazamizibav soghtima me arimighiran marki.” Eghti ia poroghamiba uari bakeir arazim damuan koghiva, egh ia gumazitam misueghti an aremegham, kamaghin ia Moses Osirizir Araziba abizir gumazamizibar otifi. 12 Ia fo, Godin Arazim en arazir kuramin gavgavim a givagh, eghiva e damuti e firighirigham. Egh gin God uan arazir kam ginighnighiva egh en araziba tuisigham. Kamaghin, ia gumazamizir Godin Arazimin apengan itibar akaba ko araziba zurara dar amu. 13 E fo, gumazamiziba igharaz darazir apanguvan koghti, God kotiamin me tuisighamin dughiamin, God uaghan men apanguvighan kogham. Ezi gumazim o amizim igharaz darazir apangkufi, God kotiamin a

tuisighamin dughiamin a Godin apangkuvimin ganam. **14** Nan adarasi, gumazitam o amizitam suam, “Ki nighnizir gavgavim Kraisin iti,” egha an arazir aghuibagh amir puvati, kamaghin an nighnizir gavgavim pura bizim. An nighnizir gavgavir kam ti an akuragham, o puvatigham? Bar puvati. **15** Ezi Kraisin adarazir aveghbuatam o buaramizitam, korotiaba ko dagheba puvati, **16** eghti ian tav kamaghin a mikim suam, “Ni navir amirizimin iki. Ni mangiva inim ikeghiva uan mikarzim avaragh. Egh mangi dagher aviribar amiva egh navim izifagh.” Eghti akar kam manmaghin an akuragham? Ia uari korotiaba ko dagheba an akurvaghtima a deravira ikiam. **17** Ezi nighnizir gavgavimin arazim uaghan kamaghira ghu. Nighnizir gavgavim pura ikia, egha arazir aghuiba sara zuir puvati, egha nighnizir gavgavir kam, an aremezi moghin iti. **18** Tav kamaghin mikimam, “Gumazamizir maba nighnizir gavgaviba iti, ezi gumazamizir igharaziba arazir aghuibagh ami.” Ki kamaghin nin akam ikaragham, “Ni nighnizir gavgavim ikia egha arazir aghuibagh amir puvati, kamaghin ki manmaghin nin nighnizir gavgavim gifogham? Ki arazir aghuibar amuam, eghti arazir kabara nan nighnizir gavgavim nin akagham.” **19** Ni nighnizir gavgavim kamaghin ikia ghaze, “Godin vamira iti.” A dera. Duar kuraba uaghan nighnizir gavgavir kam ikia, egha agoa atiati. **20** Ni gumazamizir onganibal Ia nighnizir gavgavimra ikiava egha arazir aghuibagh amir puvati, kamaghin ian nighnizir gavgavim a pura bizim. Ia ti akar kamin mingarim gifoghasa, o? Ia oragh. **21** Fomira en ovavim Abraham uan otarim Aisak isa ofa gamir dakoizimin anetigha Godin ofa gami moghin a gami. Ezi dughiar kamin God an arazimin ganigha egha Abraham migia ghaze, ni nan damazimin dera. **22** Ia bizir kam ginighnigh. Abrahamin nighnizir gavgavim ko an arazir aghuim voroghira ghu. Ezi arazir aghuir kam bar an nighnizir gavgavim gamima a guizbangira gavgafi. **23** Godin Akinafarim kamaghin migei, “Abraham nighnizir gavgavim Godin itima, God an nighnizir gavgavim bagha a dibora ghaze, ni nan damazimin dera.” Egha God kamaghin a dibori, “Nan roroam.” Ezi akar kamin mingarim,

God a gamizima me Akinafarimin an osiri, Abraham uan otarim Aisak gamizir dughiamin arazir kam, a bar azenan oto. **24** Ezi datirighin ia fo, gumazitam pura nighnizir gavgavim iti, God, “gumazir Godin damazimin derazim,” a diborir pu. Bar puvati. A gumazir arazir aghuim gamim ginighnigha, egha nighnizir gavgavimra ginighnizir puvati, egha bizir kam bagha God a dibora ghaze, a nan damazimin dera. **25** Ezi tuavir kamra, arazir kurabagh amir amizim Rahap, moga garir gumazir Josua amadazimningin akuragha aning amadazima aning tuavir igharazimin ghu. Kamaghin amizima God amizir kam migia ghaze, ni nan damazimin dera. **26** E fo, gumazimin mikarzim duam an aven itir puvati, an aremegha gifa. Kamaghira, gumazim nighnizir gavgavim ikia, egha arazir aghuibagh amir puvati, gumazir kamin nighnizir gavgavim aremezi moghin iti.

3 Nan adarasi, God gumazamizibar araziba tuisighamin dughiamin, e gumazamizir, gumazamizibar sure gamir ingangarim iniziba, God bar deravira en ingangariba tuisigham. Kamaghin amizi, ian tarazira God ifongezir arazibar gumazamizibar sure damuamin ingangarim inighan kogham. **2** Dughiar aviribar e bizir vabara damuasa nighnigha, paza dagh ami. Bizir kaba bar e batifi. Eghti gumazitam dughiatamin pazi mikemeghan kogh, a bar gumazir aghuimra, egh a uan mikarzim bar deraviram a geghuv an gan. **3** E ainin oteviba isa hoziabar akabar arighti, ainin otevir kaba dar amuti da en akaba baraghiva deravira mangam. Ezi arazir kamin e bar deravira dar ganti, da en gin mangam. **4** Ezi ia kuribagh nighnigh. Kuriba bizir bar ekiaba, ezi aminir ekiar gavgaviba dagh ivaima, da ongarim gisin ivemari. Ezi dar stiaba bar sufi. Ezi dar stian suizir gumaziba managh mangasa ifongegha, dar stiaba gighavkirima kuriba tuavir keptenba mangasa ifongezibar zui. **5** Ezi kamaghira, mizem uaghan bar suvigha en mikarzimin aven iti. Egha a zurara bar puvira ifaghata, uabi uan ziam puv a fe. E fo, avir muziarimra avir ekiam damighti a bar ekeveghti, ruarimin temeba bar isigham! **6** Ezi mizem uaghan mati avim, egha

a en mikarzir otevir muziarir mam. Egha a uaghan arazir kurar aviribagh ami da otifi. A en mikarziabagh amima da mize, egha arazir kurar aviribagh amima da en ikirimiribar otifi, mati avir mizariar ekiaba. Avir kam a uabi helin avim. (Geenna 91067) 7 E fo, gumazamiziba asizir atiaba bar moghira da isava dar dai, kuaraziba ko asizir davaragharuiba ko ongarimin aven itir biziba bar. Egha me bizir kabar dava dar gari da men apengan iti. 8 Gumazitam o amizitam uabi uan mizem damighti an an apengan ikeghan kogham. Bar puvati. En mizeba zurara akar kurabav gei. Mati imezir kurar gumazamizibagh ami me ariaghiriba, da en akabagh izifa. 9 E uan mizebar Ekiamin ziam fe, a en Afeziam. God gumazamizibar ingarizima me an mirara otifi, ezi e uan mizebar e akar kurabav giava gumazamizir igharazibagh asighasisi. 10 Ekiam fer akaba ko akar kuraba, aning virara mizer vamiрам otifi. Nan adarasi, arazir kam a ikian kogham. 11 Mozir dipatam, dipar aghuim ko ongarir pam, uaning veregh ikiam ti? Puvati! 12 Nan adarasi, fighin temem olivin tememin min bam, o? Puvati! O wainin ikarizim a fighin temem min bam, o? Puvati! Kamaghira dipar apir aghuim ongarir dipam ko ikiva otivan kogham. 13 Ezi tinara ian tongin fofozir aghuim ko nighnizir aghuim iti, o? Kamaghin amir gumazitam o amizitam ikiva, an dabilirabim bar deragham. A fofozir aghuimin arazibar gin mangiva gumazamizibar asughasughiva egh uabi uan ziam fan kogham. Eghti gumazamiziba an arazir aghuir an amibar ganam. 14 Eghti ia igharaz darazi navir bar kuraba men ikiva, egh zurara uan ziaba fisi tuaviba buriam, kamaghin ia uan fofozim ko nighnizir aghuiba bagh bar akueghan marki. Ia ifaragh uan arazibar guizin akam dikabiragham marki. 15 Ezi fofozir kam a Godin Nguibamin ikegha izir pu. Puvati, kar nguazir kamin bizim. A navir ghurimin oto. Ezi Satan, an afeziam. 16 Ia oragh. Gumazamiziba navir kuraba gumazamizir igharazibar iti, egha me zurara uan ziaba fasa tuaviba buri, gumazamizir kaba me navir vamira itir puvati. Me arazir bar kurar aviribagh ami. 17 Ezi gumazamizir fofozir aghuir Godin Nguibamin izezim iniziba, me arazir kabagh ami: Faragha

zuir arazim, me zurara nighnizir zuezibar gin zui. Egha me igharaz darazi ko navir vamiran iti, egha gumazamizibar asughasusi. Egha me gumazamizir igharazibar akaba barasi. Me igharaz darazir apanguva egha arazir aghuibar me gami. Egha me arazir kamra gumazamiziba bar me gami. Egha me arazir aghuibar gin ghua ifarir puvati. Me bar guizbangira dar gin zui. 18 Ezi kamaghin e navir vamira iti, kar mati e dagher anabam akara. Ezi navir vamiran arazimin tuavimin, arazir aghuiba en dabilirabimin otifi, mati dagher aghuiba azenimin aghui.

4 Bizir mingarir manaba adariba ko midorozibagh amima da ian tongin otifi? Mikarzinin agorogemin araziba ian navibar iti, egha da ian mikarzibar aven ikia ia ko misosi, kamaghin amizi, arazir kamin da akamadariba ko midorozibagh amima da otifi. Kamaghin ti puvati, o? 2 Ia biziba iniasa bar ifonge, egha ia da isir puvati. Kamaghin amizi, ia gumazamizibav sozi me ariaghiri. Ia biziba iniasa dagh agoa, egha ia da isir puvati. Egha ia puv atara misosi. Ia biziba iniasa God ko migeir puvati, ezi bizir kam bagha ia da isir puvati. 3 Egha ia biziba iniasa God ko migia, egha da isir puvati. Ian nighniziba derazir puvatizima ia God ko migei. Ia bizir ian mikarzinin agorogem itiba bagha nighnisi. Kamaghin, ia biziba isir puvati. 4 Ia God ataki, mati amizim uan pam ategha ghua gumazir igharaziba isava akui. Ia orakigh! Ian tav nguazimin arazibagh ifonge, a Godin apanim. Ezi ia ti bizir kam gifozir puvati, o? Gumazim o amizim nguazimin arazibar namakam gami, a Godin apanimin oto. 5 Godin Akinafarim kamaghin migei, “Duar God en navir averiabagh atizir kam, e God uabin apengara ikiasa a bar ifonge.” Ia ti ghaze, akar kam ti pura bizim? Puvati. 6 God en apanguvavira iti. Kamaghin amizi, Godin Akinafarim kamaghin migei: “God zurara gumazir uan ziaba feba a me dikabiri, egha gumazir uan ziaba dikabiriba God men apanguva egha bar deravira me gami.” 7 Kamaghin amizi, ia uari dikabiragh egh Godin apengan iki. Ia Satan munasaraghti, a ia ategh arimangigham. 8 Ia Godin boroghira mangiti, a

ian boroghira izam. Ia arazir kurabagh amir gumamaziziba, ia uan navir averiabar amighti da zuegh, mati gumamaziziba uan dafariba ruezi da bar zue. Ezi ia gumamazizir nighnizir pumuning itiba, nighnizir kurar ian navibar itiba, ia da atakigh. **9** Ia naviba bar osemegh egh pamtem arangiva aziam. Ia gumamazizir datirighin atiba, ia uan akazim ategh, egh ia arang. Ia gumamazizir bar akongeziba, ia uan agoroger kam ategh, naviba bar osemegh azi iki. **10** Ia Godin damazimin bar uari dikabiragh iki. Ia kamaghin damuti, God ia fegham. **11** Nan adarasi, ia Godin gumamazizir igharaziba akar kurabar me mikiman marki. Ian tina akar kuramin igharazitav mikeme, o akam a gasi, an akar kuramin Moses Osirizir Arazibav gei, egha a Moses Osirizir Araziba iria. Ezi ia Moses Osirizir Araziba iria, ia mati gumazim o amizim Moses Osirizir Arazibar apengan itir pu. Puvati. Ia jasin min oto. **12** God uabira Moses Osirizir Araziba anidi, egha a uabira jas. A uabira gumamazizibar akurvagham, o me gasighasigham. Kamaghin ia te, ia jasin min gumamazizir igharaziba tuisisi? **13** Ia oragh, ian tina suam, “Datirighin, o gurumzaragham e nguibar ekier mamin mangighiva dagiar ingangarim azenir vamiran a damigham. Egh arazir kamin e dagiar aviriba iniam.” **14** Ia zurara kamaghin migia, egha ia fozir puvati, bizir manam gurumzaragham otivam. Ian ikirimirim mati migharim, a dughiar otevimra ikeghiva bar givagham. **15** Kamaghin amizi, ia kamaghin mikim, “Ekiam ifueghtima, e angamira ikiva, bizir e nighnizibar amuam.” **16** Ezi ian arazir ia datirighin amim, ia uari uan ziaba fava egha ingangarir ekiabar amuasa dar gun migei. Ia uari fer akar kam, a bar ikufi. **17** Ia deravira nighnigh! Ia arazir aghuir damuamin tam gifogh, egh ia a damuan kogh, kamaghin ia arazir kuram gami.

5 Ezi datirighin, bizir aviriba itir gumamaziziba, ki akam ia mikimasa ifonge. Ia oragh! Ia osimtizir ekier ia bativamibagh nighnigh, pamtem dimiva arang iki. **2** Ian bizir aghuiba da bar ikuvigham. Eghti ian korotiaba barareba dar ghoregham. **3** Eghti

ian gol ko silvaba bar mighovegham, eghti mizirizir kam ian arazir kurabar amighti da azenim giregham. Eghti mizirizir kam avimin min ian mikarzirbar isiam. Ekiam izamin dughiam bar roghira izi, ezi ia pura biziba ko dagiaba akuvazima da iti. **4** Ia deravira oragh, ingangarir gumamaziziba ian azenibar dagheba isi, ezi ia me gifaragha men ivezir mabar anogoroke. Ezi ingangarir gumamazizir kaba me uan ivezibagh nighnigha, Godin dia ghaze, a ian arazir kuraba ikarvagham. Ezi ingangarir gumamazizibar dimdiam, Ekier Gavgaviba Bar Itim, a baraki. **5** Ezi dughiar ia nguazir kamin itim, ia bizir aghuir aviriba isa bar akuegha iti. Egha ia dagher aviriba apa bar ekefe. Ezi God ia misoghti ia arimighiramin dughiam, an otogha gifa. **6** Ia gumamazizir aghuibar kotim gamigha me misoghezi me ariaghire. Ezi me ian gavgavim munamadir puvatigha, ia ikarvagha ia misoghezir puvati. **7** Kamaghin amizima, nan adarasi, ia tuivigh gavgavigh osimtiziba ateriva Ekiam mizuatmi a ua izam. Ia fo, gumazim o amizir azenim itim, a dagher aghuiba an azenimin aghungasa an adav zuai. Egha a gavgavim uan navim ganiga aghumra ikiava amozim ko aruem mizuai, aning uan ingangarim faragh a damuam. Eghti a gin dagheba iniam. **8** Ezi ia uaghan gavgavim uan navibar aningiva aghumra ikiva egh osimtizir ia bativim ater. Ia fo, Ekiam Izamin Dughiam a bar roghira ize. Kamaghin amizi ia tuivigh gavgavigh iki. **9** Nan adarasi, ia Godin gumamazizir igharazibar atariva akiribar me mikiman marki. Ia fo, ia kamaghin damuti, God jasin min otogh ian arazir kuraba tuisigham. Ia oragh, jasin kam a tiar akamin tughav iti! **10** Nan adarasi, ia fomira Godin akam inigha izir gumazir Ekiamin ziamin akam akuniziba, ia me ginighnigh. Apaniba arazir kurabar me gami, ezi me tuivigha gavgavigha osimtizir kam ateri. Ia men arazir kam inigh, egh men gin mangi. **11** Ia oragh. E ghaze, “Gumamazizir tuivigha gavgavigha osimtiziba ateriba, me bar akuegha deravira iti.” Ia Jopin eghaghanim gifo, a tugh a gavgavigha osimtizir a batoziba a bar da ateri. Ezi ia fo, Ekiam gin bar arazir aghuimin a gami. E bar fo, Ekiam en

apangkuvavira iti, egha zurara bar deravira e gami. **12** Nan adarasi, e damuamin bizir faragha zuim, a kamakin. Dughiar ia akar dikirizim damuamim, ia pura Godin Nguibamin ziam diponan marki, egh guizbangira darigh nguazim o bizir igharazim diponan marki. Egh ia suam, “Ki guizbangira bizir kam damuam.” Egh ia suam, “Ki guizbangira bizir kam damuan kogham.” Egh ia uan akamin gin mangi. Ia mikim guizbangira pin diboroghti, God ivezir kuram ia danigham. **13** Ezi ian tav ti osimtizim ateri? Kamaghin a God ko mikim. Ezi ian tav ti bar akonge? An Ekiamin ziam fer ighiabar amu. **14** Ezi ian tav ti arei? A Kraisin adarazir gumazamizir dapanibar diaghti, me izi a bagh God ko mikimiva, Ekiamin ziamin borem an mikarzim daghuigh. **15** Egh me nighnizir gavgavim Godin iki God ko mikimti, azangsizir kaba an akurvagh a damightima, a ghuamaghegham. Ekiam arimariar gumazir kam uam a fegham. Eghti an amizir arazir kuraba, Ekiam da gin amadagham. **16** Kamaghin amizi, ia vaghvagh uan arazir kurabar gun Godin gumazamizir igharazibav kim. Eghti God ian akurvaghsi, ia uari bagh God ko mikimti, God ia damighti ia ua deragham. Ezi gumazim o amizir Godin damazimin deraghavira itim God ko migei, an azangsizim bar gavgavir ekiam iti, eghti a igharaz darazir akurvagham. **17** Elaija, e nguazir kamin itir gumazamizibar min garir gumazim. Egha a pamtem God ko mikemegha ghaze, amozim izan kogham. Ezi God amozimin tivazima amozim azenir 3pla ko iakinir 6plan nguazimin izezir puvati. **18** Egha a gin ua God ko migeima, God amozim amadazima a izaghiri, ezi dagheba uam azenibar aghui. **19** Nan adarasi, ian tav guizin akamin tuavim ategh pura akar igharazimin gin mangam, eghti ian tav uam a inigh izi guizin akamin tuavim datigham, kar arazir bar aghuim. Ia akar kam deragh a ginighnigh! Ian tav gumazamizir arazir kurabagh amibar akuraghtima me tuavir kuram ategh ua God bagh izegham, an arazir kurabagh amir gumazamizir kabar duabar akuraghtima me oveghan kogham. Eghti arazir kamra God arazir kurar aviriba gin amadagham.

1 Pita

1 Ki Pita, Krais Iesusin aposel. Ki akinafarir kam Godin gumazamiziba bagha an osiri, ia mati nguibar igharazibar gumazamizir guighav itibar moghin, pura tintinimin Pontus ko Galesia, ko Kapadosia, ko Esia ko Bitinian Provinsbar iti. **2** God kamaghin ifonge, ia Krais Iesusin akam baraghti, an ghuzim ia rueghti ia Godin damazimin zuegham. God Afeziam fomira ia gifo, egha ia misevezi ia an gumazamizibar otifi. Godin Duam ia gamizima ia an gumazamizibar otifi, tuavir kamin a ia misefe. Ezi God bar ian apangkuvigha ia gamima ia navir amirizimin iti. **3** E Godin ziam fe, a en Ekiam Krais Iesusin Afeziam! Ezi an apangkuvir ekiam en ikia Krais Iesus gamizima a ua dikafi, ezi tuavir kamra, God ikirimirir igiam e ganingi. Ezi ikirimirir igiar kam gavgavim e ganingizi, bizir aghuir e fogha iniamiba, e da baghavira mizuai. God e bagha inabazir biziba, e da bagha mizuavira iti, egha nighnizir gavgavim dar ikiavira iti. **4** Ezi God, ikirimirir aghuir kam uan Nguibamin e daningasa e amisefe. Ezi ikirimirir kam a ikuvighan kogham. A bar deraghavira iki, egh uaghan migoveghan kogham. God uan Nguibamin ikirimirir aghuir kam ia bagha aneti. **5** Ezi ia nighnizir gavgavim Kraisin iti, kamaghin amizi God uan gavgavimin ia pasa, ezi ia deravira iti. Ezi a ua ia iniasa, egh ia damuti ia deragh ikiam. Ezi Godin akurvazir kam, dughiam givaghtima an azenim giram. **6** Ia God damuamin bizir kam bagh bar akongegh. Datirighin dughiar otevir kam osimtizir aviriba ia bativa, egha mizaziba ia ganidi. **7** Arazir kamin God ian nighnizir gavgavibar gan fogham, ia guizbangira nighnizir gavgavim an iti, o puvati. E fo, gol a bizir aghuim, eghti me avimin a tuaghiva, a gifogham, a guizin gol, o puvati. Gol a givaghamin bizim. Ezi en nighnizir gavgavim bar gol gafira. Kamaghin amizima, arazaraziba ia bativti ia fogh, ia nighnizir gavgavim Kraisin iti. Eghti dughiar Krais Iesus ua izamim, a bar ia gakueghiva, ian ziaba fiva ziar ekiaba ia daningam. **8** Ezi ia an ganizir puvati, egha ia a gifuegha uan naviba isa a ganingi. Ezi

datirighin ia an gari puvati, egha ia nighnizir gavgavim an ikia egha bar akonge. Agoroger kam a nguazir kamin bizir maba bar dagh afira, ezi e a mikimamin akabagh asa. **9** Ezi ian nighnizir gavgavimin mingarim a kamakin, God ian akurvasi. Ezi ia an akurvazim isi. **10** Akurvazir kamra, fomira Godin akam inigha izir gumaziba an gun mikeme. Me ghaze, God ian apangkuvigh ian akurvagham. Egha me akar kamin mingarim bagha pamtem ingara bar deravirama a buri. **11** Egha me pura dughiam bagha gari, a manadizoghin otogham, egh a manmaghin izam. Kraisin Duam men aven ikia me migia ghaze, Krais faragh mizazim inigham, eghti bizir aghuarir aviriba gin otivam. **12** God kamaghin men aka, me uari bagha ingarir puvati, me ia bagha ingari. Ezi God uan nguibamin uan Duam anemadazi a izaghiri, ezi Godin Duamin gavgavimin gumazir Akar Aghuim akuriba God amizir bizibar gun ia migei. Ezi enselba uaghan bizir kabagh foghasa bar ifonge. **13** Kamaghin amizi ia ingarsivira uan nighniziba akir iki, egh uan navir ghurimin araziba dikabin. Krais Iesus uamategh izamin dughiamin God uan apangkuvim ia daningam. Ia an apangkuvir ia fogha iniamim, ia pamtem a ginighnighiva a baghvira mizuam iki. **14** Ia borir akaba barazibar min iki. Fomira ia fozir puvati, egha ia navir ghurimin arazir kurabar gin zui. Ezi datirighin, ia ua dar gin mangan marki. **15** Ezi Godin akinafarimin osizirim ghaze, “Ki arazir kurabar saghon ikia, bar zue, eghti ia uaghan nan min arazir kurabar saghon iki bar zuegh, nan gumazamizibara iki.” Godin ian diazim, arazir kuratam an itir puvati. Kamaghin amizi ia uaghan, ia amir arazitam ikuvighan marki. Ia, an gumazamizibara. **17** Ia zurara, God ko migiava a dibora ghaze, En Afeziam. Ezi Afeziar kam en ziabagh nighnizir puvatigha e tuisisi. Puvati. An en arazibar gara vaghvagh e tuisisi. Eghti ia datirighin nguazir kamin itir dughiamin ia pura guighav itir gumazamizibar min an iki. Egh ia bar Godin apengan iki. **18** Ezi ia fo, ia uan ovavibar arazir kuraba isa dagh amuava dar gin zui. Arazir kaba, da dagheba puvati. Ezi God ia givezegha ian arazir kuraba gin amada. God ia givezezir dughiamin, a nguazir kamin

bizir ikuvitam aningizir puvati, mati silva ko gol. Puvati. **19** A Kraisin ghuzimin ia givese, ezi ghuzir kam a bar pin ko. Ezi Krai a sipsipin nguzir mamın min ami. Ofa gamir sipsipba, duar kuriba dar mikarzipar itir puvati, ezi Krai mati sipsipin nguzir mam, arazir kuratam an itir puvati. **20** Fomira God tighar nguazimin ingaram, a faragha ua ia givezamin ingangarim bagha Krai amisefe. Ezi datirighin e itir dughiar abuananaba, God ian akurvaghasa Krai bar azenara ian aka. **21** A ian akurazima ia nighnizir gavgavim Godin iti. God a gamizima a uam ovevemın dikafi, ezima God bar Krai isa bar pin aneti. Kamaghın amizi ia nighnizir gavgavim Godin iki, egh ia a mikemezir bizir ia fogha iniamiba baghvira mizuam iki. **22** Ia guizin akam baregha an gın zui, egha arazir kamin ia Godin damazimin zue. Egha ia uaghan Godin gumamaziziba guizbangira me gifonge. Egh datirighin ia bar me gifueghiva, bar uan naviba isiva me daningigh. **23** Ia datirighin gumamazizir igiabar otivigha gifa, mati ia dagher biar igiamin min azenimin oto. Egha ia dagher biar pura ikuvibar min aghuir puvati. Ezi dagher ovizir kam, a Godin akam, ezi akar kam zurara ingar iki, mamaghira ikiam. (aiōn g165) **24** E fo, Godin Akinafarim kamaghın migei: "Gumamaziziba dadabar min ami, me dughiar ruarimin, nguazir kamin ikivira ikian kogham. Me oghevseviba midii moghira misigham. Me ruarimin itir akimariba suaghiri moghin, dughiar ruaribar itir puvati. Oghevseviba midiiima, akimariba midia suaghiri. Ezi Ekiamin akam zurara ikia kamaghira iti." Akar kam, a Godin Akar Aghuim, me ia mikini. (aiōn g165)

2 Ia gumamazizir igiabar otivigha gifa, kamaghın ia arazir kuraba, ko akar ifavariba ko, arazir ifavariba ko, biziba bagha navim ikuvir arazim ko, girakirangin migeir araziba, ia bar da atakigh. **2** E fo, borir iririvim an otem bagha bar kufi. Kamaghira, ia Godin Duam ia ganingizir daghem baghiva mitiriam ian aghi, bizir kuratam an itir puvati. Guizbangira, Godin arazir a ia gamim, ia a gifo, Ekiam a bar moghira dera. Kamaghira, ia Godin Duamin daghem amiva aghung egh Godin

Duamin aven gumazir aruabar min ikiam. **4** Egh ia Ekiam bagh izi, a dipenir akinir aghuir angamira itim, o dagiar aghuir angamira itimin min iti. Gumamaziziba an aghua, ezi God a ginabagha an garima a bar pin ko. **5** Ezi ia uaghan, mati dagiar angamira itiba. God ia damighti, ia dipenimin min otoghti, an Duam dipenir kamin aven ikiam. Eghti God ua bagh ia miseveghti, ia an ofa gamir gumamazizibar min ikiam. Egh ia Krai Iesusin ziamin ia bar ofan min uari isi God daning. Arazir kam, God bar a gifonge. **6** Godin Akinafarim ghaze: "Ia gan. Ki dagiar aghuir mam amisevezima a bar pin ko. Ezi ki datirighin Saionin Mighsiamin dagiar kam arisi. Ezi a Dipenim aterir dagiamin min oto. Eghti gumamazizir nighnizir gavgavim an itiba, me aghumsighan kogham." **7** Ezi ia nighnizir gavgavim Kraisin itiba, ia fo, Krai mati dipenir akinir bar aghuim. Ezi nighnizir gavgavim puvatiziba, Godin Akinafarimin me ghaze: "Dipenir akinir kam, kar dipenir akinir ingangarir gumaziba aghuazim, a datirighin dipenim aterir guarim gava." **8** Egha Godin Akinafarim uaghan ghaze: "Dagiar kam a gumamazizibagh amima, me asaghpura daighiri." Me akam barazir puvati, kamaghın amizi, me daighiri. God fomira fo, bizir kam me bativam. **9** Ezi God ia misevegga givazima ia an adarazir otifi. Egha ia atrivimin ofa gamir gumamazizibar min otifi. Ia bar guizbangira Godin gumamazizibara, egha God baghavira iti. Egh ia Godin gumamazizibar ikiva, an arazir aghuir a ia gamizibar gun mikimasa, ia misefe. Ia faragha mitarmemin ikezi, a ian diagha uan angazangarir aghuimin ia ati. **10** Ia fomira pura gumamazizir kinibar min iti, egha datirighin ia Godin gumamaziziba. Ia fomira Godin apangkuvim inizir puvati, egha ia datirighin an apangkuvim inigha gifa. **11** Nan roroaba, ki akar gavgavimin ia migei, ia nguazir kamin ikia mati gumamazizir pura guighav itiba, ko gumamazizir nguibaba puvatizibar min iti. Ezi ki ia migei, ia navir ghurimin arazir kuraba bar ada atakigh. Arazir kaba ian duaba ko misosi. **12** Ia bar deraghvira Kraisin azenan itir gumamazizibar tongin daru. Eghti me akar kuraba ia mikimiva, gın ian

arazir aghuibar ganiva, egh me God Izamin Dughiamin, an ziam fam. **13** Ia Ekiamin gin zui, kamaghin ia gavman osirizir araziba bar da baraghiva dar gin mangi. Atrivir bar ekiam, ia an akam baragh. **14** Gavmanin gumazamizir dapaniba, Ekiam me amiseveggha ingangarir kam me ganingi, eghti me gumazamizir arazir kurabagh amiba, ivezir kuraba me daningam. Egh gumazamizir arazir aghuibagh amiba, me men ziaba fam. Kamaghin amizi ia uaghan gavmanin gumazamizir dapanibar akabar gin mangi. **15** Gumazamizir onganiba zurara akar kuraba ia gasi. Ezi ia arazir aghuibar amuasa God ifonge, eghti tuavir kamin ia men akaba aminivagham, eghti me mikiman kogham. **16** Ia bar firiaghirizir gumazamizibar min iki. Egh kamaghin nighnighan marki, “E datirighin firiaghire, egh mangi arazir kurabar amuam.” Puvati. Ia Godin ingangarir gumazamizibar min iki. **17** Egh ia arazir aghuibar gumazamiziba bar me damu: Egh uan naviba isiva Godin gumazamizibar aning. Ia uaghan Godin gin mangiva an apengan iki. Egh ia ziar ekiam atrivir ekiam daning. **18** Ia pura ingangarir gumazamiziba, ia uan gumazir ian garir ekiabar apengan ikiva, egh deraghvira me damu. Ki gumazir ian asughasuziba ko gumazir aghuibara migeir puvati, ia uaghan, gumazir ian gara ian asughasuzir puvatiziba sara, men apengan iki. **19** E fo, gumazitam o amizitam Godin gin mangiva ingangarim damuti, me pura mizaziba a daningam, eghti a mizaziba iniam, eghti God an arazir tugha gavgavizim bagh bar ifongeghiva, bar deraghvira a damuam. **20** Egh ia arazir kuram damuti me ia misoghti, ia mizazim inigh tugh gavgavighiti, ian arazir kurar kamin ivezir aghuiba puvati. Egh ia arazir aghuim damuti, me ia misoghtima ia mizazim inigh tugh gavgavighiti, God arazir aghuimin ia damuam. **21** Kraiss mizazim inigha ian akura, kamaghin amizi God Kraissin arazir kamin gin mangasa ian dia. Egha a uan arazir amizir kam en aka, eghti e an gin mangam. **22** “Kraiss arazir kuratam gamizir puvati, egha uaghan ifavarir akatam mikemezir puvati.” **23** Ezi me akar kurabar a migeima, a men akatam ikarazir puvati, egha a mizazim inigha paza me damuasa me migeir

puvati. A uabi isa jas ganingi, jas a God. A fo, kar jasin bar deravira biziba tuisizim. **24** Ezi Kraiss en arazir kuraba isa uan mikarzim gatigha, egha ter ighuvimin areme. A kamaghsua, e arazir kuraba bar ada ateghiva, angamira ikiva arazir aghuibar amuam, kamaghin amizi an areme. Me a misoghezima an mizazir dafar kam ia gamizi, ia ua dera. **25** Ia bar sipsipbar min tintinibar ghuegha ovenge. Ezi datirighin ia uamateggha sipsipbar garir gumazim bagha ize, a ian duabagh eghuvir gumazim.

3 Ezi kamaghira, amizir pabar itiba ia uan pabar apengan iki me baghivira iki. Ki kamaghsua, gumazir kataba nighnizir gavgavim Godin akamin itir puvati, ia men amuiba, ia men apengan ikiva, bar deravira daruti, me ian arazibar ganam. Ia Godin akar aviribar me mikiman marki, me ian arazir zueziba ko Godin apengan itir arazibar ganiva men tarazi ti navibagh iragham. Kamaghin amizi, amiziba uan pabar apengan iki. **3** Egh ia pura azenan uan mikarziba asingiva, dapanir ariziba ikiva golin adiariba ko korotiar aghuibar aghuan marki. Puvati. **4** Ia uaghan uan navir averiaba sara asing, kurukazir kaba ikuvighan kogham. Kurukazir kaba, kar ikirimirir aghuim ko navir amirizim itir arazim. Arazir kaba Godin damazimin bar dera. **5** E fo, fomira itir amiziba, me uari isa God ganiga, egha bizir God me daningamim bagha mizuai. Me arazir kabar uarir kuruka, egha me uan pabar apengan iti. Kamaghira Sara uan pam Abrahamin apengan ikia, egha “gumazir ekiam,” a garisi. Ia arazir aghuibar amuva, bizitamin atiatingan kogh, egh mati ia Saran guivibara. **7** Ezi kamaghira ia amuiba itir gumaziba, ia nighnizir aghuibar gin mangiva, uan amuiba ko deraghvira iki. Me gumazibar min gavgavizir puvati. Ia deraghvira me damuva, egh men akurvagh me baghivira ikiva men ziaba fi. Egh men nighniziba ko men araziba dikabinan marki. Me uaghan ia ko, God pura ia daningamin ikirimirir aghuim iniam. Ia God ko migeir tuavim, bizitam anepiran koghsi, ia uan amuiba ko deraghvira iki. **8** Ezi ki uan migirigiaba kamaghin da givasa, ia bar moghira nighnizir vamira iki, egh navir vamira uarir iki.

Ia bar Kraisin adarazigh ifuegh iki, egh men apangkuv, egh uari abirir arazim damu. **9** Eghti gumazamiziba arazir kuratam ia damighi, ia arazir kuramin me ikarvaghan marki. Me akar kuratamin ia mikemeghti, ia akar kuramin me ikarvaghan marki. Ia me ikarvaghamin arazimra kara, ia me bagh God ko mikintima, an arazir aghuim me damu. God bizir aghuim ia daningasa, kamaghin a ian dia. Ezi kamaghin ia gumazamizir igharaziba arazir aghuim me damu. **10** Godin Akinafarim ghaze: “Ekiamin damazimin derazir gumazamiziba, a deragha men gara, men azangsisiba barasi. Gumazamizir arazir kurabagh amiba, Ekiam me batogha men aghua. Kamaghin tina dughiar ruarimin iki, dughiar aghuibar gansiva, egh akar kurabav kiman koghiva, ifavarir akaba atakigh. An akirim ragh arazir kurabagh asaragh, arazir aghuibara damu. Egh navir amirizimin, gumazamizir igharaziba ko ikisi gavgavigh mamaghira iki.” **13** Ia arazir aghuibar amusi bar ifueghti, tina arazir kuratam ia damuam? Dughiar aviriba ti puvatigham. **14** Eghti ia arazir aghuibar amuva da bagh mizaziba iniva, egh ia bar akongegham! Eghti me atiatingamin bizitam ia damuti, ia men atiatingan marki. **15** Egh ian navir averiabar, ia Kraisi uabira ia uan Ekiamin min faraghivira anetigh. Eghti me bizir aghuir ia mizuair kamin mingarim bagh azaragham, eghti ia zurara men akaba ikarvaghsi nighnigh iki. **16** Ia arazir aghuibagh amua Kraisin gin zuima, me akar kuraba ia migei, eghti gumazir kaba ian arazir aghuibar ganti, da me damuti, me uan akar me mikemezibar aghumsizim iniam. Me kamaghin damusi, ia nimira men akaba ikarvagh, arazir aghuibar me damu. Egh ia uan araziba deravira da tuisighiva egh arazir aghuimin gin mangi. **17** Eghti God ifueghti, e uan arazir aghuiba bagh mizaziba iniam, kamaghin dera. E arazir kuraba bagh mizaziba iniam, kar bizir kuram. **18** E kamaghin fo, Kraisi uabi ia bagha areme. A Godin damazimin derazir gumazim, eggha a Godin damazimin derazir puvatizir gumazamizibar danganim inigha areme. A bar gumazamizibar arazir kuraba batueghiva me inigh God bagh mangasa, dughiar vamira aremegha gifa. A uam aremeghan kogham. Egha a nguazir

kamin gumazir inivafizimin min itima me a misoghezi an areme. Ezi Godin Duam a gamizi a ua dikavigha angamira iti. **19** Ezi Godin Duam a gamizi, a ghua ovengezibar duar kalabusin itiba, Akar Aghuim me mikiri. **20** Ezi duar kaba, me fomira Noan dughiamin Godin akaba iriaghiriassi. Ezi Noan dughiamin arazir kuram bar azenim girizi God zuamira me ikarazir puvati. A me mizua ghua Noa kurimin ingarigha givazir dughiam. Ezi kurimin aven gumazamizir 8plara an itima, aperiar ekiam otogha me inigha zuima, God ua men akuragha me inizima me deraghavira iti. **21** Ezi dipar kam a rurimin nedazim, kamaghira God datirighin rurimin tuavimin ian akura. Rurim, a mikarzipar miziriziba a gevir puvati. Rurim kamaghin ian aka, ia God ko akam akira ghaze, ia uan araziba deravira da tuisighiva, egh arazir aghuibara gin mangi, egh gin aghumsighan kogham. Kraisi Iesus ovevemim ua dikafi, ezi tuavir kamin God ian akurvasi. **22** Ezi Kraisi Godin Nguibamin ghugha datirighin Godin agharir guvimin iti. Ezi enselba ko duar kurar gavgaviba ko aser gavgaviba itiba, da bar an apengan iti.

4 Kamaghin amizi, Kraisin mikarzim mizazim ini, kamaghin e uaghan an min nighnizir kamra suiragh gavgavigham. E fo, gumazitam uan mikarzim mizazim inighiva, egh an arazir kuraba ategham. **2** Kamaghin datirighin tugh mangi, ian inivafizimin ikirimirim givaghamin dughiam, ia navir ghurimin arazibar gin mangan marki; ia God ifongezir arazibar gin mangi. **3** Ia fomira dughiar ruarimin navir ghurimin arazibar gin zui. Ia, nighnizir gavgavim puvatizibar arazir kurabar amuasa ifongezi moghin ia fomira arazir kabagh ami. Arazir kaba: me afiar arazibagh amuava, arazir mizirizibar amuasa bar kufi, eggha dipar onganiba apava onganigha, isar dafabagh amua dagher aviriba apava, eggha pura gumazamiziba isa pura pamtemin diava, ighiar kurabar arazibagh ami, eggha nguazir kamin biziba e God gami moghin uari isa dagh anidi, eggha bizir kabagh amua aghumsiziba puvati. **4** Ezi ia datirighin ua gumazir kurar kaba koma arua, me ko arazir kurar avirir kabagh amir puvati.

Ezi me bizir kamin digavir kuram gamigha, akar kurar aviribar ia migei. 5 Egh me gin uari jasin ekiamin kotin tuivam, egh uari uan arazibar gun a mikimam, me tizim bagha bizir kabagh ami. Jasin kam, a gumazamiziba bar men araziba tuisighasa iti, gumazamizir ovengeziba ko angamira itiba. 6 Bizir kam bagha, Iesus gumazamizir ovengeziba uaghan Akar Aghuim me mikiri. Men ovevem kamaghin oto, God me tuisighizi, me ariaghire, mati gumazamiziba bar kamaghin ariaghire. Egh me Godin mirara, men duaba angamira ikiasa, Iesus Akar Aghuim me mikiri. 7 Dughiar biziba bar givamim roghira ize. Kamaghin amizi ia God ko mikimsi, bar deragh nighnigh, egh navir ghurimin araziba dikabin. 8 Ni igharaz tav gifueghti, an arazir kuratam ni damighti, ni zuamira an arazir kurar kam gin amadagham. Kamaghin ia Kraisin adarasi, uan navir averiabar uarira uarigh ifongegh. Arazir kam an araziba bar dagh afira. 9 Eghti gumazamizir igharaziba izi ia ko ikitima, ia bar deravira arazir aghuibar me damu. Egh ia men osiman marki. 10 God uan apangkuvimin bizir guar avirir aghuiba vaghvaghera ia ganidi. Kamaghin amizi ia bar vaghvagh Godin ingangarir gumazamizir aghuibar ikiva, egh ia bizir aghuir God pura ia ganingizibar, Godin gumazamizibar akurvagh. 11 Ia kamaghin ifongegh, gumazamiziba ian arazir amiba bar dar ganiva, Krai Iesusin ziamin me Godin ziam fam. Tina Akar Aghuim akurir fofozim God a danighti, a deravira Godin akam akun. Eghti tina igharaz darazir akurvazir fofozim, God a danighti, a Godin gavgavimin igharaz darazir akurvagh. Eghti Krai Iesus zurara, atrivimin gavgavim ko ziar ekiam sara, a ko ikivira ikiam. Bar guizbangira. (aiōn g165) 12 Nan namakaba, osimtizir kam avimin min ia tuivigh gavgavighasa ia batifi. Eghti ia digavir kuram damuan marki, egh suam, bizir igharagha gariba e batifi. 13 Ia osimtizir kabar aven Krai mizazim isi moghin, ia uaghan mizazim isi. Kamaghin ia bar akongegh. Egh gin a uamateghamin dughiamin ia an atrivimin angazangarimin ganiva ian agorogem pin ikiti, ia guizbangira bar akuegham. 14 Godin Duar angazangarim itim ia avara. Kamaghin amizi

me Kraisin ziam bangin me akar kuraba ia mikimtima, ia bar akuegham. 15 Ia uari uan osimtiziba bagh mizaziba iniam, kamaghin derazir puvati. Ian tongin tav gumazitam o amizitam misueghtima an aremegham, o a biziba okimam, o a tintinimin arazir kurabar amuam, o a tintinimin gumazamizir igharazibar bizibar ganam, me an arazir kaba baghiva osimtizim a darightima, kamaghin derazir puvati. 16 Ia Kraisin adarasi, egh Kraisin ziam bagh ia mizaziba iniva, aghumsighan marki. Kraisin ziam ian iti, kamaghin amizi ia Godin ziam fi. 17 Dughiar God uan adarazir araziba tuisighamim, an otogha gifa. An gumazamiziba faragh kotiamin otoghtima, eghti gin Godin Akar Aghuim akirim ragha a gasarazir gumaziba me uaghan kotiamin otoghiva, egh guizbangira bar ikuvigham. 18 Godin Akinafarim ghaze: “Godin damazimin derazir gumazamiziba osimtiziba sara zuima, God abuan men akurvasi. Eghti Godin aghuagha arazir kurabagh amiba, me bar ikuvigham.” 19 Kamaghin Godin ifongiamin, gumazamizir maba mizaziba iniam, egh me bar uari isiva Godin agharim darigh, egh arazir aghuibar amuvira iki. God en ingarigha, zurara bar deravira en gari.

5 Ki akar mam Kraisin adarazir gumazamizir dapanibav kimasa, ki uaghan ian min Kraisin adarazir gumazir dapanir mam. Nan damazimin, ki uabi Kraisin garima, a mizazim ini. Egh gin Krai uan gavgavim ko ziar ekiam sara uamategh izam. Eghti dughiar kamin ki uaghan ia ko, e bar moghira an atrivimin angazangarimin ganiva an aven ikiam. Kamaghin amizi ki ingarasa Kraisin adarazir gumazamizir dapaniba ia migei. 2 Ia Godin gumazamiziba deravira men gan. Me sipsipbar min ian agharimin iti. Tav ia ingangarir kam damusi ia abintima, ia ingaran marki. Ia ingangarir kam damuasa God ifonge. Kamaghin, ia ifueghiva ingangarir kam damu. Ia izezim baghiva akongiva ingangarim damuan marki. Egh ia gumazamizibar akurvaghsi bar ifongegh. 3 Ia gumazamizir aruabar min ikian marki, egh Godin gumazamiziba dikabinan marki, gumazamizir kaba God me isa ian agharim

gati. Ia arazir aghuibar me damu, eghti me ian arazibar ganiva dar gin mangam. **4** Eghti dughiar sipsipbar garir gumazir Ekiam azenim girighiti, ia ivezir bar aghuim iniam, ivezir bar deravira itim, a ikuvighan kogham. **5** Ezi kamaghira, ia gumazamizir igiaba, ia gumazamizir aruabar apengan iki. Egh ia bar uari abirir arazimin gin mangiva egh uaghan Godin gumazamizibar apengan iki. Godin Akinafarim kamaghin migei: “God zurara gumazir uan ziaba feba, a me dikabiri, eghe gumazir uan ziaba dikabiriba God men apanguva eghe bar deravira me gami.” **6** Kamaghin amizi, ia uan ifongiaba abiniva Godin agharir gavgavimin apengan iki. Eghti dughiar God ifongezim a ia fegham. **7** God ia ginighnisi, kamaghin amizi osimtizir ia ateriba, ia da isi Godin agharim darigh. **8** Ia angamira iki, uari bagh gan. Satan, gumazir ian apanimin itir kam, a laionin min tiarim akara diagharui. A zurara gumazamizibar amasa me buriagharui. **9** Ia fo, Godin gumazamizir nguazir kamin itiba, me uaghan mizazir ia isir kaba isi. Kamaghin amizi ia bar nighnizir gavgavimin tugh gavgavigh Satan batogh. **10** God, an apanguvibar mingarim. Ia Kraisin porozima God ian diazi, ia a ko iki mamaghira ikiam. Egh ia dughiar bar otevimin mizaziba iniam, egh gin a uabi ua ia damighiti ia ua deragham. Egh gavgavim ian nighnizir gavgavibar aningiva, egh ia damuti ia tuivigh gavgavigh mamaghira ikiam. (aiōnios g166) **11** Ezi God uabira zurazurara gavgavir ikia mamaghira itim iti. Bar guizbangira. (aiōn g165) **12** Sailas nan akuragha, ia bagha akinafarir otevir kam osiri. Ki an garima, a Krai baghavira itir aveghbuar aghuim. Ezi akinafarir kam, ki God uan apanguvim ian akazir arazim ia mikimasa. Ki uabi ki fo, kar guizbangira Godin apanguvim, eghe ki deravira an gun ia migei. Eghe ki akar gavgavim ia ganidi, ia nighnizir gavgavim Godin apanguvimin iki tugh gavgafigh. **13** Godin gumazamizir Babilonin itiba, God me ko ia misevezi, me ia bagha akam amaga ghaze, Afeziam ia ko iki. Nan otarim Mak, a uaghan ia bagha akam amaga ghaze, Afeziam ia ko iki. **14** Ia igharaz darazigh ifongezir arazim akaghsi, ia uari uan agharibar suigh. Ia Kraisin adarasi, ia navir amirizimin iki.

2 Pita

1 Ki Saimon Pita, ki Krai Iesusin ingangarir gumazim ko an aposel. Ki, ia gumazamizir nighnizir gavgavir aghuim itiba, akar kam ia bagha an osiri. Krai Iesus en God, a en Akurvazir Gumazim. Egha a uan arazir aghuimin God nighnizir gavgavir aghuim ia ganingizima, ian nighnizir gavgavir kam, a enanam ko voroghira ghu. **2** Ezi datirighin ia God ko en Ekiam Iesus, aningin fofozir aghuim inis. Ezi kamaghin apanguvir arazim ko navir amirizim ian ekevegh iki. **3** Krai Iesus a God, an gavgavim a biziba bar e ganingi. Eghti da gavgavim e daningtima, e ikirimirir aghuim iniva e God ifongezir arazibar amu ikiam. E Krai gifo, ezi fofozir kam e gamima e God ifongezir arazibagh ami. Ezi a ko itir arazim ko an arazir aghuimin, an en dia. **4** Egha bizir bar aghuiba e ganingi, da bar ekefe. Ezi kar bizir a fomira e daningasa akam akiriziba. E nguazir kamin itir gumazamiziba, e navir ghurimin araziba bagha puv agoima, da bar pazav e gami. Ezi Krai bizir aghuir kaba bar e ganingi. Tuavir kamin, a ian akuraghti, ia arazir kurar kabagh itaghiva, egh Godin ikirimirim inighiva egh an arazibar amuam. **5** Bizir kabanang bagh, ia Godin ikirimirim inisi pamten ingar. Ia datirighin nighnizir gavgavim Kraisin iti. Egh uaghan arazir aghuibar gumazamizir igharazibar amu, egh uaghan Godin fofozir arazim deravira a inigh. **6** Egh uaghan navir ghurimin araziba da dikabin, egh uaghan tugh gavgavigh osimtiziba ater, egh uaghan God ifongezir arazibar gin mangi. **7** Egh uaghan, uan adarazir min, Kraisin adarazir apanguvigh men akurvagh. Egh uaghan igharaz darazigh ifongezir arazim damu. **8** Ia Krai Iesus gifo, a en Ekiam. Ia arazir kaba inightima da ian iki bar gavgavighiti, ian fofozir kam deravira ingartima, dagher aviriba otivam. **9** Gumazim o amizim arazir kaba puvatigh, a bizir saghuamin tibar ganam kogham, a mati gumazir damazir okavirizimin min ikiam. Guizbangira, God an arazir kurar a fomira amiziba gin amada, egha a gamizima a zue. Egha datirighin bizir kaba, a

da bakinighniki. **10** Nan adarasi, God ian diagha gifa, egha ia ginaba, ezi ia an gumazamizibar ikiam. Kamaghin ia zurara an adarazir ikivira ikiva egh bizir kam akakaghsi, ia bar pamtem ingar. Ia kamaghin damu, arazir kuratamin irighan kogh, egh God ateghan kogham. **11** Eghti a tuavir kam bar ia bagh a kuightima ia God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven mangiti a ia bagh bar akuegham. Egh dughiar kamin iki mamaghira ikiam. God Bizibagh Ativamin Dughiam, a bar Krai Iesus en Ekiamin bizim, a en Akurvazir Gumazim. (aiōnios g166) **12** Ki bizir kaba bagh ia mikimvira ikiam. Ia guizbangira dagh fogha guizin akam inigha gifa, egha an tugh gavgafi. **13** Ki fo, dughiar bar otevim, ki nguazir kamin itir mikarzim suevkinigham. En Ekiam Krai Iesus kamaghin na mikemegha gifa. Kamaghin dughiar ki inivafizir kamin aven ikiavira itim, ki nighnizima a dera, ki ua bizir kaba bagh ia mikimtima, ia ua dagh nighnighvira ikiam. **15** Kamaghin amizi, ki bar deragh ia mikimasa. Ki gin oveghti, ia dughia bar zurara bizir ki ia mikemezir kabagh nighnighvira ikiam. **16** Ezi dughiar e Kraisin akar kamin ia mikememizim, e pura gumazitamin eghaghanitam ko nighnizimin gin ghua ia migeir puvati. E uan Ekiam Krai Iesusin gavgavim ko a ua izamin akamin gun ia mikeme. E faragha guizbangira uan damazibar Godin angazangarim ko gavgavimin garima da Krai Iesusin iti, kamaghin amizi e migei. **17** Ezi God Afeziam ziar ekiam a ganingi, egha angazangarir aghuir kam gamizima an an oto. Ezi God uabi uan Nguibamin ikia angazangarir ekiar kamin aven ikiava kamaghin Iesus migia ghaze, “Kar nan Otarim, ki bar a gifonge, egha ki a bagha bar akonge.” **18** Ezi e uari a ko Godin mighsiamin ikia egha akar kam barazima a Godin Nguibamin ikegha izaghiri. **19** Kamaghin amizi, e nighnizir gavgavimra Godin akam inigha izir gumazibar akabar iti. Ezi ia uaghan men akabar suiragh gavgavigh, egh deragham. Godin akam inigha izir gumazibar akaba mati lam mitatem in ikia isi moghin, Kraisin angazangarim ian navir averiabar aven iki isiam. Arazir kam mati aminim itir mikovezim overiamin isiti, mitatem mangiti angazangarim otogham. **20** Fomira

Godin akam ingha izir gumazibar akatam, pura gumazitam o amizitam a mikemezi an a migeir puvati. Godin Duam uabi me gaghuavkirima me Godin izezir akam akuri. Kamaghin amizi, ia bizir ekiar kam gifogh, Godin akam ingha izir gumaziba, me uan nighnizibar Godin Akinafarim osirizir puvati.

2 Ezi fomira Godin akam ingha izir gumazir ifavarir maba, me Israelian gumazamizibar tongin iti. Ezi kamaghira ifavarir tisaba uaghan ian tongin ikiam. Egh me nimira ia gifar, Godin bizitaba ian sure damuam. Egh me mongiva akar ifavaribar amuti, da ian tongin otivam, kar akar ian nighnizir gavgavim gasighasiziba. Ekiam ua me ini, eghti me uamategh akirim ragh, Ekiam gasaragham. Me kamaghin damuti, God zuamira me gasighasigham. **2** Eghti gumazamizir avirim men arazir mizirizir kurabar gin mangam. Eghti bizir kam gumazamizibar amuti me akar kurabar guizbangin tuavir Godin gin zuimin mikimam. **3** Ifavarir tisan kaba dagiar aviriba baka, kamaghin me eghaghanir ifavarir aviribar amuva, ian dagiaba ko biziba iniam. Fomira God me isi kot darighasa dughiam atigha, ghaze, me bar ikuvigham. Ezi God akuir puvati. A fomira me mikemezi moghin me gasighasighasa me bagha gara iti. **4** Ia fo, bar fomira enselin maba arazir kurabagh ami, ezi God me ataghizir puvati. A senbar me ikegha helin me akunizima me mitater bar ekiamin aven ti. Me kalabusin ikiavira ikia Godin kotiamin dughiam bagha mizua iti. (*Tartaroō* g5020) **5** Ezi gumazamizir bar fomira ikeziba, me Godin akam barazir puvati. Ezi a me gasighasiki. An aperiam gamizima an otogha bar me kuavareme. Ezi Noa a gumazir arazir aghuibara gun migeir mam, God a ko 7plan gumazamizir igharaziba bar deragha men garima me deravira iti. **6** Ezi God Sodomn nguibam ko Gomoran nguibam migia ghaze, aning uaghan ikuvigham. God aning gaborozi aning bar isigha, averenir kiniba iti. Ezi gin gumazir Godin akaba batoziba, me bizir Sodom ko Gomoran otozim ginighnigh, egh fogham bizir kam gin uaghan me bativam. **7** Ezi God Lotin akura, gumazir deravira itim. Egha a, men arazir mizirizibar gara an navim bar a baseme.

8 Gumazir aghuir kam Lot men tongin ikia egha men arazir bar kurabar gari. Egha dughia bar zurara men akar kuraba barasi. Ezi an navim deragha iti. Ezi a me Godin Araziba batozir arazim bagha an navim bar ikufi. **9** Ekiam amizir biziba, e dagh nighnigha kamaghin fo, osimtizitam gumazamizir Godin Arazibar gin zui taba batogham, God osimtizir kam uam me da a iniamin tuavim gifo. Ezi God arazir kurabagh amir gumazamizibagh fo, egha men arazir kuraba ikarvaghamin tuavim gifo, mamaghira iki mangiva Godin Kotin Ekiamin Dughiam otogham. **10** Eghti gumazamizitaba ivezir kurar bar ekiaba iniam. Kar gumazamizir poroghamiba uari isava akuava amir arazir bar miziriziba. Egha me Godin akam migia ghaze, a pura bizim. Ezi gumazamizir kurar kaba ian tongin iti, gumazamizir akaba batogha egha uan nighnizibar gin zuiba. Egha me atiatir puvatigha akar kurabar enselin Godin Nguibamin itibav gei. **11** Ezi enselba bar gavgavir ekiam ikia, bar gumazamizir kabagh afira. Egha enselba uari akar kurabar me migeir puvati, eghe Ekiamin damazimin akam me gasir puvati. **12** Ezi ifavarir tisan kaba, me mati asizibar min nighniziba puvati, eghe me uan mikarizibar ifongiabar arui. Egha me mati asizir atiar min nguazimin otifi, eghti gumaziba men suighiva me misoghtima me arighiram. Ezi bizir me fozir puvatizim, me akar kurabar a migei. Ezi arazir kamra mati gumaziba asizir atiaba gasighasizi moghin God me gasighasigham. **13** Ezi me amizir arazir kurabar, gumazamiziba men arazir kaba bagh ua arazir kurabar me ikarvaghham. Me ghaze, aruebar dagher ekiaba apir arazim ko dipar onganiba apir arazim, kar arazir bar aghuim. Egha me ia koma apava, eghe ia gamima ia bar mize, eghe ian ziabagh asighasisi. Egha me uan ifavarir arazir me amiba bagha bar akonge. **14** Egha me zurara amizibar gara, arazir kurabar me damuasa nighnisi. Egha me arazir kurar amiba givasa nighnizir puvati. Me gumazamizir nighnizir gavgavir muziariba itibagh ifarima me arazir kurabagh ami. Egha me igharaz darazir bizibar garava, dagh ifongezir arazim bar me gizifa. Eghti God bar me gasighasigham! **15** Me tuavir aghuim ategha, bar onganigha tintinibar

zui. Me Beorin otarim Balamın tuavimın gin zui. An arazir kuram gamigha, egħa uan arazir kurar kamın ıvezim iniasa. 16 Donkiba migeir puvati. Ezi donkin mam gumazimın mın migia Balamın arazir kuraba bagħa an atari. Ezi arazir kamın, donki Godin akam inigha ızir gumazir kam gamima, a uan arazir onganir a damuasa nighnizim ataki. 17 Gumazamizir kaba, mati mozir dipaba dakezi mogħin iti, egħa uagħan mati aminir ekiam għuarian givava amadima a tintinibar zuima amoziba puvati. God me bagħa danganir bar mitategħa bar pighizim akirizima a iti. Egħti me mangiva an ikiam. 18 Gumazamizir kaba pura tiariba akara egħa uan akar onganir kabav gia ghaze, erara dera. Me gumazamiziba apezepera me gamima, me naviba dikavava arazir porogħamiba uari isava akuiba, ko inivafizimın arazir kurar igharazibar amuasa nighnisi. Ezi arazir kamın, me gumazamizir datirighira navibagħ iragħa arazir kuraba atagħiziba, me me gamima, me gumazamizir kurar kabar gin zui. 19 Gumazamizir kurar kaba kamagħhin migei, “Kamagħhin ia en gin mangiva, egħ ia firighiregħ uan nighnizibar ifongezir bizibar amuam.” Men arazir kuraba me gasighasizima, me uari pura ingangarir gumazamiziba. E fo, gumazamiziba bitam me ikirarighiti, me bizir kamın pura ingangarir gumazamizibar mın ikiam. 20 Guizbangira, me en Ekiam Krais İesus da fofozim inis, a en Akurvazir Gumazim. Ezi fofozir kam men akurazi me arazir mizirizir nguazimın itiba bar adagħ ita. Egħ kamagħhin me ua arazir kurabar amuti, da ua me ikirarigh egħ bar me gafiragħam. Egħti men ikirimirim gin bar mogħira bar ikuvigh fomira itir ikirimirim gafiragħam. 21 Kamagħhin me arazir aghuimin tuavim gifozir puvatigha, deragħai. Ezi datirighin me tuavir kam gifo, egħa Godin akaba ini, egħa uam akirim ragħa God gasara. Ezi bizir kam bagħ me bar ikuvigham. 22 Ezi bizir men otozir kam, guizin akar otevir mamin aven kamagħhin migei, “Afiam migha egħa ghua ua uan mimiziba api.” Ezi uagħan akar otevir igharazir mam kamagħhin migei, “Dam dipam guregħa givagħa ua ghua begħneazim gipoghposi.” Aningın arazim virara bar kufi.

3 Nan roroaba, kar nan namba 2in akinafarim ki datirighin ia bagħa an osiri. Ki kamagħhin ifonge, akinafarir ki osirizir kamning, ian nighniziba uam a da fegħti, ia ua bizir kabagħ nighnighvira ikiam, egħ ian nighniziba bar deravira ikiam. 2 Ia ua Godin akam inigha ızir gumaziba fomira mikemezir akabagħ nighnighasa ki ifonge. Egħ ia uagħan Ekiamın akabagħ nighnigh, a en Akurvazir Gumazim. Ia uan aposelba da akar kam inis. 3 Ia faragħ bizir ekiar kam gifogh, Ekiam ua izamin dughiamin, gumazamiziba uan navir ghurimın arazibar gin mangiva dibovir akar kurabar ia mikimam. 4 Me kamagħhin ia dipovam, “İesus ghaze, a ti ua izam, o? Egħa a managħ iti? A izan kogħam. En ovavir ovengeziba ua dikavan kogħam. Ezi biziba fomira nguazim otozir dughiamın iti mogħin ikia iza datirikin.” 5 Me bizir kam gifogħa, a ginighnighan aghua. Fomira God mikemezi overiam ko nguazim oto. Ezi God dipamra nguazimın ingari. 6 Egħa gin God mikemezi dipaba uam oto. Ezi aperiam bar nguazir kam avara, ezi nguazim bar ikufi. 7 Kamagħhira God fomira mikemezi mogħin, a datirighin migirigiar igharazim aningı, datirighin overiam ko nguazim ikia avim bagħa mizuai, avim otoghiva bar aning kuavaremegħam. Ezi nguazim ko overiam Godin Kotiar Ekiam Otivamin Dughiam bagħa mizuai. Dughiar kamin gumazamizir akirim ragħa God gasaraziba, me bar ikuvigham. 8 Nan roroaba, ia bizir kam a bakinighnighan marki. Ekiamın nighnizim dughiar vamira mati, azenir aviriba, ezi azenir aviriba mati dughiar vamira. 9 Gumazamizir maba ghaze, Ekiam nimira ingari. Ezi puvati. Ekiam uan akar dikirizimın gin ghua nimira ingara arazibagħ amir puvati. God gumazitam o amizitam ovengan aghua. Gumazamiziba bar navibagħ iragħasa a ifonge, egħa an navim ian ikia ingara egħa ia mizua iti. 10 Ekiam Izamin Dughiam zuamiram otogħam, mati okimakiar gumaziba izi mokin. Egħti dughiar kamin overiam afuaragħ pamten tingagħegħ bar givagħam. Egħti bizir nguazimın itiba sara bar isigh ameregħ givagħam. Egħti nguazim ko an itir bizir me amiziba ua ikian

kogham. **11** E fo, kamaghira biziba bar givagham. Kamaghin ki ian azai, ia arazir manamin gin mangam? Ia uan naviba isi God daning, egh ia bar zuegh iki Godin Arazibar gin mangi. **12** Egh ia Godin Dughiar Otivamim mizuamiva, egh ia bar puvira ingariva dughiar kamin aviraghti, a zuamira otogham. Eghti dughiar kamra overiam bar isigh givagham, eghti avir bar gavgavir mam otogh bizir God nguazimin amiziba, da bar isiva ameregham. **13** God overiar igiam ko nguazir igiam damuasa akam akiri, eghti Godin arazir aghuimra an aven ikiam. E bizir kamra mizua iti. **14** Kamaghin, nan roroaba, ia fo bizir kaba da gin izam, ia dar mizuamiva pamtem ingariva egh Godin damazimin zuegh ikiva, Godin damazimin arazir kuratam damuan marki. Egh ia God ko navir amirizimin ikisi pamtem ingar. **15** Ekiam e bagha amirighavira ingari. Ia fogh, a uam e iniasa, kamaghin an arazir kam gami. Ezi God bar fofozir aghuim en aveghbuam Pol ganingi, ezi a uaghan kamaghira migirigiar kabara ia bagha da osiri. **16** Polin akinafarir osiriziba, da zurara bizir kabar gun migei. Guizbangira, akar maba akinafarir kabar aven ikiava, egha deravira bigha migeir puvati. Ezi e akar kabar mingaribagh foghasa bar ingangarir dafam gami. Ezi gumazamizir fofozir muziariba ko nighnizir gavgavir muziariba, me Polin osirizibagh iragha pazava dav gei. Egha uaghan Godin akinafarimin itir akar igharaziba sara paza dav gei. Kamaghin me uarira uari gasighasisi, eghti God gin me gasighasigham. **17** Nan roroaba, ia bizir gin otivamiba ia dagh fo. Gumazamizir Godin akaba batogha ifariba ia damuti, ia nighnizir gavgavir ia datirighin itim ategh iran kogham. Ia iran koghsi, kamaghin bar deravira uari bagh ganiva tuivigh gavgafigh.

18 Krais Iesus, a en Ekiam, a en Akurvazir Gumazim, a zurara ian apangkufi, ezi ia deravira a gifo. An fofozim ko an apangkuvim ian navibar ikiva aghung mangi. Krais ziar ekiam iti, ezi ia an ziam fi, datirighin iki mamaghira ikiam. Guizbangira. (aion g165)

1 Jon

1 Gumazir me kamaghin diborim, Angamira

Itir Akam, e an gun ia migei. Gumazir kam, nguazir kam tighar otivamin dughiamin, a bar faraghavira iti. Ezi e a baregha, uan damazibar deraviram an garava egha uan dafaribar an suiki.

2 God, angamira itir ikirimirim e ganingizir gumazir kam en aka, ezi e an ganigha an gun ia migei. Egh gumazir ikirimirir angamira itir kam, a zurazurara ikiam. A faragha Afeziam ko ikegha datirighin God en akazi, e an gani.

(aiōnios g166) **3** E an ganigha a baregha givagha, ia uaghan navir vamira e ko ikiasa, e uaghan ia migei. Egh ia ko, e navir vamira Afeziar Ekiam ko an Otirim Kraisi Iesus ko ikiam. **4** E uari inigh iki, en naviba bar akueghasa, e akar kam osiri. **5** E Kraisi Iesus barazi an akar kam akunizima, e ia mikiri. Akar kam kamaghin mikeme, God, an angazangarim, ezi mitarmetam anepazazir puvati. **6** E kamaghin mikimam, “E a ko navir vamira iti,” egh e mitarmemin daruti, kamaghin en migirigiar kaba, pura migirigiar ifavariba. Egha e guizin akamin gin zuir puvati. **7** Ezi God angazangarimin aven iti moghin e angazangarimin aven daruva, egh uari ko navir vamira ikiam. Eghti an Otirim Iesusin ghuzim e ruva, en arazir kuraba sara bar da ruam. **8** Eghti e suam, “E arazir kuraba puvati,” kamaghin e uari uarigh ifari, ezi guizin akam en itir puvati. **9** E uan arazir kurabar gun Godin mikimtima, a mikemezi moghin arazir aghuim damuva puram en arazir kuraba gin amangiva egh da ruam. **10** E suam, “E arazir kurabagh amir puvati,” kamaghin e Godin mikim suam, “A ifarir God.” Ezi kamaghin e an akaba barazir puvati.

2 Nan boriba, ia arazir kurabar amuan ki aghuagha, ia bagha akar kam osiri. En tav arazir kuratam damighti, en akurvazim iti. An Afeziam ko ikia e bagha a ko migei. Gumazir kam a Kraisi Iesus, an araziba bar dera. **2** Egha a uabira en arazir kuraba baghava aremezi, God en arazir kuraba gin amada. En arazir kurabara puvati, nguazir kamin gumamaziziba bar moghira. **3** E Godin akabar gin mangiva egh fogh suam, e guizbangira a gifo. **4** Gumazitam

o amizitam suam, ki God gifo, egha Godin Akar Gavgavibar gin zuir puvati, a ifari. Ezi guizin akam a ko itir puvati. **5** Gumazitam o amizitam Godin akamin gin mangiva, a bar God ko gumamazizir igharazibagh ifueghiva, arazir ifofer kam an navir averiam gizivaghtima an daghem otivam. Eghti e tuavir kamin guizbangira fogh suam, e bar Godin pueghav iti. **6** Gumazitam o amizitam suam, ki Godin poroghav iti, egh a Kraisi aruizi moghin daru. **7** Nan adarasi, akar ki ia bagha osirir kam, an Akar Gavgavir igiam puvati. Kar Akar Gavgavir ghurir ia faragha nighnizir gavgavim Iesusin ikiava oraghizim. **8** Mitatemin dughiam givasava ami, ezi guizin angazangarim datirighin e gisira, ezi ki Akar Gavgavir kam ia bagha an osiri. Akar ki ia bagha osirizir kam, a uaghan migirigiar igiam. E Iesus amizir arazibar ganigha fo, akar kam guizbangira. Egha ia amir araziba gara fo, akar kam guizbangira. **9** Gumazitam o amizitam suam, ki Godin angazangarimin aven iti, egha a uan adarazir aghua, a mitatemin aven ikiavira iti. **10** Gumazitam o amizitam uan adarazigh ifuegham, an angazangarimin aven iti, eghti bizitam a damighti, a irighan kogham. **11** Egh gumazitam o amizitam uan adarazir aghuaghiva, a mitatemin aven ikia, an aven arui. Mitatem a gamima, a garir puvati. Kamaghin a fozir puvati, a managh zui. **12** Ia nan boriba, Iesusin ziamin God ian arazir kuraba gin amada, ezi kamaghin ki ia bagha akar kam osiri. **13** Ia gumamazizir ghuriba, ia, fomira ikia iza datirighin itir gumazir kam, ia deraviram a gifo. Ezi kamaghin ki ia bagha akar kam osiri. Ia gumamazizir igiaba, ia gumazir kuram, Satan, an gavgavim gafira. Ezi kamaghin ki ia bagha akar kam osiri. Ia nan boriba, ia Afeziar Ekiam gifo, ezi kamaghin ki ia bagha akar kam osiri. **14** Ia gumamazizir ghuriba, ia, fomira ikia iza datirighin itir gumazir kam, ia deraviram a gifo. Ezi kamaghin ki ia bagha akar kam osiri. Ia gumamazizir igiaba, ia tuivigha gavgavizi, Godin akam ian navir averiabar ikia gavgafi. Egha ia gumazir kuram, Satan, an gavgavim gafira. Ezi kamaghin ki ia bagha akar kam osiri. **15** Ia nguazir kamin araziba ko an biziba, ia dagh ifueghan marki. Gumazitam o amizitam nguazir

kamin arazibagh ifueghiva, egh kamaghin an Afeziar Ekiam deragh a gifueghan kogham. **16** E fo, nguazir kamin itir gumamazizibar arazibar kara: navir ghurimin araziba bagha puv aguava, damazimin bizibar gara bar dagh ifonge, egha bizir aviriba ikiava, kamaghin uarira uari fe. Arazir kaba Afeziar Ekiamin izir puvati. Da nguazir kamin araziba. **17** Nguazir kam ko an itir gumamazizibar arazir kuraba, da bar givagham. Eghti Godin akamin gin zuir gumamaziziba, me zurara ikiam. (aiōn g165) **18** Nan boriba, dughiar kam a dughiar abuananam. Ezi ia oregha gifa, Kraisin apaniba izam. Ia oraghizi moghin, Kraisin apanir aviriba izegha gifa. Kamaghin amizi, e fo, kar dughiar abuananam. **19** Kraisin apanir kaba faragha e ko ikegha, e ategha azenan ghue. Egha me guizbangira en adarazi puvati. E fo, me en adarazi amuava, e ko ikiai. Me e ategha ghue, ezi e fo, me en adarazi puvati. **20** Ezi ia, Iesus Godin Duam ia ganingizi a ia avaragha, ia gamima, ia bar guizin akam gifo. **21** Ia guizin akam gifo, egha ia fo, akar ifavaritam guizin akamin aven ikegh azenan izeghan kogham. Ezi ia guizin akam gifoz, kamaghin ki ia bagha osiri. **22** Tina ifavarir gumazim? Kar gumazir kamaghin migeim, "Iesus, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim puvati." Gumazir kam, a Kraisin apanim. An Afeziar Ekiam ko an Otarim akirim ragha aning gasara. **23** Gumazitam o amizitam akirim ragh Otarim gasaragh, kamaghin an Afeziar Ekiam ko itir puvati. Gumazitam o amizitam nighnizir gavgavim Otarimin ikiva uaghan Afeziar Ekiam ko ikiam. **24** Akar ia faraghavira oraghizim, ia an suiraghvira iki. Ia an suiraghvira ikiti, Otarim ko Afeziar Ekiam ia ko ikivira ikiam. **25** Ezi Iesus akar dikirizim e ganiga ghaze, ia Afeziam ko ikiva, egh ikirimirir aghuir zurara itim iniam. (aiōnios g166) **26** Ki akar kaba ia bagha da osirigha ghaze, gumamazizir kaba ia gifarasa. **27** Ezi Godin Duam ia avaragha, ia ko iti. Eghti gumazitam ian sure damuan kogham. Godin Duam biziba bar ian sure gami. Godin Duamin akaba guizbangira, da ifari puvati. Godin Duam ian sure gamizi moghin, ia Krais ko iki. **28** Nan boriba, a izamin dughiamin e an damazimin tuivigh, atiatingiva aghumsighan kogham. Kamaghin, ia

tuivigh gavgavigh kamaghira iki. **29** Ia kamaghin fogh suam, Iesus arazir aghuibagh ami, egh ia kamaghin fogh suam, gumamazizir arazir aghuibagh amiba, me Godin otivizir boriba.

3 Ia nighnigh, Afeziar Ekiam bar e gifuegha en dighorim gami. Egha ziar kam, Godin boriba, e gati. Ezi guizbangira, e an boribara. Nguazir kamin gumamaziziba God gifozir puvati, me kamaghin uaghan e gifozir puvati. **2** Nan adarasi, e datirighin Godin boriba. Egha e fozir puvati, e gin manmaghin otivam. God bizir kam tighar en akagham. E kamaghin fo, Krais uamategh nguazir kamin iziti, e uan damazibar derivira an ganam. Egh an min otogham. **3** Gumamazizir an min otivamin dughiam bagha mizua gariba, me Iesus zuezi moghin me uari zue. **4** Gumamazizir arazir kurabagh amiba, me Godin akaba batosi. Arazir kuram, kar Godin akaba batozir arazim. **5** Ia bar fo, Iesus en arazir kuraba gin amangasa, nguazir kamin ize. Ezi ia fo, an arazir kuratam gamizir puvati. **6** E kamaghin fo, gumazitam o amizitam Krais ko iki, arazir kurabar amuvira ikian kogham. Egh gumazitam o amizitam arazir kurabar amuvira ikiti, e fogh suam, a guizbangira Kraisin ganigha a gifozir puvati. A guizbangira Krais gifozir puvati, Krais a tina. **7** Nan boriba, ia uari bagh gan, gumazitam o amizitam ia gifaraghti, ia an gin mangan marki. Gumazir arazir aghuibagh amiba, me Iesus Godin damazimin derazi moghin, me Godin damazimin dera. **8** Satan faraghavira arazir kurabagh amua iza datirikin. Kamaghin e fo, tina arazir kurabagh ami, a Satanin borim. Godin Otarim Satanin ingangarim gasighasighasa nguazir kamin ize. **9** Gumazitam o amizitam Godin borimin otoghtima, Godin Duam an navir averiamin aven angamira ikiti, an arazir kurabar amuvira ikian kogham. A Godin borimin otoghiva, egh kamaghin an arazir kurabar amuvira ikian kogham. **10** Tina arazir aghuim gamir puvati, a Godin borim puvati. Egh tina Godin borir igharazibagh ifongezir puvati, a uaghan Godin borim puvati. Kamaghin e fo, te Godin boriba, ezi te Satanin boriba. **11** Kar akar ia fomira oragha iza datirighin tuzim: E uari gifuegham. E Keinin arazim damuan markiam.

A Satanin borim, egha uan dozim misoghezi an areme. Egha a tizim bagha uan dozim misoghezi, an areme? An araziba ikuvizima, an dozimin araziba dera. Kamaghin a uan dozim misoghezi an areme. **13** Nan adarasi, nguazir kamin itir gumamaziziba ia gifueghan koghtima, ia digavir kuram damuan marki. **14** E Godin borir igharazibagh ifonge. Kamaghin e fo, e ariaghirir tuavim ategha, ariaghirezir gumamaziziba puvati, e angamira itir tuavimin zui. Tina Godin borir igharazitam gifongezir puvati, an ariaghirir tuavimin zui. **15** Tina gumamazizir igharazitabagh ifongeghan kogh mati gumazir gumamazizibav sozim. Ia fo gumazir gumamazizibav soziba, me ikirimirir aghuir zurara itim inian kogham. (aiōnios g166) **16** Iesus e gifongegha, e bagha uabi makunigha aremezi, e kamaghin Godin borir igharazibagh ifueghamin arazim gifo. Egh e uaghan Godin borir igharaziba bagh uari makunam. **17** Tav nguazir kamin biziba ikiti, Godin borir igharazim biziba puvatighti, an an ganiva, egh an apanguvan koghiva, egh an akurvazir puvati, a Godin ifofer arazim an itir puvati. **18** Nan boriba, e Godin borir igharaziba pura migeir akabar me gifueghan kogham. Kamaghin marki. E guizbangira uan naviba me daningiva, egh arazir aghuibar me damuam. **19** E Godin borir igharazibagh ifongezir arazir kam damuva, e fogh suam, e guizin akamin gin zui. God en navir averiamin itir biziba bar dagh fo, egha an apanguvir en itim bar ekevegga, e uarira uarir apanguvir arazim gafira. Egh en navir averiaba suam, ia ikufi, dughiar kamin e Godin borir igharazibagh ifongezir arazir kam damuva, e fogh suam, e Godin damazimin navir amirizim iti. **21** Nan adarasi, en navir averiaba kamaghin e mikiman kogham, ia ikufi, eghti e Godin damazimin atiatingan kogham. **22** E Godin Akar Gavgavibar gin mangiva a ifongezir arazibar amuva, kamaghin e bizitam bagh an azangsighti, an e daningam. **23** Kar an Akar Gavgavir ekiam: e nighnizir gavgavim an Otarim Krais Iesusin ikiam. Egh an e mikemezi moghin, e uari uarigh ifuegham. **24** Tina an Akar Gavgavibar gin mangiva, Godin poroghti, God

an poroghiv ikiam. God uan Duam e ganingizi, an Duar kam en akazi, e fo, God e ko iti.

4 Nan adarasi, akam inigha izir gumazir ifarir aviriba nguazir kam garui. Egha kamaghin migei, Godin Duam akam e ganingi. Kamaghin ia nighnizir gavgavim men ikian marki. Egh ia deravira dar araziba ko migirigiaba asavsuigh fogham, da Godin Duam o duar kuraba. **2** Tuavir ia Godin Duam gifoghamimra kara: Gumazitam o amizitam suam, Krais Iesus, a gumazir inivafizimin nguazir kamin ize, a Godin Duam an iti. **3** Eghti gumazitam o amizitam suam, Krais Iesus a guizin gumazim puvati, a duar igharazim iti, Godin Duam puvati. A Krais Iesusin apanimin duam. Ia fomira Kraisin apanim izamin migirigiam baraghizi, a datirighin izegha givagha nguazir kamin iti. **4** Nan adarasi, ia guizbangira Godin boriba. Godin Duam ian aven itima, an gavgavim bar ekevegga Satanin gavgavim gafira. Satan, a nguazir kamin gavgavimin gumazir dapanim. Ezi kamaghin ia akam inigha izir gumazir ifaribagh afira. **5** Gumamazizir kaba, me nguazir kamin gumamaziziba. Ezi men migirigiaba nguazir kamin migirigiaba. Ezi nguazir kamin gumamazizir igharaziba me barasi. **6** Ezi e, Godin gumamaziziba. Ezi gumamazizir God gifoziba, me en akaba barasi. Ezi God bagha itir puvatizir gumamaziziba me en akaba barazir puvati. Tuavir kamin e guizbangira migeir Duam ko migirigiar ifavaribagh amir duam gifogham. **7** Nan adarasi, God igharaz darazigh ifongezir arazim en aka. Kamaghin, e uari uarigh ifueka. Gumamaziziba, gumamazizir igharazibagh ifonge, me Godin boriba, egha me guizbangira God gifo. **8** Kar Godin arazim, a dughiaaba zurara gumamazizibagh ifonge. Ezi e fo, gumamazizir igharazibagh ifongezir puvatizir gumazim o amizim, a bar God gifozir puvati. **9** God borir vamira ikiava, e ikirimirir aghuim iniasa a ifuegha, an e bagha nguazir kamin anemada. Tuavir kamin God en akazi, e fo, God guizbangira gumamazizibagh ifonge. **10** Igharazi darazigh ifongezir arazimra kara. E kamaghin nighnighan kogham, e faragha God gifonge. Puvati. God faragha e gifuegha,

uan Otarim amadazi an en arazir kuraba gin amangasa nguazir kamin izegha areme. **11** Nan adarasi, God bar e gifongegha, egha arazir kam en aka. Kamaghin, e uaghan bar igharaz darazigh ifuegham. **12** Gumazitam o amizitam dughiatam Godin ganizir puvati. E uari uarigh ifongezir arazim damuti, God angamira en aven ikiti, an ifofer arazim en navir averiabagh izivaghti an daghem otivam. **13** God uan Duam e ganingizi, a vaghvagha en itima, e kamaghin fo, e an poroghav itima, a en poroghav iti. **14** Ezi e Afeziar Ekiam amizir bizimin gani. A nguazimin itir gumazamizibar Akurvazir Gumazimin min ikiasa, uan Otarim amada. Ezi e bizir kamin ganigha an gun migei. **15** Gumazamiziba an gun mikim suam, Iesus, Godin Otarim, eghti God gumazamizir kabar poroghiv ikiti, me Godin poroghiv ikiam. **16** E kamaghin fo, God e gifonge, ezi an e gifongezir arazim bagha e nighnizir gavgavim an iti. Kar Godin arazim, a dughiaa zurara gumazamizibagh ifonge. Tina gumazamizir igharazibagh ifueghiva, Godin poroghiv ikiti, God an poroghiv ikiam. **17** Tuavir kamin, e fo, God e gifongezi, e God ko gumazamizir igharazibagh ifongezi, ifofer arazir kam bar e gizivaghtima, an daghem otivam. Kamaghin gumazamiziba bar Godin kotiamin tuivamin dughiam, e atiatingan kogham. E nguazir kamin itir dughiam e Iesusin min ikiam, kamaghin e gin Godin atiatingan kogham. **18** Gumazamizir igharazibagh ifongezir gumazamiziba, me Godin atiatir puvati. Atiatir gumaziba, me fo, me ivezir kuram iniam, ezi nighnizir kam me gamima, me atiati. Eghti gumazamizir igharazibagh ifongezir arazim me gizivagh daghem otivti, kamaghin me Godin atiatingan kogham. Gumazamiziba atiatingti, e fo, me God me gifongezir arazim deravira a gifozir puvatizi, kamaghin igharaz darazigh ifongezir arazir men itimin dagheba puvati. **19** God faragha e gifongezi, ezi e gin a gifonge. Kamaghin e God ko igharazibagh ifongezir gavgavim iti. **20** Gumazitam o amizitam Godin ganizir puvati. Gumazitam o amizitam Godin borir a garir igharazibagh ifueghan koghiva, egh a manmaghin Godin a ganizir puvatizim gifuegham? Puvati. An a gifueghan

kogham. Ezi e kamaghin fo, gumazitam o amizitam suam, Ki God gifonge, egh Godin borir igharazibagh ifueghan koghti, e fo, a ifari. **21** God Akar Gavgavir kam e ganingi. Tina God gifueghiva, egh a uaghan Godin borir igharazibagh ifongegh.

5 Gumazamiziba bar nighnizir gavgavir kam iki suam, Iesus, a God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, me Godin boriba. Kar nguazir kamin arazim: Gumazamiziba bar afeziar mam gifuegha, egha uaghan an boribagh ifonge. **2** E God gifuegh an Akar Gavgavibar gin mangiva, kamaghin e fo, e Godin boribagh ifonge. **3** E God gifongezir arazimra kara. God bar a gifonge, kamaghin e an Akar Gavgavibar gin mangam. Godin boriba bar nguazir kamin arazir kurabar gavgavim gafira, kamaghin amizi an Akar Gavgavibar gin mangamin tuavim e basemezir puvati. E nighnizir gavgavim Godin iti. Egha e uan nighnizir gavgavimin tuavimin nguazir kamin arazir kuraba dikabiragha dagh afira. **5** Terara nguazir kamin arazir kurabar gavgavim gafiragham? Gumazamizir nighnizir gavgavim Iesusin iki suam, a Godin Otarim, merara. **6** Krai Iesus, a nguazir kamin ize. Ezi Jon dipamin a ruezima, a gin aremezi an ghuzim ire. Jon dipamra a ruezir pu. Puvati, a uaghan aremezi an ghuzim ire. Godin Duamra zurara guizin akabar en akakasi. Kamaghira Godin Duam bizir kabar en akakasi. **7** Ezi God tuavir pumuning ko mizezim en akazi, e fo, Iesus a tina. Tuavir kabara kara. Godin Duam e migei. Ezi Jon Iesus dipamin a rue. Ezi Iesus aremezi an ghuzim ire. **8** Tuavir pumuning ko mizezir kaba uari inigha kamaghin e mikeme. Ezi e fo, Iesus a Godin Otarim. **9** Gumazamiziba, me fozir bizibar gun migeima, e nighnizir gavgavim men akabar iti. God uan Otarimin gun migeir biziba, da guizin biziba, ezi gumazamiziba migeir biziba pura biziba. God migeir biziba dagh afira. **10** Gumazamiziba uan navir averiamin nighnizir gavgavim Godin Otarimin ikiva, egh me bar fogh suam, God mikemezir migirigiam, a guizbangira migirigiam. Gumazamiziba nighnizir gavgavim Godin migirigiamin ikian kogh, egh God uan Otarimin gun mikemezir akam baragham

aghuaghiva, me kamaghin mati Godin migia ghaze, God ifari. **11** God ikirimirir aghuir zurara itim e ganingizi, e fo, migirigiar kam, a guizin migirigiam. Godin Otarimin poroghav itir tuavimin, e ikirimirir aghuir kam iti. (aiōnios g166) **12** Gumazamizir Godin Otarimin poroghav itiba, me ikirimirir aghuir zurara itim isi. Gumazamizir Godin Otarimin poroghav itir puvatiziba, me ikirimirir aghuir zurara itim isir puvati. **13** Ia nighnizir gavgavim Godin Otarimin ziamin itiba, ia ikirimirir aghuir zurara itim iniasa, ki fuegha, kamaghin ki bizir kaba ia bagha da osiri. (aiōnios g166) **14** E fo, e Godin ifongiamin gintigh, biziba bagh an azangsightima, an en azangsiziba baragham. Kamaghin e Godin boroghin mangisi atiatingiva okam nighnighan kogham. **15** E fo, an e barasi, kamaghin e bizitam bagh an azangsighiva, fogh suam, an e ganigha gifa. **16** Godin borir igharazitam arazir kurar helin magiran koghamim damuti, tina foghiva a bagh God ko mikim. Eghti God ikirimirir aghuir zurara itim a daningam. Kar ki arazir kurar gumazim damightima a helin magiran koghamibav gei. Arazir kurar mam iti, a guizbangira gumazibagh amima me helin aven zurara ikiava Godin saghon iti. Ki gumazamizir arazir kurar kabagh amiba God men akurvaghasa ki ia migeir puvati. **17** Arazir derazir puvatiziba da arazir kuraba. Arazir kurar aviriba ikia, egha maba gumazamizibagh amima me helin ikia Godin saghon iti. Ezi arazir kurar mam iti, a gumazamizibagh amima me helin ghuaghirir puvati. **18** E fo, Godin otivizir boriba me arazir kurabar gin zuir pu. Puvati, Godin otozir Otarim, Iesus, deravira Godin borir igharazibar gari. Ezi Satan bizitam me damighan kogham. **19** E fo, e Godin boriba. Egha e uaghan fo, nguazimin itir gumazamizir Godin gin zuir puvatiziba, me Satanin gavgavimin apengan iti. **20** Egha e uaghan fo, Godin Otarim nguazir kamin izegha, egha e guizin God gifoghasa, a fofozim e ganingi. Ezi e, guizin God uan Otarim Krai Iesus ko, aningin poroghav iti. Krai Iesus, a guizin God. Egha a ikirimirir aghuir zurara itim e ganingi. (aiōnios g166) **21** Kamaghin amizi, nan boriba, ia deravira uari bagh gan, aseba o marvir guaba o nguazimin itir bizitam ian

navir averiabar aven iki guizin Godin danganim inian marki.

2 Jon

1 Ki Kraisin adarazir gumazir dapanim. Ni amizir God inabazim, ki ni ko nin boriba bagha akinafarir kam osiri. Ki guizbangira bar ia gifonge. Ki uabira puvati, gumazamizir guizin akam gifoziba uaghan bar ia gifonge. **2** Guizin akam en iti, egh a iki mamaghira ikiam. Bizir kam bagha e bar ia gifonge. **(aiōn g165)** **3** Guizin akamin arazim ko arazir igharazi darazigh ifongezim, arazir kamning God ko Iesus ko iti. Kamaghin Afeziam God koma Krai Iesus, Godin Otarim, aning apanguvir arazim ko kuarkuvir arazim gamua, egha navir amirizimin arazim e ganidi. **4** Afeziamin Akar Gavgavim e mikemezi moghin, nin borir maba guizin akamin gin zui. Ezi ki kamaghin oregha bar akonge. **5** Ezi Amizir Aghuim, ki kamaghin nin azangsi, ia bar uarigh ifongegh. Kar Akar Gavgavir igiam puvati. Akar Gavgavir kam fomira e ko ikia iza datirikin. **6** Arazir uarigh ifongezimra kara: e Godin Akar Gavgavim baragh an gin mangam. Ia fomira oraghizi moghira an Akar Gavgavim ghaze, ia uarigh ifongezir arazimin gin mangivira iki. **7** Ia oragh. E gifarir gumazamizir aviriba nguazir kam garui. Me nighnizir gavgavim itir puvatigha kamaghin migeir puvati, Krai Iesus a gumazir inivafizimin min oto. Gumazir kamaghin migeim, a gumazir ifarim, egha Kraisin Apanim. **8** Kamaghin ia uari bagh gan, ia bizir iniasava amiba ia da ataghiraghan marki. Kamaghin derazir puvati. Ia uan ivezim bar moghira a inighti, deragham. **9** Egh gumazitam o amizitam Kraisin suren migirigiamin suiragh gavgavighan kogh, egh akar igharazitam uam akar kam giviraghti, God a ko ikian kogham. Ezi gumazamizir Kraisin suren migirigiamin suiragha gavgavigha mamaghira itiba, Afeziam uan Otarim ko aning me ko iti. **10** Gumazitam o amizitam ia bagh iziva Kraisin suren migirigiar kam inigh izan koghti, ia a inigh uan dipenimin aven mangan marki. Egh ia kamaghin a mikiman marki, God deravira ni damu. Puvati. **11** Ia fo, gumazitam o amizitam dughiam gumazamizir kamaghin amibagh anidi, ia fogh suam, a uabi an ingangarir kuramin akurvasi. **12** Ki bizir aviribar

ia mikimasa. Ki ghaze, e uariv gan uariv kim bar akongeghasa ki ifonge, kamaghin ki ia bagh izam. Egha kamaghin, ki ia bagh akinafarimin da osiran aghua. **13** Nin avenemebar God inabazim, an boriba ia bagha akam amaga ghaze, Afeziam ia ko iki.

3 Jon

1 Ki Kraisin adarazir gumazir dapanim. Ni Gaius, ki ni bagha akinafarir kam osiri. Ni nan aveghbuamra, ezi ki guizbangira bar ni gifonge. **2** Nan namakar aghuim, ki ni bagha God ko migia ghaze, nin duam deravira iti moghin, nin mikarzim bar deravira ikiti, bizir aghuaribara ni bativam. **3** Nighnizir gavgavim Kraisin itir marazi iza nin gun na migia ghaze, ni deravira guizin akamin gin zui. Ezi ki akar kam baregha bar akonge. Ki fo, ni zurara guizin akamin gin zui. **4** Ki orazi, nan boriba guizin akamin gin zuima ki bar akonge. Nan agoroger kam bizir mabar agorogeba bar dagh afira. **5** Namakar aghuim, ni zurara deravira guizin akamin gin ghua egha arazir aghuiba Kraisin adarazigh ami. Egha ni fozir puvatizir Kraisin adarasi, ni uaghan arazir aghuibar me gami. **6** Gumazamizir kaba nin arazir gumazamizibagh ifongezimin gun kagh itir sios mikeme. Ni God ifongezi moghin, ni bizitaba ua men akuraghti me da inigh tuavir me zuimin mangivira iki, kamaghin dera. **7** E fo, me Iesusin ziamin arua ingangarir kam gamuava egha, Krais gifozir puvatizir gumazamiziba, me men dafaribar biziba isir puvati. **8** Ezi e gumazir kamaghin amibar akurvaghsi bar gavgavigham. E ghaze, e me ko bar moghira, guizin akam bagh ingarsi, kamaghin e men akurvagham. **9** Ki sios bagha akinafarir mam osiri. Ezi Diotrefes uan ziam fa men gumazir dapanimin ikiasa, kamaghin a nan akamin apengan itir puvati. **10** Kamaghin ki iziva, an arazir kam aghurigham. An en gun tintinibar me migia akar kurabar me migei. A kamaghiram amir puvati, a uaghan Kraisin adarazi isa uan dipenimin zuir puvati. Ezi igharaz darazi me inigh uan dipenibar mangasava amima, a uaghan men anogorogha siosin aven me batogha, me abisi. **11** Nan namakar aghuim, ni arazir kurabar gin mangan marki, ni arazir aghuibar gin mangi. Gumazamizir arazir aghuibagh amiba, me Godin boriba. Ezi gumazamizir arazir kurabagh amiba, me God gifozir puvati. **12** Gumazamiziba bar Demitriusin arazir aghuimin gun migei. Ezi guizin akam uaghan an arazir aghuimin gun

migei. Ezi ki uaghan an arazir aghuimin gun migei. Ezi ia fo nan migirigiaba da guizbangira. **13** Ki bizir aviribar ni mikimasa, egha ki da osiran aghua. **14** Ki ghaze, ki gurumra izi ni batogh ga uaningin gan uaning mikimam. Navir amirizim ni ko iki. Nin namakar kagh itiba akam amaga ghaze, Afeziam ia ko iki. Eghti ni magh en namakaba vaghvagh kamaghin me mikim suam, Afeziam me ko iki.

Jut

1 Ki Jut, ki Iesusin ingangarir gumazim; egha ki Jemsin dozim. Ia God diazir gumazamiziba, ki ia bagha akinafarir kam osiri. God Afeziam bar ia gifonge, ezi Kraiss Iesus uabi ian gari. **2** Apangkuvimin arazim ko navir amirizim ko igharaz darazi gifongezir arazim bar ia gizifagh. **3** Nan namakar aghuiba, ki faragha ingangarir God ua bar e inizir kamin, akinafarim osirigha ia mikimasa bar ifonge. Egha ki datirighin kamaghin nighnisi, ki akinafarir igharazim osiram. Ia uan nighnizir gavgaviba bagh bar gavgafigh. Egh ia Godin akar aghuimin apanibar akaba batogh. E Godin gumazamiziba, a nighnizir gavgavimin arazir vamiram e ganingi. Eghti gumazamiziba en nighnizir gavgavim batueghiva, akar igiatam arighan kogham. Bar puvati. **4** Gumazamizir maba muela Kraissin adarazir aven ize. Fomira fomira God kamaghin migia ghaze, gumazamizir kamaghin amiba me an damazimin mitivigh ovengam. Me akiriba ragha God gasi. Egha me Godin apangkuvimin akabagh iragha dagh amima, da afiar arazibar akabar min oto. Gumazamizir kaba akirim ragha Atrivir vamiran kam gasara. An en Ekiam Kraiss Iesus. **5** Ia bizir kabagh fogha gifa, ezi ki ua ian nighniziba fasa. Ia fo, Ekiam fomira Isipin uan gumazamizibar akurazima me Isip ataki. Egha a gin gumazamizir nighnizir gavgavim an itir puvatizibagh asighasiki. **6** Ia enselin kurar maba, ia dagh nighnigh. God me ganingizir ingangariba me dar amuan aghua. Egha me uan danganiba ataki. Kamaghin amizi, Ekiam zurara iki mamaghira ikiamin senbar me ike. Egha me isa kalabuziar danganir bar mitarmangizimin me ariki. Ezi me Kotiam Damuamin Dughiar Ekiam mizuai. (aiðios g126) **7** Kamaghira, fomira Sodom ko Gomoran gumaziba ko nguibar ekia aningin boroghira itibar gumaziba, me uaghan enselba amizir arazimin mirara ami. Me uari isa arazir kurabagh aniga, egha me arazir bar kurar gumaziba ko gumaziba uari isava akuibagh ami. Kamaghin amizi, God me isa avir zurara isia mamaghira itimin, me akunizi, me ivezir kuram ini. Bizir otivizir kaba, ia

dagh nighnighiva arazir kurabar gin mangan kogham. (aiðnios g166) **8** Kamaghira gumazamizir kaba ian nighnizibagh asighasighasa me arazir kurar kabar gintisi. Me irebar kurabar garima da men nighniziba fema me arazir bar kurar mizirizibar uan mikarizibagh ami. Me Ekiamin akaba barazir puvati, egha Godin Nguibamin itir enselin ekiaba uaghan akar kurabar me migei. **9** Ezi enselin aghuiba, akar kurabar gumazir men apanibagh amibav geir puvati. Dughiar kamin, enselbar faragha zuim Maikel, a Mosesin kuam bagha Satan ko aning uaning adoghodogha Maikel akar kuratam Satan mikemezir puvati. A kamaghin migia ghaze, “Ekiam uabi nin atar ni mikemeghtima ni uan akam dukuagh.” **10** Gumazamizir kaba bizibar mingaribagh fozir puvati, me puram akar kurabav gei. Me mati asizir nighniziba puvatizibar min iti. Egha me uan inivafiziba ifongezir arazibar gin zui. Ezi men arazir kabara me gasighasisi. **11** Me bar ikuvigham! Me Kein aruizi moghin arui. Me ivezim baghavira nighnisi, egha Balam amizi moghin ami. Egha me dagiaba iniasa bar ikufi. Egha me Koran min Godin akabar gintizir puvati, egha arazir kam bangin me bar ovegha ikuvigha gifa. **12** Ia uarigh ifongezir isar dughiaabar, gumazamizir kaba izava Godin damazimin arazir mizirizir kurabagh ami. Me damasa aghumsizir puvati, egha kamaghin nighnizir puvati, e isar ekiamin iti. Egha me uarira uarigh nighnisi. Me mati amozim puvatizir ghuariabar min, aminim dagh ivaima, da tintinibar zui. Egha me mati temem uan dughiamin ber puvati. Egha me mati temem misigha givazi gumaziba an povim asiaghathi. Me gumazamizir bar ovegezeiba. **13** Me mati ongarir fifizir ekiaba dipiraghiri. Egha me arazir kurabar amuasa aghumsizir puvatigha, mati ongarim dipira izima an puvpuvir miziriziba pin otivi moghin men arazir kuraba azenim giri. Egha me mati mikovezeiba pin overiamin uan tuavibar gintizir puvati. Kamaghin amizi, God me bagha danganir mitarmer bar pighatomezim ati, eghti me mangi an iki mamaghira ikiam. (aiðn g165) **14** Enok, an Adamin ovavir borir namba 6, a Godin akam ingha izir gumazir mamin min gumazir kabav gia ghaze, “Ki Ekiamin garima a uan tausen

enselin bar aviravirim ko izi. **15** A gumamaziziba bar men araziba tuisigham. Gumamazizir an gin zuir puvatiziba, a me damuti, me bar uan arazir kurar me amizibar osimtiziba ateram. Gumamazizir arazir kurabagh amiba, me akirim ragha God gasa ghuavira iti. Kamaghin amizi, akar bar kurar igharazir me God gamiziba bangin, God me damuti, me bar ivezir kuram iniam.” **16** Gumamazizir kaba, me bativir biziba me da bagha naviba ikufi, egha me puv migei. Me uan navibar arazir kurabar gin zui. Me pamtemin diava puv uan ziaba fe. Egha me gumamaziziba apezeperima me me ifongezir arazibar gin zui. **17** Nan namakar bar aghuiba, ia gin otivamin bizim ginighnigh, en Ekiam Krai Iesusin aposelba an gun mikeme. **18** Me kamaghin ia migia ghaze, “Dughiar abuananabar, gumamazizir dibovibagh amiba otivam, egh me Godin Arazibar aghuaghiva uan inivafiziba ifongezir arazibar gin mangam.” **19** Gumamazizir kaba Kraisin adarazi abisi. Me nguazir kamin gumamazizibar nighnizibar gin zui, ezi Godin Duam men itir puvati. **20** Ezi ia guizin nan adarasi, ia dughiaabar zurara uan nighnizir gavgavimin gavgavim uan navibar aning. Nighnizir gavgavir kam, God uabi ia ganingi. Ia Godin Duamin gavgavimin zurara God ko mikim. **21** God bar ia gifonge. Kamaghin, ia an boroghin ikiti a zurara ia gifuegham. Ia zurara e uan Ekiam Krai Iesusin mizuam, eghti a uan apangkuvim azenim datightima, ia ikirimirir aghuarir zurara itim iniam. (aiōnios g166) **22** Ia, gumazir nighnizir gavgavim oteveziba, ia men apangkuf. **23** Marazi avimin iti moghin iti, kamaghin amizi, ia zuamiram avimin me inigh. Ezi marazi bar navir ghurimin arazibagh ami, egha me bar mize, ezi men korotiaba uaghan bar mize. Eghti dughiar ia men apangkuviba, ia Godin atiatingiva uari bagh gan. Ia Godin damazimin mizezir bizir kaba bar dar saghon iki. **24** God uabi deraghvira ian ganti ia iran kogham. Eghti a ia inigh mangiti ia an nguibar aghuimin ikiam. Egh ia an damazimin arazir kuraba puvatigh, bar akuegham. **25** Kar Godin vamira, a en Akurvazir Gumazim, a Krai Iesus en Ekiamin ingangarimin, uam e ini. Eghti e an ziam fam. A en atrivir faragha zuimin

ikiava, egha gavgavir ekiam iti. Egh a biziba bar dar dapanimin iti. A dughiaaba bar fomira iza kamaghira iti. Egha datirighin a uaghan kamaghira iti. Egh a gin uaghan kamaghira ikiam. Bar guizbangira. (aiōn g165)

Akar Mogomem

1 Akar kam faragha modogha iti, ezi datirighin
Krais Iesus a isa azenim gati. God uan
ingangarir gumazamiziba bizir zuamiram
otivamiba men akaghasa, egha kamaghin akar
kam Iesusin aka. Ezi Iesus uan enselin mam
amadazima, ki Jon, an ingangarir gumazim,
an akam na daningasa ize, eghti ki Iesusin
ingangarir gumazamizir igharazibav kimam.
2 Ezi ki Jon, ki bizir kaba bar dar ganigha
gifa. Godin akam, a Krais Iesusin gun migeir
akam, ki aneghurigha an gun migei, egha ki
ghaze, akar kam a guizbangira. **3** Akar kam
a Godin akam, a Godin ize. Ezi tina akar kam
dipontima igharaz darazi a baraghti, a bar
akongegh. Gumazamiziba akar kam baraghiva
egh Godin akar ki osirizimin gin mangiva,
me uaghan bar akongegh. Dughiam otivasava
ami, eghti God damuasa mikemezir biziba a
adar amuam. Kamaghin amizi, gumazamiziba
akar kam dipon. **4** Ki Jon, ia gumazamizir
7plan siosin Esian Provinsin itiba, ki ia bagha
akar kam osiri. Godin datirighin ikia, fomira
ikia, egh gin uamategh izamim, Godin kamra
navir amirizim ia daningiva, egh ian apangkuv.
Eghti 7plan duar aghuir Godin ingangarim
gamua an atrivir dabirabimin guamin itiba,
da uaghan ian apangkuvigh navir amirizim ia
daning. **5** Krais Iesus, a gumazir Godin akaba
guizbangira dav geim. Egha a gumazir bar
uabira faragha ovevemim ua dikavizim. Egha a
nguazimin atriviba bar men ekiam. A uaghan
ian apangkuv egh navir amirizim ia daning.
A bar e gifonge, egha a uabi uan ghuzimin
en arazir kuraba agivazi e firiaghire. **6** An e
gamizima, e atrivimin ofa gamir gumazamizibar
otozima, God e gativazi e Godin ingangarim
gami, God Iesusin afeziam. Zurazurara Krais
ziar ekiam ikiva egh biziba bar dar ganamin
gavgavim iki. Bar guizbangira. (aiōn g165) **7** Ia
gan, a ghuariabar tongin izaghirasava ami,
eghti gumazamiziba bar uari uan damazibar an
ganam. Gumazir a giniviziba, me bar uaghan
an ganam. Eghti nguazir kamin kantriba bar,
dar gumazamiziba a ginighnigh azi naviba

bar me basemegham. Are, bizir kam otivam.
Guizbangira. **8** Ekiam, a Godin Gavgaviba Bar
Itim, a kamaghin migei, “Kirara ki faraghavira
ikia, egh abuan ikivira ikiam.” Kar Godin
kamnangra, a datirighin ikia, fomira ikia, egh
gin uamategh izam. **9** Ki Jon, ki ian aveghbuar
mam. Ki ia ko, e Kraisin adarasi. Ki ia ko poro,
egha mizaziba isa, egha ia ko God Bizibagh Ativir
Dughiamin aven ikia Godin apengan iti. Egha
ia ko porogha osintiziba atera tugha gavgafi.
Ki Godin akam akura, egha Iesusin gun migeir
akam, ki an eghurigha an gun migia ghaze,
akar kam a guizbangira. Kamaghin amizi, me na
batuegha na isa Patmosin Arighatizimin na ati.
10 Ekiamin dughiamin, Godin Duam na gizivagha
pamten nan ingari, ezi nan girakirangin ki
tiarir mam barazi a sighamim min pamten
dei. **11** Tiarir kam kamaghin migei, “Bizir ni
garir kaba bar, ni akinafarimin ada osirigh, egh
7plan siosba bagh da amangigh. Siosin Efesusin
nguibamin itim, ko Smernan nguibamin itim, ko
Pergamum ko Taiataira ko Sardis ko Filadelfia
ko Laodisian nguibamin itiba.” **12** Ezi ki gumazir
na migeimin ganasa ragha gari, golin lamin
7pla iti. **13** Ezi ki gumazir mamin garima, a
lambar tongin tughav iti. A Gumazamizibar
Otarimin min gari. A korotiar ruarim aruzima
an an sueba avara, ezi a golin letiam uan
evarim amighiri. **14** An dapanarizim bar
ghurghurigha mati, sipsipin arizimin min gari,
mati ghuariar ghurghurim. Ezi an damazimning
mati avir mizariar gavgavimin pamtem isi.
15 An suemning mati bras, me avir ekiamin
a tuazi, a isia dafozi moghin gari. Ezi ki an
tiarim barazi, a mati dipar ekiam afora nidi.
16 A 7plan mikoveziba uan agharir guvimin
dar suira. Ezi midorozir sabar mam ghumtizir
pumuning ikia bar ghumi, an an akamin ikegha
azenimin ize. Ezi an guam aruer angazangarir
gavgavimin min pamten taghtasi. **17** Ki an
ganigha an dagarimningin boroghin irigha,
gumazir ovengezimin min iti. Ezi a uan agharir
guvim na gisin atigha, kamaghin migei, “Ni
atiatingan marki. Ki gumazir faraghavira ikia,
egh abuan ikivira ikiamim. **18** Egha ki gumazir
angamira itim. Fomira ki areme. Datirighin ni
gan, ki zurara angamira iki mamaghira ikiam. Ki

Ovevemin ki, koma Gumazamizir Oveaghezibzar Nguibamin ki, ki aningın suiragha aningın ganamin gavgavim iti. (aiōn q165, Hadēs q86) 19 “Kamaghın amizi, ni bizir ganizir kabar akaba, ko bizir datirighın itiba ko bizir gın otivamiba osirigh. 20 Ni 7plan mikovezir nan agharir guvimin itiba ko 7plan golin lambar ganigha gifa. Da mati akar mogomem, ezi dar mingarim kamakin: 7plan mikoveziba, da siosin 7plan garir enselba. Ezi 7plan lamba, da uari siosin 7pla.”

2 Egha gumazir kam ua kamaghın migei, “Ni Efesusin nguibar ekiamin itir siosin garir ensel bagh akataba osirigh. Akar kaba kamakin: “Ki uan agharir guvimin 7plan mikovezibar suigha, egha 7plan golin lambar tongin arui. Egha ki akar kam ni bagha anemadazi a izi. 2 Ia Kraisin adarasi, ian arazir ia amiba ki bar dagh fo. Egha ki fo, ia pamtem ingarigha, tuivigha gavgafi. Egha gumazamizir kurabar aghua. Gumazamizir kaba ia migia ghaze, ‘E uaghan aposelba.’ Puvati, me aposelba puvati. Ezi ia men migirigiaba tuisigha givagha, men nighnizir ifavarim gifogha ghaze, me pura gumazamizir ifavariba. 3 Gumazamiziba ian garima, ia nan ziam bangin, me arazir kurabar ia gami. Ezi ki kamaghın ia gifo, ia tugha gavgavigha osimtizir kam aterava an aghuazir puvati. 4 “Ezi ki adarir akar ia gasir mabar ia mikimasa. Ia bar faraghavira nighnizir gavgavim nan ikia, egha ia bar na gifonge, ezi datirighın puvati. 5 Ia fomira arazir aghuibagh ami, egha datirighın ia arazir kam ategha ire. Kamaghın amizi, ia uam arazir ia faragha amizibagh nighnigh, uan navibagh iragh, egh arazir ia faragha amizibar amu. Ia kamaghın damuan koghti, ki ia bagh izi ian itir lam batuegham. 6 Ezi ian arazir aghuir mamra kara, ia Nikolasin adarazir arazibar aghua. Ki uakan, ki men araziba bar dar aghua. 7 “Tina kuarimning iti, an akar Godin Duam siosbav geiba baragh. Gumazamizir midorozim gamua apaniba abiriba, ki men amamangatighti, me ikirimirir aghuim anidir tememin daghebar amam. Temer kam, Godin Nguibar Aghuarimin itir azenimin iti.” 8 Gumazir kam ua kamaghın migei, “Ni Smernan nguibar ekiamin itir siosin

garir ensel bagh akataba osirigh. Akar kaba kamakin: “Ki gumazir bar faraghavira ikia, egh abuan ikivira ikiamim. Ki fomiram areme, egha ua dikavigha datirighın ki angamira iti. Egha ki ni bagha akar kam amadazima a izi. 9 Ki osimtiziba ko mizazir ia bativiziba ko biziba bar puvatizir arazim gifo. Ezi puvati. Ia guizbangira bizir bar aviriba iti. Ki fo, gumazamizir maba girakirangin akar kurabar ia migia ghaze, me Judan adarasi. Ezi me Judan adarazi puvati. Me guizin Satanin adarasi. 10 Ia kiran oveghangin mizazitaba iniam, eghti bizir kam ia damuti ia atiatingan marki. Ia uari bagh ganigh. God ian nighnizir gavgavim tuisigh egh foghasa, a gavgafi, o puvati. Kamaghın amizi, Satan ia damuti me ian tongin tarazi kalabus darigham. Eghti ia 10plan dughiar osimtiziba ko mizaziba ateram. Egh ia nighnizir gavgavir Kraisin itimin suiragh gavgavigh mamaghira iki mangi, ia aremeghamin dughiamin otoghti, ki ikirimirir aghuimin ivezir aghuarimin min pura ia daningam. 11 “Tina kuarimning iti, an akar Godin Duam siosbav geiba baragh. Gumazamizir midorozim gamua apaniba abiriba, ovever namba 2 me gasighasighan kogham. Bar puvati.” 12 Gumazir kam kamaghın ua na migei, “Ni Pergamumın nguibar ekiamin itir siosin garir ensel bagh akataba osirigh. Akar kaba kamakin: “Ki midorozir sabar ghumtizir pumuning itimin suira, ezi a bar ghumi. Ki akar kam ni bagha anemadazi, a izi. 13 Ki nguibar ia itim bar deragha a gifo, Satanin atrivir dabirabim nguibar kamin iti. Ezi ia nan ziamin tugha gavgavigha, nighnizir gavgavim nan ikia egha ia nighnizir gavgavir kam modir puvati. Fomira gumazir mam Antipas, a gumazir nan akam akurim, egha ia ko ike. A guizbangira nan akamin gın zui, ezi me ian nguibar ekiar Satan itimin a misoghezi an areme. Dughiar kamin ia uaghan akirim ragha na gasarazir puvati. 14 “Ezi ki adarir akar ia gasir mabar ia mikimasa. Ian tongin gumazamizir maba iti, me Balamın suren akabar suiragha gavgavighavira iti. Fomira Balam kamaghın Balakin sure gami, eghti a tuavir kuramin Israelian akakagh me damuti, me arazir kuramin iregham. Ezi Balak Israelian nighnizibagh amizima, me

aseba bagha ofa gamir asiziba apa, egha tintinibar uari koma akuir arazim gami. **15** Kamaghira, ian tongin gumazamizir maba ikia, egha Nikolasin adarazir akabar gin zui. **16** Kamaghin amizi, ia uan navibagh iragh. Puvatightima, ki kiran oveghangin ia bagh izi, egh gumazamizir kaba uan akamin itir midorozir sabamin me misogham. **17** “Tina kuarimning iti, an akar Godin Duam siosbav geiba baragh. Gumazamizir midorozim gamua apaniba abiriba, ki vaghvagh manan dagher datirighin muegav ititaba me daningam. Egh ki dagiar ghurghuritaba me daningam. Egh dagiar kabar ki men ziar igiaba osirigham, eghti gumazitam ziar kabagh foghan kogham. Gumazamizir dagiar kaba iniziba, merara dagh fogham.” **18** Gumazir kam kamaghin ua migei, “Ni Taiatairan nguibar ekiamin itir siosin garir ensel bagh akataba osirigh. Akar kaba kamakin: “Ki Godin Otaram, ezi nan damazimning mati avir mizariar gavgavimin min pamten isi, ezi nan suemning mati bras me bar deravira a ruezi moghin isia angazangarim taghtasi. Ki akar kam ni bagha anemadazima a izi. **19** Arazir ia amiba, ki bar dagh fo. Ki fo, ia gumazamiziba bar me gifongegha, nighnizir gavgavim nan ikia, egha igharaz darazir akurvasi, egha osimtiziba ia bativima, ia tugha gavgafi. Ki fo, arazir ia faragha amiziba, da dera, ezi datirighin ian arazir kaba deragha ikia faragha zuir arazibagh afira. **20** “Ezi ki adarir akar ia gasir mabar ia mikimasa. Ia amizir kam Jesebelin amamangatizi a ia ko iti. Amizir kam kamaghin migia ghaze, a Godin akam inigha izir amizim. Ezi bar puvati, a nan ingangarir gumazamizibagh ifara egha gumazamiziba tintinibar uari bakia uari ko akuir arazim ko asizir me asebar ofa gamua apir arazibar men sure gami. **21** A navim gighasa, kamaghin ki anetaghizima, a dughiar mabar ike. Ezi puvati, a gumazamiziba tintinibar uari bakia, egha uari ko akuir arazir kam bagha navim giraghan aghua. **22** Ia uari bagh ganigh. Ki ivezir kuram a daningiva arimariar ekiam a daningti a mizazir bar ekiam iniam. Eghti gumazir a bakia a ko arazir kurabagh amiba, me a ko amir araziba bagh navibagh iraghan koghti, ki osimtizir ekiam ko mizazim uaghan me daningam. **23** Ki

uaghan an boribav sueghti me arimighiregham. Eghti siosba bar kamaghin fogham, ki bar gumazibar naviba ko nighnizibagh fogha da tuisisi. Egh ki ia amir arazibar mirara ivezim isi vaghvagh ia daningam. **24** “Ki datirighin ia Taiatairan itir igharaz daraziv gei. Ia amizir kamin akabar gin zuir puvatigha, egha arazir kam, me kamaghin a dibori, ‘Satanin akar mogomeba,’ ia an fozozim inizir puvati. Ki kamaghin ia mikimasa, ki osimtizir igharazitam, ia darighan kogham. **25** Ezi bizir ia suighiziba bar, ia bar pamten dar suiragh mighirigh mamaghira iki, mangi dughiar ki izamim. **26** “Gumazamizir midorozim gamua apaniba abiriba, nan arazibar gin mangiti, biziba bar givaghamin dughiam otoghti, ki gumazamizir kaba, kantriba bar dar gumazamizir dapanibar ikiamin gavgavim isi me daningam. **27** Eghti me atrivimin gavgavim sara me ganiva me abighirarigham, mati gumazim ainin aghorimin suiragha nguazir miner mam abiagharisi. “Ingangarir nan afeziam gumazamizibar ganasa na ganingizimin mirara ki ingangarir kam me daningam. **28** Ki uaghan mikovezir bar mizaragharam otivir kam me daningam. **29** “Tina kuarimning iti, an akar Godin Duam siosbav geiba baragh.”

3 Gumazir kam ua kamaghin migei, “Ni Sardisin nguibar ekiamin itir siosin garir ensel bagh akataba osirigh. Akar kaba kamakin: “Ki Godin duar 7plan gari, egha ki 7plan mikovezibar suira. Egha ki akar kam ni bagha anemadazima a izi. Ki arazir ia amiba bar dagh fo. Me ia migia ghaze, ‘Sardisin itir sios, an angamira iti.’ Ezi puvati, ia ariaghiregha gifa. **2** Ki ia amir arazibar gara ghaze, da nan Godin damazimin tighar deragham. Kamaghin amizi, ia osegh daguraguim atakigh. Ian araziba, bar ovegezir puvati, dar muziariba mong ikiavira iti, ia ua gavgavim dar aning. **3** Akar aghuir ia fomiram oregha inizir kam, ia uam a ginighnigh. Egh ia navibagh iragh, bar deraviram an gin mangi. Ia osegh daguraguim ateghan koghti, ki okimakiar gumazim izi moghin, ia batogham. Eghti ia dughiar ki ia bagh izamim gifoghan kogham. **4** “Ezi ian gumazamizir maba Sardisin

ikiavira iti, me uan korotiabagh amizi da mizezir puvati. Gumazamizir kabar araziba derazi, ki me uabin toro, ezi kamaghin amizi me korotiar ghurghuribar aghuigh na ko daruam. 5 Gumazamizir midorozim gamua apaniba abiriba, korotiar ghurghurir kamagh garitam arughti, akinafarir God gumazamizir ikirimir zurara itim iniamin ziaba osirizim, ki men ziaba angarighan kogham. Puvati. Ki uan afeziam ko an enselbar damazibar gumazir kamin gun mikim suam, me konanaba. 6 Tina kuarimning iti, an akar Godin Duam siosbav geiba baragh.” 7 Gumazir kam ua kamaghin migei, “Ni Filadelfian nguibar ekiamin itir siosin garir ensel bagh akataba osirigh. Akar kaba kamakin: “Ki dughiaa bar zuegha God baghavira iti, ezi nan akar dikiriziba da guizbangira otifi. Ezi ki Devitin kin suira, egh bizim ki a kuighti, gumazitam bar uam anesaraghan kogham. Egh bizim ki an tiam asaraghti, gumazitam bar uam a kuighan kogham. Ki akar kam ni bagha anemadazima a izi. 8 Ki ia amir araziba bar dagh fogha gifa, ezi ia orakigh. Ki ian damazimin tiam kuizima a iti. Eghti gumazitam uam anesaraghan kogham. Ki kamaghin fo, ian gavgavir muziarim ikiavira iti, ezi ia nan akamin gin ghua, egha akirim ragha nan ziam gasarazir puvati. 9 Ia Satanin adarazigh fo, me kamaghin migia ghaze, me Judan adarasi. Egha me Judan adarazi puvati, me ifavarir gumazamiziba. Ia orakigh. Ki gumazamizir kabar amighti me izi ian suebar apengan teviba apirigh, egh me kamaghin fogham, ki bar ia gifonge. 10 Ia nan akamra gin ghuava osimtizir ia bativiba ia dar aven tughav gavgavighavira iti. Kamagh amizi, ki ian ganam. God gin nguazimin itir gumazamiziba bar, men nighnizir gavgavim tuisigh egh foghasa, a gavgaviz, o puvati, eghti kamaghin osimtizir ekiamin dughiam otoghti, dughiar kamin ki ian ganti ia deragham. 11 “Ki bar kiran oveghangin ia batogham. Gumazitam ian ivezir aghuim okemeghan koghsi, kamaghin bizir ia suirazim, ia bar an suiragh gavgafigh. 12 Gumazamizir midorozim gamua apaniba abiriba, ki gumazamizir kaba damighti me nan Godin Dipenimin dipenir akinibar min tughiv ikiam. Egh me Godin Dipenim ategh uam azenan mangan kogham. Bar puvati. Ki gumazamizir kabar, uan Godin ziam men osirigh, egh ki uan Godin Nguibamin ziam osirigham. Jerusalem igiar kam, a nan God ko ikegh otogh overiam ategh izighiram. Ki uabi uan ziar igiam, ki gumazamizir kabar uaghan men osirigham. 13 Tina kuarimning iti, an akar Godin Duam siosbav geiba baragh.” 14 Gumazir kam ua kamaghin migei, “Ni Laodisian nguibar ekiamin itir siosin garir ensel bagh akataba osirigh. Akar kaba kamakin: “Ki gumazir ‘guizbangira’ migeim. Godin akar dikiriziba ko an akaba bar, ki guizbangira migia, zurara guizin akamrama akuri. Ki God ingarizir biziba bar dar mingarim. Egha akar kam ni bagha anemadazi a izi. 15 Ki ia amir araziba bar dagh fo. Ki fo, ia orangizir puvati, egha feir puvati. Ki kamaghin ifonge, ia orangigh iki, o ia feng iki. 16 Ezi puvati. Ia mong, ganadamra fei. Ia bar puvira feir puvati, egha bar orangizir puvati. Kamagh amizi, ki uan akamin ian mighasava ami. 17 “Ia kamaghin migia ghaze, ‘E bizir aviriba ko dagiar aviriba iti. E bizitamin otevir puvati.’ Ezi puvati. Ian dabirabim pazavira itima, gumazamiziba ian garava bar ian apangkufi. Ia bar biziba puvatigha damaziba okavigha bibiabara iti. Egha ia uari bizir kam gifozir puvati. 18 “Kamagh amizi, ki nighnizir kam ia daningasa. Nan gol avim bar an isigha an itir bizir kuraba bar da adangi. Kamaghin ia golin kam na dama a givezegh, dagiaba avirasemegham. Egh uaghan ia uan mikarzim avisi korotiar ghurghuritam givesegh, eghti gumazamiziba ian ganti ia bibiabara ikiva, aghumsighan kogham. Egh uaghan ia uan damazibar aghusi marasin givesegh, egh ia ganam. 19 “Gumazamizir ki ifongeziba, ki men atar men arazibar kiram. Kamagh amizi, ia uan araziba akirsi gavgavigh uan navibagh iragh. 20 “Ia oragh, ki tiar akamin tughav ikia, a gafughafusi. Ia nan tiarim baregh egh tiam kuighti, ki aven mangi ia ko ikiam. Egh ki ia ko damam, eghti ia na ko damam. 21 “Gumazamizir midorozim gamua apaniba abiriba, ki men amamangatighti me na ko nan atrivir dabirabim dapiam, mati ki fomira uaghan midorozim gamigha uan apanim abiragha, uan afeziam ko

an atrivir dabirabim gapera. 22 Tina kuarimning iti, an akar Godin Duam siosbav geiba baragh.”

4 Ezi ki gin ua garima, Ame! Godin Nguibamin tiar akar mam kuiaghirigha iti. Ezi gumazir ki faragha oraghizim, a faraghavira pamten sighamín min nan diazim, a datirighin ua kamaghin na migei, “Ni kagh anang, eghti ki bizir gin otivamiba bar nin akakagham.”

2 Ezi Godin Duam zuamira na gizivagha bar pamten nan ingari, ezi ki garima, Ame! Atrivir dabirabir mam Godin Nguibamin iti, ezi gumazir mam atrivir dabirabir kam gaperaghav iti. **3** Gumazir kamin guam dagiar jasper ko dagiar konilian aghevimin min taghtasi. Ezi ekianir mam, atrivir dabirabim torim gati, ezi ki ekianir kamin gari a emeralin dagiar garimin min taghtasi. **4** Ezi 24plan atrivir dabirabir igharaziba, atrivimin dabirabir kam okari. Ezi 24plan gumazir dapaniba dabirabir kabagh apia. Gumazir dapanir kaba korotiar ghurghuriba aghuigha golin ingarizir dapanir asuaba uari gaghuigha mati atrivimin golin dapanir asuaba men dapanibar iti. **5** Ezi ki garima, onimariba atrivir dabirabimin otivaghira tintinibar sigha taghtasi. Ezi ki orazi niginir ekiam otozi overiam tingaghe. Ezi atrivir dabirabimin guamin 7plan adeniba isia iti. Adenir 7plan kaba da 7plan Godin duaba. **6** Atrivir dabirabimin guamin bizir mam iti, a mati ongarir ekiam me glasin an ingarizi, a bar zuegha taghtasi. Ezi bizir angamira itir 4pla, atrivir dabirabim okarigha tuivighav iti. Bizir angamira itir 4 plan kaba, da damazir aviriba itima da men mikarziba bar da ave, egha uaghan dar akiragharibar iti. **7** Faraghavira itir bizir angamira itim, a mati laion. Ezi bizir angamira itir an girara itim, a mati bulmakaun apurim. Ezi bizir angamira ikia aningin girara itim, an guam mati gumazir guam. Ezi bizir angamira itir men girara itim, mati kuarazir bagamin min pin mighava arui. **8** Bizir 4plan angamira itir kaba, da 6plan aviziba bar vaghvagha men iti. Ezi men mikarziba damazir aviriba da ave, egha uaghan men avizibar apengan iti. Egha arueba ko dimagaribar kamaghin migei: “Ekiam, a Godin Gavgaviba Bar Itim. Egha a bizir kuraba

bar dar saghon ikia a bar zue. A bar zue, a bar zue. A fomira ikia, egha datirighin ikia, egh gin uamateghe izam.” Me migirigiar kam gamua mamaghira ikia egha avughsaziba puvati. **9** Bizir angamira itir kaba, me gumazir uan atrivir dabirabim gaperaghav itim bagha bar akonge, a gumazir zurara angamira itim. Egha me an ziam fava, egha a minabi. Ezi bizir 4plan angamira itir kaba zurara dughiabar kamagh amuvira itima, (aiōn g165) **10** 24plan gumazir dapanir kaba gumazir atrivir dabirabim gaperazimin guamin teviba apiri. A gumazir zurazurara itim ezi me an ziam fe. Me uan golin dapanir asuaba asia da isa atrivir dabirabimin guamin boroghin da akuri. Egha kamaghin ighiam gami: (aiōn g165) **11** “Ni en Ekiam, en God. Ni biziba bar dar ingari. Egha ni uan ifongiamin, biziba bar dar ingarizima da otifi, ezi datirighin biziba bar iti. Kamaghin amizi, nırara e uari nin torogha nin ziam bar pin aneti. Gumazamiziba bar ni bagh bar akuegh, egh nin ziam fiva, nin gavgavimin apengan ikiam.”

5 Ki garima gumazir atrivir dabirabim gaperaghav itimin agharir guvimin, akinafarir mam iti. Akinafarir kam mati akinafarir bar ruarir me righe mighirizim, ezi akinafarir kam osiziriba an vuem ko vuem sara iti. Me a righe 7plan danganibar kendelin grisin pamten da mighini. **2** Ezi ki enselin gavgavir mamin garima a pamten kamaghin diava azangsisi, “Tina gumazir aghuir God uabin torozim, an akinafarimin itir kendelin grisba adeghiva, akinafarir kam onegham?” **3** Overiamin itir gumazamiziba, o nguazimin itir gumazamiziba, o nguazimin apengan itir gumazamiziba, men tav akinafarir kam onegh, egh an aven ganan kogham. **4** Ki gari, gumazitam o amizitam akinafarir kam onegh an aven ganamin gavgaviba puvati. Kamaghin amizi ki puvirama aravira iti. **5** Ezi gumazir dapanibar mav kamaghin na migei, “Ni arangan marki. Ni orakigh. Laionin kam Judan adarazir atrivimin oto, atrivir bar ekiam, an Atrivim Devitin ovavim, egha a midorozim gamua uan apanim abiragha gifa. Kamagh amizi, me akinafarimin 7plan kandelin, grisin mighiniziba

adegh, akinafarir kam onegham.” 6 Ezi ki gari, Sipsipin Nguzir mam, me a misoghezi an aremezi moghin gara tughav iti. An atrivir dabirabim ko 4plan angamira itir bizibar tongin tughav iti, ezi gumazir dapanibar dabirabiba an okarigha iti. Sipsipin Nguzir kam 7plan komba ko 7plan damaziba iti, kar Godin duar 7pla. God me amadazima me nguazir kam bar a garui. 7 Ezi Sipsipin Nguzim ghua gumazir atrivir dabirabim gaperaghav itimin agharir guvimin, akinafarir kam ini. 8 An akinafarir kam inigha givazima, 4plan bizir angamira itir kaba ko 24plan gumazir dapanir kaba Sipsipin Nguzimin boroghin uan teviba apiri. Gumazir dapaniba vaghvaghera gitan min garir biziba ko golin itaribar suiki. Itarir kaba, pauran migharir mughuriar aghuim zuim, bar dagh izifa. Bizir kam kamakin, Godin gumamaziziba God ko migeir arazim. 9 Egha me ighiar igiar mam kamaghin a gami: “Me ni misoghezi ni areme, egha nin ghuzimin ni gumamaziziba God bagha me givese. Ni anababa bar, dar gumamazizir maba ko, nguibabar akaba bar ko, mikarzir igharagha gariba bar ko, kantriba bar dar gumamaziziba, men marasi, ni me givese. Egha ni me gamizima me atrivimin adarazir otivigha, ofa gamir gumamazizibar min ikia, en God bagha ingari. Egh me atrivibar iki, egh nguazimin gumamazizibar ganam. Kamaghin amizi, God ua bagha nin torozi, ni akinafarim inigh kendelin grisba adegham.” 11 Egha ki ua gara enselin tiarir avirir maba barasi. Men dibobonim handet milienin aviriba ko tausen tausenin aviriba. Me atrivir dabirabim ko bizir angamira itiba ko gumazir dapaniba okarigha tuivighav iti. 12 Me pamten dia kamaghin ighiam gami: “Sipsipin Nguzir me misoghezi aremezir kam, e an uarir torogha an ziam bar pin aneti. A ziar ekiam ko bizir aghuir aviriba ko fofozir aghuiba ko gavgavir ekiam iti. E an ziam fiva a bagh bar akongegh a minamam.” 13 Egha ki God ingarizir gumamaziziba ko biziba bar men ighiam barasi, kar bizir overiamin itiba ko nguazimin itiba ko nguazimin apengan itiba ko ongarimin itiba kamaghin migei: “Gumazir uan atrivir dabirabim gapiaghirim ko, Sipsipin Nguzim uaghan, e zurazurara aning minabivira

ekiam. Egh aningin ziar ekiamning fiva, aning bagh bar akongegh, egh aningin gavgavir ekiamin apengan iki zurara mamaghira ekiam.” (aiōn g165) 14 Ezi 4plan bizir angamira itiba kamaghin migei, “Guizbangira.” Ezi gumazir dapaniba uan teviba apirigha aningin ziamning fe.

6 Ki Sipsipin Nguzimin garima, an akinafarir 7plan kendelin grisba itir kamin suira, egha kendelin grisin faraghavira itim adangi. Ezi ki orazi, 4plan bizir angamira itir kabar mav kamaghin migei, ezi an tiarim mati ararim dagarvaghera, kamaghin migei, “Ni izi!” 2 Ezi ki ua gara egha hoziar ghurghurir mamin garima, gumazim barir pimin suiragha a gaper. Me atrivimin dapanir asuar mam a ganingi, ezi a midorozim gamua uan apanim abirazi moghin zui, egha midorozir aviribagh amua uan apaniba abira ghuavira iti. 3 Ezi Sipsipin Nguzim akinafarimin kandelin grisin namba 2 adangi, ezi ki orazi, bizir angamira itir namba 2 kamaghin migei, “Ni izi!” 4 Ezi hoziar igharazim azenan izi, an aghefe. Me gavgavim hoziar kam gaperazir gumazim ganingi, kar gavgavir nguazimin gumamazizibar dughiar aghuim a givamim, eghti gumaziba igharaz daraziv soghtima me arimighiram. Ezi me midorozir sabar ekiam mam ingangarir kam damuasava a ganingi. 5 Ezi Sipsipin Nguzim akinafarimin kendelin grisin namba 3 adangi, ezi ki orazi bizir angamira itir namba 3 kamaghin migei, “Ni izi!” Ezi ki ua gara, egha hoziar pizimin gari. Ezi gumazir a gaperaghav itim a skelin mam uan dafarimin an suira. 6 Ezi ki orazi, mati gumazimin tiarim bizir angamira itir 4plan kabar tongin kamaghin migei, “Ni mangi uan ingangarim damu, eghti gumaziba bar daghebar oteveggham. Kamaghin, gumazim dughiar vamiran ivezim inigh, a witin minner muziarir vamira o balin minner muziarir 3plara givezam. Egh ia olivin temeba ko wainin ikariziba gasighasighan marki, eghti olivin borem ko wain ikivira ekiam.” 7 Ezi Sipsipin Nguzim akinafarimin kendelin grisin namba 4 adangizima, ki orazi bizir angamira itir namba 4 kamaghin migei, “Ni izi!” 8 Ezi ki ua gara hoziar iangurimin gari. Ezi gumazir a

gaperazim, an ziam Ovevem. Ezi Gumamazizir Oveaghuezibar Nguibam, an Ovevem girara izi. God gavgavim kamaghin aning ganingi, aning nguazimin itir gumamaziziba 4plan okoruabar me tuiragh, egh okoruar kabar aven, aning okoruar vamira misueghti an aremegham. Aning midorozir sabamin gumamazizibav sueghti, me arimighiram, eghti aning mitiriar ekiam damighti an otoghti me arimighiram, eghti aning arimariar ekiabar amuti da otiv me damuti me arimighiram, eghti aning ruarimin itir asizir atiaba amangiti da mangi me misoghti me arimighiram. (Hadēs 986) **9** Ezi Sipsipin Nguzim akinafarimin kendelin grisin namba 5 adangizi, ki garima, gumamazizir ovengezibar duaba Godin ofa gamir dakozim apengan iti. Gumamazizir kaba faragha Godin akamin suiragha gavgavigha, egha akar kam akuni, bizir kam bangin apaniba me misoghezi me ariaghire. **10** Duar kaba dia kamaghin migei, “Gavgaviba bar itir Ekiam, ni arazir kuraba bar dar saghon ikia egha bar zue! Ezi nin akar dikiriziba da guizbangira otifi! E ni mizua iti, ni zuamira nguazimin itir gumamazizibar araziba tuisighiva, egh en ghuzimin ivezim ikarvagh!” **11** Egha me gumamazizir kaba vaghvagha korotiar ghurghurir ruariba me ganingi, egha kamaghin me migei, “Ia tong orarkiva avughsi iki. Apaniba ian adarazi ko ia ko ingari darazi misueghti me arimighiregham, mati me ia misoghezi mokin. Gumamazizir apaniba misueghti arimighiramibar dibobonim, God a gifogha gifa, eghti apaniba gumamazizir kabav sueghti me arimighireghti, God ian ghuzimin ivezim ikarvagham.” **12** Ezi Sipsipin Nguzim akinafarimin kendelin grisin namba 6 adangi, ezi ki ua garima mikimkizir dafam nguazimin oto. Ezi aruem isiragha gari puvatizi, overiam ko nguazim mitatangi. Ezi iakinim bar aghevegha ghuzimin min gari. **13** Ezi pin itir mikoveziba asiaghira nguazim giri, mati aminim fighin temem givaima, fighin ovizir tighar aniamiba suaghiri. **14** Overiam mati, akinafarir bar dafam me a riga anetizi moghin, a uan danganim ataki. Ezi mighsiaba ko arighatiziba bar uan danganiba ategha, sivagha ghue. **15** Ezi nguazimin atriviba ko gumamazizir ziaba

itiba ko midorozir gumazir dapaniba ko dagiaba itir gumamaziziba ko gumamazizir gavgaviba ko pura ingangarir gumamazizir kiniba ko gumamazizir firiaghireziba, me bar moghira ghua marazi dagiar toribar aven mongezi marazi mighsiabar itir dagiar ekiabar girakirangin monge. **16** Egha me kamaghin mighsiaba ko dagiar ekiabar dei, “Ia e avaragh, egh gumazir atrivir dabirabim gaperaghav itimin guamin e modogh, egh uaghan Sipsipin Nguzimin aningagharimin e modogh! **17** E fo, aningin aningagharimin dughiar ekiam datirighin otozi aning gumamazizibar arazir kuraba ikarvaghasa. Eghti gumazitam aningin aningagharim iriagh, angamira iktan kogham!”

7 Bizir kaba givazi ki garima, enselin 4pla nguazimin 4plan apinibar tuivighav iti. Me nguazimin 4plan aminibar tuaviba apiri, eghti aminim mangi ongarim ko nguazim ko temeaba bar dagh ivangan kogham. **2** Ezi ki enselin igharazimin garima, an aruem anadi naghin ikeghav anadi. A Godin Zurara Itim inabazir osizirim an iti, egha a enselin 4plan God ongarim ko nguazim gasighasighamin gavgavim aningiziba pamten men dei. **3** A kamaghin migei, “Ia zuamira nguazim ko ongarim ko temebagh asighasighan marki. God uan ingangarir gumamazizibagh inaba. E faragh uan Godin ingangarir gumamaziziba, inabazir osizirim men guabar an osirigh givaghti, ia gin bizibagh asighasigh.” **4** Ezi ki orazi, me inabazir gumamazizir osizirim inizibar dibobonim dibori. Me 144,000plan gumamaziziba, inabazir osizirim me garisi, me Israelin kantrin aven itir 12plan anababa, vaghvagha men varazira, osizirim ini. **5** Kamaghin amizi 12,000plan Judan anabamin aven itir darasi, me inabazir osizirim ini, ezi 12,000plan Rubenin anabamin adarasi, ezi 12,000plan Gatin anabamin adarasi, **6** ezi 12,000plan Aserin anabamin adarasi, ezi 12,000plan Naptalin anabamin adarasi, ezi 12,000plan Manasen anabamin adarasi, **7** ezi 12,000plan Simeonin anabamin adarasi, ezi 12,000plan Livain anabamin adarasi, ezi 12,000plan Isakarin anabamin adarasi, **8** ezi 12,000plan Sebulunin anabamin adarasi,

ezi 12,000plan Josepin anabamin adarasi, ezi 12,000plan Benjaminin anabamin adarasi. Gumamazir kaba, God me ginabazir osizirim ini. **9** Egha ki gin ua garima, gumamazir avirim uari akuvagha iti. Gumazitam men avirim mengan iburagham. Gumamazir kaba, me kantriba bar ko anababa bar ko mikarzir igharagha gariba bar ko nguibabar akaba bar dar gumamaziziba, men marazira izegha iti. Egha me atrivir dabirabim ko Sipsipin Nguzimin guamin tuivighav iti. Me korotiar ghurghurir ruariba aghuigha, uan agharibar okavir aghuabar suiki. **10** Egha Me pamten kamaghin dei: “En Godin uan atrivir dabirabim gaperazim, ko Sipsipin Nguzim, aningra en akuragha en apanim abira. Kamaghin amizi, e aningnin ziamning fe.” **11** Ezi enselba bar ikia, atrivir dabirabim ko 4plan bizir angamira itiba ko gumazir dapaniba okarigha, tuivighav iti. Egha atrivir dabirabimin garava teviba apira uan guaba nguazim mituagha, Godin ziam fe. **12** Me kamaghin migei: “Guizbangira! E ziar ekiam uan God daning, egh a bagh bar akongegham, egh kamaghin mikim suam, an fofozim bar pin iti. Egh a minabiva, egh an ziam fam. A gavgavir ekiam iti, eghti e an gavgavimin apengan ikiam. Dughiabar zurara bizir kaba bar moghirama Godin biziba. Bar guizbangira!” (aiōn q165) **13** Ezi gumazir dapanibar mav kamaghin nan azara, “Gumamazir korotiar ruarir ghurghuriba aghuizir kaba, me taia? Me managhira ikeghe ize?” **14** Ezi ki kamaghin an akam ikara, “Gumazir ekiam, ni uabi fo.” Ezi a kamagh na migei: “Gumamazir kaba me uan apanibar dafaribar osimtiziba ko mizazir ekiaba ini. Ezi osimtizibar dughiam datirighin gifa. Ezi me uan korotiaba Sipsipin Nguzimin ghuzimin da ruegha, dagh amizi, da ghurghuri. **15** Kamaghin amizi, me atrivir dabirabimin guamin tuifi. Egha dimagariba ko aruebar an dipenimin ikia egha an ingangarim gami. Ezi Godin atrivir dabirabir kam gaperaghav itim, a uabi me ko iki egh me geghuvam. **16** Eghti mitiriaba ua men aghan kogham, eghti kuariba ua men piran kogham. Eghti aruer arizir mikarziba puvira dagh aboim, ua men mikarzibar isian kogham. **17** Sipsipin Nguzim atrivir dabirabimin tongira

ikia, egha me geghufi. Egh a me inigh nguazimin aven ivemarir dipar atuir danganimin mangam, kar dipar ikirimirir zurara itim anidim. Egh God bar men damazibar temeriba adizighiti da misigham, eghti me uam azian kogham.”

8 Ezi Sipsipin Nguzim akinafarimin itir kendelin grisin namba 7 adangi, ezi Godin Nguibamin bizitam bar mozorozir puvatizi, migirigiatam uaghan otivir puvatigha, ghua mong dughiar ruarimin tu. **2** Ezi gin ki 7plan enselbar garima, me Godin guamin tuivigha 7plan sighbabar suiki. **3** Ezi enselin igharazim iza ofa gamir dakozim boroghin tughav iti. A golin miner mamin suira, miner kam, me an aven paura tuazi a isia migharir mughurir aghuim otifi. Ezi me pauran avirir maba a ganingi, eghti a Godin gumamazizibar azangsizibar sara isafuragh, atrivir dabirabimin guamin mangiva golin ofa gamir dakozimin God bagh ofa damuam. **4** Ezi pauran isir migharir mughurir aghuim ko Godin gumamazizibar azangsiziba, da uari inigha enselin Godin damazimin tughav itir kamin dafarim ategha ghuavanadi. **5** Ezi ensel miner migharir mughurir aghuim itim inigha ofa gamir dakozimin ghua avim inigha minem garu, egha minem akunizima a nguazim giri. An anakunigha givazima, arariba dagarvazima niginir ekiam oto, ezi overiamin onimariba taghtagha tintinibar zui, ezi mikimkizim oto. **6** Ezi 7plan enselin, sighar 7plan suighizir kaba, me dagh iviasava ami. **7** Ezi faragha zuir ensel uan sigham givima, amozir ofizir ekiar dagiabar min gariba ko avim, aning ghuzim sara isafuragha nguazim giri. Ezi me nguazim ko temeba 3plan okoruabar vaghvaghda da tuira, ezi nguazimin okoruam, avim bar an isi. Ezi temebar okoruam, avim bar an isi, egha avim uaghan nguazimin aghuir graziba bar adar isi. **8** Ezi namba 2 ensel uan sigham givima, bizir mam mati mighsiar ekiamin min avim an isima, me anakunizi a ghua ongarim giraghu. Ezi ongarim 3plan okoruabar uabi tuirazi, an okoruam ghuzimin oto. **9** Bizir ongarimin angamira itiba, da uaghan me 3plan okoruabar da tuira, ezi okoruam kabar mam, bar ariaghire. Ezi kuriba uaghan, me 3plan okoruabar da

tuira, ezi kuribar okoruar mam, bar moghira ikufi. **10** Ezi namba 3 ensel uan sigham givima mikovezir ekiar mam adenimin min puvira isia, overiam ategha iri. Ezi me 3plan okoruabar faneba tuira, ezi mikovezir kam faner okoruar kabar mam gira, egha uaghan dipar atuibagh iri. **11** Mikovezir kamin ziam kamakin, Marasinin Bar Puvira Misozim. A dipar okoruar kabar mam girizi, dipar kaba Marasinin Bar Puvira Misozimin oto. Ezi gumazamizir aviriba dipar kam apima, a men navibar isizi me ariaghire. **12** Ezi enselin namba 4 uan sigham givi, ezi me aruem ko iakinim ko mikoveziba 3plan okoruabar vaghvagha da tuira. Egha me aruemin okoruar mam gasighasigha, iakinimin okoruar mam gasighasigha, egha mikovezibar okoruar mam gasighasiki. Kamaghin amizi, arueba bar, dughiar mabar aruem isir puvatigha mitatangi, ezi dimagariba bar, dimagarir maba iakinim ko mikoveziba isir puvatigha angazangariba puvati. **13** Ezi ki garima, kuarazir bagar mam overiamin pin mighagha arui. Ezi ki a barazi, a kamaghin pamten dia migei, “Iavzika! Nguazimin itir gumazamiziba, Iavzika! Enselin igharazir 3pla ua uan sighbagh iviam, eghti osimtizir bar ekiaba gumazamiziba me bativam. Iavzika!”

9 Ezi enselin namba 5 uan sigham givima ki gari, mikovezir mam overiam ategha nguazim giri. Ezi me mozir torir bar konezimin akamin ki isa a ganingi. (Abyssos g12) **2** Ezi mikovezir kam, mozir torir bar konezimin akam kuizi, migharim torir akamin azenan otiva, avir bar ekiamin migharimin min anadi. Egha migharim torir kamin anaga aruem ko overiam avarazi, aning mitatangi. (Abyssos g12) **3** Ezi odezir bar avirim migharir kam ategha izaghira, tintinibar nguazimin zui. God tuighakabar gavgavimin min gavgavim dagh aningi, kar nguazimin itir gumazamizibagh asighasighamin gavgavim. **4** God odezir kaba kamaghin dav gei, “Ia zuravariba ko nguazimin aghuir biziba ko teme tabagh asighasighan marki. Ia, gumazamizir God inabazir osizirim men guabar itir puvatizibagh asighasigh. **5** Ki ian amamangati, ia gumazamizir kaba iakinir 5plara mizazir ekiam me daning. Egh ia me misoghti

me arimighiran marki.” Ezi odezir kaba, da gumazamizibagh anidir mizaziba, tuighakaba ivir mizazibar mirara ghu. **6** Dughiar kamin, gumazamiziba ovengsi tuaviba buriam, egh me ovengan kogham. Me ovengsi bar ifueghti, ovevem men arimangam. **7** Ki odezir kabar gari, da mati hoziaba midorozim damuasava ami. Dar dapaniba mati, golin dapanir asuaba dar iti. Ezi dar guaba mati gumazamizibar guaba. **8** Ezi dar dapanir ariziba ruarigha, amizibar dapanir arizibar min ruari. Ezi dar atariba, laionin ataribar min, ruarigha bar ghumi. **9** Bizir maba, siot kapabar min gara, dar evariba ave. Ezi dar aviziba tingagha mati hoziaba karisin aviriba kurvagha midorozim bagha ivemara zui moghin tingazi. **10** Odezir kaba tuighakabar min ipeba iti, ezi atarir marasinin mizazir kuraba iziba, dar ipebar iti. Kamaghin amizi mizazir gavgavir kam, 5plan iakinibar gumazamizibar aningamim. **11** Egha da atrivir mam iti, a dar gari. Atrivir kam, a mozir torir bar konezimin garir ensel. Hibrun akamin me enselin kamin ziam dibora ghaze, “Abadon.” Ezi Grighin akamin me kamaghin a dibori, “Apoliyon.” An mingarim kamakin, gumazir biziba bar dagh asighasizim. (Abyssos g12) **12** Iavzika, ia orakigh! Osimtizir bar ekiar faragh zuim, a gifa. Ezi osimtizir ekiar pumuning ikiavira iti, aning tighar otivam. **13** Ezi enselin namba 6 uan sigham givima, ki gumazir mamin tiarim barasi. A Godin guamin itir golin ofa gamir dakozir mamin otifi, danganir kam, a mikebar 4pla iti, ezi da vaghvagha komba iti. Tiarir ki orazir kam, a komin 4plan tongin otivima, ki a barasi. **14** A kamaghin namba 6 enselin sigham in suirazimin migei, “Enselin 4plan Yufretisin Faner ekiamin kalabusin itiba, ni me ateghti me mangi.” **15** Ezi a 4plan enselin kaba ataki, eghti me 3plan okoruabar gumazamiziba tuiragham, egh okoruatam bar a misueghti a arimighiregham. God faragha ghaze, auan kam ko aruer kam ko iakinir kam ko azenir kamin enselin kaba ingangarir kam damuam. Ezi enselin kaba kalabusin ikia uari akirigha ingangarir kam damuasavira dughiar kam mizua iti. **16** Ezi midorozir gumazir hoziabagh apiaziba, ki orazima, men

dibobonim, 200 milien. 17 Egha ki irebamin min garir bizim mati, hoziaba ko gumazir hoziabagh apiazibar ganganim. Gumaziba siot kapaba aghui, ezi dar ganganim agheveggha, blu gamigha, iangurungi. Hoziabar dapaniba, laionin dapanibar min gari. Ezi avim ko migharim ko salfan dagiar isiba, hoziabar akabar otiva tintinibar zui. 18 Egha me gumamaziziba 3plan okoruabar me tuiira, ezi 3plan bizir bar kurabar okoruar mam, bar gumamazizibar okoruar mam misoghezima me ariaghire. Bizir 3plan kabanagh, da avim ko migharim ko salfan dagiar avim, da hoziabar akabar otifi. Bizir 3plan kabar gavgavim gumamazizir kabagh amima me ariaghiri. 19 Hoziar kabar gavgavim, dar akaba ko ipebar iti. Dar ipeba kuruzibar min gari, egha dapaniba iti. Hoziaba uan ipebar mizazir kuram isa gumamazizibagh anidi. 20 Ezi gumamazizir igharazir me misoghezi, ariaghirezir puvatiziba, me navibagh irazir puvatigha, akirim ragha marvir guar me uari ingarizibagh asarazir puvati. Me aseba ko marvir guaba ataghizir puvati. Marvir guar kaba, gumaziba silva ko gol ko bras ko dagiaba ko temebar dar ingari, da bizibar garir puvatigha akaba barazir puvatigha aruir puvatiziba. Me marvir guabar ziaba fer arazim ataghizir puvati. 21 Egha me, gumamazizir igharazibav sozima me ariaghirir arazim, ko imezibagh amir araziba, ko gumamaziziba tintinibar uari bakia uari ko akuir arazim, ko igharaz darazir biziba okeir araziba bagha navibagh iragh arazir kurar kaba ataghiraghan aghua.

10 Ezi ki garima enselin gavgavir igharazir mam Godin Nguibam ategha izaghiri. A ghuariam korotiamin min aneru, ezi ekianir mam an dapanim gisin iti. An guam aruemin min isi, ezi an suemning dipenir akinimningin min gara egha avimin min isi. 2 Enselin kam akinafarir righizir muziarim uan dafarimin an suira, ezi akinafarim oneghirigha iti. Ezi a uan suer guvim ongarim gasaragha suer kiriam nguazim gasara. 3 Egha a laionin min bar pamten itiarim akara dia migei. A diagha givazima, 7plan arariba dagarvagh a egha an akam ikara. 4 Ezi 7plan ararir kaba dagarveggha givazima, ki akar

me mikemeziba osirasa. Ezi ki Godin Nguibamin gumazir mamin dimdiam barazima, a kamaghin migei, “7plan ararir dagarvaghizibar akam, ni uan nighnizimin anetighti a iki. Ni an osiran marki.” 5 Enselin ki ganizir kam an ongarim ko nguazimin tughav ikia, uan agharir guvim fegha pin overiamin aka. 6 Egha ghaze, “Godin zurara itimin ziamin ki guizbangira migei. Godin kam, an overiam ko bizir an itibar ingarigha nguazim ko an itir bizibar ingarigha, ongarim ko an itir bizibar ingari. Ezi ki kamaghin migei, dughiam datirighin givasava ami. God uam orarkian kogham. Bar puvati. (aiōn g165) 7 Bizir God damuasava amim, an akam modoghav iti. Eghti Enselin namba 7 sigham givitima, dughiar kamra bizir modoghav itim guizbangiram otogham. Kar, Akar Aghuir a fomira uan ingangarir gumamazizibagh aningizim, me an akam inigha izir gumamaziziba.” 8 Ezi gumazir ki Godin Nguibamin faragha oraghizim, a ua kamaghin na migei, “Ni mangi enselin ongarim ko nguazimin tughav itimin dafarimin akinafarir righizir oneghav itim inigh.” 9 Ezi ki ensel bagha ghua kamaghin a migei, “Ni akinafarir righizir muziarir kam na daningigh.” Ezi a kamaghin na migei, “Ni a inigh aneremi. A nin navimin aven ni misogham. Egh nin akamin, an hanin min bar singigham.” 10 A mikemegha givazima, ki akinafarir righizir muziarim enselin dafarimin a inighava anepi. Ezi nan akamin, a hanin min bar singi. Ki anemegha givazima, a nan navimin aven na misosi. 11 Ezi me kamaghin na migei, “Ni ua God da izezir akamin gun mikim. Akar kamin, mikarzir igharagha garir aviriba ko kantrin aviriba ko nguibabar akar aviriba ko atrivir aviriba, bizir me bativamiba ni dar me mikim.”

11 Egha me aghorir bizibar abarim na ganingi, an aghorir suiagharuimin min gari, egha me kamagh na migei, “Ni dikavigh Godin Dipenim ko ofa gamir dakozimin apan. Egh ni dipenir kamin Godin ziam fer gumamazizibar dibobonim dipon. 2 Egh ni Godin Dipenim okarizir danganir divazir ekiamin aven itim, an apanan marki. God Kantrin Igharazibar Gumamaziziba danganir uari akuvir kam

me ganingi. Eghti marazi izi Jerusalem diki mangi 42plan iakinibar tugham. Kamaghin amizi, ni anetakigh. 3 Eghti ki uan akamin gun mikimamin gumazir pumuning amadagh gavgavim aning danightima, aning nan akam inigh mangam. Aning osimtizir korotiabar aghuighiva, egh nan akam kun mangiva, 1,260plan dughiaabar tugham.” 4 Gumazir kamning mati olivin temer pumuning ko lamin pumuning nguazir kamin Ekiamin guamin tughav iti. 5 Eghti gumazitam arazir kurabar aning damusi damuti, avim aningin akamningin otogh, bar aningin apanibar isigh me gasighasigham. Kamaghin amizi, gumazir manam arazir kuramin aning damusi, an ovegham. 6 Aning overiamin aneghoroghamin gavgavim iti, egh aning Godin akamin gun mikimamin dughiamin, aning mikimti, amozim dughiar kamin izan kogham. Eghti aning dipabar amuti, da bar ghuzimin otivamin gavgavim iti. Aning uaghan bizir kurar igharazibar amuti, da nguazimin gumamazizibagh asighasighamim gavgavim iti. Dughiar kamin, aning bizir kabara amuti da aning ifongezi moghin otivam. 7 Aning Godin akamin gun migeir ingangarim agivaghti, mozir torir bar konezimin itir asizir atiam, a torim ategh anangam. Egh an aning ko misogyniva, aning abiragh aning misueghti aning aremegham. (Abyssos g12) 8 Eghti aningin kuamning nguibar ekier kamin tuavir ekiamin irighiv ikiam. E akar isin zuimin a dibora ghaze, Sodom o Isip. Nguibar kamra me fomira gumazir kamningin Ekiam, ter ighuvimin a gafugha a misoghezi an areme. 9 Gumamazizir mikarzir igharagha gariba, men marazi ko anababa bar, dar gumamazizir maba ko nguibabar akaba bar, dar gumamazizir maba ko kantriba bar, dar gumamaziziba, men marazi dughiar 3pla ko akuamin aningin kuamningin ganam. Egh aningin kuamning afan anogoregham. 10 Nguazimin gumamaziziba kamaghin mikim suam, Godin akam inigha izir gumazir kamning, aning mizazir bar kuram nguazimin gumamazizibagh aningi. Kamaghin amizi, me bar aningin ovevem gifuegham, egh bar ighiabar amu, damiva, egh bizir aghuiba uan namakabar aningam. 11 Ezi 3plan dughiaaba ko dughiar akuar kam givazi, God uam aning gamizima, aning ua dikavigha tughav iti, ezi gumamazizir aningin ganiziba bar atiatingi. 12 Ezi aning orazi tiarir mam Godin Nguibamin kamaghin aning migei, “Gua kagh anang.” Ezi aningin apaniba garavira itima, aning Godin Nguibamin ghuavanabo. 13 Ezi dughiar kamra mikimkizir dafam otozi, God nguibar ekiamin dipeniba 10plan okoruabar da tuirazi dar okoruar mam bar ikufi. Ezi 7,000plan gumamaziziba ariaghire, ezi ariaghirezir puvatiziba ikia, bar atiatigha Godin uan Nguibamin itimin ziam fe. 14 lavzika, ia orakigh! Osimtizir bar ekier namba 2, a gifa. Ezi osimtizir bar ekier namba 3, an otivasa bar roghira izi. 15 Ezi enselin namba 7 uan sigham givima, Godin Nguibamin itir darazi tiariba akara ghaze: “En Ekiam ko an Gumazir a Gumamaziziba Ua Me Iniasa Misevezim, aning datirighin nguazir kam gativagha an gari. Egh aning atrivimin iki mamaghira ikiam.” (aiōn g165) 16 Ezi 24plan gumazir dapanir Godin guamin uan atrivir dabirabibagh apiaziba, me teviba apirigha uan guaba nguazim mituagha Godin ziam fe. 17 Egha ghaze: “Ekiam, ni Godin Gavgaviba Bar Itim. Ni bar fomira ikia egha iza datirighin uaghan iti. Ni uan gavgavir ekiam inigha egha datirighin atrivimin iti. Kamaghin amizi, e ni minabi. 18 Kantrin Igharazibar Gumamaziziba bar puviram atari, ezi nin aningagharim otogha gifa. God gumamazizir ovegeziba tuisighamin dughiam otogha gifa. Kar dughiar nin ingangarir gumamazizir nin akam inigha izeziba, me uan ivezir aghuim iniamim. Gumamazizir nin atiatia egha nin ziamin apengan itiba, gumamazizir ziaba itiba ko ziaba puvatiziba uakan. Eghti gumamazizir nguazimin itir gumamazizibagh asighasiziba, God uaghan me gasighasigham.” 19 24plan gumazir dapaniba mikemegha givazima, Godin Dipenir an Nguibamin itim kuiaghirizima, me garima, Akar Dikirizir Gavgavim itir Boksiam Godin Dipenimin aven iti. Ezi overiamin onimariba taghtagha tintinibar zuima, niginir dafam otozi, arariba dagarvasi, ezi mikimkizim otozi amozir ofizir ekier dagiabar min gariba iri.

12 Ezi overiamin pin bizir bar igharagha garim oto. Amizir mam, an aruemin angazangarim korotiamin min aneru, ezi iakinim an suemningin apengan iti, ezi dapanir asuar mikovezir 12pla itim, an dapanimin iti. **2** Amizir kam navim asegha borim batasava amua mizazim isava arai. **3** Ezi overiamin bizir igharagha garir igharazim oto, maburan kuruzir aghevir mam, a dapanir 7pla ikia, eggha 10plan komba ikia, eggha 7plan atrivimin dapanir asuaba vaghavagha an dapanibar iti. **4** Kuruzir kam overiamin itir mikoveziba 3plan okoruabar da tui, eggha okoruar mam pamtem uan ipemin dar vigha da makunizima da iza nguazim gire. Kuruzim ghaze, amizim borim bateghtima an anemasa, kamaghin kuruzim amizimin guamin tughav iti. **5** Ezi amizim otarim bate, otarir God misevezim, a ainin aghorir gavgavimin suiraghiva gumamaziziba mighvira me gativagham. Ezi an otarim me zuamira a inigha Godin atrivir dabirabimin anefasava a inigha ghuavanabo. **6** Ezi amizir kam ara gumamaziziba puvatizir danganimin ghu. Danganir kam God a bagha anakiri, eggha a kagh 1,260plan dughiabar iki akurvazim ini ikiam. **7** Ezi datirighin maburan midorozim Godin Nguibamin pin oto. Maikel uan enselba ko kuruzir kam misosi, ezi kuruzir ekiam uan enselba ko men midorozim ikarvasi. **8** Eggha kuruzir kam gavgaviba puvatigha Godin Nguibamin uan danganim ataki. **9** Ezi Maikelin enselba kuruzir ekiam akunizi a izaghira iri. Kar kuruzir fomira itim, me Satan a garisi eggha uaghan an ziar mam, “Gumazir Akam Gumamazizibagh asim.” A gumazir nguazimin itir gumamazizibagh ifarim, a datirighin uan enselba ko iza nguazim giri. **10** Ezi ki Godin Nguibamin tiarir ekia mam barazi a kamaghin migei: “Gumazir Godin guamin tughha dimagariba ko aruebar en adarazi akam me gasim, me anakunizi a nguazimin iraghu. Kamaghin amizi, datirighin God uan gumamazizibar akurvasi, ezi an gavgavim bar azenim girizi, A Bizibagh Ativir Dughiam otogha gifa! Ezi an Gumazir God Gumamaziziba Ua Me Iniasa Misevezim, uan gavgavim inigha gumamazizibar akazi, me an apengan iti! **11**

Kraisin adarasi, dughiar gumamaziziba me misozima me ariaghirim, dughiar kamin me uan mikarizibagh nighnizir pu. Bar puvati. Me ghaze, pura bizim. Kamaghin amizi, me Sipsipin Nguzimin ghuzim ko guizin akar me gun migeimin, me Satanin misuegha anebira. **12** Kamagh amizi, ia Godin Nguibam ko an itir darazi bar, ia bar akongegh! Ezi nguazim ko ongarim, guavzika, gua bar ikuvigham. Satan fo, a ikiamin dughiam bar otefe, kamaghin amizi a guan aningaghi gua gasighasighasa gua bagha izaghiri. Kamaghin amizi, guan aven itir darasi, iavzika.” **13** Ezi kuruzim fo, me anakunizi a nguazimin iraghu, eggha amizir otarim batezir kamin agira. **14** God kamaghsua, amizim azenir 3pla ko akuamin gumamaziziba puvatizir danganimin ikiva, eggha a kagh akurvazim iniam. Kamaghin amizi, a mighhegh danganir God a bagha dikirizir kamin mangasa, God kuarazir anebar ekiamin avizimning a ganingi. **15** Kuruzim kamaghsua, aperiar ekiam amizim inigh mangigham. Eggha kamaghin uan akamin dipar ekiamin miki, ezi dipar kam aperiar ekiamin min ivegha amizimin gin zui. **16** Ezi nguazim amizimin akurvagha, akam akarigha dipar kuruzim mighizir kam tui. **17** Kamagh amizi, kuruzim puviram amizim atara ghua an borir igharaziba ko misoghasa, kar Godin Akar Gavgavibar gin zuir darazi ko Iesusin akamin gun migeiba.

13 Eggha kuruzim ongarir dadarimin tughav iti. Ezi ki garima asizir atiar mam ongarimin otogha anadi. A dapanir 7pla iti, ezi komin 10pla an dapanibar iti. Ezi 10plan atrivimin dapanir asuaba vaghvagha an 10plan kombar iti. Ezi an dapaniba vaghvagha Godin ziamin tiraghtirazir ziaba dar iti. **2** Asizir atiar ki datirighin garir kam, a kaziar atiar ekia me kamaghin diborim lepat, an an min gari. Ezi an sueba, asizir atiar kurar me kamaghin diborim bea, an an suebar min gari. Ezi an akam laionin akamin min gari. Ezi asizir atiar kam, kuruzim uan gavgavim ko atrivir dabirabim ko bizibagh ativamin gavgavir ekiam a ganingi. **3** Nan ganganimin asizir atiar kamin dapanir mam, me a birazi a duam atigha atam

aremeghai, ezi an duam ua ikiri. Ezi nguazimin itir gumazamiziba bar digavir kuram gamigha asizir atiar kamin gin zui. **4** Gumazamiziba fo, kuruzim uan gavgavim isa asizir atiam ganingi, kamaghin amizi me kuruzimin ziam fe. Egha uaghan asizir atiar kamin ziam fa ghaze, “Gumazitam asizir atiar kamin min gavgavim itir puvati! Gumazitam a ko misoghan kogham!” **5** God asizir atiamin amamangatizi, an akam God gasava Godin ziamin tiraghtirazir gavgavim ikia, ghua 42plan iakinibar tu. **6** Egha uan akamin God ko Godin ziam ko Godin Nguibam, ko an Nguibamin itir darazi sara, men tira. **7** Ezi God an amamangatizima, a Godin gumazamiziba ko midorozim gamua, egha me abira. God gavgavir ekiam a ganingi, ezi an anababa bar dar gumazamiziba, ko mikarzir igharagha gariba bar, ko vaghvagha nguibabar akabav geir gumazamiziba, ko kantriba bar dar gumazamiziba, a me gativaghamin gavgavim iti. **8** Eghti nguazimin itir gumazamiziba asizir atiar kamin ziam fam. Fomira, nguazir kam tighar otivamin dughiamin, God gumazamizir ikirimirir zurara itim iniamin ziaba akinafarimin aven da osiri. Akinafarir kam, kar me fomira misoghezi aremezir Sipsipin Nguzimin akinafarim. Eghti gumazamizir kabara, me asizir atiamin ziam fan kogham. **9** “Tina kuarimning iti, an oragh. **10** Eghti gumazitam kalabusin mangisi, God amamangatighti, a kalabusin mangi. Eghti gumazitam midorozir sabamin ovengsi, God an amamangatighti, a midorozir sabamin ovengam. Bizir kaba otivtima, Godin gumazamiziba nighnizir gavgavim iki tugh gavgavigh mamaghira iki.” **11** Egha ki asizir atiar igharazir mamin garima, a nguazimin anagav oto. Egha an dapanimin komin pumuning sipsipin nguzimin komin min gari. Egha a kuruzir ekiam migei moghira migei. **12** Ezi asizir atiar namba 2in kam, asizir atiar faragha izezimin gavgavimin biziba bar dagh ami. Egha nguazim ko an itir gumazamizibagh amima, me asizir atiar faragha zuimin ziam fe. Asizir atiar kam, faragha duam ikia aremeghasa amua egha duam ua ikiri. **13** Ezi namba 2in asizir atiar kam, arazarazir ekia gumazamizibar navibagh inivamin aviribagh ami. Egha an

amizir arazir mam kamakin, an avim gamizi a gumazamizibar damazibar overiam ategha izaghira nguazim giri. **14** Ezi God asizir atiar namba 2in amamangatizi, an arazarazir ekiabagh amizi da asizir atiar faragha zuimin guamin otifi. Ezi an amir arazarazir kabar, a nguazimin itir gumazamizibagh ifara me migia ghaze, “Ia asizir atiar faragha zuimin marvir guamin ingarigh an ziam fi.” Asizir atiar kam, me midorozir sabamin duam a gati, ezi a uam angamira iti. **15** God asizir atiar namba 2in amamangatizi, an asizir atiar faragha zuimin marvir guar kam gamizi, an angamira ikia bizibav gei. Kamaghin amizi gumazamizitaba, marvir guar kamin ziam fan aghuaghti, a mikemeghti me me misueghti me arimighiram. **16** Gumazamiziba bar, a uaghan uan osizirim men agharir guviba o men guabar arighasa pamten me gakaghor. Me, gumazamizir kiniba ko gumazamizir ziaba itiba ko, biziba puvatiziba ko, bizir aviriba itiba ko, pura ingangarir gumazamiziba ko gumazitam in apengan itir puvatizir gumazamiziba, me bar osizirim ini. **17** Kamaghin amizi, gumazitam osizirir kam ikian kogh, egh uan biziba amang egh uaghan men bizibagh ivezan kogham. Osizirir kam, an asizir atiamin ziam, o an ziamin aven itir mogomer namba. **18** Gumazim Godin fofozim ikiva, deravira bizir kam gifogham. Gumazim fofozir aghuim iki, egh deravira asizir atiamin namba tuisighiva a buriam. Kar gumazir mamin ziamin namba. An namba kara, 666.

14 Ezi ki ua gari, Sipsipin Nguzim Saionin Mighsiamin tughav iti. Ezi 144,000in gumazamiziba a ko tuivighav iti. Ezi Sipsipin Nguzimin ziam ko an afeziamin ziamin osizirim men guabar iti. **2** Ezi ki orazi, tiarir mam Godin Nguibamin migei, ezi an migirigiaba mati dipar ekiaba puvira nidi moghin nidi, egha mati arariba dagarvazi moghin dagarvasi, egha mati gumazamiziba uan gitabav sozi moghin, pamten migei. **3** Ezi 144,000in gumazamiziba, me Godin atrivir dabirabim ko 4plan bizir angamira itiba ko gumazir dapaniba, me men guamin tuivighav ikia ighiar igiar mam gami. Me nguazir kamin gumazamizir God ua ivezeziba, merara

ighiar igiar kam gifo. Gumamazizir igharazitaba ua ighiar igiar kam gifoghan kogham. 4 Ezi gumamazizir 144,000in kaba amizitaba isa da ko akua egħa arazir kuratam gamigha Godin damazimin mizezir puvati. Me bar zuegha iti. Me Sipsipin Nguzim aruir daroribar gara darara gin zui. God nguazimin gumamazizibar tongin 144,000plan gumamazizir kaba ua me givese. Ezi me, God ko Sipsipin Nguzim aning bagħa faraghavira inabazir gumamazizibara. Egħti me aningin adarazir min ikiam. 5 Men akatoribar ifavaritam otozir puvati. Ezi gumamazizir igharazitaba akatam me gasir puvati. 6 Ezi ki enselin igharazimin garima an overiamin pin mighegha zui. A nguazimin itir gumamaziziba ko, gumamazizir kantriba bar dar itiba ko, anababa bar ko, nguibabar akaba bar ko, mikarzir igharagħa gariba bar, a me bagħa zurara itir Akar Aghuim akunasa mighegha zui. (aiōnios g166) 7 Egħa a pamten kamaghin migei, “God gumamazizibar arazibar tuisighamin dughiam bar roghira ize. Kamaghin amizi, ia Godin atiating, egħ ziar ekiam a daning. Ia, overiam ko nguazim ko ongarim ko nguazimin aven ivemarir dipabar ingarizir God, an ziam fi.” 8 Ezi enselin an girara irir mam iza ghaze, “Babilonin nguibar ekiam bar ikufi! Guizbangira a ikuvigha givazi gumazitam an itir puvati. Babilonin Nguibar Ekiar kamra gumamazizibagh amizi, me a ko arazir uari bakia akuir arazir kurar gavgavibagh ami, mati me wainin gavgavim me ganingizi, me aneme.” 9 Ezi enselin mizezim aningin gin iza pamten dia ghaze, “Gumazitam asizir atiar kam ko an marvir guam, aningin ziam fi, egħ an namba uan guam o agharimin a inighiva, 10 a uaghan wainin igharagħa garim amam. Wainin kamnang, a Godin aningagħarim. God faragh wainin kam dipatam a gisin a ingegħti an gavgavitaba givaghan kogham. Bar puvati. An aningagħhar arazimin, arazir kuraba ikarvazir kap gingegħtima gumamazizir kaba aneremam. Egħ Sipsipin Nguzimin damazim ko Godin enselbar damazimin, gumamazizir kaba avim ko salfan dagiar avimin mizazir ekiam iniam. 11 Ezi avir mizazim me ganidir kam, an migharim pin ghuavanang mamaghira ikiam. Gumamazizir asizir atiam ko an marvir guamin

ziam feba o an namba iniziba, dimagariba ko aruebar avughsan kogham.” (aiōn g165) 12 Egħti arazir kaba otivtima, Godin gumamaziziba tugh gavgafigh. Me gumamazizir Godin Akar Gavgavibar gin zuiba ko, nighnzir gavgavim Iesusin ikiavira itiba. 13 Ezi ki Godin Nguibamin tiarir mam barazima, a kamaghin migei, “Ni akam kamaghin an osirigh. Datirighin ikegh mangi, gumamazizir nighnzir gavgavim Ekiamin ikia egħ gin ovengamiba, me bar akongegħ.” Ezi Godin Duam uaghan ghaze, “Bar guizbangira. Me amir ingangarir osimtizir kam ategħ, egħ mangi avughsi. Egħ me pura mangan kogham. Puvati. Arazir aghuir me amiziba men gin mangiti God kotiamin dar ganam. Kamagh amizi, me bar akongegħ.” 14 Ezi ki gari, ghuariar ghurghurir mam iti, ezi gumazir mam Gumamazizibar Otaramin min gara ghuariar ghurghurir kam gaperaghav iti. Ezi golin dapanir asuam an dapanimin iti, ezi an dafarimin a sabar ikizirizir bar ghuntizimin suira. 15 Ezi enselin igharazir mam Godin Dipenimin ikegha iza, gumazir ghuariar ghurghurim gaperaghav itim, tiarir ekiamin an dia ghaze, “Nguazimin dagheba bar anigha gifa, ezi dagher kaba aghoramin dughiam a datirighin oto. Kamaghin amizi, ni uan sabar ikizirizim inigh, daghebar aghor.” 16 Ezi gumazir ghuariar ghurghurim gaperazim, uan sabar ikizirizim nguazimin a ighengezi, dagher andizir nguazimin itiba dighoraghiri. 17 Ezi enselin igharazir mam Godin Nguibamin an dipenimin ikegha azenan izi, egħa uaghan sabar ghuntizir mam iti. 18 Ezi enselin igharazir mam ofa gamir dakozim ategħa izi, kar enselin avimin garim. Egħa a enselin sabar ghuntizimin suiraghav itimin diagħa ghaze, “Wainin oviziba anigha gifa. Kamaghin amizi, ni uan sabar ghuntizim inigh nguazimin wainin oviziba kuar egħ danganir vamira dar pozim mikin.” 19 Ezi enselin kam uan sabam inigha nguazimin a ighengezima, nguazimin wainin oviziba bar kuaraghire. Ezi a da isa dar pozim mikiri, egħa da isa dagiar miner bar ekiamin da akuni. Egħti me da mirmiram. Wainin oviziba mirmiramin miner ekiar kam, a God gumamazizibar aningagħamin arazim aka. 20 Ezi me dagiar miner ekiar kam

wainin oviziba nguibar ekiamin azenan da mirmiri. Ezi ghuzim dagiar minemin azenan iza, aperiamin min ghua 300 kilomitan tu. Ezi ghuzimin konim anaga mitan pumuningin boroghin tu.

15 Ezi ki Godin Nguibamin gari, bizir igharagha garim otifi, ezi ki bar digavir kuram gami. Ki 7plan enselbar gari, me ikia egha 7plan bizir bar kurar gumazamizibagh asighasizibar suiki. Eghti 7plan bizir kurar kaba givaghti, ua igharaziba otivan kogham, kamaghin amizi, bizir kurar 7plan kabanangin gin, Godin aningagharim bar givagham. **2** Ezi ki bizir ekiar mamin gari, a mati ongarir ekiam me glas ko avim sara an ingari. Gumazamiziba faragha asizir atiar kam ko an marvir guam, ko an ziamin namba, me dav sogha da abini. Egha me datirighin ongarir glasin min garir kamin miriamin tuivighav ikia, egha God me ganingizir gitabar suiki. **3** Egha me Godin ingangarir gumazim, Moses ko Sipsipin Nguzim, me aningin ighiam gamua kamaghin migei: “Ekiam God, ni Godin Gavgaviba Bar Itim! Ni arazarazir igharagha garir ekiabagh ami, ezi e dar gara digavir kurabagh ami! Gumazamiziba bar ni men atrivim! Nin araziba, da bar deragha bar guizbangira! **4** Ekiam ni uabira guizbangira God. Eghti gumazamiziba bar nin atiating ziar ekiam ni daning. Nin arazir aghuiba bar azenim girigha gifa, kamaghin amizi, kantriba bar dar gumazamiziba bar izi ni bagh teviba apir nin ziam fam.” **5** Bizir kamin gin ki ua gari, Godin Dipenim, a Godin Nguibamin Purirpenim, a kuiaghiri. Kar Godin Akar Dikirizir Gavgavim aven itir Purirpenim. **6** Ezi enselin 7plan kaba, bizir bar kurar 7plan gumazamizibagh asighasighamiba suigha Godin Dipenim ategha azenan izi. Me inir igiar bar zuruzir dafoziba ike. Egha golin letiaba uan evariba kuamigha da ike. **7** Ezi 4plan bizir angamira itibar mav, 7plan golin itariba inigha enselin 7pla ganingi. Golin itarir 7plan kabanagh, Godin Zurara Itimin aningagharir arazim dagh izifa. (**aiōn g165**) **8** Ezi Godin Dipenim, an angazangarim ko an gavgavimin migharim, bar a gizifa. Kamaghin amizi gumazitam dipenimin aven

mangan kogham. Me kamaghira iki mangi 7plan enselba, 7plan bizir bar kurar gumazamizibagh asighasighamin ingangarim givagham.

16 Ezi ki tiarir ekiar mam barazi, a Godin Dipenimin otogha kamaghin 7plan enselbav gei, “Ia Godin aningagharir arazir 7plan itaribar itiba inigh mangi nguazimin da ingi.” **2** Ezi enselin faragha zuim, uan itarir Godin aningagharim izivazim inigha ghua nguazimin a inge, ezi duar bar igharagha garir kurar gavgaviba, gumazamizir asizir atiamin namba itiba ko an marvir guamin ziam feba, men mikarzibar otifi. **3** Ezi namba 2 ensel uan itarim ongarim gingezi, ongarim gumazir aremezir kuamin ghuzimin min oto. Ezi bizir angamira an itiba, da bar ariaghire. **4** Ezi namba 3 ensel uan itarim faneba ko dipar atuibagh inge. Ezi dipar kaba bar moghira ghuzimin min oto. **5** Ezi ki orazi, enselin dipabar garim kamaghin migei: “God, ni datirighin ikia, egha uaghan faragha ike. Ni Godin Bar Zuezim. Nin araziba bar derazi arazir kuratam nin itir puvati. Ni gumazamizibar arazir kuraba tuisigha da ikarvagha ivezir kuram me ganingi, ezi nin arazir kam a guizin arazim. **6** Gumazir kaba nin akam inigha izir gumazamiziba ko nin gumazamizibav soghezi men ghuziba irezi me ariaghire. Ezi ni ghuzim gumazir kurar kabagh aningizi, me aneremam. Ghuzir me apir kam, men arazir kurar me amiziba ikarvagham.” **7** Ezi ki orazi tiarir mam Godin ofa gamir dakozimin aven otogha pamten diagha ghaze: “Ekiam, ni Godin Gavgaviba Bar Itim. Ni kotin gumazamizibar araziba bar guizbangira da tuisisi, ezi nin kotiam a bar guizbangira ghua egha bar dera.” **8** Ezi namba 4 ensel uan itarim aruem ginge, ezi God aruemin amamangatizi an avim pamten isia puvira gumazamizibar isi. **9** Aruemin avir gavgavir kam bar puvira isia, egha puvira gumazamizir kabar mikarzibar isi. Ezi me bar puvira Godin ziam gasighasigha a migei, kar bizir kurar kabar garir Godin gavgavim itim. Egha me uan navibagh iragha an ziam fer puvati. **10** Ezi enselin namba 5 uan itarim asizir atiamin atrivir dabirabim ginge. Ezi mitatem gumazamizir an gavgavimin apengan

itiba avara. Ezi me uan duaba ko mizazir men mikarzirbar otiviba bagha nighnigha, Godin uan Nguibamin itimin ziam gasighasigha migei. Ezi mizazir me isim a bar men ikufi, kamaghin amizi me uan mizebagh ivi. Egha me uan arazir kurar me amiba bagha uan navibagh irazir puvati. 12 Ezi enselin namba 6 uan itarim Yufretisin Faner ekiam ginge. Ezi an dipam bar moghira dake, egha aruem anadi naghin atrivir izamiba bagha tuavim ati. 13 Ezi ki gari, duar kurar 3plan mitivibar min gariba, da asizir atiam ko, kuruzir ekiam ko akar ifavariba akurir gumazim, da vaghvaghera men akatoribar otifi. 14 Duar bar kurar kaba arazarazir igharagha garibagh ami da otiva, nguazimin itir kantriba bar dar atriviba bagha, tintinibar zui. Me atrivibar amuti me uan midorozir gumaziba inigh izi me akuvasa. Eghti Godin Gavgaviba Bar Itim gumamaziziba tuisighamin dughiar ekiamin, me midorozim damuam. 15 “Ia orakigh! Ki, okimakiar gumazimin min izam, a izir dughiam ia a gifozir puvatizi moghin, ki zuamira otogham. Kamagh amizi, gumazim akuir puvatigha, uan korotiaba uabin boroghin da arisi, a bibiamra daruan kogham, eghti gumamaziziba an ganti, an aghumsighan kogham. Kamaghin amizi, gumazir kam bar akongegh.” 16 Ezi duar kuraba atriviba inigha iza danganir kamin me akufa, me Hibrun akamin kamaghin danganir kam dibori, Armagedon. 17 Ezi namba 7 ensel uan itarim overiamin a inge. Ezi Godin Dipenimin aven tiarir ekiair mam Godin atrivir dabirabimin otogha kamaghin pamten migei, “Biziba bar gifa.” 18 Ezi overiamin onimariba taghtagha zuima, niginir dafam overiamin otozi, arariba dagarvasi, ezi mikimkizir ekiam oto. Kar mikimkizir bar ekiam, fomira gumamaziziba otozir dughiamin iza datirighin tu, mikimkizir ekiair kamagh garitam fomira otozir puvati. 19 Ezi Babilonin nguibar ekiam biaghiregha 3plan okoruabar otifi, ezi gumamazizibar nguibaba bar moghira ikufi. God Babilonin nguibar ekiamin arazir kuram ginighnigha, egha a gamizi a uan wainin kap bar aneme, kar Godin aningagharir arazimin wainin kap. 20 Ezi arighatiziba bar arav ghue, ezi mighsiamat ua itir puvati. 21

Amozir ofizir ekiaba dagiabar min izaghiri. Ezi amozir ofizir dagiar kaba vaghvaghera, dar osimtiziba 50 kilogremen iti. Amozir dagiar kaba overiamin izaghira gumamazizibagh isin ira bar me gasighasisi. Ezi bizir kurar kam bagha me Godin ziam gasighasigha migei.

17 Ezi 7plan enselin itarir 7plan suighizir kabanangin mav iza kamaghin na migei, “Ni kagh izi. Eghti ki amizir ivezir kuram iniamim, nin akaghasa. Amizir kam, arazir kurabagh amir amizim, a dipar ekiair aviribagh isin apiav itir amizim. 2 Nguazimin atriviba arazir mizirizir bar kurar aviriba amizir kam ko dagh ami. Ezi nguazimin gumamaziziba uaghan a ko arazir bar mizirizibagh amua, mati gumazim wainin avirim amezi moghin ongani.” 3 Ezi Godin Duam pamtem nan ingarima, ki irebamin min bizimin gari, ensel na inigha gumamaziziba puvatizir danganimin ghu. Ezi danganir kamin ki amizir mamın garima an asizir atiar aghevır mam gisin aperaghav iti. Asizir atiar kamin mikarzim osizirir aviriba an iti, ezi osizirir kabanagh Godin ziam gasighasisi. Asizir atiar kam 7plan dapaniba iti, ezi 10plan komba an dapanibar iti. 4 Amizir kam korotiar aghuibaram aghui, dar ganganim aghevım ko pigghaghevım. Ezi golin digirir bar aghuiba ko, me dagiar aghuibar ingarizir digiriba ko, manmaniar ghurghurir dagiaba pin koziba, amizir kamin mikarzim gizifa. Egha a uan dafarimin golin kavin mam suirazi, kavin kamin aven bar kurigha mughazir araziba ko, gumamaziziba tintinibar uari bakia amir arazir bar mizirizir kuraba, a gizifa. 5 Ezi amizir kamin guam, me ziar mam osiri, ziar kamin mingarim modoghav iti. Ezi an mingarim kamakin: “Babilonin nguibar ekiair gavgavim itim, ni, nguazimin itir arazir bar kuraba ko amizir gumaziba okia me ko akua arazir mizirizibagh amiba, ni men amebam.” 6 Ezi ki gari, amizir kam Godin gumamazizibar ghuziba amegha dipar onganiba amezi moghin ongani. Gumamazizir kaba, me nighnizir gavgavim Iesusin ikia an akam akuri, ezi me me misoghezi me ariaghire. Ki amizir kamin ganigha digavir kuram gamigha pura nighnisi. 7 Ezi ensel

kamaghin na migei, “Ni tizim bagha digavir kuram gami? Amizir kam ko asizir atiar anetera zuim, a 7plan dapaniba ko 10plan komba iti, aninghin akar mogomemin mingarim, ki nin akagham. **8** Asizir atiar ni faragha ganizir kam, a faragha ike, egħa datirighin ua itir puvati. Egħa a mozir bar konezim ategħ azenan iziti, God a gasighasigham. God tighar nguazimin ingaramin dughiam, a gumazamizir mabar ziaba akinafarir zurara itimin aven da osirizir puvati. Gumazamizir kaba asizir atiar kamin ganigh digavir kuram damuam. Me fo, a fomira ike, egħa datirighin itir puvati, egħ a gin uamategħ otivam. (*Abyssos g12*) **9** “Gumazim Godin fofozir aghuim ikiva, egħ bizir kam deragh a gifogham. 7plan dapanir kaba, kar mighsiar 7pla, ezi amizim 7plan mighsiabagh isin aperaghav iti. **10** Egħa da uaghan 7plan atrivibar ababanim gami. 5pla ariaghiregħa gifa, ezi vamira atrivimin ikiavira iti, ezi igharazir abuananam tighar otivam; an otoghiva bar dughiar otevimra ikiam. **11** Asizir atiar kam, a fomira ike, egħa datirighin itir puvati, a namba 8 atrivimin ababanim. Egħa a 7plan atrivibar mav, God a gasighasighti a bar givagham. **12** “Ezi 10plan komin ni ganiziba da 10plan atrivibar ababaniba. Me tighar atrivibar otivam. Me bizibagh ativamin gavgavim inigh, asizir atiar kam ko dughiar bar otevimrama atrivibar ikegham. **13** Atrivir kaba nighnizir vamira ikiam, egħ uan gavgaviba ko ziar ekiaba isi asizir atiamra daningam. **14** Egħ me Sipsipin Nguzim ko misogham, egħti Sipsipin Nguzim me gasighasigh me abiragham. Gumazamizir Sipsipin Nguzim ko itiba, God me amisevegħa, men diazima me guizin akamin gin ghua tuivigha gavgavigha midorozir kam gami. Sipsipin Nguzim, a guizbangira Gumazamizir Ekiabar Gumazir Ekiam ko Atrivibar Atrivir Ekiam. Kamaghin amizi, a me abiragham.” **15** Ezi ensel kamaghin na migei, “Dipar ni ganizir kabanang, amizir arazir kurabagh amim dagħ isin aperaghav iti, dar mingarimra kara: da mikarzir igharagħa gariba ko, dakoziba bar dar gumazamiziba ko, kantriba bar dar gumazamiziba ko, vaghvagħa akabav geir gumazamiziba. **16** Asizir atiam ko 10plan komin ni ganizir kabanang, arazir kurabagh amir

amizimin apanim damuam. Me an biziba bar da inigh, egħ an korotiaba bar da suegħ, an mikarzimın tuziba bar dar amegħ, egħ avimin a daborogħtima a bar mogħira isigham. **17** God uabi me ganingizir nighnizir kam, a me damuti biziba otivam. Kamaghin amizi me nighnizir vamira iki, egħ atrivimin ikiamin gavgaviba bar da isi asizir atiam daningam. Me kamaghin damu mangiti Godin akam mikemezir biziba, da guizin otivamin dughiam otogham. **18** Ezi amizir ni ganizim, a nguazir kamin atriviba bar dar garir nguibar ekiamin ababanim.”

18 Bizir kamin gin ki enselin igharazimin garima a Godin Nguibam ategħa izaghiri. A bar gavgavir ekiam iti, ezi an angazangarir gavgavim nguazim bar a gisira. **2** A pamten diagħa kamaghin migei: “Babilonin nguibar ekiam ikuvigha gifa! A bar ikufi! Ezi datirighin duar kuraba ko adariar mizirizir kuraba ko kuarazir miziriziba ko kuarazir kuraba, darara an iti. **3** Nguazimin nguibaba bar, me an wainin kap uari bakia akuava amir arazir kuraba izivazim ame. Ezi nguazimin atriviba a ko arazir mizirizir bar kurabagh ami. Ezi biziba amaga dagħ ivezir gumaziba, me an afiar arazir bar ikuvtizibar amodoghin dagiar aviriba uari bagħa da isi. Kamaghin amizi, amizir kam bar ikufi.” **4** Ezi ki Godin Nguibamin otivir tiarir igharazir mam barazi, a kamaghin migei: “Ia nan gumazamiziba, ia nguibar kam ategħ azenan izi. Egħ an amir arazir kuraba uaghan dar amuan marki. God an arazir kurabar ikarvagħamin dughiam, ia uaghan an aven ikian marki! **5** A uabi uan arazir kurabar pozim mikrav iti, da ghuavanaga Godin Nguibamin oto. Ezi God an amizir arazir kurabagh nighnighavira iti. **6** Ia amizir kam gumazamizibagh amizir arazir kuraba bagħ ivezir magħ garimra a ikaragh. An arazir kuraba, da bar aviraseme, kamaghira ia an arazir kurabar ivezim isafuraghiva bar a daningigh. A dipar onganir gavgavimin kap isa gumazamiziba bagħa a inge, kamaghira ia dipar gavgavir onganim uam a isafuragh a bagħ kap gingegħ a daningigh. **7** A uabira kamagh uabin migia ghaze, ‘Ki atrivir amizim, egħa atrivir dabirabim gaperaghav iti. Ki amizir

odiarimin min itir puvati, eghti osimtiziba na bativan koghti, ki azian kogham!’ A uabi uan ziar gavgavim fa egha arazir mizirizir aviribagh amua, egha arazir kurar igharaziba saram ami. Kamaghin amizi, ia mizazir kurar ekiam ko osimtizir bar ekiam a daningigh, mangi an amir arazibar ikegh mangi tuzi naghram, a daning. 8 Amizir kam Babilon, uan ziar gavgavim fe, kamaghin amizi, dughiar bar otevir vamiran, bizir bar kuraba bar a bativam. Bizir kaba, arimariar ekiaba ko osimtizir ekiaba a bativti an azitima, mitiriar ekiaba an agham. Eghti avim an isigham. Ekiam God an araziba tuisigha givagha ghaze, ‘A ikuvigham.’ Godin kam gavgavir ekiam iti. Kamagh amizi, bizir kurar aviriba dughiar vamira bar moghiram a bativam.” 9 “Nguazimin atriviba a ko arazir mizirizibagh amua, egha uaghan a ko arazir kurar igharagha garibagh ami. Egh atrivir kabanagh an ganti avir migharim an otoghtima, me a bagh naviba osemegh egh a bagh aziam. 10 Egh me mizazir ekia a isir kamin ganigh, atiatigh saghon tuivigh iki, kamaghin mikimam: “‘Noka, Babilonin nguibar ekiam. Noka! Ni nguibar ekia gavgavim itim! Nin arazir kurabar ivezir kuram dughiar otevimra ni bagha ize.’ 11 “Eghti biziba amaga dagh ivezir gumazamizir nguazimin itiba, me Babilon ginighnigh a bagh aziva, naviba bar osemegham. Me gari, gumazamizir men dagiaba bagh amadir bizibagh ivezamiba ua itir puvati, kamaghin me oseme. 12 Me dagiaba bagha amadir bizibar kara, gol ko silva ko, dagiar aghuiba ko manmaniar iveziba bar pin koziba; ko inir ghurghurir aghuiba ko inir pighaghevir aghuiba ko inir slika ko inir agheviba, ko men temer mughurir aghuir igharagha gariba ko bizir me elefanin ataribar ingariziba ko, bizir me temer iveziba bar pin itibar ingariziba ko, bras ko ain ko, dagiar aghuir digiriba itiba. 13 Bizir me amaga dagiaba isir igharaziba uaghan iti, adar kara, sinamon ko, apir iriziba ko, pauran mughurir aghuim gamim ko, grisin igharagha garir mughurir aghuiba zuiba ko, sandan aghuim ko, wain ko, wel ko, plauan aghuim ko witba; men bulmakauba ko, sipsipba ko hoziaba ko dar karisba ko, pura ingangarir gumazamizir kiniba,

me dagiaba bagha men ikirimiriba amadi. Bizir kaba bar, gumazamizir dagh ivezamiba puvati. 14 “Gumazamizir biziba amaga dagh ivezir kaba kamaghin a mikimam, ‘Bizir aghuir ni iniasa navim dikavim, datirighin da bar nin saghuimin ikiam. Bizir bar aghuir avirir iveziba bar pin koziba ko ni asingizir bizir ganganir aghuiba, da bar ovengeghti ni ua dar ganan kogham!’ 15 Eghti gumazamizir nguibar ekia kamin uan bizir kaba amaga dagiar aviriba isiba, tuivigh a isir mizazir ekia kamin ganam. Egh bar atiatigh azi, naviba bar osemegh saghon tuivigh, egh kamagh mikimam: 16 “‘Noka, Babilonin nguibar ekiam. Noka! A fomira korotiar ghurghurir aghuiba ko inir pighagheviba ko inir aghevir aghuiba aghua, egha uan mikarzim golba ko dagiar aghuiba ko manmaniar bar pin kozibar anedi! 17 Ezi dagiaba ko dirir aghuir an itir kaba dughiar bar otevimra bar ikufi!’ “Eghti kuribar keptenba ko, gumazir kuribagh arua nguibar igharazibagh aruiba ko, kuribar ingangarir gumaziba ko gumazir ongarimin dagiar ingangaribagh amiba, me bar moghira uaghan Babilonin saghon tuivigh ikiam. 18 Eghti Babilon isiti an migharim otivtima me an gan, kamaghin dim mikimam, ‘Nguibar datirighin itir manamra, nguibar ekia kamin min gari? Bar puvati!’ 19 Egh me uan osimtizim akaghasa nguazir minemniaba inigh uan dapanibagh isin da kun, naviba bar osemegh egh aziva, kamaghin dim mikimam: “‘Noka, Babilonin nguibar ekiam. Noka! Ongarim garuir kuribar afeziaba, me nguibar ekia kamin dagiabar, dagiar gumazir ekiabar otifi. Mevzika! A dughiar otevimrama bar ikufi! 20 Ia Godin Nguibamin itir darasi, ia bar akongegh! Eghti ia Godin gumazamiziba ko aposelba ko Godin akam inigha izir gumazamiziba, ia bar akongegh! Arazir kurar nguibar kam ia gamizim baghava, God a tuisigha givagha, uam an arazir kuram ikarvasi. Kamaghin amizi, ia datirighin nguibar kam batozir bizim bagh bar akongegh.” 21 Ezi migirigiar kaba givazima, enselin gavgavir mam wit mirmirir dagiamin min garir dagiar ekiam ini. Egha dagiar kam fegha a isa ongarimin anakunigha kamaghin migei: “Kamaghira, me Babilonin nguibar ekiam inigh zuamira pamtem

anekunighti a bar magirigh bar ikuvighti, me uam an ganan kogham. **22** O Babilon! Gitan arareba ko marvibar arareba ko, sighaba ko, ararer aghuir igharazir maba ua nin aven otivan kogham. Eghti fofozir gumazamizir ingangarir guar igharagha garibagh amiba, me ua nin ikian kogham! Eghti dagiar witba mirmirimin ararem ua nin aven otivan kogham! **23** Eghti lamin angazangariba ua nin aven isian kogham. Eghti gumazamizir uarir ikiasa migeir migirigiaba, da ua nin aven otivan kogham. Nin gumazamizir fomira dagiaba bagha biziba amadiba, gumazamizir igharazibar damatuzibar gumazamizir bar ekiabar otifis. Ezi ni kantrin igharaziba bar dar gumazamizibagh ifara imezir igharagha garir aviribar ingari. **24** God nguibar kamin gari, me an aven Godin akam inigha izir gumazamiziba ko an gumazamizibav sozi me ariaghire, ezi a men ovevebar osimtizim ateri. Ezi nguazimin gumazamiziba, men apaniba me misoghezi me ariaghire, osimtizir kaba bar, Babilonrama a da ateri. Kamaghin amizi, God an osimtizir kaba ikarvagha a gasighasisi.”

19 Ezi bizir kabar gin ki orazi, niginir dafam, gumazamizir bar avirimin min Godin Nguibamin kamaghin dia migei: “E Godin ziam feka! En God, gavgavim ko ziam iti, a uabira en Akurvazir Gumazim! **2** God gumazamizibar araziba tuisizir arazim, a guizbangira ghua bar dera! Amizir gumaziba okia me ko akuim, a nguazimin gumazamizibagh amizi, me a koma arazir mizirizibagh ami, ezi God a isa kot gatigha ghaze, an aremegham. Amizir kam Godin ingangarir gumazamizibav soghezi me ariaghire, ezi God an osimtizir kam ikarvagha osimtizir ekiam a ganingi.” **3** Ezi me ua kamaghin dia ghaze: “E Godin ziam feka! Nguibar ekiam kamin isir avimin migharim ghuavanang zurara mamaghira ikiam!” (aiōn g165) **4** Ezi 24plan gumazir dapaniba ko 4plan bizir angamira itir kaba, teviba apirigha egha Godin uan atrivir dabirabimin aperaghav itimin ziam fe. Egha me kamaghin migei: “Bar guizbangira! E an ziam fe!” **5** Ezi tiarir mam atrivimin dabirabimin iza kamaghin migei: “Ia Godin ingangarir gumazamizir an atiatiava an apengan itiba, ia

gumazamizir ziaba itiba ko ziaba puvatiziba, ia bar Godin ziam fi!” **6** Ezi ki niginir ekiam barazi mati gumazamizir avirim uari akuvagha migei, egha mati dipar ekiam afora nidi. Egha araribar min pamten dagarvagha kamaghin migei: “En Ekiam God, a Godin Gavgaviba Bar Itim, datirighin an atrivimin iti. Kamaghin amizi, e Godin ziam fam! **7** Sipsipin Nguzim, amuimin ikiamin dughiam otogha gifa, ezi an amuim uabi akirigha gifa. Kamaghin amizi, e datirighin naviba deragh bar akongegh, an ziam fam! **8** Amizir kam, God korotiar ghurghurir bar aghuim a ganingi, korotiar kam bar zuegha an dirim dafogha isi.” (Korotiar ghurghurir kam, a Godin gumazamizibar arazir aghuir me Godin damazimin amiba, dar ababanim gami.) **9** Ezi ensel kamaghin na migei, “Ni akar kam kamaghin an osir: God Sipsipin Nguzir amuimin ikiamin dabirabim bagha diazir gumazamiziba, me bar akongegh!” Egha kamaghin ua na migei, “Akar kaba, da Godin guizin akaba.” **10** Ezi ki an suemningin boroghin tevimning apirigha an ziam fasa. Ezi a kamaghin na migei, “Ni mamaghin damuan marki! Ki, ni ko nin aveghbuar nighnizir gavgavim Iesus kunizir akabar itiba, ki ia ko e ingangarir vamiram ami. God uabira, ni an ziam fi.” E fo, akar Iesus kunizimra, a gumazamizibar nighniziba fema, me Godin akam inigha izi. **11** Ki gari, Godin Nguibam kuiaghirizi, hoziar ghurghurir mam iti. Gumazir hoziar kam gisin aperaghav itim, an ziamning kamakin, “Gumazir dughiba bar God baghavira itim,” ko “Gumazir uan akar dikiriziba migeima da otivim.” A gumazamizibar araziba deravira da tuisigha, midorozim fora arazir aghuimra gin ghua a gami. **12** Ezi an damazimning mati avir mizariar gavgavimin min pamtem isi, ezi atrivimin dapanir asuar aviriba an dapanimin iti. Ezi an mikarzim ziar mam an iti, ezi gumazamizir igharaziba a gifozir puvati. A uabira ziar kam gifo. **13** Ezi korotiar ruarir an aruzim, ghuzim a gizifa, ezi me ziar kamin a dibori, “Godin akam.” **14** Ezi Godin Nguibamin midorozir gumaziba korotiar ghurghurir aghuiba aghuigha hoziar ghurghuribagh apiagha an gin zui. **15** Ezi midorozir sabar ghumtizir mam gumazir

men faragha zuir kamin akamin ikegħa, azenan izi. A midorozir sabar kamin nguibar iġharazibav soġħ me abinam. Eġħ a gavgavim itir ainin aġħorimin suiragħ eġħ gumazamizibagħ ativamin gavgavim ikiam. Eġħ a, daġiar miner bar ekiamin aven me wainin oviziba mirmiri moġħin, Godin Gavgaviba Bar Itimin aningagħharir arazir ekiam akagħam. **16** Ezi an korotiar ruarim ko an buarakirimin, me ziar kam osiri: “Atrivibar Atrivir Ekiam ko, Ekiabar Gumazir Ekiam.” **17** Ezi ki enselin mamın garima an aruem gisın tugħav iti. Eġħ overiamin pin mighagħa aruir kuarazibar dia ġħaze, “Ia izi uari akuvagħ eġħ dagħer ekiar God ia daningamim bagħ mizuam. **18** Ia atrivibar kuabar tuziba ko, midorozir gumazibar faragħa zuir gumaziba ko midorozir gumaziba ko, hoziabar kuabar tuziba ko dagħ apiazar gumazibar kuabar tuzibar amam. Eġħ ia gumazamiziba bar men kuabar tuzibar amam, pura ingangarir gumazamizir kiniba ko gumazamizir firiagħireziba, ko pura gumazamiziba ko gumazamizir ziaba itiba!” **19** Ezi ki asizir atiar kam ko nguazimin atriviba ko, men midorozir gumazibar gari, me iza uari akufa. Me gumazir hoziam gaperazim ko an midorozir gumaziba ko misogħasa. **20** Ezi, asizir atiam ko akar ifavaribagħ amir gumazim, an aning kalabus gati. Akar ifavaribagħ amir gumazir kam arazarazir iġharagħa garir avirim asizir atiamin damazimin dagħ ami. Kamagħhin amizi a gumazamizibagħ ifarima me asizir atiamin osizirim inigħa eġħa an marvir guamin ziam fe. Asizir atiam ko akar ifavaribagħ amir gumazim, aning angamira ikiavira itima, me aning inigħa aning akunizi aning danganir salfan daġiar avim ikia mamagħira itim giragħu. (Limnē Pyr g3041 g4442) **21** Ezi aningın midorozir gumaziba, gumazir hoziam gaperazim, uan midorozir sabar an akamin itimin me misogħezi me ariagħhire. Ezi kuaraziba bar men kuabar tuziba amegħa naviba bar izefe.

20 Ezi ki gari, enselin mam Godin Nguibam ategħa izagħira, eġħa mozir bar konezimin kin suira. Eġħa uagħan senin ekiamin suira. (Abyssos g12) **2** Eġħa a kuruzir ekiar kamin suiragħa anebira, kar kuruzir bar fomira itim, a

Satan, gumazir akam isa bar gumazamizibagħ asim. Satan 1,000plan azenibar kalabusin ikiasa, ensel a inigħa senin a ike. **3** Eġħa ensel a inigħa anekunizi, a mozir bar konim giragħu. Eġħa mozir torimin akam apirigħa anepagħapaki, eġħti an azenan izan kogħam. Eġħti Satan nguazimin itir gumazamiziba ua me gifaran kogħ mangiti 1,000plan azeniba givagħam. Eġħti ġin ensel uam a firigħti a bar dugħiar otevimra ikiam. (Abyssos g12) **4** Ezi ki atrivir dabirabibar garima, gumazir dagħ apiagħav itiba, God gumazamizibar araziba tuisigħamin gavgavim me ganingı. Ezi ki gumazamizir ariagħirezibar duabar gari, da iti. Gumazamizir kaba, nighnizir gavgavim Iesusin ikia eġħa an akam akura eġħa pamten Godin akamin suira, ezi bizir kaba bangın, men apaniba me misogħa men firiba aġħorezi me ariagħhire. Gumazamizir kaba asizir atiam ko an marvir guamin ziam fer puvatigħa, an ababanım uan guaba ko uan dafaribar a inizir puvati. Ki gari, gumazamizir kaba me ua angamira ikia Kraıs Iesus ko atrivibar min 1,000plan azenibar ikiam. **5** Eġħti gumazamizir iġharazir ariagħireziba dugħiar kamin, bar ua dikavigh angamira ikian kogħam. Me oveġħ mamagħira iki mangiti 1,000plan azeniba givagħam. Dugħiar kam, kar faragħa zuir dugħiar gumazamiziba ua dikavamim. **6** Eġħti, gumazamizir God ua bagħa inabazir faragħa dikaviziba, me guizbangira bar akuegħam. Me Godin gumazamizibara. Ovever namba 2, me iniamin gavgaviba puvati. Me God ko Kraısın ofa gamir gumazamizibar ikiam. Eġħ Kraıs ko 1,000plan azenibar atrivibar ikiam. **7** Eġħti 1,000plan azeniba givagħti, ensel mozir torir bar konezimin akam kuigħti, Satan uan kalabus ategħam. **8** Eġħ an azenan izi nguazir kamin itir kantriba bar dar gumazamizibagħ ifaram, kar Gok ko Magokin adarasi. Satan midorozir ekiam damusi men gumaziba akuvagħam. Men midorozir gumazibar dibobonım ongarimin ġigimin min otogħam. **9** Me tintinibar nguazir kamin mangi, Godin gumazamiziba uari akuva itir danganım ekiarugħam, kar nguibar ekiar God bar ifongezim. Eġħti avım overiamin ikeġħ izigħiri midorozir gumaziba bar men isigh me kuavaremegħam. **10** Satan me gifari, kamagħhin

amizi God anekunighti a danganir avim ko salfan dagiar avir bar puvira isir kamin magiram. Asizir atiam ko akar ifavaribagh amir gumazim faraghavira danganir kamin iti, me arueba ko dimagaribar mizazir ekiam ini zurazurara mamaghira ikiam. (aiōn g165, Limnē Pyr g3041 g4442) 11 Egha ki atrivir dabirabir ghurghurir ekiamin garima a iti, ezi gumazir a gapiaghirim, ki an garima a iti. Ezi nguazim ko overiam aning arav ghu, eghti gumazitam uam aningin ganan kogham. 12 Ezi ki gumamazizir ovengezir ziaba itiba ko ziaba puvatizibar gari, me bar iti. Me atrivir dabirabimin guamin tuivighav iti, ezi akinafarir gumamazizibar araziba itiba kuiaghire. Ezi me akinafarir igharazim uaghan akui, kar akinafarir God gumamazizir ikirimirir zurara itim iniamin ziaba osirizim. Ezi gumazir atrivir dabirabir kam gaperazim, akar akinafarir kabar itibar gara gumamazizir ovengezibar araziba tuisisi. 13 Ezi ongarimin ariaghirezir gumamaziziba, ongarim me amadazi me izi. Ezi Ovevem ko Gumamazizir Oveaghuezibar Nguibam, aning ua ovengezir gumamazizir aningin itiba amadazi me izi. Ezi gumazir atrivir dabirabim gaperaghav itim, gumamaziziba amizir araziba bagha vaghvagha men kotiaba baragha me tuisisi. (Hadēs g86) 14 Egha gin an Ovevem ko Gumamazizir Oveaghuezibar Nguibam akunizi, aning danganir avim bar puvira isim giraghu. Danganir avim bar puvira isir kam, kar namba 2in ovevem. (Hadēs g86, Limnē Pyr g3041 g4442) 15 Eghti gumamazizibar ziaba, akinafarir God gumamazizir ikirimirir zurara itim iniamin ziaba osirizim, men ziaba aven itir puvati, me uaghan me isi danganir avim bar puvira isim, me akunam. (Limnē Pyr g3041 g4442)

21 Ezi ki datirighin overiar igiam ko nguazir igiamin gari, aning iti. Overiar ghurim ko nguazir ghurim, aning bar moghira arav ghugha ua itir puvati. Ezi ongarim uaghan ua itir puvati. 2 Ezi Nguibar God Baghavira Itim, a Jerusalem igiam, ki an gari. Ki an garima, a Godin damazimin ikegha Godin Nguibam ategha izaghiri. A uabi akirigha, kurukazir bar aghuim gami, mati amizim uan pamin ikiasa kuruke. 3 Ezi ki orazi, tiarir mam atrivir dabirabimin

iza pamtem migei: “Ia orakigh. Datirighin God gumamaziziba ko ikiavira iti! Egh men tongin ikiti me an gumamazizibar ikiam. God uabi me ko iki egh men Godin ikiam. 4 Egh a men damazir teriba vaghvagh da adizam. Bizir faragha itir kurar kabanang, da bar givagham. Eghti gumamaziziba uam ovengan kogham, egh me ua naviba osimiva egh uam azian kogham, egh ua mizaziba inian kogham.” 5 Ezi gumazir atrivir dabirabim gaperaghav itim migia ghaze, “Ni oragh! Ki bizibagh amizi, da bar igiabar otifi.” Egha a ua kamaghin migia ghaze, “Ni akar kabanang osirigh. Akar kaba da bar guizbangira, eghti gumamaziziba nighnizir gavgavimin dar ikiam.” 6 Egha a kamaghin na migei, “Biziba bar otivigha gifa. Ezi kirara, ki faraghavira ikia egh bar gin ikiva abuan ikivira ikiam. Ki biziba bar dar mingarim, egha ingangarir ki amiba ki uaghan bar da agefi. Eghti gumazim kuarim an pirti, ki dipar ikirimirir zurara itim anidim a daningti, aneremam. Dipar kam nguazimin aven anadi. Dipar a isir kam, an a givezan kogham, a puram a iniam. 7 Gumamazizir midorozim gamua apaniba abiriba, ki bizir kaba me daningam. Egh ki men Godin ikiti, me nan boribar ikiam. 8 Eghti gumamazizir atiatia ua girakirangin zuiba ko, nighnizir gavgavim ataghiziba ko, gumamazizir arazir bar kurar mizirizibagh amiba ko, gumazir gumamazizibav sozi me ariaghiriba ko, gumamaziziba uari ko akua amir araziba ko, akuzibagh amua egha imezibagh amir gumaziba ko, asebar ziaba feba ko, gumamazizir ifavariba, me bar uan nguibamin mangam. Kar danganir avim ko salfan dagiar avir bar puvira isim. Kar ovever namba 2.” (Limnē Pyr g3041 g4442) 9 Ezi enselin mam na bagha izi. Faragha enselin 7pla, me itarir 7plan bizir bar kuraba aven itiba suiki, kar Godin aningagharir arazir abuananaba. Enselin kam, a men mav. A kamaghin na migei, “Ni iziti, ki Sipsipin Nguzimin amuir a datirighin ikiamim nin akagham.” 10 Ezi Godin Duam pamtem nan ingarima, ensel na inigha ghua mighsiar bar ekiamin ghuavanabo. Egha Nguibar Ekiar God Baghavira Itim, Jerusalem nan aka. Nguibar kam a Godin damazimin ikegha Godin Nguibam ategha izaghiri. 11 Ezi

Godin angazangarir ekiam nguibar kam gisira, ezi an angazangarim bar igharagha gari, mati dagiar ivezim bar pin kozimin min gari. A jaspian dagiar angazangarimin min gara egga glasin min taghtasi. **12** Nguibar kamin divazim bar ekevegha bar pin mar iti, ezi tiar akar 12pla divazir ekiam kamin iti. Ezi 12plan enselba tiar akar kabar boroghin tuivighav iti, ezi Israelin 12plan anababar ziaba tiar kabagh isin iti. **13** Ezi aruem anadi naghin itir divazir miriam, tiar akar 3pla an iti. Ezi divazir miriar Notin itim, tiar akar 3pla an iti. Ezi divazir miriar Sautin itim, tiar akar 3pla an iti. Ezi aruem uaghiri naghin itir divazir miriam, tiar akar 3pla an iti. **14** Nguibar kamin divazim, 12plan dagiar ekiaba an apengan ikia gavgavim a ganidi, ezi Sipsipin Nguzimin aposelbar ziaba dar iti. **15** Ezi enselin na ko migeim, golin aghorir bizibar abarimin suira, a nguibar kam ko divazir ekiam ko an tiar akabar apanasa. **16** Nguibar ekiam kamin 4plan miriabar ababanim voroghira ghu. Ezi ensel uan golin aghorimin nguibar ekiamin abarima an ababanim ghua 2,200 kilomitan tu. Ezi nguibar ekiamin 4plan miriaba ko an ruarimin ababanim bar voroghira ghue, egga boksiar dafamin min gari. **17** Ensel nguibar ekiamin divazim uaghan an abarazima, ezi divazimin tuirivimin ababanim ghua 65 mitan tu. Ababanir kam gumamaziziba bizibar abarir ababanimin mirara gari, ezi ensel ababanir kamra divazir kamin abara a medi. **18** Nguibar ekiamin divazim God dagiar jaspian an ingari, egga nguibam uabi a dagiar golrama an ingari, ezi a glasin min isia taghtasi. **19** Ezi nguibar ekiamin divazir mingarim, God dagiar bar igharagha garir bar pin kozibar anesingi. Dagiar kaba digirir aghuiba dar iti, dar iveziba bar pin ko. Dagiar faragha zuir bar aghuim, jaspia, a divazir mingarimin faragha iti. Ezi namba 2 a sapaian dagiar blupla. Ezi namba 3 a agetin dagiam. Ezi namba 4 a emeralin dagiar garim. **20** Ezi namba 5 a sadonikisin dagiam, a ghurghurigha aghefe. Ezi namba 6 a konilian dagiar aghevim. Ezi namba 7 a krisolaitin dagiar iangurim. Ezi namba 8 a berilin dagiar garim. Ezi namba 9 a topasin dagiar iangurir igharagha garim. Ezi namba 10 a krisopresin dagiam. Ezi namba 11

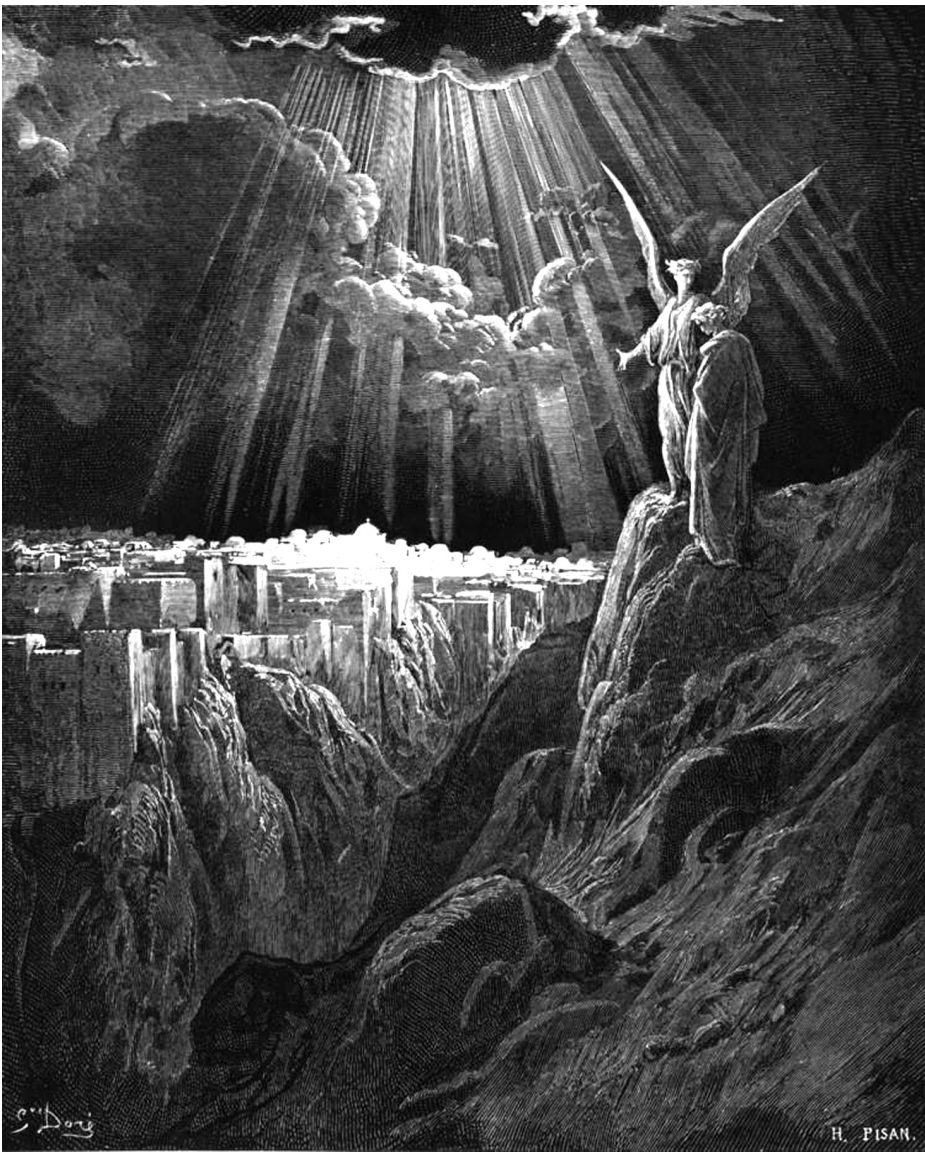
a haiasinin dagiam. Ezi namba 12 a ametisin dagiar pighaghevim. **21** Ezi tiar akar 12plan kaba, da 12plan manmaniar ghurghurir iveziba bar pin kozibar dar ingari. Tiar akar kaba me manmaniar ghurghurir ekiaba vaghvagha dar ingari. Ezi nguibar kamin aven itir tuaviba me golrama dar ingari, ezi golin kam glasin min taghtasi. **22** Ezi ki gari, nguibar ekiam kamin aven Godin Dipenir gumaziba ingarizi tam itir puvati. Ekiam, a Godin Gavgaviba Bar Itim, ko Sipsipin Nguzim, aning uaning Godin Dipenimin danganim ini. **23** Godin angazangarir gavgavimra angazangarim nguibar ekiam kam ganidi. Ezi Sipsipin Nguzim uabi nguibar ekiam kamin lamin min iti. Kamaghin amizi nguibar ekiam kamin angazangariba aningamin arueba ko iakiniba puvatigham. **24** Eghti nguibaba bar dar gumamaziziba nguibar ekiam kamin angazangarimin daruam. Eghti nguibaba bar dar atriviba uan bizir bar aghuiba inigh an aven izam. **25** Eghti aruemin, me nguibar ekiam kamin divazimin tiar akaba aseghan kogham. Dimagariba nguibar ekiam kamin puvatigham. Kamaghin amizi tiar akaba kuighiregh mamaghira ikiam. **26** Eghti nguibabar atriviba bar men dagiaba ko men bizir digirir aghuiba, me bar ada inigh aven mangam. **27** Eghti bizir miziriziba ko gumamazizir arazir kurigha mughazibagh amiba ko, gumamazizir ifavariba, me nguibar ekiam kamin aven mangan kogham. Bar puvatigham, gumamazizir ziaba akinafarir zurara itimin aven itiba, akinafarir kam a Sipsipin Nguzimin akinafarim, merara nguibar ekiam kamin aven mangam.

22 Ezi ensel faner mam nan aka, faner kamin dipam ikirimirir zurara itim anidima, an angazangarim glasin min taghtasi. Faner dipar kam God ko Sipsipin Nguzimin atrivir dabirabimin apengan ikegha ivemara ghua, **2** nguibar ekiam kamin tuavir torimin uaghiri. Ezi faner kamin miriamningin temer ikirimirir zurara itim anidiba vong ko vong sara tuivighav iti. Temer kaba 12plan iakinibar azeniba vaghvagha zurara dagheba be. Temer kabar dafariba, kantriba bar dar gumamazizibar amuti me ua ghuamaghegham. **3** Eghti bizir

God bar aghuagha otogheziba uamateghe ikian kogham. God ko Sipsipin Nguzimin atrivir dabirabim, nguibar ekia kamin ikiam. Eghti Godin ingangarir gumazamiziba an ingangarim damuam. 4 Egh me an guamin gantima, an ziam men guabar ikiam. 5 God en Ekiam, angazangarim gumazamizibar aningti, kamaghin dimagarim uam otivan kogham, eghti lam ko aruemin angazangariba ua ingangariba puvatigham. Eghti Godin gumazamiziba, me atrivibar min zurara iki mamaghira ikiam. (aiñ g165) 6 Ezi enselin kam kamaghin migia ghaze, “Akar kaba da bar guizbangira, eghti gumazamiziba nighnizir gavgavim dar ikiam. Godin Ekiam, uan Duam an akam inigha izir gumazibagh aningizi, a men navir averiaba fema, me an akam akuri. Egha a uan ensel amadazi, ensel an ingangarir gumazamiziba bizir bar zuamirama otivamiba men akaghasa, izi.” 7 Ezi Iesus kamaghin migei: “Ia orakigh. Ki bar zuamira ia batogham. Akinafarir kam, a datirighin ko gin otivamin bizibar gun migeir akaba, an aven iti. Eghti gumazamizir akar kabar gin zuiba, me bar akongegh!” 8 Ki Jon, ki bizir kabar gara egha akar kaba barasi. Ki dar ganigha egha da baregha, maghira enselin bizir kaba nan akazimin suemningin tevimning apirigha an ziam fasa. 9 Ezi a kamaghin na migei, “Ni mamaghin damuan marki! Ki uaghan, ni ko Godin akam inigha izir gumazamiziba, me nin adarasi, e bar ingangarir vamiram ami. Egha gumazamizir akinafarir kamin akabar gin zuiba, ki me ko ingangarir vamiram ami. God uabira, ni an ziam fi!” 10 Egha a kamaghin na migei, “God bizibar amuamin dughiam a bar roghira ize. Kamaghin amizi, ni datirighin ko gin otivamin bizibar gun migeir akar akinafarir kamin itim, ni dar ghuangsighan marki. 11 Gumazamizir arazir kurabagh amiba, me dar amu mangivira iki. Eghti gumazamizir arazir mizirizibagh amiba, me dar amu mangivira iki. Eghti gumazamizir arazir aghuibagh amiba, me arazir aghuibar amu mamaghira iki. Ezi gumazamizir God baghavira itiba, me Godin gumazamizibar ikivira iki.” 12 Ezi Iesus kamaghin migei, “Ia orakigh, ki bar zuamira ia batogham. Ki ivezir bar ia daningamim inigh izam. Egh gumazamiziba

amir araziba bagh, ki vaghvagh iveziba ua me ikarvaghiam. 13 Kirara ki bar faraghavira ikia egh abuan ikivira ikiam. Egha ki biziba bar dar mingarim, egha ingangarir ki amiba ki uaghan bar a da gefi. 14 “Ezi gumazamizir uan korotiaba ruegha itiba, God ghaze, me temer ikirimirir zurara itim anidir kamin daghebar amiva, uaghan nguibar ekia kamin tiar akabar aven mangam. Kamaghin amizi me bar akongegh. 15 Eghti gumazamizir arazir bar kurar mizirizibagh amiba ko, akuzibagh amua egha imezibagh amir gumaziba ko, gumazamizir uari bakia akuiba ko, gumazamizibav sozi me ariaghirir gumaziba ko, gumazamizir asebar ziaba feba ko, gumazamizir bar ifavarir arazim gifongegha a gamiba, gumazamizir kaba bar moghira Godin nguibar kamin azenan ikiam. 16 “Ki Iesus, ki uan ensel amadazi a ia bagha iza, egha siosba bagha akar kamin gun me mikeme. Ki Atrivim Devitin ovavim. Kirara, ki aminim tiasava amir mikovezir bar puvira isim.” 17 Ezi Godin Duam ko Sipsipin Nguzimin amuim, aning ghaze, “Ekiam Iesus, ni izi!” Eghti gumazamizir uaghan akar kam baraghiziba, me uaghan kamaghin mikimam, “Ni izi!” Eghti gumazitam kuarim an partii, a izi. Egh a dipam amisi, dipar ikirimirir zurara itim anidir kam puram a inigham, iveziba puvati. 18 Ki Jon, ki gumazamizir akinafarir kamin aven itir akam baraghizibav kimasa, akar kam a datirighin ko gin otivamin bizibar eghagham. Ki gumazamizir kaba pamtemin vaghvagh me migei, “Gumazitam akar igharazitam uam akar kam gisin a giviraghti, God a ikarvaghiva, arazir bar kurar akinafarir kamin aven itim, God gumazir kamin ivezir kuram ua dagh iviragham. 19 Eghti gumazitam datirighin ko gin otivamin bizibar akar akinafarir kamin itibar tam adeghti, God an bizir aghuiba a dama da degham. Eghti a temer ikirimirir zurara itim anidimin daghetam aman kogham, egh God baghavira itir nguibar ekiamin ikian kogham. Nguibar ekia kamin, akinafarir kam an gun migei.” 20 Ezi Gumazir Bizir Kabar Gun Migeir Kam, datirighin kamaghin migei: “Bar guizbangira, ki zuamira ia batogham.” Guizbangira! Ekiam Iesus, ni izi! 21 Eghti Ekiam

Iesusin apangkuvim, Godin gumazamiziba bar
moghira me ko iki. Bar guizbangira!

Ezi Nguibar God Baghavira Itim, a Jerusalemin igiam, ki an gari. Ki an garima, a Godin damazimin ikegha Godin Nguibam ategha izaghiri. A uabi akirigha, kurukazir bar aghuim gami, mati amizim uan pamin ikiasa kuruke. Ezi ki orazi, tiarir mam atrivir dabrabimin iza pamtem migei: "Ia orakigh. Datirighin God gumazamiziba ko ikiavira itil Egh men tongin ikiti me an gumazamizibar ikiam. God uabi me ko iki egh men Godin ikiam."

Akar Mogomem 21:2-3

Reader's Guide

Mikarew-Ariaw at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, *"As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him."* Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, *"And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned."* So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, *"Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth."* 2 Timothy 2:15. *"God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,"* 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Mikarew-Ariaw at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aīdios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonymous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Aruamu---Aruamu-Bible/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luk 8:31
Rom 10:7
Akar Mogomem 9:1
Akar Mogomem 9:2
Akar Mogomem 9:11
Akar Mogomem 11:7
Akar Mogomem 17:8
Akar Mogomem 20:1
Akar Mogomem 20:3

Aposel 3:21
Aposel 15:18
Rom 1:25
Rom 9:5
Rom 11:36
Rom 12:2
Rom 16:27
1 Korin 1:20
1 Korin 2:6
1 Korin 2:7
1 Korin 2:8

1 Korin 3:18
1 Korin 8:13
1 Korin 10:11
2 Korin 4:4
2 Korin 9:9
2 Korin 11:31

Galesia 1:4
Galesia 1:5
Efesus 1:21
Efesus 2:2
Efesus 2:7
Efesus 3:9
Efesus 3:11
Efesus 3:21
Efesus 6:12
Filipai 4:20
Kolosi 1:26
1 Timoti 1:17
1 Timoti 6:17
2 Timoti 4:10
2 Timoti 4:18
Taitus 2:12
Hibru 1:2
Hibru 1:8
Hibru 5:6
Hibru 6:5
Hibru 6:20
Hibru 7:17
Hibru 7:21
Hibru 7:24
Hibru 7:28
Hibru 9:26
Hibru 11:3
Hibru 13:8
Hibru 13:21
1 Pita 1:23

1 Pita 1:25
1 Pita 4:11
1 Pita 5:11
2 Pita 3:18
1 Jon 2:17
2 Jon 1:2
Jut 1:13
Jut 1:25
Akar Mogomem 1:6
Akar Mogomem 1:18
Akar Mogomem 4:9
Akar Mogomem 4:10
Akar Mogomem 5:13
Akar Mogomem 7:12
Akar Mogomem 10:6
Akar Mogomem 11:15
Akar Mogomem 14:11
Akar Mogomem 15:7
Akar Mogomem 19:3
Akar Mogomem 20:10
Akar Mogomem 22:5

aidios

Rom 1:20
Jut 1:6

aiōn

Matyu 12:32
Matyu 13:22
Matyu 13:39
Matyu 13:40
Matyu 13:49
Matyu 21:19
Matyu 24:3
Matyu 28:20
Mak 3:29
Mak 4:19
Mak 10:30
Mak 11:14
Luk 1:33
Luk 1:55
Luk 1:70
Luk 16:8
Luk 18:30
Luk 20:34
Luk 20:35
Jon 4:14
Jon 6:51
Jon 6:58
Jon 8:35
Jon 8:51
Jon 8:52
Jon 9:32
Jon 10:28
Jon 11:26
Jon 12:34
Jon 13:8
Jon 14:16

aiōnios

Matyu 18:8
Matyu 19:16
Matyu 19:29
Matyu 25:41
Matyu 25:46
Mak 3:29
Mak 10:17
Mak 10:30
Luk 10:25
Luk 16:9
Luk 18:18
Luk 18:30
Jon 3:15
Jon 3:16
Jon 3:36
Jon 4:14
Jon 4:36
Jon 5:24
Jon 5:39
Jon 6:27
Jon 6:40
Jon 6:47
Jon 6:54
Jon 6:68

Jon 10:28
Jon 12:25
Jon 12:50
Jon 17:2
Jon 17:3
Aposel 13:46
Aposel 13:48
Rom 2:7
Rom 5:21
Rom 6:22
Rom 6:23
Rom 16:25
Rom 16:26
2 Korin 4:17
2 Korin 4:18
2 Korin 5:1
Galesia 6:8
2 Tesalonika 1:9
2 Tesalonika 2:16
1 Timoti 1:16
1 Timoti 6:12
1 Timoti 6:16
2 Timoti 1:9
2 Timoti 2:10
Taitus 1:2
Taitus 3:7
Filemon 1:15
Hibru 5:9
Hibru 6:2
Hibru 9:12
Hibru 9:14
Hibru 9:15
Hibru 13:20
1 Pita 5:10
2 Pita 1:11
1 Jon 1:2
1 Jon 2:25
1 Jon 3:15
1 Jon 5:11
1 Jon 5:13
1 Jon 5:20
Jut 1:7
Jut 1:21
Akar Mogomem 14:6

eleēsē

Rom 11:32

Geenna

Matyu 5:22
Matyu 5:29
Matyu 5:30
Matyu 10:28
Matyu 18:9
Matyu 23:15
Matyu 23:33
Mak 9:43

Mak 9:45
Mak 9:47
Luk 12:5
Jems 3:6

Hadēs

Matyu 11:23
Matyu 16:18
Luk 10:15
Luk 16:23
Aposel 2:27
Aposel 2:31
1 Korin 15:55
Akar Mogomem 1:18
Akar Mogomem 6:8
Akar Mogomem 20:13
Akar Mogomem 20:14

Limnē Pyr

Akar Mogomem 19:20
Akar Mogomem 20:10
Akar Mogomem 20:14
Akar Mogomem 20:15
Akar Mogomem 21:8

Sheol

Jenesis 37:35
Jenesis 42:38
Jenesis 44:29
Jenesis 44:31
Diboboniba 16:30
Diboboniba 16:33
Godin Araziba 32:22
1 Samuel 2:6
2 Samuel 22:6
1 Atriviba 2:6
1 Atriviba 2:9
Jop 7:9
Jop 11:8
Jop 14:13
Jop 17:13
Jop 17:16
Jop 21:13
Jop 24:19
Jop 26:6

Onger Akaba 6:5
Onger Akaba 9:17
Onger Akaba 16:10
Onger Akaba 18:5
Onger Akaba 30:3
Onger Akaba 31:17
Onger Akaba 49:14
Onger Akaba 49:15
Onger Akaba 55:15
Onger Akaba 86:13
Onger Akaba 88:3
Onger Akaba 89:48

Onger Akaba 116:3
Onger Akaba 139:8
Onger Akaba 141:7
Aghuzir Akaba 1:12
Aghuzir Akaba 5:5
Aghuzir Akaba 7:27
Aghuzir Akaba 9:18
Aghuzir Akaba 15:11
Aghuzir Akaba 15:24
Aghuzir Akaba 23:14
Aghuzir Akaba 27:20
Aghuzir Akaba 30:16
Fofozir Gumazim 9:10
Solomon 8:6

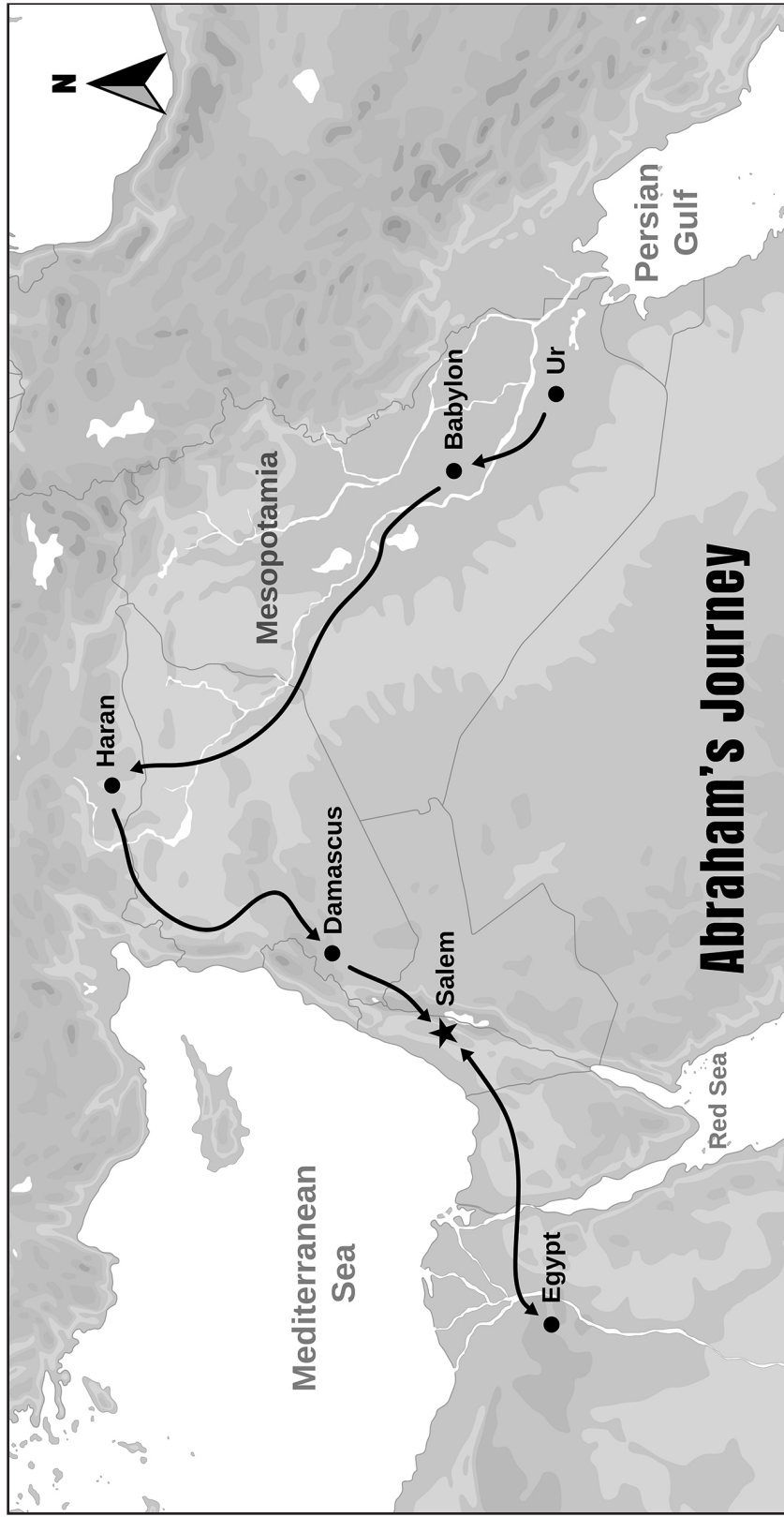
Aisaia 5:14
Aisaia 7:11
Aisaia 14:9
Aisaia 14:11
Aisaia 14:15
Aisaia 28:15
Aisaia 28:18
Aisaia 38:10
Aisaia 38:18
Aisaia 57:9
Esekiel 31:15
Esekiel 31:16
Esekiel 31:17
Esekiel 32:21
Esekiel 32:27
Hosea 13:14
Amos 9:2
Jona 2:2
Habakuk 2:5

Tartaroō

2 Pita 2:4

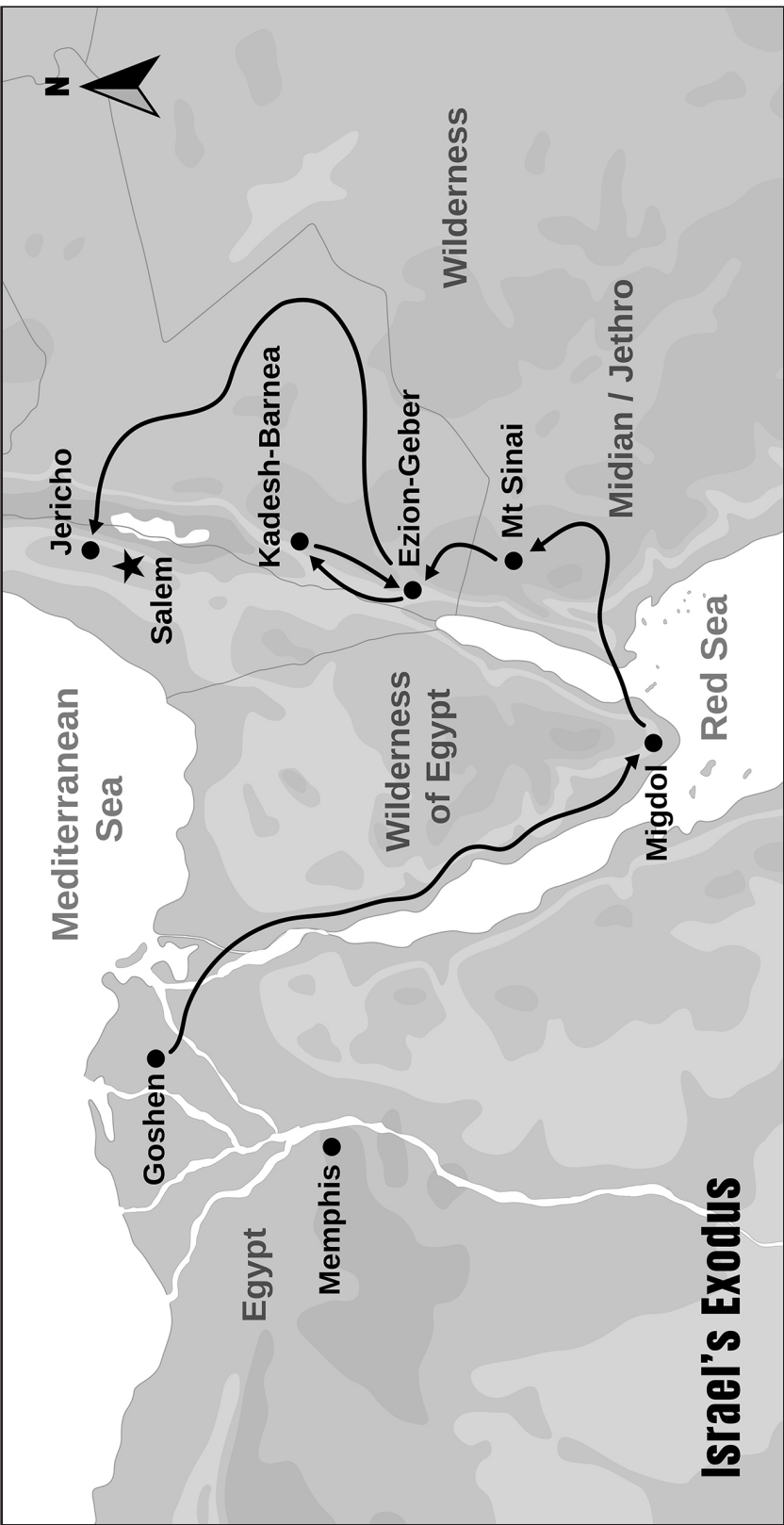
Questioned

None yet noted

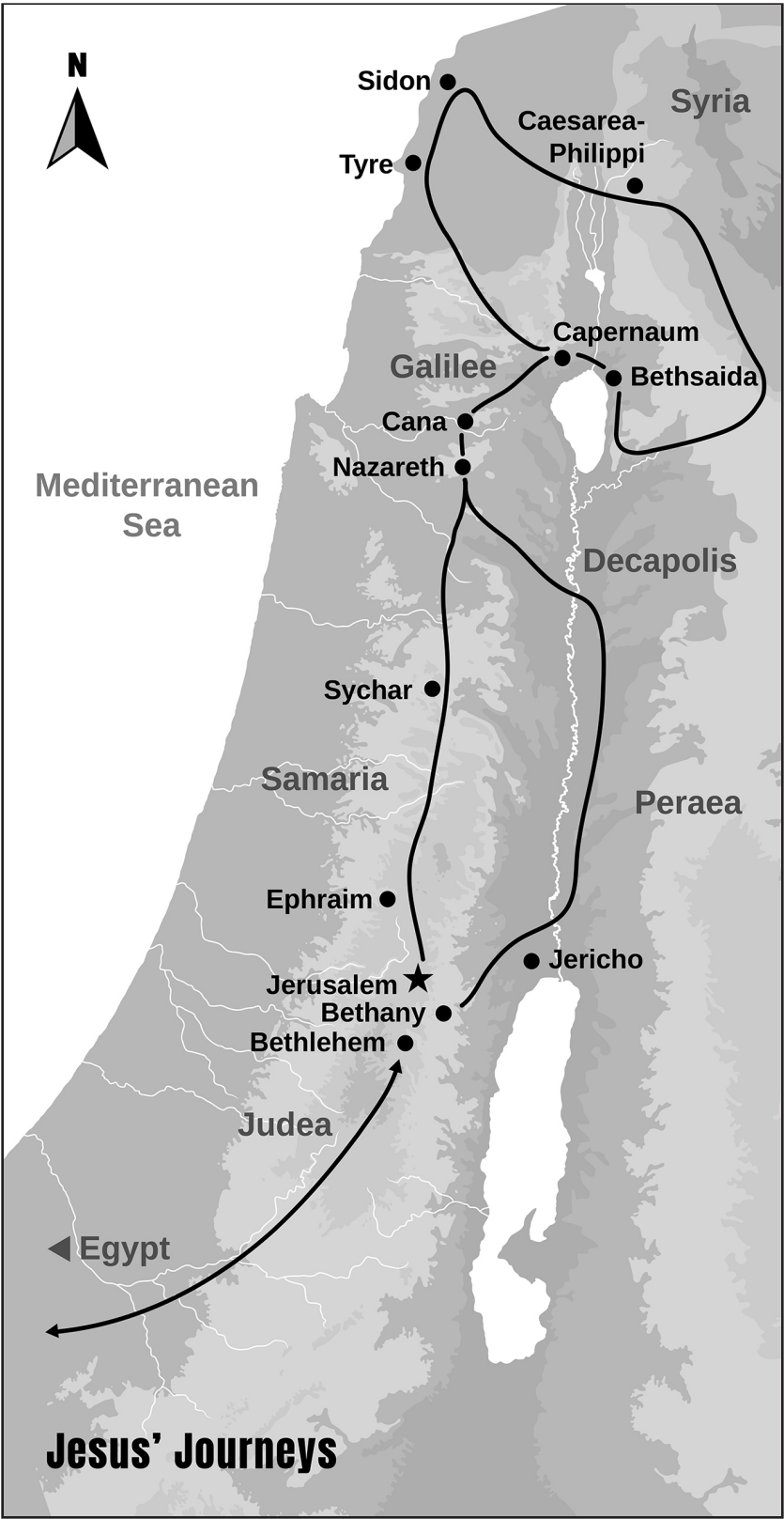

Abraham's Journey

Ezi uaghan Abraham nighnizir gavgavim Godin iti. Egha bizir kam bagha God an diazir dughiamin, Abraham Godin akamin gin ghua, egha uan nguibam ataki. Egha a nguibar God a darningasa akam akirizimin ghu, kar guizin an nguibanra. Ezi Abraham fozir puvati, a managh mangam. Egha a nighnizir gavgavim ikia egha a zui. - Hibur 11:8

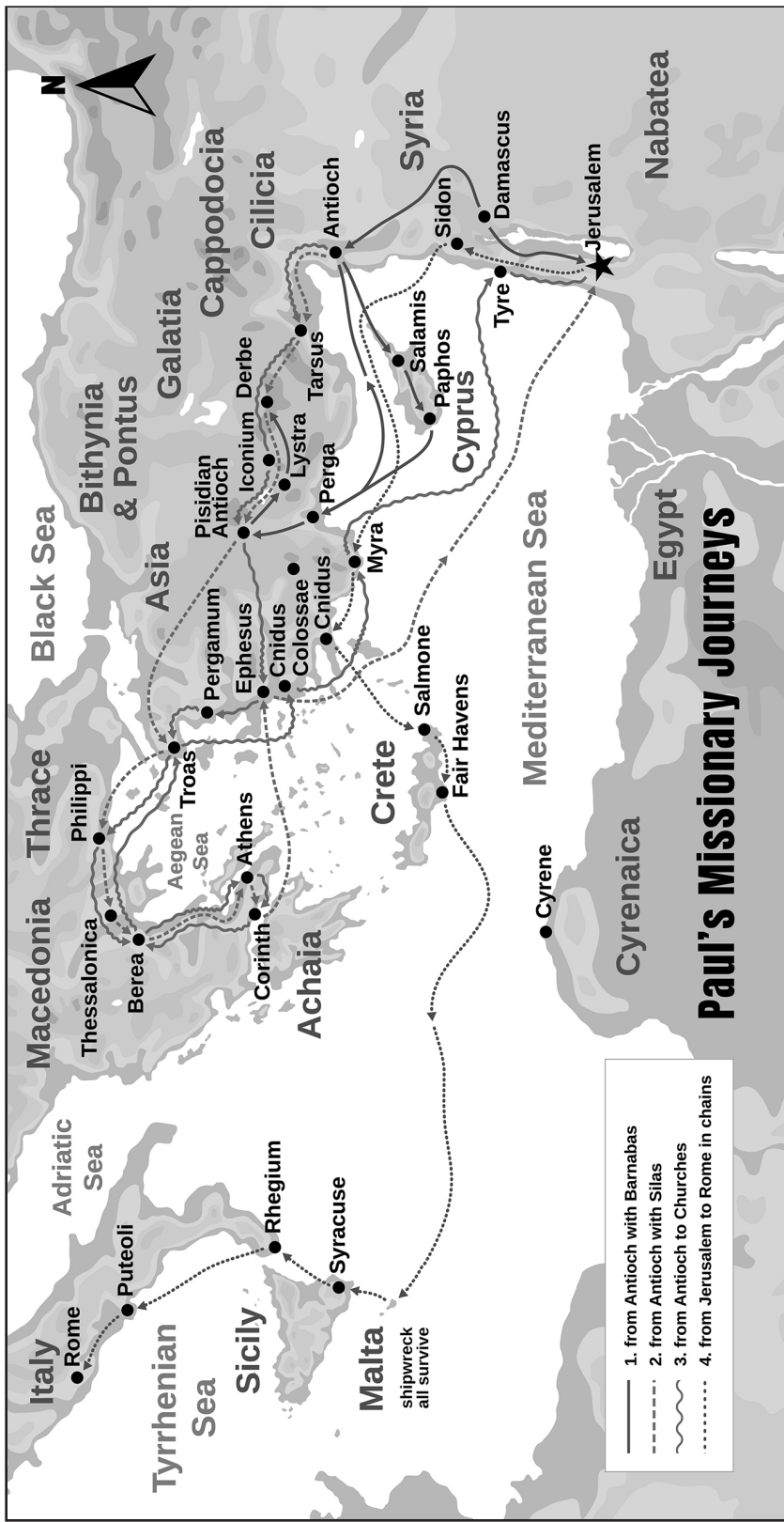

Atrivim Israelian gumazamiziba ataghizi me zuir dughiamin, God kamaghin nighnigha ghaze, "Israelia tuavir otevinin mangi igharaz darazir ganti, me me misoghsi damuti, me uan nighnizibagh iragh, uamategh Ispin mangisi nighnigham. Ezi Israelia kamaghin damuan ki ifongezir puvati." Kamaghin, God tuavir otevinin me inigha Filistian kantrin ongarir dadarimin zuir puvati. - Ua Me Ini 13:17

Ezi kamaghira Gumazamizibar Otarin iza, gumazamizibar amuti me a bagh ingarasa, a izezir pu. Puvati, a me bagh ingarasa ize.

A gumazamizir aviriba bagh ovegh ua me givezegh me inasa ize. - Mak 10:45

Ki Pol, ki ia bagha akinafarir kam osiri. Ki Krai Iesusin ingangarir gumazir mam. Krai Iesus nan diagha ghaze, ni Godin aposelin otogham.

Egha a na miseveghe Akar Aghuim akunaniin ingangarim na gangingi. - Rom 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophecies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Usher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

- Christ returns for his people**
- 1956** Jim Elliot martyrd in Ecuador
- 1830** John Williams reaches Polynesia
- 1731** Zinzendorf leads Moravian mission
- 1614** Japanese kill 40,000 Christians
- 1572** Jesuits reach Mexico
- 1517** Martin Luther leads Reformation
- 1455** Gutenberg prints first Bible
- 1323** Franciscans reach Sumatra
- 1276** Ramon Llull trains missionaries
- 1100** Crusades tarnish the church
- 1054** The Great Schism
- 997** Adalbert martyrd in Prussia
- 864** Bulgarian Prince Boris converts
- 716** Boniface reaches Germany
- 635** Alopen reaches China
- 569** Longinus reaches Alodia / Sudan
- 432** Saint Patrick reaches Ireland
- 397** Carthage ratifies Bible Canon
- 341** Ulfilas reaches Goth / Romania
- 325** Niceae proclaims God is Trinity
- 250** Denis reaches Paris, France
- 197** Tertullian writes Christian literature
- 70** Titus destroys the Jewish Temple
- 61** Paul imprisoned in Rome, Italy
- 52** Thomas reaches Malabar, India
- 39** Peter reaches Gentile Cornelius
- 33** Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we?			▶		Genesis 1:26 - 2:3	
How are we sinful?			▶		Romans 5:12-19	
Where are we?			▶			
					Innocence	
			Eternity Past		Creation 4004 B.C.	
▶ Who are we?	God	Father		John 10:30	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden	
		Son		God's perfect fellowship		
		Holy Spirit				
	Mankind	Living				
		Deceased believing				
		Deceased unbelieving				
	Angels	Holy		Genesis 1:1 No Creation No people	Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels	
		Imprisoned				
		Fugitive				
		First Beast				
		False Prophet				
		Satan				
Why are we?			▶		Romans 11:25-36, Ephesian 2:7	

Mankind is created in God’s image, male and female He created us

Sin entered the world through Adam and then death through sin

When are we?					
Fallen				Glory	
Fall to sin No Law	Moses' Law 1500 B.C.	Christ 33 A.D.	Church Age Kingdom Age		New Heavens and Earth
1 Timothy 6:16 Living in unapproachable light				Acts 3:21 Philippians 2:11 Revelation 20:3 God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City	
John 8:58 Pre-incarnate		John 1:14 Incarnate	Luke 23:43 Paradise		
Psalm 139:7 Everywhere		John 14:17 Living in believers			
Ephesians 2:1-5 Serving the Savior or Satan on Earth					
Luke 16:22 Blessed in Paradise					
Luke 16:23, Revelation 20:5,13 Punished in Hades until the final judgment					
Hebrews 1:14 Serving mankind at God's command					
2 Peter 2:4, Jude 6 Imprisoned in Tartarus				Matthew 25:41 Revelation 20:10	
1 Peter 5:8, Revelation 12:10 Rebelling against Christ Accusing mankind			Revelation 20:13 Thalaasa		Lake of Fire prepared for the Devil and his Angels
			Revelation 19:20 Lake of Fire		
			Revelation 20:2 Abyss		

For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all

Destiny

Mikarew-Ariaw at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, *"the gates of Hades will not prevail,"* Matthew 16:18. Paul asks, *"Hades where is your victory?"* 1 Corinthians 15:55. John wrote, *"Hades gives up,"* Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, *"Do not be afraid,"* because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to *"be afraid"* because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, *"out of the frying pan, into the fire?"* Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, *"Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'"* Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. *"If the first fruit is holy, so is the lump,"* Romans 11:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Disciple All Nations

Kamaghin amizi, ia nguazinin itir nguibaba bar dar mangi, ikiziba bar dar gumamaziziba, me damuti, me nan suren gumamazizibar otiv.
Eghti ia Afezianin ziam ko, Otarinin ziam, ko Godin Duamin ziamin me ru. - Matyu 28:19

